

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૧૭] ૯ એસ.સી.આર. ૧

કે. એસ. વર્ગીસ અને અન્યો.

વિ.

સેન્ટ. પીટર્સ એન્ડ પોલ્સ સિરિયન ઓર્થ. તથા અન્ય

(દિવાની અપીલ નં. ૩૬૭૪/૨૦૧૫)

જુલાઈ ૦૩, ૨૦૧૭

[અરુણ મિશ્રા અને અમિતાવ રોય, ન્યાયમુર્તીઓ]

ભારતનું બંધારણ:

કલમો ૨૫ અને ૨૬ – મલંકરા ચર્ચ – મલંકરા ચર્ચના કાર્યોનું સંચાલન – પેટ્રિયાર્ક પક્ષ અને કેથોલિકોસ પક્ષ વચ્ચેનો ચિરંજીવી વિવાદ – ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ મોસ્ટ રેવ. પી.એમ.એ. મેટ્રોપોલિટન કેસમાં, જે લોકપ્રિય રીતે ૧૯૯૫ના ચુકાદા તરીકે ઓળખાય છે, તેમાં ચર્ચવામાં આવી – શું ૧૯૯૫નો ચુકાદો અપીલકર્તાઓ પર બંધનકારક છે – ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે વર્ષ ૧૯૫૪ની ઘટનાઓનો ઉલ્લેખ કરતાં નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે પેટ્રિયાર્કની સત્તા માત્ર આધ્યાત્મિક કાર્યો સુધી મર્યાદિત હતી, પરંતુ મલંકરા ચર્ચના લૌકિક કાર્યો સુધી નહોતી – અદાલતે વધુમાં નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે વર્ષ ૧૯૭૨માં પેટ્રિયાર્ક પોતાના પ્રતિનિધિ દ્વારા પાદરીઓ અને ડીકનોની નિમણૂક કરાવવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શક્યો હોત નહીં – અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું હતું કે ભલે એમ માનવામાં આવે કે કલ્પનાઓ એ-૧૩ અને એ-૧૪ દ્વારા પેટ્રિયાર્કને તેણે કેથોલિકોસને સોંપેલી સત્તાઓથી

વંચિત કરવામાં આવ્યો નહોતો, તોય તે સોંપવામાં આવેલી સત્તાઓનો એકતરફી ઉપયોગ કરી શકતો નહોતો અને ત્યારબાદ તે સત્તાઓનો ઉપયોગ કેથોલિકોસ અને મલંકરા સભા (એસોસિએશન) સાથે પરામર્શ કરીને અને નિશ્ચિતરૂપે ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર જ કરી શક્યો હોત – અદાલતે આ પણ નિશ્ચિત કર્યું હતું કે પેટ્રિયાર્ક અથવા તેના અનુયાયીઓને એવો દાવો કરવો ખુદો નહોતો કે કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન સિરિયન જાકોબાઈટ ખ્રિસ્તી ચર્ચના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો અને આસ્થાનુસાર નહોતું; કે ૧૯૩૪નું બંધારણ યોગ્ય રીતે અને કાયદેસર રીતે પસાર કરવામાં આવ્યું નહોતું; અને કે કેથોલિકેટના પુનર્જીવનથી પેટ્રિયાર્કની સત્તા લગભગ લુપ્ત થતી હદ સુધી ઘટી ગઈ હતી – કલ્પનાઓ એ-૧૩ અને એ-૧૪ મુજબ કેથોલિકોસની સત્તા અને અધિકારને ૧૯૩૪ના બંધારણમાં પુષ્ટિ આપવામાં આવી, વધુ દઢ બનાવવામાં આવ્યા અને વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યા – ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષો અને ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં પ્રતિનિધિ દાવામાં પસાર કરાયેલ હુકમનામામાં કરાયેલ જાહેરાત બંધનકારક છે – નાગરિક પ્રક્રિયા સંહિતા, આદેશ ૧ નિયમ ૮(૬)ના અધિદેશ અનુસાર, ૧૯૫૮માં તેમજ ૧૯૯૫માં નક્કી કરાયેલા અગાઉના દાવામાં નોંધાયેલ નિષ્કર્ષો, જેટલા પ્રશ્નો પ્રતિનિધિ સ્વરૂપે નક્કી કરાયા હતા તેટલા અંશે, બંધનકારક છે – આ અદાલતે ૧૯૯૫ના દાવામાં આદેશ ૧ નિયમ ૮ હેઠળ કલ્પિત સામાન્ય હિત ધરાવતા પક્ષકારો સુધી મુદ્દો નક્કી કર્યો હતો અને પેરિશ ચર્ચોની ગેરહાજરીમાં લૌકિક બાબતો સંબંધિત પ્રશ્નો ખુદા રાખ્યા હતા – ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં હુકમનામું ચુકાદા સાથે સંપૂર્ણ સુસંગત છે – ચુકાદા અને હુકમનામા વચ્ચે કોઈ વિસંગતિ નથી – નાગરિક પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૦૮ – આદેશ ૧ નિયમ ૮.

કલમો ૨૫ અને ૨૬. – ચર્ચ – પેરિશ ચર્ચ – વિકારની નિમણૂક – શું પેરિશના સભ્યોને કલમ ૨૫ હેઠળ પોતાની શ્રદ્ધાનું અનુસરણ કરવાનો અધિકાર છે અને કલમ ૨૬ હેઠળ વિકાર, પાદરી અને ડીકનસની નિમણૂક કરવાનો તથા વ્યવહારોનું સંચાલન કરવાનો અધિકાર છે કે નહીં – જ્યારે ચર્ચ પેરિશ ચર્ચ છે અને અનાદિકાળથી પેરિશ ચર્ચ તરીકે છે તથા માલંકરા ચર્ચનો ભાગ છે, ત્યારે તે સદાકાળ માટે તેવી જ રહેશે – પિતૃસ્થાનાધિપતિ શ્રેષ્ઠ છે એવી પોતાની શ્રદ્ધાના અનુસરણના આડશ હેઠળ તેઓ પોતાની તે શ્રદ્ધા અનુસાર આધ્યાત્મિક/ધાર્મિક વિધિઓ કરવા માટે વિકારની નિમણૂક કરવાની સમાનાંતર પદ્ધતિ ઊભી કરી શકતા નથી, કારણ કે વિકારની નિમણૂક આધ્યાત્મિક બાબત નથી – તે લૌકિક બાબત છે – કોઈપણ પેરિશના સભ્યને પિતૃસ્થાનાધિપતિની આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતામાં શ્રદ્ધા રાખવા માટે ખુદું છે – ચર્ચ.

અનુચ્છેદો ૧૯, ૨૫ અને ૨૬ – ધર્મસ્વાતંત્ર્યનો અધિકાર – પોતાના વિશ્વાસ અને ધર્મનો સ્વીકાર અને પાલન કરવાની સ્વતંત્રતાનો અધિકાર સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૫માં અવલંબિત છે, જે સંવિધાનના ભાગ ૩ની અન્ય જોગવાઈઓ તથા જાહેર વ્યવસ્થા, નૈતિકતા અને આરોગ્યના અધિન રહીને વિશ્વાસ અને ઉપાસનાની સ્વતંત્રતા આપે છે – અનુચ્છેદ ૧૯માં જેમ ‘નાગરિકો’ને સ્વતંત્રતા બાંધધરી આપવામાં આવી છે તેનાથી ભિન્ન રીતે, આ સ્વતંત્રતા ‘વ્યક્તિઓ’ને બાંધધરી આપવામાં આવી છે – તેથી, દરેક પેરિશનરને ધર્મસ્વાતંત્ર્યનો અધિકાર છે – ૧૯૩૪ના સંવિધાનને ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદો ૨૫ અને ૨૬ના ભંગરૂપ ગણાવી શકાય નહીં.

અર્થ:

૧૯૩૪નું બંધારણ – ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટનની સત્તા – એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટનને વિકર તથા અન્ય પાદરીઓની નિમણૂક કરવા, દૂર કરવા અથવા બદલી કરવા સત્તા છે – ૧૯૩૪ના બંધારણમાં તેને સુસંગત હેતુસર વિકરની નિમણૂક કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે, કારણ કે વિદેશસ્થ એન્ટિઓકના પેટ્રિયાર્ક ચર્ચોના વહીવટ ઉપર, જેમ કે વિકરની નિમણૂક જે ધાર્મિક નહીં પરંતુ લૌકિક વિષય છે, એવો ઊંડો અને વ્યાપક નિયંત્રણ ચલાવી શકતા નથી.

૧૯૩૪નું બંધારણ – એન્ટિઓકના પિત્રાર્ક અથવા તેમના પ્રતિનિધિની સત્તા – મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને તમામ સાંસારિક, ધાર્મિક સંસ્થાકીય અને આધ્યાત્મિક વહીવટની સત્તાઓ પ્રાપ્ત છે – તેથી એન્ટિઓકના પિત્રાર્કની સત્તા લુપ્તપ્રાય અવસ્થાએ પહોંચી ગઈ છે અને ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં નોંધાયેલ ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ મુજબ અનાદિકાળથી બંધારણ હેઠળ વિવિધ સત્તાધિકારીઓ પાસે રહેલી સત્તાઓ તેઓ વાપરી શકતા નથી – સ્પષ્ટ છે કે એન્ટિઓકના પિત્રાર્ક વિદેશમાં બેસીને ભારતમાં દૈનિક કારભારનું સંચાલન કરી શકતા નથી – તેમની કલ્પનાઓને ધ્યાનમાં લેતાં એવી વ્યવસ્થા કલ્પાયેલ પણ નથી અને તેઓએ એવું કરવું પણ યોગ્ય ગણાતું નથી – સ્થાનિક મલંકરા ચર્ચ માટે વિકર અને પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તા, પ્રવર્તમાન પ્રથાઓના આધારે, ૧૯૩૪ના બંધારણમાં યોગ્ય રીતે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓને સોંપવામાં આવી છે – કોઈ ધાર્મિક પંથ અથવા સંસ્થા પોતાના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો અનુસાર આવશ્યક એવા વિધિ-વિધાનો અને ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો નક્કી કરવાની બાબતમાં સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા ભોગવે છે અને આવા વિષયો અંગે તેમના નિર્ણયો માં હસ્તક્ષેપ કરવાનો અધિકાર કોઈ બાહ્ય સત્તાને

નથી – તે જ સમયે, ધાર્મિકેતર બાબતો સક્ષમ વિધાનમંડળ દ્વારા ઘડાયેલા કાયદા અનુસાર ધાર્મિકેતર સત્તાધિકારીઓ દ્વારા નિયંત્રિત કરી શકાય છે – આધ્યાત્મિક સત્તા પણ કેથોલિકોસ, મલંકરા મેટ્રોપોલિટન વગેરે જેવા વિવિધ સત્તાધિકારીઓ પાસે છે – તેથી એન્ટિઓકના પિત્રાર્ક અથવા તેમના પ્રતિનિધિએ વિકર અથવા પાદરીની નિમણૂક કરવી જોઈએ એવો તર્ક અત્યંત અતિશયોકિતપૂર્ણ છે – પિત્રાર્કની આધ્યાત્મિક સત્તાનો આશ્રય અપીલકતા ઓએ સ્પષ્ટપણે માત્ર આ અદાલતના ૧૯૯૫ના બંધનકારક ચુકાદાના આદેશભંગ માટે જ લીધો છે, જે પિત્રાર્ક, કેથોલિકોસ અને સંબંધિત તમામ પર બંધનકારક છે.

અનુ. ૨૫ – આધ્યાત્મિક સત્તા – આધ્યાત્મિક સત્તા કોઈ નિશ્ચિત વ્યક્તિનો, તે ભલે જેટલો ઉચ્ચ હોઈ, એકાધિકાર બની શકતી નથી – વિકર અને પાદરીઓની નિમણૂક એ લૌકિક બાબત છે અને આ સંબંધમાં સત્તાધીશો દ્વારા કાયદાકીય વ્યવસ્થા પણ થઈ શકે છે અને લૌકિક સત્તાધિકારીઓ દ્વારા તેનો વ્યવહાર પણ થઈ શકે છે – પેટ્રિયાર્ક દ્વારા નિમણૂક ન કરાયેલા વિકર સમક્ષ પાપસ્વીકાર કરનાર વ્યક્તિને ઈસુ ખ્રિસ્તના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત નહીં થાય એવો કોઈ પ્રશ્ન ઉદ્ભવતો નથી – વિકરની આધ્યાત્મિક પાત્રતા તેની પોતાની સિદ્ધિઓ પર નિર્ભર કરે છે – વિવાદ એવો જણાય છે કે ચર્ચનું સંચાલન કરવાની ઈચ્છાની પૂર્તિ માટે છે, જેના કારણે આધ્યાત્મિકતા સાથે સંબંધિત નથી.

૧૯૩૪નું બંધારણ – બંધારણની કલમ ૪૦ મુજબ વિકર, પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તા ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન પાસે છે અને અન્ય શ્રેણીબદ્ધ વ્યવસ્થા પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે – કેથોલિકોસ, મલંકરા મેટ્રોપોલિટન પાસે પણ આધ્યાત્મિક સત્તાઓ છે – એવું નથી કે તેમની પાસે માત્ર લૌકિક સત્તાઓ જ હોય – તેમનું આધ્યાત્મિક સ્થાન પણ છે, જેને સમાન રીતે માન આપવામાં આવવું જોઈએ – કેથોલિકોસ અને પેટ્રીઆર્ક, આ બે વડાઓ વચ્ચેના સંબંધના પ્રશ્નમાં કોઈપણ પદ ન તો ઉચ્ચ છે અને ન તો નીચું – બંને સ્વતંત્ર આધ્યાત્મિક સત્તાધિકારીઓ છે – તેમ છતાં, શ્રેણીબદ્ધ વ્યવસ્થામાં પેટ્રીઆર્ક ઊંચું સ્થાન ધરાવે છે, અર્થાત્ જો તે હાજર હોય તો તેને માન અથવા અગ્રતા પ્રાપ્ત થાય છે, એટલે કે એક અર્થમાં તે સમકક્ષોમાં પ્રથમ છે – “પ્રાઈમસ ઇન્ટર પાર્ટીઝ”.

પરિશ ચર્ચની મિલ્કતો – માલિકીના અધિકારો – ઠરાવાયું: પરિશની મિલ્કતો હંમેશા માલાંકાર ચર્ચની મિલ્કતો જ રહેશે – માત્ર પદાધિકારીઓએ જ ૧૯૩૪ના બંધારણને સ્વીકારવું આવશ્યક છે – પરિશનરો ચર્ચની કોઈ મિલ્કત દૂર લઈ જઈ શકતા નથી, તેમજ કેથોલિકોસ પક્ષ પણ બહુમતીના આધારે એવું કરી શકતો નથી – ચર્ચ કે કબ્રસ્તાન કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા જપ્ત કરી શકાય તેમ નથી – જ્યારે

ચર્ચની રચના કરવામાં આવી છે અને તે હિતગ્રાહીઓના હિત માટે છે, ત્યારે હિતગ્રાહીઓને, બહુમતી હોય તોય, તેની મિલ્કત અથવા વહીવટ પર બળજબરીથી કબજો જમાવવાનો અધિકાર ખુલ્લો નથી – માલાંકાર ચર્ચ ટ્રસ્ટના સ્વરૂપમાં છે જેમાં તેની મિલ્કતો ન્યસ્ત થયેલી છે – ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ, પરિશતરો વ્યક્તિગત રીતે ચર્ચ છોડી શકે તો પણ, તેમને ચર્ચની હાયરાર્કીની મંજૂરી વિના ચાલ મિલ્કત અથવા અચલ મિલ્કતને ૧૯૩૪ના બંધારણના કાર્યક્ષેત્રની બહાર લઈ જવાની મંજૂરી નથી.

૧૯૩૪નું બંધારણ – એન્ટીઓકના પેટ્રિયાર્ક અથવા તેમના પ્રતિનિધિની સત્તા – કેથોલિકોસનું પદ એકવાર પુનઃસ્થાપિત થઈ ગયા પછી, ૧૯૩૪ના બંધારણમાં જે સત્તાઓનો વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે અને ચર્ચની ક્રમબદ્ધ સત્તાકીય રચનામાં વિવિધ સત્તાધિકારીઓને સોંપવામાં આવી છે, તે સત્તાઓનો પેટ્રિયાર્ક ઉપયોગ કરી શકતા નહોતા, અને તે પણ એકતરફી રીતે બીજી સત્તાકેન્દ્રની રચના કરવા માટે; અને તેથી, પેટ્રિયાર્કને વિકર, પાદરી અને ડીકન અથવા ચર્ચની અન્ય સત્તા નીમણૂક કરીને સમાનાંતર વહીવટી પ્રણાલી ઊભી કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં – ચર્ચમાં શાંતિ જળવાઈ રહે તે હિતાર્થે તેઓ ૧૯૩૪ના બંધારણની ચાર દિવાલોની અંદર કાર્ય કરવા બંધાયેલ છે – લૌકિક બાબતોમાં પેટ્રિયાર્કને કોઈ સત્તા નથી અને આધ્યાત્મિક સત્તા પણ તેમના પોતાના કૃત્યોને કારણે, જેમ આ અદાલતે ૧૯૯૫ તથા અન્ય ચુકાદાઓમાં નોંધ્યું છે, લગભગ લુપ્ત થવાના બિંદુએ આવી પહોંચી હતી – અપીલકર્તાઓ તરફથી વિરુદ્ધમાં કરવામાં આવેલી એવી રજૂઆત કે કેથોલિકોસને જાણ કરીને તેઓ આ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે, સ્વીકાર્ય ગણાઈ શકે નહીં – મલાંકારા મેટ્રોપોલિટન સ્થાનિક વિસ્તારનો હોવો જરૂરી છે – તર્કસંગત રીતે પણ ચર્ચોના કારભારના યોગ્ય સંચાલન માટે વિદેશમાંથી સત્તાનો ઉપયોગ થઈ શકે નહીં – આવી પરિસ્થિતિનો જ તો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે, જ ન તો તે વ્યવહાર છે અને જ ન તો અનુમત્ય છે – એક પવિત્ર સત્તાની બીજી પર આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા માત્ર તે કારણસર જ અન્ય ધાર્મિક સત્તાના બહિષ્કાર અને અધિનસ્તતા અર્થમાં લઈ શકાય નહીં – જ્યારે સોંપણી તથા પ્રાદેશિક અને અન્ય સત્તાઓની મર્યાદા નિર્ધારિત કરવામાં આવી હોય, ત્યારે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ, તેઓ આધ્યાત્મિક રીતે કે અન્ય રીતે જેટલા ઊંચા હોઈ શકે, તેમણે શિસ્તનું પાલન કરીને ક્ષેત્રોની અને સત્તાઓની મર્યાદા મુજબ કડકપણે કાર્ય કરવું જ પડે – ચર્ચના અસ્તિત્વના રક્ષણ માટે અને યોગ્ય વહીવટ માટે આ એકદમ આવશ્યક છે.

૧૯૩૪નું બંધારણ – એન્ટીઓકના પેટ્રિયાર્ક અથવા તેમના પ્રતિનિધિ દ્વારા સત્તાનો એકતરફી ઉપયોગ – અનુમત્યતા – ઠરાવ્યું: ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ અને

નોંધવામાં આવેલી પ્રથાઓ મુજબ, પેટ્રિઆર્કને વિકર, પાદરીઓ, ડીકન, પ્રેલેટ્સ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો નથી – આવી સત્તાઓ ચર્ચની પદસોપાન વ્યવસ્થામાં અન્ય સત્તાધિકારીઓ માટે અનામત રાખવામાં આવી છે – તેથી, ૨૦૦૨માં અને તે પછી જેમ કરવામાં આવ્યું તેમ, ચર્ચોના વહીવટ માટે સમાનાંતર પ્રણાલી ઊભી કરવા હેતુસર ૧૯૩૪ના બંધારણના ઉદ્દેશનમાં પેટ્રિઆર્કને આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં – આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ઠરાવ્યું છે કે પેટ્રિઆર્ક દ્વારા આવી સત્તાનો એકતરફી ઉપયોગ ગેરકાયદેસર હતો – ઉક્ત નિર્ણયનો પણ ભંગ કરવામાં આવ્યો છે – માત્ર વૈકલ્પિક રીતે જ આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ઠરાવ્યું હતું કે ભલે તેમને આવી સત્તા હોય, તો પણ તેઓ તેનો ઉપયોગ એકતરફી રીતે કરી શકતા ન હતા.

૧૯૩૪નું બંધારણ – પરિષ ચર્ચો ૧૯૩૪ના બંધારણથી શાસિત થાય છે એવી આપવામાં આવેલી જાહેરાત ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે – હાલના કેસમાં, ચર્ચોમાં થયેલી અવ્યવસ્થામાં કેથોલિકોસ પક્ષ કરતાં પેટ્રિઆર્ક પક્ષ વધુ દોષારોપણને પાત્ર છે – તેમણે ૧૯૯૫નો ચુકાદો અને અન્ય નિર્ણયોને અનુસરવા જોઈએ હતા – તેમણે એવું કર્યું નથી અને પોતાની જ સંચાલન પદ્ધતિ પર આગ્રહ રાખ્યો છે, જે માન્ય નથી.

ઉડંપડી – ૧૯૩૪ અને ૨૦૦૨ નું બંધારણ – ઉડંપડીની અમલક્ષમતા અને બંધનકર્તા સ્વરૂપ – ઠરાવ્યું: ઉડંપડી ૧૯૩૪ ના બંધારણ ઉપર પ્રબળ રહેશે તેવી રજૂઆત ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ ૧૩૨ માં કરાયેલ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં સ્વીકારી શકાય તેવી નથી, કારણ કે ૧૯૩૪ ના બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત ન હોય તેવા તમામ કરારોને અમલશૂન્ય અને રદબાતલ કરવામાં આવ્યા છે, અને ૧૯૫૮ ના સમુદાયમ બાબતમાં થયેલ નિષ્કર્ષને પણ ધ્યાનમાં લેતાં કે બંધારણ માન્ય રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું અને લાગુ પડે છે – ઉડંપડીના બહાને આ પ્રશ્નને ફરીથી ઉઠાવી અને પુનઃખોલી શકાય નહીં – આવી પેરિશ ચર્ચોના વહીવટ માટે ઉડંપડી અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતી નથી – ઉડંપડી એવો દસ્તાવેજ નથી જેના દ્વારા ચર્ચની સ્થાપના થઈ હોય – તે માત્ર તેના સંચાલન સંબંધિત છે – તમામ મલંકરા ચર્ચો માટે સ્વીકારાયેલ અને અમલમાં રહેલા બંધારણ ઉપર ઉડંપડી પ્રબળ રહી શકતી નથી.

ઉડંપડી – નોંધણી અંગે – ૧૯૩૪નું બંધારણ – શું ઉડંપડીની નોંધણી થવાથી તે ૧૯૩૪ના બંધારણ કરતાં ઉચ્ચ દસ્તાવેજ બની જાય – ઠરાવવામાં આવ્યું: ઉડંપડીની નોંધણી તેને બંધારણ કરતાં ઉચ્ચ બનાવી શકતી નથી અને પશ્ચાતનું પ્રબળ રહેશે.

૧૯૩૪નું બંધારણ – તેની બંધનકારક અસર – ઠરાવવામાં આવ્યું: જો કેટલાક પેટ્રિયાર્કના સમૂહ અથવા અન્યનો પ્રયત્ન ૧૯૩૪ના બંધારણને અવગણીને અને એ જ મલંકરા ચર્ચના નામે નવો ચર્ચ રચવાના બહાને વિકારો, પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવા માટે ૨૦૦૨નું નવું બંધારણ રચવાનો હોય, તો તે અનુમત્ય નથી – મલંકરા ચર્ચ, તેની મિલ્કતો અને અન્ય બાબતોનું શાસન ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ જ થવાનું છે અને પરિષદના સભ્યોના બહુમતીને પણ ચર્ચને પોતે જ છીનવી લઈને કબજે કરવાનો અથવા ૧૯૩૪ના બંધારણના વિરોધમાં વ્યવસ્થાપનની નવી પદ્ધતિ ઊભી કરવાનો કોઈ હક નથી – ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ, એ સ્પષ્ટ છે કે વ્યક્તિગત પરિષદસભ્યો ચર્ચ છોડવાનું પસંદ કરી શકે છે, પરંતુ ચર્ચની સોપાનબદ્ધ ધાર્મિક સત્તાધિકરણની મંજૂરી વિના, પરિષદ સભામાં પરિષદસભ્યોની બહુમતી પોતે જ જંગમ અથવા અચલ મિલ્કતોને ૧૯૩૪ના બંધારણની પરિધિ બહાર લઈ જઈ શકે એવો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

૧૯૩૪નું બંધારણ – લાભાર્થીઓને બહુમતીથી પણ ચર્ચની સ્વરૂપતા, તેની મિલકત અને તેના વહીવટનું સ્વરૂપ બદલવાનું ખુલ્લું નથી – વહીવટ બદલવાનો એકમાત્ર માર્ગ કાયદા અનુસાર ૧૯૩૪ના બંધારણમાં સુધારો કરવાનો છે – પેરિશ ચર્ચોને ૧૯૩૪ના બંધારણની જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં બાય-લોઝ ઘડવાનું પણ ખુલ્લું નથી

મલંકારા ચર્ચ – બહુમતી દ્વારા નવા ચર્ચની સ્થાપના – અનુમતિપાત્રતા – ઠરાવવામાં આવ્યું: મલંકારા ચર્ચની વર્તમાન પ્રણાલીમાં, મલંકારા ચર્ચનો ભાગરૂપ પરિષદ ચર્ચને, નવો ચર્ચ રચવાના બહાને, ચર્ચની અંદરની બહુમતી દ્વારા પણ કબજે કરી શકાતો નથી – મલંકારા ચર્ચ, જેટલી હદે ૧૯૩૪ના સંવિધાનમાં તેને તે રીતે ઘોષિત કરવામાં આવ્યો છે, એટલી હદે એપિસ્કોપલ છે, જેમ કે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું – ૧૯૩૪નું સંવિધાન પરિષદ મલંકારા ચર્ચોના કારભારને નિયંત્રિત કરે છે અને તે પ્રબળ રહેશે – અન્યથા પણ, મિલ્કત બહુમતી દ્વારા કે અન્ય રીતે છીનવી શકાતી નથી અને તે લાભાર્થીઓના હિતાર્થે, જેમ સમયાતીત કાળથી રહી છે તેમ, ટ્રસ્ટરૂપે જ રહેશે – તે લાભાર્થીઓના હિત માટે છે – કોઈપણ વ્યક્તિ બહુમતીના નિર્ણયથી માલિક બની શકતી નથી કે ચર્ચને જ કબજે કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી – જે હેતુ માટે તે મલંકારા ચર્ચ તરીકે રચવામાં આવ્યો છે તે હેતુ માટે તે સદાકાલીન ઉત્તરાધિકારમાં જ રહેવું જોઈએ – ચદપિ કોઈ વ્યક્તિગત

સભ્યને કોઈપણ સંઘનો સભ્ય ન રહેવાના અધિકારના ઉપયોગમાં ચર્ચ છોડવો ખુલ્લો છે અને માનવ અધિકારોના સર્વજ્ઞાત ઘોષણાપત્રના કલમ ૨૦ મુજબ પણ તે શક્ય છે, છતાં ચર્ચની પરિષ સભા બહુમતીથી કે અન્ય રીતે ચર્ચને મલંકારા ચર્ચની બહાર લઈ જવાનો નિર્ણય કરી શકતી નથી – એકવાર ટ્રસ્ટ, તો સદૈવ ટ્રસ્ટ.

મન્નાથુર ચર્ચ — મન્નાથુર ચર્ચના મામલામાં ફરિયાદપત્રમાં સુધારો કરવામાં આવ્યા પછી, સી.પી.સી.ના આદેશ ૧ નિયમ ૮ હેઠળ પ્રતિનિધિ વાદની પ્રક્રિયા ફરીથી એકવાર અપનાવવી આવશ્યક નહોતી — તે પ્રતિનિધિ વાદ તરીકે જ યથાવત્ રહ્યું હતું અને યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું — નવી અનુમતિ મેળવવી આવશ્યક નહોતી.

૨૦૦૨નું બંધારણ – બાધ્યકારી અસર અંગે – નિર્ધારિત: પરિષદ સભા બહુમતીથી મિલ્કત છીનવી લઈ તેને અલગ અને ભિન્ન એવા એવા ચર્ચને વાળવી શકતી નથી, જે ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર સંચાલિત થતો મલંકરા ચર્ચ નથી, જોકે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં સુધારો કરવો ખુલ્લો છે – ૨૦૦૨નું બંધારણ અપીલકર્તા ચર્ચોનું શાસન કરવા માટે પ્રબળ રહી શકતું નથી અને ૧૯૩૪નું બંધારણ બાધ્યકારી છે – ૧૯૩૪નું બંધારણ માન્ય અને પરિષ ચર્ચો પર બાધ્યકારી હોવાથી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળના કથિત અધિકારના ઉપયોગના નામે ૨૦૦૨ના બંધારણ જેવું પોતાનું નવું બંધારણ અપનાવવાનો નિર્ણય કોઈ એકલવ્યકિતગત ચર્ચ માટે કરવો ખુલ્લો નથી – તેમજ પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને ચર્ચોમાં સંચાલનની સમાનાંતર પદ્ધતિ ઊભી કરવી પણ માન્ય નથી.

૧૯૧૩ની ઉદંપડી – તેનું પ્રભાવ – ઠરાવાયું: ૧૯૧૩ની ઉદંપડી ટ્રસ્ટની રચના કરતો દસ્તાવેજ નથી – તે સમયના પ્રભારીએ તેને માત્ર ચર્ચના સંચાલન માટે જ અમલમાં મૂકી હતી – ચર્ચ દ્વારા ૧૯૫૯માં સ્વીકારાયેલ ૧૯૩૪નું બંધારણ બાંધધરીરૂપ છે – ૧૯૧૩ની ઉદંપડી તેની કાર્યક્ષમતા અને ઉપયોગિતા ગુમાવી ચૂકી છે – બંધારણની કલમ ૧૩૨ દ્વારા ઉદંપડી રદબાતલ થયેલી છે – તેને પુનર્જીવિત કરી શકાય નહીં.

૧૯૩૪નું બંધારણ – તાત્પર્ય – ૧૯૩૪ના બંધારણના બિન-નોંધણીકરણનો પ્રભાવ અને નોંધાયેલ ઉદંપડીનો પ્રભાવ – ઠરાવ્યું: ૧૯૩૪નું બંધારણ મલંકરા ચર્ચની મિલ્કતોમાં કોઈપણ હક, માલિકી હક અથવા હિત, ભલે તે વર્તમાન હોય કે ભવિષ્યમાં, અને ભલે તે નિશ્ચિત રીતે પ્રાપ્ત થયેલ હોય કે સંભવિત, તેનું સર્જન કરતું નથી, જાહેર કરતું નથી, સોંપતું નથી, મર્યાદિત કરતું નથી અથવા સમાપ્ત કરતું નથી – તે માત્ર વહીવટની પદ્ધતિ જ નિર્ધારિત કરે છે અને તેથી તેની નોંધણી આવશ્યક

નથી, અને વધુમાં ૧૯૫૯ અને ૧૯૯૫ના ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલા નિષ્કર્ષોને ધ્યાનમાં લેતા ૧૯૩૪ના બંધારણના બિન-નોંધણીકરણના પ્રભાવનો પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાતો નથી – નોંધણીના અભાવે ૧૯૩૪ના બંધારણ પર દષ્ટિપાત કરી શકાતો નથી તેવા આધાર પર તેની માન્યતા પ્રશ્નાર્થ બનાવી શકાતી નથી – ઉડંપડી પોતે ટ્રસ્ટની રચનાનો દસ્તાવેજ નથી – તેનો સંબંધ માત્ર વહીવટ સાથે હતો – તેથી, તેની નોંધણીથી બંધારણ પર પ્રભુત્વ જમાવી શકે એવો કોઈ ઉચ્ચ કાનૂની હક પ્રાપ્ત થતો નથી – ચર્ચના વહીવટ માટે કોઈ નોંધાયેલ દસ્તાવેજ આવશ્યક નહોતો – ટ્રસ્ટની રચનાનો દસ્તાવેજ નોંધણી માગી શકે, ૧૯૩૪ના બંધારણ જેવા દસ્તાવેજ માટે નહીં.

બે ગઠો – બે ગઠો વચ્ચે પ્રવર્તમાન મતભેદ અને સમાધાન થવાની અતિઅલ્પ શક્યતા સામે, ધાર્મિક સેવાઓ દરેક પંથના બે વિકરો દ્વારા ચલાવવા દેવા અંગેની દલીલ સ્વીકારી શકાતી નથી, કારણ કે તે વહીવટની સમાંતર પ્રણાલીઓને પ્રોત્સાહન આપવા સમાન થશે – બંને ગઠોએ, તેઓ જે પવિત્ર ધર્મનું અંગીકાર કરે છે તેના હિતાર્થે અને વધુ કજિયાખોરી તથા અપ્રિય પરિસ્થિતિઓને ટાળવા માટે, જે ટાળી શકાય તેવી સંસ્થાગત અવનતિને જન્મ આપે, પોતાના મતભેદો જો હોય તો એક સામાન્ય મંચ પર ઉકેલવા જોઈએ અને જરૂરી હોય તો કાયદા અનુસાર બંધારણમાં વધુ સુધારો કરીને ઉકેલવા જોઈએ, પરંતુ કોઈ પણ રીતે, તે જ ચર્ચોના વહીવટની સમાંતર પ્રણાલીઓ ઊભી કરવાનો એવો કોઈ પ્રયાસ, જે કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિઓ ઊભી કરે અને ચર્ચો બંધ કરવાની સ્થિતિ સુધી પહોંચાડે, સ્વીકારી શકાય તેમ નથી – ભારતનું બંધારણ – અનુચ્છેદ ૨૫, ૨૬.

દીવાની પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૦૮:

કલમ ૯૨ – હેઠળ યોજના ઘડતર – પેરિશ ચર્ચોના સંચાલન અંગે – ઠરાવ્યું: પેરિશ ચર્ચોના સંચાલન માટે ૧૯૩૪નું બંધારણ યોગ્ય અને પૂરતું છે – કલમ ૯૨ હેઠળ કોઈ યોજના ઘડવાની આવશ્યકતા નથી – ભારતનું બંધારણ – અનુચ્છેદ ૨૫, ૨૬.

આદેશ ૧ નિયમ ૮ – હેતુ – દાવામાં હિત ધરાવતા તમામ વ્યક્તિઓને તેમાં પક્ષકાર બનાવવાના સામાન્ય નિયમનો અપવાદ – આદેશ ૧ નિયમ ૮ નો હેતુ એવો છે કે જ્યાં સમુદાયના અથવા તેવી સંસ્થા અથવા મોટા વર્ગના સભ્યોના સામાન્ય હકો સંકળાયેલા હોય એવા કિસ્સામાં સામાન્ય પ્રક્રિયાને અપવાદરૂપ જોગવાઈ પૂરી પાડવી – આ નિયમ એક પક્ષકારને અનેક વ્યક્તિઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો અધિકાર આપે છે અને અન્ય પક્ષકારોને જોડ્યા વગર પણ કાર્યવાહી

જાળવવા યોગ્ય રહે છે – આદેશ ૧ નિયમ ૮ એ પૂર્વધારણા કરે છે કે સમાન હિત ધરાવતા અનેક વ્યક્તિઓ હોય – આવી એક અથવા વધુ વ્યક્તિઓ અદાલતની પરવાનગીથી દાવો કરી શકે અથવા તેમના વિરુદ્ધ દાવો થઈ શકે અથવા તેઓ તેમ હિત ધરાવતા વ્યક્તિઓની તરફેથી એવો દાવો બચાવી શકે – આદેશ ૧ નિયમ ૮(૬) માં એવી જોગવાઈ છે કે આ નિયમ હેઠળના દાવામાં થયેલ હુકમનામું જેમની તરફેથી અથવા જેમના લાભ માટે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા બચાવવામાં આવ્યો હોય, તે તમામ વ્યક્તિઓ પર, જે તે પરિસ્થિતિ મુજબ, બંધનકારક રહેશે – દાવો – પ્રતિનિધિ દાવો – પક્ષકાર.

શબ્દો અને વાક્યાંશો:

“આધ્યાત્મિક” અને “આધ્યાત્મિકતા” – અર્થ – નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું: બ્લેક્સ લૉ ડિક્શનરીમાં “આધ્યાત્મિક” શબ્દની વ્યાખ્યા ધર્મસંસ્થાકીય બાબતોને લગતા અથવા તે સંબંધિત, લોકિક બાબતો કરતાં, એવી આપવામાં આવી છે – આધ્યાત્મવાદ લોકિકવાદથી પરો છે – જેના અભિલાષા લોકિક લાભ મેળવવાની હોય, તેને આધ્યાત્મિક માર્ગ પર છે એવું કહી શકાય નહીં – બન્ને એકબીજાથી પરસ્પર વિભિન્ન છે – જે વ્યક્તિ ખરેખર આધ્યાત્મિક હોય છે, તે લોકિક ઈચ્છાઓથી ઘણો દૂર હોય છે – એમ પણ કહી શકાય કે આધ્યાત્મિકતા ધર્મનું એક સ્વરૂપ છે, પરંતુ તે ધર્મનું જ્ઞાનગી અને વ્યક્તિગત સ્વરૂપ છે – આધ્યાત્મિકતા વધુ વ્યક્તિગત અને જ્ઞાનગી છે, જ્યારે ધર્મ જાહેર વિધિઓ અને સંગઠિત સિદ્ધાંતોને સમાવવા તરફ પ્રવૃત્ત થાય છે.

ધર્મમાં પંથસંજ્ઞાની સંકલ્પના – તેના અર્થક્ષેત્ર અંગે – ચર્ચા કરવામાં આવી.

“સમૂહસંચાલિત ચર્યશાસન” અને “નિશપ્રધાન” – નો અર્થ – ચર્ચાયેલ.

અપીલો ફગાવીને, અદાલતે

ઠરાવવામાં આવ્યું: ૧. સંદર્ભે: શું ૧૯૯૫નો ચુકાદો અપીલકર્તાઓ પર બંધનકર્તા છે? જો હા, તો કેટલા અંશે?

૧.૧ પ્રતિનિધિ દાવો ૧૯૯૫ માં નિરાકરાયો હતો અને તે ચૂકાદો તેવા લોકોને પણ બાધ્યક છે જેઓ કેસના પક્ષકાર નહોતા. બાબતનો જેટલો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો

છે તે હદ સુધી બધા પેરિશનરો તે ચૂકાદાથી બંધાયેલા છે. આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમનામા તેમજ અવલોકનોમાં કોઈ વિરોધાભાસ નથી. બહુમતીના અભિપ્રાયે આ પ્રશ્ન ખુલ્લો રાખ્યો છે કે સંપત્તિ પેરિશ ચર્ચો પાસે ધારિત છે કે કેથોલિકોસમાં નિહિત છે, અને પરિચ્છેદ ૧૫૫(૮) અન્ય હકો તથા ચર્ચના એપિસ્કોપલ સ્વરૂપ અંગે છે; તેમજ ૧૯૩૪ ના બંધારણની લાગુ પડતાશ અંગે, આ ચુકાદો આ કેસોમાં અંતિમ, નિશ્ચિત અને બાધ્યક છે. હુકમનામું આ ચુકાદા સાથે સંપૂર્ણપણે સુસંગત છે અને આ અદાલત દ્વારા અસરકારક રીતે જે મુદ્દાઓ નક્કી કરવામાં આવ્યા હતા તથા જે ખુલ્લા રાખવામાં આવ્યા હતા તે વચ્ચે ચુકાદામાં અને હુકમનામામાં નોંધાયેલા નિષ્કર્ષો સાથે કઈ જ પ્રકારનો વિરોધાભાસ નથી. હુકમનામું આ અદાલતના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત અનુસાર છે. [પરિચ્છેદ ૬૫][૧૦૧-એચ; ૧૦૨-એ-ડી]

મોસ્ટ રેવ્. પી.એમ્.એ. મેટ્રોપોલિટન વિ. મોરાન માર માર્થોમા (૧૯૯૫) સપ્. ૪ એસ્.સી.સી. ૨૮૬ : (૧૯૯૫) ૧ સપ્. એસ્.સી.આર્. ૫૪૨; ભીખી લાલ વિ. ત્રિહેની એ.આઈ.આર્. ૧૯૬૫ એસ્.સી. ૧૯૩૫ - પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૧.૨ ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં, આ અદાલતે ઈ.સ. ૧૬૫૪ની ઘટનાઓનો ઉલ્લેખ કરતાં નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે પેટ્રિયાર્કની સત્તા માત્ર આધ્યાત્મિક બાબતો સુધી મર્યાદિત હતી, માલંકરા ચર્ચની લૌકિક બાબતો સુધી નહીં. ૧૯૧૨માં પેટ્રિયાર્ક અબ્દુલ મેસીઆહ દ્વારા કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન થયું હતું અને તેથી પરિસ્થિતિમાં ગુણાત્મક ફેરફાર આવ્યો હતો. આંક એ-૧૪, એટલે કે કલ્પના, જારી કરવામાં આવી હતી અને આ હકીકત પેટ્રિયાર્ક જૂથ દ્વારા વિવાદિત કરવામાં આવી નહોતી, તેમજ આંક એ-૧૩, જે પહેલાં આંક એ-૧૪ દ્વારા અનુસરાયેલ હતી, તેણે કેથોલિકોઝને ચર્ચના નિયમો અનુસાર મેટ્રોપોલિટન્સ તથા ચર્ચના અન્ય પદાધિકારીઓનું અભિષેક કરવાની અને પવિત્ર મોરોનનું પવિત્રીકરણ કરવાની સત્તા પ્રદાન કરી હતી. પવિત્ર મોરોનનું પવિત્રીકરણ કરવાની જે સત્તા પેટ્રિયાર્કમાં નિહિત હતી, તે પેટ્રિયાર્કે પોતે કેથોલિકોઝમાં નિહિત કરી હતી. ત્રીજા કેથોલિકોઝની માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે પસંદગી કરવામાં આવી હતી અને તેથી બંને, અર્થાત્ આધ્યાત્મિક તથા લૌકિક સત્તાઓ એક જ વ્યક્તિમાં કેન્દ્રિત થઈ ગઈ હતી. આ અદાલતે એ પણ નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે ૧૯૯૫ના ચુકાદાના ફક્ત નં. ૧૩૪માં દર્શાવ્યા મુજબ પેટ્રિયાર્ક ૧૯૭૨માં પોતાના પ્રતિનિધિ મારફતે પાદરીઓ અને ડીકન્સને નિયુક્ત કરવાની

અથવા અભિષિક્ત કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શક્યો હોત નહીં. આ અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું હતું કે, ભલે એવું માનવામાં આવે કે કલ્પનાઓ આંક એ-૧૩ અને એ-૧૪ દ્વારા પેટ્રિયાર્ક પોતાની દ્વારા કેથોલિકોઝને સોંપવામાં આવેલી સત્તાઓ ગુમાવી નથી, તો પણ તે સોંપવામાં આવેલી સત્તાઓનો એકતરફી ઉપયોગ કરી શક્યો હોત નહીં અને તે સત્તાઓનો ઉપયોગ ત્યારબાદ માત્ર કેથોલિકોઝ તથા માલંકરા સભા (એસોસિએશન) સાથે પરામર્શ કરીને અને નિશ્ચિતપણે ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર જ કરી શક્યો હોત. આ અદાલતે એ પણ ઠરાવ્યું હતું કે તે જરૂરી હતું, કારણ કે (૧) વિવાદ અને ગૂંચવણ સર્જે તેવી સમાનાંતર સત્તાઓ ઊભી થતી અટકાવવા અને (૨) સ્થાનિક લોકોની સ્વીકાર્યતા માટે. આ અદાલતે એ પણ ઠરાવ્યું હતું કે જ્યારે પેટ્રિયાર્ક કેથોલિકોઝને માન્યતા આપી, ત્યારે તેણે સંપૂર્ણ જ્ઞાન સાથે એવું કર્યું હતું. આ પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કલ્પનાઓ આંક એ-૧૯ અને એ-૨૦ અચાનક રીતે જારી કરવામાં આવી નહોતી. કલ્પના આંક એ-૨૦ હેઠળ કેથોલિકોઝે માલંકરા એસોસિએશન દ્વારા પસાર કરાયેલા બંધારણના અધિન રહીને પેટ્રિયાર્કને સ્વીકાર્યો હતો. પેટ્રિયાર્ક જૂથના સભ્યોએ ૧૯૩૪ના બંધારણ પ્રત્યે વફાદારીની શપથ લીધી હતી. ૧૯૬૪માં જ્યારે પેટ્રિયાર્ક માલંકરા સિનોડના આમંત્રણ પર ભારત આવ્યો અને ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર માલંકરા એસોસિએશન દ્વારા ચૂંટાયેલા નવા કેથોલિકોઝનું પવિત્રીકરણ કરી તેને વિધિવત્ સ્થાપિત કર્યો, ત્યારે તેણે પોતાના કૃત્યો અને જાહેરાતો દ્વારા જે કંઈ વાંધા હતા તે ત્યજી દીધા હતા. તે પહેલાં પણ પેટ્રિયાર્ક પેટ્રિયાર્કેટ અને કેથોલિકેટના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રોને વ્યાખ્યાયિત કરવાનો ઉપક્રમ કર્યો હતો. મધ્ય પૂર્વ, જે કેથોલિકોઝના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ હોવાનું માનવામાં આવતું હતું, તે તેના અધિકારક્ષેત્રમાંથી બહાર રાખવામાં આવ્યું હતું અને તેની સત્તા માત્ર ભારત અને પૂર્વ સુધી મર્યાદિત કરવામાં આવી હતી. પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રની આ વ્યાખ્યાએ આધ્યાત્મિક તેમજ લૌકિક બંને બાબતોમાં કેથોલિકોઝની સત્તાને પણ માન્યતા આપી હતી. આ અદાલતે એ પણ નિષ્કર્ષ આપ્યો હતો કે પેટ્રિયાર્ક અથવા તેના અનુયાયીઓ માટે એવો દાવો કરવો ખુલ્લો નહોતો કે કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન સિરિયન જેકોબાઈટ ક્રિશ્ચિયન ચર્ચના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો અને આસ્થાનુરૂપ નહોતું; અથવા ૧૯૩૪નું બંધારણ વિધિવત્ અને કાયદેસર રીતે પસાર કરવામાં આવ્યું નહોતું. આ અદાલતે એ પણ નિષ્કર્ષ આપ્યો હતો કે કેથોલિકેટના પુનર્જીવનથી પેટ્રિયાર્કની સત્તા લગભગ શૂન્યબિંદુએ આવી પહોંચી હતી. કલ્પનાઓ આંક એ-૧૩ અને એ-૧૪ મુજબ કેથોલિકોઝની સત્તા અને અધિકારને ૧૯૩૪ના બંધારણમાં સમર્થન, પુનર્બળ અને વિસ્તરણ આપવામાં આવ્યું હતું. આ અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું છે કે પેટ્રિયાર્ક પોતાના પ્રતિનિધિ મારફતે પાદરીઓ વગેરેની એકતરફી રીતે નિમણૂક કરી

શક્યો હોત નહીં. એક વાત એ છે કે પેટ્રિયાર્ક આ બાબતો કેથોલિકોઝના સહકારથી કરી શક્યો હોત, પરંતુ કેથોલિકોઝનો ઉલ્લેખ કર્યા વિના અને તેના વિરોધ છતાં, પોતાના તથા પોતાના પ્રતિનિધિ દ્વારા પાદરીઓ અને મેટ્રોપોલિટન્સનું અભિષેક કરવું નિશ્ચિતપણે યોગ્ય બાબત નહોતું, કારણ કે તે આધ્યાત્મિક/લૌકિક બાબતોમાં ચર્ચ માટે સમાનાંતર વહીવટી ચંત્રણા ઊભી કરવાનો દાવો કરતું હતું. પ્રતિનિધિદાવામાં ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં આપવામાં આવેલા ઉક્ત નિષ્કર્ષો અને પસાર કરાયેલા ઉક્ત હુકમનામામાં કરાયેલ જાહેરનામું બંધનકારક છે. [ફકરા ૬૬-૭૦][૧૦૩-એ-એચ; ૧૦૪-એ-એફ]

આર. વેણુગોપાલા નાયડુ અને અન્ય વિ. વેંકટરાયુલુ નાયડુ ચેરિટીઝ અને અન્ય (૧૯૮૯) સપ્લિ. ૨ એસ.સી.સી. ૩૫૬ : (૧૯૮૯) ૧ સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૭૬૦ - પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૧.૩ ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ એ તે સામાન્ય નિયમનો અપવાદ છે કે દાવામાં હિત ધરાવતી તમામ વ્યક્તિઓને તેમાં પક્ષકાર બનાવવાના હોય છે. આ જોગવાઈ ઘડવાનો હેતુ એવો છે કે એવા કેસોમાં, જ્યાં સમુદાયના સામાન્ય હકો અથવા એવા સંઘના સભ્યો અથવા વિશાળ વર્ગના હકો સંકળાયેલા હોય, ત્યાં સામાન્ય પ્રક્રિયામાં અપવાદ પૂરું પાડવો. સામાન્ય પ્રક્રિયા મુજબ દરેક વ્યક્તિને પક્ષકાર બનાવી દાવો દાખલ કરવો વ્યવહારિક રીતે મુશ્કેલ બનશે, કારણ કે તેમાં દરેક વ્યક્તિએ અલગ દાવા દ્વારા પોતાનો હિસાબ જાળવવાનો થાય અને સામાન્ય પ્રશ્ન અંગે નિર્ણય મેળવવા માટે અનેક દાવાઓ દાખલ થવાનું ટાળવું જરૂરી બને. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવા માટે ઘડવામાં આવ્યો છે. આ નિયમ એક પક્ષકારને અનેક લોકોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો અધિકાર આપે છે અને અન્ય પક્ષકારોને જોડ્યા વિના કાર્યવાહી ચલાવી શકાય તેવી બને છે. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ એ પૂર્વધારણા કરે છે કે સમાન હિત ધરાવતી ઘણી વ્યક્તિઓ છે. એવી એક અથવા વધુ વ્યક્તિઓ અદાલતની પરવાનગીથી દાવો કરી શકે અથવા તેમના વિરુદ્ધ દાવો થઈ શકે અથવા તેઓ એવા હિત ધરાવતી વ્યક્તિઓની તરફેણી આવા દાવાનો બચાવ કરી શકે. આવા કેસમાં, ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮(૨) મુજબ જાહેર જાહેરાત દ્વારા નોટિસ આપવાની હોય છે અને ત્યારબાદ, જેના તરફેણી અથવા જેના હિત માટે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા બચાવવામાં આવ્યો હોય, એવી કોઈપણ વ્યક્તિને આવા દાવામાં પક્ષકાર બનાવવાની અરજી અદાલતમાં કરવાનો હક્ક રહે છે. ઓર્ડર ૧

નિયમ ૮(૬) માં જોગવાઈ છે કે આ નિયમ હેઠળના દાવામાં થયેલો હુકમનામો, જે વ્યક્તિઓની તરફથી અથવા જેમના હિત માટે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા બચાવવામાં આવ્યો હોય, જેમ લાગુ પડે તેમ, તે તમામ વ્યક્તિઓ પર બંધનકારક રહેશે. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮(૬) ના આદેશ અનુસાર, અગાઉના જે દાવાનો નિર્ણય ૧૯૫૮ તેમજ ૧૯૯૫ માં થયો હતો, તેમાં પ્રતિનિધિ સ્વરૂપે નક્કી કરાયેલા પ્રશ્નો જેટલા અંશે નોંધાયેલ નિષ્કર્ષો બંધનકારક છે. આ અદાલતે ૧૯૯૫ના દાવામાં આ મુદ્દાનો એવો હદ સુધી નિર્ણય કર્યો છે કે પક્ષકારો ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ માં કલ્પાયેલ મુજબ સામાન્ય હિત ધરાવતા હતા, અને પેરિશ ચર્ચિસના અભાવે સમયસંબંધિત બાબતો અંગેના મુદ્દાઓ ખુલા રાખ્યા હતા. વધુમાં, જે દાવો ૧૯૯૫ના ચુકાદા સુધી પહોંચ્યો હતો તેમાં રાહત પક્ષકારો વચ્ચે માંગવામાં આવી નહોતી; તે વ્યક્તિગત સ્વરૂપની નહોતી. જે રાહતો માંગવામાં આવી હતી તે માલંકર ચર્ચ માટે સામાન્ય હતી. તેથી, ધારા ૩૫ ની જોગવાઈઓ અપીલકર્તાઓને રેસ જુડિકાટના પ્રતિબંધથી બચાવવા માટે સહાયરૂપ બની શકતી નથી. પેરિશનર્સ ૧૯૫૮ અને ૧૯૯૫માં નિર્ધારિત થયેલા અગાઉના દાવાઓમાં, તેમજ તે પહેલાં પણ, પક્ષકારો હતા. તેઓ વ્યક્તિગત રીતે પક્ષકારો ન હતા તે આધાર પર આ પ્રશ્નને વારંવાર ફરીથી ખોલી શકાતો નથી; નહિંતર પ્રતિનિધિ દાવો અને મુદ્દાઓ તથા પ્રતિનિધિ ક્ષમતામાં દાવો કરવાનો હક્ક સંપૂર્ણ રીતે નિર્ણય બની જશે. [પરિચ્છેદો ૭૧-૭૨][૧૦૫-ઈ-એચ; ૧૦૬-એ-સી, ઈ, જી]

કુમારવેલુ વિ. રામસ્વામી એ.આઈ.આર. ૧૯૩૩ પી.સી. ૧૮૩; દેવકી નંદન વિ. મુરલીધર (૧૯૫૬) એસ.સી.આર. ૭૫૬; વેરુઆરેડ્ડી રામરાધવ રેડ્ડી વિ. કોન્ડુર સેશુ રેડ્ડી (૧૯૬૬) સપ્લ. એસ.સી.આર. ૨૭૦; બિશ્વનાથ વિ. શ્રી ઠાકુર રાધાબલ્લભજી (૧૯૬૭) ૨ એસ.સી.આર. ૬૧૮ - પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૧.૪ એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે જો ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ૧૯૩૪નું બંધારણ પેરિશ ચર્ચિસ પર, તેઓ પક્ષકાર તરીકે હાજર ન હોય તો પણ, બાંચધરીરૂપ હોવાનું જાહેર કરવામાં આવે, તો તે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતના ભંગ સમાન ગણાશે. આ રજૂઆત સફળતાપૂર્વક કરી શકાય તેવી નથી, કારણ કે તે કલમ ૧૧ની સ્પષ્ટીકરણ ૬ના આદેશ તથા નાગરિક પ્રક્રિયા સંહિતાના ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮(૬)ની જોગવાઈને અવગણે છે અને નજરઅંદાજ કરે છે. અગાઉનો દાવો પ્રતિનિધિક દાવો હતો અને વર્તમાન અપીલકર્તાઓ/ચર્ચિસને તે પ્રતિનિધિક દાવામાં પક્ષકાર માનવામાં આવે

છે, કારણ કે તેઓ પોતાના હકોના રક્ષણ માટે અથવા પરિસ્થિતિ મુજબ દાવો કરવા માટે, આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવેલા અગાઉના દાવાઓમાં અરજી કરી શકતા હતા. તેથી વર્તમાન મામલામાં કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતના ભંગનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. [પરિચ્છેદ ૭૪-૭૫][૧૦૭-એચ; ૧૦૮-એ-સી]

નેશનલ ટેક્સટાઈલ વર્ક્સ વિ. પી.આર. રામકૃષ્ણન (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.સી. ૨૨૮ : (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.આર. ૯૨૨; ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ અકાઉન્ટન્ટ્સ વિ. એલ.કે. રત્ના (૧૯૮૬) ૪ એસ.સી.સી. ૫૩૭ : (૧૯૮૬) ૩ એસ.સી.આર. ૧૦૪૮ - નો સંદર્ભ લેવાયો.

જોન વિ. રીસ (૧૯૬૯) ૨ એઈઆર ૨૭૪ - નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૧.૫. પરિશનરોને એવો દાવો કરવા માટે ખુલ્લું નથી કે તેઓ પોતાની સ્વતંત્ર બંધારણ રાખી શકે અને ૧૯૩૪ની બંધારણથી બંધાયેલા ન રહે. ૧૯૯૫ના ચુકાદાનો એવો ભ્રામક અર્થ કાઢી શકાય નહીં કે જેના દ્વારા પરિશનરોને ઉપરોક્ત અધિકાર પ્રદાન થાય. ૧૯૩૪ની બંધારણની બંધનકારક પ્રકૃતિ અંગે ચુકાદો સ્પષ્ટ, નિર્વિવાદ અને નિઃસંદિગ્ધ છે. કોઈપણ ગૂટ અથવા સમૂહને ચર્ચોના સંચાલનની કોઈ વિશિષ્ટ પદ્ધતિ અપનાવવા અને આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને સંચાલક સત્તાધિકારીઓની સમાંતર વ્યવસ્થા ઊભી કરવા માટે ખુલ્લું નહીં રહે. ચર્ચના દુર્વ્યવસ્થાપન અને અરાજકતા તાત્કાલિક લાભ માટે કે અન્યથા સર્જવા દેવી શકાય નહીં. સંચાલનની એક વ્યવસ્થા અસ્તિત્વમાં છે, અને હાલના પ્રકરણમાં આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને જે આધ્યાત્મિક પાસાનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે, તે સત્તાના પ્રત્યાયોજનને અવગણીને પ્રતિસ્પર્ધી ગૂટો દ્વારા ચર્ચોના સંચાલન પર ગેરકાયદેસર કબજો જમાવવાનો પ્રયત્ન છે. ઈસ્ટની ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચ અંગેની સત્તા પ્રાઈમેટ, એટલે કે કેથોલિકોસ, પાસે છે. યદ્યપિ ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચના પ્રાઈમેટ એ એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક છે. ૧૯૩૪ની બંધારણની કલમ ૯૪ મુજબ, અમુક આધ્યાત્મિક સત્તાઓ મલંકારા મેટ્રોપોલિટનમાં પણ નિહિત કરવામાં આવી છે. બંધારણની જોગવાઈઓને આધિન રહીને મલંકારા ચર્ચના ભૌતિક, ચર્ચીય અને આધ્યાત્મિક વહીવટ અંગેનો મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર મલંકારા મેટ્રોપોલિટનમાં નિહિત છે, અને આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને પેટ્રિયાર્કના નામે ચર્ચોનું સંચાલન કરવા અને ધાર્મિક સેવાઓ આપવાના હેતુથી વિકર્સ અને પાદરીઓની નિમણૂકો સમાંતર સત્તાધિકારીઓ તરીકે મેળવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવી રહ્યો છે. બીજી તરફ, ૧૯૩૪ની બંધારણ મુજબ પહેલેથી જ વિકર્સ અને

અન્ય સત્તાધિકારીઓની નિમણૂક કરવામાં આવી છે. તેથી, કેથોલિકોસ અને કલ્પના સ્થાપિત થવાને કારણે ક્ષીણ અવસ્થાએ પહોંચી ગયેલી આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને, તેમજ સ્વીકારવામાં આવેલી અને બંધનકારક એવી ૧૯૩૪ની બંધારણની અવગણના કરીને ચર્ચોના શાસનની સમાંતર પદ્ધતિ ઊભી કરવી ચર્ચના હિતમાં નહીં હોય અને તે તેનું વિનાશ કરશે. [પરિષદ ૭૬][૧૦૮-જી-એચ; ૧૦૯-સી-એચ]

સીતલ દાસ વિ. સંત રામ દાસ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૬૦૬; શ્રીનિવાસ કૃષ્ણરાવ કાંગો વિ. નારાયણ દેવજી કાંગો (૧૯૫૫) ૧ એસ.સી.આર. ૧; તિરુમલા તિરુપતિ દેવસ્થાનમ્સ વિ. કે.એમ. કૃષ્ણૈયા (૧૯૯૮) ૩ એસ.સી.સી. ૩૩૧ : (૧૯૯૮) ૨ એસ.સી.આર. ૯ – નો સંદર્ભ લેવાયો.

૨. સંદર્ભે: કેથોલિકેટના પુનર્જીવન તથા ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા અંગેની દલીલો/આક્ષેપોનો પરિત્યાગ.

૨.૧ જ્યારે ચર્ચ પેરિશ ચર્ચ છે અને અતિ પ્રાચીન સમયથી તે પેરિશ ચર્ચ છે તથા તે મલંકારા ચર્ચનો એક ભાગ છે, ત્યારે તે હંમેશા માટે તેવી જ રહેવાની છે. પેટ્રીઆર્ક શ્રેષ્ઠ છે એવી પોતાની આસ્થા અનુસરવાના બહાને, તેઓ તે આસ્થાને અનુરૂપ આધ્યાત્મિક/ધાર્મિક વિધિઓ કરવા માટે વિકારની નિમણૂક કરવાની સમાનાંતર પ્રણાલી ઊભી કરી શકતા નથી, કારણ કે વિકારની નિમણૂક આધ્યાત્મિક બાબત નથી. તે લૌકિક બાબત છે. [પરા ૭૮][૧૧૦-જી]

શા મૂળચંદ એન્ડ કંપની લિમિટેડ વિ. જવાહર મિલ્સ (૧૯૫૪) એસ.સી.આર. ૩૫૧; એસ.એચ. રંગપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૦૨) ૧ એસ.સી.સી. ૫૩૮ : [૨૦૦૧] ૩ સપ્લ. એસ.સી.આર. ૫૪૫ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૨.૨ જે વ્યક્તિને સ્થિર હિત પ્રાપ્ત થયેલું હોય અને જેમાં કાનૂની હક્કનું શીર્ષક નિહિત હોય, તે માત્ર ઉદાસીનતા કે વિલંબથી, અથવા તેણે પોતાનો હક્ક ત્યજી દીધો છે એવું કહેતાં જ, તે શીર્ષક ગુમાવતી નથી અને ગુમાવી પણ શકતી નથી, જ્યાં સુધી વધુ કંઈક ન હોય; અર્થાત્ તેના શબ્દો કે વર્તનથી બીજી પક્ષકારને તે નિવેદન સાચું છે એવું માનવા પ્રેરિત કરવામાં આવ્યો હોય અને તે કારણે તે પોતાની

હાનિ થતી હોય એવી રીતે તે આધાર પર કાર્ય કરે. ત્યારે આવી વ્યક્તિ પ્રતિબંધના સિદ્ધાંતથી બંધાયેલ ગણાય. તેવો અવરોધ તેનું ત્યાગ કે હક્કછોડ હોવાને લીધે ઊભો થતો નથી, જે તેને આ દાવો કરવાથી રોકે કે કાનૂની ઔપચારિકતાઓનું યથાવિધિ પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. વર્તમાન મામલામાં, ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં જે ચર્ચા કરવામાં આવી છે તે અતિ વિશદ છે અને મુખ્યત્વે વિવિધ ઐતિહાસિક તથ્યો અને પૃષ્ઠભૂમિ પર આધારિત છે, જે સ્પષ્ટ દર્શાવે છે કે પેટ્રિયાર્ક ક્યારેય પણ લૌકિક નિયંત્રણનો ઉપયોગ કર્યો નહોતો અને મલંકારા ચર્ચ, જે ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચનો એક વિભાગ છે, તેનું સંચાલન કરવા માટે કેથોલિકોસના પદની સ્થાપના આવશ્યક માનવામાં આવી હતી. મલંકારા ચર્ચની સ્થાપના સેન્ટ થોમસ ધ એપોસ્ટલ દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તે પૂર્વના ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચમાં સમાવેશ પામે છે અને ચર્ચનો પ્રમુખ કેથોલિકોસ છે. ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ઉલ્લેખિત ચુકાદાઓમાં કલ્પના દ્વારા કેથોલિકોસના પદની સ્થાપના તથા અન્ય ઐતિહાસિક તથ્યોની ચર્ચામાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે એકવાર આ પદની રચના કર્યા પછી, તે હક્કછોડ કે ત્યાગની દલીલનો પ્રશ્ન નથી, પરંતુ પેટ્રિયાર્ક દ્વારા જારી કરાયેલ કલ્પના તેના પર પણ બાધક છે. આથી, આ એક સકારાત્મક કૃત્ય છે અને એકવાર તે કરી દીધા પછી પેટ્રિયાર્ક તેનાથી બંધાયેલ છે અને તેમાંથી પછાડી શકતો નથી તથા સમગ્ર પેરિશ ચર્ચ પ્રણાલીને ઉથલપાથલ કરી શકતો નથી. પેરિશના સભ્યોને પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતામાં વિશ્વાસ હોઈ શકે, પરંતુ તમામ બાબતોમાં નહીં. સંચાલનના પ્રશ્નમાં તેઓએ ૧૯૩૪ના બંધારણને સમાન મહત્વ આપવું પડે અને તેમને સતત ભંગ આચરવાની તથા એક કે બીજી રીતે આ સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને વળગી જવા માટે ઉપાય ચોજવાની, અને આધ્યાત્મિક સંઘર્ષના બહાને ચર્ચોના લૌકિક નિયંત્રણ પર કબજો જમાવવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં. પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સત્તા લગભગ લુપ્તપ્રાય સ્તર સુધી પહોંચી ગઈ છે, આ નિવેદનને પૂર્ણ અર્થ આપવો જરૂરી છે; તેનો અર્થ એવો થઈ શકતો નથી કે આધ્યાત્મિકતાની આડમાં સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ચર્ચના વહીવટમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં આવે અને વિકર તથા પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક માટે સમકક્ષ પ્રણાલી ઊભી કરવામાં આવે, જે ચર્ચોની કાર્યક્ષમતાને પંગુ બનાવી દેશે, જ્યારે તેઓ જે હેતુ માટે રચાયા છે તેનાથી આ વિરુદ્ધ છે, અને આ તો અનાદિકાળથી અસ્તિત્વ ધરાવતા ટ્રસ્ટની રચનાની મૂળ ભાવનાને પણ વિરુદ્ધ છે, જેમાં “એકવાર ટ્રસ્ટ તો સદાય ટ્રસ્ટ” નો સિદ્ધાંત અંતર્નિહિત છે. જો કોઈ પેરિશ સભ્ય ૧૯૩૪ના બંધારણમાં ફેરફાર કરવા ઇચ્છે, તો નિર્ધારિત પ્રક્રિયા મુજબ તેમાં સુધારો કરવો તેમના માટે ખુલ્લો છે. આ વાત સાચી છે કે તેથી તે બાઈબલ કે કુરાન અથવા અન્ય પવિત્ર ગ્રંથ જેવું નથી, જેમાં સુધારો થઈ શકતો નથી. પેરિશ ચર્ચોના શાસન માટે લાગુ પડતા

ઉપનિયમો અથવા નિયમાવલિના સ્વરૂપમાં ૧૯૩૪ના બંધારણમાં અનેક વખત સુધારા કરવામાં આવ્યા છે અને યોગ્ય વ્યથા, જો હોય તો, દૂર કરવા માટે તેમાં હજુ પણ સુધારો થઈ શકે છે; પરંતુ વર્તમાન મામલાઓમાં જે સંઘર્ષ અવિરત ચાલતો રહ્યો છે તે માટે એવી કોઈ યોગ્ય વ્યથા દેખાતી નથી. [પરિચ્છેદ ૭૯][૧૧૨-૭-એચ; ૧૧૩-એ-ડી, એફ-એચ; ૧૧૪-બી-સી]

૩. વિષયક: ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળ પરિશતરોને પોતાના ધર્મનું પાલન કરવાનો અધિકાર છે તથા વિકાર, પાદરી અને ડીકનો વગેરેની નિમણૂક કરવાનો અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૬ હેઠળ કાર્યોનું સંચાલન કરવાનો અધિકાર છે:

૩.૧ એ સ્પષ્ટ થાય છે કે મલંકરાની સીરિયન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ ધર્મત્યાગીના ઉત્તરાધિકારના સિદ્ધાંતને સ્વીકારે છે અને માન્ય રાખે છે. રોમની ચર્ચ તેની રચનામાં એપિસ્કોપેલિયન છે, અને પોપને સર્વવ્યાપક બિશપ તરીકે માન્ય રાખે છે, જેને પાદરીવર્ગના વિવિધ દરજ્જાઓ, કાર્ડિનલ્સ, પ્રાઈમેટ્સ અને પેટ્રિયાર્ક્સ, આર્ચબિશપ્સ અને બિશપ્સ સર્વે અધિનસ્ત છે. આર્મેનિયન ચર્ચનું શાસન પણ સમાન પ્રકારનું છે. [પરા ૯૦][૧૨૧-સી-ડી]

રામ મનોહર લોહિયા વિ. બિહાર રાજ્ય [૧૯૬૬] ૧
એસ.સી.આર. ૭૦૯; એસ.પી. મિત્તલ વિ. ભારત સંઘ,
એ.આઈ.આર. ૧૯૮૩ એસ.સી. ૧ : [૧૯૮૩] ૧
એસ.સી.આર. ૭૨૯ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

હાલ્સબરીઝ લૉઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ, પમી આવૃત્તિ, ખંડ ૩૪;
"ધ એન્સાયક્લોપીડિયા ઓફ રિલિજન", મિર્સિયા
એલિયાડે દ્વારા સંપાદિત, ખંડ ૩, "ચર્ચ પોલિટી";
મેકમિલન પબ્લિશિંગ કો., ન્યૂ યૉર્ક દ્વારા ધ
એન્સાયક્લોપીડિયા ઓફ રિલિજન, ખંડ ૩; બ્લેક લૉ
ડિક્શનરી – નો સંદર્ભ લેવાયો.

૩.૨ આધ્યાત્મિક વ્યક્તિ એ છે જે ઉચ્ચ શક્તિ સાથે અથવા સરળ શબ્દોમાં પોતાના ઉચ્ચ આત્મા સાથે મૂલ્યાત્મક સંબંધ સ્થાપિત કરવાનો અને તેને અનુસરવાનો પ્રયત્ન કરે છે. ‘આધ્યાત્મિક’ શબ્દનો અર્થ ધાર્મિક સંસ્થાકીય બાબતોને સંબંધિત, ભૌતિક અથવા લૌકિક બાબતો કરતાં ભિન્ન એવો કરવામાં આવ્યો છે. આધ્યાત્મિકતા લૌકિકવાદથી વિલક્ષણ છે. જેને લૌકિક લાભોની ઈચ્છા હોય, તેને આધ્યાત્મિક માર્ગ પર હોવાનું કહી શકાય નહીં. બંને એકબીજાથી સર્વથા ભિન્ન છે. જે વ્યક્તિ વાસ્તવમાં આધ્યાત્મિક છે, તે લૌકિક ઈચ્છાઓથી ઘણો દૂર હોય છે. માત્ર આધ્યાત્મિક જ્ઞાન પૂરતું નથી. ધર્મ એ દૈહિક અભિવ્યક્તિ છે. પરંતુ ઈશ્વર દ્વારા વ્યાખ્યાયિત આધ્યાત્મિકતા તેની સ્વભાવસ્વરૂપની અભિવ્યક્તિ છે. સચ્ચી આધ્યાત્મિકતા એવી વસ્તુ છે જે મનુષ્યના પોતાના અંતરાત્મામાં અત્યંત ઊંડે પ્રાપ્ત થાય છે. એવું પણ કહી શકાય કે આધ્યાત્મિકતા ધર્મનું એક સ્વરૂપ છે, પરંતુ ધર્મનું ખાનગી અને વ્યક્તિગત સ્વરૂપ છે. આધ્યાત્મિકતા વધુ વ્યક્તિગત અને ખાનગી છે, જ્યારે ધર્મમાં જાહેર વિધિઓ અને સંગઠિત સિદ્ધાંતોનો સમાવેશ થતો હોય છે. આ એક સંધિક્ષેત્ર છે. ધર્મ અને આધ્યાત્મિકતા શ્રદ્ધા સાથે સંકળાયેલા બે ભિન્ન શબ્દો છે. આધ્યાત્મિકતા ધર્મ કરતાં વધુ અમૂર્ત છે. ધર્મ સામાન્ય રીતે કોઈ મંતવ્યપ્રણાલીનું પ્રચાર કરે છે અને નૈતિક આચારસંહિતા નિર્ધારિત કરે છે. આધ્યાત્મિકતા અપરિભાષ્ય એવા ધૂંધળા ક્ષેત્રમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે. આધ્યાત્મિકતા અતિપ્રાકૃતિક રૂપાંતરણનું એક સ્વરૂપ છે. [પરિચ્છેદો ૧૦૦-૧૦૨][૧૩૨-ઈ-જી; ૧૩૩-એ-સી]

ભૂરી નાથ અને અન્ય વિ. જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય અને અન્ય (૧૯૯૭) ૨ એસ.સી.સી. ૭૪૫ : (૧૯૯૭) ૧ એસ.સી.આર. ૧૩૮ – પર અવલંબન રાખવામાં આવ્યું.

પત્રાલાલ બંસીલાલ પાટીલ અને અન્ય વગેરે વિ. આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય એક. એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૧૦૨૩ : (૧૯૯૬) ૧ એસ.સી.આર. ૬૦૩; પોલીસ કમિશનર અને અન્ય વિ. આચાર્ય જગદીશ્વરાનંદ અવધૂત અને અન્ય એક. (૨૦૦૪) ૧૨ એસ.સી.સી. ૭૭૦ : (૨૦૦૪) ૨ એસ.સી.આર. ૧૦૧૯; સરદાર સૈયદના તાહેર સૈફુદ્દીન સાહેબ વિ. બોમ્બે રાજ્ય (૧૯૬૨) એસ.સી.આર. સપ્લ. ૪૯૬; એન. આદિત્યાન વિ. ત્રાવણકોર દેવસ્વોમ બોર્ડ અને અન્ય (૨૦૦૨) ૮ એસ.સી.સી. ૧૦૬ : (૨૦૦૨) ૩ સપ્લ. એસ.સી.આર. ૭૬; એ.એસ. નારાયણ

દીક્ષિતુલુ વિ. એ.પી. રાજ્ય અને અન્ય (૧૯૯૬) ૯ એસ.સી.સી.
૫૪૮ : (૧૯૯૬) ૩ એસ.સી.આર. ૫૪૩; આદી સૈવ
શિવાચારિયારગળ નલા સંગમ અને અન્ય વિ. તમિલનાડુ સરકાર
અને અન્ય એક. (૨૦૧૬) ૨ એસ.સી.સી. ૭૨૫ : [૨૦૧૫] ૧૧
એસ.સી.આર. ૧૧૧૦ – સંદર્ભિત.

બ્લેક લો ડિક્શનરી; જેમ્સ હેર્સ્ટિંગ્સ દ્વારા “એન્સાયક્લોપીડિયા ઓફ
રિલિજન એન્ડ એથિક્સ” – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૩.૩ એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કે અગાઉ પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક સંબંધિત સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો નથી. તેમ હોય તો પણ. તેમણે ૧૯૧૨ માં એક કલ્પના હેઠળ કેથોલિકોસના સિંહાસનની પુનઃસ્થાપના કરી હતી, જેમાં તેમણે ૧૯૩૪ ના બંધારણને સત્તા સમર્પિત કરી હતી, અને જે કલ્પના જારી કરીને તથા ૧૯૬૪ માં માલંકારા મેટ્રોપોલિટનને અભિષિક્ત કરીને કેથોલિકોસ-૩ ની સ્થાપના દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. સ્પષ્ટ છે કે ૧૯૩૪ નું બંધારણ જ અમલક્ષેત્રમાં રહેશે અને વિકર/પાદરીઓની નિમણૂક કરવા માટે, ભલે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક સર્વોચ્ચ હોય, તો પણ તે આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રની અંદરના આધ્યાત્મિક અધિકાર તરીકે ગણાતું નથી. ૧૯૩૪ ના બંધારણની જોગવાઈઓ બાંધકામ રૂપ છે. તેની કલમ ૧ માં જોગવાઈ છે કે ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચનો પ્રાઇમેટ એન્ટિયોકનો પેટ્રિયાર્ક છે. જોકે, કલમ ૨ એ બાબતનું નિર્ધારણ કરે છે કે માલંકારા ચર્ચ, જે ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચનો એક વિભાગ છે, તેની સ્થાપના સેન્ટ થોમસ ધ એપોસ્ટલ દ્વારા થઈ હતી અને તે પૂર્વના ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચમાં સમાવવામાં આવેલ છે, અને પૂર્વના ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચનો “પ્રાઇમેટ” “કેથોલિકોસ” છે. વિકરની નિમણૂક અંગેનો વિષય બંધારણની કલમ ૩૮ માં આવરી લેવાયો છે. દરેક પેરિશ ચર્ચ માટે એક વિકર રહેશે; અન્ય પાદરીઓ, જો હોય તો, વિકરના સહાયક રહેશે. વિકર પેરિશની સંપત્તિઓ બાબતે કૈસ્થાની સાથે સંયુક્ત વ્યવસ્થાપક રહેશે. ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને વિકર અને અન્ય પાદરીઓની નિમણૂક, દૂર કરવાની અથવા બદલી કરવાની સત્તા છે. કલમ ૪૦ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને વિકર અને અન્ય પાદરીઓની નિમણૂક, દૂર કરવાની અથવા બદલી કરવાની સત્તા છે. ૨૦૧૧ માં સુધારાયેલ કલમ ૪૩ માં એવી જોગવાઈ છે કે બાપ્તિસ્મા નોંધપોથી, લગ્ન નોંધપોથી, દફનવિધિ નોંધપોથી, પેરિશ એસેમ્બલી નોંધપોથી અને કન્ફેશન નોંધપોથી વિકર દ્વારા જાળવવામાં આવશે અને તેની કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવશે, અને ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટન જ્યારે ચર્ચની મુલાકાતે આવે ત્યારે તે તેમની પાસેથી હસ્તાક્ષરિત

કરાવવાની રહેશે. વિકર કલ્પનાઓની ફાઈલો પણ રાખશે. [પરિચ્છેદ ૧૧૫-૧૧૮][૧૫૧-સી-એફ, એચ; ૧૫૨-એ, ડી-ઈ]

૩.૪ મલંકરા ચર્ચના લૌકિક, ધાર્મિક સંસ્થાગત અને આધ્યાત્મિક વહીવટ સંબંધિત મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર મલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને અન્ય સત્તાધિકારીઓમાં નિહિત છે. તેનો હેતુ ચર્ચના યોગ્ય વહીવટ માટે છે અને તે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સત્તાના સિદ્ધાંતના વિરોધમાં નથી જતું, પરંતુ તે સાથે જ મલંકરા મેટ્રોપોલિટન લૌકિક, ધાર્મિક સંસ્થાગત અને આધ્યાત્મિક વહીવટની તમામ સત્તાઓ ભોગવે છે. તેથી, એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કની સત્તા લગભગ લુપ્ત થવાના બિંદુએ પહોંચી ગઈ છે અને તેઓ તે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકતા નથી, જે બંધારણ હેઠળ વિવિધ સત્તાધિકારીઓમાં નિહિત છે, જેમ કે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં નોંધાયેલા ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય મુજબ અતિ પ્રાચીન કાળથી રહ્યું છે. વિદેશમાં બેસીને એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક ભારતમાં રોજબરોજના કારોબારનું સંચાલન કેવી રીતે કરી શકે, તે સમજણ બહારની બાબત છે. તેમની કલ્પનાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, એવો કોઈ વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી અને તેઓએ આવું કરવાનું પણ માન્ય નથી. ઐતિહાસિક તથ્યો પણ વિપરીત દર્શાવે છે કે તેઓ ચર્ચોનું સંચાલન કરતા ન હતા અને રોજબરોજના વહીવટના હેતુસર ચર્ચોને તેમ જ છોડવામાં આવે તે ઉત્તમ છે. સ્થાનિક મલંકરા ચર્ચમાં વિકર અને પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તાઓ પ્રચલિત પ્રથાઓના આધારે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં યોગ્ય રીતે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓને સોંપવામાં આવી છે. કોઈ ધાર્મિક સંપ્રદાય અથવા સંસ્થા પોતાની ધાર્મિક માન્યતાઓ અનુસાર કયા વિધિ-વિધાનો અને સમારંભો અનિવાર્ય છે તે નક્કી કરવાની બાબતમાં સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા ભોગવે છે અને આવી બાબતોમાં તેમના નિર્ણયોમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો કોઈ બાહ્ય સત્તાધિકારીને અધિકારક્ષેત્ર નથી. તે જ સમયે, લૌકિક બાબતો સક્ષમ વિધાનમંડળ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા અનુસાર લૌકિક સત્તાધિકારીઓ દ્વારા નિયંત્રિત કરી શકાય છે. આધ્યાત્મિક સત્તા પણ કેથોલિકોસ, મલંકરા મેટ્રોપોલિટન વગેરે જેવી વિવિધ સત્તાધિકારીઓમાં નિહિત છે. તેથી, એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક અથવા તેમના પ્રતિનિધિએ વિકર અથવા પાદરીની નિમણૂક કરવી જોઈએ એવો તર્ક અતિશય દૂરનો અને આધારહીન છે. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૫ અથવા ૨૬ હેઠળના કોઈપણ અધિકારનું ઉલ્લંઘન થતું નથી. વિકરની નિમણૂક સંબંધિત કોઈપણ જોગવાઈને પણ ભારતના બંધારણની કલમો ૨૫ અને ૨૬ હેઠળના કોઈપણ અધિકારોના ઉલ્લંઘનરૂપ કહી શકાય નહીં. ૧૯૩૪નું બંધારણ ભારતના બંધારણની કલમો ૨૫ અને ૨૬ના ઉલ્લંઘનમાં છે એવું કહી શકાય નહીં. એવો સૂચન કરવામાં આવ્યો હતો કે વર્તમાન કેસમાં સંકળાયેલ શ્રદ્ધા ઈસુ ખ્રિસ્તથી પ્રેરિત પ્રેષિતીય અનુસરણને સંબોધે છે, અર્થાત્ ખ્રિસ્તના આશીર્વાદ અને કૃપા કોઈ

એક પ્રેરિત, એટલે કે સંત પીટર અથવા સંત થોમસ, જે લાગુ પડે તે મુજબ, મારફતે ઉતરતી આવે છે અને તે પ્રેરિતથી પોપ/પેટ્રિયાર્ક સુધી પહોંચે છે, જે વિકરની નિમણૂક કરે છે. આ દલીલ કેથોલિકોસ, મલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટન વગેરે જેવી વચ્ચે આવેલી અન્ય પદસત્તાઓને અવગણે છે અને નજરઅંદાજ કરે છે. પોપ અને પેટ્રિયાર્ક દ્વારા વિકરની નિમણૂક કરવી આવશ્યક નથી, કારણ કે ચર્ચનું સંચાલન કોઈ ધાર્મિક વિધિ નથી. [પરા ૧૨૧-૧૨૨] [૧૫૪-એચ; ૧૫૫-એ-એચ; ૧૫૬-એ]

કમિશનર, હિંદુ ધાર્મિક એન્ડોમેન્ટ્સ વિ. શ્રી લક્ષ્મીન્દ્ર તીર્થ સ્વામિયર
ઓફ શ્રી શિરુર મઠ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૨૮૨ :
[૧૯૫૪] એસ.સી.આર. ૧૦૦૫ - પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૩.૫ આધ્યાત્મિક સત્તાઓ અન્ય પદાધિકારીઓમાં પણ નિહિત હોય છે અને સ્પષ્ટ છે કે આધ્યાત્મિક સત્તા કોઈ એક નિશ્ચિત વ્યક્તિનો, તે ભલે કેટલો પણ ઉચ્ચ હોઈ, એકદંત્ર અધિકાર બની શકતી નથી. અન્ય પદાધિકારીઓ પણ શ્રેણીક્રમમાં છે, અર્થાત્ ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટનને કલમ ૪૦ મુજબ વિકર, પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તા છે. ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટન અથવા મલંકરા મેટ્રોપોલિટન દ્વારા ડીકન અને પાદરીઓના ઓર્ડિનેશન બાબતે, ઓર્ડિનેશન માટેના ઉમેદવાર પાસે ડિગ્રીની લાયકાત હોવી જોઈએ. ઉચ્ચ પાદરીઓ (પ્રિલેટ્સ) ની નિમણૂક કરવાની સત્તા કેથોલિકોસ પાસે સિનેડના સહકારથી છે. બિશપ અને મેટ્રોપોલિટનને કેથોલિકોસ દ્વારા સિનેડ સાથે સંયુક્ત રીતે અભિષેક કરી શકાય છે; બિશપ અથવા મેટ્રોપોલિટનની કેથોલિકોસ દ્વારા અભિષેક માટે સિનેડની મંજૂરી પછી એસોસિએશન દ્વારા પસંદગી થવી આવશ્યક છે. ઓર્ડિનેશન માટેની વ્યક્તિએ થિયોલોજીનો અભ્યાસ કરેલો હોવો જોઈએ અને યોગ્ય જણાય તો તેનું ઓર્ડિનેશન થઈ શકે છે. માત્ર કોઈ આધ્યાત્મિક વ્યક્તિના આશીર્વાદથી જ તે આવી પદોની ફરજો બજાવવા લાયક બને છે, એવી સ્થિતિ નથી. વિકર અને પાદરીઓની નિમણૂક એક ધાર્મિકેતર બાબત છે અને આ સંદર્ભે સર્વસત્તાધીશો દ્વારા કાયદેસર જોગવાઈ પણ થઈ શકે છે અને તેનો વ્યવહાર ધાર્મિકેતર સત્તાધિકારીઓ દ્વારા પણ થઈ શકે છે. પેટ્રિયાર્ક દ્વારા નિમણૂક ન કરાયેલા વિકર સમક્ષ સ્વીકારોક્તિ કરનાર વ્યક્તિ સુધી ઈસુ ખ્રિસ્તના આશીર્વાદ પ્રવાહિત ન થાય એવો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. વિકરની આધ્યાત્મિક ક્ષમતા તેની પોતાની સાધનાઓ પર આધારિત છે. આ વિવાદ

આધ્યાત્મિકતા સાથે સંબંધિત ન હોય એવા કારણોસર ચર્ચનું સંચાલન કરવાની ઇચ્છા પૂર્ણ કરવા માટેનો જણાય છે. [ફરો ૧૨૩][૧૫૬-બી-ઈ]

અમેરિકન એક્સપ્રેસ બેંક લિ. વિ. કલકત્તા સ્ટીલ કો. (૧૯૯૩) ૨
એસ.સી.સી. ૧૯૯ : [૧૯૯૨] ૩ સપ્લ. એસ.સી.આર. ૮૩૩ -
લાગુ પડતો નથી એમ ઠરાવાયું.

હેલ્સબરીઝ લો ઓફ ઇંગ્લેન્ડ, ખંડ ૧૪, પરિચ્છેદ ૫૬૨ - નો સંદર્ભ
લેવાયો.

૩.૬ પેરિશ ચર્ચ તથા કબ્રસ્તાનની મિલ્કત પેરિશનરોની માલિકીની છે અને પેરિશ ચર્ચોના પદધારકો દ્વારા ૧૯૩૪ના બંધારણને સ્વીકાર ન કરવામાં આવવાને કારણે તેઓને તે હકથી વંચિત કરી શકાતા નથી, એવો દાવો કતઈ સ્વીકાર્ય નથી. આ મિલ્કતો હંમેશા માલંકરા ચર્ચની મિલ્કત તરીકે જ રહેશે. માત્ર પદધારકોએ જ ૧૯૩૪ના બંધારણને સ્વીકારવાનું રહે છે, જેમ આ અદાલતે ઠરાવ્યું છે. પેરિશનરો ચર્ચની કોઈ મિલ્કત દૂર લઈ જઈ શકતા નથી, તેમજ બહુમતીના આધારે કેથોલિકોઝ પક્ષ પણ એવું કરી શકતો નથી; અને આ રજૂઆત આવી મિલ્કતમાં રહેલા હકોના સ્વરૂપ અંગેની ગેરસમજ પર આધારિત છે. તે માલંકરા ચર્ચમાં જ રહેનારી છે. ન તો ચર્ચ અને ન તો કબ્રસ્તાન કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા કબજે કરી શકાય. પ્રચલિત હકો મુજબ તે પેરિશનરો સાથે જ રહેનાર છે અને જો કોઈ વ્યક્તિ માલંકરા ચર્ચમાં વિશ્વાસ ધરાવતો રહે, તો ચર્ચમાં પેરિશનર હોવાને કારણે જે હક તે ભોગવે છે અથવા કબ્રસ્તાનમાં માનપૂર્વક દફન થવાનો જે હક છે, તેમાંથી તેને કોઈ વંચિત કરી શકતું નથી. શ્રદ્ધામાં અસમાધાન્ય એવા મતભેદો કેવી રીતે નબળા આધાર પર ઉભા કરવાની કોશિશ કરવામાં આવી છે અને ચર્ચને પેટ્રિયાર્ક તથા કેથોલિકોઝ પક્ષોમાં કેવી રીતે વહેંચવાનો પ્રયત્ન થયો છે, તે સમજણ બહારનું છે; જ્યારે તેઓ માલંકરા ચર્ચના જ ભાગ છે, મુખ્ય શ્રદ્ધા એકસરખી અને સામાન્ય છે, માલંકરા ચર્ચ એક જ છે અને ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચ પણ એ જ છે. ફક્ત મનસૂબામાં ભિન્નતા છે. તેથી કાયદો અને વ્યવસ્થાની સ્થિતિ ઊભી થઈ છે, જે સહિષ્ણુતા તથા સર્વ માનવો અને જીવમાત્રની સમાનતાના અવતરણરૂપ આધ્યાત્મિક સિદ્ધિ માટે યોગ્ય પરિસ્થિતિ બની શકતી નથી. આધ્યાત્મિક લાભ માટે ઇન્દ્રિયગમ્ય દૃષ્ટિથી પરની ઊંડી દૃષ્ટિ આવશ્યક છે. પક્ષકારોને જ સારી રીતે જાણીતા કારણોસર સંચાલન અંગેનો વિવાદ ચાલુ છે, જે સંપૂર્ણપણે અનાવશ્યક છે. જો ચર્ચને ટકવું હોય, તો નિઃસંદેહ આ બંધ થવું જોઈએ અને કાઈસ્ટના આશીર્વાદ વિશ્વાસીઓ પર, એટલે કે તેમની શિક્ષાના

યથાર્થ અનુયાયીઓ પર વરસવા દેવાં જોઈએ. ચર્યમાં શાંતિ આવવાનો આ જ એકમાત્ર માર્ગ છે. અશાંતિ અને તર્કવિરુદ્ધ પરિસ્થિતિ માટે કોઈ કારણ, સારું, ખરાબ કે અન્ય કોઈ, એવું અસ્તિત્વમાં નથી જેને કાયદેસર માન્યતા આપી શકાય. [પરા ૧૨૬-૧૨૭][૧૫૯-સી-એચ; ૧૬૦-એ]

૩.૭ માત્ર તેવા વિકારો અને પાદરીઓ, જેઓની નિમણૂક ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર કરવામાં આવી હોય, તેઓ દ્વારા જ કરવામાં આવતી ધાર્મિક સેવાઓ અને વિધિઓ પેરિશ ચર્યના મૂળ હેતુનું ઉદ્ધંધન ગણાશે, એવી રજૂઆતમાં કોઈ બળ નથી. ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન વિકારની નિમણૂક કરે છે. તે પેરિશ ચર્યોના હેતુ પર કોઈ અસર કરતી નથી. કેથોલિકોસ અથવા પેટ્રિઆર્ક, જે મુજબ લાગુ પડે તે મુજબ, એવા મુદ્દાઓમાં વ્યવહાર કરવા માટે સમર્થ માનવામાં આવતા નથી, કારણ કે આવા મુદ્દાઓ ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન માટે અનામત રાખવામાં આવ્યા છે. આ સ્થિતિ દીર્ઘકાલથી પ્રવર્તમાન છે. વિકારો અથવા પાદરીઓની નિમણૂક સર્વભૌમ સત્તાની ધાર્મિકેતર સત્તાઓ દ્વારા પણ થઈ શકે છે. ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા કરવામાં આવેલી નિમણૂકને કોઈ ગેરકાયદેસરતા ધરાવતી અથવા પેરિશના સભ્યોના આધ્યાત્મિક અધિકારોને અસર કરતી હોવાનું કહી શકાય નહીં. ડીકન અને પાદરીને અભિષેક માટે ધાર્મિક શાસ્ત્રના અભ્યાસને સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરવો આવશ્યક છે અને પ્રિન્સિપલને તેમની યોગ્યતા અંગે પ્રમાણિત કરવું પડે છે. કોરોયોયો (રીડર) તરીકે અભિષેક માટે ૩ વર્ષનો અભ્યાસ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરેલો હોવો આવશ્યક છે. વિદેશમાં રહેલો પેટ્રિઆર્ક આવા અધિકારો કેવી રીતે અમલમાં મૂકી શકે તે સમજણની બહાર છે અને તે અનાવશ્યક હસ્તક્ષેપ સમાન ગણાશે, જેને કોઈ કલ્પના અથવા ઐતિહાસિક દસ્તાવેજનો આધાર નથી. ૧૯૩૪નું બંધારણ તેના કાર્યક્ષેત્રના વિસ્તારમાં ડાયોસીસ દ્વારા વિકારની નિમણૂક કરવાની જોગવાઈ કરે છે. ઉદામપડીમાં એવી કોઈ જોગવાઈ ન હોવા પર, ૧૯૩૪નું બંધારણ જ પ્રભાવી રહેશે. [પરિચ્છેદ ૧૨૮-૧૨૯][૧૬૦-બી-એફ]

૩.૮ કેથોલિકોસના પદ અને પેટ્રિઆર્કના પદને ધ્યાનમાં રાખીને વિશ્વાસને અનાવશ્યક રીતે વહેંચવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. ચર્યનો વિશ્વાસ ઈસુ ખ્રિસ્તમાં છે. આધ્યાત્મિકતાના આડશ હેઠળ સામયિક બાબતો પર કાબૂ મેળવવા માટે આવી કાર્યવાહી દ્વારા સંચાલન અને અન્ય સત્તાઓ હસ્તગત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવી રહ્યો છે. વિકાર ધાર્મિક કાર્યો બજાવે તો પણ, જે ડાયોસીસન

મેટ્રોપોલિટન બંધારણમાં જોગવાઈ મુજબ વિકારની નિમણૂક કરે, તો ભારતના બંધારણની અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળના હકોનું ઉલ્લંઘન થતું નથી, અને એ સ્પષ્ટ છે કે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક આ સત્તા પોતાની પાસે અનામત રાખી નથી. ૧૯૯૫ના ચુકાદાએ પક્ષકારો વચ્ચેના આવા વિવાદોનો નિકાલ કરી દીધો હતો. ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન વિકારની નિમણૂક કરે છે. કેથોલિકોસ જૂથનો વિકાર પેટ્રિયાર્કના વિશ્વાસ ધરાવતા ઉપાસક પર તેની ઈચ્છા વિરુદ્ધ લાદી શકાય નહીં એવી રજૂઆત સંપૂર્ણપણે અસ્થિર છે અને ચર્ચોમાં ગૂંચવણ ઊભી કરીને તથા ચર્ચના હિતના ભોગે સમાંતર શાસન ચલાવતા વિકારમાં વિશ્વાસ મૂકીને ચર્ચના સંચાલન પર કાબૂ મેળવવાનો એ માત્ર એક ઉપાય છે. કાનૂનનો સ્થાપિત સિદ્ધાંત એવો છે કે જ્યારે કોઈ કાર્ય કરવા માટે કોઈ રીત નિર્ધારિત કરવામાં આવી હોય, ત્યારે તે માત્ર એ જ રીતથી થઈ શકે અને અન્યથા નહીં. આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે પેટ્રિયાર્ક પાસે આવી કોઈ સત્તા નથી; ૧૯૭૨માં જેમ કરવામાં આવ્યું તેમ તે કોઈપણ એવી આધ્યાત્મિક સત્તાનો એકતરફી ઉપયોગ કરી શકતો નથી, જે ચર્ચમાં અશાંતિનું કારણ બની હતી. ૧૯૯૫ના નિર્ણયમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે વિકાર અથવા પાદરીની પેટ્રિયાર્ક દ્વારા અથવા પ્રતિનિધિ મારફતે એકતરફી નિમણૂક અનુમત્ય નથી, ભલે તેની પાસે એવી સત્તાઓ હોય તેમ માનવામાં આવે. ચર્ચના સંચાલનમાં દખલ કરવાની તેની પાસે આવી કોઈ સત્તા નથી અને હવે એ જ પ્રશ્ન ફરીથી ઉછાળવામાં આવ્યો છે; સર્વોચ્ચતાના એ જ બહાને કરવામાં આવેલો એવો અનાવશ્યક પ્રયાસ નિષ્ફળ બનાવવો જોઈએ અને તેને ક્ષણમાત્ર પણ માન્યતા આપવી નહીં. બંધારણીય જોગવાઈઓ અથવા પેટ્રિયાર્કની સત્તાનું કોઈ ઉલ્લંઘન થતું નથી. તેથી પેરિશનર્સના હકોના ઉલ્લંઘનનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. [પેરા ૧૩૦][૧૬૦-જી-એચ; ૧૬૧-એ-ઈ]

ઓલ્ગા ટેલિસ વિ. બોમ્બે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (૧૯૮૫) ૩ એસસીસી ૫૪૫ : [૧૯૮૫] ૨ સપ્લ. એસસીઆર ૫૧; બશેશર નાથ વિ. આઈ.ટી. કમિશનર એઆઈઆર ૧૯૫૯ એસસી ૧૪૯ : [૧૯૫૯] સપ્લ. એસસીઆર ૫૨૮; નર સિંહ પૌલ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા ૨૦૦૦ (૩) એસસીસી ૫૮૮ : [૨૦૦૦] ૨ એસસીઆર ૧૧૫૨; એલ એન્ડ ટી મેકનીલ લિ. વિ. ગવ્ન. ઓફ ટી.એન. (૨૦૦૧) ૩ એસસીસી ૧૭૦ : [૨૦૦૧] ૧ એસસીઆર ૭૦૧; સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત એન્ડ અન્ય વિ. જસ્ટિસ આર.એ. મહેતા

(નિવૃત્ત) એન્ડ અન્ય (૨૦૧૩) ૩ એસસીસી ૧ : [૨૦૧૩] ૧
એસસીઆર ૧; સમશેર સિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ એન્ડ અન્ય
(૧૯૭૪) ૨ એસસીસી ૮૩૧ : [૧૯૭૫] ૧ એસસીઆર ૮૧૪ –
સંદર્ભિત.

૪. વિષય: કેથોલિકોસ દ્વારા પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાનો અસ્વીકાર;

કેથોલિકોસનું પદ એકવાર પુનઃસ્થાપિત થયા પછી, પેટ્રીઆર્ક ૧૯૩૪ના બંધારણમાં નિર્ધારિત અને ચર્ચની ક્રમબદ્ધ સત્તાવાર રચનામાં વિવિધ પ્રાધિકારીઓને સોંપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકતા નહોતાં, અને તે પણ એકતરફી રીતે સત્તાનું બીજું કેન્દ્ર સર્જવા માટે નહીં; અને તેથી પેટ્રીઆર્કને વિકાર, પાદરી અને ડીકન અથવા ચર્ચની બીજી કોઈ સત્તાને નિયુક્ત કરીને સમકક્ષ વહીવટી પ્રણાલી રચવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. ચર્ચમાં શાંતિના હિતાર્થે તેઓ ૧૯૩૪ના બંધારણની ચાર દિવાલોની અંદર રહીને જ કાર્ય કરવા બંધાયેલા છે. સામયિક બાબતોમાં પેટ્રીઆર્ક પાસે કોઈ સત્તા નથી અને આધ્યાત્મિક સત્તા પણ, આ અદાલતે ૧૯૯૫ તથા અન્ય ચુકાદાઓમાં નોંધ્યું છે તેમ, તેમના પોતાના કૃત્યોને કારણે લગભગ લુપ્તાવસ્થાએ પહોંચી ગઈ હતી. અપીલકર્તાઓ તરફથી કરવામાં આવેલી વિરુદ્ધ રજૂઆત કે કેથોલિકોસને જાણ કર્યા પછી તેઓ આ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે, સ્વીકારી શકાય તેવી નથી. માલન્કારા મેટ્રોપોલિટન સ્થાનિક વિસ્તારનો હોવો આવશ્યક છે. તર્કસંગત રીતે પણ, ચર્ચોના કારોબારના યોગ્ય સંચાલન માટે સત્તાનો ઉપયોગ વિદેશમાંથી થઈ શકે નહીં. આવી પરિસ્થિતિનું ન તો પરિકલ્પન કરવામાં આવ્યું છે, ન તો તે વ્યવહારુ છે કે અનુમત્ય છે. એક પવિત્ર સત્તાની બીજી પર રહેલી આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા પણ પોતે જ બીજી ધાર્મિક સત્તાનો બહિષ્કાર અને આધીનતા દર્શાવે એવું માનવામાં આવી શકે નહીં. જ્યારે પ્રાદેશિક તથા અન્ય સત્તાઓનું પ્રત્યાયોજન અને સીમા-નિર્ધારણ થયેલું હોય, ત્યારે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ, તેઓ આધ્યાત્મિક રીતે કે અન્ય રીતે જેટલા ઊંચા હોય તેટલા હોવા છતાં, શિસ્તનું પાલન કરીને ક્ષેત્રો અને સત્તાઓના સીમા-નિર્ધારણ અનુસાર કડક રીતે કાર્ય કરવું પડે. ચર્ચના અસ્તિત્વના જતન માટે અને યોગ્ય વહીવટ માટે આ નિર્વિવાદ રીતે આવશ્યક છે. [પરિચ્છેદ ૧૪૦][૧૭૦-ફ-૬; ૧૭૧-અ-ક]

પ. અંગે: ૧૯૩૪નું બંધારણ કરારના સ્વરૂપનું છે, જે વર્તમાનમાં અમલમાં મુકાવી શકાય તેવું છે:

વડી અદાલતે, કેસમાં રજૂ થયેલ હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓના આધારે માંગવામાં આવેલ ઘોષણાપત્ર યોગ્ય રીતે મંજૂર કર્યું છે. પરિશ ચર્ચોનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા થાય છે તેવી આપવામાં આવેલ ઘોષણા ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે. વર્તમાન મામલે ચર્ચોમાં થયેલ અવ્યવસ્થા માટે કેથોલિકોસ પક્ષકાર કરતાં પેટ્રિયાર્ક પક્ષકાર વધુ ઘોષારોપણને પાત્ર છે. તેમણે ૧૯૯૫ના ચુકાદા અને અન્ય નિર્ણયોનું પાલન કરવું જોઈએ હતું. તેમણે તેમ કર્યું નથી અને તેમના પોતાના સંચાલન તંત્ર પર આગ્રહ રાખ્યો છે, જે અનુમત્ય નથી. [પરા ૧૪૨, ૧૪૩][૧૭૩-૭; ૧૭૪-એ-બી]

મોહમ્મદિયા કોઓપરેટિવ બિલ્ડિંગ સોસાયટી લિ. વિ. લક્ષ્મી શ્રીનિવાસન કોઓપરેટિવ બિલ્ડિંગ સોસાયટી લિ. (૨૦૦૮) ૭ એસ.સી.સી. ૩૧૦ : [૨૦૦૮] ૭ એસ.સી.આર. ૭૬૨ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

૬. ઉડમપાડી વિષયક: બંધનકારક સ્વરૂપની અમલપાત્રતા અને ૨૦૦૨નું બંધારણ:

૬.૧ મલંકારા ચર્ચ હેઠળની પેરિશ ચર્ચો પર ૧૯૩૪નું બંધારણ લાગુ પડે છે. ઉડમ્પડી પ્રભાવી રહેશે તેવી રજૂઆત સ્વીકારી શકાતી નથી, કારણ કે ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૧૩૨માં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જે તમામ કરારો આ બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત નથી, તેઓ અમલહીન અને રદ ગણાશે, અને સાથે જ ૧૯૫૮ના સમુદાયમ મામલામાં થયેલા આ નિષ્કર્ષને ધ્યાનમાં લેતાં કે બંધારણ માન્ય રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું અને તે લાગુ પડે છે. આ પ્રશ્નને ઉડમ્પડીના આડમાં ફરીથી ઉઠાવી અને પુનઃખોલી શકાતો નથી. આવી પેરિશ ચર્ચોના વહીવટ માટે ઉડમ્પડી પ્રભાવી રહી શકતી નથી. ઉડમ્પડી એવો દસ્તાવેજ નથી જેના દ્વારા ચર્ચની સ્થાપના થઈ હોય. તે માત્ર તેના સંચાલન સંબંધિત છે. ઉડમ્પડીનું નોંધણીકરણ તેને બંધારણ કરતાં શ્રેષ્ઠ બનાવી શકતું નથી અને પૂર્વવર્તી નિર્ણયોમાં આ અદાલતે શોધ્યું છે તેમ પછીનું એટલે કે બંધારણ જ પ્રભાવી રહેશે. આ નિષ્કર્ષ બંધનકારક, અંતિમ છે અને તેનો આદર કરવો આવશ્યક છે. અન્યથા પણ, ઉડમ્પડી પ્રભાવી રહી શકતી નથી. માનવ અધિકારોની સર્વવ્યાપી ઘોષણાના અનુચ્છેદ ૨૦ હેઠળનો અધિકાર કોઈ નકારી શકતું નથી. કોઈને પણ કોઈ સંઘનો સભ્ય રહેવા માટે બાધ્ય કરી શકાતો નથી. કોઈપણ પેરિશનર માટે મલંકારા ચર્ચ અથવા પેરિશ ચર્ચનો ભાગ બનવું બાધ્યતાપૂર્વકનું નથી. કોઈ સંઘનો ભાગ ન રહેવાનો અવરોધરહિત સ્વૈચ્છિક વિકલ્પ અપનાવી શકાય, પરંતુ આ મામલામાં પ્રશ્ન એ છે કે શું કોઈ વ્યક્તિ એ જ સંઘની અંદર બીજો સંઘ રચી શકે અને એ જ ચર્ચ માટે

સમાંતર સંચાલન વ્યવસ્થા ચલાવી શકે, જે અનુમત્ય નથી. ચર્ચ છોડી દેવાનો અધિકાર નકારવામાં આવ્યો છે એવો પ્રશ્ન નથી, પરંતુ પ્રશ્ન એ છે કે વર્તમાન મલંકારા ચર્ચનું નિયમન ૧૯૩૪ના બંધારણ સિવાય અન્ય રીતે થઈ શકે કે નહીં. જો પેટ્રીઆર્ક પક્ષના કોઈ ચોક્કસ જૂથનો પ્રયાસ ૧૯૩૪ના બંધારણને અવગણીને વિકર્સ, પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવા માટે ૨૦૦૨નું નવું બંધારણ ઘડવાનો અને એ જ મલંકારા ચર્ચના નામના આડમાં નવો ચર્ચ રચવાનો હોય, તો તે અનુમત્ય નથી. મલંકારા ચર્ચ, તેની મિલ્કતો અને અન્ય બાબતો ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા જ શાસિત થવાની છે અને પેરિશનરોની બહુમતીને પણ ચર્ચને જ છીનવી લેવા અને ગેરકાયદેસર કબજે લેવા અથવા ૧૯૩૪ના બંધારણના વિરુદ્ધ નવી સંચાલન પ્રણાલી ઊભી કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. મલંકારા ચર્ચ તરીકે એક ટ્રસ્ટની રચના કરવામાં આવી હતી અને તે સર્વોચ્ચ છે, કારણ કે એક વાર ટ્રસ્ટ તો હંમેશા ટ્રસ્ટ. [ફકરા ૧૪૪, ૧૪૬][૧૭૪-ઈ-એફ; ૧૭૫-જી-એચ; ૧૭૬-એ-સી]

બિજો એમેન્યુઅલ અને અન્ય વિ. કેરળ રાજ્ય અને અન્ય (૧૯૮૬) ૩ એસ.સી.સી. ૬૧૫ : [૧૯૮૬] ૩ એસ.સી.આર. ૫૧૮; શ્રીમતી દમયંતી નારંગા વિ. ભારત સંઘ અને અન્ય (૧૯૭૧) ૧ એસ.સી.સી. ૬૭૮ : [૧૯૭૧] ૩ એસ.સી.આર. ૮૪૦; ઓ.કે. ઘોષ વિ. ઈ.એક્સ. જોસેફ [૧૯૬૩] સપિલ. ૧ એસ.સી.આર. ૭૮૯; સુર્યપાલસિંહ વિ. યુ.પી. ગવર્નમેન્ટ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૧ ઓલ ૬૭૪; સિથારામાયાર્ય વિ. સિનિયર ડેપ્યુટી ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ સ્કૂલ્સ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ એ.પી. ૭૮ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

ચીઅલ વિ. એપેક્સ (૧૯૮૩) ૧ ઓલ ઈ.આર. ૧૧૩૦ – નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

૬.૨ બંધારણની વિવિધ જોગવાઈઓ સ્પષ્ટ કરે છે કે નિયંત્રણની એક ક્રમબદ્ધ રચના છે અને પેરિશ ચર્ચની મિલ્કતોનો અન્ય રીતે વ્યવહાર થઈ શકતો નથી; બંધારણની કલમ ૨૩માં રહેલી ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનની લેખિત સંમતિ અંગેની જોગવાઈ અને વ્યવસ્થાપન, વિકર તથા કૈસ્થાનીની નિમણૂક, પેરિશ સભા, તેમજ બંધારણની કલમ ૨૨માં નિર્ધારિત મુજબ ચોક્કસ રકમ ખર્ચ કરવાની સત્તા અંગેની વિગતવાર પદ્ધતિ, આ બધી બાબતો તે દર્શાવે છે. હિસાબોની દેખરેખ ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા રાખવાની છે અને તેના હસ્તાક્ષરથી તેને પ્રમાણિત કરવાના છે. તે જ રીતે, ડાયોસીસ માટે કોઈ અચલ મિલ્કતનો હસ્તગત કરવો હોય તો તે માલંકરા મેટ્રોપોલિટનની લેખિત સંમતિથી જ થઈ શકે. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ પરથી સ્પષ્ટ

થાય છે કે ચર્ચની મિલ્કતો સંબંધે પણ નિયંત્રણની એક ક્રમબદ્ધ વ્યવસ્થા નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. સમુદાય ટ્રસ્ટીઓની જોગવાઈ વટ્ટિપનમ, એટલે કે ટ્રસ્ટ ફંડ, માટે પણ કરવામાં આવી છે. કલમ ૯૪ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનના ભૌતિક, ધાર્મિક સંસ્થાકીય અને આધ્યાત્મિક નિયંત્રણ અંગે જોગવાઈ કરે છે. કેથોલિકોસ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનનું પદ પણ ધારણ કરી શકે છે. એપિસ્કોપલ સિનોડને કેથોલિકોસને અભિષિક્ત કરવાની સત્તા છે. જેટલી સ્વાયત્તતા છે, તે ચર્ચોને કલમ ૨૨માં નિર્ધારિત જરૂરી ખર્ચ માટે બંધારણ હેઠળ આપવામાં આવી છે; અન્યથા, ચર્ચનો સ્વભાવ એપિસ્કોપલ છે અને એકવાર મિલ્કત મલંકરા ચર્ચમાં ન્યાસિત થઈ જાય, પછી તે તેમાં જ ન્યાસિત રહે છે અને તેને દૂર કરી શકાય નહીં; અને જો આ પ્રસ્તુત મામલે ઉઠાવ્યા મુજબ વિશ્વાસ વગેરે અંગે કોઈ વિવાદ હોય, તો તેનો નિર્ણય એપિસ્કોપલ સિનોડે કરવો પડે; તથા કોઈ ઉપવિધિમાં ફેરફાર કરવો હોય, તો તેનો ઉપાય કલમો ૧૨૬, ૧૨૭ અને ૧૨૮ની જોગવાઈઓ હેઠળ ઉપલબ્ધ છે. પેરિશનો કોઈ ગઠબંધન બંધારણના વિરુદ્ધ નિર્ણય લઈ શકતું નથી. ઉપવિધિઓ બંધારણને અનુરૂપ હોવી આવશ્યક છે. આવકનું વિતરણ કલમો ૧૨૦ થી ૧૨૩ મુજબ કરવાનું રહે છે. [પરા ૧૬૩][૧૮૬-એ-ઈ]

૬.૩ એવી દલીલ ઉઠાવવામાં આવી હતી કે બહુમતીથી, પેરિશ એસેમ્બલી દ્વારા ૧૯૩૪ના બંધારણમાંથી બહાર નીકળવાનો નિર્ણય લેવામાં આવી શકે અને ૨૦૦૨માં જેમ કરવામાં આવ્યું છે તેમ, નવા નામ હેઠળ નવી ચર્ચની રચના કરી શકાય. બંધારણ એવો માર્ગ પ્રતિબંધિત કરે છે. બંધારણને અનુરૂપ ન હોય તેવા ઉપનિયમો પણ ઘડી શકાતા નથી અને ધારા ૧૨૬, ૧૨૭ અને ૧૨૮ હેઠળ તે નિયમ સમિતિ સમક્ષ મૂકવા જરૂરી છે. મલંકરા ચર્ચની વર્તમાન પ્રણાલીમાં, મલંકરા ચર્ચનો ભાગરૂપ પેરિશ ચર્ચને નવી ચર્ચની રચનાના બહાને ચર્ચમાં રહેલી બહુમતી દ્વારા પણ કબજે કરી શકાતો નથી. ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં બહુમતીના દૃષ્ટિકોણે, પેરિશ ચર્ચોની ગેરહાજરીમાં, સંપત્તિ અંગે ઘોષણા આપવાનો ઈનકાર કર્યો હતો. જોકે, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે ૧૯૩૪નું બંધારણ, જ્યાં સુધી તે માટે બંધારણમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય ત્યાં સુધી, પેરિશ ચર્ચોના કારભારને શાસિત અને નિયમિત કરશે. ૧૯૩૪નું બંધારણ, જ્યાં સુધી તે માટે તેમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય ત્યાં સુધી, લૌકિક બાબતો સંબંધે પણ પેરિશ ચર્ચોના કારભારને શાસિત કરશે. ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ધારણ કરવામાં આવ્યું તે મુજબ, ૧૯૩૪ના બંધારણમાં જેટલી હદ સુધી મલંકરા ચર્ચને એપિસ્કોપલ તરીકે જાહેર કરવામાં આવી છે, એટલી હદ સુધી મલંકરા ચર્ચ એપિસ્કોપલ છે. ૧૯૩૪નું

બંધારણ પેરિશ મલંકરા ચર્ચોના કારભારને શાસિત કરે છે અને તે પ્રબળ રહેશે. માત્ર બહુમતીના નિર્ણયથી કોઈપણ વ્યક્તિ માલિક બની શકતી નથી કે ચર્ચનું જ કબજું કરવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં. જે હેતુ માટે તેની મલંકરા ચર્ચ તરીકે રચના કરવામાં આવી છે તે હેતુ માટે તે સદાકાલીન ઉત્તરાધિકાર સાથે યથાવત્ રહેવું જ જોઈએ. [પરિચ્છેદ ૧૬૪-૧૬૬][૧૮૬-જી-એચ; ૧૮૭-એ-ડી]

કેંગડેલી વિ. એકમા ૩ ઈ.આર. ૫૬૧; એટર્ની જનરલ વિ. પિયરસન (૧૮૧૭) ૩ મેર ૩૫૩; જનરલ એસેમ્બલી ઓફ ધ ફ્રી ચર્ચ ઓફ સ્કોટલેન્ડ વિ. ઓવર્ટન (૧૮૦૪) એ.સી. ૫૧૫; શેરગિલ વિ. ખૈરા (૨૦૧૪) ૩ ઓલ ઈ.આર. ૨૪૩ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૬.૪ પેરિશ એસેમ્બલી બહુમતીના આધાર પર મિલકત હરણ કરી શકતી નથી અને તેને એવી અલગ અને ભિન્ન ચર્ચ તરફ વાળી શકતી નથી, જે ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ સંચાલિત માલંકરા ચર્ચ નથી, યદ્યપિ ૧૯૩૪ના બંધારણમાં સુધારો કરવો ખુલ્લો છે. ચર્ચની સ્થાપનાના મૂળ દસ્તાવેજો નોંધપોથી પર મૂકવામાં આવ્યા નથી, તેથી પ્રતિસ્પર્ધી ગઠબંધનોના હરીફ દાવાઓ નક્કી કરવા માટે પ્રચલન અને રૂઢિ પ્રાસંગિક બને છે. તેથી, ૨૦૦૨નું બંધારણ અપીલકર્તા ચર્ચોનું શાસન કરવા માટે પ્રભાવી રહી શકે નહીં અને ૧૯૩૪નું બંધારણ બંધનકારક છે. વડી અદાલતે નોંધેલી આ નોંધ કે કોલેન્ચેરી ચર્ચ ૧૯૧૩ના ઉડંપડી દ્વારા સંચાલિત નહોતું અને ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ સંચાલિત હતું, તે ઓછામાં ઓછું બંધારણ સ્વીકારવામાં આવ્યા બાદ તો યોગ્ય છે. ૮.૩.૧૯૫૮ની સામાન્ય સભાની બેઠકએ ૧૯૩૪નું બંધારણ સ્વીકાર્યું હતું. બંધારણની કલમ ૧૩૨ના બળે ઉડંપડી પ્રભાવી રહી શકતું નથી અને તે ઉપરાંત મૌખિક પુરાવા પણ છે, જેમનું વડી અદાલતે દસ્તાવેજી પુરાવા સહિત મૂલવણી કર્યું હતું, અને ઉડંપડીને શાસક માનવામાં આવી શકતું નથી. વધુમાં, ૧૯૫૮ના સમાજમ દાવામાં થયેલ નિષ્કર્ષો અને ૧૯૯૫ના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લેતા, ૧૯૩૪નું બંધારણ બંધનકારક છે, જેને માન્ય ઠરાવવામાં આવ્યું છે, અને માલંકરા ચર્ચનું સંચાલન તેમાં સમાયેલ જોગવાઈઓ મુજબ જ થવાનું છે. તેથી ૧૯૧૩નું ઉડંપડી ૧૯૩૪ના બંધારણની જોગવાઈઓથી બચવા માટે ઉપાયરૂપે સ્થાપિત કે ઉપયોગમાં લઈ શકાતું નથી. તેથી રજૂઆતોનો મુખ્ય આધાર પણ પૂર્વનિર્ણિત મુદ્દાના સિદ્ધાંતથી અપરોધિત છે. [પરિચ્છેદ ૧૬૯, ૧૭૧][૧૮૮-ઈ; ૧૮૯-ડી-એફ]

હિલના “લો ઓફ ટ્રસ્ટ્સ એન્ડ ટ્રસ્ટીઝ” નામક ગ્રંથમાં ઉલ્લેખિત – સંદર્ભિત.

૬.૫ ચર્ચની રચના ઘણાં પહેલાં ૭મી સદીમાં થઈ હતી. ૧૯૧૩નું ઉડંપડી ટ્રસ્ટની રચનાનો દસ્તાવેજ નથી. તે સમયના પ્રભારી વ્યક્તિએ તે માત્ર સંબંધિત ચર્ચના વ્યવસ્થાપન માટે અમલમાં મૂક્યું હતું. ચર્ચ દ્વારા ૧૯૫૯માં સ્વીકારવામાં આવેલ ૧૯૩૪નું બંધારણ બંધનકારક છે. ૧૯૧૩નું ઉડંપડી તેની કાર્યક્ષમતા અને ઉપયોગિતા ગુમાવી ચૂક્યું છે. બંધારણની કલમ ૧૩૨ દ્વારા ઉડંપડી રદબાતલ ઠરે છે. તેને પુનર્જીવિત કરી શકાય તેમ નથી. તેથી ચર્ચ અથવા પેરિશનરોને બહુમતીના આધારે ૧૯૩૪ના બંધારણમાંથી બચી નીકળવા ખુદ્દું નથી. સમુદાયમ દાવામાં નોંધાયેલ નિષ્કર્ષોને તેમજ ૧૯૯૫ના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લેતા, આ પ્રશ્ન પૂર્વનિર્ણીત બાબત તરીકે કાર્ય કરે છે અને ઉડંપડીના આધારે વહીવટનો દાવો કરી શકાય નહીં. ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૧૩૨ મુજબ ઉડંપડીની અસંગત જોગવાઈઓ રદબાતલ ગણાશે. [પરા ૧૭૩][૧૯૬-સી-ઈ]

૬.૬ ૧૯૩૪ના બંધારણ અને ૧૯૧૩ના ઉદમપડી વચ્ચે અસંગતતાઓ છે, તેથી પછીનું પ્રબળ રહી શકતું નથી. કલમ ૧૩૨ મુજબ, ૧૯૩૨ના બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત હોય તેવું કોઈપણ ઉદમપડી (કરાર) રદબાતલ ગણાશે અને અમલક્ષમ રહેશે નહીં. આ અસંગતતાઓને ધ્યાનમાં લેતા, તેમજ ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા અને બંધનકારક સ્વરૂપ અંગે ૧૯૫૯ના ચુકાદા અને ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિષ્કર્ષોના પ્રકાશમાં, ૧૯૧૩નું ઉદમપડી કોઈપણ સ્થિતિમાં હવે અસ્તિત્વમાં રહેશે નહીં અને પેરિશ ચર્ચનું શાસન ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર થશે. [પરા ૧૭૪, ૧૭૫][૧૯૬-એફ; ૧૯૯-ઈ]

૭. સંબંધે: ૧૯૩૪ ના બંધારણની નોંધણી ન થવાની અસર અને નોંધાયેલ ઉદમપાડીની અસર

ઉડંપડીઓ સંબંધિત સમયગાળામાં ચર્ચના વહીવટ માટે હતી અને સમયના પ્રવાહને કારણે તેમની અસરકારકતા લુપ્ત થઈ ગઈ હતી, તેમજ ૧૯૩૪ના બંધારણમાં નિર્ધારિત વહીવટી પદ્ધતિને ધ્યાનમાં લેતાં તે હવે અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતી નથી. ૧૯૩૪નું બંધારણ નોંધણીપાત્ર દસ્તાવેજ હોવું આવશ્યક નહોતું, કારણ કે ઉડંપડીઓ ટ્રસ્ટોની રચના કરતા દસ્તાવેજો નથી; તેથી ઉડંપડીઓની નોંધણી કરાવવી આવશ્યક નહોતી. ઉડંપડી ૧૯૩૪ના બંધારણ પર પ્રબલ થઈ શકતી નથી. ૧૯૩૪નું બંધારણ માલંકરા ચર્ચની મિલ્કતોમાં કોઈપણ હક, માલિકી અથવા હિત, તે વર્તમાન હોય કે ભાવિ, નિશ્ચિતરૂપે પ્રાપ્ત થયેલ હોય કે શરતી, તેનો સર્જન,

જાહેરાત, હસ્તાંતરણ, મર્યાદાંકન અથવા લોપ કરતું નથી. તે માત્ર વહીવટની એક પદ્ધતિ પ્રદાન કરે છે અને તેથી તેની નોંધણી આવશ્યક નહોતી; વધુમાં, ૧૯૫૯ તથા ૧૯૯૫ના ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલ નિષ્કર્ષોને ધ્યાનમાં લેતાં ૧૯૩૪ના બંધારણની અનોધણીની અસર અંગેનો પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય તેમ નથી. આ પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય એવો હતો અને ઉઠાવવો પણ જોઈએ હતો, પરંતુ આ અદાલતે કરેલા અધિકૃત ઉચ્ચારણ સમયે તે ઉઠાવવામાં આવ્યો નહોતો. અન્યથા પણ, એવા કોઈ તથ્યો દલીલમાં રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી અને બંધારણની એવી કોઈ જોગવાઈ પણ દર્શાવવામાં આવી નથી કે જેના કારણે નોંધણી અધિનિયમની કલમ ૧૭(૧)(બી) ની જોગવાઈઓ આકર્ષાય. તેથી, ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા પર આ આધાર પર પ્રશ્ન ઉઠાવવો ખુલ્લો નથી કે તેની નોંધણીના અભાવે તેને ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં. ઉડંપડી પોતે ટ્રસ્ટની રચનાનો દસ્તાવેજ નથી. તે માત્ર સંચાલન સંબંધિત હતી. તેથી, તેની નોંધણી થવાથી બંધારણ પર પ્રબલ થવા માટે કોઈ કાયદેસર ઉચ્ચ અધિકાર પ્રાપ્ત થતો નથી. ચર્ચના વહીવટ માટે કોઈ નોંધાયેલ દસ્તાવેજ આવશ્યક નહોતો. ટ્રસ્ટની રચનાનો દસ્તાવેજ નોંધણી માગી શકે, પરંતુ ૧૯૩૪ના બંધારણ જેવા દસ્તાવેજ માટે તેવી જરૂરિયાત નથી. [ફકરા ૧૭૭, ૧૭૮][૧૯૯-એચ; ૨૦૦-એ-જી]

વિનોદકુમાર એમ. માલવિયા વિ. મગનલાલ મંગળદાસ ગામેતી અને અન્ય, (૨૦૧૩) ૧૫ એસ.સી.સી. ૩૯૪ : (૨૦૧૩) ૧૪ એસ.સી.આર. ૩૯૬; ચંદ્રકાંત શંકરરાવ મચાલે વિ. પારુબાઈ ભૈરુ મોહિતે (૨૦૦૮) ૬ એસ.સી.સી. ૭૪૫ : [૨૦૦૮] ૪ એસ.સી.આર. ૧૦૦૩; એસ. શક્તિવેલ (મૃત) તેમના કાનૂની પ્રતિનિધિઓ દ્વારા વિ. એમ. વેણુગોપાલ પિલ્લૈ અને અન્ય (૨૦૦૦) ૭ એસ.સી.સી. ૧૦૪ : [૨૦૦૦] ૨ સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૩૬૧ – લાગુ પડતો નથી એમ ઠરાવવામાં આવ્યું.

આઈ.ટી.સી. લિ. વિ. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. (૨૦૧૧) ૭ એસ.સી.સી. ૪૯૩ : [૨૦૧૧] ૭ એસ.સી.આર. ૬૬ – ભિન્ન ઠરાવવામાં આવ્યો.

કાશીનાથ ભાસ્કર દાતાર વિ. ભાસ્કર વિશ્વેશ્વર (૧૯૫૨) એસ.સી.આર. ૪૯૧ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૮. મત્રાથુર ચર્ચના દાવાની ગ્રાહ્યતા:

મત્રાથુર ચર્ચ સંબંધિત દાવો સ્વભાવથી સ્પષ્ટપણે પ્રતિનિધિત્વાત્મક હતો અને તે જ રીતે તેનો વિવાદ થયો હતો. [પરા ૧૮૦][૨૦૫-ડી]

૯. દીવાની કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૯૨ હેઠળ યોજનાની ઘડતર

કલમ ૯૨ હેઠળ કોઈપણ યોજના ઘડવાની કોઈ આવશ્યકતા નથી. [ફકરો ૧૮૨]
[૨૦૬-સી]

મોહદ. ઇસ્માઈલ આરિફ વિ. અહમદ મૂક્ષા દાઉદ જ૩ આઈએ ૧૨૭
(પી.સી.); રામ દુલારેય વિ. રામ લાલ એઆઈઆર ૧૯૪૬ પી.સી.
૩૪ – નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

૧૦. શું હકીકતોના પ્રકાશમાં, વચગાળાની વ્યવસ્થા ચાલુ રાખવી:

એ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે, બંને પક્ષસમૂહો વચ્ચે સમાધાન શક્ય જણાતું નથી, તેથી વારિકોલી સ્થિત સેન્ટ મેરીઝ ઓર્થોડોક્સ ચર્ચમાં ધાર્મિક સેવાઓ પ્રત્યેક પંથની આસ્થા અનુસાર, પેટ્રિઆર્ક અને કેથોલિકોસ એમ દરેક આસ્થાપંથના બે વિકરો દ્વારા સંપાદિત કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે. આ રજૂઆત સ્વીકાર્ય બની શકતી નથી, કારણ કે તે વહીવટની સમાંતર પ્રણાલીને પ્રોત્સાહન આપવાના સમાન બનશે અને તે કાનૂની રીતે અનુમત્ય પદ્ધતિ ગણાઈ શકશે નહીં; તેથી પ્રાર્થના નામંજૂર કરવામાં આવે છે. [પેરા ૧૮૩][૨૦૬-ઈ-એફ]

મોરાન માર બેસેલિઓસ કેથોલિકોસ વિ. થુકલાન પાઉલો અવીરા અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૯ એસ.સી. ૩૧; મોસ્ટ રેવ. પી.એમ.એ. મેટ્રોપોલિટન અને અન્ય વિ. મોરાન માર માર્થોમા મેથ્યુઝ અને અન્ય એક (૧૯૯૬) ૮ એસ.સી.સી. ૪૭૦ : (૧૯૯૬) ૩ એસ.સિ.આર. ૮૫૭; માનકચંદ વિ. મનોહરલાલ એ.આઈ.આર. ૧૯૯૪ પી.સી. ૪૬; રાજિયા બેગમ વિ. સાહેબજાદી અનવર બેગમ [૧૯૫૯] એસ.સિ.આર. ૧૧૧૧; મોરાન માર બેસેલિઓસ કેથોલિકોસ અને અન્ય એક વિ. મોસ્ટ. રેવ. માર પાઉલોઝ અથાનાસિયસ અને અન્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૫૨૬ : [૧૯૫૫] એસ.સિ.આર. ૫૨૦; મથન માલપન વિ. ઊલાહનન ગીવરધીસ ૪૫ ટી.એલ.આર. ૧૧૬; છત્રા કુમારી દેવી વિ. મોહન બિક્રમ શાહ અને અન્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૩૧ પી.સી. ૧૯૬ – સંદર્ભિત.

કેસ કાનૂન સંદર્ભ

(૧૯૯૫) ૧ સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૫૪૨ પર પરિચ્છેદ ૪ માં આધાર રાખવામાં આવ્યો

એ.આઈ.આર. ૧૯૫૯ એસ.સી. ૩૧ નો પરિચ્છેદ ૧૮ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

[૧૯૯૬] ૩ એસ.સી.આર. ૮૫૭ નો ઉલ્લેખ પરિચ્છેદ ૩૪ માં કરવામાં આવ્યો છે

એ.આઈ.આર. ૧૯૬૫ એસ.સી. ૧૯૩૫ પરિચ્છેદ ૬૫ પર અવલંબિત કરવામાં આવ્યું હતું

એ.આઈ.આર. ૧૯૯૪ પી.સી. ૪૬ નો પરિચ્છેદ ૫૨ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૫૯] એસ.સી.આર. ૧૧૧૧નો ઉલ્લેખ પરિચ્છેદ ૫૨માં કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૫૬] એસ.સી.આર. ૭૫૬ પર ફરરા પર માં આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો

[૧૯૬૬] સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૨૭૦ પર પરિચ્છેદ ૫૨ માં આધાર રાખવામાં આવ્યો છે

[૧૯૬૭] ૨ એસ.સી.આર. ૬૧૮નો પરિચ્છેદ ૫૨ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.

[૧૯૮૩] ૧ એસ.સી.આર. ૯૨૨ નો ઉલ્લેખ પરિચ્છેદ ૫૨ માં કરવામાં આવ્યો છે.

[૧૯૮૬] ૩ એસ.સી.આર. ૧૦૪૮ નો પરિચ્છેદ ૫૨ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૬૦૬ નો પેરા ૫૨ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

[૧૯૫૫] ૧ એસ.સી.આર. ૧ નો પરિચ્છેદ ૫૨ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો

[૧૯૯૮] ૨ એસ.સી.આર. ૯ નો પરિચ્છેદ ૫૨ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૫૪] એસ.સી.આર. ૩૫૧ નો ઉલ્લેખ પરિચ્છેદ ૫૨ માં કરવામાં આવ્યો છે

[૨૦૦૧] ૩ સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૫૪૫ નો પરિચ્છેદ ૫૨ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો

[૧૯૬૬] ૧ એસ.સી.આર. ૭૦૯ નો પરિચ્છેદ ૫૨ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

[૧૯૫૪] એસ.સી.આર. ૧૦૦૫ પરો ૧૨૨ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો

[૧૯૫૫] એસ.સી.આર. ૫૨૦ નો પરિચ્છેદ ૫૩ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૪૫ ટી.એલ.આર. ૧૧૬ નો ઉલ્લેખ પેરા ૫૩ માં કરવામાં આવ્યો છે

એ.આઈ.આર. ૧૯૩૧ પી.સી. ૧૯૬ નો પેરા ૫૯ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો.

એ.આઈ.આર. ૧૯૬૫ એસ.સી. ૧૯૩૫ નો ઉલ્લેખ પરિચ્છેદ ૬૫ માં કરવામાં આવ્યો

[૧૯૮૯] ૧ સપ્લ્. એસ.સી.આર. ૭૬૦ પરા ૭૦ માં આધાર રાખવામાં આવ્યો

એ.આઈ.આર. ૧૯૩૩ પી.સી. ૧૮૩ પરિચ્છેદ ૭૧ માટે અવલંબિત

[૧૯૫૪] એસ.સી.આર. ૩૫૧ નો પરિચ્છેદ ૭૮ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો

[૧૯૮૫] ૨ સપ્લ્. એસ.સી.આર. ૫૧૦ પરા ૮૬માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૮૩] ૧ એસ.સી.આર. ૭૨૯ નો પરિચ્છેદ ૯૯ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

(૧૯૯૭) ૧ એસ.સી.આર. ૧૩૮નો ઉલ્લેખ ફરો ૧૦૬માં કરવામાં આવ્યો

[૧૯૯૬] ૩ એસ.સી.આર. ૫૪૩ નો પરિચ્છેદ ૧૦૬ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૯૬] ૧ એસ.સી.આર. ૬૦૩ નો પરિચ્છેદ ૧૦૭માં સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો

[૨૦૦૪] ૨ એસ.સી.આર. ૧૦૧૯ નો પરા ૧૧૧ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૬૨] એસ.સી.આર. સપ્લ્. ૪૯૬ નો પેરા ૧૧૨માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

[૨૦૦૨] ૩ સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૭૬ નો પરા ૧૧૩ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૨૦૧૫] ૧૧ એસ.સી.આર. ૧૧૧૦નો પરિચ્છેદ ૧૧૪માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો.

[૧૯૫૪] એસસીઆર ૧૦૦૫ નો ફરો ૧૨૨ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

[૧૯૯૨] ૩ સપ્લી. એસ.સી.આર. ૮૩૩ અનુપયોગી ઠરાવવામાં આવ્યું પરા ૧૨૫

[૧૯૫૯] સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૫૨૮ નો પેરા ૧૩૦ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

[૨૦૦૦] ૨ એસ.સી.આર. ૭૫૨ નો ઉલ્લેખ પરા ૧૩૦ માં કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૭૫] ૧ એસ.સી.આર. ૮૧૪ નો ફરો ૧૩૩ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

[૨૦૦૧] ૧ એસ.સી.આર. ૭૦૧ નો ઉલ્લેખ પેરા ૧૩૩ માં કરવામાં આવ્યો છે

[૨૦૧૩] ૧ એસ.સી.આર. ૧ નો પેરા ૧૩૩ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૨૦૦૮] ૭ એસ.સી.આર. ૭૬૨ નો ઉલ્લેખ પરિષ્કેદ ૧૪૩ માં કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૮૬] ૩ એસ.સી.આર. ૫૧૮ નો ઉલ્લેખ પરિષ્કેદ ૧૪૫ માં કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૭૧] ૩ એસ.સી.આર. ૮૪૦ નો પરિષ્કેદ ૧૪૫ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૧૯૬૩] સપ્લિ. ૧ એસ.સી.આર. ૭૮૯ નો પેરા ૧૪૫ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

એ.આઈ.આર. ૧૯૫૧ ઓલ ક્વજનો પરા ૧૪૫ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો

એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ એ.પી. ૭૮ નો પરા ૧૪૫ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

[૧૯૫૨] એસ.સી.આર. ૪૯૧ નો પરિષ્કેદ ૧૭૮ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૨૦૦૮] ૪ એસ.સી.આર. ૧૦૦૩ નો પરિષ્કેદ ૧૭૮ માં સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો હતો

[૨૦૦૦] ૨ સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૩૬૧ નો ઉલ્લેખ પરિષ્કેદ ૧૭૮ માં કરવામાં આવ્યો

[૨૦૧૧] ૭ એસ.સી.આર. ૬૬નો પરિષ્કેદ ૧૭૮માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

[૨૦૧૩] ૧૪ એસ.સી.આર. ૩૯૬ નો પરિષ્કેદ ૧૭૮ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

એ.આઈ.આર. ૧૯૪૬ પી.સી. ૩૪ નો ઉલ્લેખ પરિષ્કેદ ૧૮૧ માં કરવામાં આવ્યો

દીવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર :

દીવાની અપીલ ક્રમાંક ૩૬૭૪/૨૦૧૫.

એર્નાકુલમસ્થિત કેરળની વડી અદાલતના આર.એફ.એ. નં. ૫૮૯ ના ૨૦૧૧ માં તા. ૦૪.૧૦.૨૦૧૩ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી

સાથે

સી.એ. નં. ૩૬૮૧, ૩૬૮૨, ૩૬૮૩, ૮૭૮૦ અને ૮૭૮૮ ના ૨૦૧૫.

સી.એ. નં. ૫૪૦૮, ૫૪૦૯, ૫૪૧૧ અને ૫૪૧૦ સન ૨૦૧૭ના.

સી.એ. સુન્દરમ, કે.વી. વિશ્વનાથન, શ્યામ દિવાન, સી.યુ. સિંહ, કે. પરાશરન, મોહન પરાશરન, કે.કે. વેણુગોપાલ, એસ. શ્રીકુમાર, કૃષ્ણાન વેણુગોપાલ, વરિષ્ઠ વકીલો, એસ. ઉદયા કુમાર સાગર, સુશ્રી બીના માધવન, સુશ્રી સ્વાતિ ભારદ્વાજ, સુશ્રી રામનદીપ કૌર (એમ/એસ. લોયર્સ નિટ એન્ડ કો. માટે), ઈ.એમ.એસ. અનમ, પી.જે. ફિલિપ, પી.કે. મનોહર, રાધા શ્યામ જેના, સુશ્રી મનીષા ધીર, અભિષેક કુમાર, અશ્વિન રાકેશ, ઋતેશ કુમાર, એ. રઘુનાથ, વિષ્ણુ શર્મા, સુશ્રી અનુપમા શર્મા, સુશ્રી સોનાલી નેગી, રોહિત મેમ્મન એલેક્સ, પી.એસ. સુધીર, ઋષિ મહેશ્વરી, સુશ્રી એન મેથ્યુ, સુશ્રી શ્રુતિ જોસ, વી.કે. બિજુ, રોય ઈસાક, અભય પ્રતાપ સિંહ, એન. લિવિંગસ્ટોન, એન.પી.આર. પનિક્કર, કે.જે. કુરિયાકોઝ, પી.વી. એલિયાસ, એસ. વર્ગીઝ, સુશ્રી યોગમાયા એમ.જી., રાજહંસ રાજીવ પાંડે, આર. ઈસાક, અશ્વિન કુમાર ડી.એસ., સુશ્રી અદિતિ દાની, વી.ઈ. ગાયત્રી, કુરિયાકોઝ વર્ગીઝ, વી. શ્યામોહન, સુશ્રી સૌમ્યા શર્મા, સુશ્રી તાનિયા પાંડે, સુર્યા પ્રકાશ, એ. કુકન, અંકુર તલવાર, મેથ્યુ પી. પૉલ, સંજય જૈન, હાજર રહેનારા પક્ષકારો માટેના વકીલો.

અદાલતનો ચુકાદો નીચે મુજબ પ્રગટ કરવામાં આવ્યો હતો

અરુણ મિશ્રા, ન્યાયમુર્તી –

૧. કોલેન્ચેરી ચર્ચ સંબંધિત અપીલો કેરળ વડી અદાલતે ૪.૧૦.૨૦૧૩ના રોજ નિયમિત પ્રથમ અપીલમાં આપેલા ચુકાદા અને હુકમનામા વિરુદ્ધ તથા જિલ્લા ન્યાયાધીશે ૧૧.૪.૨૦૧૪ના રોજ દાવો ક્રમાંક ૪૩/૨૦૦૬ અને દાવો ક્રમાંક ૪૭/૨૦૦૬માંથી ઉદ્ભવેલી પુનર્વિચાર અરજીમાં આપેલા આદેશ વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે. પેટ્રીઆર્ક પક્ષકારે દાવો ક્રમાંક ૪૩/૨૦૦૬ દાખલ કરીને એવી જાહેરખબર માગી હતી કે પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ (ડી-૧) ચર્ચ તથા તેની સંપત્તિઓ, જેમાં શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનો સમાવેશ થાય છે, તેમનું વહીવટ માત્ર ૩૦.૧૨.૨૦૧૩ના રોજ અમલમાં મૂકવામાં આવેલા ઉડમ્પડી અનુસાર જ થવો યોગ્ય છે. ચર્ચ અને તેની સંપત્તિઓના વહીવટ માટે યોજના નિશ્ચિત કરવાની, એક રિસીવર નીમવાની, તેમના ગોટીયા સંબંધોને અવગણીને યોગ્ય

મતદાર યાદી તૈયાર કર્યા પછી ચૂંટણી યોજવાની અને તેમનું સંચાલન તેમને સોંપવાની પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. ડાહ્યા પ્રતિવાદીને ચર્ચની ચાવી સ્વીકારવાથી અટકાવવા માટે તેની વિરુદ્ધ કાયમી પ્રતિબંધાજ્ઞા જારી કરવાની પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી.

૨. વારિકોલી ચર્ચના સંદર્ભમાં, અપીલો કેરળ વડી અદાલતે રેગ્યુલર ફર્સ્ટ અપીલમાં ઓ.એસ. નં. ૧૦/૨૦૦૩માંથી ઉત્પન્ન થયેલ તા. ૨૧.૮.૨૦૧૫ના ચુકાદા અને હુકમનામા વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે. ઓ.એસ. નં. ૧૦/૨૦૦૩ કેથોલિક્સ જૂથ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એવો જાહેર કરાવવાનો પ્રાર્થના કરવામાં આવ્યો હતો કે ચર્ચનું શાસન સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમર્થિત ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર થાય છે અને પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ને ચર્ચના ટ્રસ્ટી તરીકેનો દરજ્જો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. તે ઉપરાંત, પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ને ચર્ચના ટ્રસ્ટી તરીકે કાર્ય કરવાથી રોકવા માટે કાયમી પ્રતિબંધક મનાઈહુકમની પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી, તેમજ પ્રતિવાદી નં. ૪ને પ્રતિવાદી નં. ૧ ચર્ચનું તાત્કાલિક પોથુયોગમ બોલાવવા અને ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર ટ્રસ્ટીઓ અને સચિવ સહિત નવી મેનેજિંગ કમિટીની ચૂંટણી યોજવા માટે ફરજિયાત મનાઈહુકમ આપવા પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. પક્ષકાર બનાવવામાં આવેલા પ્રતિવાદી નં. ૧૩થી ૧૫ દ્વારા પ્રતિદાવો પણ ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે ચર્ચના પેરિશનર્સની વફાદારી નિર્ધારિત કરવા માટે જનમતસંગ્રહ કરાવવામાં આવે; એવું જાહેર કરવામાં આવે કે ચર્ચ અને તેની સંપત્તિઓનું શાસન ચર્ચના પેરિશનર્સના બહુમતિએ સ્વીકારેલા વિશ્વાસ અને ઈચ્છા અનુસાર થવું જોઈએ; ચર્ચ અને તેની સંપત્તિઓનું વહીવટ પેરિશનર્સના બહુમતિના નિર્ણય અનુસાર થવો જોઈએ એવો અંતિમ હુકમનામો પસાર કરવામાં આવે; અને ત્રીજા પ્રતિવાદી, તેના એજન્ટો તથા ધાર્મિક અગ્રણીઓ

અને એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક તથા સમગ્ર પૂર્વના આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચત્વને સ્વીકારતા ન હોય એવા લોકોને રોકવા માટે કાયમી મનાઈહુકમ આપવામાં આવે.

૩. મન્નથુર ચર્ચના સંબંધમાં, કેટ્થોલિકોસ પક્ષકાર દ્વારા દાખલ કરાયેલ ઓ.એસ. નં.૪૧ ઓફ ૨૦૦૩માંથી ઉદ્ભવેલ આર.એફ.એ. નં.૩૨૦ ઓફ ૨૦૧૪માં કેરળની વડી અદાલત દ્વારા તા. ૨૦.૫.૨૦૧૫ના રોજ આપવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમનામા વિરુદ્ધ આ અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં એવી જાહેરાત માગવામાં આવી હતી કે ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા થાય છે. વધુમાં એવી જાહેરાત પણ માગવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી નં.૩ થી પને તેના ટ્રસ્ટીઓ તરીકે કાર્ય કરવાનો કોઈ હક કે અધિકાર નહોતો, તેઓને ટ્રસ્ટી તરીકે કાર્ય કરતા રોકવા માટે કાયમી પ્રતિબંધાજ્ઞા આપવામાં આવે, તથા પ્રતિવાદી નં.૨ને ચૂંટણી યોજવા માટે સામાન્ય સભા બોલાવવાનો આદેશ આપવામાં આવે. ચર્ચનું નામ બદલવા વિરુદ્ધ પણ પ્રતિબંધાજ્ઞા માગવામાં આવી હતી.

૪. એવું પ્રગટ થાય છે કે મલંકરા ચર્ચના કારભારના સંચાલન બાબતે પેરિશ ચર્ચના આધ્યાત્મિક અને લોકિક કારભાર ઉપર નિયંત્રણ મેળવવા માટે પેટ્રિયાર્ક પક્ષ અને કેથોલિકોસ પક્ષ વચ્ચે સતત વિવાદ ચાલે છે. મલંકરા ચર્ચ ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચનો એક વિભાગ છે. વિવાદ પર આવતાં પહેલાં ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ પર વિચાર કરવો આવશ્યક છે. મલંકરા ચર્ચની સ્થાપના પ્રેરિત સંત થોમસ દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તે પૂર્વના ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચમાં સમાવિષ્ટ છે. સિરિયન ચર્ચના ધર્માધ્યક્ષ એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક છે, જ્યારે પૂર્વના સિરિયન ચર્ચના પ્રમુખ કેથોલિકોસ છે. મલંકરા ચર્ચને અગાઉ મલંકરા ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચ તરીકે ઓળખવામાં આવતી હતી. તેને ભ્રામક રીતે જેકોબાઈટ ચર્ચ પણ કહેવામાં આવતી હતી. ચર્ચનો માન્ય કેનન હુદાયા કેનન છે, જે બાર હેબ્રેઅસ દ્વારા લખાયો હતો અને સન ૧૮૮૮માં પેરિસમાં

મુદ્રિત થયો હતો. ઈસવીસન પરમાં સંત થોમસ પોતાનો સંદેશ પ્રસૂત કરવા માટે માલાબારમાં આવ્યા હતા. ઈસવીસન ૬૨૮ દરમિયાન, ઈસવીસન ૩૨૫માં નાઈસિયામાં યોજાયેલી પ્રથમ સામાન્ય સભામાં રોમ, કોન્સ્ટાન્ટિનોપલ, એલેક્ઝાન્ડ્રિયા અને એન્ટિયોક ખાતે ચાર પેરિશોની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી, અને દરેકના અધ્યક્ષ તરીકે એક પેટ્રિયાર્ક હતો. એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ, પૂર્વના મહાન મેટ્રોપોલિટન તરીકે ઓળખાતું, તેમજ ‘કેથોલિકોસ’ તરીકે પણ ઓળખાતું, બીજું એક પદ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું. કેથોલિકેટનું પદ પ્રચલનમાંથી બહાર ગયું હતું અને ઈસવીસન ૬૨૮માં તેને ફરી જીવંત કરવામાં આવ્યું. આ ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિનો ઉલ્લેખ આ અદાલતે મોસ્ટ રેવ. પી.એમ.એ. મેટ્રોપોલિટન વિ. મોરાન માર માર્થોમા (૧૯૯૫) સપ્લિ. ૪ એસ.સી.સી. ૨૮૬ (આગળ “૧૯૯૫નો ચુકાદો” તરીકે ઉલ્લેખિત) માં પોતાના ચુકાદામાં કર્યો છે.

૫. ૧૬મી સદીમાં હાલ કેરળમાં આવતો વિસ્તારમાં ખ્રિસ્તી ધર્મે નોંધપાત્ર પાયો મેળવ્યો. પ્રબળ મત સીરિયન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચનો હતો. પશ્ચિમ કિનારે પોર્ટુગીઝ રાજકીય સત્તાના ઉદય સાથે, પોર્ટુગીઝોએ (રોમાન કેથોલિકોએ) સ્થાનિક ખ્રિસ્તીઓને રોમન કેથોલિક મત સ્વીકારવા માટે બળજબરી કરી. માલાબારના ખ્રિસ્તીઓએ મહાનયેરી ખાતે સમૂહમાં શપથ લઈને, જેને "કૂનન કોસ શપથ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, પેટ્રિયાર્કના અધિપત્ય હેઠળની સીરિયન ઓર્થોડોક્સ ખ્રિસ્તી ચર્ચ પ્રત્યે પોતાની વફાદારીની પુષ્ટિ કરી. ત્યારથી એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કે જેને "મલંકરા સીરિયન ખ્રિસ્તી ચર્ચ" કહી શકાય તેવી ચર્ચ પર ધાર્મિક સર્વોચ્ચતા અમલમાં મૂકી. દક્ષિણ ભારતમાં બ્રિટિશ સત્તાના ઉદય સાથે, તેમણે મલંકરા સીરિયન ખ્રિસ્તી સમુદાય પર પ્રોટેસ્ટન્ટ મત અંગીકાર કરવા દબાણ કર્યું અને તેમાં તેઓ અમુક અંશે સફળ રહ્યા. વર્ષ ૦૪.૦૪.૧૮૪૦માં બે જૂથો વચ્ચે (એક પ્રોટેસ્ટન્ટ મત સ્વીકારનાર અને બીજું

ઓર્થોડોક્સ મતનું પાલન કરનાર) વિવાદો ઊભા થયા, જેનો નિકાલ ૪.૪.૧૮૪૦ના રોજ આપવામાં આવેલા "કોચિન એવોર્ડ" દ્વારા કરવામાં આવ્યો. આ એવોર્ડ મુજબ, ચર્ચની મિલ્કતો ચર્ચ મિશન સોસાયટી (પ્રોટેસ્ટન્ટો) અને મલંકરા જેકોબાઈટ સીરિયન ચર્ચ (ઓર્થોડોક્સ મત) વચ્ચે વહેંચવામાં આવી. માર થોમા ૬ (ડાયોનિસિયસ ધ ગ્રેટ) દ્વારા ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપની પાસે ૮ % વ્યાજે જમા કરાવવામાં આવેલી ૩૦૦૦ સ્ટાર પગોડાની રકમ મલંકરા જેકોબાઈટ સીરિયન ચર્ચને ફાળવવામાં આવી. મલંકરા જેકોબાઈટ સીરિયન ચર્ચના સભ્યો વચ્ચેના વિવાદોના કારણે, એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક પીટર ૩ ૧૮૭૬માં માલાબાર આવ્યા. તેમણે માલાબારની તમામ ચર્ચોના અધિકૃત પ્રતિનિધિઓની બેઠક બોલાવી, જેને "મુલનથુરુથી સિનોડ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ સિનોડમાં ચર્ચ અને સમુદાયના કાર્યોનું સંચાલન કરવા માટે મલંકરા સીરિયન ખ્રિસ્તી એસોસિએશનની (અર્થાત્ મલંકરા એસોસિએશન) રચના કરવામાં આવી. મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને તેનો હોદ્દાપદેન પ્રમુખ બનાવવામાં આવ્યો. ૧૮૭૬ સુધી સમગ્ર માલાબાર એક જ ડાયોસીસમાં આવતો હતો. ત્યારબાદ તેને સાત ડાયોસીસોમાં વહેંચવામાં આવ્યો, અને દરેક ડાયોસીસના મથાળે એક મેટ્રોપોલિટન મુકવામાં આવ્યો. તેમાંના એકને મલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે નિયુક્ત કરવાનો હતો, જે તમામ ડાયોસીસો પર આધ્યાત્મિક તથા લોકિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતો હતો.

સેમિનરી દાવો:

૬. "સેમિનરી દાવો" ૪.૭.૧૮૭૯ના રોજ માર જોસેફ ડાયોનિસિયસ દ્વારા, પોતે માલંકરા જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચના યોગ્ય રીતે અભિષિક્ત મેટ્રોપોલિટન અને માલંકરા એસોસિએશનના પ્રમુખ હોવાનો દાવો કરતાં, માર થોમસ અથાનાસિયસ વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. તેમના વચ્ચેનો મુખ્ય વિવાદ એવો હતો કે જ્યાં ફરીયાદીએ પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતા હોવાનો દાવો કર્યો

હતો, ત્યાં પ્રતિવાદીઓએ એવી સર્વોચ્ચતા નકારી હતી. આ દાવાનો નિકાલ ત્રાવણકોર રોયલ અંતિમ અપીલ અદાલત દ્વારા ૧૮૮૯માં કરવામાં આવ્યો હતો. અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો હતો : (૧) કે ત્રાવણકોરમાં આવેલી માલંકારા સિરિયન ક્રિશ્ચિયન ચર્ચ પર એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્કની ધાર્મિક સર્વોચ્ચતા સતત જેકોબાઈટ સિરિયન ક્રિશ્ચિયન સમુદાય અને તેમના મેટ્રોપોલિટનો દ્વારા માન્ય અને સ્વીકારવામાં આવી હતી; (૨) સર્વોચ્ચ સત્તાના પ્રયોગમાં, સ્થાનિક ચર્ચના આધ્યાત્મિક કાર્યોનું સંચાલન કરવા માટે, સમયાંતરે સીધા અથવા યોગ્ય રીતે અધિકૃત પ્રતિનિધિઓ મારફતે મેટ્રોપોલિટનોનું અભિષેક કરવું, બાસિસ્મા તથા અન્ય હેતુઓ માટે ચર્ચોમાં ઉપયોગમાં લેવાય તે માટે મોરોને મોકલવું, અને સામાન્ય રીતે ચર્ચના આધ્યાત્મિક શાસન પર દેખરેખ રાખવી, આ બધું આવતું હતું. (૩) પેટ્રીઆર્કની સત્તા ચર્ચના લૌકિક કાર્યો સુધી ક્યારેય વિસ્તરતી ન હતી, કારણ કે તે બાબતમાં ચર્ચ સ્વતંત્ર ચર્ચ હતી; (૪) ત્રાવણકોરની સિરિયન ક્રિશ્ચિયન ચર્ચનો મેટ્રોપોલિટન માલાબારનો મૂળનિવાસી હોવો જોઈએ, જે પેટ્રીઆર્ક દ્વારા અથવા તેના યોગ્ય રીતે અધિકૃત પ્રતિનિધિ દ્વારા અભિષેક કરવામાં આવેલ હોય અને પ્રજાએ પોતાના મેટ્રોપોલિટન તરીકે સ્વીકારેલ હોય; (૫) ફરીયાદીનું પેટ્રીઆર્ક દ્વારા એવું અભિષેક કરવામાં આવ્યું હતું અને તે બહુમતી પ્રજા દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો, અને તેથી તે માલંકારા મેટ્રોપોલિટન તરીકે તેમજ ચર્ચની મિલ્કતોના ટ્રસ્ટી તરીકે માન્યતા પામવા અને જાહેર થવા હકદાર હતો.

અર્થાત દાવો:

૭. ૧૫.૮.૧૯૦૫ના રોજ અર્થાત્ દાવો થયો હતો. એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્કને ઉપરોક્ત સેમિનરી દાવામાં આપેલ ચુકાદો ગમ્યો નહોતો, કારણ કે તેમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે માલંકારા ચર્ચના લૌકિક બાબતો ઉપર તેમનો કોઈ નિયંત્રણ નહોતો. કેટલાક સ્થાનિક ખ્રિસ્તીઓએ તેમને સમર્થન આપ્યું, જેના પરિણામે ૧૮૭૭માં એક દાવો દાખલ થયો, જેમાં કોચીનની અપીલ અદાલતે

ત્રાવણકોર રોયલ અદાલતના નિષ્કર્ષોને સમર્થન આપતો ચુકાદો આપ્યો હતો. તેમાં એવું નિશ્ચિત કરવામાં આવ્યું હતું કે, ભલે એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક માલંકરા સિરિયન જેકોબાઈટ ખ્રિસ્તી ચર્ચના આધ્યાત્મિક વડા હોય, તથાપિ ચર્ચો અને તેમની મિલકતો આધ્યાત્મિક, લૌકિક અને ધાર્મિક અધિકારક્ષેત્રની દૃષ્ટિએ માલંકરા મેટ્રોપોલિટનની સત્તા હેઠળ આવે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, માલંકરા ચર્ચના લૌકિક બાબતો ઉપર નિયંત્રણ હોવાનો પેટ્રીઆર્કનો દાવો ફરી એકવાર નકારવામાં આવ્યો હતો. અબ્દુલ મસીહાને એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક તરીકે આપવામાં આવેલી માન્યતા તુર્કીના સુલતાને પાછી ખેંચી લીધી અને તેણે અબ્દુલ્લા ૨ ને એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક તરીકે માન્યતા આપી. આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં નોંધ્યું હતું કે, એક દૃષ્ટિકોણ મુજબ માન્યતા પાછી ખેંચવાની અસર એવી હતી કે અબ્દુલ મસીહા પેટ્રીઆર્કની કોઈ પણ તથા તમામ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાનું બંધ કરી દીધું; જ્યારે બીજા દૃષ્ટિકોણ મુજબ, ઉક્ત માન્યતા પરત ખેંચવાથી અબ્દુલ મસીહાની આધ્યાત્મિક સત્તા ઉપર કોઈ અસર પડી નહોતી. આ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે અબ્દુલ મસીહા અને અબ્દુલ્લા-૨ વચ્ચેના વિવાદના પરિણામે માલંકરા ચર્ચમાં બે જૂથોની રચના થઈ હતી.

૮. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, તુર્કીના સુલતાને અબ્દુલ મસીહાને એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક તરીકે આપવામાં આવેલ માન્યતા પરત ખેંચી લીધી અને અબ્દુલ્લા ૨ ને પેટ્રીઆર્ક તરીકે માન્યતા આપી. માર ગીવરધીસ ડાયોનિસિયસને જરુસલેમ ખાતે પેટ્રીઆર્ક અબ્દુલ્લા ૨ દ્વારા મેટ્રોપોલિટન તરીકે અભિષેક કરવામાં આવ્યા હતા. માર જોસેફ ડાયોનિસિયસના અવસાન પછી માર ગીવરધીસ ડાયોનિસિયસ માલંકરા મેટ્રોપોલિટન બન્યા. માર ગીવરધીસ ડાયોનિસિયસ અને અબ્દુલ્લા ૨ વચ્ચે મતભેદોને કારણે, પાછળોક્તે ૩૧.૩.૧૯૧૧ના રોજ પૂર્વોક્તને ધર્મબહિષ્કૃત કર્યો. થોડા મહિનાઓ પછી, અબ્દુલ્લા ૨ એ પૌલોસ માર કુરિલોસને માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે નિયુક્ત કર્યા. માર ગીવરધીસ

ડાયોનિસિયસે માલંકરા સીરિયન ક્રિશ્ચિયન જાકોબાઈટ ચર્ચની એક બેઠક બોલાવી, જેમાં તેમના ધર્મબહિષ્કારને અમાન્ય જાહેર કરવામાં આવ્યો.

૧૯૧૨માં કેથોલિકેટનો પુનઃસ્થાપન:

૯. ૧૯૧૨માં અબ્દુલ મસીહાએ માર ઈવાનિયોસ નામના એક વ્યક્તિને કેથોલિકોસ તરીકે અભિષેકત કરીને કેથોલિકેટનું પુનરુજ્જીવન કાર્યાન્વિત કર્યું હતું. ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ઉદ્દેખ થયેલ મુજબ કેથોલિકેટને પુનર્જીવિત કરનાર અબ્દુલ મસીહાની કલ્પના તરીકે બે કલ્પનાઓ આંક એ-૧૩ અને એ-૧૪ રજૂ કરવામાં આવી હતી. પેટ્રિયાર્ક પક્ષે આંક એ-૧૩નો વિવાદ કર્યો હતો. તેમના મુજબ આંક એ-૧૪ જ એકમાત્ર આવૃત્તિ હતી, જ્યારે કેથોલિકોસ પક્ષનું કહેવું છે કે આંક એ-૧૪ પૂર્વે ૧૭.૯.૧૯૧૨ તારીખની આંક એ-૧૩ હતી, અને તે લોર્ડ જીસસ મસીહાએ સાયમન પીટરને સોંપેલા શેફર્ડના પદના કાર્યાલયના આદેશના બળે હતી, જેના દ્વારા તેઓને કેથોલિકોસ અથવા માફીયાનોને ચિરસ્થાયી રાખવા માટે પ્રેરણા આપવામાં આવી હતી, જેથી પવિત્ર સત્ય ચર્ચની વ્યવસ્થા તેના વિશ્વાસ અનુસાર ચલાવવા માટે આવશ્યક તમામ આધ્યાત્મિક જરૂરિયાતોની સેવા આપી શકાય.

૧૦. કેથોલિકોસની સ્થાપના અંગે આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં કરેલી ચર્ચા નીચે મુજબ છે:

"૧૦૬. અબ્દુલ મસીહ દ્વારા કેથોલિકેટને પુનર્જીવિત કરતી કલ્પના તરીકે બે દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, એટલે કે, આંક એ-૧૩ અને એ-૧૪. પાત્રિયાર્ક પક્ષ (જે અમારા સમક્ષ અપીલકર્તાઓ છે) આંક એ-૧૩ અંગે વિવાદ કરે છે. તેઓ કહે છે કે આંક એ-૧૪ જ એકમાત્ર આવૃત્તિ છે, જ્યારે કેથોલિકોસ પક્ષ (જે અમારા સમક્ષ પ્રતિવાદીઓ છે) કહે છે કે આંક એ-૧૪ પહેલાં આંક એ-૧૩ હતો અને આંક એ-૧૩ વિના આંક એ-૧૪ થઈ શક્યો ન હોત. અમે બંને દસ્તાવેજોની સામગ્રી નોંધમાં લઈ

શકીએ. આંક એ-૧૩, જેની તારીખ ૧૭-૯-૧૯૧૨ છે, તેમાં અન્ય બાબતો સાથે એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે, "અમારા લોર્ડ જુસસ મસીહ દ્વારા સાયમન પીટરને સોંપવામાં આવેલ ધાર્મિક પાલકના પદના આદેશની શક્તિથી, અમે તમારા માટે કેથોલિકોસ અથવા માપ્રિયાના સદાય રહે તે માટે પ્રેરિત થયેલા છીએ, જેથી પવિત્ર સત્ય ચર્ચની વ્યવસ્થાના સંચાલન માટે તેની આસ્થાના અનુસાર જરૂરી તમામ આધ્યાત્મિક આવશ્યકતાઓની સેવા કરી શકાય.... ગીવાર્ધીસ માર ડાયોનિસિયસ મેટ્રોપોલિટન, જે મલંકરામાં મેટ્રોપોલિટનોના પડા છે, અને અન્ય મેટ્રોપોલિટનો, સંન્યાસીઓ, ડીકનો અને મોટી સંખ્યામાં વિશ્વાસુઓ સાથે, અમે અમારા આધ્યાત્મિક રીતે પ્રિય એવાનિઓસને બેસેલિયસના નામે માપ્રિયાના તરીકે, એટલે કે પૂર્વમાં સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર કેથોલિકોસ તરીકે, એટલે કે ભારતમાં તથા અન્ય સ્થળોએ, તમારી વિનંતી મુજબ, નિરાણમની સેન્ટ મેરીઝ ચર્ચમાં રવિવાર, ૨મી કત્રી, ૧૯૧૨ એ.ડી.ના દિવસે વ્યક્તિગત રીતે અભિષિક્ત કર્યો છે" (ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે). ત્યારબાદ આંક એ-૧૩ નીચેના શબ્દોમાં આ રીતે પુનર્જીવિત કરાયેલા કેથોલિકોસની સત્તા અને અધિકારક્ષેત્ર નિર્ધારિત કરે છે:

પવિત્ર ચર્ચની પરંપરાનું રક્ષણ કરવા માટે જરૂરી એવા તમામ આધ્યાત્મિક તત્વોની જાહેરમાં સેવા આપવાની સત્તા તેને (એવેનિઓસને) પવિત્ર આત્મા દ્વારા આપવામાં આવી છે, જેવી અમારા પ્રભુ ઈસુ મસીહે પવિત્ર પ્રેરિતોને આપી હતી. સત્તા એટલે મેટ્રોપોલિટનો અને એપિસ્કોપાઓને અભિષિક્ત કરવાની, પવિત્ર મોરોને પવિત્રીકરણ કરવાની અને અન્ય તમામ આધ્યાત્મિક બાબતોની સેવા કરવાની તેમજ તે અગાઉ જે રીતે કરતો હતો તે રીતે કંડનાડુ ડાયોસીસનું સંચાલન

કરવાની સત્તા. તમારે તેનો યથાયોગ્ય અને યોગ્ય રીતે આદર અને પ્રેમ કરવો જોઈએ, કારણ કે તે તમારો વડા, ગોપાલક અને આધ્યાત્મિક પિતા છે. જે તેનો આદર કરે છે, તે અમારો આદર કરે છે. જે તેને સ્વીકારે છે, તે અમને સ્વીકારે છે. જે લોકો તેના ન્યાયસંગત શબ્દોને સ્વીકારતા નથી અને જે ચર્ચના કેનન અનુસાર તેના મતોનો વિરોધ કરીને તેના સામે ઉભા રહે છે, તેનો અવમાન કરે છે અને તેની સાથે ઝગડો કરે છે, તેઓ દોષિત બનશે....

૧૦૭. આંક એ-૧૪ તરફ આવતાં, જે તા. ૧૯-૨-૧૯૧૩ નો છે, ત્રીજો પરિચ્છેદ આ રીતે શરૂ થાય છે:

તમને બીજી વાર અમારા આશીર્વાદ અર્પણ કર્યા પછી, અમે તમારી પ્રત્યેનો અમારો સચ્ચો સ્નેહ તમને જાણ કરવો ઇચ્છીએ છીએ કે, મલબારની અમારી તમામ ચર્ચોમાં અબ્દુલ્લા એફેંટીએ અમારા આધ્યાત્મિક સંતાનો વચ્ચે જે કૂટના બીજ વાવ્યાં છે, તે વિષે તમારા પત્રો અમારી નબળાઈ સુધી મધ્યસ્થ દ્વારા પહોંચ્યા ત્યારથી અમે અત્યંત દુઃખિત થયા છીએ.

થોડી વાર પછી એ-૧૪ કહે છે:

"તદનુસાર, અમે, ઈશ્વરની કૃપાથી, તમારી વિનંતિના પ્રતિસાદરૂપે, એક માફિયાન, અર્થાત્ નામે પૌલોસ બાસેલિઓસ એવા કેથોલિકોસ તથા ત્રણ નવા મેટ્રોપોલિટન નીમ્યા; જેમાં પ્રથમ ધીવાર્ધીસ ગ્રેગોરીયોસ, બીજા જોઆકીમ એવાનિઓસ અને ત્રીજા, ધીવાર્ધીસ ફિલેક્સિનોસ હતા. અમને એવું જણાય છે કે, જ્યાં સુધી અમે એક કેથોલિકોસની સ્થાપના ન કરીએ, ત્યાં સુધી અમારી ચર્ચ, વિવિધ કારણોને લીધે, પવિત્રતા અને પાવનતામાં અડગ રહી શકવાની સંભાવના નથી. અને હવે, અમે ખરેખર અનુભવીએ છીએ કે અમારા પ્રભુની શક્તિથી, તે પવિત્રતા અને પાવનતામાં અનંતકાલ સુધી ટકી રહેશે અને ભૂતકાળ કરતાં વધુ પ્રમાણમાં એન્ટિયોકના સિંહાસન

સાથેના સહભાગિતાના પ્રેમબંધમાં દઢપણે સ્થિર કરવામાં આવશે. આમાં અમારા હૃદયનો આનંદ સાકાર થાય છે. હે અમારા સંતાનો, હવે તમે શાંતિમાં સ્થિર રહો. જ્યાં સુધી અમારો પ્રશ્ન છે, અમે તમને છોડીએ છીએ. નિશ્ચિંત રહો કે, ભલે અમે તમને છોડીએ, તથાપિ અમે કદી તમારા વિષે બેધ્યાન રહીશું નહિ. અમે અવિરતપણે સ્વર્ગ તરફ અમારી આંખો ઉંચી કરીશું અને અમારા ઉદ્ધારક ઈસુ ખ્રિસ્તના પૂર્વવહિત રક્તથી મુક્ત કરાયેલા નિષ્કપટ મેષશાવકો માટે અમારી પ્રાર્થનાઓ અને વિનંતીઓ અર્પણ કરીશું. તમે અમારા માટે તથા અમારા સમગ્ર સમાજ માટે પ્રાર્થના કરજો. તમે પ્રેમ, શાંતિ અને સૌહાર્દમાં સ્થિર રહો. તમે તમારા શત્રુઓ માટે અને કારણ વિના તમારો અપમાન કરનારાઓ માટે પ્રાર્થના કરજો. અપહરણકર્તાના અશાસ્ત્રીય અને અનુચિત પ્રતિબંધો તથા શાપોથી ભયભીત ન થશો. વિખવાદો પેદા કરનારાઓની વાતમાં ન આવશો. તેમની ક્રિયા સારી હોય કે ખરાબ, ઈશ્વર તેમને તે માટે ફળ આપશે. અમે તમને અમારા પ્રભુ, ટોળાના મહાન ધારક, ઈસુ ખ્રિસ્તના હાથે સોંપીએ છીએ. તે તમારું રક્ષણ કરે. અમને સંપૂર્ણ વિશ્વાસ છે કે કેથોલિકોસ અને મેટ્રોપોલિટનો — તમારા ધારકો — તમારી સર્વ આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ કરશે. કેથોલિકોસ, મેટ્રોપોલિટનોની સહાયથી, અમારા પવિત્ર પિતાઓના કેનન મુજબ મેલપટ્રિક્કારોનું અભિષેક કરશે અને પવિત્ર મોરોનેનું અભિષેક સંસ્કાર કરશે. જ્યારે કોઈ કેથોલિકોસનું અવસાન થાય, ત્યારે કેથોલિકોસની સ્થાપના કરવાની મંજૂરી અને સત્તા તમારા મેટ્રોપોલિટનોમાં નિહિત છે. આ અધિકારના પ્રયોગમાં કોઈ તમને અટકાવી શકશે નહિ અને, મલન્કારાના મેટ્રોપોલિટન ડાયોનિસિયસની અધ્યક્ષતાવાળી સમિતિની સલાહથી, તમામ બાબતો યોગ્ય રીતે અને પૂર્વદષ્ટાંતોને અનુરૂપ કરો. અમે તમારા પ્રેમને વિનવીએ છીએ અને અમારા પ્રભુ ઈસુના નામે તમને ઉપદેશ આપીએ છીએ કે સેંટ પીટરના તમારા સત્ય વિશ્વાસમાં, જેના પર પવિત્ર કેથોલિક અને એપોસ્ટોલિક ચર્ચ નિર્મિત છે, તમે નિર્ભળ ન પડો. અમે

તમારા સત્ય પ્રેમને જે આજ્ઞા આપીએ છીએ તે એ છે કે કોઈ અપહરણકર્તાના ગેરકાયદેસર વર્તનથી તમે તે સહભાગિતાનો ત્યાગ કરવા પ્રેરિત ન થાઓ, જે પ્રેમનો તે બંધ છે જે તમને એન્ટિયોકના એપોસ્ટોલિક સિંહાસન સાથે જોડે છે.

(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૧૦૮. આંક એ-૧૩ અને આંક એ-૧૪ વચ્ચેનો મુખ્ય તફાવત દ્વિવિધ છે: પ્રથમ, એ-૧૩ માં “પૂર્વમાં સેન્ટ થોમસના સિંહાસન ઉપરના કેથોલિકોસ” એવા શબ્દો છે, જે શબ્દો એ-૧૪ માં મળતા નથી. બીજું, એ-૧૪ માં નીચેના શબ્દો સમાવાયેલા છે: “તમારા મેટ્રોપોલિટનોમાં, જ્યારે કોઈ કેથોલિકોસનું અવસાન થાય ત્યારે કેથોલિકોસની સ્થાપના કરવાની મંજૂરી અને સત્તા નીખેપિત છે. આ હક્કના પ્રયોગમાં અને બધી બાબતો યોગ્ય રીતે તથા પૂર્વદષ્ટાંતોને અનુરૂપ, માલંકારાના મેટ્રોપોલિટન ડાયોનિસિયસની અધ્યક્ષતાવાળી સમિતિની સલાહથી કરવા માટે કોઈ પણ તમારો પ્રતિકાર કરી શકે નહીં”, જે આંક એ-૧૩ માં મળતા નથી. આ દસ્તાવેજો વિશે આગળ વધુ જણાવવામાં આવશે.”

વટ્ટિપાણમ દાવો

૧૧. ઉપરોક્ત ૩૦૦૦ સ્ટાર પગોડા ઉપરના વ્યાજ મેળવવાનો અધિકાર કોને છે તે અંગે વિવાદ ઊભો થયો. તે પ્રતિનિધિ દાવામાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યો. પેટ્રિઆર્ક અને કેથોલિકોઝ જૂથો પક્ષકારો હતા. અબ્દુલ મસીહાની માન્યતા પરત ખેંચવાનો પ્રશ્ન ઉદ્ભવ્યો. અબ્દુલ્લા ૨ દ્વારા પ્રથમ પ્રતિવાદીનો બહિષ્કાર અમાન્ય ઠરાવવામાં આવ્યો. જિલ્લા ન્યાયાધીશે વ્યાજ બાબતે કેથોલિકોઝ જૂથ, પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૩, નો દાવો માન્ય રાખ્યો. મલંકરા મેટ્રોપોલિટનના પદ માટેની ચૂંટણી કાયદેસર રીતે શૂન્ય ઠરાવવામાં આવી. તેમજ એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું કે તુર્કીના સુલતાન દ્વારા માન્યતા પરત ખેંચવામાં આવવાથી

અબ્દુલ મસીહા તેની દેખરેખ સંબંધિત કાર્યાત્મક સત્તાઓથી વંચિત થયો નહોતો.

૧૨. ૧૯૨૩માં પિતૃપ્રધાન જૂથે ટ્રાવણકોરની વડી અદાલત સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી, જે ૪૧ ટી.એલ.આર. ૧માં અહેવાલિત છે. વડી અદાલતની પૂર્ણ પીઠે અપીલ મંજૂર કરી અને જિલ્લા અદાલતનો ચુકાદો અને હુકમનામું પલટાવી દીધાં. તેમ છતાં પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩એ પુનર્વિચાર અરજી દાખલ કરી. અપીલનો ફરીથી અન્ય પૂર્ણ પીઠ દ્વારા ૪.૭.૧૯૨૮ના રોજ ઉચ્ચારિત ચુકાદા અનુસાર સુનાવણી કરવામાં આવી. તેનાએ જિલ્લા ન્યાયાધીશના નિર્ણયને યથાવત્ રાખ્યો અને હુકમનામાની પુષ્ટિ કરી. પૂર્ણ પીઠે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું –

"(૧) માર ગીવરધીસ ડાયોનિસિયસ (પ્રથમ પ્રતિવાદી) નું બહિષ્કરણ અમાન્ય હતું, કારણ કે પ્રાકૃતિક ન્યાયના નિયમોનું ઉલ્લંઘન થયું હતું, કારણ કે તેની સામેના આરોપોની તેને જાણ કરવામાં આવી ન હતી અને તેને પોતાનો બચાવ કરવાની ચુકિતસંગત તક આપવામાં આવી ન હતી. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, તે માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે યથાવત્ રહે છે;

(૨) કે પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩ વિધર્મી અથવા પરધર્મી બન્યા ન હતા અથવા અબ્દુલ મસીહ દ્વારા કેથોલિકેટની સ્થાપનાને, અને તત્કાલીન કેથોલિકોસને મેટ્રોપોલિટનોને અભિષેક કરવાની તથા મોરોનેને પવિત્ર કરવાની સત્તા આપતી વ્યવસ્થાને, સ્વીકારીને કોઈ નવી ચર્ચ સ્થાપી ન હતી, અને તેથી માલંકરા ચર્ચ ઉપર પેટ્રિયાર્કની સત્તા નામમાત્ર રહી જાય એટલી હદે ઘટી ગઈ હતી;

(૩) કે પ્રતિવાદી નં. ૪ થી ૬ કાયદેસર રીતે ચૂંટાયેલા નહોતાં."

૧૩. આ અદાલતે એ હકીકતની પણ નોંધ લીધી હતી કે વહિપનમ દાવામાં, જ્યાં પેટ્રિયાર્કે એવો વાદ કર્યો હતો કે કેથોલિકોઝ સમૂહના સભ્યોએ કેથોલિકોઝની સત્તા અને શક્તિને માન્યતા આપી પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતાનું અસ્વીકાર કરીને ધર્મથી પરકિયા બની ગયા હતા, ત્યાં કેથોલિકેટ સમૂહે એવો વાદ કર્યો હતો કે તેમણે

પેટ્રિઆર્કનો અસ્વીકાર કર્યો નથી અને કેથોલિકોઝને માન્યતા આપવાથી તેમણે કોઈપણ રીતે પેટ્રિઆર્કની ધાર્મિક-ચર્ચીય સર્વોચ્ચતાનો ઇનકાર કર્યો નથી. બહિષ્કાર માલંકરા મેટ્રોપોલિટનનો કરવામાં આવ્યો હતો, કેથોલિકોઝનો નહીં. આ અદાલતે એ પણ નોંધ્યું હતું કે પેટ્રિઆર્ક સમૂહ એવું કહી રહ્યો હતો કે કેથોલિકોઝના હિતનો સ્વીકાર કરીને અને તેના પુનરુત્થાનનું સમર્થન કરીને, પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩ એ વાસ્તવમાં માલંકરા ચર્ચ ઉપર પેટ્રિઆર્કની સત્તાને લુપ્તપ્રાય સ્થિતિ સુધી ઘટાડી દીધી હતી — જે તેમની દૃષ્ટિએ પેટ્રિઆર્કની શક્તિ અને સત્તાના અસ્વીકાર સમાન હતું, જ્યારે કેથોલિકોઝે એવો વાદ કર્યો હતો કે તેમનો એવો કોઈ આશય નહોતો. પ્રાકૃતિક ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ભંગના આધારે બહિષ્કાર અમાન્ય ઠરાવવામાં આવ્યો હતો. વટ્ટિપનમ દાવામાં એ પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું કે જે ચર્ચ સાથે પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩, એટલે કે કેથોલિકોઝ, સંબંધિત છે, તે ચર્ચ તે ચર્ચથી ભિન્ન છે જેના હિતાર્થે હાલમાં વિવાદાસ્પદ દાન કરવામાં આવ્યું હતું.

વટ્ટિપનમ મુકદ્દમા બાદની ઘટનાઓ :

૧૪. વટ્ટિપનમના દાવા પછી, બંને પક્ષોએ પોતાની-પોતાની સ્થિતિ મજબૂત કરવાની કોશિશ કરી. ૧૬.૮.૧૯૨૮ના રોજ ચર્ચ અને એસોસિએશન માટે બંધારણ ઘડવા માટે મલંકરા એસોસિએશનની મેનેજિંગ કમિટી રચવામાં આવી. વ્યાજ પ્રાપ્ત કરવાનો હક કોને છે તે બાબતે પણ વિવાદ ઊભો થયો. ૨૧.૮.૧૯૨૮ના રોજ પેટ્રિઆર્ક સમૂહ સાથે સંકળાયેલા પક્ષકારોએ કોહ્નાયમની જિલ્લા અદાલતમાં માર ગીવર્ગીસ ડાયોનિશિયસ તથા અન્ય બે, જેમાં તે સમયના કેથોલિકોસ માર ગીવર્ગીસ ફિલિક્સનોસનો સમાવેશ થતો હતો, તેમના વિરુદ્ધ નાગરિક દાવો દાખલ કર્યો. દાવામાં નિયુક્ત કરાયેલા કમિશનરને રકમની ચુકવણી સંબંધિત કેટલીક આજ્ઞાઓનું પાલન ન થવાને કારણે તે દાવો નામંજૂર કરવામાં આવ્યો. વડી અદાલતમાં દાખલ કરાયેલી પુનઃસ્થાપન અરજી કેથોલિકોસ વિરુદ્ધ નામંજૂર કરવામાં આવી. ૧૯૩૧માં, ભારતના તે સમયના વાઈસરોય લોર્ડ ઈર્વિનના કહેવા પર પેટ્રિઆર્ક એલિયાસ ૧ મલંકરા ચર્ચના બે પ્રતિસ્પર્ધી સમૂહો વચ્ચેનો વિવાદ ઉકેલવા મલબાર

આવ્યા, પરંતુ કોઈ સમાધાન અમલમાં મૂકી શકે તે પહેલાં જ તેમનું મલબારમાં અવસાન થયું. તેમના સ્થાને ૧૯૩૩માં એફેમ નામના એક વ્યક્તિની એન્ટિથોકના પેટ્રિઆર્ક તરીકે ચૂંટણી કરવામાં આવી, એવો આક્ષેપ હતો કે મલબાર સમુદાયને કોઈ નોટિસ આપ્યા વિના તે કરવામાં આવ્યું હતું. તેથી, માર ગીવર્ગીસ ડાયોનિસિયસ અને તેમના સમર્થકોએ તેમને વિધિપૂર્વક ચૂંટાયેલા પેટ્રિઆર્ક તરીકે માન્યતા આપી નહોતી.

૧૫. ફેબ્રુઆરી, ૧૯૩૪ માં માર ગીવર્ધીસ ડાયોનિસિયસનું અવસાન થયું અને ટ્રસ્ટની મિલકતોનો કબજો તેમના સહ-ટ્રસ્ટીઓ પાસે ગયો. ત્યારબાદ મસૂદા બંધારણ તૈયાર કરવામાં આવ્યું અને પેમ્ફ્લેટના સ્વરૂપે પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું. ૩.૧૨.૧૯૩૪ ના રોજ તમામ ચર્ચોની બેઠક ૨૬.૧૨.૧૯૩૪ ના રોજ કોટેમમાં એમ.ડી. સેમિનરી ખાતે યોજવા માટે, અન્ય બાબતો સાથે, મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને ચૂંટવા અને મસૂદા બંધારણ સ્વીકારવા હેતુસર, નોટિસો બહાર પાડવામાં આવી. બે અગ્રણી મલયાલમ અખબારોમાં પણ નોટિસો પ્રકાશિત કરવામાં આવી. કાર્યવાહી નોંધ તૈયાર કરવામાં આવી, જે સમુદાયમ દાવામાં આંક ૬૪ તરીકે દર્શાવવામાં આવી હતી, જેમાં ત્રીજા કેથોલિકોસ, માર બેસેલિઓસ ગીવર્ધીસ-૨, મલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે ચૂંટાયા હતા. મહત્વપૂર્ણ રીતે, ઉક્ત બેઠકમાં મસૂદા બંધારણ પણ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.

૧૬. મલંકરા એસોસિયેશન દ્વારા બંધારણ ૨૬.૧૨.૧૯૩૪ના રોજ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. તેમાં ભાગ ૧ માં કેટલીક જાહેરખબરો સમાવેશ પામી હતી. ભાગ ૨ પેરિશ ચર્ચ અંગે છે, જે નીચે મુજબનો બનેલો છે:

અ. – પેરિશ સભા;

બી. – પેરિશ વ્યવસ્થાપન સમિતિ;

સી. – કૈસ્થાની (લેઈ-સ્ટેવર્ડ);

ડી. – વિકર.

ભાગ ૩ નીચેના ઉપશીર્ષકો સાથે ડાયોસીસ અંગે વ્યવહાર કરે છે:

અ. – ડાયોસીસન એસેમ્બલી,

બી. – ડાયોસીસ કાઉન્સિલ,

સી. – ધર્મપ્રાંતનો મહાનગર અધ્યક્ષ.

ભાગ ૪ મલંકરા આર્ક-ડાયોસીસ સાથે સંબંધિત છે, ઉપશીર્ષકો આ મુજબ છે:

અ. – એસોસિએશન;

બી. – એસોસિએશન મેનેજિંગ કમિટી;

સી. – સમુદાયના ટ્રસ્ટીઓ;

ડી. – મલંકરા મેટ્રોપોલિટન.

ભાગ ૫ કાથોલિકોસ સંબંધિત છે.

ભાગ ૬ સાથે પેટ્રિયાર્ક.

ભાગ ૭ એપિસ્કોપલ સિનોડ સાથે સંબંધિત છે.

ભાગ ૮ – ઉપશીર્ષકો સાથેની સંકલન વ્યવસ્થા:

(એ) ડીકન્સ અને પાદરીઓ;

(બી) વડી અદાલતના ધર્માધિકારીઓ (પ્રેલેટ્સ);

ભાગ ૯ ફરિયાદો અને નિર્ણયો સાથે સંબંધિત છે.

ભાગ ૧૦ : આવક;

ભાગ ૧૧ – મઠો;

ભાગ ૧૨ – નિયમ સમિતિ; અને

ભાગ ૧૩ – વિવિધ.

ત્યારબાદ સંવિધાનમાં અનેક વખત સુધારા કરવામાં આવ્યા છે.

સમુદાયમ દાવો:

૧૭. બંધારણની રચના થયા પછી, પેટ્રીઆર્કલ પક્ષના મેટ્રોપોલિટનોએ ૫.૭.૧૯૩૫ના રોજ ચર્ચના પ્રતિનિધિઓની ૨૨.૮.૧૯૩૫ના રોજ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનની પસંદગી કરવા બેઠક બોલાવતી નોટિસો બહાર પાડી. નોટિસમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે કેથોલિકોઝ પક્ષ સાથે સંકળાયેલા કોઈપણ વ્યક્તિની પસંદગી કરવામાં આવવી જોઈએ નહીં. તે બેઠકમાં માર પૌલોઝ અથેનેશિયસને મલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે ચૂંટવામાં આવ્યા. તે બેઠકએ ૨૬.૧૨.૧૯૩૪ના રોજ યોજાયેલી બેઠકમાં ચૂંટાયેલા ટ્રસ્ટીઓ (અર્થાત્ મણી પૌલોઝ કથનાર અને ઈ.જે. જોઝેફ, જે કેથોલિકોઝ જૂથના હતા)ને હટાવવાનો દાવો કર્યો અને તેમના સ્થાને અન્ય બે વ્યક્તિઓની નિમણૂક કરી.

૧૮. પિતૃસત્તાક જૂથે વર્ષ ૧૯૩૮માં કોટ્ટાયમની જિલ્લા અદાલતમાં સમુદાયમ મિલ્કતોના ટ્રસ્ટીઓ તરીકે તેમના હકના ઘોષણાપત્ર માટે (મલંકારા ચર્ચની સામાન્ય મિલ્કતો) અને વધુ એક ઘોષણા માટે કે તે દાવામાં પ્રતિવાદીઓ, જે કેથોલિકોસ જૂથના હતા, કાયદેસર ટ્રસ્ટીઓ નહોતા, સમુદાયમ દાવો દાખલ કર્યો હતો. અન્ય અનુસંગિક રાહતો માટે પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. નીચલી અદાલતે ૧૮.૧.૧૯૪૩ના રોજ દાવો નામંજૂર કર્યો હતો, જેના વિરુદ્ધ ફરીયાદીએ અપીલ દાખલ કરી હતી, જે ૮.૮.૧૯૪૬ના રોજ મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને ન્યાયાધીશોના ૨ : ૧ના બહુમતી મતથી દાવામાં હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. મામલો આ અદાલત સુધી લાવવામાં આવ્યો હતો. આ અદાલતે વડી અદાલતને તમામ મુદ્દાઓ પર અપીલનો ફરીથી વિચાર કરવા નિર્દેશ કર્યો હતો. તે પછી અપીલનું પુનઃશ્રવણ કરવામાં આવ્યું હતું અને તા. ૧૩.૧૨.૧૯૫૬ના ચુકાદા દ્વારા તે મંજૂર કરવામાં આવી હતી. દાવામાં હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદીઓ, કેથોલિકોસ જૂથે, આ અદાલતમાં અપીલ

દાખલ કરી હતી, જે મોરાન માર બાસેલિઓસ કેથોલિકોસ વિ. થુકાલન પાઉલો અપીરા અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૯ એસ.સી. ૩૧ મુજબ ૧૨.૯.૧૯૫૮ના રોજ મંજૂર કરવામાં આવી હતી.

આ અદાલતે સમુદાયમ દાવામાં એવું નિર્ધારિત કર્યું હતું કે ૨૨.૮.૧૯૩૫ના રોજ યોજાયેલી સભામાં થયેલ વાદીપક્ષની પસંદગી, જેમાં મૂળ વાદીને માલન્કરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે અને વાદી નં. ૨ અને ૩ને કથનાર તથા લેઈ ટ્રસ્ટીઓ તરીકે પસંદ કરવામાં આવ્યા હોવાનું કહેવાય છે, તે અમાન્ય હતી. કારણ કે તે સભા કેથોલિકોસ પક્ષના સભ્યોને સૂચના આપ્યા વિના યોજવામાં આવી હતી, તેથી પ્રતિવાદીઓ અને તેમના પક્ષકારો આપોઆપ ધર્મભ્રષ્ટ અથવા પરકિયા બની ગયા હતા અથવા તેઓ ચર્ચમાંથી બહાર નીકળી ગયા હતા એવું માન્ય નહોતું; તેમજ ૨૨.૮.૧૯૩૫ની સભા સંબંધિત તમામ રસ ધરાવતા ચર્ચોને યોગ્ય સૂચના આપી યોજવામાં આવી નહોતી. એવું ઠરાવાયું હતું કે પરિણામે તે માન્ય સભા નહોતી, અને તેથી વાદીઓની પસંદગી માન્ય નહોતી તથા ટ્રસ્ટી તરીકેના તેમના હકના અભાવે દાવો નિષ્ફળ જવો જોઈએ. આ દાવો ઉક્ત સમાજના તમામ સભ્યો તરફથી દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત કેસમાં નીચેના મુદ્દાઓ ઘડવામાં આવ્યા હતા, જેમનો ઉલ્લેખ આ અદાલતે ઉક્ત ચુકાદામાં કર્યો છે:

"૨૮. દલીલપત્રોના આધારે ઓછામાં ઓછા ૩૭ મુદ્દાઓ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા. તેમાંથી મુદ્દા ૧ અને ૩ ત્રણેય વાદીઓના સંબંધિત હકોની માન્યતાનો પ્રશ્ન ઊભો કરે છે, અર્થાત્ પ્રથમ વાદીનો મલંકારા મેટ્રોપોલિટન તરીકેનો હક અને બીજા તથા ત્રીજા વાદીઓનો ચર્ચની મિલ્કતોના ટ્રસ્ટીઓ તરીકેનો હક, તથા ઓગસ્ટ ૧૯૩૫ની કારિગરસેરાઈ બેઠકની માન્યતા. મુદ્દા ૬ થી ૯ ડિસેમ્બર ૧૯૩૪માં થયેલી એમ. ડી. સેમિનરી બેઠકની માન્યતા અંગે છે, જેમાં પ્રથમ પ્રતિવાદી મલંકારા મેટ્રોપોલિટન તરીકે ચૂંટાયો હોવાનો આક્ષેપ છે, અને બીજા તથા ત્રીજા પ્રતિવાદીઓ અગાઉથી

કથાનાર તથા સામાન્ય ટ્રસ્ટીઓ તરીકે ચૂંટાયેલા હોવાનું કહેવાય છે. મુદ્દા નં. ૧૦, ૧૧, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮ અને ૨૦ નીચે મુજબ છે : –

"૧૦. શું ૧લા પ્રતિવાદીને ૧૦૪૪ માં કેથોલિકોસ તરીકે વિધિપૂર્વક અને માન્ય રીતે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા? જો હા, તો કોના દ્વારા? અને શું તે માલંકરાના માર ગીવર્ગીસ ડાયોનિસિયસ તથા અન્ય મેટ્રોપોલિટનોના સહકાર અને સંમતિથી કરવામાં આવ્યું હતું?

(એ) શું તે પદ પરના તેમના તાત્કાલિક પૂર્વવર્તી બે વ્યક્તિઓ પણ એ જ રીતે વિધિપૂર્વક અને કાયદેસર રીતે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા અને શું તેમણે તે રીતે કાર્ય કર્યું હતું?

(બી) શું ૧૦૮૮ પહેલાં કોઈપણ સમયે મલંકારા ઉપર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી પૂર્વ માટેની કેથોલિકેટ સંસ્થા ક્યારેય અસ્તિત્વમાં હતી?

(સી) મલંકરામાં અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી પૂર્વ માટેની કેથોલિકેટ સંસ્થાની સ્થાપના, જે ૧૦૮૮માં પ્રથમ વખત અસ્તિત્વમાં લાવવામાં આવી હોવાનું દર્શાવવામાં આવે છે, શું વાસ્તવમાં ત્યારે પ્રથમ વખત કરવામાં આવી હતી? કે પછી તે માત્ર થોડા સમય માટે નિષ્ક્રિય અવસ્થામાં હતી? અને શું ૧૦૮૮માં માત્ર તેનો પુનર્જીવન કરીને તેને ફરીથી સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી?

(ડી) શું આવી પુનઃસ્થાપના સ્વર્ગસ્થ મલંકારા મેટ્રોપોલિટન માર ગીવર્ગીસ ડાયોનિસિયસ તથા મલંકારાના અન્ય મેટ્રોપોલિટનો અને મલંકારા ચર્ચના સહકારથી અબ્દુલ મેસિહ દ્વારા કરવામાં આવી હતી? જો તેમ હોય, તો શું તે માન્ય અને કાયદેસર છે? શું અબ્દુલ મેસિહ તે કરવા સક્ષમ હતા?

(ઈ) શું માર ગીવર્ગીસ દિયોનિસિયસે ૧૦૮૮થી તેમના અવસાન સુધી કેથોલિકેટની સત્તાને પોતાના પર સ્વીકારી હતી?

(એફ) શું મલંકારા જેકોબાઈટ સિરિયન એસોસિએશન, એસોસિએશન સમિતિ, તેમજ મલંકારાના ચર્ચો અને લોકોએ પણ કેથોલિકેટને સ્વીકાર્યું હતું અને ૧૦૮૮થી તેની સત્તાને પોતાને આધીન કર્યા હતા?

(જી) શું વાદીઓ ૧૦૮૮માં કેથોલિકેટનું પુનઃસ્થાપન માન્ય રીતે કરવામાં આવ્યું ન હતું અથવા તેની સત્તા મલંકારા જેકોબાઈટ સીરિયન ચર્ચ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી ન હતી કે માન્ય કરવામાં આવી ન હતી, એવો દાવો કરતા અટકાવવામાં આવ્યા છે?

(એચ) કાથોલિકેટના પુનર્જીવન પછી, મલંકારા મેટ્રોપોલિટન અને મલંકારાના મેટ્રોપોલિટન્સના અભિષેક અથવા નિમણૂક અંગે પેટ્રિયાર્કની જે કાંઈ સત્તાઓ હોય, તે કેથોલિકોસમાં નિહિત થઈ ગઈ છે કે કેમ?

(જે) કેથોલિકોસ અને મલંકારા મેટ્રોપોલિટનના પદો એક જ અને સમાન વ્યક્તિમાં સંયુક્ત થઈ શકે નહીં શું?

૧૧. શું એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક મલંકારા જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચના ધર્મસંબંધિત વડા છે કે તેઓ માત્ર સર્વોચ્ચ આધ્યાત્મિક વડા જ છે?

(એ) મલંકારા જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચ ઉપર પેટ્રિયાર્કની ધાર્મિક અથવા આધ્યાત્મિક સત્તા, અધિકારક્ષેત્ર અથવા સર્વોચ્ચતાનું સ્વરૂપ, વ્યાપ્તિ અને પરિસીમા શું છે?

(બી) શું તે પેટ્રિયાર્ક પોતે અથવા તે હેતુ માટે તેના દ્વારા વિધિવત્ અધિકૃત કરાયેલા ડેલિગેટ મારફતે કાર્ય કરતાં, મલંકારા માટે મેટ્રોપોલિટનોને અભિષેક કરવાની સત્તા ધરાવતી એકમાત્ર સક્ષમ સત્તા છે? અથવા શું અભિષેક એક સિનોડિક કાર્ય છે જેમાં પેટ્રિયાર્ક કાર્ય કરે છે અને બે અથવા તેથી વધુ મેટ્રાન્સના સિનોડ સાથેના સંયોજનમાં જ કાર્ય કરી શકે છે?

(સી) શું "કૈવપ્પુ" અથવા "હાથ મૂકવાની ક્રિયા", જે મેટ્રોપોલિટનની અભિષેકવિધિમાં આવશ્યક અને અનિવાર્ય અંગ છે, તે માત્ર પાટ્રિયાર્ક

અથવા તેમના વિધિવત્ નિયુક્ત પ્રતિનિધિ દ્વારા જ થવી જોઈએ કે પછી કાથોલિકોસ દ્વારા પણ થઈ શકે?

(ડી) શું માત્ર પેટ્રીઆર્કને જ મલંકરા ચર્ચમાં ઉપયોગ માટે "મોરોને"નું અભિષેક કરવાની પાત્રતા અને સત્તા છે? અથવા કેથોલિકોસને પણ તે કરવાની પાત્રતા છે?

(ઈ) શું મલંકરા ચર્ચ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવેલ દીર્ઘકાલીન રૂઢિ અને અદાલતોના નિર્ણયો અનુસાર, મલંકરા ચર્ચોમાં ઉપયોગ માટેનું હોલી મોરોન પાત્રિયાર્ક દ્વારા પવિત્ર કરાવવું આવશ્યક છે?

(એફ) શું મલંકારામાં ડાયોસીસ અથવા એડવાગાઈઓનું ફાળવણી કરવાનો એવો અધિકાર છે, જે માત્ર પેટ્રિયાર્કમાં જ નિહિત હોય, અને શું કોઈ ડાયોસીસમાં અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા પહેલાં પેટ્રિયાર્ક દ્વારા ધર્માભિષેક અને નિયુક્ત કરવામાં આવેલ મેટ્રોપોલિટનને (સ્ટેટિકોન જારી કરીને) ફક્ત તે ડાયોસીસના લોકોએ સ્વીકારવાનો જ હોય? અથવા, મલંકારાના સંદર્ભમાં, એડવાગાઈઓનું ફાળવણી કરવાનો એવો અધિકાર પેટ્રિયાર્ક અથવા કેથોલિકોઝ અથવા મલંકારા મેટ્રોપોલિટનને નથી અને ક્યારેય રહ્યો નથી, પરંતુ એવો અધિકાર મલંકારા જેકોબાઈટ સિરિયન એસોસિએશનમાં નિહિત છે અને સદૈવથી નિહિત રહ્યો છે? શું મલંકારાની કોઈ ડાયોસીસમાં કોઈ મેટ્રોપોલિટન અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી શકે તે પહેલાં, તેનો ધર્માભિષેક પહેલાં તે હેતુસર વિધિવત્ બોલાવવામાં આવેલી મલંકારા જેકોબાઈટ સિરિયન એસોસિએશન દ્વારા તે પદ માટે ચૂંટાયેલ હોવો આવશ્યક છે, અથવા ધર્માભિષેક પછી તે જ સંસ્થાએ તેને સ્વીકારેલો હોવો આવશ્યક છે?

(જી) શું પેટ્રીઆર્ક જ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને દીક્ષા આપી નિમણૂક કરવા માટે સક્ષમ એકમાત્ર અને વિશિષ્ટ સત્તાધિકારી છે? શું ચર્ચના પ્રતિનિધિઓની બેઠક દ્વારા પસંદગી અથવા ચૂંટણી પહેલાં, અથવા આવી

ચૂંટણી અથવા પસંદગી બાદ, પેટ્રીઆર્ક દ્વારા સ્ટેટિકોન અથવા નિમણૂકનો આદેશ બહાર પાડવો આવશ્યક છે? અથવા એવો આદેશ અનાવશ્યક છે અને જેકોબાઈટ સિરિયન એસોસિએશન દ્વારા થયેલી ચૂંટણી, અથવા સ્વીકાર, પૂરતો છે?

(એચ) રેસિસ્સા શું છે? શું તે એવો ફાળો છે કે જે વસૂલ કરવાનો અધિકાર માત્ર પેટ્રીઆર્કને અને માત્ર પેટ્રીઆર્કને જ હકરૂપે પ્રાપ્ત છે? અથવા શું તે માત્ર સ્વૈચ્છિક ભેટના સ્વરૂપનું છે, જે પેટ્રીઆર્ક અને કેથોલિકોસને આપવામાં આવી શકે અથવા તેમના દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી શકે?

(૧) શું પેટ્રીઆર્કને મલંકરા જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચ ઉપર કોઈપણ પ્રકારની લૌકિક સત્તા અથવા અધિકારક્ષેત્ર અથવા નિયંત્રણ નથી? અથવા શું ધર્મસંસ્થાકીય વડા તરીકે, ચર્ચની સંપત્તિના કુપાલન અથવા ગેરવહેંચણીના પ્રકરણોમાં તે યોગ્ય માને તેવી આધ્યાત્મિક સજા ફટકારીને તે લૌકિક સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકતો હતો અને સતત કરતો આવ્યો છે?

૧૩. માર હેબ્રાયસ દ્વારા સંકલિત હૂદાયા કેનન્સનું સાચું અને અસલી સંસ્કરણ કયું છે? શું તે ઓ. એસ. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮ માં આંક એ તરીકે ચિહ્નિત પુસ્તક છે કે આંક ૧૮ તરીકે ચિહ્નિત પુસ્તક?

૧૪. પ્રતિવાદી નં. ૧ અને તેના પક્ષપાતીઓના નીચેના તમામ અથવા કોઈપણ કૃત્યો શું પેટ્રીઆર્કની સત્તાના ખુલા અવમાન સમાન થાય છે? શું તેઓ જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચના સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ છે અને શું તેઓ ધર્મવિરોધિતા સમાન બની તેમને ઈપ્સો ફેક્ટો ધર્મવિરોધી તથા આસ્થાથી વિમુખ ઠરાવે છે?

(૧) એવો દાવો કે ૧૯૦ પ્રતિવાદી કેથોલિકોસ છે?

(૨) દાવો કે તેઓ મલંકરા મેટ્રોપોલિટન છે?

(૩) શું પ્રથમ પ્રતિવાદીને મોરોનને અભિષેક કરવાનો અધિકાર છે અને શું તે વાસ્તવમાં એવો અભિષેક કરી રહ્યો છે એવો દાવો?

(૪) ૧લા પ્રતિવાદી દ્વારા રેસિસાની વસૂલાત?

૧૫. (એ) શું ૧લા પ્રતિવાદીએ અને તેના પક્ષકારોએ સ્વૈચ્છિક રીતે પ્રાચીન જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચ પ્રત્યેની પોતાની વફાદારીનો ત્યાગ કરી તેમાંથી અલગાવ સ્વીકાર્યો છે?

(બી) શું તેમણે મલંકારા ઑર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચ નામે નવી ચર્ચ સ્થાપિત કરી છે?

(સી) શું તેમણે નવા ચર્ચ માટે એવું બંધારણ ઘડ્યું છે કે જેમાં કેથોલિકોસને મોરોનને પવિત્ર કરીને ધાર્મિક પદક્રમના ઉચ્ચ પદો માટે અભિષેક કરવાની, મેટ્રોપોલિટનોને ડાયોસીસો ફાળવતા નિમણૂકપત્રો જારી કરવાની અને રેસીસા વસૂલ કરવાની સત્તા પ્રદાન કરવામાં આવી છે?

(ડી) શું આ કાર્યો અને અધિકારો માત્ર પેટ્રીઆર્કને જ અર્પિત છે અને શું આ અધિકારોનો ઉપયોગ કરવાનો પ્રથમ પ્રતિવાદીનો આગ્રહ અને દાવો પેટ્રીઆર્કના અસ્વીકાર સમાન ઠરે છે?

(ઈ) શું તેમણે મલંકારામાં પ્રથમ વખત કેથોલિકેટની સ્થાપના કરી છે? ઉપરોક્ત કૃત્યો, જો સાબિત થાય, તો શું તે ધર્મવિરુદ્ધતા ગણાય?

૧૬. (એ) શું પ્રતિવાદીઓ પ્રાચીન જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચના સભ્યો રહ્યા નથી ?

(બી) શું તેમણે ટ્રસ્ટી બનવાનો અથવા ચર્ચમાં કોઈ અન્ય પદ ધારણ કરવાનો પોતાનો અધિકાર ગુમાવ્યો છે?

(સી) શું તેમણે મલંકારા જેકોબાઈટ સિરિયન સમુદાયની માલિકીની ટ્રસ્ટ મિલ્કતોના સંદર્ભમાં હિતગ્રાહી બનવાનો પોતાનો અધિકાર જપ્ત કરી દીધો છે?

૧૭. શું પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩એ ઉપરોક્ત કૃત્યો અને દાવાઓમાં પ્રતિવાદી નં. ૧ને મદદ કરીને અને સક્રિય સહકાર આપીને ધર્મવિરોધી અથવા ધર્મથી વિમુખ બન્યા છે અથવા ધર્મસમુદાયમાંથી બહાર નીકળી ગયા છે?

૧૮. (એ) શું વાદીઓ અને તેમના પક્ષકારોએ માર ગીવરઘેસે ડાયોનિશિયસ તથા મલંકરા જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચના વિરોધમાં પોતાને એક અલગ ચર્ચ તરીકે રચી લીધા છે?

(બી) શું તેમણે ૧૦૮૫થી ટ્રસ્ટના લાભાર્થીઓના મુખ્ય વર્ગથી પોતાને અલગ કરી લીધા છે?

૨૦. (૧) વાદીઓના નીચેના કૃત્યો અને દાવાઓ શું આવા પૃથક્કરણનું નિર્માણ કરે છે?

(એ) (૧) માત્ર પેટ્રીઆર્ક જ મોરોનને પવિત્ર અભિષેક આપી શકે છે એવી દલીલ?

(૨) કે ચર્ચનો નિયમ આંક ૨૩ છે, ઓ. એસ. ૯૪ માં?

(૩) કે કેથોલિકેટ સ્થાપિત નથી?

(૪) કે પેટ્રીઆર્ક પોતે એકલાએ મેટ્રોપોલિટન્સની દીક્ષા આપી શકે છે અને તેમને ધર્મબહિષ્કૃત કરી શકે છે?

(બી) શું વાદીઓ એવો દાવો કરતા રહ્યા છે કે પેટ્રીઆર્કને ચર્ચ ઉપર ભૌતિક સત્તાઓ છે?

(સી) શું તેઓ એવો આગ્રહ કરતા આવ્યા છે કે માર ગીવાર્ધીસ ડાયોનિશિયસ મલંકરા મેટ્રોપોલિટન ન હતા?

(ડી) શું તેમણે ચર્ચની ધર્મવિધિમાં ફેરફારો કર્યા છે?

(ઈ) શું પ્રથમ વાદીએ પેટ્રીઆર્કના પક્ષમાં એવો ઉડમ્પડી કર્યો છે કે જેના દ્વારા તેને જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચ અને તેની મિલ્કતો પર લૌકિક સત્તાઓ સ્વીકારવામાં આવી છે?

(એફ) શું વાદીઓ અને તેમના પક્ષકારો ઉપરોક્ત કૃત્યો અને દાવાઓના કારણે ચર્ચથી પરાયા બની ગયા છે અને ચર્ચ તથા તેની મિલ્કતોના ટ્રસ્ટીઓ અથવા હિતભોગીઓ રહેવા માટે અયોગ્ય થયા છે?

દાવાઓ, જેમાં પ્રત્યુત્તર તથા મુદ્દાપત્રો અને આ મામલામાં વાસ્તવમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓનો સમાવેશ થઈ શકે છે, તે અત્યંત સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે હાલની દાવામાં વાદીઓનો મુખ્ય દાવો એ છે કે પ્રતિવાદીઓ અરજપત્રના પરિષદ ૧૯ થી ૨૬માં નિશ્ચિત રીતે વિશદ કરાયેલ કેટલાંક વર્તનના કારણસર જ ચર્ચ પ્રત્યે વિધર્મી અથવા પરક્રિયા બની ગયા હતા અથવા તેમણે સ્વૈચ્છિક રીતે ચર્ચ છોડ્યો હતો, એટલે કે, (૧) અબ્દુલ મસિહાને માન્ય રીતે ચાલુ રહેલા પેટ્રીઆર્ક તરીકે સ્વીકારવો; (૨) તત્કાલીન કેથોલિકોઝને (એ) મેટ્રોપોલિટનોને અભિષિક્ત કરવાની, (બી) મોરોને પવિત્ર કરવાની, (સી) સ્ટેટિકોન્સ જારી કરવાની, (ડી) એડવાગાઈસ ફાળવવાની અને (ઈ) રેસિસ્સા સ્વીકારવાની સત્તા સાથે કેથોલિકેટની સ્થાપનાને સ્વીકારવી. આ તે નિશ્ચિત કૃત્યો છે જેના આધાર પર વિધર્મિતાનો અથવા નવી ચર્ચ સ્થાપી ચર્ચમાંથી બહાર નીકળી જવાનો આક્ષેપ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે. સ્ટેટિકોન્સ જારી કરવાની અને એડવાગાઈસ ફાળવવાની સત્તા સ્વતંત્ર સત્તાઓ નથી, પરંતુ મેટ્રોપોલિટનોને અભિષિક્ત કરવાની સત્તાને અનુસંગિક છે અને તેમાંથી ઉદ્ભવે છે, એ બાબત વિવાદિત કરવામાં આવી નથી. પ્રશ્ન એ છે કે શું આ દલીલો આંતરદાવા દાવા (ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) માં ૪ જુલાઈ, ૧૯૨૮ના રોજ ઉચ્ચારાયેલા અંતિમ નિર્ણય, (આંક ૨૫૬), દ્વારા, જે ૪૫ ટ્રાવ. એલ. આર. ૧૧૬. (એ-૧) માં અહેવાલિત છે, પૂર્ણરૂપે નિષ્પન્ન થઈ ગઈ છે. આથી, અમને તે દાવામાં મુદ્દામાં રહેલ બાબતોનું સૂક્ષ્મ પરીક્ષણ કરવું પડે છે.

૧૯. આ અદાલતે સમુદાયમ સુટમાં આ પ્રમાણે ઠરાવ્યું છે:

૩૫. તેથી, આવું માનવું જ પડશે કે હાલના દાવાની ફરિયાદના પરિણેદ ૧૯ થી ૨૬ માં રજૂ કરાયેલા અને જેના આધારે મુદ્દા ક્રમાંક ૧૪, ૧૫, ૧૬ અને ૧૯ ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા તે દલીલો ઇન્ટરપ્લીડર દાવામાં (ઓ.એસ. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) સીધા અને મૂળભૂત રીતે વિવાદમાં હતી અને ટ્રાવેલકોર વડી અદાલતે પુનર્વિચારમાં માર ગીવર્ગીસ ડાયોનીસિયસ અને તેમના અન્ય બે સહ-ટ્રસ્ટીઓ (પ્રતિવાદી ૧ થી ૩) ના પક્ષમાં અને પ્રતિવાદી ૪ થી ૬ ના વિરોધમાં તેનો નિર્ણય કર્યો હતો. સંક્ષેપમાં, એ પ્રશ્ન કે માર ગીવર્ગીસ ડાયોનીસિયસ અને તેમના અન્ય બે સહ-ટ્રસ્ટીઓ (પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૩) વિધર્મી અથવા પરાયા બની ગયા હતા કે ચર્ચમાંથી બહાર નીકળી ગયા હતા અને તેથી ટ્રસ્ટી તરીકે કાર્ય કરવા માટે લાયક રહ્યા નહોતા કે કેમ, તે ઇન્ટરપ્લીડર દાવામાં (ઓ.એસ. ક્રમાંક ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) વિવાદમાં હતો અને એવો મુદ્દો નક્કી કરવો સંપૂર્ણપણે આવશ્યક હતો. તે ચુકાદામાં નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે ન તો (એ) અબ્દુલ્લા ૨ ના અસ્વીકારથી, ન તો (બી) અબ્દુલ મસીહ, જે પિતૃપ્રમુખ રહ્યા નહોતા, તેમની સ્વીકૃતિથી, ન તો (સી) પૂર્વોક્ત મુજબની સત્તાઓ સાથે કેથોલિકેટની સ્વીકૃતિથી, ન તો (ડી) પિતૃપ્રમુખની સત્તાને લગભગ અદૃશ્ય બિંદુ સુધી ઘટાડવાથી, 'ઇપ્સો ફેક્ટો' વિધર્મિતાનું સર્જન થયું હતું અથવા નવી ચર્ચ સ્થાપી સ્વૈચ્છિક વિભક્તિ સમાન પરિણામ આવ્યું હતું, અને સ્થિતિ એવી હોવાથી આ દલીલો હાલના દાવામાં ફરીથી ઉઠાવી શકાતી નથી.

૩૩. પ્રતિવાદીઓ તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલે એવી દલીલ કરીને આ સ્થિતિમાંથી બહાર નીકળવાનો પ્રયાસ કર્યો છે કે, ઇન્ટરપ્લીડર દાવા (ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) માં ઉઠાવવામાં આવેલા આધારોથી ઉપરાંત, હાલના દાવાના અરજદારો નવા આક્ષેપો પર આધારિત એક કારણ-એ-દાવા પર પણ નિર્ભર છે, જે હાલના દાવામાંના પ્રતિવાદીઓને ચર્ચની મિલ્કતોના

ટ્રસ્ટી તરીકે કાર્ય કરવા માટે અયોગ્ય ઠરાવે છે. ઉપરોક્ત અદાલતી આદેશ હેઠળ કાર્યવાહીનો પક્ષકાર બનાવાયેલા અને પેટ્રીઆર્કલ પક્ષ દ્વારા માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે ચૂંટાયેલા તૃતીય પ્રતિવાદી તરફથી હાજર થયેલા શ્રી ટી. એન. સુબ્રમણિયા અયેયરે આ નવા આક્ષેપો નીચે મુજબ રજૂ કર્યા છે :

(૧) પિતૃપ્રમુખની સર્વોચ્ચતા છીનવી લેતું નવું બંધારણ (આંક એ. એમ.) સ્વીકારીને, પ્રતિવાદીઓએ એક નવું ચર્ચ સ્થાપિત કર્યું છે;

(૨) બંધારણ (આંક એ. એમ.) માં કલમ (૫) દાખલ કરીને, પ્રતિવાદીઓએ તે કેનોનોનું અસ્વીકાર કર્યું છે, જે ચર્ચ પર બાંધધરીરૂપ સાચા કેનોન તરીકે માન્ય ઠરેલા છે (આંક બી.પી. – ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮ માં આંક ૧૮) અને તે દ્વારા તેઓ ચર્ચમાંથી બહાર નીકળી ગયા છે;

(૨) માત્ર પેટ્રિયાર્કને જ મેટ્રોપોલિટનોનું અભિષેક કરવાની અને મોરોનેનું સંસ્કારવિધિપૂર્વક પ્રતિષ્ઠાપન કરવાની જે વિશેષ સત્તા હતી, તે ખોટા કેનન (આંક ૨૬ – ઓ, એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮માં આંક એ) સ્વીકારવાના પરિણામે દૂર કરવામાં આવી છે, જે દર્શાવે છે કે પ્રતિવાદીઓએ નવી ચર્ચ સ્થાપિત કરી છે;

(૨) નવી બંધારણે સાચા ધર્મસિદ્ધાંતોના ભંગથી પેટ્રીઆર્કને રેસિસ્સાના અનુસંગી લાભોના વિશેષાધિકારથી વંચિત રાખ્યો છે;

(૩) કે લાભાર્થીઓ, એટલે કે મલંકારા જેકોબાઈટ સીરિયન ચર્ચ પાસેથી ટ્રસ્ટની સંપત્તિઓનું સંપૂર્ણ હસ્તાંતરણ સંપૂર્ણપણે જુદી સંસ્થા, મલંકારા ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચને કરવામાં આવ્યું છે;

(૪) માલબારમાં પૂર્વના કેથોલિકેટ સંસ્થાનનું પુનઃસ્થાપન, જેને ભારત, બર્મા, સિલોન અને પૂર્વના અન્ય દેશો ઉપર અધિકારક્ષેત્ર છે, તે તે કેથોલિકેટ સંસ્થાથી ભિન્ન છે જે ઇન્ટરપ્લીડર દાવા (ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) નો વિષય-વસ્તુ હતો. હવે આ દલીલોની અલગથી ચર્ચા કરવી આવશ્યક છે.

૩૪. મુદ્દા (૧) અંગે : પ્રથમ આક્ષેપના સમર્થનમાં વિદ્વાન વકીલે અમારી દષ્ટિ દાવાપત્રના પરિછેદો ૧૮, ૨૨ અને ૨૬, લેખિત જવાબના પરિછેદો ૨૮ અને ૩૮, પ્રતિજવાબના પરિછેદો ૧૮ અને ૨૭ તથા મુદ્દા ક્રમાંક ૬, ૧૪, ૧૫ અને ૧૬ તરફ દોરી છે. અમારી માન્યતા એવી નથી કે દલીલો અને મુદ્દાઓને તે રીતે અર્થઘટિત કરી શકાય જેમ વિદ્વાન વકીલ અમને કરાવવા ઇચ્છે છે. પેટ્રીઆર્કની સર્વોચ્ચતા હરણ કરવામાં આવી હોવાનું નિશ્ચિતપણે આક્ષેપિત કરવામાં આવ્યું છે, પરંતુ તે આંક એ. એમ. પર આધારિત કોઈ સામાન્ય કથન નથી — ખરેખર, દાવાપત્રના પરિછેદ ૨૬ માં આંક એ. એમ.નો કોઈ વિશિષ્ટ ઉલ્લેખ નથી — પરંતુ તે કેટલીક ચોક્કસ બાબતો પર આધારિત છે, જે નવી બંધારણના નિયમો તરીકે સમાવવામાં આવેલ હોવાનું જણાય છે (આંક એ. એમ.). તેથી, પ્રતિવાદીઓને ટ્રસ્ટી બનવા માટે અયોગ્ય ઠરાવતી તરીકે જે બાબતો અરજમાં ઉલ્લેખિત છે, તે આ ચોક્કસ બાબતો છે, અને બંધારણ સ્વીકારવાના સામાન્ય તથ્યને કારણે નથી. દાવાપત્રમાં એવો કોઈ આક્ષેપ નથી કે દાવાપત્રમાં વિશિષ્ટ રીતે દર્શાવેલી બાબતો સિવાયની કોઈ બાબત બંધારણ (આંક એ. એમ.) માં સામેલ કરવાના કારણે પ્રતિવાદીઓએ કોઈ અયોગ્યતા ઉપાર્જિત કરી છે. વાદીઓ અદાલતમાં એ આક્ષેપ સાથે આવ્યા હતા કે પ્રતિવાદીઓ, દાવાપત્રમાં ઉલ્લેખિત અને પ્રતિજવાબમાં પુનરાવર્તિત કરવામાં આવેલ તથા વિશિષ્ટ મુદ્દાઓનો વિષય બનાવવામાં આવેલ અનેક ચોક્કસ બાબતો ધરાવતું બંધારણ (આંક એ. એમ.) સ્વીકારવાના કારણે, વિધર્મી થયા છે અથવા ચર્ચમાંથી બહાર નીકળી ગયા છે. અગાઉના દાવામાં પણ એ જ બાબતોને અયોગ્યતા ઉપજાવનાર તરીકે આધારિત કરવામાં આવી હતી. વાદીઓ પોતે જ દલીલ કરે છે કે તેમની પુનર્વિચાર અરજ જે શરતોને આધીન સ્વીકારવામાં આવી હતી તેના કારણે, આમાંથી કેટલીક બાબતો આ દાવામાં પ્રતિવાદીઓ સામે ‘રેસ જુડિકેટા’રૂપ છે. હાલ જે રીતે દલીલો છે અને જે રીતે મુદ્દાઓ ઘડવામાં આવ્યા છે, તે પરિસ્થિતિમાં હવે વાદી-પ્રતિવાદીને દલીલોની હદ બહાર જઈને એવો નવો મામલો ઉભો કરવાની પરવાનગી આપવી અશક્ય છે કે નવી બંધારણ

(આંક એ. એમ.) સ્વીકારવાના માત્ર તથ્યથી જ અથવા તેની એવી કોઈ ખાસ જોગવાઈથી કે જે દલીલોમાં વિશિષ્ટ રીતે ઉલ્લેખિત બાબતો સાથે સંબંધિત નથી, પેટ્રીઆર્કની સર્વોચ્ચતા હરણ કરવામાં આવી છે. જે દલીલો પર આધાર રાખીને મુદ્દાઓ ઘડવામાં આવ્યા હતા, તે દલીલોના વાજબી અર્થઘટન મુજબ જેમાં આવતું નથી એવી બાબતોને આવરી લેવા માટે મુદ્દાઓને ખેંચવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

૩૫. મુદ્દા (૨) અને (૨ અ) અંગે: ઉપર નિર્ધારિત આ બંને આધાર અંગે એ જ ટિપ્પણીઓ લાગુ પડે છે. અરજીઓમાં ક્યાંય પણ એવો કોઈ આક્ષેપ નથી કે બાર હેબ્રેઉસ દ્વારા સંકલિત હુદાયા કેનન (આંક ૨૬ – ઓ. એસ. નં. ૮૪ ઓફ ૧૦૮૮ માં આંક એ) ને ચર્ચને શાસન કરતું યોગ્ય કેનન તરીકે સ્વીકારવાથી પ્રતિવાદીઓ ચર્ચમાંથી બહાર ગયા છે. વિદ્વાન વકીલ પ્રથમ અમારું ધ્યાન મુદ્દા નં. ૧૩ તરફ દોરે છે અને ત્યારબાદ મુદ્દા નં. ૧૬ તરફ દોરે છે અને દલીલ કરે છે કે ખોટા કેનનના સ્વીકારથી ચર્ચના સભ્યો તરીકેની સ્થિતિ ગુમાવવી આ બંને મુદ્દાઓના વ્યાપમાં આવે છે અને આ દાવાના પક્ષકારો એ સમજણ સાથે નીચલી અદાલતમાં ગયા હતા. અમે આ દલીલને કઈ જ રીતે સારો આધાર ધરાવતી માનતા નથી. અરજીઓનો ઉલ્લેખ કરવાથી સ્પષ્ટ થશે કે આ કેસમાં હુદાયા કેનન કેવી રીતે અને શા માટે રજૂ કરવામાં આવ્યું અને તેની ચર્ચા કરવામાં આવી. અરજદારો પ્રતિવાદીઓ સામે અમુક કૃત્યો અને વર્તનનો આક્ષેપ કરે છે અને દલીલ કરે છે કે તેના કારણે પ્રતિવાદીઓ વિધર્મી અથવા પરાયા બની ગયા છે અથવા ચર્ચમાંથી બહાર ગયા છે. આ આક્ષેપો મુદ્દા ૧૪ અને ૧૫ નો વિષય બને છે અને તે મુદ્દાઓ પરના તારણોમાંથી કાઢવાના નિષ્કર્ષો મુદ્દા નં. ૧૬ અને ૧૭ નો વિષય બને છે. બીજી તરફ, પ્રતિવાદીઓ અરજદારો સામે અમુક કૃત્યો અને વર્તનનો આક્ષેપ કરે છે જેના પરિણામે, તેમની દલીલ મુજબ, અરજદારો ચર્ચથી અલગ પડી ગયા છે અને તેમણે એક નવો ચર્ચ રચ્યો છે. મુદ્દા ૧૮ અને ૨૦ આ પ્રતિઆક્ષેપ તરફ નિર્દેશિત છે. આ આરોપો અને પ્રતિઆરોપોનો નિર્ણય

કરવા માટે કયા કેનનોનું પુસ્તક યોગ્ય છે તે નક્કી કરવું સંપૂર્ણપણે આવશ્યક છે, કારણ કે અરજદારોએ પોતાના આક્ષેપોનો આધાર ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮ માં આંક બી. પી. – આંક ૧૮ પર રાખ્યો હતો અને પ્રતિવાદીઓએ પોતાનો આધાર ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮ માં આંક ૨૬ – આંક એ પર રાખ્યો હતો. મુદ્દા નં. ૧૩ એ પ્રશ્ન નક્કી કરવા માટે રચવામાં આવ્યો હતો. મુદ્દા નં. ૧૬ મુદ્દા નં. ૧૪ અને ૧૫ પરના તારણોમાંથી કાઢવાના નિષ્કર્ષો સાથે સંબંધિત છે. અરજદારોને મુદ્દા નં. ૧૬ નો ઉપયોગ મુદ્દા ૧૪ અને ૧૫ ના વિષય સુધી મર્યાદિત ન હોય એવા સામાન્ય મુદ્દા તરીકે કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં, કારણ કે તેથી તે તેના વૈધ હેતુથી ઘણી આગળ સુધી ખેંચાઈ જશે.

૩૬. મુદ્દા (૨ બ) અંગે : આ આધાર પેટ્રીઆર્કના રેસીસ્સા મેળવવાના અધિકારનો પ્રશ્ન ઉઠાવે છે. રેસીસ્સા પેરિશના સભ્યો દ્વારા કરવામાં આવતો સ્વૈચ્છિક ફાળો છે, બાંધધરીપૂર્વક લેવાતો ફરજિયાત ફાળો નથી. આંક એફ. ઓ., જેમાં ૨૭ જૂન, ૧૮૭૬ ના રોજ યોજાયેલા મુલુનથુરુથુ સિનોડની કાર્યવાહી નોંધવામાં આવી છે, તેમાં, અન્ય બાબતો સાથે, એવો ઠરાવ દર્શાવવામાં આવ્યો છે કે સમિતિ, એટલે કે મલંકરા એસોસિયેશનની સમિતિ, હિઝ હોલીનેસ પેટ્રીઆર્કને બાકી રહેલો રેસીસ્સા વસૂલ કરીને મોકલવા માટે જવાબદાર રહેશે. તે પરથી એવો સંકેત મળી શકે કે પેટ્રીઆર્કને કંઈક રેસીસ્સા આપવાનો હતો. પરંતુ આંક ડી.વાય.ના પરિચ્છેદ ૨૧૮ માં, જે ૧૨ જુલાઈ, ૧૮૮૯ ના રોજ ત્રાવણકોર રોયલ અદાલત ઓફ ફાઈનલ અપીલ દ્વારા ઉચ્ચારાયેલ ચુકાદો છે, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે મલંકરાની સમિતિ દ્વારા પેટ્રીઆર્કને રેસીસ્સા ચૂકવાયો હતો તે બાબતે અદાલત સમક્ષ કોઈ સંતોષકારક પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નહોતો; નોંધ પરનો પુરાવો અતિ અલ્પ અને અનિર્ણાયક હતો; અને તે આ દેશના મેટ્રોપોલિટન્સને ચૂકવવાનો હતો કે વિદેશસ્થિત પેટ્રીઆર્કને, તે બાબત શંકાસ્પદ રહી હતી. આંક ૮૬, જેમાં ૭

સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૧ ના રોજ યોજાયેલ મલંકરા એસોસિયેશનની બેઠકની કાર્યવાહી નોંધવામાં આવી છે, તેમાં પેટ્રીઆર્ક અબ્દુલ્લા ૨ સાથે કોઈપણ સંબંધ જાળવવા પર પ્રતિબંધ મૂકતો ઠરાવ ઉદ્દેષિત છે અને અનુમાનપાત્ર રીતે આ ઠરાવના પરિણામે પેટ્રીઆર્કને રેસીસ્સાની ચૂકવણી બંધ કરવામાં આવી હતી. ઇન્ટરપ્લીડર દાવો (ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) ૧૯૧૩ માં દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. જો રેસીસ્સાની અચૂકવણીને આક્ષેપનો આધાર બનાવી શકાય તેમ હોત, તો તે આ આધારે તે દાવામાં લેવો જોઈએ હતો અને એવું ન લેવાતા, રચનાત્મક 'રેસ જુડિકાટા'ના સિદ્ધાંતો અનુસાર હવે તે આગળ ધપાવી શકાય નહીં. વધુમાં, આક્ષેપિત બંધારણના પરિચ્છેદ ૧૧૫ (આંક એ. એમ.) ની જોગવાઈઓ મુજબ દરેક પેરિશ ચર્ચમાં દરેક વિકારે ૨૧ વર્ષની વય પૂર્ણ કરેલા દરેક પુરુષ સભ્ય પાસેથી માત્ર બે ચુક્રમ જ વસૂલ કરીને તે કેથોલિકોસને મોકલવાના છે. જો પેટ્રીઆર્કને કંઈ બાકી હોય તો તેને રેસીસ્સાની ચૂકવણી કરવી તે જોગવાઈથી પ્રતિબંધિત થતું નથી, અને જો કોઈ પેરિશ સભ્ય આ જ બંધારણની કલમ (૧) માં ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચના સર્વોચ્ચ વડા તરીકે જાહેર કરાયેલા પેટ્રીઆર્કને કંઈ ચૂકવવા ઇચ્છે, તો તેમાં પણ કોઈ મનાઈ નથી. કોઈપણ સ્થિતિમાં, બંને પક્ષકારોએ અવલંબેલા કેનન્સ મુજબ, એટલે કે, વાદીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલ આંક બી. પી. - ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮ નો આંક ૧૮, અથવા પ્રતિવાદીઓ દ્વારા આગ્રહપૂર્વક રજૂ કરાયેલ ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮ માંનો આંક ૨૬ - આંક એ, રેસીસ્સાની અચૂકવણીથી ધર્મદ્રોહ ઉપસ્થિત થતો નથી. ભલે મુદ્દા (૨ બ) માં સમાવાયેલ પ્રશ્ન ઇન્ટરપ્લીડર દાવા (ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) ના અગાઉના નિર્ણયથી આવરી લેવાતો ન હોય, તો પણ ઉપરોક્ત કારણોને આધારે તે પ્રશ્ન વાદી-પ્રત્યુત્તરદાતા વિરુદ્ધ નક્કી થવો જોઈએ.

૩૮. મુદ્દા (૪) સંબંધે : પ્રતિવાદીઓના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવો કેસ ઉભો કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે ઇન્ટરપ્લીડર દાવામાં (ઓ. એસ. નં. ૯૪ સન ૧૦૮૮) જેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો તે કેથોલિકોસની અભિષેકવિધિ વિશે હતો, જ્યારે વર્તમાન દાવામાં કેથોલિકેટની સ્થાપના અંગે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, અને વધુમાં એ પણ કે કોઈપણ સ્થિતિમાં વર્તમાન દાવાની અરજમાં ઉલ્લેખાયેલું પૂર્વનું કેથોલિકેટ એ ઇન્ટરપ્લીડર દાવામાં (ઓ. એસ. નં. ૯૪ સન ૧૦૮૮) ચર્ચાના વિષયરૂપ બનેલું કેથોલિકેટથી સંપૂર્ણપણે ભિન્ન સંસ્થા છે. અમને આ દલીલમાં જરાયપણ સાર જણાતો નથી. લેખિત જવાબના પરિણેદ ૩૦ અને ૩૧નો ઉલ્લેખ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે પ્રતિવાદીઓ જેના પર આધાર રાખે છે તે કેથોલિકેટની સંસ્થા, સન ૧૦૮૮માં પેટ્રીઆર્ક અબ્દુલ મેસીહ દ્વારા માલાબારમાં સ્થાપિત કરાયેલ કેથોલિકેટ સિવાય બીજી કોઈ નથી. આ સ્થિતિને વાદીઓએ પોતે જ આ કેસમાં કોટેમના જિલ્લા ન્યાયાધીશના નિર્ણય વિરુદ્ધ દ્રાવણકોર વડી અદાલતમાં કરેલ તેમની અપીલના આધાર નં. ૧૩, ૧૫, ૧૭, ૧૮ અને ૨૭માં સ્વીકારી છે. આ કેસમાં મુદ્દા નં. ૧૪ અને ૧૫ તેમજ જિલ્લા ન્યાયાધીશના ચુકાદામાંથી પણ સૂચિત થાય છે કે આ વિવાદના આ ભાગનો વિષય સન ૧૦૮૮માં અબ્દુલ મેસીહ દ્વારા સ્થાપિત કરાયેલ કેથોલિકેટને કેન્દ્રમાં રાખતો હતો. અમારી સમક્ષ રજૂ કરાયેલી દલીલ પહેલાં એવો કદી કોઈ કેસ નહોતો કે આક્ષેપિત બંધારણ (આંક એ. એમ.) પૂર્વનું કેથોલિકેટ સ્થાપિત કર્યું હતું. કેથોલિકોસની અભિષેકવિધિ અને કેથોલિકેટની સ્થાપના વચ્ચે, તેમજ સન ૧૦૮૮માં અબ્દુલ મેસીહ દ્વારા સ્થાપિત કેથોલિકેટ અને આક્ષેપિત બંધારણ (આંક એ. એમ.) દ્વારા રચાયેલ પૂર્વના કેથોલિકેટ વચ્ચે, અને જેને વર્તમાન દાવામાં નવા દાવાકારણ તરીકે આધારિત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે, એવો જે ભેદ દોરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે, તે અમને માત્ર કલ્પિત પશ્ચાત્ત્યંતન સમાન જણાય છે અને સંપૂર્ણપણે અસ્થિર છે.

૩૯. ઉપર દર્શાવેલ કારણોસર અમે આ નિષ્કર્ષે આવ્યા છીએ અને અમે ઠરાવીએ છીએ કે હાલના દાવામાં વાદીઓ જે કેસ લઈને અદાલતમાં આવ્યા છે તે એવો છે કે હાલના દાવામાં પ્રતિવાદીઓને લગાવવામાં આવેલા નિર્દિષ્ટ કૃત્યો અને વર્તનના કારણે પ્રતિવાદીઓ ધર્મવિમુખ અથવા પરાયા બની ગયા હતા અથવા નવી ચર્ચ સ્થાપી ચર્ચમાંથી બહાર નીકળી ગયા હતા, અને તે નિર્દિષ્ટ કૃત્યો તથા વર્તન પર આધારીત આક્ષેપો દ્વાવણકોર વડી અદાલતે ઇન્ટરપ્લીડર દાવો (ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) માં આપેલા અંતિમ ચુકાદા (આંક ૨૫૬) દ્વારા નિષ્પન્ન થઈ ચૂક્યા છે, જે ‘રેસ જુડિકેટા’ તરીકે કાર્ય કરે છે. રેસિસ્ટાની અચૂકવણીના તથ્ય પર આધારીત આક્ષેપ, જો અગાઉના ચુકાદાથી રચનાત્મક ‘રેસ જુડિકેટા’ તરીકે નિષ્પન્ન ન માનવામાં આવે, તો ગુણદોષના આધારે અને ઉપર પહેલેથી દર્શાવેલ કારણોસર, વાદી-પ્રત્યુત્તરદાતાના વિરોધમાં ઠરાવવો પડે. અમારો નિશ્ચિત મત છે કે હવે નવી કાર્યવાહીનું કારણ તરીકે જેના પર આધાર રાખવાનો પ્રયત્ન થાય છે તે આક્ષેપો પક્ષકારો જે દલીલો અને મુદ્દાઓના આધારે સુનાવણીમાં ગયા હતા તેના આવરણમાં આવતા નથી, તેમાથી કેટલાક સંપૂર્ણપણે અનુચિતનરૂપ છે અને હવે તેમને ઉઠાવવાની પરવાનગી આપવી જોઈએ નહીં, અને કોઈપણ સ્થિતિમાં તેમાથી મોટાભાગના આક્ષેપો અગાઉના દાવામાં (ઓ. એસ. નં. ૯૪ ઓફ ૧૦૮૮) રજૂ કરી શકાય એવા અને કરવા જ જોઈએ એવા હતા, અને તેમ ન કરવામાં આવતા તેઓ ‘રેસ જુડિકેટા’ અથવા તેના સમાન તત્વોના સિદ્ધાંતો દ્વારા અપરોધિત થાય છે. તેથી, નીચલી અદાલત સાથે સહમત રહીને અમે ઠરાવીએ છીએ કે હવે વાદી-પ્રત્યુત્તરદાતાને આ પ્રશ્નને ફરીથી ઉછાળવાનો અવકાશ રહ્યો નથી કે પ્રતિવાદી-અપીલકર્તા ‘ઇપ્સો ફેક્ટો’ ધર્મવિમુખ અથવા પરાયો બની ગયો હતો અથવા ચર્ચમાંથી બહાર નીકળી ગયો હતો અને પરિણામે તેણે ચર્ચના સભ્ય તરીકેનો પોતાનો દરજ્જો અથવા ટ્રસ્ટી તરીકેનું પોતાનું પદ ગુમાવ્યું છે.

આ અદાલતે જિલ્લા અદાલતના આ નિષ્કર્ષને મંજૂરી આપી છે કે દાવો પૂર્વનિવેડા દ્વારા અપરોધિત હતો અને તે ઓ.એસ. નં. ૨ ના ૧૧૦૪ ના દાવા જેવો જ કારણકાર્ય પર આધારિત હતો. જિલ્લા અદાલતનો નિષ્કર્ષ આ અદાલતે પુષ્ટિ કર્યો હતો. આ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે એમ.ડી. સેમિનરીની ૨૬.૧૨.૧૯૩૪ ની બેઠક નિયમસર યોજાઈ હતી અને પ્રથમ પ્રતિવાદીની મલંકારા મેટ્રોપોલિટન તરીકે વિધિસર નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને તે હિસાબે તે ચર્ચની મિલકતોના પદેન ન્યાસી બન્યા હતા. દાવો નામંજૂર કરતી નીચલી અદાલતની હુકમનામું પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી હતી. એવું નોંધાયું હતું કે એમ.ડી. સેમિનરીની બેઠકએ ૨૬.૧૨.૧૯૩૪ ના રોજ બંધારણ સ્વીકાર્યું હતું.

સમાધાનનો પ્રભાવ:

૨૦. સમુદાયમ દાવામાં અપીલ લંબિત હોવા દરમિયાન, તે સમયના પેટ્રીઆર્કે મલંકારા ચર્ચમાં બાકી રહેલા તમામ વિવાદોનો નિકાલ કરવા માટે તા. ૩૦.૧૧.૧૯૫૭ની એક કલ્પના જારી કરી હતી. તેનો પ્રતિસાદ કેથોલિકોસ સમૂહ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. તા. ૯.૧૨.૧૯૫૮ના રોજ, પેટ્રીઆર્કે તા. ૯.૧૨.૧૯૫૮ની એક કલ્પના જારી કરી, જેનો ઉલ્લેખ ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં આ પ્રમાણે કરવામાં આવ્યો છે :

"૧૨૧. ૯-૧૨-૧૯૫૮ ના રોજ, પેટ્રીઆર્કે ૯-૧૨-૧૯૫૮ તારીખની એક કલ્પના (આંક એ-૧૯) બહાર પાડી હતી, જેમાં અન્ય બાબતો ઉપરાંત આ પ્રમાણે જણાવવામાં આવ્યું હતું:

"એ વાત કોઈ રહસ્ય નથી કે મલંકારા ચર્ચમાં ઊભા થયેલા વિવાદો અને મતભેદો, જે ૫૦ વર્ષના ગાળાથી ચાલુ રહ્યા હતા, તેમણે અનેક રીતે તેને નિર્બળ અને અવક્ષયગ્રસ્ત બનાવી દીધો છે. યદ્યપિ શરૂઆતથી જ ચર્ચને પ્રેમ કરનાર અને ઈશ્વર પ્રત્યે ભક્તિ ધરાવતા અનેક લોકોએ મતભેદનો અંત આવી શાંતિ અને એકતા સ્થાપિત થાય તેવી ઈચ્છા રાખી હતી, તેમ છતાં તેઓ પોતાની આકાંક્ષાની પૂર્ણતા જોયા વિના દુઃખ સાથે વિદાય પામ્યા.

અમે પણ માલંકરા ચર્ચમાં શાંતિ અને ચર્ચના એક દેહના અંગોની એકતા માટે આતુર હતા. અમે અમારી આ ઈચ્છા, અમારા સિંહાસન આરોહણ પછી તરત જ તમને જારી કરાયેલા પ્રેરિત જાહેરનામામાં (સંદર્ભ ૧૧-૧૧-૧૯૫૭ના જાહેરનામાનો છે) અત્યંત સ્પષ્ટ રીતે વ્યક્ત કરી હતી. અમારી આ ઈચ્છા કોઈ રીતે શિથિલ થયા વિના દિવસેને દિવસે સંપૂર્ણ ઉમંગ સાથે વધુ દઢ બનતી ગઈ અને પ્રભુ ઈશ્વર અમારી મારફતે આ મતભેદનો અંત લાવવામાં પ્રસન્ન થયા છે. તેમને મહિમા હો. માલંકરા ચર્ચમાં શાંતિ સ્થાપિત કરવા માટે અમે અહીં આનંદપૂર્વક માર બેસેલીઓસ ધીવર્ગીઝને કેથોલિકોઝ તરીકે સ્વીકારીએ છીએ. તેથી અમે અમારા હાર્દિક અભિવાદન પાઠવીએ છીએ....

(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)"

૨૧. ૧૬.૧૨.૧૯૫૮ના રોજ, કેથોલિકોસે પોતે એપોસ્ટલ સેન્ટ થોમસના પૂર્વના સિંહાસન પર આસીન હોવાનું વર્ણવી કલ્પના બહાર પાડી પ્રતિસાદ આપ્યો અને ચર્ચમાં શાંતિના હિતાર્થે મોરાન માર ઇન્નેશિયસ ચાકૂબ અને એન્ટિઓકના પેટ્રીઆર્ક તરીકે સ્વીકાર્યા તથા ૧૯૩૪ના બંધારણની જોગવાઈઓને આધીન રહી માલાંકરામાં પેટ્રીઆર્ક હેઠળના મેટ્રોપોલિટનોને પણ સ્વીકાર્યા. એવું જણાય છે કે બંને જૂથોના બિશપોની સંધિ-સભા યોજાઈ હતી. માલાંકરા એસોસિએશનની બેઠક ૨૬.૧૨.૧૯૫૮ના રોજ મળી હતી અને ત્યારબાદ જૂથની બેઠક યોજાઈ હતી. સિનોડની બેઠક ૨૧.૨.૧૯૫૯ના રોજ યોજાઈ હતી. બંધારણની નકલો તમામ પેરિશનરોને તેનું પાલન કરવા અંગેના નિર્દેશ સાથે મોકલવાનો નિર્ણય લેવાયો હતો. પેટ્રીઆર્ક જૂથ સાથે સંબંધિત મેટ્રોપોલિટનોને ત્રણ ડાયોસીસ ફાળવવામાં આવ્યા હતા. ૨૫.૨.૧૯૫૯ના રોજ કેથોલિકોસે ડાયોસીસના ફાળવણીને પુષ્ટિ આપતી કલ્પના બહાર પાડી હતી. પેટ્રીઆર્ક ૮.૪.૧૯૫૯ના તારીખવાળું પત્ર લખ્યું હતું, જેમાં મોરાન માર

બેસેલિયોઝ કેથોલિકોસ (સુપ્રા) ના ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરીને એવું જણાવાયું હતું કે તેમને ૧૯૩૪ના બંધારણની શરતો અનુસાર સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા. જોકે, આવી શરતો નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી ન હતી. કેથોલિકોસના નામ સાથે ‘હોલીનેસ’ શબ્દપ્રયોગનો આક્ષેપ કરતાં એવું નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ શબ્દપ્રયોગ માત્ર પેટ્રીઆર્ક માટે જ થઈ શકે અને સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર બિરાજમાન હોવાનો દાવો સ્વીકાર્ય નથી. તેમની સત્તા વિના, કેથોલિકોસે ઉક્ત ચર્ચોના વહીવટનો કાર્યભાર સ્વીકારી શક્યા ન હોત.

૨૨. તા. ૮.૬.૧૯૫૯ના રોજ કેથોલિકોસે પેટ્રીઆર્કને એવો ઉત્તર આપ્યો કે ‘હોલીનેસ’ શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ યોગ્ય હતો અને ‘સેન્ટ થોમસના સિંહાસન’નો દાવો માત્ર પેટ્રીઆર્કો દ્વારા જ નહીં પરંતુ મેટ્રોપોલિટનો અને બિશપો દ્વારા પણ સમાન રીતે કરવામાં આવે છે અને તે હુદાયા કેનન તથા અન્ય પુસ્તકોમાંથી પણ સ્પષ્ટ થાય છે; કલ્પના આંક એ-૧૩ અને એ-૧૪, જેઓ દ્વારા કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન કરવામાં આવ્યું, તેમાં ભારતમાં સેન્ટ થોમસના “સિંહાસન”નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો, અને તેથી, ‘સેન્ટ થોમસનું સિંહાસન’ એવો શબ્દપ્રયોગ કોઈ નવી બાબત નથી, અને વધુમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાએ ૧૯૩૪ના બંધારણને અનુમોદિત કર્યું હતું.

તથાપિ, પેટ્રીઆર્ક ફરીથી ૧૬.૭.૧૯૬૦ના રોજ કેથોલિકોસ સામે વાંધો ઉઠાવ્યો. પેટ્રીઆર્ક અને કેથોલિકોસ વચ્ચે પત્રવ્યવહાર ચાલુ રહ્યો. ૨૨.૫.૧૯૬૪ના રોજ પેટ્રીઆર્કે ભારતમાં નવા કેથોલિકોસની સ્થાપના કરી. કેથોલિકોસની સ્થાપના થવાનાં એક દિવસ પહેલાં, કેથોલિકોસના અધિકારક્ષેત્રની સીમા નિર્ધારણ બાબતે, મલંકરા સિનોડે એવો ઠરાવ કર્યો કે પેટ્રીઆર્ક મલંકરાથી અરેબિયન ગર્લ્સ દેશોમાં મલયાલી પેરિશનર્સની આધ્યાત્મિક જરૂરિયાતોની સેવા માટે પાદરીઓ મોકલવાની હાલની પદ્ધતિ ત્યાં સુધી ચાલુ રાખવા માટે સંમત રહેશે, જ્યાં સુધી મલયાલીઓ ત્યાં રહેતા હોય. મોસ્ટ રેવ. પી.એમ.એ. મેટ્રોપોલિટન અને અન્ય વિ. મોરન માર માર્થોમા અને

અન્ય, (૧૯૯૫) સપ્લિ. ૪ એસ.સી.સી. ૨૮૬ માં, જેને ૧૯૯૫ના ચુકાદા તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવ્યો છે, તેમજ વિવિધ દસ્તાવેજો આંક એ-૪૮, એ-૪૯, એ-૫૨, એ-૧૭૮, એ-૧૭૯ અને એ-૧૮૯ માં પણ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે બંને જૂથોના પ્રતિનિધિઓથી બનેલી મલંકરા એસોસિએશન માટે નવી મેનેજિંગ કમિટી ચૂંટવામાં આવી હતી અને નિયમિત રીતે ચૂંટાયેલા સભ્યોએ ૧૯૩૪ના બંધારણની પુષ્ટિ કરતાં શપથ લીધા હતા. એવું જણાય છે કે ૧૯૭૨ સુધી બાબતો સુચારુ રીતે ચાલતી રહી અને બંને જૂથોએ કોઈપણ અનામત વિના ૧૯૩૪ના બંધારણને સંપૂર્ણપણે સ્વીકાર્યું હતું.

૧૯૯૫નો ચુકાદો અને તેની પૃષ્ઠભૂમિ:

૨૩. ઈસવીસન ૧૯૭૨માં પેટ્રીઆર્ક દ્વારા મલંકરા સભામાં પ્રતિનિધિની નિમણૂકને કારણે ફરીથી વિવાદ ઊભો થયો. આ નિમણૂકથી પેટ્રીઆર્કે મલંકરા ચર્ચ ઉપર સક્રિય આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા પ્રયોગમાં લીધી હોવાનું તાત્પર્ય નીકળતું હતું, અને તેના સમયિક કાર્યોમાં તેમનો હસ્તક્ષેપ કાથોલિકોસ તથા અન્ય સભ્યોને ગમ્યો નહોતો. મલંકરા ચર્ચમાં શાંતિ ભંગ થઈ શકે અને મતભેદો ફેલાઈ શકે તે કારણે, કાથોલિકોસ તથા નવ મેટ્રોપોલિટન્સે, જેમાં ઉક્ત પેટ્રીઆર્ક સમૂહના સભ્યોનો પણ સમાવેશ થતો હતો, તા. ૧૬.૨.૧૯૭૨ના રોજ વિનંતી કરી હતી કે એવો પ્રતિનિધિ મોકલવામાં ન આવે. પેટ્રીઆર્કે તે બાબતનો કોઈ ધ્યાન આપ્યું નહીં અને જવાબમાં લખ્યું કે તેમને આવી કોઈ સભા અથવા મલંકરા એસોસિએશન વિશે જાણ નથી; તેમ છતાં તેમનો પ્રતિનિધિ મલંકરામાં આવ્યો અને પાદરીઓ તથા ડીકનોને અભિષિક્ત કરવા લાગ્યો, જેને કાથોલિકોસે તા. ૭.૮.૧૯૭૩ના રોજ પત્ર લખીને વાંધો દાખવ્યો.

૨૪. ઓ.એસ. નં.૪ સન ૧૯૭૯ માં પ્રથમ પ્રતિવાદી (જેમનો અહીંથી આગળ ઉલ્લેખ કરવામાં આવશે) ને પૂર્વના ઇવાંજેલિસ્ટિક એસોસિએશનના મેટ્રોપોલિટન તરીકે પેટ્રિયાર્ક દ્વારા ૧.૯.૧૯૭૩ના રોજ અભિષિક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. પેટ્રિયાર્ક

અને કેથોલિકોસ વચ્ચે લખાયેલા પત્રોની શ્રેણીમાં, જેમાં બંનેએ એકબીજા પર અનેક ધાર્મિક-ચર્ચાઈ ઉલ્લંઘનોના આરોપો મૂક્યા હતા, કેથોલિકોસે દાવો કર્યો હતો કે પૂર્વનું કેથોલિકેટ સ્વશિરસ્થ છે, જે પોતાના બિશપો અને પોતાનું મોરોને અભિષિક્ત કરે છે; આ સ્વશિરસ્થતા તેમના શ્રોનના નામથી સંપૂર્ણપણે સ્વતંત્ર હકીકત છે; મલંકરા પર કેથોલિકેટ દ્વારા અમલમાં મુકાતી સ્વાયત્તતા સારી રીતે સ્થાપિત થયેલી છે અને તે કારણે જ પેટ્રિયાર્ક મે, ૧૯૬૪માં ધર્માધિકારીઓના ભૌગોલિક અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા નક્કી કરવાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી હતી. તેના પ્રતિસાદરૂપે પેટ્રિયાર્કે ૩૦.૧.૧૯૭૪ના રોજ કેથોલિકોસને અનેક આક્ષેપો સંદેશિત કર્યા અને તેમને કારણ દર્શાવવા કહ્યું. ૯.૩.૧૯૭૪ના રોજ કેથોલિકોસે એવો જવાબ આપ્યો કે પેટ્રિયાર્કને તેમના વિરુદ્ધ આક્ષેપો મૂકવાનો અથવા તેમનો ખુલાસો માગવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી. ૧૦.૧.૧૯૭૫ના રોજ પેટ્રિયાર્કે કેથોલિકોસને આગળના આદેશ સુધી તેમના પદ પરથી સસ્પેન્ડ કર્યા. ૨૨.૫.૧૯૭૫ના રોજ મલંકરા એપિસ્કોપલ સિનોડની બેઠક મળી, જેમાં મલંકરા ચર્ચના સ્વતંત્ર સ્વરૂપને પુનરોચ્ચારવામાં આવ્યું અને પેટ્રિયાર્કની સત્તા અંગે વિવાદ ઉઠાવવામાં આવ્યો. ૧૬.૬.૧૯૭૫ના રોજ ડામાસ્કસ ખાતે યુનિવર્સલ સિનોડ કેથોલિકોસ વિરુદ્ધના આક્ષેપો પર વિચાર કરવા મળ્યો. તે અનુસંધાને, પેટ્રિયાર્ક દ્વારા બહિષ્કારનો બુલ બહાર પાડવામાં આવ્યો, જેના દ્વારા કેથોલિકોસને સીરિયન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચમાંથી બહિષ્કૃત કરવામાં આવ્યા અને તેથી દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો, જેનો નિર્ણય સન ૧૯૯૫ના ચુકાદા દ્વારા કરવામાં આવ્યો. ઓ.એસ. નં.૨ સન ૧૯૭૯ કેથોલિકોસ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં પેટ્રિયાર્કને બિશપો અને મેટ્રોપોલિટનોને અભિષિક્ત કરવાની સત્તાને પડકારવામાં આવી હતી. ઓ.એસ. નં.૬ સન ૧૯૭૯ કેથોલિકોસે પેટ્રિયાર્ક વિરુદ્ધ કેટલીક ડાયોસિસમાં પાદરીઓના અભિષેક સંબંધિત મુદ્દે દાખલ કર્યો હતો. ઓ.એસ. નં.૪ સન ૧૯૭૯ને મુખ્ય દાવો ગણવામાં આવ્યો હતો. પુનરોચ્ચારરૂપે કહીએ તો, એ જ મુદ્દાઓનો નિર્ણય સન ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં કરવામાં આવ્યો હતો. મુખ્ય દાવામાં મલંકરા ચર્ચને એપિસ્કોપલ સ્વભાવ ધરાવતો હોવાનું જાહેર કરવાની પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. વધુમાં એવી પણ પ્રાર્થના

કરવામાં આવી હતી કે મલંકરા ચર્ચ સ્વાયત્ત ચર્ચ એકમોનું સંઘ અથવા મહાસંઘ નથી અને તેના વહીવટનું શાસન મલંકરા ચર્ચના બંધારણ દ્વારા થાય છે. ઉપરાંત એ જાહેર કરવાની પણ માંગ કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી નં.૧ થી ૩ મલંકરા ચર્ચના કાયદેસર રીતે અભિષિક્ત મેટ્રોપોલિટન નહોતા અને તેમને પાદરીઓ અથવા ડીકનોને અભિષિક્ત કરવાનો કોઈ હક નહોતો; બીજું, પ્રતિવાદી નં.૪ થી ૮ મલંકરા ચર્ચના કાયદેસર રીતે અભિષિક્ત પાદરીઓ અથવા ડીકોન નહોતા. મુખ્ય દાવામાં સન ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પરિણે ૧૪૫માં નોંધ્યા મુજબ નીચે મુજબની રાહતો માંગવામાં આવી હતી અને તે જ નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૧૪૫. દાવામાં માગવામાં આવેલી રાહતો નોંધપાત્ર છે. તે નીચે મુજબ છે:

"એ. એવી જાહેરાત કરવા માટે કે મલંકરા ચર્ચ સ્વરૂપે એપિસ્કોપલ છે અને સ્વાયત્ત ચર્ચ એકમોના સંઘ અથવા મહાસંઘ નથી અને તેના વહીવટમાં મલંકરા ચર્ચના બંધારણ દ્વારા શાસિત થાય છે;

બી. એ જાહેર કરવા માટે કે પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૩ મલંકરા ચર્ચ માટે પાદરીઓ અને ડીકનોની ધર્માભિષેક વિધિ કરવા સક્ષમ નથી;

સી. એવો જાહેર કરવો કે પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩ મલંકરા ચર્ચના કાયદેસર રીતે અભિષિક્ત મેટ્રોપોલિટન નથી અને પ્રતિવાદી નં. ૪ થી ૮ મલંકરા ચર્ચના કાયદેસર રીતે અભિષિક્ત પાદરીઓ અથવા ડીકન નથી;

ડી. જાહેર કરવામાં આવે કે મલંકરા ચર્ચના બંધારણની જોગવાઈઓ હેઠળ વિધિવત્ અભિષિક્ત અને નિયુક્ત કરવામાં આવેલ ન હોય એવો કોઈ પણ મેટ્રોપોલિટન, પાદરી અથવા ડીકન મલંકરા ચર્ચની કોઈપણ ચર્ચમાં અથવા તેની સંસ્થાઓમાં ધાર્મિક કાર્ય કરી શકશે નહીં;

ઈ. એવી ઘોષણા કરવા કે જે કોઈ પાદરી પ્રથમ વાદી તથા તેમના અધિન રહેલા અન્ય મેટ્રોપોલિટનોના અધિકારને માન્ય રાખવાનો ઇનકાર કરે છે, તે

માલંકરાની કોઈપણ ચર્ચ અથવા તેની સંસ્થાઓમાં ધાર્મિક સેવા આપવા હકદાર નથી;

એફ. પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩ ને, મલંકરા ચર્ચ અથવા તેની સંસ્થાઓ માટે પાદરીઓ અથવા ડીકનોની નિયુક્તિ કરવાથી અથવા અન્ય કોઈ પણ ધર્મસંસ્કાર, સેવા વગેરે આચરવાથી, આદેશ દ્વારા અથવા કાયમી મનાઈદુકમ દ્વારા પ્રતિબંધિત કરવા માટે;

જી. પ્રતિવાદી ૪ અને ત્યારપછીના પ્રતિવાદીઓને મલંકરા ના કોઈપણ ચર્ચમાં અથવા તેના પરિસરમાં, તથા મલંકરા ચર્ચ માટે અથવા તેની ઘટક ચર્ચો અથવા સંસ્થાઓ માટે, કોઈપણ પ્રકારની ધાર્મિક સેવા અથવા ધર્મસંસ્કાર બજાવતા અટકાવવા માટે;

એચ. પ્રતિવાદીઓને મલંકરા ચર્ચના વહીવટમાં કોઈપણ રીતે હસ્તક્ષેપ કરવાથી પ્રતિબંધિત કરવા."

૨૫. વડી અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે દાવાઓ ફગાવી દીધા હતા. અપીલમાં કેરળ વડી અદાલતની વિભાગીય ખંડપીઠે તે નિર્ણય પલટાવી દીધો અને કેથોલિકોસ સમૂહના દાવાને મોટા પ્રમાણમાં માન્ય રાખ્યો. મુખ્ય દાવામાં, પ્રાર્થના મુજબ, પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૧૭ સામે ખર્ચ વગર હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો અને પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧૮ (ઈવાંજેલિકલ એસોસિએશન ઓફ ધ ઈસ્ટ) સામે દાવો ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો. કનાનાયા સમુદાયમ અંગે દાવામાં હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ કેટલીક મર્યાદાઓ સાથે.

૨૬. ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં આ અદાલતે પરિચ્છેદ ૧૪૮ માં નિષ્કર્ષો આપ્યા છે અને તે ૪ નીચે અવતૃત કરવામાં આવે છે :

"૧૪૮. નીચેના તથ્યો, અમારા વિચારપૂર્વકના મત મુજબ, મૂળભૂત મહત્વ ધરાવે છે. એક વાર તેઓ ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે પછી, વડી અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ તથા ખંડપીઠ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલા અનેક મુદ્દાઓમાં જવું અનાવશ્યક બની રહે. મુખ્ય વિવાદના પરિણામનો નિર્ણય કરનાર મૂળભૂત તથ્યો આ મુજબ છે:

(એ) એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કને નિઃસંદેહ મલંકરા ચર્ચના તમામ સભ્યો દ્વારા તેમની ચર્ચના સર્વોચ્ચ વડા તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા અને માન્યતા આપવામાં આવી હતી. ઈ.સ. ૧૬૫૪માં, તેમણે "ફૂનન કોસ શપથ" તરીકે ઓળખાતો શપથ લીધો હતો, જેમાં પેટ્રિયાર્કના નેતૃત્વ હેઠળની સીરિયન ઓર્થોડોક્સ ખ્રિસ્તી ચર્ચ પ્રત્યેની તેમની વફાદારીનું પુનઃપુષ્ટિકરણ કરવામાં આવ્યું હતું. પેટ્રિયાર્કે જ મુલનથુરુથી સિનોડ બોલાવી હતી, જેમાં મલંકરા સીરિયન ખ્રિસ્તી એસોસિયેશનની રચના કરવામાં આવી હતી. તેમ છતાં, પેટ્રિયાર્કની સત્તા માત્ર આધ્યાત્મિક બાબતો સુધી જ વિસ્તરતી હતી — મલંકરાના સીરિયન ખ્રિસ્તીઓ મેટ્રોપોલિટનની અભિષેકવિધિ કરતી વખતે 'કેવપ્પુ' (પેટ્રિયાર્ક દ્વારા મસ્તક પર હાથ મૂકવાની વિધિ) ની અસરકારકતામાં માનતા હતા અને યોગ્ય રીતે ધર્મપદપ્રદાન માટે તેને આવશ્યક ગણતા હતા — પરંતુ મલંકરા ચર્ચની લૌકિક બાબતો સુધી નહીં, જેમ કે ઈ.સ. ૧૮૮૯માં સેમિનરી દાવામાં ટ્રાવણકોરની અંતિમ અપીલની રાજ અદાલતે અંતિમરૂપે જાહેર કર્યું હતું. રાજ અદાલતે જાહેર કર્યું હતું કે પેટ્રિયાર્કની સત્તા ચર્ચની લૌકિક બાબતો સુધી ક્યારેય વિસ્તરતી નહોતી અને તે હદ સુધી ચર્ચ સ્વતંત્ર ચર્ચ હતી. રાજ અદાલતે વધુમાં જાહેર કર્યું હતું કે ટ્રાવણકોરની ચર્ચનો મેટ્રોપોલિટન મલબારનો વતની હોવો જોઈએ, જેને પેટ્રિયાર્ક અથવા તેમના વિધિપૂર્વક અધિકૃત પ્રતિનિધિ દ્વારા અભિષેક કરવામાં આવ્યો હોય અને લોકોને પોતાના મેટ્રોપોલિટન તરીકે સ્વીકાર્ય હોય, જેમ મુલનથુરુથી સિનોડ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. આ

જાહેરાતને ઈ.સ. ૧૯૦૫માં અર્થત દાવામાં કોચીન અપીલ અદાલતે સમર્થન આપ્યું હતું.

(બી) પેટ્રિયાર્ક અબ્દુલ મેસીહ દ્વારા ૧૯૧૨માં કેથોલિકેટના પુનરુત્થાને પરિસ્થિતિમાં ગુણાત્મક ફેરફાર કર્યો. આંક એ-૧૪ હેઠળ, પેટ્રિયાર્ક અબ્દુલ મેસીહ દ્વારા જારી કરાયેલ કલ્પના, (જે દસ્તાવેજ અગાઉના અનેક દાવાઓમાં રજૂ થયો હતો અને જેના પ્રામાણિકતા અંગે અમારા સમક્ષ પેટ્રિયાર્ક જૂથ દ્વારા વિવાદ કરવામાં આવેલ નથી) અને એ-૧૩, જે એ-૧૪ પહેલાંનું છે, કેથોલિકોસને ચર્ચના કેનનો અનુસાર મેટ્રોપોલિટનો અને ચર્ચના અન્ય અધિકારીઓની નિયુક્તિ-અભિષેક કરવાની તથા પવિત્ર મોરોનેનું અભિષેક-સંસ્કાર કરવાની સત્તા આપે છે. એ-૧૪ સ્પષ્ટપણે કહે છે કે પદધારકના અવસાન પછી કેથોલિકોસની સ્થાપના કરવાની સત્તા મેટ્રોપોલિટનોમાં નિહિત છે. આ રીતે મેટ્રોપોલિટનો અને મેલપટ્ટકારોની નિયુક્તિ-અભિષેક કરવાની તથા પવિત્ર મોરોનેનું અભિષેક-સંસ્કાર કરવાની જે સત્તાઓ અગાઉ સુધી પેટ્રિયાર્કમાં નિહિત હતી, તે પેટ્રિયાર્ક પોતે જ કેથોલિકોસમાં નિહિત કરી. વધુમાં, પદધારકના અવસાન અથવા અસમર્થતા થવા પર કેથોલિકોસની સ્થાપના કરવાની સત્તા પણ માલંકરા ચર્ચના મેટ્રોપોલિટનોમાં નિહિત કરવામાં આવી હતી અને આ સત્તાના ઉપયોગથી જ પેટ્રિયાર્ક અબ્દુલ મેસીહ દ્વારા ૧૯૧૩માં સ્થાપિત પ્રથમ કેથોલિકોસના અવસાન પછી, બીજા કેથોલિકોસ બેસેલિયોસ ગીવાર્ગીસ ૧ (માર ગીવાર્ગીસ ફિલેક્સિનોસ) ને ૧૯૨૪માં પેટ્રિયાર્કને સંદર્ભ કર્યા વિના માલંકરા સિનોડ દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા. ફરી ૧૯૨૯માં, બેસેલિયોસ ગીવાર્ગીસ ૨ ને એસોસિએશન દ્વારા ત્રીજા કેથોલિકોસ તરીકે ચૂંટવામાં આવ્યા અને તે મુજબ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા. ૨૬-૧૨-૧૯૩૪ના રોજ યોજાયેલી એમ.ડી. સેમિનરી બેઠકમાં ત્રીજા કેથોલિકોસને માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે ચૂંટવામાં આવ્યા, જેથી બંને પદો એક જ વ્યક્તિમાં સંકલિત

થયા. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, માલંકરા ચર્ચ પરની આધ્યાત્મિક અને લૌકિક સત્તાઓ એક જ વ્યક્તિમાં કેન્દ્રિત થઈ ગઈ. એવું હોઈ શકે કે કેથોલિકેટના આ પુનરુત્થાન અને કલ્પનાઓ એ-૧૩ અને એ-૧૪ દ્વારા, પેટ્રિયાર્કે કેથોલિકોસને સોંપેલી સત્તાઓથી પોતે વંચિત થયા ન હોય - એ માન્યતા પર કે આ સત્તાઓ પહેલાથી કેથોલિકોસ પાસે ન હતી અને તે માત્ર એ-૧૩ અને એ-૧૪ હેઠળ જ તેને પ્રદાન કરવામાં આવી - છતાં, ચુકિતપૂર્ણ રીતે કહીએ તો, તે પછી પેટ્રિયાર્ક પાસેથી અપેક્ષા હતી અને છે કે તેઓ આ સત્તાઓનો ઉપયોગ કેથોલિકોસ અને માલંકરા સભા (એસોસિએશન) સાથે પરામર્શ કરીને કરે - અને, અવશ્ય, ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર. તેનું કારણ આવું હતું કે (૧) વિસંવાદ અને ગૂંચવણ ઊભી કરે તેવી સમાંતર સત્તાઓ ઊભી થવાથી બચી શકાય અને (૨) મુલાન્થુરુથી સિનોડમાં (જે તે સમયના પેટ્રિયાર્કે પોતે બોલાવી અને અધ્યક્ષસ્થાને રહી યોજી હતી) નિર્ધારિત મુજબ અને ઉપરોક્ત ત્રાવણકોર રોયલ અપીલ અદાલતના ચુકાદા દ્વારા ન્યાયિક માન્યતા અપાયેલી રીતે, માલંકરા ચર્ચમાં કોઈપણ મેટ્રોપોલિટન અથવા મેલપટ્ટકાર માટે સ્થાનિક લોકોની સ્વીકૃતિ અનિવાર્ય પૂર્વશરત હતી. કેનન કાયદા અને પ્રાકૃતિક ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર કેથોલિકોસને દૂર કર્યા વિના, પેટ્રિયાર્કને એ-૧૪ હેઠળ કેથોલિકોસને પોતે સોંપેલી સત્તાઓનો એકતરફી રીતે ઉપયોગ કરવાનો દાવો કરવો શક્ય ન હતો.

(સી) નોંધવા યોગ્ય અને મહત્વની બાબત એ છે કે કેથોલિકોઝ-કમ-મલંકાર મેટ્રોપોલિટન, બેસેલિયોસ ગીવાર્ગીઝ ૨, ને પેટ્રીઆર્ક ચાકૂબે તેની ૯-૧૨-૧૯૫૮ તારીખની કલ્પના આંક એ-૧૯ હેઠળ કેથોલિકોઝ તરીકે સ્વીકાર્યા અને માન્યતા આપી હતી. બેસેલિયોસ ગીવાર્ગીઝ ૨ ને સ્થાનિક મેટ્રોપોલિટનો દ્વારા કેથોલિકોઝ તરીકે ચૂંટવામાં આવ્યા હતા અને સ્થાનિક મેલપટ્ટકારો દ્વારા પેટ્રીઆર્કનો કોઈ ઉલ્લેખ કર્યા વિના તે રીતે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા, અને એ જ કેથોલિકોઝ સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન સમુદાયમ દાવામાં પેટ્રીઆર્ક જૂથ

વિરુદ્ધ લડી રહ્યા હતા. એટલું જ નહીં, પરંતુ આ પણ ઓછી મહત્વની બાબત નથી કે પેટ્રીઆર્ક ચાકૂબ, જેણે કલ્પના એ-૧૯ જારી કરી હતી, તે પેટ્રીઆર્ક તરીકેની પોતાની સ્થાપના પહેલાં ભારતમાં પેટ્રીઆર્કના પ્રતિનિધિ હતા અને અનેક વર્ષોથી સમુદાયમ દાવાની કાર્યવાહી ચલાવી રહ્યા હતા. જો એવું હોય, તો એવો અનુમાન કરવો ચુકિતસંગત છે કે જ્યારે તેણે આંક એ-૧૯ હેઠળ કેથોલિકોઝને તે રીતે સ્વીકાર્યા અને માન્યતા આપી, ત્યારે તેણે એ સંપૂર્ણ જ્ઞાન સાથે એવું કર્યું કે તે દ્વારા તે અબ્દુલ મસીહાએ ૧૯૧૨ માં એ-૧૪ હેઠળ પુનર્જીવિત કરેલા અને ૧૯૩૪ ના બંધારણમાં વર્ણવાયેલા તથા પુષ્ટિ કરાયેલા કેથોલિકોઝને માન્યતા આપી રહ્યો હતો. વધુમાં, કલ્પના એ-૧૯ અને એ-૨૦ અચાનક રીતે જારી કરવામાં આવી નહોતી – અને થઈ પણ શકતી નહોતી – પરંતુ તે પહેલાં બન્ને જૂથોના સભ્યો વચ્ચે પૂરતી ચર્ચાઓ અને વાટાઘાટો થઈ હતી. પોતાની ૧૬-૧૨-૧૯૫૮ તારીખની કલ્પના આંક એ-૨૦ હેઠળ, જે કેથોલિકોઝ તરફથી પેટ્રીઆર્કને આપવામાં આવી હતી, કેથોલિકોઝે મલંકાર એસોસિયેશન દ્વારા પસાર કરાયેલા અને તે સમયે અમલમાં રહેલા બંધારણને આધિન રહી પેટ્રીઆર્કને સ્વીકાર્યા હતા. પેટ્રીઆર્ક દ્વારા નિયમિત રીતે અભિષિક્ત કરાયેલા મેટ્રોપોલિટનોએ કેથોલિકોઝની સત્તા વિધિવત્ સ્વીકારી હતી અને અનેક કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો હતો. બન્ને જૂથોના મેટ્રોપોલિટનો વચ્ચે ડાયોસિસોનું પુનઃવહેંચાણ કરવામાં આવ્યું હતું. અગાઉના પેટ્રીઆર્ક જૂથના સભ્યોએ ૧૯૩૪ ના બંધારણ પ્રત્યે વફાદારીની શપથ લીધી હતી. (આ ઘટનાઓનું વિગતવાર વર્ણન ઉપર કરવામાં આવ્યું છે). આ તમામ વિકાસો પછી, અને એ-૨૦ પછી ચાર મહિનાનો સમય વીતી ગયા બાદ, પેટ્રીઆર્ક આંક એ-૨૦ માં વપરાયેલ કેટલીક અભિવ્યક્તિઓના ઉપયોગ સામે વાંધો ઉઠાવ્યો, એટલે કે, કેથોલિકોઝે પોતે સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર બિરાજમાન હોવાનો દાવો કર્યો હતો અને પેટ્રીઆર્કને પોતાની સ્વીકૃતિ સાથે કેથોલિકોઝે ઉમેરેલી લાયકાત, એટલે કે, "બંધારણને આધિન..." સામે પણ વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. પરંતુ ૧૯૫૯ થી ૧૯૬૨ દરમિયાન તેમના વચ્ચે થયેલા પત્રવ્યવહારમાં, જેનો

ઉપર ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, પ્રતિબિંબિત થતો આ વાંધો પણ ૧૯૬૪ દરમિયાન પેટ્રીઆર્કના વર્તન અને ઘોષણાઓ દ્વારા છોડી દેવાયો અને ત્યજી દેવાયો માનવો જોઈએ. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, પેટ્રીઆર્ક મલંકાર સિનોડના ધાર્મિક વિધિ અનુસાર આપવામાં આવેલા આમંત્રણને અનુસરીને ભારતમાં આવ્યા હતા અને ૧૯૩૪ ના બંધારણ અનુસાર મલંકાર એસોસિયેશન દ્વારા ચૂંટાયેલા નવા કેથોલિકોઝ (માર ઓગેન) નો અભિષેક કરીને વિધિવત્ સ્થાપન કર્યું હતું. એમ કરતાં પહેલાં, પેટ્રીઆર્ક પેટ્રીઆર્કેટ અને કેથોલિકેટના અનુક્રમે પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રો યોગ્ય રીતે નિર્ધારિત અને સીમાંકિત થયેલા છે તેની કાળજી લીધી હતી. મધ્ય પૂર્વ, જે તે પહેલાં સુધી કેથોલિકોઝના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ હોવાનું માનવામાં આવતું હતું, તેને તેના અધિકારક્ષેત્રમાંથી બહાર રાખવામાં આવ્યો હતો અને તેની સત્તા માત્ર ભારત અને પૂર્વ સુધી મર્યાદિત કરવામાં આવી હતી.

૨૭. આ અદાલતે નોંધાયેલ તથ્યોની તલસ્પર્શી મૂલવણીના આધારે કાથોલિકેટના પુનરુત્થાનને સ્વીકાર્યું અને એવો નિર્ધાર કર્યો કે કાથોલિકેટનું પુનરુત્થાન સીરિયન જેકોબાઈટ ક્રિશ્ચિયન ચર્ચના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો અને વિશ્વાસ અનુસાર નહોતું એવી દલીલ કરવી હવે પેટ્રિયાર્ક અથવા તેના અનુયાયીઓ માટે ખુદી રહી નહોતી, અને કાથોલિકેટના પુનરુત્થાનને કારણે પેટ્રિયાર્કની સત્તા લગભગ લુપ્તપ્રાય બિંદુ સુધી ઘટી ગઈ હતી. એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો કે પેટ્રિયાર્ક દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા કલ્પના એ-૧૩ અને એ-૧૪ માં કાથોલિકોસની સત્તા અને અધિકારની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી અને ૧૯૩૪ના બંધારણમાં તેને વધુ મજબૂત બનાવવામાં આવ્યા હતા તથા તેનો વ્યાપ વધારવામાં આવ્યો હતો. તેમ છતાં, એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે તે જ સમયે કાથોલિકોસે પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાનો ઇનકાર કર્યો નહોતો. તેણે પુનઃ પુષ્ટિ કરી હતી કે તે ઑર્થોડૉક્સ સીરિયન ચર્ચનો પ્રમુખ ધર્મગુરુ છે. આ અદાલતે આ પ્રમાણે ઠરાવ્યું હતું :

"૧૪૯. હવે ઉપરોક્ત તથ્યો શું સૂચવે છે? શું તે દર્શાવતા નથી કે પેટ્રિયાર્કે, ૧૯૬૪ સુધીમાં, કેથોલિકેટના પુનર્જીવનને, આંક એ-૧૩, એ-૧૪ અને ૧૯૩૪ના બંધારણને માન્યતા આપી હતી અને સ્વીકાર્યા હતા? શું તે એ પણ દર્શાવતા નથી કે પેટ્રિયાર્કે "પૂર્વમાં સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર આસીન" એવા શબ્દપ્રયોગના ઉપયોગ અંગે અને આંક એ-૨૦ માં કેથોલિકોસ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલ "લાયકાત" અંગેના પોતાના વાંધાઓ પણ છોડી દીધા હતા? અમારું માનવું છે કે, હા, તેમ છે. એકવાર આવું હોય પછી, પેટ્રિયાર્ક અથવા તેના અનુયાયીઓ માટે હવે એવો વિવાદ ઉપસ્થિત કરવો ખુલ્લો રહેતો નથી કે કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન સિરિયન જેકોબાઈટ ક્રિશ્ચિયન ચર્ચના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો અને શ્રદ્ધા મુજબ ન હતું, કે ૧૯૩૪નું બંધારણ નિયમસર અને માન્ય રીતે પસાર કરવામાં આવ્યું ન હતું, અથવા ૧૯૧૨ પહેલાં જે રીતે પેટ્રિયાર્કની સત્તા અને અધિકાર પ્રવર્તતા હતા તે જ યથાવત્ અને અક્ષુન્ન તથા અખંડિત રીતે ચાલુ રહે છે. આ સંદર્ભમાં, પોતાને યાદ અપાવવું પ્રાસંગિક છે કે વહીવટી મુદ્દામાં પેટ્રિયાર્ક પક્ષનો એવો વિવાદ હતો કે કેથોલિકોસ પક્ષે કેથોલિકેટના હિતનું સમર્થન કરીને અને તેના પુનર્જીવનનો પક્ષ લઈને પેટ્રિયાર્કની સત્તાને લગભગ લુપ્ત થવાના સ્તર સુધી ઘટાડી દીધી છે અને તેથી તેઓ શ્રદ્ધાથી વિમુખ બની ગયા છે. આંક એ-૧૩ અને એ-૧૪ હેઠળ કેથોલિકોસની સત્તા અને અધિકારને ૧૯૩૪ના બંધારણમાં (૧૯૫૧માં કરાયેલા સુધારાઓ મુજબ) પુષ્ટિ આપવામાં આવી હતી, વધુ મજબૂત બનાવવામાં આવ્યા હતા અને વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યા હતા, તેમ છતાં આંક એ-૧૯ હેઠળ પેટ્રિયાર્કે માર બેસેલિઓસ ગીવાર્દીસને કેથોલિકોસ તરીકે પ્રસન્નતાપૂર્વક સ્વીકાર્યા હતા. તે જ સમયે, આ નોંધવું પણ તેટલું જ મહત્વનું છે કે ૧૯૩૪નું બંધારણ પેટ્રિયાર્કને અસ્વીકારતું નથી. વિપરીત રીતે, તે ફરીથી પુષ્ટિ કરે છે કે તે ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચનો પ્રમુખ છે, જેના એક ભાગ તરીકે મલંકરા ચર્ચ કહેવાય છે — ચર્ચ એ સત્ય છે કે ૧૯૧૨ પહેલાં પેટ્રિયાર્ક દ્વારા પ્રયોગમાં લેવામાં આવતી બધી

અસરકારક સત્તાઓ આંક એ-૧૩ અને આંક એ-૧૪ હેઠળ કેથોલિકોસમાં નિશ્ચિત કરવામાં આવી હતી.

૨૮. એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પિતૃસત્તાધિકારી સમૂહની આ રજૂઆત કે ૧૯૩૪નું બંધારણ સમુદાયમ દાવામાં કાથોલિકોસ સમૂહે તેમના દાવાના આધારરૂપે આગળ મૂક્યું નહોતું, અથવા બંધારણની માન્યતા અંગેની તેમની આપત્તિ ટકી શકે તેવી નથી, કારણ કે તેઓ આ બધાં અંગે કાયદેસર ફરિયાદ કરી શકતા નથી. આ અદાલતે નીચે મુજબ નિર્ધારિત કર્યું:

૧૫૦. બાબતને આ દૃષ્ટિએ જોતા, પેટ્રીઆર્ક સમૂહ તરફથી કરવામાં આવેલી એવી રજૂઆતો કે ૧૯૩૪નું બંધારણ સમુદાયમ દાવામાં કાથોલિકોસ સમૂહે પોતાના દાવાના આધાર પૈકીના એક આધાર તરીકે રજૂ કર્યું નહોતું અથવા આ બંધારણની માન્યતા અંગે સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉક્ત દાવામાં એવો કોઈ નિષ્કર્ષ નોંધ્યો નહોતો, તેનો વિશેષ મહત્ત્વ રહેલો નથી. અમે આ બાબતમાં પ્રતિબંધના નિયમ પર આધાર રાખતા નથી, પરંતુ માત્ર એટલું જ સૂચવી રહ્યા છીએ કે ઉપરોક્ત તમામ બાબતોને સ્વીકારી, માન્ય રાખી અને પુષ્ટિ આપ્યા બાદ, પેટ્રીઆર્ક સમૂહ આ જ બાબતો અંગે કાયદેસર ફરિયાદ ઉઠાવી શકતો નથી. તેમને આવું કહેવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. તેમજ, પેટ્રીઆર્ક તથા તેની પ્રત્યે વફાદારી ધરાવતા વ્યક્તિઓના ઉક્ત કૃત્યો અને વર્તનનું સ્પષ્ટીકરણ આપવા માટે તેમણે કોઈ પ્રયત્ન પણ કર્યો નથી. તેથી એવું માનવામાં આવવું જોઈએ કે ઉપરોક્ત ઘટનાઓ અને દસ્તાવેજો અંગેની તેમની બધી વાંધાઓ તેમણે છોડી દીધી છે અને ત્યજી દીધી છે.

૨૯. વહિવટીય દાવામાં કેથોલિકોસના બહિષ્કારની માન્યતા અંગે એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જે આક્ષેપો મૂકવામાં આવ્યા હતા તેના આધારે પેટ્રીઆર્ક માટે કેથોલિકોસના બહિષ્કારની માંગ કરવી ખુલ્લી નહોતી; કલ્પનાઓ એ-૧૩ અને એ-૧૪ દ્વારા ખાસ કરીને કેથોલિકોસને મેટ્રોપોલિટનો અને ચર્ચના અન્ય પદાધિકારીઓને અભિષિક્ત કરવાની તેમજ મોરોનને અભિષિક્ત કરવાની સત્તા

સોંપવામાં આવી હતી; એ-૧૪ દ્વારા મેટ્રોપોલિટનોને પોતાનો કેથોલિકોસ પસંદ કરવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી, અને તેથી, “હોલીનેસ” એવો પ્રયોગ અથવા પૂર્વમાં સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર આસિન હોવાનો દાવો અથવા મલ કરા ચર્ચ સ્વશાસિત ચર્ચ હતી એવો દાવો ધર્મવિરોધી માન્યતા તરીકે ગણાવી શકાય તેમ ન હતો. આ અદાલતે પેટ્રિઆર્ક દ્વારા મલંકરાના તમામ મેટ્રોપોલિટનોના, જેમાં પેટ્રિઆર્ક પક્ષના લોકો પણ સામેલ હતા, વિરોધ છતાં પ્રતિનિધિ મોકલવાની કાર્યવાહીનો પણ અસ્વીકાર કર્યો હતો; અને પ્રતિનિધિ દ્વારા પાદરીઓને અભિષિક્ત કરવાની તથા ઓ.એસ. નં. ૪ ઓફ ૧૯૭૯ માં પ્રથમ પ્રતિવાદીને પેટ્રિઆર્ક પોતે અભિષિક્ત કરવાની કાર્યવાહી અંગે આ અદાલતે કહ્યું હતું કે આ બધું નિશ્ચિતપણે એકતરફી રીતે કરી શકાય તેમ ન હતું. અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે પેટ્રિઆર્ક કેથોલિકોસના સહકારથી આ બાબતો કરી શકે એમ કહેવું એક વાત છે, પરંતુ કેથોલિકોસને જાણ કર્યા વિના — અને ખરેખર કેથોલિકોસના વિરોધ છતાં — તેણે તથા તેના પ્રતિનિધિએ પાદરીઓ અને મેટ્રોપોલિટનોને અભિષિક્ત કરવાનું નિશ્ચિતપણે યોગ્ય નહોતું, કારણ કે તે આધ્યાત્મિક તેમજ વૈહારિક બાબતોમાં ચર્ચ માટે સમાંતર વહીવટી પ્રણાલી ઊભી કરવાનો દાવો કરતું હતું. તેથી આ અદાલતે એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે આ આક્ષેપો બહિષ્કારના આધારરૂપ કારણો તરીકે ઉપલબ્ધ નહોતા અને તે માટે માન્ય આધાર બની શકતા નહોતા. અનુસંધાને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કેથોલિકોસનો બહિષ્કાર માન્ય અને કાનૂની નહોતો. આ અદાલતે આ મુજબ સિદ્ધાંત પ્રસ્થાપિત કર્યો છે:

"૧૫૧. વહીવટનમના દાવામાં, વડી અદાલતે એ નિષ્કર્ષ આપ્યો હતો કે પેટ્રિઆર્ક જૂથ અને કેથોલિકોસ જૂથ દ્વારા રજૂ કરાયેલા હુદાયા કેનનના બે સંસ્કરણોમાંથી પેટ્રિઆર્ક જૂથ દ્વારા રજૂ કરાયેલ સંસ્કરણ (તે દાવામાં આંક ૧૮) સાચું છે. એ જ સંસ્કરણ પેટ્રિઆર્ક જૂથે સેમિનરીના દાવામાં પણ સાચા સંસ્કરણ તરીકે રજૂ કર્યું હતું. નિશ્ચય જ, તે સમયે અહીં સંબંધિત બંને જૂથો પેટ્રિઆર્ક જૂથમાં સામેલ હતા અને માર અથેનાસિયસના બળવાખોર જૂથ

વિરુદ્ધ લડી રહ્યા હતા. વહીવટીપનમના દાવામાં આપેલો ચુકાદો પૂર્વનિર્ણિત મુદ્દા તરીકે અમલમાં આવે છે કે નહીં, એ પ્રશ્નમાં જવાનું વાસ્તવમાં કોઈ અર્થ નથી. ભલે એમ માનવામાં આવે કે તે એવો અમલ કરતો નથી, તેમ છતાં પૂર્ણ તપાસ બાદ વડી અદાલત દ્વારા પહોંચવામાં આવેલ તારણ તરીકે તેનું દષ્ટાંતમૂલ્ય નકારી શકાય તેમ નથી. વડી અદાલતના પ્રથમ ચુકાદા અનુસાર, પેટ્રિયાર્કને મેટ્રોપોલિટન્સને બહિષ્કૃત કરવાની સત્તા છે. તેમાં પેટ્રિયાર્કને કેથોલિકોસને બહિષ્કૃત કરવાની સત્તા છે કે નહીં અને હોય તો કઈ પ્રક્રિયા અનુસાર છે, તે અંગે કંઈ કહેવામાં આવ્યું નથી. ઉપર અમે જોયું છે કે ઉક્ત ચુકાદાની પુનર્વિચાર અરજી મંજૂર કરતી વખતે, વડી અદાલતે સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે પુનર્વિચારાધીન ચુકાદામાં તેના દ્વારા નોંધાયેલા ત્રણ તારણો ફરીથી ખોલવામાં ન આવે. તે ત્રણ તારણોમાં, અન્ય સાથે, આંક ૧૮ની પ્રામાણિકતા સંબંધિત તારણ પણ સમાવાયેલું હતું. હુદાયા કેનનના ઉક્ત સંસ્કરણ અનુસાર, કેથોલિકોસ "એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કના આદેશો અનુસાર વર્તશે (તેનાં અધિન રહેશે). તે પોતાના ઉચ્ચાધિકારીઓનો અવમાન કરશે નહીં (તેમની વિરુદ્ધ કાર્ય કરશે નહીં)." તેમાં વારંવાર કહેવામાં આવ્યું છે કે કેથોલિકોસ પેટ્રિયાર્કની સત્તા હેઠળ છે અને પેટ્રિયાર્ક કેથોલિકોસના "મુખ્ય અથવા ઉચ્ચ" છે. યદ્યપિ કેનનમાં એમ કહેવામાં આવ્યું નથી, તેમ છતાં અમે આ કેસના હેતુસર — તે અંગે કોઈ તારણ નોંધ્યા વિના — આ અનુમાનના આધારે આગળ વધીએ છીએ કે પેટ્રિયાર્કને કેથોલિકોસને બહિષ્કૃત કરવાની સત્તા છે. તેમ છતાં પ્રશ્ન યથાવત્ રહે છે કે જે આધારોએ કેથોલિકોસનો બહિષ્કાર કરવામાં આવ્યો છે તે આધાર માન્ય અને પરવાનગીયોગ્ય છે કે નહીં. પેટ્રિયાર્કે તા. ૩૦-૧-૧૯૭૪ના પોતાના પત્ર દ્વારા કેથોલિકોસને મોકલેલ આક્ષેપોના વાંચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે આક્ષેપો કેથોલિકોસે પોતાના નામ સાથે 'હોલીનેસ' શબ્દનો ઉપયોગ કર્યો હોવા, પોતે "પૂર્વમાં સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર આરુઢ" હોવાનું પ્રતિપાદન કર્યું હોવા, અને પોતાની અધિન સ્થિતિ સ્વીકારવાને બદલે પેટ્રિયાર્ક સાથે

"સૌહાર્દપૂર્ણ સંબંધ" હોવાનો દાવો કર્યો હોવા સાથે સંબંધિત હતા — આ બધાં વાંધાઓ પેટ્રિયાર્ક ૧૯૫૯ થી ૧૯૬૧ દરમિયાન ઉઠાવ્યા હતા, પરંતુ મે ૧૯૬૪માં, ઉપર સમજાવ્યા મુજબ, છોડી દીધા અને ત્યજી દીધા હતા. એવું પણ આક્ષેપિત કરવામાં આવ્યું છે કે કેથોલિકોસે પેટ્રિયાર્ક દ્વારા મલંકરામાં મોકલાયેલા પ્રતિનિધિને સ્વીકાર્યો નહોતો અને ચર્ચના સભ્યોને અપાતી શપથવિધિમાં પણ ફેરફાર કર્યો હતો, જેમાં તેણે પેટ્રિયાર્કના સ્થાને પોતાને મૂક્યો હતો. મલંકરા એસોસિએશનની કાર્યવાહીનો પણ એક આક્ષેપ તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. આંક અ-૧૩ અને ૧૪ હેઠળની સત્તાઓ સાથે કેથોલિકોસને પુનર્જીવિત કર્યા પછી અને પોતાના કલ્પના આંક અ-૧૯ હેઠળ ૧૯૩૪ના બંધારણને (અનિવાર્ય અનુસંગથી) સ્વીકાર્યા પછી અને ૧૯૫૯ થી ૧૯૬૨ દરમિયાન લખાયેલા પોતાના પત્રોમાં ઉઠાવેલા વાંધાઓ છતાં ૧૯૬૪માં કેથોલિકોસની સ્થાપના કર્યા પછી, એ જ આધારોએ કેથોલિકોસને બહિષ્કૃત કરવાની કોશિશ પેટ્રિયાર્ક માટે ખુદી નહોતી. આંક અ-૧૩માં સેન્ટ થોમસના સિંહાસનનો ઉલ્લેખ છે. આંક અ-૧૩ અને આંક અ-૧૪ વિશેષરૂપે કેથોલિકોસને મેટ્રોપોલિટન્સ તથા ચર્ચના અન્ય અધિકારીઓને અભિષિક્ત કરવાની અને મોરોને અભિષિક્ત કરવાની સત્તા અર્પે છે. અ-૧૪ મેટ્રોપોલિટન્સને પોતાના કેથોલિકોસની પસંદગી કરવાની સત્તા આપે છે. આ પરિસ્થિતિઓમાં, 'હોલીનેસ' અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ, અથવા પોતે પૂર્વમાં સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર આરુઢ હોવાનું પ્રતિપાદન, અથવા મલંકરા ચર્ચ સ્વશાસિત ચર્ચ છે એવો દાવો, તેને કેવી રીતે ધર્મવિરોધ ગણાવી શકાય તે સમજવું મુશ્કેલ છે, જ્યારે એ જ બંધારણ, જેના દ્વારા કેથોલિકોસ અને તેનું જૂથ શપથ લેતું હતું, તેમાં સ્પષ્ટ શબ્દોમાં નિશ્ચિત કરવામાં આવ્યું હતું કે પેટ્રિયાર્ક મલંકરા ચર્ચના સર્વોચ્ચ પ્રમુખ છે. હકીકતમાં, તા. ૩૦-૧-૧૯૭૪ના પત્રમાંના કેટલાક આક્ષેપોને અસ્પષ્ટ પણ કહેવાય. ઉદાહરણ તરીકે, આક્ષેપ ક્રમાંક ૯ આ પ્રમાણે છે:

ત્યાંની રવિવારીય શાળાઓમાં ભણાવવામાં આવતા પુસ્તકોમાં અપ્રમાણિત અને ખોટી શિક્ષાઓ તેમજ ભ્રામક ઐતિહાસિક તથ્યો સમાવિષ્ટ છે, ખાસ કરીને ચર્ચના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો અને ઇતિહાસ વિષે કોમળ માનસમાં ખોટા વિચારો પ્રવેશિત કરવાની દષ્ટિથી.

આ પત્રમાં રવિવાર શાળાઓમાં પુસ્તકોમાં ભણાવવામાં આવતી કથિત અપ્રમાણિત ધાર્મિક કે ખોટી શિક્ષાઓ અને ભ્રામક ઐતિહાસિક તથ્યોનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું નથી કે તેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી. તે જ રીતે, આરોપ ક્રમાંક ૮ માં કહેવામાં આવ્યું છે કે કેથોલિકોસ દ્વારા અપાયેલી અભિષેકવિધિઓમાં, પોપ લિયો દ્વારા પ્રતિપાદિત ક્રિ-સ્વભાવના વિધર્મી સિદ્ધાંતનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો નથી. એવો દાવો કયા કેનોનિકલ કાયદા હેઠળ અનિવાર્ય છે તે જણાવવામાં આવ્યું નથી. પેટ્રીઆર્ક દ્વારા મોકલવામાં આવેલા પ્રતિનિધિને સ્વીકાર ન કરવાના મુદ્દા સુધી, તેને બહુ મુશ્કેલીથી બહિષ્કાર માટેનું કારણ ગણાવી શકાય. ૧૯૧૨ અને ૧૯૬૪ વચ્ચે જે કંઈ બન્યું તે બધાને ધ્યાનમાં લેતા, પેટ્રીઆર્ક જૂથ સાથે સંબંધ ધરાવતા માલન્કારાના તમામ મેટ્રોપોલિટનોના વિરોધ હોવા છતાં પ્રતિનિધિ મોકલવો સંપૂર્ણપણે અનાવશ્યક હતો. તે પ્રતિનિધિએ અહીં પાદરીઓને અભિષિક્ત કરવા શરૂ કર્યા અને પેટ્રીઆર્ક પોતે જ ૧૯૭૮ ની ઓ.એસ. ક્રમાંક ૪ માં પ્રથમ પ્રતિવાદીને અભિષિક્ત કર્યો. આ બધું નિશ્ચિતપણે એકતરફી રીતે કરવામાં આવી શકતું નહોતું. એવું કહેવું એક બાબત છે કે પેટ્રીઆર્ક કેથોલિકોસના સહકારથી આ કાર્યો કરી શકતા હતા, પરંતુ તેમની અને તેમના પ્રતિનિધિ દ્વારા કેથોલિકોસનો ઉલ્લેખ કર્યા વિના — અને હકીકતમાં કેથોલિકોસના વિરોધ છતાં — પાદરીઓ અને મેટ્રોપોલિટનોને અભિષિક્ત કરવું ચોક્કસપણે યોગ્ય બાબત નહોતી, કારણ કે તે આધ્યાત્મિક અને લૌકિક બાબતોમાં ચર્ચ માટે સમાંતર વહીવટી વ્યવસ્થા ઉભી કરવાની દિશામાં હતું. તેથી, અમારી એવી માન્યતા છે કે જે આરોપોના આધારે બહિષ્કાર આધારિત છે, ઓછામાં ઓછા મુખ્ય આરોપો તો, કોઈ પણ

રીતે બહિષ્કાર માટેના કારણો તરીકે ઉપલબ્ધ નહોતા અને તે માટે માન્ય આધાર બની શકતા નહોતા. અનુરૂપ રીતે, એવો નિર્ધાર કરવામાં આવે છે કે કેથોલિકોસનો બહિષ્કાર માન્ય અને કાનૂની નથી.

વાદીઓનો દાવો છે કે મલંકારા ચર્ચનું સ્વરૂપ એપિસ્કોપલ છે અને તે સ્વાયત્ત એકમોના સંઘ અથવા મહાસંઘરૂપ નથી"

૩૦. અંતે આ અદાલતે એવું નિશ્ચિત કર્યું કે કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન અને પુનઃસ્થાપન વર્ષ ૧૯૧૨માં પેટ્રીઆર્ક અબ્દુલ મેસીહા દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું; કેથોલિકોસની સત્તાઓ અને કાર્યો કલ્પના આંક એ-૧૪માં નિર્ધારિત છે; પેટ્રીઆર્ક કેથોલિકેટના પુનર્જીવનની માન્યતા અથવા આંક એ-૧૪ની માન્યતા અંગે વિવાદ ઉઠાવી શકતો નથી; પેટ્રીઆર્ક પોતે જ ભારતમાં સત્તાનું એક કેન્દ્ર, અર્થાત્ કેથોલિકેટ, ઉપરોક્ત સત્તાઓ સાથે રચ્યું છે, અને તેથી ત્યારબાદ પેટ્રીઆર્ક તે સત્તાઓ એકતરફી રીતે, અર્થાત્ કેથોલિકોસનો સંદર્ભ લીધા વગર, વાપરી શકે નહિ અને તે સત્તાઓનો ઉપયોગ ફક્ત કેથોલિકોસ સાથે પરામર્શ કરીને જ કરી શકે, એવું માનવું ચુકિતસંગત રહેશે. વધુમાં, સેમિનરી મુકદ્દમામાં ધારણ કરાયા મુજબ મેટ્રોપોલિટન અથવા મલંકારા મેટ્રોપોલિટન તરીકે નિમણૂક કરાવાનાર વ્યક્તિને લોકોએ સ્વીકારેલી હોવી આવશ્યક છે. આ અદાલતે એવો નિર્ણય આપ્યો કે હાલ મેટ્રોપોલિટનોને અભિષિક્ત કરવાની પેટ્રીઆર્કની સત્તા ૧૯૩૪ના બંધારણના આધિન છે, અને કેથોલિકેટના પુનર્જીવનથી તથા કલ્પના આંક એ-૧૪ જાહેર કરીને અને ૧૯૩૪ના બંધારણને સ્વીકારીને, ભલે પેટ્રીઆર્કની સત્તા લગભગ લુપ્તપ્રાય સ્થિતિએ ઘટી ગઈ હોય, તેમ છતાં તે સિરિયન ચર્ચનો સર્વોચ્ચ વડો યથાવત્ રહે છે, જેમાં મલંકારા ચર્ચ એક વિભાગ છે. ૧૯૩૪નું બંધારણ મલંકારા એસોસિએશનની કાયદેસર રીતે બોલાવવામાં આવેલી બેઠકમાં મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું, અને આ અદાલતના મોરાન માર બાસેલિઓસ (ઉપરોક્ત) માં થયેલા ચુકાદા પછી પેટ્રીઆર્ક અને તેના ગૃપના સભ્યોના કૃત્યો અને વર્તનને ધ્યાનમાં લેતા પેટ્રીઆર્ક તેની કાયદેસરતા અને માન્યતા અંગે પ્રશ્ન ઉઠાવી શકતો નથી. આ વાત

પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો કે પેટ્રીઆર્કે કલ્પના આંક એ-૧૪ તથા ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા કેથોલિકેટના પુનર્જીવનની માન્યતા સ્વીકારી હતી અને તે બાબતમાં પોતાના બધા અથવા કોઈપણ વાંધાઓનો ત્યાગ કર્યો હતો; ગૃપના અનેક સભ્યો, જેમાં કેટલાક પ્રતિવાદીઓ પણ સમાવેશ પામે છે, તેમણે પણ બંધારણ સ્વીકાર્યું હતું અને તેનું પાલન કરવાની શપથ લીધી હતી, અને તેથી હવે તેઓ પાછા ફરીને તેની જ માન્યતા ઉપર પ્રશ્ન ઉઠાવી શકતા નથી. આ અદાલતે એ પણ નિર્ધારિત કર્યું કે કેથોલિકેટનો પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર ૧૯૬૪માં વિધિપૂર્વક નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો હતો અને કેથોલિકોસના અધિકારક્ષેત્રમાંથી મધ્ય પૂર્વના કેટલાક પ્રદેશોને બહાર રાખીને તેની સીમા નક્કી કરવામાં આવી હતી. એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો કે માલંકારા ચર્ચ ૧૯૩૪ના બંધારણમાં જેટલી હદ સુધી એવી જાહેરાત કરવામાં આવી છે, તેટલી હદ સુધી એપિસ્કોપલ છે. ઉક્ત બંધારણ પરિષદ ચર્ચોના કારભારને સંચાલિત કરે છે અને તે જ પ્રાબલ્ય ધરાવશે. એવું નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું કે પેટ્રીઆર્ક અને કેથોલિકોસ વચ્ચેના પરસ્પર કલહને કારણે એવું કહી શકાય નહીં કે કેથોલિકોસ અથવા તેના અનુયાયીઓ ધર્મત્યાગી બની ગયા છે અથવા તેઓ વિશ્વાસના સિદ્ધાંતોથી વિમુખ થયા છે. તેવી જ રીતે, ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર પેટ્રીઆર્કે પોતાની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા ગુમાવી દીધી છે એવું પણ કહી શકાય નહીં. માલંકારા ચર્ચ પાસે રહેલી સામુદાયમની સામાન્ય મિલ્કતો આ અદાલતના વર્ષ ૧૯૯૫ના મોરબા માર બાસેલિઓસ (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદામાં જાહેર કરાયા મુજબ માલંકારા મેટ્રોપોલિટનમાં નિહિત છે. આ અદાલતે પોતાના નિષ્કર્ષો આ રીતે સંક્ષેપિત કર્યા :

૧૫૫. ઉપરોક્ત ચર્ચાનું પરિણામ આ રીતે સંક્ષિપ્ત કરી શકાય:

(૧) વટ્ટિપનમના ચુકાદામાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે દાવામાં પિત્રાર્ક જૂથે આંક ૧૮ તરીકે રજૂ કરેલ હુદાયા કેનનનું સંસ્કરણ સાચું સંસ્કરણ છે અને કેથોલિકોસ જૂથે રજૂ કરેલું સંસ્કરણ સાચું નથી. પરંતુ સમુદાયમ દાવામાં જિલ્લાની અદાલત (નીચલી અદાલત) એ પિત્રાર્ક જૂથે રજૂ કરેલા સંસ્કરણની

સામે કેથોલિકોસ જૂથે રજૂ કરેલા કેનનના સંસ્કરણને સ્વીકાર્યું હતું. પ્રતિવાદી તરફના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવો સૂચન કરવામાં આવે છે કે જિલ્લાની અદાલતનો આ નિષ્કર્ષ મોરાન માર બેસેલિઓસના મામલે આ અદાલતે પુનઃસ્થાપિત કર્યો હોવાનું માનવું જોઈએ. પરંતુ અનુગામી ઘટનાઓ અને તેમના પ્રભાવને ધ્યાનમાં લેતાં, જેમને અમે સ્વીકાર્યા છે, આ પ્રશ્ન તેની સર્વ મહત્વતા ગુમાવી ચૂક્યો હોવાથી તેમાં પ્રવેશ કરવો અમારા માટે વાસ્તવમાં અનાવશ્યક છે.

(૨) કેથોલિકેટને ઈ.સ. ૧૯૧૨ના વર્ષમાં પેટ્રીઆર્ક અબ્દુલ મસીહ દ્વારા પુનર્જીવિત કરી ફરીથી સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હતું. કેથોલિકોસની સત્તાઓ અને કાર્યો આંક એ-૧૪માં નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે. વધુમાં, આ અદાલતના ચુકાદા (મોરાન માર બેસેલિઓસ મામલામાં) પછી તેમના કૃત્યો અને વર્તનના બળે, વર્તમાન દાવાના પ્રતિવાદીઓ (અથવા પેટ્રીઆર્ક જૂથના સભ્યો) હવે કેથોલિકેટના પુનર્જીવનની માન્યતા અથવા આંક એ-૧૪ની માન્યતા અંગે વિવાદ ઉઠાવી શકતા નથી.

(૩) કેથોલિકોસને મેટ્રોપોલિટનોની નિયુક્તિ કરવાની, મોરોનને અભિષિક્ત કરવાની અને મલંકરા ચર્ચ ઉપર અન્ય આધ્યાત્મિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની સત્તાઓ અર્પણ કરીને, પિતૃઅધિપતિએ તે સત્તાઓ, જેઓનો તે ત્યાં સુધી આનંદ લેતો હતો, સંપૂર્ણપણે પોતાના પાસેથી દૂર કરી દીધી નથી, એવું હોઈ શકે. પરંતુ, ઉપરોક્ત સત્તાઓ સાથે તેણે ભારતમાં પોતે જ સત્તાનું અન્ય એક કેન્દ્ર સર્જ્યું હતું, આ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં, ત્યારબાદ પિતૃઅધિપતિ કેથોલિકોસના સંદર્ભ વિના, અર્થાત્ એકતરફી રીતે, તે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકતો નથી, એવું માનવું ચુકિતસંગત રહેશે. તે સત્તાઓનો ઉપયોગ તે માત્ર કેથોલિકોસ સાથે પરામર્શ કરીને જ કરી શકે. વધુમાં, મેટ્રોપોલિટન અથવા મલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે નિયુક્ત થનાર વ્યક્તિને પ્રજાજનો દ્વારા સ્વીકારવામાં આવવું આવશ્યક છે, જેમ કે સેમિનરી દાવાના ચુકાદામાં

પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યું છે. મેટ્રોપોલિટનોની નિયુક્તિ કરવાની પિતૃઅધિપતિની સત્તા હવે ૧૯૩૪ના બંધારણને આધીન છે.

(૪) કેથોલિકેટના પુનર્જીવનના પરિણામે અને કલ્પના આંક એ-૧૪ જારી કરવાથી — તેમજ ૧૯૩૪નું સંવિધાન સ્વીકારવાથી (જેનો ઉદ્દેશ હાલ આગળ કરવામાં આવશે) — પેટ્રીઆર્કની સત્તા કદાચ લગભગ લુપ્ત થવાની હદ સુધી ઘટી ગઈ હોય, તેમ છતાં તે સીરિયન ચર્ચનો સર્વોચ્ચ પ્રમુખ યથાવત્ રહે છે, જેમાં મલાંકરા ચર્ચ એક વિભાગ છે. મલાંકરા ચર્ચ અથવા તેની મિલ્કતો ઉપર તેને કોઈ લૌકિક સત્તાઓ પ્રાપ્ત નથી અને હકીકતમાં એવી સત્તાઓ તેને ક્યારેય પ્રાપ્ત રહી નથી, છતાં આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ તે કેથોલિકોસ કરતાં ઉચ્ચ સ્થાન ધરાવે છે.

(૫) ૧૯૩૪નું બંધારણ માલનકારા એસોસિએશનની વિધિવત રીતે બોલાવવામાં આવેલ બેઠકમાં મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું, અને આ એસોસિએશનની રચના મુલન્યુરુથી સાચનોડના ઠરાવો હેઠળ પેટ્રીઆર્ક પોતે જ કરી હતી. હાલના દાવાઓમાંના પ્રતિવાદીઓ (પેટ્રીઆર્ક જૂથ) મોરન માર બેસેલીઓસ૧ માં આ અદાલતના ચુકાદા બાદ પેટ્રીઆર્ક તથા તેના જૂથના સભ્યોના કૃત્યો અને વર્તનને ધ્યાનમાં લેતા તેની કાનૂનીતા અને માન્યતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવી શકતા નથી.

(૬) આંક એ-૧૯, કલ્પના, પેટ્રીઆર્ક યાકુબ દ્વારા કેથોલિકેટના પુનરુત્થાન, આંક એ-૧૪, અને ૧૯૩૪ના બંધારણ તેમજ સમુદાયમ મુકદ્દમામાં બંને પક્ષોએ આગળ ધપાવેલ વિવિધ દાવાઓ અને વાંધાઓ તથા મોરન માર બેસેલીઓસ૧ મામલે આ અદાલતના નિર્ણયની સંપૂર્ણ જાણકારી સાથે બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. તેથી, આવું માનવું આવશ્યક છે કે પેટ્રીઆર્કે તે દ્વારા કેથોલિકેટના પુનરુત્થાનની માન્યતા, આંક એ-૧૪, અને ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા સ્વીકારી હતી અને તે સંદર્ભમાં તેમને જે કોઈ અથવા તમામ વાંધાઓ હતા, તે ત્યજી દીધા હતા અને છોડી દીધા હતા. તેમના જૂથના અનેક

સભ્યોએ, જેમાં કેટલાક પ્રતિવાદીઓ પણ સામેલ હતા, બંધારણને સ્વીકાર્યું હતું અને તેનું પાલન કરવા શપથ લીધો હતો. તેઓ હવે પલટી ફરીને તેની જ માન્યતા અંગે પ્રશ્ન ઉઠાવી શકતા નથી.

(૭) યદ્યપિ પેટ્રીઆર્કે સન્માનસૂચક સંબોધનો અંગે વાંધા ઉઠાવ્યા હતા (જેમ કે, કેથોલિકોસના નામ સાથે 'હોલીનેસ' નો ઉપયોગ અને તે પૂર્વમાં "સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર આસીન હતા" એવી તેમની દલીલ) તેમજ કેથોલિકોસે તેમની કલ્પના આંક એ-૨૦ માં ઉમેરેલી લાયકાત અંગે પણ (અર્થાત્, બંધારણને આધીન રહીને પેટ્રીઆર્કને સ્વીકારવા અંગે), છતાં પેટ્રીઆર્કે જ્યારે મલંકારા સિનોડના કેનોનિકલ આમંત્રણના અનુસંધાને ભારતમાં આવીને તા. ૨૨-૫-૧૯૬૪ના રોજ નવા કેથોલિકોસની સ્થાપના કરી અને તેમને અભિષિક્ત કર્યા, ત્યારે એમ માનવું જ પડશે કે તેમણે તે તમામ વાંધાઓ છોડી દીધા હતા અને ત્યજી દીધા હતા. નોંધ લેવા જેવી બાબત એ પણ છે કે આવી સ્થાપના/અભિષેકના એક દિવસ પહેલાં પેટ્રીઆર્કે મધ્ય પૂર્વના કેટલાક વિસ્તારોને કેથોલિકોસના અધિકારક્ષેત્રમાંથી બહાર રાખીને કેથોલિકેટનું પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર યથાવિધિ નિર્ધારિત અને પરિસીમિત કરાવવાની કાળજી લીધી હતી.

(૮) મલનકરા ચર્ચને સ્વભાવથી એપિસ્કોપલ હોવાનું જાહેર કરવાના પ્રશ્ન સુધી, અમારે માત્ર એટલું જ ધારણ કરવાનું છે કે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં જેટલી હદ સુધી તેવું જાહેર કરવામાં આવ્યું છે, તેટલી હદ સુધી તે એપિસ્કોપલ છે. ઉક્ત બંધારણ પરિશ ચર્ચોના કારભારને પણ નિયંત્રિત કરે છે અને તે પ્રબળ રહેશે.

(૯) પેટ્રીઆર્ક દ્વારા અને/અથવા યુનિવર્સલ સિનોડ દ્વારા કેથોલિકોઝનું બહિષ્કરણ અમાન્ય છે, કારણ કે જે આધારો/આરોપોના આધાર પર એવું બહિષ્કરણ કરવામાં આવ્યું છે, તે માન્ય અથવા સંબંધિત આધાર નથી. કેથોલિકોઝ તથા તેમના સમૂહ દ્વારા પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક સત્તાનો ઇનકાર,

અને તે જ રીતે વર્ષ ૧૯૭૨ થી ૧૯૭૫ દરમિયાન થયેલા પત્રવ્યવહારમાં પેટ્રિઆર્ક દ્વારા કેથોલિકોઝ અથવા ૧૯૩૪ના બંધારણને માન્યતા આપવાનો ઇનકાર, આ બંને બાબતો તે બે માનપદાધિકારીઓ અને તેમના સંબંધિત સમૂહો વચ્ચેના વ્યક્તિગત મતભેદો અને પરસ્પર કલહને આભારી છે. તે આધારે, કેથોલિકોઝ અથવા તેમના અનુયાયીઓ ધર્મત્યાગી બની ગયા છે અથવા તેઓ આસ્થાના સિદ્ધાંતોમાંથી ભટકી ગયા છે, એવું કહી શકાય નહીં. તે જ રીતે, પેટ્રિઆર્કે માલાન્કરા ચર્ચ ઉપર પોતાની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા ગુમાવી દીધી છે (તેમના આરોપો અને જાહેરખબરોના કારણે), એવું પણ કહી શકાય નહીં; એવી સર્વોચ્ચતા તેમને ઉપરોક્ત પત્રવ્યવહારના આરંભ પહેલાં, અર્થાત્ ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ, પ્રાપ્ત હતી.

(૧૦) મલંકરા ચર્ચની સામાન્ય મિલ્કતો (સમુદાયમ મિલ્કતો), જે આ અદાલતના મોરાન માર બેસેલિઓસના ચુકાદામાં જાહેર કરવામાં આવ્યું છે તે મુજબ, મલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને અન્ય વ્યક્તિઓમાં નિહિત છે."

૩૧. આ અદાલતે બંધારણમાં સુધારા માટે કેટલીક દિશાનિર્દેશો પણ આપ્યા હતા અને તે મુજબ, આ અદાલતે મંજૂર કર્યા પ્રમાણે, બંધારણમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. આ અદાલતે એ પણ નોંધ્યું હતું કે માલંકારા ચર્ચની ચૂંટણી તેની સ્વરૂપસ્વભાવને જીવંત અને કાર્યક્ષમ રાખવા માટે અવશ્ય યોજવી પડશે. તે જ સમયે, ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં વ્યક્ત થયેલા બહુમતી અભિપ્રાય મુજબ, પેરિશ ચર્ચોને તેમની ગેરહાજરીમાં તેમના અધિકારોને અસર કરતી કોઈ ઘોષણા આપવામાં આવી શકતી નથી, તેમજ પરિસ્થિતિ મુજબ, માલંકારા પેરિશ ચર્ચોના કબજામાં રહેલી મિલ્કતો કેથોલિકોસ અથવા માલંકારા મેટ્રોપોલિટન અથવા સંબંધિત ડાયોસીસના મેટ્રોપોલિટનમાં નિહિત થાય છે એવી ઘોષણા પણ કરી શકાતી નથી. જોકે, આ અદાલતે એ પણ નોંધ્યું હતું કે ૧૯૩૪ નું બંધારણ, જેટલી હદ સુધી તે બંધારણ તે બાબત માટે જોગવાઈ કરે છે, તેટલી હદ સુધી પેરિશ ચર્ચોના કાર્યોનું પણ શાસન અને નિયમન કરશે.

૩૨. આ અદાલતે એ પણ અવલોકન કર્યું હતું કે આધ્યાત્મિક નિયંત્રણના સંબંધમાં ચર્ચ એપિસ્કોપલ હતી અને એ માનવામાં કોઈ મુશ્કેલી નહોતી કે કેથોલિકોઝ અને માલંકરા મેટ્રોપોલિટનને પેરિશ ચર્ચો પર આધ્યાત્મિક નિયંત્રણ છે, પરંતુ જો તેનો અર્થ બંધારણમાં જે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તેનાથી આગળ જઈ પેરિશ ચર્ચોના સાંસારિક કારોબારો પર નિયંત્રણ, અથવા તેમની મિલકતો પર હક્ક, અથવા તે મિલકતો પર નિયંત્રણ એવો થાય, તો તે અસરની જાહેરાત માત્ર સંબંધિત પેરિશ ચર્ચોને સાંભળ્યા પછી અને તેમની હાજરીમાં જ પ્રાપ્ત કરી શકાય.

૧૯૯૫ના ચુકાદા મુજબ સંવિધાનમાં સુધારો:

૩૩. આ અદાલતે મલન્કરા ચર્ચની લોકશાહી રીતે કાર્યશીલતા માટે કલમ ૬૮માં સુધારો કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. દરેક પેરિશ ચર્ચની સભાસંખ્યાના કદના આધારે પ્રમાણસર પ્રતિનિધિત્વ લાવવા માટે કલમો ૪૬ અને ૭૧ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ અદાલતે વધુમાં એવો પણ અવલોકન કર્યો હતો કે આ રીતે ચૂંટાયેલ એસોસિએશન સમયાંતરે કરવામાં આવતા સુધારાઓ સાથેની ૧૯૩૪ની બંધારણના અર્થમાં તથા તેનાં તમામ હેતુઓ માટે એસોસિએશન ગણાશે.

૩૪. સુધારાના પ્રસ્તાવો આ અદાલતે મોસ્ટ રેવ. પી.એમ.એ. મેટ્રોપોલિટન અને અન્ય વિ. મોરાન માર માર્થોમા મેથ્યૂઝ અને અન્ય (૧૯૯૬) ૮ એસ.સી.સી. ૪૭૦ માં વિચારણા હેઠળ લીધા હતા. આ અદાલતે સુધારો મંજૂર કર્યો હતો અને કલમ ૭૧ ને અનુરૂપ કલમ ૬૮ ના સ્થાને પ્રતિસ્થાપન કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો તેમજ સુધારેલ અનુચ્છેદ ૭૧ અને ૪૬ ના આધારે ત્રણ મહિનાની અંદર ચૂંટણી યોજાશે એવો પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો. આ અદાલતે વધુમાં એવું પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો કે નવી મેનેજિંગ કમિટી ચૂંટાય ત્યાં સુધી યથાવત સ્થિતિ જાળવવામાં આવે.

૧૯૯૫ની હુકમનામામાં સુધારો:

૩૫. અનુપશ્ચાત, ૧૯૯૫ના ચુકાદાને અનુસરીને આ મામલો ફરીથી આ અદાલત સમક્ષ આવ્યો અને મોસ્ટ રેવ. પી.એમ.એ. મેટ્રોપોલિટન (સુપ્રા) માં સુધારેલ હુકમનામું પસાર કરવામાં આવ્યું. આ અદાલતે અનુચ્છેદ ૨, ૩ અને ૪ માં કેટલીક ફેરફારો કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો. જોકે, અનુચ્છેદ ૨, ૩, ૬ અને ૭ માં, આ અદાલતે છેલ્લાં વાક્ય પહેલાં આ શબ્દો દાખલ કર્યા: “ઉપરોક્ત નિર્દેશ એ શરતને આધીન છે કે આ ચર્ચમાં કોઈપણ હોદ્દો અથવા પદ ધારણ કરવાનો દાવો કરનાર દરેક વ્યક્તિ ૧૯૩૪ના બંધારણથી બંધાયેલ રહેશે અને તેના પ્રત્યે વફાદારીની શપથ લેશે.” આ અદાલતે આ મુજબ ઠરાવ્યું:

“૫. ત્યારબાદ હુકમનામામાં એવું જણાવવામાં આવશે કે વડી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ હુકમનામું (અપીલ હેઠળનું હુકમનામું) ઉપર દર્શાવેલ મર્યાદા સુધી સુધારાયેલ ગણાશે.

ભાગ ૨

૬. તા. ૨૫-૩-૧૯૯૬ ના આદેશના ભાગ ૨ માં, અંતિમ વાક્ય પહેલાં નીચેનું વાક્ય દાખલ કરવામાં આવશે: “ઉપરોક્ત નિર્દેશ આ શરતને આધીન રહેશે કે આ ચર્ચમાં કોઈપણ પદ અથવા હોદ્દો ધારણ કરવાનો દાવો કરનાર દરેક અને દરેક વ્યક્તિ ૧૯૩૪ ના બંધારણથી બંધાયેલ રહેશે અને તે પ્રત્યે વફાદારીની શપથ લેશે.”

ભાગ ૩

૭. તા. ૨૫-૩-૧૯૯૬ ના આદેશના ભાગ ૧ માં, અમે નિર્દેશ કર્યો હતો કે અમારી દ્વારા રચિત કલમો ૭૧ અને ૪૬, ઉક્ત આદેશની તારીખથી અમલમાં આવે તે રીતે, ૧૯૩૪ ના બંધારણમાં વર્તમાન કલમો ૭૧ અને ૪૬ ના સ્થાને પ્રતિસ્થાપિત ગણાશે. આ પ્રમાણે પ્રતિસ્થાપિત કરવા માટે નિર્દેશિત કરાયેલી કલમો ૭૧ અને ૪૬ માં એક ભૂલ પ્રવેશી ગઈ છે. “પેરિશ એસેમ્બલીના સભ્યો” નો ઉલ્લેખ કરવાની જગ્યાએ “પરિવારો” શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. તેથી, અમે નિર્દેશ કરીએ છીએ કે અમારી દ્વારા રચિત ઉક્ત બે કલમોમાં જ્યાં

જ્યાં “પરિવાર” અથવા “પરિવારો” શબ્દ આવે છે, ત્યાં ત્યાં તે કેસ મુજબ “સભ્ય” અથવા “સભ્યો” શબ્દોથી પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવશે. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે જ્યારે અમે ઉક્ત કલમોમાં “સભ્યો” શબ્દનો ઉપયોગ કરીએ છીએ, ત્યારે અમારો અર્થ ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ (૭) હેઠળ અનુમાનિત અને તેમાં ઉલ્લેખિત સભ્યોનો છે (જે પેરિશ ચર્ચ અને પેરિશ એસેમ્બલી સાથે સંબંધિત છે).

૮. કલમ ૭૧ માં રહેલી પ્રથમ શરત રદ કરવામાં આવે છે.

ભાગ ૪

૯. ઉપરોક્ત વિવાદોને ધ્યાનમાં રાખીને, પક્ષકારોના વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ અદાલતના ચુકાદામાં જે રીતે કલ્પના કરવામાં આવી હતી અને જે મુજબ આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો તે મુજબ હજી સુધી કોઈ ચૂંટણીઓ યોજાઈ શકાઈ નથી. તા. ૨૫-૩-૧૯૯૬ ના આદેશના ભાગ ૧ માં, આ અદાલતે એવો નિર્દેશ આપ્યો હતો કે એસોસિયેશનના સભ્યો અને ડાયોસીસન એસેમ્બલીઓની ચૂંટણી, સુધારેલ/સ્થાને મૂકાયેલ કલમો ૭૧ અને ૪૬ ના આધાર પર, તે તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર યોજવામાં આવશે. ઉપરોક્ત ચૂંટણીઓ યોજવા માટેનો સમય વધારીને તા. ૩૦-૪-૧૯૯૭ સુધી અને તે તારીખ સહિત કરવામાં આવે છે."

(અમારા દ્વારા ભાર મૂકવામાં આવ્યો)

આ અદાલતે ચૂંટણી યોજવા માટેનો સમય પણ ૩૦.૪.૧૯૯૭ સુધી લંબાવ્યો હતો.

૧૯૯૫ ના ચુકાદાનો અમલ:

૩૬. ૧૯૯૭ ની સી.એમ.પી. નં. ૨૦૭૯, ૧૯૮૦ ની એ.એસ. નં. ૩૩૧ માં, કેરળ વડી અદાલત સમક્ષ અમલવારીની કાર્યવાહી દરમિયાન દાખલ કરવામાં આવી હતી.

કેથોલિકોઝ જૂથે એવો દાવો કર્યો હતો કે ચૂંટણી પહેલેથી જ યોજાઈ ચૂકી હતી અને તેથી અમલવારી પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી. જોકે, આ હકીકતનો પેટ્રીઆર્ક જૂથ દ્વારા વિવાદ કરવામાં આવ્યો હતો. કેરળ વડી અદાલતે ચૂંટણી યોજવાથી હુકમનામાનું પાલન થયું હતું કે કેમ, તે પ્રશ્નમાં પ્રવેશ કર્યો નહોતો. પરંતુ તેણે એવો નિષ્કર્ષ કર્યો હતો કે કેથોલિકોઝ જૂથના મોરાન માર થોમા મેથ્યુઝ મલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે ચૂંટાયા નહોતા. આ મામલો ૨૦૦૧ ની સી.એ. નં. ૮૧૮૫ માં આ સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ લાવવામાં આવ્યો, જેમાં કેરળ વડી અદાલતે આપેલા આદેશને પડકારવામાં આવ્યો હતો અને ૨૮.૧૧.૨૦૦૧ ના સંમતિ આદેશ દ્વારા આ સર્વોચ્ચ અદાલતે ૬.૪.૨૦૦૧ ના કેરળ વડી અદાલતના ચુકાદાને રદ કર્યો હતો અને કેરળ વડી અદાલતના નિવૃત્ત મુખ્ય ન્યાયાધીશ ન્યાયમૂર્તિ વી.એસ. માલીમથની દેખરેખ હેઠળ મલંકરા એસોસિએશન માટે નવી ચૂંટણી યોજવા આદેશ કર્યો હતો.

૩૭. સી.એ. નં. ૮૧૮૫ ઓફ ૨૦૦૧ માં ૧૨.૭.૨૦૦૨ના રોજ વધુ એક આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આ અદાલતે નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે ૨૦.૬.૧૯૯૫ના ચુકાદા અને ૨૮.૧૧.૨૦૦૧ના સંમતિ આદેશના અનુસંધાને જે એસોસિએશન પસંદ કરવામાં આવી હતી, તે સુધારેલા ૧૯૩૪ના બંધારણના અર્થમાં અને તેના હેતુ માટે સર્વ હેતુઓ માટેની એસોસિએશન ગણાશે. આ અદાલતના આદેશથી રચાયેલ માલન્કારા એસોસિએશને બહુમતીથી એવો નિર્ણય કર્યો હોવાથી કે મોરાન માર બેસેલીઓસ માર થોમા મેથ્યુઝ ૨ માલન્કારા મેટ્રોપોલિટન છે, આ નિર્ણય અંતિમ અને બાધ્યકર્તા છે અને કોઈપણ અદાલત અથવા અન્ય મંચ સમક્ષ પડકારને આધીન નથી.

૩૮. પાત્રીઆર્ક સમૂહ હજુ પણ સંતોષ પામ્યો નહોતો. પાત્રીઆર્ક પક્ષે પોતાનું બંધારણ રચવાનો પ્રયાસ કર્યો અને તે જ ૧૫.૭.૨૦૦૨ના રોજ ૫.૭.૨૦૦૨થી પૂર્વલક્ષી અસર સાથે નોંધાયેલ કરવામાં આવ્યું. કારણ કે આ અદાલતે

૧૨.૭.૨૦૦૨ના રોજ આદેશો પસાર કર્યા હતા, તેથી ત્યારબાદ પાત્રીઆર્ક પોતાના માલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને કેથોલિકોસની અભિષેકવિધિ કરી, અને તેમણે ૧૯૯૫ના ચુકાદા અનુસંધાને આ અદાલતના આદેશો મુજબ યોજાયેલી ચૂંટણીમાં ભાગ લેવાથી અલિપ્ત રહ્યા.

વર્તમાન વિવાદ – કોલેન્યેરી ચર્ચ

૩૯. કોલેન્યેરી ચર્ચ સંબંધિત ૨૦૦૬ની સિવિલ સુટ નં.૪૩ ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ તથા સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ ની કલમો ૨૬ અને ૯૨ (સંક્ષેપમાં, "સીપીસી") હેઠળ કે.એસ. વર્ગીસ અને અન્ય બે વ્યક્તિઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી. પ્રતિવાદી નં.૧ તરીકે સેન્ટ પીટર્સ એન્ડ સેન્ટ પોલ્સ સિરિયન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ, કોલેન્યેરી ચર્ચ તથા અન્ય ૧૧ પ્રતિવાદીઓને પક્ષકાર બનાવવામાં આવ્યા હતા. ડી-૧ ચર્ચ તથા તેની મિલ્કતો, જેમાં શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમનું વહીવટ માત્ર ૧૩.૧૨.૧૯૧૩ના ઉડંપડીની શરતો મુજબ જ કરવાનું બાધ્ય છે તેવી ઘોષણા કરવા માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. વધુમાં, ફરીયાદપત્ર મુજબ અન્ય રાહતો પણ માગવામાં આવી હતી, જેમ કે, વહીવટ માટે યોજના નક્કી કરવી; અદાલતી રિસીવરની નિમણૂક કરવી; અને મેનેજિંગ કમિટી માટે ચૂંટણી યોજવી. ફરીયાદપત્રમાં એવો અવેર કરવામાં આવ્યો હતો કે પ્રતિવાદી નં.૧ કોલેન્યેરી ખાતે જેકોબાઈટ ક્રિશ્ચિયન સમુદાય દ્વારા સ્થાપિત એક પેરિશ ચર્ચ છે. તેમાં બે ગઠબંધનો છે – ઓર્થોડોક્સ ગઠબંધન અને પેટ્રીઆર્ક ગઠબંધન. પ્રતિવાદી નં.૨ પેટ્રીઆર્ક ગઠબંધનના વિકર છે. પ્રતિવાદી નં.૩ ઓર્થોડોક્સ ગઠબંધનની તરફથી ધાર્મિક સેવા આપતા પાદરી છે. ફરીયાદીઓ તથા પ્રતિવાદી નં.૨, ૫ અને ૭ પેટ્રીઆર્ક ગઠબંધનના છે અને અન્ય પ્રતિવાદીઓ કેથોલિકોસ ગઠબંધનના છે. ૧૩.૧૨.૧૯૧૩ના રોજ તેની બાબતોનો વહીવટ કઈ રીતથી કરવો તે અંગે ઉડંપડી અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી, જેમાં પાંચ પાદરીઓ અને ૧૫ લેઈ ટ્રસ્ટીઓ પક્ષકાર હતા, અને જેમાં પાદરીઓએ વારમાં સેવા આપવાની તથા ટ્રસ્ટીઓએ ચર્ચની મિલ્કતોનો વહીવટ કરવાનો સ્પષ્ટ ઉપબંધ

કરવામાં આવ્યો હતો. ચર્ચનો વહીવટ ૧૯૧૩ની ઉડંપડી મુજબ કરવામાં આવતો હતો. ચર્ચમાં ગઠબંધનાત્મક વિવાદો ઉગ્ર બનતા, ઓર્થોડોક્સ ગઠબંધન દ્વારા કલમ ૯૨ સીપીસી હેઠળ ઓ.એસ. નં.૧૯ ઓફ ૧૯૮૦ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ચર્ચની મિલ્કતોના સંચાલન માટે એક એડવોકેટ-રિસીવરની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તા. ૨૭.૨.૧૯૯૭ના ચુકાદા દ્વારા તે સુટ રદ કરવામાં આવી હતી. ઉક્ત ચુકાદામાં તે કેસમાં નિમાયેલ રિસીવરને, તે કેસના પ્રતિવાદીઓમાંથી જીવિત રહેલા વ્યક્તિઓને મિલ્કતોનો કબજો સોંપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. પ્રથમ ફરીયાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૪ થી ૯ પણ તે સુટમાં પક્ષકાર હતા. ૧૯૮૦ની કમિટીના અન્ય સભ્યો પણ પક્ષકાર હતા. રિસીવરે તે ઓ.એસ.માં ચર્ચની ચાવીઓ પ્રથમ ફરીયાદી અને પ્રથમ પ્રતિવાદીને સોંપી હતી. ત્યારબાદ ચર્ચની સેવાઓ બંને ગઠબંધનોના પાદરીઓ દ્વારા વારમાં કરવામાં આવતી હતી. ઓર્થોડોક્સ ગઠબંધનના બે પાદરીઓ સતત બે અઠવાડિયા સુધી સેવાઓ કરતા હતા. ફાદર ઇ.પી. જકારિયા પેટ્રીઆર્ક ગઠબંધનની તરફથી સેવાઓ બજાવતા હતા. આ દરમિયાન, ફાદર ઇ.પી. જકારિયાનો ઓર્થોડોક્સ ગઠબંધનના મેટ્રોપોલિટન દ્વારા બદલી આદેશ કરવામાં આવ્યો, જેના પરિણામે પેટ્રીઆર્ક ગઠબંધન તરફથી વિરોધ પ્રદર્શનો થયા. કાયદો અને વ્યવસ્થાની સમસ્યાઓને કારણે, એક્ઝિક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ, ૧લી કક્ષાએ, મૂવાકુપુઝહા દ્વારા ચર્ચ બંધ કરવામાં આવ્યો.

૪૦. ચર્ચ વર્ષ ૧૯૯૮થી બંધ રહ્યું હતું. જોકે, ત્યારબાદ દિવસ દરમિયાન ચર્ચ ખોલવામાં આવ્યું હતું અને બંને પક્ષોના પાદરીઓ તેમની નિયમિત વારે ધાર્મિક સેવાઓ બજાવતા હતા. જ્યારે પ્રથમ પ્રતિવાદી ચર્ચ બંધ હાલતમાં હતું, ત્યારે બંને પક્ષોએ અલગ પ્રાર્થના કેન્દ્રો સ્થાપ્યા હતા. વર્ષ ૨૦૦૫માં રિટ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં કેરળ વડી અદાલતે ૯.૧૨.૨૦૦૫ના રોજ એવો આદેશ કર્યો હતો કે એસ.ડી.એમ. ચર્ચની ચાવીઓ ફ્રે. એમ.વી. અબ્રાહમને પરત આપશે. રિટ અપીલમાં, વિભાગીય ખંડપીઠે ૮.૧૨.૨૦૦૬ના રોજ એવો નિર્દેશ આપ્યો હતો

કે ચર્ચની ચાવીઓ ૧૫ દિવસ સુધી એસ.ડી.એમ. પાસે જ રહેશે; ત્યારબાદ, મામલો દીવાની અદાલતના આદેશોના આધિન રહેશે; અને પક્ષકારો વધુ આદેશ મેળવવા માટે ૧૫ દિવસની અંદર દીવાની અદાલતનો આશરો લઈ શકશે.

આ રીતે અરજદારો એવો દાવો કર્યો કે વ્યવહારનું સંચાલન ૧૩.૧૨.૧૯૧૩ તારીખના ઉડંપડી મુજબ કરવાનું છે, જે નોંધાયેલ દસ્તાવેજ છે. છેલ્લા ઘણા વર્ષોથી ચર્ચની વ્યવસ્થાપન સમિતિ માટે કોઈ નવી ચૂંટણીઓ યોજાઈ નહોતી. ચર્ચની સંપત્તિનું કોઈ વહીવટ થતો નહોતો. આવક પણ યોગ્ય રીતે વસૂલ કરવામાં આવતી નહોતી, હિસાબમાં દાખલ કરવામાં આવતી નહોતી, જાળવી રાખવામાં આવતી નહોતી અથવા ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી નહોતી. એક સમૂહ ચાવીઓ અરજદાર પાસે છે અને બીજા સમૂહ ચાવીઓ ઓર્થોડોક્સ ગ્રૂટ પાસે હોઈ શકે. શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના સંચાલન માટે મંજૂર થયેલું બંધારણ છે. પ્રથમ પ્રતિવાદી ચર્ચમાં આશરે ૨૫૦૦ પરિવારો અને ૧૦,૦૦૦ પેરિશ સભ્યો સભ્યપદ ધરાવે છે. ઓ.એસ. ક્રમાંક ૩૦ સન ૧૯૯૭, જે દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, તે ૧૪.૬.૨૦૦૫ના રોજ નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે બે પક્ષો પોતપોતાને ભિન્ન બંધારણોથી શાસિત હોવાનો દાવો કરતા હતા, એટલે કે કેથોલિકોઝ ૧૯૩૪ના બંધારણથી અને પેટ્રિયાર્ક ૨૦૦૨ના બંધારણથી, અને એવો વિવાદ સમગ્ર પેરિશના સભ્યોની સામાન્ય સભા બોલાવીને ઉકેલી શકાય. વધુમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો કે પ્રતિવાદી ચર્ચે ૧૯૩૪નું બંધારણ સ્વીકાર્યું નહોતું. તે ૧૯૧૩ના ઉડંપડીથી શાસિત છે. દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો ત્યારે પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૩, ૧૦ અને ૧૧ ચાવીઓ મેળવવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા.

૪૧. પ્રતિવાદી નં. ૧, ૩ અને ૮ એ તેમના લેખિત જવાબમાં એવી દલીલ કરી હતી કે પ્રથમ પ્રતિવાદી સદીઓ પહેલાં સ્થાપિત થયેલ મલંકારા ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચ છે. ચર્ચની ઉત્પત્તિ અને સ્થાપન અસ્પષ્ટતામાં છે. ચર્ચનું પ્રારંભમાં

૧૯૧૩ ઈસવીમાં નોંધાયેલ ઉડંપડી હેઠળ સંચાલન થતું હતું. ત્યારબાદ, મલંકારા એસોસિએશને ૧૯૩૪માં બંધારણ રચ્યું. તેથી, ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૧૩૨ ના બળે ૧૯૧૩ની ઉડંપડી અસ્તિત્વમાં રહી નહોતી, કારણ કે તે જોગવાઈ કરે છે કે ઉડંપડીની એવી જોગવાઈઓ, જે ઉક્ત બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત હોય, તે અમાન્ય રહેશે. ૧૯૩૪નું બંધારણ જાહેર થયા પછી, પ્રતિવાદી-૧ ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણની જોગવાઈઓ અનુસાર થતું રહ્યું છે. ૧૯૫૮માં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પછી, ચર્ચમાં શાંતિ અને સૌહાર્દ વ્યાપક રહ્યા. ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનની કલ્પના નં. ૨૦ ઓફ ૫૯ તા. ૨૦.૨.૧૯૫૯ ના અનુસંધાને, ૮.૩.૧૯૫૯ના રોજ યોજાયેલી વાર્ષિક સામાન્ય સભાની અધ્યક્ષતા ઓગેન માર થિમોથીઓસે કરી હતી, જેમાં પેરિશ ચર્ચ એસેમ્બલીએ એકમતથી ૧૯૩૪નું બંધારણ સ્વીકારવા અને મંજૂર કરવાની ઠરાવ કર્યો હતો. પેરિશ એસેમ્બલીના તા. ૮.૩.૧૯૫૯ના નિર્ણય પછી, પ્રતિવાદી-૧ ચર્ચ, તેની મિલ્કતો અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ થતું રહ્યું છે, જે ચર્ચની પોથુયોગમ ડેરીમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે. તા. ૧૬.૧૨.૧૯૭૩ની પેરિશ એસેમ્બલીની વાર્ષિક સામાન્ય સભામાં, ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર વ્યવસ્થાપન સમિતિ માટે ૧૫ સભ્યોની પસંદગી કરવામાં આવી હતી. પેરિશ એસેમ્બલીએ ચર્ચના પ્રતિનિધિઓને મલંકારા એસોસિએશનમાં પણ મોકલ્યા હતા. ૧૯૭૪માં ફરી વિવાદ ઊભો થયો, જેને કારણે દાવાઓ દાખલ થયા. તેમાંથી એક દાવો ઓ.એસ. નં. ૧૯ ઓફ ૧૯૮૦ હતો. ત્યારબાદ, પ્રથમ પ્રતિવાદી ચર્ચના બે પેરિશનરો એ ફા. ઈ.પી. ઝખરિયા વિરુદ્ધ ઓ.એસ. નં. ૩૧ ઓફ ૧૯૮૮ દાખલ કર્યો. આ અદાલતે ૧૯૮૮માં નિર્ધારિત કર્યું હતું કે પ્રથમ પ્રતિવાદી મલંકારા ચર્ચનો ઘટક છે અને તેનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ થાય છે, તથા ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન પાદરીની બદલી કરવા સક્ષમ હતા, અને તાત્કાલિક પ્રતિબંધાજ્ઞાનો અંતરિમ આદેશ કર્યો હતો, જેની અપીલમાં વડી અદાલતે અને ત્યારબાદ આ અદાલતે ૧૨.૭.૨૦૦૦ના રોજ પુષ્ટિ કરી હતી. ત્યારબાદ ફા. એમ.વી. અબ્રાહમને

ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા પ્રતિવાદી-૧ ચર્ચના વિકર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.

૪૨. પ્રથમ પ્રતિવાદી ચર્ચ માલંકરા ચર્ચની એક ઘટક ચર્ચ છે, જેનું શાસન અને વહીવટ ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ થાય છે. આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા યથાવત રાખી હતી અને માલંકરા ચર્ચની તમામ પેરિશ ચર્ચો એપિસ્કોપલ હોવાનું જાહેર કર્યું હતું અને તે ૧૯૩૪ના બંધારણથી શાસિત થવાની હોવાનું ઠરાવ્યું હતું, જેના કારણે ઇ. પ્ર. સં. ની કલમ ૧૪૪(૧) હેઠળ કાર્યવાહીનો આશરો લેવામાં આવ્યો હતો. ૧૧.૭.૨૦૦૫ના રોજ ચર્ચને એસ.ડી.એમ. દ્વારા બંધ કરવામાં આવ્યું હતું. ચાવીઓ ફા. એમ.વી. અબ્રાહમને પરત આપવા આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો. રિટ અપીલમાં, વિભાગીય ખંડપીઠે અપીલને પરત ખેંચાયેલ તરીકે ફગાવી દીધી હતી, પરંતુ તે જ સમયે આ પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો કે આદેશની તારીખથી ૧૫ દિવસની અંદર દાખલ થનાર દાવામાં ચાવીઓની કસ્ટડી અંગે દીવાની અદાલત નિર્ણય કરી શકે. પ્રથમ પ્રતિવાદી ચર્ચની વાર્ષિક સામાન્ય સભા ૨૦૦૮થી ૨૦૧૦ દરમિયાન સમયાંતરે યોજાતી રહી હતી અને તેવી રીતે ચૂંટાયેલી સમિતિ ચર્ચના વહીવટ સાથે ચાલુ હતી. ચર્ચ ટ્રસ્ટીઓ અને તેવી રીતે ચૂંટાયેલી સમિતિઓના સંચાલન હેઠળ હતી. પ્રો. ટી.પી. પીટર અને શ્રી પોલ માથાઈ લેઈ ટ્રસ્ટીઓ હતા. ચર્ચનો યોગ્ય વહીવટ અને સંચાલન થતું હતું. તે ધાર્મિક સ્વરૂપનો મોટો ટ્રસ્ટ નહોતો, પરંતુ માલંકરા ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ખ્રિસ્તી સમુદાયના શ્રદ્ધાળુઓની ધાર્મિક જરૂરિયાતો પૂરી કરવા માટે તેની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. વાદીઓ માલંકરા ઓર્થોડોક્સ સિરિયન આસ્થા, જેના માટે ચર્ચની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી, તેમાંથી વિચલિત થયા હતા અને તેમણે વર્ષ ૨૦૦૨માં ચાકોબાવા સુરિયાની ખ્રિસ્તી એસોસિએશન નામની નવી સભા રચી હતી. તેમને ચર્ચ, ડી-૧ ના લૌકિક અને ધાર્મિક બાબતોમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો કોઈ હક કે સત્તા નથી. આ સાચું હતું કે બે ગઠોના બે પાદરીઓ અંતરિમ વ્યવસ્થા તરીકે વળતાં

ક્રમે ધાર્મિક વિધિઓ ચલાવતા હતા. પ્રથમ પ્રતિવાદી નીચલી અદાલત દ્વારા તા. ૨.૧૦.૨૦૧૦ના રોજ પારિત આદેશ મુજબ ચાવીઓના કબજામાં છે.

૪૩. પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧, ૨ અને ૫ દ્વારા પેટ્રિયાર્કને સમર્થન આપતું વધુ એક લેખિત નિવેદન દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં જણાવાયું હતું કે ચર્ચનું સંચાલન ઉદમ્પડી મુજબ થાય છે અને ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ નહીં. વધારાના પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧૩ અને ૧૫ દ્વારા પણ વાદીને સમર્થન આપતું વધારાનું લેખિત નિવેદન દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે ચર્ચમાં ધાર્મિક સેવાઓ માત્ર તેવા ધર્મગુરુઓ દ્વારા જ કરવામાં આવી શકે, જેઓ એન્ટિઓકના પેટ્રિયાર્કની પરમ આધ્યાત્મિક પ્રમુખતાને સ્વીકારે છે. ચર્ચ એન્ટિઓકના પેટ્રિયાર્કની ધાર્મિક સત્તાની સર્વોચ્ચતાને આધીન હતી અને તેનું સંચાલન ઉદમ્પડી મુજબ થતું હતું, ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ નહીં. દાવાને પ્રતિરોધ કરતાં પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧, ૩ અને ૯ દ્વારા વધારાનું લેખિત નિવેદન દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧૩ અને ૧૫ એ પણ એવી પ્રાર્થના કરી હતી કે ચર્ચના પરિષસભ્યોની વફાદારી નિશ્ચિત કરવા માટે જનમતસંગ્રહ યોજવામાં આવે અને એવી ઘોષણા કરવામાં આવે કે પેરિશ ચર્ચ અને તેની સંપત્તિઓનું સંચાલન પરિષસભ્યોના બહુમતિએ પ્રગટ કરેલા ધર્મવિશ્વાસ અને ઇચ્છા મુજબ થવું જોઈએ. એવો હુકમનામો કરવામાં આવે કે ચર્ચ અને તેની સંપત્તિઓનું વહીવટ પરિષસભ્યોના બહુમતિના નિર્ણય મુજબ કરવામાં આવે અને ત્રીજા પ્રતિવાદી, તેના માણસો અથવા એજન્ટો તથા એન્ટિઓકના પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાને સ્વીકારી નથી એવા ધર્મગુરુઓને રોકવાનો હુકમ કરવામાં આવે. પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧૩ અને ૧૫ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રતિવાદના દાવાને પ્રતિરોધ કરતાં પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧, ૩ અને ૯ દ્વારા વધારાનું લેખિત નિવેદન દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમના લેખિત નિવેદનમાં તેમણે ૧૯૩૪ના બંધારણની સર્વોચ્ચતાનો પુનઃ દઢપણે દાવો કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદનો દાવો નામંજૂર કરવામાં આવે.

વારિકોલી ચર્ચ કેસ:

જજ. ઈ.એસ. નં. ૧૦ ઓફ ૨૦૦૩ માથાઈ વર્ગીસ અને અન્ય નવ દ્વારા એનાકુલમની જિલ્લા અદાલતમાં ૧૦ ઓર્થોડોક્સ ચર્ચો વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. સેન્ટ મેરીઝ ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ, વારિકોલી, પ્રતિવાદી નં. ૧ અને અન્ય ૯. તે ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ હેઠળ અને સી.પી.સી.ની કલમ ૯૨ હેઠળ પ્રતિનિધિદાવો પણ હતો. એવું અવેર કરવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ચર્ચ કુન્દનાડુ ડાયોસિસ હેઠળ છે અને એક જાહેર ટ્રસ્ટ છે. તે અસંખ્ય પેરિશનરોના હિત માટે છે. પ્રતિવાદી નં. ૨ થી ૪ પોતાને જણાવેલ ડી-૧ ચર્ચના ટ્રસ્ટીઓ અને વિકાર હોવાનું દાવો કરી રહ્યા છે. પેરિશનરો ખૂબ જ વધારે હોવાથી, ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ સી.પી.સી. હેઠળ પ્રતિનિધિ હેસિયતમાં આ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. વાદીઓએ અવેર કર્યું હતું કે ડી-૧ ચર્ચનું વહીવટ અને સંચાલન, સર્વોચ્ચ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં નક્કી કર્યાપ્રમાણે, ૧૯૩૪ના બંધારણની જોગવાઈઓ અનુસાર ચલાવવાનું રહેશે. તેમાં એ પણ ઠરાવાયું છે કે પક્ષકારોની સ્થિતિ જે કંઈ હોય, ભલે તે કેથોલિકોસ, બિશપ, પાદરી, ટ્રસ્ટી અથવા પેરિશનર હોય, સર્વોચ્ચ અદાલતે આદેશિત કરેલ ચથાવત્ સ્થિતિનો લાભ મેળવવા માટે તેણે ૧૯૩૪ના બંધારણ પ્રત્યે નિષ્ઠાની શપથ લેવાની રહેશે. કંદાન્ડુ ડાયોસિસના ડૉ. થોમસ માર અથાનાસિયસ, ડી-૧ ચર્ચ સહિત કંદાન્ડુ ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટન હોવાને કારણે, ડાયોસિસ હેઠળ આવતા ડી-૧ ચર્ચ સહિત તમામ ચર્ચો સંબંધે ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટનની તમામ ફરજો બજાવી રહ્યા હતા. ચોથા પ્રતિવાદી સહિતના વિકારોની નિમણૂક જણાવેલ ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૪૦ અનુસાર કરવામાં આવી હતી. મેનેજિંગ કમિટીની ચૂંટણી ૨૦.૩.૨૦૦૨ના રોજ યોજાઈ હતી અને તેની સર્વોચ્ચ અદાલતે પુષ્ટિ કરી હતી. ડાયોસિસના પૂર્વ અને પશ્ચિમમાં વિભાજન પછી, ડી-૧ ચર્ચના વિકાર તરીકે ચોથા પ્રતિવાદીની નિમણૂકની પુષ્ટિ કરતી નવી કલ્પના ૫૮/૨૦૦૨ બહાર પાડવામાં

આવી હતી. પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ પ્રથમ પ્રતિવાદી ચર્ચના ટ્રસ્ટીઓ હોવાનું દાવો કરતા હતા. તેઓ ૧૭.૧.૧૯૯૯ના રોજના પોથુયોગમ દ્વારા માત્ર એક વર્ષની અવધિ માટે ટ્રસ્ટી તરીકે ચૂંટાયા હતા. ત્યારબાદ કોઈ પોથુયોગમ બોલાવવામાં આવ્યો નહોતો. ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા આગળ કોઈ અન્ય નિમણૂકનો સમયવધારો આપવામાં આવ્યો નહોતો. ૧૯૩૪ના બંધારણના આર્ટિકલ ૧૨ મુજબ, ચોથા પ્રતિવાદી વિકારને ડી૧ ચર્ચ સંબંધે પોથુયોગમ બોલાવવાનો હતો, જે દર વર્ષે બે વખત બોલાવવાનો રહે છે. સચિવ, ટ્રસ્ટી અને મેનેજિંગ કમિટીના સભ્યો કલમ ૧૭ મુજબ એક વર્ષની અવધિ માટે ચૂંટવામાં આવતા, જેથી ચર્ચની કાર્યવાહી લખી અને જાળવી શકાય તથા ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટનની સહી મેળવી શકાય. હિસાબો જાળવવાના અને રજૂ કરવાના રહે છે. પ્રતિવાદી નં. ૪ને પોથુયોગમ યોજવા માટે પગલાં લેવા કહેવામાં આવ્યું હતું.

૪૫. પ્રતિવાદીઓએ એવો અભિગમ અપનાવ્યો છે કે તેઓ સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય તેમજ ૧૯૩૪ના બંધારણનું પાલન કરવા બંધાયેલ નહોતા. પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩ ને પ્રથમ પ્રતિવાદી ચર્ચના ટ્રસ્ટી તરીકે દાવો કરવાનો કોઈ હક અથવા સત્તા નથી. ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ વિકારની નિયુક્તિ ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તે ડી-૧ ચર્ચમાં ધાર્મિક વિધિઓ સંપન્ન કરતો હતો. દાવા માટેનું કારણ ૨૦.૧.૨૦૦૦ના રોજ ઊભું થયું, જ્યારે હુકમનામા અને ઘોષણા મુજબ પ્રતિવાદીનો કાર્યકાળ સમાપ્ત થયો, અને ડી-૧ ચર્ચનું શાસન ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા થતું હતું, જે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા માન્ય રાખવામાં આવ્યું હતું, તેમજ ડી-૨ અને ડી-૩ ને ડી-૧ ચર્ચના ટ્રસ્ટી તરીકે દાવો કરવાનો કોઈ હક અથવા સત્તા નથી. ડી-૨ અને ડી-૩, તેમના માણસો અથવા પ્રતિનિધિઓ અથવા તેમની હેઠળ દાવો કરનાર કોઈપણ વ્યક્તિને ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર ડાયોસિસ મેટ્રોપોલિટન દ્વારા નિયુક્ત ન કરાયેલા કોઈ વિકાર/પાદરીને ધાર્મિક વિધિઓ કરાવવા માટે લાવવાથી રોકવા કાયમી

પ્રતિબંધાજ્ઞાની માગણી કરવામાં આવી હતી. આવા વ્યક્તિઓને ડી-૧ ચર્ચમાં તથા તેને સંલગ્ન કબ્રસ્તાનમાં ધાર્મિક વિધિઓ કરવાથી રોકવાની પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી; ડી-૨ અને ડી-૩ ને ડી-૧ ચર્ચના ટ્રસ્ટી તરીકે કાર્ય કરવાથી પણ રોકવામાં આવે તેવી માંગ કરવામાં આવી હતી. ડી-૪ ને ડી-૧ ચર્ચનું તાત્કાલિક પોથુયોગમ બોલાવવા તથા ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર ટ્રસ્ટીઓ અને અન્ય પદાધિકારીઓ સહિત નવી વ્યવસ્થાપન સમિતિની ચૂંટણી યોજવા નિર્દેશ આપવા માટે ફરજિયાત પ્રતિબંધાજ્ઞાનો હુકમનામો માગવામાં આવ્યો હતો.

૪૬. પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૩ દ્વારા દાખલ કરાયેલા લેખિત જવાબમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ડી-૧ ચર્ચ માલંકરા ઓર્થોડોક્સ ચર્ચનો ઘટક ચર્ચ નથી. દાવો જાળવી શકાય એવો નથી. આ ચર્ચની સ્થાપના સ્થાનિક વિસ્તારના લોકોએ ૧૯૨૮માં જેકોબાઈટ આસ્થા અને પરંપરાઓ અનુસાર ધાર્મિક ઉપાસના માટે કરી હતી. તેઓ હંમેશા એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક પ્રત્યે વફાદાર રહ્યા છે અને એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક મારફતે સેન્ટ પીટર થોમસની એપોસ્ટોલિક અનુસૂતિમાં માનતા આવ્યા છે. ચર્ચ અને તેના પેરિશનરો એ તેની સ્થાપના પછીથી હંમેશા માત્ર એવા પાદરીવર્ગની શ્રેણી જ સ્વીકારી અને મંજૂર કરી છે, જેઓ એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક દ્વારા અભિષિક્ત કરવામાં આવ્યા હોય અથવા તેમની પ્રત્યે વફાદાર હોય, જે તેમની મૂળભૂત આસ્થા છે. ચર્ચ ૧૯૩૪ના બંધારણથી સંચાલિત નથી. ૩૦.૬.૨૦૦૨ની બેઠકમાં ૨૦૦૨નું જેકોબાઈટ સીરિયન ક્રિશ્ચિયન ચર્ચનું બંધારણ તથા ડી-૧ ચર્ચને જેકોબાઈટ સીરિયન ક્રિશ્ચિયન એસોસિએશનના સભ્ય તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯ (૧)(સી), ૨૫ અને ૨૬ને ધ્યાનમાં લેતાં ચર્ચ અને પેરિશનરોને ૨૦૦૨નું બંધારણ સ્વીકારવાની સ્વતંત્રતા છે. ૩૦.૬.૨૦૦૨ની પેરિશ એસેમ્બલીના નિર્ણયો અને ઠરાવો અંગે પ્રશ્ન ઉઠાવવાનો કોઈ અધિકાર અથવા હક વાદીઓ અથવા ચોથા પ્રતિવાદીને નથી. ૨૦૦૨નું બંધારણ સ્વીકારવામાં આવ્યાના પ્રકાશમાં ૧૯૯૫નો ચુકાદો ચર્ચના

વહીવટ સાથે સંબંધિત નથી. ચોથા પ્રતિવાદીએ ચર્ચની મૂળભૂત આસ્થાથી વિમુખતા દાખવી હોવાથી, જેકોબાઈટ ચર્ચના વર્તમાન ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટન એચ.જી. કુરિયાકોઝ માર દિવાસ્કોરોસે તેમની કલ્પના ક્રમાંક કે.એન.ડી. ૩૫ ઓફ ૨૦૦૩ અનુસાર તેને તે પદ પરથી દૂર કરીને ફા. થોમસ મુરીક્કલને ચર્ચના વિકર તરીકે નિયુક્ત કર્યો. પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ અને ૩ ૧૭.૧.૧૯૯૯ના રોજ ટ્રસ્ટી તરીકે ચૂંટાયા હતા, પરંતુ ૯.૨.૨૦૦૩ના રોજ ચર્ચની વાર્ષિક સામાન્ય સભામાં પી.એ. જ્યોર્જ પાડિયિલ અને પોલ વર્ગીસ કીલિપ્પલિલ નામે નવા ટ્રસ્ટીઓની પસંદગી કરવામાં આવી. તેમને દાવામાં પક્ષકાર બનાવવામાં આવ્યા નથી; તેથી જરૂરી પક્ષકારોને જોડવામાં ન આવવાને કારણે દાવો દોષિત હતો. પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૪એ આસ્થાનો ત્યાગ કર્યો હોવાથી, તે ચર્ચના વિકર તરીકે ચાલુ રહી શકતો ન હતો. ચર્ચની સભ્યતા તેઓ માટે ખુલ્લી છે, જેઓ એન્ટિયોકના પવિત્ર સિંહાસનના આદેશપાલક અને વફાદાર હોય. ચર્ચ ૧૯૩૪ના બંધારણથી સંચાલિત નથી. ચર્ચ અથવા પેરિશનરોને જેકોબાઈટ સીરિયન સમુદાયની મૂળભૂત આસ્થાથી વિમુખ થવાનો કોઈ હક કે અધિકાર નથી. દાવા માટે કોઈ કારણકાર્ય ઉત્પન્ન થતું નથી. પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૩ દ્વારા વધારાનો લેખિત જવાબ પણ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. દાવાપત્રના પરિષ્કેદ ૬એમાં ઉઠાવાયેલા દાવાઓનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો. સુધારાની અરજી દાખલ કરવામાં આવી તે સમયે કાર્યરત ટ્રસ્ટીઓ અને વિકરને પક્ષકાર બનાવવામાં આવ્યા નથી. અન્ય પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૬ થી ૧૦એ પણ અલગ અલગ લેખિત જવાબો દાખલ કર્યા હતા. તેમણે પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૩એ લીધેલા વલણને સમર્થન આપ્યું હતું. પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૫એ ઉપરોક્ત ૩૦.૧૧.૨૦૧૦ના લેખિત જવાબનું અનુમોદન કર્યું હતું, કારણ કે તે યુ.એસ.એ.માં બહાર હોવાને લીધે લેખિત જવાબ દાખલ થયો ત્યારે તે પર હસ્તાક્ષર કરી શક્યો ન હતો.

ઈન રે: મત્રાથુર ચર્ચ

૪૭. મત્રાથુર સ્થિત સેન્ટ જ્યોર્જ જેકોબાઈટ સીરિયન ચર્ચ સંબંધે, ઓ.એસ. નં. ૪૧/૨૦૦૩ ઓઉસેફ ચેરિયાન તથા અન્ય બે વ્યક્તિઓ દ્વારા પ્રતિવાદી નં. ૧

ચર્ચ અને અન્ય રૂપ વ્યક્તિઓ વિરુદ્ધ પ્રતિનિધિ સ્વરૂપની દાવા તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. દાવાકર્તાઓ કાથોલિકોસ પક્ષ સાથે સંકળાયેલા પેરિશનર્સ હતા. તેમણે ૧૯૩૪ ના બંધારણ સંબંધિત ૧૯૯૫ ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો. ફાધર એલિયાસની ચર્ચના વિકર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને તેઓ પ્રતિવાદી નં. ૧ ચર્ચની ફરજો બજાવી રહ્યા હતા. પ્રતિવાદી નં. ૩, પ્રતિવાદી નં. ૪ અને પ્રતિવાદી નં. ૫ અનુક્રમે ચર્ચના ટ્રસ્ટીઓ અને સચિવ હોવાનું દાવો કરતા હતા. પ્રતિવાદી નં. ૧ ચર્ચ સંબંધે ઓ.એસ. નં. ૧૬/૧૯૭૭ પ્રથમ અતિરિક્ત જિલ્લા અદાલત, એર્નાકુલમ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. અદાલતે તા. ૨૭.૯.૧૯૯૬ ના ચુકાદા અને હુકમનામા દ્વારા ઠરાવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ચર્ચ ૧૯૩૪ ના બંધારણ દ્વારા સંચાલિત અને પ્રશાસિત થાય છે. ત્યારબાદ ઓએસ નં. ૧૧/૧૯૯૭ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જે નાગરિક પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૯૨ હેઠળના પાલનના અભાવે ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો. અન્ય કથનો ઉપરોક્ત કેસ જેવા મોટાભાગે સમાન હતા. પોથુયોગમ બોલાવવામાં આવ્યું ન હોવાથી, દાવો દાખલ કરવો આવશ્યક બન્યો હતો. એવી જાહેરાત માગવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૩ થી ૫ ને ટ્રસ્ટીઓ અને સચિવ તરીકેનો દરજ્જો દાવો કરવાનો કોઈ હક્ક કે સત્તા નથી અને તેમને પ્રતિવાદી નં. ૧ ચર્ચના પદોથી દૂર કરવામાં આવે. એ પણ જાહેરાત માગવામાં આવી હતી કે ૧૯૩૪ ના બંધારણ હેઠળના વિકરને “હોલીનેસ” યોજવાનો હક્ક છે. વધુમાં એવી પણ જાહેરાત માગવામાં આવી હતી કે જે પેરિશનર્સ ૧૯૩૪ ના બંધારણ પ્રત્યેની નિષ્ઠાનું લેખિત શપથપત્ર આપતા નથી, તેમને પ્રતિવાદી નં. ૧ ચર્ચના પેરિશનર્સ તરીકે ચાલુ રાખવાનો કોઈ હક્ક નથી. પ્રતિવાદી નં. ૪ અને પ્રતિવાદી નં. ૫ને ચર્ચના ટ્રસ્ટીઓ અને સચિવ તરીકે કાર્ય કરવાની મનાઈ માટે કાયમી પ્રતિબંધાજ્ઞા માગવામાં આવી હતી. ૧૯૩૪ ના બંધારણ મુજબ ચૂંટણી યોજવા માટે પોથુયોગમ બોલાવવાની ફરજિયાત પ્રતિબંધાજ્ઞા પણ માગવામાં આવી હતી.

૪૮. પ્રતિવાદી નં. ૧, ૩, ૪ અને ૫ એ એવો દાવો કર્યો હતો કે ડી-૧ ચર્ચનું શાસન મુપત્તુપુઝ્હા ના એસ.આર.ઓ. માં નોંધાયેલ ૧૮૯૦ ના ઉડમ્પડી દ્વારા થતું હતું. તેઓ ૧૯૩૪ ના બંધારણથી શાસિત નથી. ૨૦.૩.૨૦૦૨ ના રોજ એક એસોસિએશન બોલાવવામાં આવ્યું હતું અને ચાકોબાયા સુરિયાની ક્રિસ્ટિયાની સભાએ ૨૦૦૨ માં બંધારણ પ્રખ્યાત કર્યું હતું. ૧૯૯૫ ના ચુકાદા અનુસાર યોજાયેલી ચૂંટણીમાં પેટ્રીઆર્ક પક્ષના એસોસિએશને ક્યારેય ભાગ લીધો નહોતો. ૧૮૯૦ ના ઉડમ્પડીને અનુરૂપ ૩૦.૩.૨૦૦૩ ના રોજ પોથુયોગમ યોજાયો હતો. ઉપરોક્ત મામલામાં જેમ અન્ય સમાન દલીલો ઉઠાવવામાં આવી હતી તેમ અહીં પણ ઉઠાવવામાં આવી હતી. મેટ્રોપોલિટન ડૉ. થોમસ માર અથાનાસિયસનો બહિષ્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રથમ પ્રતિવાદી ચર્ચે ૧૯૩૪ નું બંધારણ ક્યારેય સ્વીકાર્યું નહોતું. પ્રતિવાદી નં. ૭ થી ૨૭ એ પણ તેમના વધારાના લેખિત નિવેદનો દાખલ કર્યા હતા. એ.એસ. નં. ૧૭૬ ઓફ ૨૦૦૨ બાકી હતી, તેથી દાવો ચલણપાત્ર નહોતો. તેમણે ૧૮૯૦ ના ઉડમ્પડી અને ૨૦૦૨ ના બંધારણ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો.

૪૯. અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલ ઓ.એસ. નં. ૪૩/૨૦૦૬માંથી ઉદ્ભવેલ આર.એફ.એ. નં. ૫૮૯ અને ૬૫૫/૨૦૧૧ને વડી અદાલતે તા. ૪.૧૦.૨૦૧૩ના ચુકાદા અને હુકમનામા દ્વારા નામંજૂર કર્યા હતા. વડી અદાલત સમક્ષ દાખલ કરાયેલ પુનર્વિચાર અરજિ તા. ૧૧.૪.૨૦૧૪ના આદેશ દ્વારા નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. તેમાંથી ઉદ્ભવેલ અપીલો સી.એ. નં. ૩૬૮૨/૨૦૧૫ અને ૩૬૮૩/૨૦૧૫ છે. વડી અદાલતે વાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલ દાવો તથા પ્રતિવાદી નં. ૧૩ અને ૧૫ દ્વારા દાખલ કરાયેલ પ્રતિવાદ દાવાને નામંજૂર કરનાર નીચલી અદાલતના ચુકાદાને યથાવત્ રાખ્યો છે. એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો છે કે ૧૯૩૪નું સંવિધાન બંધનકારક છે અને ૧૯૧૩નું ઉડામપડી અમલમાં મૂકી શકાય તેમ નથી. વડી અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો છે કે ૧૯૫૯થી ૧૯૭૩ દરમિયાન

ચર્ચના બે ગૂટો વચ્ચે સંપૂર્ણ એકતા હતી. ૧૯૩૪નું સંવિધાન ચર્ચે તા. ૮.૩.૧૯૫૯ની બેઠકમાં સ્વીકાર્યું હતું. વડી અદાલતે વધુમાં એવો નિષ્કર્ષ પણ નોંધ્યો છે કે પેરિશ ચર્ચો મલંકરા ચર્ચના ઘટક એકમો છે. તેઓને ૧૯૩૪ના સંવિધાન મુજબ મલંકરા એસોસિયેશનની મેનેજિંગ કમિટીમાં નિહિત દેખરેખ સત્તાઓના આધિન રહી યોગ્ય પ્રમાણમાં સ્વાયત્તતા છે, અને તે સંવિધાન મલંકરા એસોસિયેશન, સમુદાય, ડાયોસિસ તેમજ પેરિશ ચર્ચો અને પેરિશનરો પર બંધનકારક છે.

૫૦. સી.એ. નં. ૮૭૮૯ ઓફ ૨૦૧૫ અને ૮૭૯૦ ઓફ ૨૦૧૫ વર્કોલી ચર્ચના મામલાઓ ઓ.એસ. નં. ૧૦ ઓફ ૨૦૦૩માંથી ઉદ્ભવે છે. નીચલી અદાલતે એવું નિષ્કર્ષ આપ્યું છે કે ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ થવાનું છે અને માત્ર ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ નિમાયેલ વિકર્સ અને યાજકો જ ચર્ચમાં વિધિઓ સંપન્ન કરી શકે. નીચલી અદાલતે આ આધારે દાવો ફગાવી દીધો કે પેરિશનરોના બે ગઠબંધનો હતા અને કારણ કે ડી-૧ ચર્ચ તથા વાદી એન્ટિયોકના પેટ્રિઆર્કને મલંકરા ચર્ચના સર્વોચ્ચ ધાર્મિક વડા તરીકે માન્યતા આપતા નહોતા, જ્યારે અનેક પેરિશનરોએ તેમની ઉપર વિશ્વાસ મૂક્યો હતો, તેથી તેઓ દાવામાં માગવામાં આવેલ વિવેકાધીન રાહત મેળવવા હકદાર નહોતા. વડી અદાલતે વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમનામા તા. ૨૧.૮.૨૦૧૫ દ્વારા નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને હુકમનામું પલટાવીને અપીલ મંજૂર કરી છે અને દાવો ડિક્લી કર્યો છે, કે ડી-૧ ચર્ચ મલંકરા ચર્ચના ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા શાસિત છે અને મલંકરા ચર્ચના ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર નિમાયેલ વિકર્સ અને યાજકો જ ડી-૧ ચર્ચમાં ધાર્મિક સેવાઓ સંપન્ન કરવા સક્ષમ છે. વાદીના હિતમાં કાયમી પ્રતિબંધાજ્ઞા પણ આપવામાં આવી છે, જેના દ્વારા પ્રતિવાદીઓ અને તેમના સમર્થકોને ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર નિમાયેલ વિકર્સ અને યાજકો દ્વારા ચર્ચમાં ધાર્મિક વિધિઓના સતત પાલનમાં અવરોધ ઊભો કરતાં રોકવામાં આવ્યા છે. ફરજિયાત પ્રતિબંધાજ્ઞા

પણ આપવામાં આવી છે, જેના દ્વારા જમા પ્રતિવાદી, ચર્ચના વિકરને, ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર ટ્રસ્ટીઓ અને ચર્ચના સચિવ સહિત મેનેજિંગ કમિટીની ચૂંટણી માટે નવી પેરિશ એસેમ્બલી બોલાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે. તેથી વ્યથિત થઈ આ અપીલો રજૂ કરવામાં આવી છે.

૫૧. મન્નાથુરની ચર્ચના સંબંધમાં, નીચલી અદાલતે વરીકોલી ચર્ચ પ્રકરણમાં વડી અદાલતે આપેલી ડિક્રી સમકક્ષ ડિક્રી આપી છે, જેમાં ૧૯૩૪ના બંધારણને માન્ય રાખવામાં આવ્યું છે અને તે મુજબ સમાન નિર્દેશો આપવામાં આવ્યા છે. વડી અદાલતે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને ડિક્રી સમર્થન આપી છે, તેથી ચાર નાગરિક અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે, જે એસ.એલ.પી. [સી] ક્રમાંક ૩૫૫૯૯ ઓફ ૨૦૧૫, ૨૮૭૯૭ ઓફ ૨૦૧૫, ૩૫૨૧૧ ઓફ ૨૦૧૫ અને સી.સી. ક્રમાંક ૨૨૧૨૯ ઓફ ૨૦૧૫ માંથી ઉત્પન્ન થાય છે, અને જે આર.એફ.એ. ક્રમાંક ૩૨૦ ઓફ ૨૦૧૪ તથા ઓ.એસ. ક્રમાંક ૪૧ ઓફ ૨૦૦૩ માંથી ઉત્પન્ન થાય છે.

અપીલકર્તાઓ તરફથી રજૂઆતો:

૫૨. શ્રી કે. પરાસરન, અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે વારિકોલી ચર્ચ મામલામાં વિવિધ રજૂઆતો કરી છે.

૧. પ્રથમ પ્રશ્ન એ કેન્દ્રિત છે કે ચર્ચનું શાસન ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા થાય છે કે નહીં; તે મુજબ નિયુક્ત કરવાનાં વિકારે ચર્ચમાં ધાર્મિક કાર્યો/વિધિઓ બજાવવાનો અધિકાર ધરાવે છે કે નહીં; અને મેનેજિંગ કમિટીની ચૂંટણીઓ ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર યોજાવાં જરૂરી છે કે નહીં? વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે ૧૯૯૫નો ચુકાદો અપીલકર્તા-ચર્ચ પર બાધ્યકારક નથી. વિકારની નિયુક્તિ ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા નિયંત્રિત થવાની

નથી. તેમણે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં આ અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવેલ ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. મુખ્ય દલીલ એ હતી કે ૧૯૯૫નો ચુકાદો અપીલકર્તાઓ પર બાધ્યકારક નથી, કારણ કે આ અદાલતે તેમની ગેરહાજરીમાં પેરિશ ચર્ચોના અધિકારોને અસર કરતી કોઈ જાહેર ઘોષણા આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, તેમજ તેમની ગેરહાજરીમાં માલંકરા પેરિશ ચર્ચો પાસે રહેલી મિલ્કતો કેથોલિકોસમાં નિહિત થયેલી હોવાનું પણ જાહેર કરવામાં આવ્યું નહોતું. ઉપરોક્ત નોંધ ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૫૪માં નોંધાયેલ હોવાનું આધારરૂપ રાખવામાં આવ્યું છે. તેમણે વધુમાં ૨જૂ કર્યું કે ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૫૫(૮) માં પહોંચવામાં આવેલા નિષ્કર્ષોનું મૂલ્યાંકન ભીખી લાલ વિ. ત્રિબેની એ.આઈ.આર. ૧૯૬૫ એસ.સી. ૧૯૩૫ અને માનકચંદ વિ. મનોહરલાલ એ.આઈ.આર. ૧૯૯૪ પી.સી. ૪૬ ના નિર્ણયોના પ્રકાશમાં કરવું જોઈએ. ઉપરોક્ત દાવામાં આધ્યાત્મિક પાસું મુખ્ય હતું, જેનો નિર્ણય પેરિશનરોની હાજરીમાં કરવો આવશ્યક હતો.

કલમ ૩૫ હેઠળ સ્પેસિફિક રીલીફ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ મુજબ આપવામાં આવેલી ઘોષણા માત્ર પક્ષકારોને જ બંધનકારક હોય છે અને અપીલકર્તાઓ ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં પક્ષકાર ન હતા. રઝિયા બેગમ વિ. સાહેબઝાદી અનવર બેગમ (૧૯૫૯) એસ.સી.આર. ૧૧૧૧ માં થયેલા નિર્ણયના પ્રકાશમાં, આવી ઘોષણા માત્ર વ્યક્તિવિશેષ સામે જ કાર્ય કરે છે અને તેથી તે અન્ય પક્ષકારોને બંધનકારક બની શકતી નથી. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી કે ચર્ચમાં શ્રદ્ધા અને ઉપાસના સંબંધિત વિવાદ, ચર્ચના વહીવટના નિયંત્રણનો હક કોને છે તે અંગેના વિવાદથી નિરપેક્ષ રહીને, જો નિર્ણય પેરિશનરોને બંધનકારક બનાવવાનો હોય તો તેમની હાજરીમાં જ નક્કી થવો આવશ્યક છે. દેવકી નંદન વિ. મુરલીધર (૧૯૫૬) એસ.સી.આર. ૭૫૬ માં જે રીતે ઠરાવવામાં આવ્યું છે, તે મુજબ લાભાર્થીઓ ઉપાસકો છે. વેરુઆરેડ્ડી રામરાઘવ રેડ્ડી વિ. કોન્ડુરુ શેષુ રેડ્ડી (૧૯૬૬) સપ્લી. એસ.સી.આર. ૨૭૦ અને બિશ્વનાથ વિ. શ્રી ઠાકુર

રાધાબલ્લભજી (૧૯૬૭) ૨ એસ.સી.આર. ૬૧૮ માં ઉક્ત સિદ્ધાંતનું પુનરોચ્યાર કરવામાં આવ્યું છે, અને પાછળના નિર્ણયમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જે વ્યક્તિઓ માત્ર ભક્તિના હેતુથી જાય છે, તેઓને મંદિરોમાં માત્ર કોઈ આર્થિક લાભ માટે ત્યાં સેવા બજાવતા સેવકો કરતાં વધુ મોટો અને વધુ ઊંડો હિત રહેલો હોય છે. જો કે આ કેસો હિંદુ ધર્મ સંબંધિત છે, તેમ છતાં આ સિદ્ધાંત જાહેર સ્વરૂપ ધરાવતી તમામ ધાર્મિક સંસ્થાઓ પર લાગુ પડતો કાનૂની સિદ્ધાંત છે.

વધુમાં વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પેરિશ ચર્ચોને પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો પ્રશ્ન જે દાવામાં ઉઠ્યો હતો અને જેના પરિણામે ૧૯૯૫ નો ચુકાદો આવ્યો, તેમાં તેનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો; તેથી જે મૂળ વાદીઓએ તે અરજીનો વિરોધ કર્યો હતો તેઓએ તેના પરિણામો ભોગવવા જ પડશે. સિમ્હાસના ચર્ચિસ અને ઇવાંજેલિસ્ટિક એસોસિયેશન વિરુદ્ધના દાવાઓ નીચલી અદાલતે ફગાવ્યા હતા, કારણ કે તેઓ પક્ષકારો તરીકે જોડાયા હતા, અને આ બાબતને આ અદાલતે સમર્થન આપ્યું હતું. કનાનાયા ચર્ચ અંગે, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે જ્યારે કોઈ નિશ્ચિત સમુદાયના લોકો કહે છે કે તેઓ પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતામાં વિશ્વાસ ધરાવે છે અને તે તેમની માટે આસ્થા વિષયક મૂળ તત્વ છે, ત્યારે અદાલત એમ કહી શકતી નથી કે "ના; તમારો આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠ અધિકારી કેથોલિકોસ છે". બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ ની ખાતરીને પણ ધ્યાનમાં રાખવી આવશ્યક છે. આ અદાલતના ૧૯૯૫ ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૫૧ માં કરાયેલા ઉપરોક્ત અવલોકનોનો આધાર લેવાયો છે. તેથી, બહુમતી ધરાવતી કોઈ પેરિશ ચર્ચ માટે, પ્રસંગોચિત રીતે, તેમનો આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠ અધિકારી પેટ્રિયાર્ક છે કે કેથોલિકોસ છે તેવી દાવેદારી કરવી ખુલ્લી છે. કોઈ નિશ્ચિત કેનોનનું પાલન કરવું જ પડે એવું નથી. જો ૧૯૯૫ ના ચુકાદાના આધારે એવું માનવામાં આવે કે ૧૯૩૪ નું બંધારણ પેરિશ ચર્ચો પર, તેઓ પક્ષકારો તરીકે હાજર ન હોવા છતાં પણ, બાધક છે, તો તે પ્રાકૃતિક

ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉદ્ધંધન સમાન થશે. આ સંદર્ભે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે જોન વિ. રીસ (૧૯૬૯) ૨ એ.ઈ.આર. ૨૭૪; નેશનલ ટેક્સટાઇલ વર્ક્સ વિ. પી.આર. રામકૃષ્ણન (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.સી. ૨૨૮ અને ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ અકાઉન્ટન્ટ્સ વિ. એલ.કે. રત્ના (૧૯૮૬) ૪ એસ.સી.સી. ૫૩૭ પર આધાર મૂક્યો છે.

શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે સંપત્તિ સંબંધિત હકોનો નિર્ણય નાગરિક કાયદા મુજબ કરવો પડે અને ધાર્મિક અદાલતી કાયદા મુજબ નહીં, તથા દરેક પેરિશ ચર્ચની સંપત્તિ અંગે એવી સંપત્તિઓની વિગતો આપી ખાસ અરજી હોવી આવશ્યક છે. વર્તમાન મામલામાં અથવા ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં એવી કોઈ અરજી નહોતી. ૧૯૯૫નો ચુકાદો પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૧૩ હેઠળ પુરાવાત્મક મૂલ્ય ધરાવી શકે, પરંતુ તે અંતરપક્ષી ન હોવાથી રેસ જ્યુડિકેટ તરીકે કાર્ય કરી શકતો નથી. તેમણે સિતાલ દાસ વિ. સંત રામ દાસ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૬૦૬, શ્રીનિવાસ કૃષ્ણરાવ કાંગો વિ. નારાયણ દેવજી કાંગો (૧૯૫૫) ૧ એસ.સી.આર. ૧ અને તિરુમલા તિરુપતિ દેવસ્થાનમ્સ વિ. કે.એમ. કૃષ્ણૈયાહ (૧૯૯૮) ૩ એસ.સી.સી. ૩૩૧ માં ઉલ્લેખિત પ્રતિબંધના સિદ્ધાંત પર આધાર રાખ્યો છે. કારણ કે કેથોલિકોઝ જૂથે ૧૯૯૫ના કેસમાં ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ સી.પી.સી. હેઠળ પ્રતિનિધિ પદમાં નિર્ણય આમંત્રિત કર્યો હતો, તેથી તેઓ વર્તમાન કાર્યવાહી માં તે નિષ્કર્ષોના વિરોધમાં દલીલ કરવા પ્રતિબંધિત થાય છે.

આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું કે પેરિશ ચર્ચો, ભલે તેઓ ૧૯૩૪ના બંધારણના પક્ષકાર હોય અને માલંકરા એસોસિએશનના ઘટક હોય, તેમ છતાં પાત્રિયાર્કની શ્રેષ્ઠતા અંગેની આસ્થાના અનુયાયી તરીકે ધાર્મિક નહીં પરંતુ લૌકિક તથા દુન્યવી બાબતો માટે પોતાનું સ્વતંત્ર બંધારણ રાખવાનો તેમને અધિકાર છે, અને સેન્ટ મેરીઝ ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ, વારિકોલી પાસે ૨૦૦૨નું પોતાનું બંધારણ તથા ઉદંપડી હતી. તેથી, પેરિશ ચર્ચોને ૧૯૩૪ પછી પણ ભારતના બંધારણના

અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળ અંતરાત્માની સ્વતંત્રતા અને ધર્મસ્વાતંત્ર્યના તેમના મૂળભૂત અધિકારના અમલમાં, પાત્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા અંગેની આસ્થાનું અનુસરણ કરવા માટે પોતાનું બંધારણ નક્કી કરવાનો અને બનાવવાનો અધિકાર ખુલ્લો છે. ૧૯૩૪નું બંધારણ માત્ર એક કરાર અથવા સમજૂતી છે અને તેને ભારતના બંધારણના સ્તરે ઉન્નત કરી શકાતું નથી.

તેમણે વધુમાં દલીલ કરી કે વર્તમાન કેસમાં એવો ખામીયુક્ત ઘોષણાત્મક રાહત માગવામાં આવ્યો છે કે અપીલકર્તા-ચર્ચ પર સર્વોચ્ચ અદાલતે માન્ય રાખેલ ૧૯૩૪નું બંધારણ શાસન કરે છે. આવી ઘોષણા માગી જ શકાતી નહોતી, કારણ કે નીચલી અદાલતો સર્વોચ્ચ અદાલતના તેવા ચુકાદાના સંદર્ભે માંગવામાં આવેલ આવી ઘોષણાથી અતિશય પ્રભાવિત થઈ ગઈ હતી, જે મંજૂર કરી શકાતી નહોતી, અને આવી પ્રાર્થનાએ વાસ્તવમાં નીચલી અદાલતોના વિવેકાધિકારને સંકુચિત કરી દીધો હતો, કારણ કે પુરાવાની મૂળવણી કરતી વખતે અને કારણોની વિચારણા કરતી વખતે તે અદાલતોના ન્યાયાધીશોના મન ઉપર તેનો પ્રભાવ પડ્યો હતો. તેથી, આ અદાલતે પુરાવાની નવી સિરેથી મૂળવણી કરવી અને ૧૯૯૫ના ચુકાદાથી સ્વતંત્ર રહી સમગ્ર તથ્યાત્મક પરિસ્થિતિની વિચારણા કરીને નિષ્કર્ષો નવેસરથી નોંધવા પડે.

૨. તેમની દલીલોના બીજા અંગ તરીકે, શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું છે કે ૧૯૯૫નો ચુકાદો અપીલકર્તાઓ પર બંધનકારક નથી, અને કેથોલિકેટના પુનર્જીવન, ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા, સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર કેથોલિકોસની બેસણી વગેરે બાબતે કરવામાં આવેલ દલીલો/આપત્તિઓનો ત્યાગ અપીલકર્તાને સદાકાળ માટે મલંકરા એસોસિયેશનનો ભાગ બની રહેવા માટે બંધનકારક બની શકતો નથી. આ સંદર્ભમાં તેમણે નીચે મુજબની રજૂઆતો કરી હતી:

(૧) ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં, માનનીય જુવન રેડ્ડી, ન્યાયાધીશે કેથોલિકેટના પુનરુત્થાન, ૧૯૩૪ ના બંધારણની માન્યતા, પૂર્વમાં સેન્ટ થોમસના સિંહાસન

પર કેથોલિકોસની બેસાડણી અને બંધારણને આધીન રહી કેથોલિકોસ દ્વારા પિતૃપુરુષની સ્વીકૃતિ સંબંધિત આક્ષેપોના પરિત્યાગ અંગે અવલોકન કર્યું છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અપીલકર્તાને તેમના ધર્મનું અનુસરણ કરવામાં અસમર્થ ગણાવી શકાય નહીં, એટલે કે પિતૃપુરુષ આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠ અધિકારી છે અને તે ધર્મને અનુરૂપ આધ્યાત્મિક વિધિઓના નિર્વહ માટે વિકર ની નિયુક્તિ કરવાની સત્તા ધરાવે છે.

(૨) ત્યાગ અંગેનું નિષ્કર્ષ, જેમ ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં અવલોકિત કરવામાં આવ્યું છે, તે આ અદાલતના શા મૂલ્યંદ એન્ડ કો. લિ. વિ. જવાહર મિલ્સ (૧૯૫૪) એસસીઆર ૩૫૧ ના નિર્ણય, જે ચાર ન્યાયાધીશોનો નિર્ણય હતો, ના વિરુદ્ધ જાય છે, જેમાં આ રીતે સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

"૧૪ કોઈ વ્યક્તિનું એકતરફી કૃત્ય અથવા વર્તન, એટલે કે એવી વ્યક્તિનું કૃત્ય અથવા વર્તન કે જેના પર બીજી વ્યક્તિએ પોતાના અહિતે આધાર રાખ્યો ન હોય, તે માત્ર હક્ત્યાગ, મૌન-સંમતિ અથવા વિલંબ કરતાં વધુ કંઈ નથી; જ્યારે કોઈ વ્યક્તિનું એવું કૃત્ય અથવા વર્તન, જે તેના હક્કના પરિત્યાગ સમાન હોય અને બીજી વ્યક્તિને પોતાના અહિતે પોતાની સ્થિતિ બદલવા પ્રેરિત કરે, તે નિશ્ચિતપણે પ્રતિષેધના અવરોધને જન્મ આપે છે।

....

કોઈ વ્યક્તિએ એકિઝક્યુટરી કરાર હેઠળના પોતાના હક્કોના અમલ માટે સમન્યાયસંગત ઉપાયનો દાવો કરતાં વખતે તેના તરફથી થયેલા માત્ર હક્કત્યાગ, મૌન સ્વીકાર અથવા વિલંબનો જે કંઈ પ્રભાવ થતો હોય, તે હોય; પરંતુ પ્રાધિકૃત નિર્ણયોના આધાર પર એટલું સંપૂર્ણ સ્પષ્ટ છે કે એવો માત્ર હક્કત્યાગ, મૌન સ્વીકાર અથવા વિલંબ, જે તેના હક્કના પરિત્યાગ જેટલો ન બને અથવા તેના વિરુદ્ધ પ્રતિબંધસિદ્ધાંત ઊભો ન કરે, તે માત્ર એટલા કારણે તે

વ્યક્તિને સમન્યાયમાં રાહત માગવાથી વંચિત કરી શકતો નથી, જ્યાં તેનો હિત અમલમાં આવેલો હોય અને માત્ર એકિઝક્યુટરી ન હોય.

....

જે વ્યક્તિને સ્થાપિત હિત પ્રાપ્ત છે અને જેમાં કાયદેસર માલિકીનો અધિકાર નિવાસ કરે છે, તે માત્ર વિલંબથી, અથવા માત્ર નિષ્ક્રિય ઊભો રહેવાથી, અથવા તે પોતાના હક્કનો ત્યાગ કર્યો છે એવું કહેતાં જ, તે અધિકાર ગુમાવતો નથી અને ગુમાવી પણ શકતો નથી, જ્યાં સુધી કંઈ વધુ ન હોય; અર્થાત્, પોતાના શબ્દો અથવા વર્તન દ્વારા બીજા પક્ષને એ નિવેદન સત્ય છે એવો વિશ્વાસ પેદા કરાવી અને તે પક્ષને પોતાના અહિતે તેના આધાર પર પગલું ભરવા પ્રેરિત ન કર્યો હોય; બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યાં સુધી સાદા અને નિર્વિવાદ પ્રતિબંધ ન ઊભો થાય. ઢીલા અર્થમાં જેને હક્કત્યાગ અથવા હક્કમુક્તિ કહેવામાં આવે છે તે દ્વારા હક્ક માત્ર આવા જ કેસમાં ગુમાઈ શકે; પરંતુ ત્યાં પણ હક્કત્યાગ અથવા હક્કમુક્તિ પોતે તેને તેના અધિકારથી વંચિત કરતી નથી, પરંતુ તે પ્રતિબંધ જ તેને આ દાવો કરવાથી અટકાવે છે કે શેરોમાં તેનો હિત કાયદેસર રીતે સમાપ્ત કરવામાં આવ્યો નથી; અન્ય શબ્દોમાં, તે તેને આ દાવો કરવાથી અટકાવે છે કે કાયદામાં તેના હિતના સમાપન માટે અને તેમાં નિવાસતા અધિકારને બીજા પાસે સ્થાનાંતરિત કરવા માટે જે કાયદેસર પ્રક્રિયાઓ આવશ્યક છે, તેમનું ચથાવિધિ પાલન કરવામાં આવ્યું નહોતું.

ફઝલ અલી, ન્યાયાધીશે અને મેં ધ્યાન સિંહ વિ. જુદગલ કિશોરમાં આ બાબત સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો — હકીકતમાં એવું બને છે: જેને રોકવામાં આવ્યો હોય તે વ્યક્તિને તથ્યોના અસ્તિત્વનો ઇનકાર કરવાની મંજૂરી નથી, એટલે કે પક્ષકારોના વર્તનો અને અન્ય તેવા પરિસ્થિતિઓનો, જે કાયદામાં કાનૂની દરજ્જામાં ફેરફાર લાવે, અર્થાત્ તેના પોતાના હકના લોપ અને તેનું બીજા વ્યક્તિને હસ્તાંતરણ, કારણ કે પ્રતિષેધ માત્ર પુરાવાનો એક નિયમ છે, જે કોઈ વ્યક્તિને કોઈ તથ્યના અસ્તિત્વ કે અનસ્તિત્વને પડકારવામાંથી રોકે છે.

એકવાર તથ્યો નિશ્ચિત થઈ જાય, અથવા કાનૂની કલ્પના દ્વારા અસ્તિત્વમાં હોવાનું માનવામાં આવે, ત્યારે કાનૂની દરજ્જામાં ફેરફાર તે તથ્યોના પરિણામે જ થાય છે; તે માત્ર પ્રતિષેધ તરીકે થતો નથી, અને તે માત્ર પરિત્યાગ અથવા અધિકારત્યાગ તરીકે પણ થતો નથી."

(૩) એસ્ટોપલની દલીલ ઉઠાવવામાં આવી ન હતી. સર્વોચ્ચ અદાલતે એસ.એચ. રંગપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૦૨) ૧ એસ.સી.સી. ૫૩૮ માં જે મુજબ ઠરાવ્યું છે તે અનુસાર, ચાર ન્યાયાધીશોના નિર્ણયથી ત્રણ ન્યાયાધીશો બંધાયેલા રહે છે :

"૧૧. બરિષ્તર સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૬૩ એસ.સી. ૩૯૫ તેમજ કૃષિ ઉત્પાદન મંડી સમિતિ વિ. મકરંદ સિંહ (૧૯૯૫) ૨ એસ.સી.સી. ૪૯૭ અને યુજેનિયો મિસ્કિતા વિ. ગોવા રાજ્ય (૧૯૯૭) ૮ એસ.સી.સી. ૪૭ ના આ અદાલતના નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કરતાં, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સાંઘીએ દલીલ કરી કે ખાદિમ હુસૈન કેસ ઝેડ (૧૯૭૬) ૧ એસ.સી.સી. ૮૪૩ માં આ અદાલત દ્વારા કરાયેલ અવલોકનોનું પુનર્વિચારણ જરૂરી છે. આદરપૂર્વક કહીએ તો, એકથી વધુ કારણસર અમે આ સાથે સહમત થઈ શકતા નથી. પ્રથમ, ખાદિમ હુસૈન કેસમાં નિર્ણય ચાર ન્યાયાધીશો દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો અને તે નિર્ણય અમારે માટે બાંધકારીરૂપ છે; આ સિવાય, કલમ ૬ની જોગવાઈઓના અર્થઘટન અંગે પણ અમે તે કેસની ખંડપીઠે વ્યક્ત કરેલા મંતવ્યો સાથે સહમત છીએ. બીજું, જ્યાં સુધી બરિષ્તર સિંહ કેસનો સંબંધ છે, તે મંત્રી દ્વારા ફાઇલ પર કરવામાં આવેલી નોંધો અંગેનો હતો અને ઉદ્ભવેલ પ્રશ્ન એ હતો કે શું તેને એવો આદેશ માનવામાં આવી શકે કે જે પસાર કરવામાં આવ્યો હોય. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૬૬ ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરીને, આ અદાલતે ઠરાવ્યું કે ઉક્ત નિર્ણયને સરકારના આદેશ તરીકે માનવામાં આવશે નહીં. કૃષિ ઉત્પાદન કેસ અને યુજેનિયો કેસમાં, ખાદિમ હુસૈન

કેસમાં આ અદાલતના બાંધધરીરૂપ નિર્ણયનો કોઈ ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો ન હતો. અન્યથા પણ, આ બન્ને કેસોમાં કલમ ૪ હેઠળની સૂચનાની એક વર્ષની અંદર કલમ ૬ હેઠળની ઘોષણા પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી અને જે સ્વરૂપમાં આ પ્રકરણમાં વિચારણા માટે પ્રશ્ન ઉદ્ભવ્યો છે, તે ત્યાં ઉદ્ભવ્યો ન હતો.

આથી, તેના વિરુદ્ધ ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો ઉપરોક્ત નિર્ણય સાથે સંઘર્ષમાં છે, જે આ અદાલત પર બાંધધરીરૂપે બંધનકારક છે. આથી, પ્રતિષેધ અને ત્યાગના પ્રશ્નનો ઉદ્ભવ થતો નથી.

(૪) વઙ્ગીપનમ દાવામાં, જ્યારે કેથોલિકોસ જૂથે વડી અદાલતના નિર્ણયની પુનર્વિચારણા માંગી હતી, ત્યારે નીચેના નિષ્કર્ષો ફરીથી ખોલવામાં આવશે નહીં તે આધાર પર પુનર્વિચારણાને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી :

"(એ) આંક એ-૧૮ની પ્રામાણિકતા અંગે, જે કેનન લોનું સંસ્કરણ પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૫, ૬ અને ૪૨ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું છે.

(બી) પિતૃપુરુષની ધર્મસભાના હસ્તક્ષેપ વિના ધર્મબહિષ્કાર કરવાની સત્તા અંગે; અને

(સી) પેટ્રીઆર્કના પક્ષે કોઈ પરોક્ષ હેતુનો અભાવ હોવા અંગે, જેણે તેમને બહિષ્કાર કરવાની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા પ્રેરિત કર્યા હતા."

ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષો ૧૯૩૪ ના બંધારણ પહેલાંના હતા. ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં પેટ્રીઆર્ક દ્વારા કેથોલિકોઝના બહિષ્કારને અમાન્ય ઠેરવવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે આ અદાલતે પરિચ્છેદ ૧૫૫(૯) માં ઠરાવ્યા મુજબ તે માટે કોઈ સ્વીકાર્ય આધાર હાજર નહોતો. તેમ છતાં, બહિષ્કાર કરવાની બંને ઘટનાઓમાં પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતા ચથાવત્ રહે છે. આ અદાલતે ૧૯૯૫ ના

ચુકાદામાં અવલોકન કર્યું છે કે માર્કેટના ચર્ચ ઉપર પેટ્રિઆર્ક પોતાની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા ગુમાવી હોવાનું કહી શકાય નહીં.

(૫) કેથોલિકોસ સમૂહ દ્વારા પેટ્રિઆર્કની આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતાનો ઇનકાર કરી શકાય તેમ નથી. એવો ઇનકાર કરવાથી પેટ્રિઆર્કના અનુયાયીઓના મૂળભૂત ધર્મવિશ્વાસમાં ફેરફાર થવાનો પરિણામ આવશે, જેઓને તેમના આધ્યાત્મિક અને ધાર્મિક હિતોના સંરક્ષણ માટે પોતાની અલગ સંસ્થા રચવા માટે મજબૂર થવું પડ્યું છે.

(૬) વહિપણામ વાદમાં તથા ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૫૫(૪) માં નિરીક્ષિત પ્રમાણે પેટ્રિઆર્કની સત્તા કદાચ લુપ્તપ્રાય સ્થિતિએ પહોંચી ગઈ હોઈ શકે. જોકે, તે હજુ પૂર્ણપણે લુપ્ત થઈ નથી અને પેટ્રિઆર્ક સીરિયન ચર્ચના આધ્યાત્મિક વડા તરીકે યથાવત્ છે, જેમાં માર્કેટના ચર્ચ એક વિભાગ છે.

૩. શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલની દલીલનો ત્રીજો અંગ એ છે કે પેરિશનરોને ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળ હક છે. અનુચ્છેદ ૨૫ તમામ વ્યક્તિઓને અંતરાત્માની સ્વતંત્રતા અને ધર્મને મુક્તપણે સ્વીકારવાનો, આચરવાનો અને પ્રસાર કરવાનો અધિકાર સુનિશ્ચિત કરે છે. અનુચ્છેદ ૨૬ તમામ ધાર્મિક પંથોને ધર્મ સંબંધિત બાબતોમાં પોતાના કાર્યોનું સંચાલન કરવાની સ્વતંત્રતા સુનિશ્ચિત કરે છે. પેટ્રિઆર્કની આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતા એ વિશ્વાસનો એવો તત્ત્વ છે, જેને સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળ સુનિશ્ચિતતા પ્રાપ્ત છે. લોકોના તે વર્ગને, જે કેથોલિકોસની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતામાં માનતા નથી, તેમના પર તેમાં વિશ્વાસ રાખવા માટે બળજબરી કરી શકાતી નથી. દરેક પેરિશનરને ધર્મસ્વાતંત્ર્યનો અધિકાર છે. આ સ્વતંત્રતા અનુચ્છેદ ૧૯ મુજબ નાગરિકોને નહિ, પરંતુ વ્યક્તિઓને સુનિશ્ચિત કરવામાં આવી છે. તેમણે ‘જાહેર વ્યવસ્થા’ શબ્દપ્રયોગ પર પણ આધાર મૂક્યો છે, જેમનો આ અદાલતે રામ મનોહર લોહિયા વિ. બિહાર રાજ્ય (૧૯૬૬) ૧ એસ.સી.આર. ૭૦૯ માં આ રીતે વિચાર કર્યો હતો:

કાયદાનું ઉદ્ધંધન હંમેશા વ્યવસ્થાને અસર કરે છે, પરંતુ તેને જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરે છે એવું કહેવાય તે પહેલાં, તે સમુદાયને અથવા વ્યાપક જનતાને અસર કરતું હોવું આવશ્યક છે. ... તેથી એવું સ્પષ્ટ થાય છે કે જેમ આ અદાલતના નિર્ણયો માં (અગાઉ ઉલ્લેખિત) ‘જાહેર વ્યવસ્થા’નો અર્થ ‘રાજ્યની સુરક્ષા’ને અસર કરતી પરિસ્થિતિઓ કરતાં ઓછી ગંભીરતાવાળી અવ્યવસ્થાઓને સમાવે છે, તેમ ‘કાયદો અને વ્યવસ્થા’ પણ છે. કોઈએ ત્રણ સમકેન્દ્રિત વર્તુળોની કલ્પના કરવી જોઈએ. કાયદો અને વ્યવસ્થા સૌથી મોટું વર્તુળ દર્શાવે છે, જેના અંદરનું આગળનું વર્તુળ જાહેર વ્યવસ્થાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે અને સૌથી નાનું વર્તુળ રાજ્યની સુરક્ષાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. ત્યારબાદ એ સમજવું સરળ બને છે કે કોઈ કૃત્ય કાયદો અને વ્યવસ્થાને અસર કરી શકે છે પરંતુ જાહેર વ્યવસ્થાને નહીં, જેમ કોઈ કૃત્ય જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરી શકે છે પરંતુ રાજ્યની સુરક્ષાને નહીં.

આ અદાલતે કમિશનર, હિંદુ રિલિજિયસ એન્ડોમેન્ટ્સ વિ. શ્રી લક્ષ્મીન્દ્ર તીર્થ સ્વામીયાર ઓફ શ્રી શિરૂર મઠ (૧૯૫૪) એસસીઆર ૧૦૦૫ ના ૧૦૨૨ પૃષ્ઠે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“... ‘સમ્પ્રદાય’ શબ્દની ઓક્સફોર્ડ શબ્દકોશમાં એવી વ્યાખ્યા કરવામાં આવી છે કે તેનો અર્થ ‘એક જ નામ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવેલ વ્યક્તિઓનો સમૂહ; એક ધાર્મિક પંથ, અથવા સામાન્ય આસ્થા અને સંગઠન ધરાવતું અને વિશિષ્ટ નામથી ઓળખાતું ધાર્મિક મંડળ’ એવો થાય છે શંકર પછી ધાર્મિક આચાર્યો અને તત્ત્વચિંતકોની એવી તેજસ્વી પરંપરા આવી જેણે હિંદુ ધર્મના વિવિધ પંથો અને ઉપપંથોની સ્થાપના કરી, જે આજે ભારતમાં જોવા મળે છે. આવા દરેક પંથ અથવા ઉપપંથને નિશ્ચિતપણે ધાર્મિક સમ્પ્રદાય કહી શકાય, કારણ કે તે વિશિષ્ટ નામથી ઓળખાય છે, – અને અનેક પ્રસંગોમાં તે નામ સ્થાપકનું જ હોય છે, –

તથા તેમાં સામાન્ય આસ્થા અને સામાન્ય આધ્યાત્મિક સંગઠન હોય છે. રામાનુજના અનુયાયીઓ, જેઓ શ્રી વૈષ્ણવ તરીકે ઓળખાય છે, નિઃસંદેહ ધાર્મિક સમ્પ્રદાય રહે છે; અને એવું જ માધ્વાચાર્ય તથા અન્ય ધાર્મિક આચાર્યોના અનુયાયીઓ અંગે પણ છે.

(ભારાર્પણ પુરવવામાં આવ્યું)

તેમણે 'અપોસ્ટોલિક', 'પેટ્રિયાર્ક', 'પોપ' અને 'વિકાર' ની વ્યાખ્યાનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે.

૪. એવો પણ તર્ક કરવામાં આવ્યો છે કે, ૧૯૩૪ના બંધારણના ભંગરૂપે, પિત્રાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાનો કેથોલિકોસ દ્વારા વારંવાર ઇનકાર કરવામાં આવ્યો છે. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે, ૧૯૩૪ના બંધારણના ભંગરૂપે, પિત્રાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાનો કેથોલિકોસ દ્વારા ઇનકાર કરવામાં આવ્યો છે. તેથી બંધારણ ચર્ચને બાંધકામરૂપે બાંધી શકતું નથી.

૫. ત્યારબાદ તેમણે દલીલ કરી છે કે ૧૯૩૪નું બંધારણ કરારના સ્વરૂપનું છે. તે સમાપ્ત થઈ ચૂક્યું છે અને અપીલકર્તાને બાંધક રાખી શકતું નથી. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે ૧૯૯૫નો ચુકાદો બે પ્રતિસ્પર્ધી ગઠનો વચ્ચે સમાધાન કરવાના દષ્ટિકોણથી આપવામાં આવ્યો હતો, જે શક્ય નથી. તેથી વાદી કેથોલિકોસ કોઈપણ ઘોષણાત્મક રાહત મેળવવા હક્કદાર ન હતા.

૬. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે ૧૯૫૯ના સમુદાયમ કેસનો વર્તમાન કાર્યવાહી સાથે કોઈ સંબંધ નથી. અંતમાં, વર્તમાન કેસમાં વડી અદાલતે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો શા માટે ભૂલભર્યો છે તે અંગે કોઈ કારણ દર્શાવ્યું નથી.

૫૩. અપીલકર્તાઓની તરફેથી સી.એ. નં. ૩૬૭૪/૨૦૧૫ અને ૩૬૮૨/૨૦૧૫માં હાજર વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સી.એ. સુંદરમે રજૂઆત કરી છે કે ટ્રસ્ટની રચનાની પાછળનો આશય દીર્ઘ વર્ષોની અનુક્રમિત પરંપરામાં શું અનુસરવામાં આવ્યું છે તેના આધાર પર પરખવાનો હોય છે. તેમણે ૧૫.૮.૧૯૦૫ના તારીખવાળા કોચિન રોયલ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર મૂક્યો છે. ૧૯૧૩નું ઉદમપડી ૨૭.૬.૧૮૭૬ના મુલન્યુરુથી સિનોડની જાહેરાતો અને નિર્ણયો તેમજ ૭મી સદીથી ૧૯૧૩ સુધી અનુસરાતી આવતી પ્રથા અને પરિપાટીને અનુરૂપ છે. ઉક્ત ચુકાદો ચર્ચની મૂળ રચના સાથે સંબંધિત છે. ૧૯૧૩નું ઉદમપડી ૧૯૧૩થી ૧૯૫૯ના સમયગાળા દરમિયાન ચર્ચના કારભારને પણ સંચાલિત કરતું હતું. જ્યારે પેરિશ એસેમ્બલી ૧૯૫૯માં ૧૯૩૪નું બંધારણ સ્વીકારી શકે, ત્યારે તે હાલમાં પણ ૧૯૧૩ના ઉદમપડી અનુસાર ચાલવાનો નિર્ણય કરી શકે છે. કેથોલિકોસને એન્ટિઓકના પેટ્રિઆર્ક મારફતે સેન્ટ પીટરના એપોસ્ટોલિક થ્રોનની આધ્યાત્મિક કૃપા પ્રાપ્ત નથી. ૧૯૫૯થી ૧૯૭૦ સુધી ૧૯૩૪ના બંધારણનું અનુસરણ કરવાથી મૂળભૂત હકોનો પરિત્યાગ કે પ્રતિબંધ લાગુ પડતો નથી. ૧૯૭૪ પછી પક્ષકારો સમાધાન સાધી શક્યા નથી. આ શ્રદ્ધાનો એક મૂળભૂત સિદ્ધાંત છે કે ચર્ચમાં પ્રાર્થના કે ધાર્મિક સેવાઓ ચલાવતા ધાર્મિક મહાનુભાવોને એન્ટિઓકના પેટ્રિઆર્કની આધ્યાત્મિક કૃપા હોવી જોઈએ. ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ આગળ ધપાવવામાં આવેલ વિકરને ચર્ચમાં કાર્ય કરવાની કોઈ હકદારી નથી. મોરાન માર બેસેલિઓસ કેથોલિકોસ અને અન્ય વિ. મોસ્ટ રેવ. માર પૌલોઝ અથેનાસિયસ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ સર્વોચ્ચ અદાલત પરફ, ૧૯૯૫નો ચુકાદો અને વટ્ટીપનમ દાવોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. ૨૦૦૪ અને ૨૦૦૮માં કેથોલિકોસ જૂથે તે સમયના પેટ્રિઆર્કની ભારત મુલાકાતને વડી અદાલતમાં રિટ અરજીઓ દાખલ કરીને પડકારેલી હતી. ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ વિકરની ફરજો આધ્યાત્મિક તેમજ વ્યવસ્થાપકીય બંને સ્વરૂપની છે. તેમણે ૧૯૩૪ના બંધારણની વિવિધ જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. કોલેન્ચેરી ચર્ચ ૨૦૧૧માં કરવામાં આવેલા સુધારાઓથી બંધાયેલો નથી. બંધ અને ચાલુ વિવાદોને કારણે કેથોલિકોસ ગુંડાઓ

મારફતે કાયદો અને વ્યવસ્થાની સમસ્યાઓ ઊભી કરવા માટે જાણપૂર્વક પ્રયત્નો કરી રહ્યા છે. ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૫માં ઉલ્લેખિત કેનનને મથન માલપન વિ. ઓલાહનન ગીવરધીસ જપ ટી.એલ.આર. ૧૧૬માં સ્વીકારવામાં આવ્યો નથી.

૫૪. શ્રી સી.એસ. વૈદનાથન, વર્ષ ૨૦૧૫ની દીવાની અપીલ ક્રમાંક ૩૬૮૧ અને ૩૬૮૩માં હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે એન્ટીયોકના પેટ્રીઆર્ક આધ્યાત્મિક પ્રમુખ છે. એન્ટીયોકના પેટ્રીઆર્કના અધીન રહેલા કેથોલિકોસ, જે તેમની સૃષ્ટિરૂપ પદવી છે, તેઓ શરતો નિર્ધારિત કરી શકતા નથી. સંચાલનમાં રહેલા વ્યક્તિઓ ટ્રસ્ટના ઉદ્દેશમાં ફેરફાર કરી શકતા નથી. તેમણે કોચીન રોયલ અદાલતના ચુકાદા (ઉપરોક્ત) તથા અન્ય નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. તેમણે ઉડમ્પડીઓ પર પણ આધાર મૂક્યો છે અને દલીલ કરી છે કે તે નોંધાયેલ દસ્તાવેજો હોવાને કારણે પ્રબલ રહેશે. કોલેન્ચેરી ચર્ચના પ્રતિનિધિઓ વર્ષ ૧૯૩૪ની બેઠકમાં હાજર રહ્યા નહોતા. વર્ષ ૧૯૩૪નું બંધારણ સ્વૈરિછક સંસ્થા અથવા એસોસિયેશનના કાર્યોને નિયમિત કરતી ઉપવિધિ અથવા નિયમો છે. તેને સર્વકાળે બાધ્યકારી ગણાવી શકાય નહીં. તેમાં સુધારો અથવા ફેરફાર કરી શકાય છે. વર્ષ ૧૯૩૪ના બંધારણમાં વર્ષ ૧૯૫૧, ૧૯૬૭, ૧૯૮૭, ૨૦૦૬ અને ૨૦૧૧માં એકથી વધુ વાર સુધારા કરવામાં આવ્યા છે. તે બાઈબલ નથી. આ અદાલતે પણ વર્ષ ૧૯૮૫ના ચુકાદામાં વર્ષ ૧૯૩૪ના બંધારણમાં સુધારો કરવાનો આદેશ કર્યો હતો. જો ધાર્મિક અદાલતના નિર્ણયની અંતિમતાનો સિદ્ધાંત કેથોલિકોસના બહિષ્કારની માન્યતા અંગે યથાવત્ માનવામાં આવે, તો આ અદાલત વર્ષ ૧૯૫૮ અથવા ૧૯૮૫ના ચુકાદાઓમાં બહિષ્કારની માન્યતાના પ્રશ્નમાં પ્રવેશ કરી શકતી ન હોત. તેમણે ૧૫ લોયર્સ એડિશન ૨ ડી ૧૫૫માં આવેલા યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. આ અદાલતે બહિષ્કારના પ્રશ્નની તપાસ કરતી વખતે કાનૂનના તટસ્થ સિદ્ધાંતો અપનાવ્યા હતા.

સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૯ અને ૨૫ને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ કરવો યોગ્ય માન્યો નથી કે ૧૯૩૪નું સંવિધાન મલંકરા જેકોબાઈટ/ઓર્થોડોક્સ ચર્ચીસની તમામ પેરિશ ચર્ચો પર લાગુ પડશે. ૧૯૩૪ના સંવિધાનને સ્વીકાર ન કરવાનું પરિણામ માત્ર એટલું જ થઈ શકે કે સભાના પાદરીઓ તરીકેના તમામ વિશેષાધિકારો તથા સમુદાયમની મિલ્કત સંબંધિત અધિકારોનો અંત આવે. પેરિશનરો પેરિશ ચર્ચ અને કબ્રસ્તાનની મિલ્કતના માલિક છે અને ૧૯૩૪ના સંવિધાનને સ્વીકાર ન કરવાના આધાર પર તેમને તે અધિકારથી વંચિત કરી શકાતા નથી. જેકોબાઈટ ચર્ચ એપિસ્કોપલ ચર્ચ નથી અને પેરિશની મિલ્કતો એપિસ્કોપામાં નિહિત થતી નથી.

કેથોલિકોસની સર્વોચ્ચતા સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે. મૃતદેહોના દફનવિધિને અવરોધવામાં આવી હોય તેવી અસંખ્ય ઘટનાઓ બની હતી. ઉદંપાડીનું નોંધણીકરણ મિલકતના કબજાની સમકક્ષ છે. કોલેન્ચેરી ચર્ચ ધાર્મિક અને પરોપકારી સ્વરૂપનો જાહેર ટ્રસ્ટ છે. અહીં કોઈ હક્કત્યાગ અથવા પ્રતિબંધકારક નિષેધ લાગુ પડતો નથી. મલંકરા ચર્ચ ન તો સંપૂર્ણપણે એપિસ્કોપલ છે અને ન તો તે એક સભાજન્ય એકમ છે. ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ નિયુક્ત કોઈ નિશ્ચિત વિકર અથવા પાદરીઓ દ્વારા કરવામાં આવનાર ધાર્મિક સેવાઓ/વિધિવિધાનો અંગે માગવામાં આવેલી જાહેરાત ચર્ચના મૂળ હેતુનું ઉદ્વંધન કરશે અને કલમો ૨૫ અને ૨૬ તેમજ ઉદંપાડીની જોગવાઈઓનું પણ ઉદ્વંધન કરશે, અને મલંકરા ઓર્થોડોક્સ ચર્ચના કેથોલિકોસ પક્ષને આધ્યાત્મિક અથવા લૌકિક સત્તા અદાલત દ્વારા સોંપવા માટે કોઈ ચુકિતપૂર્ણ આધાર નથી. પિત્રાર્કોને આધ્યાત્મિક અને લૌકિક બાબતોમાંથી દૂર કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે, જેના પરિણામે કાયદો અને વ્યવસ્થાની સમસ્યાઓ ઊભી થાય છે.

૫૫. શ્રી મોહન પરાસરન, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે, ઉપરાંત, ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ, અધિનિયમોની રચના અને વિવિધ ચુકાદાઓના પ્રભાવનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે ચર્ચનું સંચાલન માત્ર ૧૯૩૪ના બંધારણના

આધારે જ થવું આવશ્યક નથી. તેમણે ૧૮૯૦ના નોંધાયેલ ઉડમ્પડી પર આધાર મૂક્યો છે. ચર્ચની અંતિમ આસ્થા એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કમાં રહેલી છે. સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટની કલમ ૩૫ને ધ્યાને લેતાં, જેમ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી તેવી બંધનકારક ઘોષણા મંજૂર કરવામાં આવી શકતી ન હતી. ભારતના બંધારણમાં કરાયેલ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં ૧૯૩૪નું બંધારણ માન્ય રહી શકતું નથી. અપીલકર્તા ચર્ચ, માલંકરા ચર્ચનો સભ્ય હોવાને કારણે, બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ની જોગવાઈઓ મુજબ બહાર નીકળીને કોઈપણ સંઘ સાથે જોડાવાનો અધિકાર ધરાવે છે. તેમણે માનવ અધિકારોની સર્વજ્ઞાત ઘોષણાના અનુચ્છેદ ૨૦ પર પણ આધાર મૂક્યો છે, જેના અનુસાર કોઈ વ્યક્તિને કોઈ સંઘનો સભ્ય બનવા માટે બળજબરી કરી શકાશે નહીં. તેમણે આગળ દલીલ કરી હતી કે અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(સી) હેઠળ સંઘની રચનાના અધિકારમાં નકારાત્મક અધિકાર પણ સમાયેલ છે, એટલે કે, કોઈ સંઘનો ભાગ ન બનવાનો અધિકાર. જો બહાર નીકળવાના અધિકારને માન્યતા ન આપવામાં આવે તો તે ઉપાસકો/પેરિશિયનોના બહુમતીના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન ગણાશે. ૧૯૩૪ના બંધારણનું એવું અર્થઘટન કરી શકાય નહીં કે જેના દ્વારા પેરિશ ચર્ચની ઓળખ જ છીનવાઈ જાય. અપીલકર્તાઓ ઉપર ૧૯૩૪નું બંધારણ બંધનકારક નથી એવી રજૂઆતને અસ્પર્શિત રાખીને, એમ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે કાથોલિકોસનું વર્તન અત્યંત વાંધાજનક હતું અને તેથી તેઓ માગવામાં આવેલી ઘોષણાત્મક વૈકલ્પિક રાહત મેળવવા હકદાર રહેતા નથી. તેઓ સ્વચ્છ હાથે અદાલત સમક્ષ આવ્યા નથી. પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતા ન સ્વીકારવાને કારણે કાથોલિકોસને વિધર્મી માનવામાં આવતા હતા અને સમુદાયમ દાવામાં આ મુદ્દો સમાપ્ત થઈ ગયો હતો, એવી દલીલ ટકી શકતી નથી. કાથોલિકોસે તો પહેલેથી જ અત્યંત ઘટાડી દેવાયેલા અને લુપ્તપ્રાય બિંદુમાંથી પેટ્રિયાર્કને સર્વથા દૂર કરી નાખ્યા છે. દાવો વાદીઓની તરફેણી ચલાવવાપાત્ર ન હતો અને પ્રતિવાદીઓને પણ અન્ય પેરિશિયનોના ઈઓ નોમિને પ્રતિનિધિ તરીકે બનાવવામાં આવ્યા ન હતા. તેથી ૧૯૯૫નો ચુકાદો અપીલકર્તાઓને બંધનકારક નથી. એપિસ્કોપલ

સ્વરૂપ એટલી જ હદ સુધી છે જેટલી ૧૯૩૪ના બંધારણમાં ઘોષિત કરવામાં આવી છે. કયા પેટ્રિયાર્ક ચર્ચો પર ૧૯૩૪નું બંધારણ અમલમાં આવશે તે દર્શાવવામાં આવ્યું ન હતું. આ અદાલતે કનનાયા ચર્ચો અંગે અલગ રીતે નિર્ણય કર્યો છે. એ જ તર્કના આધારે, આ અદાલતે ઠરાવવું જોઈએ કે માલંકરા ચર્ચો પર પણ તેમના પોતાના બંધારણ અથવા ઉડમ્પડી દ્વારા જ શાસન થવું જોઈએ. બહાર નીકળવાનો અધિકાર આપવો જ જોઈએ કારણ કે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતામાં તેમણે જે મૂળભૂત આસ્થા મૂકી હતી તેનું ભંગ થયું છે. જ્યારે બે જૂથો હોય અને સમુદાય વિભાજિત હોય, ત્યારે વિભાજિત સમુદાય પર બંનેમાંથી એક જૂથની ઈચ્છા વિરુદ્ધ એકમાત્ર નેતૃત્વ લાદવાનું કાર્ય અદાલતનું નથી. જો કોઈ વિભાજિત ધાર્મિક સમુદાયને એક ચોક્કસ નેતાને સ્વીકારવા માટે મજબૂર કરવામાં આવે તો તે ધર્મસ્વાતંત્ર્યનું ઉલ્લંઘન ગણાશે. એક્સ ડેબિટો જસ્ટિટિયેનો સિદ્ધાંત પોતે અન્યાયનું સાધન અથવા દમનનું વાહન બની શકતો નથી. તેમણે આ મુદ્દાને વધારાની લેખિત રજૂઆતોમાં પણ વધુ દૃઢ બનાવ્યો છે. બાબતો હવે એવી સ્થિતિએ પહોંચી ગઈ છે જ્યાંથી પરત ફરવું શક્ય નથી અને તેમણે ૨૦૦૨નું ભિન્ન બંધારણ સ્વીકારી લીધું છે. કાથોલિકોસ જૂથ અને પેટ્રિયાર્ક જૂથ વચ્ચે સમાધાન શક્ય નથી. તેઓ આસ્થા અને વ્યવહારમાં ભિન્ન છે અને એક જૂથ બીજાને પરાસ્ત કરી શકતું નથી. ચર્ચને ૨૦૦૨ના બંધારણ હેઠળ સંચાલન કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવવી જોઈએ.

૫૬. શ્રી શ્યામ દીવાન, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, પ્રતિવાદી નં.૧૪ તરફથી હાજર રહી અને ૨૦૧૫ ની સી.એ. નં.૩૬૭૪ માં અપીલકર્તાઓને સમર્થન આપતા, વિવિધ નિર્ણયોના આધાર પર દલીલ કરી કે પ્રતિવાદી ચર્ચ ધાર્મિક સ્વરૂપનો જાહેર ટ્રસ્ટ છે. તેનું વહીવટ ૧૩.૧૨.૧૯૧૩ તારીખના નોંધાયેલ ઉડમ્પડી હેઠળ છે. સી.પી.સી.ની કલમ ૮૨ મુજબ, અદાલતે ૧૯૧૩ ની ઉડમ્પડીની બાંધકામ શરતોનો અમલ કરાવી ટ્રસ્ટના વહીવટની યોજના ઘડવાની આવશ્યકતા હતી.

ઉડમપડીમાં ત્યારબાદ નોંધાયેલ કોઈ દસ્તાવેજ દ્વારા ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી કે તેને પરાસ્ત કરવામાં આવી નથી. ૧૯૩૪ નું બંધારણ નોંધાયેલ દસ્તાવેજ નથી. તે કોઈ પણ રીતે ૧૯૧૩ ની ઉડમપડી પર આંચકો પહોંચાડતું નથી, તેની અસર કરતી નથી કે તેને સ્પર્શતું પણ નથી, તો તેને પરાસ્ત કરવાની તો વાત જ દૂર રહી. ૧૯૩૪ ના બંધારણની કોઈપણ જોગવાઈ ૧૯૧૩ ની ઉડમપડી મુજબ ટ્રસ્ટીઓ પાસેથી મિલકત હરણ કરતી નથી.

૫૭. શ્રી વી.કે. બિજુએ, સી.એ. ક્રમાંક ૫૪૧૦ ઓફ ૨૦૧૭ માં વિદ્વાન વકીલ તરીકે, એવી રજૂઆત કરી હતી કે વડી અદાલતે ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં વ્યક્ત થયેલ અલ્પમતના અભિપ્રાય પર આધાર રાખીને ભૂલ કરી છે. પ્રથાઓ અને શ્રદ્ધા મુજબ પેરિશનર્સના ધાર્મિક અધિકારો અને લૌકિક અધિકારો પરસ્પર ગુંથાયેલા છે. તેથી તેઓને અલગ પાડી શકાય નહીં. ધર્મનો આવશ્યક ભાગ માન્યતાઓ પ્રત્યેનું સંપૂર્ણ સમર્પણ છે અને તેમાં ફેરફાર કરી શકાય નહીં. આધ્યાત્મિકતા પણ ધર્મનો ભાગ બને છે અને તેને અલગ પાડી શકાય નહીં, તેથી અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળના અધિકારોને મર્યાદિત કરી શકાય નહીં. ઓર્ડર ૧ રૂલ ૮ સી.પી.સી. ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી. ગેરકાયદેસર સુધારો મંજૂર કરી શકાય તેમ નહોતો. પેટ્રિઆર્ક જૂથનું ૨૦૦૨ નું બંધારણ અમલમાં છે. તે જ બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ સાથે સુસંગત છે.

૫૮. શ્રી ફિલિપ જોન, વિદ્વાન વકીલ, જેઓ સી.એ. નં. ૩૬૭૪ સન ૨૦૧૫ અને ૩૬૮૨ સન ૨૦૧૫ માં હાજર રહ્યા હતા, તેમણે ૧૯૧૩ના ઉડમપડી પર આધાર મૂક્યો છે અને દલીલ કરી છે કે કેથોલિકોસે મલન્કારા ચર્ચમાં પેટ્રિઆર્કના પ્રવેશ સામે રિટ અરજી દાખલ કરીને ૧૯૩૪ના બંધારણનો ભંગ કર્યો છે. પેરિશ ચર્ચ એક સ્વતંત્ર અને સ્વાયત્ત ટ્રસ્ટ છે. તેમણે વિવિધ ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કર્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે સેન્ટ પીટરથી એન્ટિયોકના પેટ્રિઆર્ક સુધી અપોસ્ટેટનો

ઉત્તરાધિકાર મલન્કારા ચર્ચનો મૂળભૂત વિશ્વાસ છે. તેમણે ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૭, ૮ અને ૪૩ માં તથા સન ૨૦૧૧માં કરવામાં આવેલા સુધારા અંગે પણ પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો છે. ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ વિકારને ધાર્મિક તેમજ આધ્યાત્મિક બંને કાર્ય કરવાના હોય છે. હસ્તક્ષેપકર્તાની તરફથી શ્રી રિતેશ કુમારે અપીલકર્તાઓ દ્વારા સ્થાપિત મામલાને સમર્થન આપ્યું છે.

પ્રતિવાદીઓ તરફથી કરવામાં આવેલી દલીલો:

૫૯. કોલેન્ચેરી ચર્ચ મામલે પ્રતિવાદી નં. ૧ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે.કે. વેણુગોપાલે રજૂ કર્યું છે કે વર્તમાન અપીલ નાગરિક દાવામાંથી ઉદ્ભવે છે અને તેને દાવામાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ સુધી જ મર્યાદિત રાખવી જોઈએ, એટલે કે, પ્રશ્નાધીન ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણથી થવાનું છે કે ૧૯૧૩ના ઉડમ્પડીથી. તેમણે વધુમાં દલીલ કરી કે કેટલીક બાબતો મોરાન માર બેસેલિઓસ વિ. ટી. પાઉલો અવીરા એ.આઈ.આર. ૧૯૫૯ એસ.સી. ૩૧ (ઉપરોક્ત) અને ૧૯૯૫ના ચુકાદા દ્વારા આવરી લેવામાં આવી છે. તે આ મુજબ છે:

(એ) માલંકારા ચર્ચનું ૧૯૩૪નું બંધારણ ૨૬.૧૨.૧૯૩૪ના રોજ યોજાયેલી એમ.ડી. સેમિનરીની બેઠકમાં વિધિવત્ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.

(બી) મલંકારા ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચ, ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલી હદ સુધી એપિસ્કોપલ છે. ઉક્ત બંધારણ પેરિશ ચર્ચોના કાર્યોનું શાસન કરે છે અને તે પ્રબલ રહેશે.

(સી) ૧૯૩૪નું બંધારણ પિતૃપ્રધાન પક્ષ સાથે સંબંધ ધરાવતા વ્યક્તિઓ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.

(ડી) પેટ્રિયાર્કની સત્તા માલંકારા ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચના સાંસારિક કારભારના શાસન સુધી વિસ્તરતી નથી.

(ઈ) વર્ષ ૧૯૬૪માં પેટ્રિઆર્કે કેથોલિકોસના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રને યથાવત રીતે નિર્ધારિત અને સીમાબદ્ધ કરવામાં કાળજી લીધી હતી, અને તે માટે મધ્ય પૂર્વના કેટલાક વિસ્તારોને કેથોલિકોસના અધિકારક્ષેત્રમાંથી બહાર રાખ્યા હતા.

વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે ૧૯૯૫ના ચુકાદા પછી થયેલા કેટલાક મહત્વપૂર્ણ વિકાસો તરફ પણ ધ્યાન દોર્યું છે.

આ અદાલતે ૧૯૯૬ના ચુકાદા દ્વારા ૧૯૩૪ના બંધારણમાં કરાયેલા કેટલાક સુધારાઓને મંજૂરી આપી હતી અને તેનાં અનુસંગિક હુકમનામું પસાર કર્યું હતું તથા વર્ષ ૧૯૯૭માં તેમાં ફેરફાર કર્યો હતો. ન્યાયમૂર્તિ વી.એસ. માલીમહે આ અદાલતના આદેશો હેઠળ ચૂંટણી યોજી હતી, જેને આ અદાલતે માન્ય રાખી હતી. મલંકરા એસોસિયેશને બહુમતીથી મારથોમા મેથ્યૂઝ ૨ (પૂર્વના કેથોલિકોસ)ને મલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે ચૂંટ્યા હતા. આ અદાલતે તેને અંતિમ અને બંધનકારક જાહેર કર્યું હતું અને તે કોઈપણ અદાલત અથવા અન્ય કોઈ મંચ સમક્ષ કોઈ પડકારનો વિષય બન્યું ન હતું. પેટ્રિઆર્ક પક્ષે અમલવારીની કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી, જેના અનુસંધાને ૨૦૦૨માં ચૂંટણી યોજાઈ હતી. પેટ્રિઆર્ક પક્ષે દાખલ કરેલી અમલવારી અરજીમાં જણાવ્યું હતું કે તેમણે ૧૯૩૪ના બંધારણને સ્વીકાર્યું હતું. મેટ્રોપોલિટનોએ પણ તે જ અસરના સોગંદનામા સમર્થિત કર્યા છે. આ રીતે, પેટ્રિઆર્ક પક્ષના સભ્યોએ ૧૯૩૪નું બંધારણ અને ૧૯૯૫નો ચુકાદો બંધનકારક તરીકે સ્વીકાર્યો હતો. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું હતું કે ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૧૩૨ને ધ્યાનમાં લેતા, બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય તેવા તમામ કરારો, હોદ્દાઓ અને પ્રથાઓને બિનઅસરકારક અને રદબાતલ કરવામાં આવે છે. ૧૯૧૩નું ઉડંપડી ૧૯૩૪ના બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત હોવાથી રદબાતલ થાય છે અને બિનઅસરકારક છે. તેમણે બંને વચ્ચેની અસંગતતાઓ દર્શાવતો તુલનાત્મક ચાર્ટ રજૂ કરીને પોતાની રજૂઆતોને સ્થાપિત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું હતું કે ૨૦૦૨માં નવી ચર્ચ અને નવા બંધારણની રચના ૧૯૯૫માં

અપાયેલા નિર્ણયને બાજુ પર મૂકવા માટેનો એક આવરણીય ઉપાય હતો. પેટ્રિઆર્ક પક્ષે ૧૯૯૫ના ચુકાદા અનુસાર આ અદાલતે નિર્દેશિત કરેલી ચૂંટણીમાં ભાગ લેવો જોઈએ હતો. દાવાનો કારણ ૨૦૦૨માં ઊભું થયું હતું અને પેટ્રિઆર્ક પક્ષે પણ માત્ર આ અદાલતના ચુકાદાથી છૂટકારો મેળવવા માટે ૨૦૦૨માં નવું બંધારણ બનાવ્યું હતું. ૨૦૦૨નું બંધારણ ૧૯૩૪ના બંધારણ સાથે અસંગત છે અને તે પ્રબળ રહી શકતું નથી. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે વધુમાં ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ પેટ્રિઆર્ક અને કેથોલિકોસની ભૂમિકા તરફ ધ્યાન દોર્યું છે. તેમણે અમારી દૃષ્ટિ કલમ ૧, ૨, ૯૪, ૯૮, ૧૦૦ અને ૧૦૧ તરફ આકર્ષિત કરી છે. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે મલંકરા ચર્ચના વૈશ્વિક, ધાર્મિક અને આધ્યાત્મિક વહીવટ સંબંધિત મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર કલમ ૯૪ મુજબ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનમાં નિહિત છે. કલમ ૯૮ મુજબ, કેથોલિકોસ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનનો હોદ્દો પણ ધારણ કરી શકે છે. કલમ ૧૦૦ જાહેર કરે છે કે કેથોલિકોસની સત્તાઓમાં પ્રીલેટ્સનું અભિષેક કરવું, એપિસ્કોપલ સિનોડની અધ્યક્ષતા કરવી, તેના નિર્ણયો જાહેર કરીને તેમનો અમલ કરાવવો, સિનોડના પ્રતિનિધિ તરીકે વહીવટ ચલાવવો અને પવિત્ર મોરોનનું અભિષેક કરવું સામેલ છે. વધુમાં દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કલમ ૧૦૧ મુજબ મલંકરા ચર્ચ કેથોલિકોસના સહકારથી ધર્મસંમત રીતે અભિષિક્ત પેટ્રિઆર્કને માન્ય રાખશે. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું હતું કે હાલની કાર્યવાહી એ અગાઉના ચુકાદાઓથી નિષ્પન્ન થઈ ચૂકેલા મુદ્દાઓને ફરીથી ખોલવાનો પ્રયાસ છે. આ અદાલતે ૧૯૫૯ના ચુકાદામાં અને ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં પણ ૧૯૩૪ના બંધારણના સ્વીકારને સમર્થન આપ્યું છે. ૧૯૩૪ના બંધારણમાં પેરિશ ચર્ચોની મિલ્કતો વિષેની જોગવાઈઓ પણ કલમ ૨૩, ૨૭, ૩૯ અને ૪૦માં સમાવિષ્ટ છે. ૧૯૩૪ના બંધારણમાં વહીવટની યોજના સમાવિષ્ટ હોવાથી સી.પી.સી.ની કલમ ૯૨ હેઠળ કોઈ યોજના ઘડવાનો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. વર્ષ ૨૦૦૨માં નવું બંધારણ ઘડીને સંબંધિત વ્યક્તિઓએ માત્ર મલંકરા ચર્ચનો જ નહીં, પરંતુ દરેક પેરિશ ચર્ચ સંબંધિત અસ્તિત્વમાં રહેલા ટ્રસ્ટનો પણ ત્યાગ અને પ્રત્યાખ્યાન કર્યું હતું. એવું કાર્યા પછી તેઓ સી.પી.સી.ની કલમ ૯૨ હેઠળ રાહત મેળવવા પાત્ર નથી. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળના

પોતાના અધિકારોના ઉપયોગમાં ચર્ચના કોઈપણ સભ્ય માટે મલંકરા ચર્ચ છોડીને પોતાની પસંદગીના અન્ય કોઈપણ ધર્મનું અનુસરણ કરવું ખુલ્લું છે. તેમ છતાં, પેરિશના બહુમતી સભ્યો મલંકરા ચર્ચ છોડવાનો અને પેરિશ ચર્ચોની મિલ્કતો પોતાના સાથે લઈ જવાનો અથવા તેનો ભોગવટો ચાલુ રાખવાનો મુક્તપણે નિર્ણય કરી શકે છે એવો વિવાદ સંપૂર્ણપણે અસ્થિર છે. પેરિશ ચર્ચોની મિલ્કતો પેરિશના સભ્યોમાં નિહિત થતી નથી. ટ્રસ્ટ હેઠળ ધારિત મિલ્કતો હિતભોગીઓમાં નહીં પરંતુ ટ્રસ્ટીઓમાં નિહિત થાય છે, જેમ કે છત્રા કુમારી દેવી વિ. મોહન બિક્રમ શાહ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૩૧ પી.સી. ૧૯૬ માં પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યું છે. ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ ટ્રસ્ટીઓ વિકર અને સામાન્ય સંચાલક છે અથવા વૈકલ્પિક રીતે મલંકરા ચર્ચના ટ્રસ્ટીઓ છે. પેરિશના સભ્યો બહુમતીથી કે અન્યથા પેરિશ ચર્ચોની મિલ્કતો પર કોઈ હકનો દાવો કરી શકતા નથી અને તે તો ટ્રસ્ટને જ નિષ્ફળ બનાવવાનું થાય. ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૧૨૫ એવી પરિસ્થિતિ વિષે છે જ્યાં મલંકરા ચર્ચના સભ્યો ચર્ચ છોડી દે છે અને તે જોગવાઈ કરે છે કે આવી સ્થિતિમાં પ્રસ્થાન કરનાર સભ્યોને મિલ્કતો પર કોઈ હક રહેતો નથી. તે ચર્ચની મિલ્કત તરીકે જ રહેશે. આ રીતે, પેટ્રિઆર્ક પક્ષે ૧૯૩૪ના બંધારણનું પાલન કરવાનો ઇનકાર કરવાથી વારંવાર વિવાદો ઊભા થયા. મલંકરા ચર્ચમાં સૌહાર્દ અને સુમેળ જાળવવાનો એકમાત્ર માર્ગ એ છે કે તમામ પક્ષોને બંધારણના અક્ષર અને ભાવના મુજબ પાલન કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે અને શાંતિ તથા સુમેળ સ્થાપિત કરવામાં આવે.

૬૦. સી.એ. નં. ૩૬૮૨ ઓફ ૨૦૧૫ માં પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કૃષ્ણન વેણુગોપાલે દલીલ કરી કે આ વિવાદ વિશ્વની અતિ પ્રાચીન ખ્રિસ્તી ચર્ચોમાંની એક એવી મલંકરા ચર્ચ, જેને સિરિયન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ ઓફ ધ ઇસ્ટ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે અને જેની સ્થાપના ભારતમાં ઈ.સ. ૫૨ માં થઈ હતી, તેની સંબંધિત છે. અપીલકર્તાઓએ પોતાની

દલીલોમાં પોતાની અર્જઓની હદને વટાવી દીધી છે. બહુમતી, અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળના અધિકારના અમલના નામે, ચર્ચની મિલકત છીનવી શકતી નથી. ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં, આ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ૧૯૩૪ નું બંધારણ પેરિશ ચર્ચોના કારોબારને, જેટલી હદ સુધી તે અંગે જોગવાઈ કરે છે, સંચાલિત અને નિયમિત કરશે. તેમણે આ અદાલત સમક્ષ ૧૯૩૪ ના બંધારણની વિવિધ જોગવાઈઓ રજૂ કરી છે. બંધારણ મુજબ, પેરિશ સભામાં પેરિશનરોની બહુમતી પણ, ચર્ચની શ્રેણીબદ્ધ સત્તાઓની મંજૂરી વિના, પોતપોતાના બળે જંગમ કે સ્થાવર મિલકતોને ૧૯૩૪ ના બંધારણની વ્યાપ્તિની બહાર લઈ જઈ શકતી નથી. તેમણે ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમો ૨૩, ૩૭, ૧૨૪, ૧૨૫ નો ઉલ્લેખ કર્યો છે. તેમણે હાઉસ ઓફ લોર્ડ્સ વગેરેના કેટલાક ચુકાદાઓનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે. નોંધપોથીમાં વિશ્વાસઘોષણા ઉપલબ્ધ ન હોવાથી, હરીફ ગઠબંધનો દ્વારા કરવામાં આવેલા સ્પર્ધાત્મક દાવાઓ નક્કી કરવા અદાલત ચર્ચમાં પ્રચલિત પ્રયોગ અથવા પ્રથાનો આધાર લઈ શકે. કોલેન્યેરી ચર્ચનું વહીવટ માત્ર ૧૯૩૪ ના બંધારણ હેઠળ જ કરવામાં આવ્યું હતું, ૧૯૧૩ ના ઉડમપડી મુજબ નહીં. ૧૯૫૯ અને ૧૯૯૫ ના ચુકાદાઓએ ૧૯૩૪ ના બંધારણને માન્ય ઠેરવ્યું છે. ૨૦૦૨ ના બંધારણ પ્રત્યે વફાદારીની શપથ લઈને, પેરિશનરો કોલેન્યેરી ચર્ચની સંપત્તિઓ છીનવી શકતા નથી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે મલંકરા એસોસિયેશન અને એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક વચ્ચે સહકાર અને પરામર્શ માત્ર ત્યારે જ શક્ય છે જ્યારે પેટ્રિયાર્ક તે માટે સંમત હોય, પરંતુ ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં આ અદાલતે ઠરાવ્યા મુજબ તે એકતરફી રીતે કાર્ય કરી શકતા નથી. પેટ્રિયાર્કનું ધાર્મિક વિધિ અનુસાર અભિષેક માત્ર કેથોલિકોસના સહકારથી જ થઈ શકે. ૨૦૦૨ માં ૧૯૩૪ ના બંધારણના માળખામાં રહી મલંકરાની ચૂંટણીઓમાં ભાગ લેનાર પેરિશ ચર્ચો તેનાથી બંધાયેલા રહેશે અને તેમની સંપત્તિઓ તેમનાં સંબંધિત એન્ડોમેન્ટ્સ સાથે જ રહેશે અને પેરિશનરો દ્વારા છીનવી શકાય તેમ નહીં. પેરિશ ચર્ચો ૧૯૩૪ ના બંધારણથી બંધાયેલા છે. વડી અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો છે કે કોલેન્યેરી ચર્ચનું વહીવટ ક્યારેય ૧૯૧૩ ના ઉડમપડી મુજબ કરવામાં આવ્યું નહોતું, જેના માટે વિવિધ

કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા છે. પુરાવા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. કોલેન્ચેરી ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૩૪ ના બંધારણ દ્વારા થતું હતું તેવો દબ મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવો ઉપલબ્ધ છે. ૧૯૧૩ નું ઉડમપડી વિશ્વાસપત્ર નથી અને તે ચર્ચના વહીવટને સંચાલિત કરતું નથી. ચર્ચના વહીવટને તે સંચાલિત કરે છે એવી દલીલ, ૧૯૫૯ અને ૧૯૯૫ ના ચુકાદાઓના પ્રકાશમાં, રચનાત્મક પૂર્વનિર્ણિતતાના સિદ્ધાંતથી અવરોધિત છે. આ દસ્તાવેજ દ્વારા વિશ્વાસ રચવામાં આવ્યો નથી. તે ૭ મી સદીમાં રચાયો હતો. તે ૧૯૧૩ ના ઉડમપડી દ્વારા રચાયેલો નહીં પરંતુ પૂર્વઅસ્તિત્વમાં રહેલો વિશ્વાસ હતો. કલમ ૯૨ હેઠળ યોજના ઘડવા માટે જે પૂર્વશરત છે એવી ચર્ચના કુપાલન અને દુરવ્યવસ્થાપન અંગે વાદપત્રમાં કોઈ ચોક્કસ આવરણો નથી. નાગરિક પ્રક્રિયા સંહિતા ની કલમ ૯૨ હેઠળના દાવામાં મિલકતના અધિકારો અંગે કોઈ ઘોષણા આપી શકાય નહીં. પેટ્રિયાર્ક પક્ષે માર્ચ ૨૦૦૨ માં આ અદાલતના ૧૯૯૫ ના ચુકાદા અનુસાર યોજાયેલી ચૂંટણીઓનો બહિષ્કાર કર્યો હતો અને આ અદાલતના નિર્દેશનું ઉલ્લંઘન કર્યાને કારણે તેઓ આ અદાલત પાસેથી કોઈ રાહત માંગવા હકદાર નથી. ન્યાયમૂર્તિ માલીમઠનો અહેવાલ યથાવત્ સ્વીકારવામાં આવ્યો છે. અપીલકર્તાઓ કોઈપણ રાહત મેળવવા હકદાર નથી.

૬૧. પ્રતિવાદીઓ તરફથી સી.એ. ક્રમાંક ૩૬૭૪ ના ૨૦૧૫, ૩૬૮૧ ના ૨૦૧૫ અને ૩૬૮૩ ના ૨૦૧૫ માં હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઈ.એમ.એસ. અનમએ દાવાની વ્યાપ્તિ અંગે રજૂઆત કરી છે. ચર્ચનું શાસન ૧૯૩૪ ના બંધારણ દ્વારા થાય છે. મિલ્કતો અંગે વાદપત્ર મૌન છે. મિલ્કતોના સંપાદન અંગે, તે ક્યારે અને કેવી રીતે સંપાદિત કરવામાં આવી, સંપાદનનો હેતુ શું હતો, પ્રતિફળની રકમ ક્યાંથી આવી, અને મિલ્કતો કોની પાસેથી ખરીદવામાં આવી તે અંગે કોઈ કથન કરવામાં આવ્યું નથી. માલિકીના દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી. કર, મહેસૂલ, આવક વગેરેની ચુકવણી સંબંધિત કોઈ પુરાવો નોંધ પર મૂકવામાં આવ્યો નથી. પેરિશનરોને જનમતસંગ્રહ અથવા ચૂંટણી દ્વારા ચર્ચની મિલ્કતો સાથે ચર્ચમાંથી

અલગ થઈ જવાનો કોઈ અધિકાર નથી. પેરિશની મિલ્કતો પેરિશનરોમાં નિહિત છે તેવું કોઈ કથન નથી. તેથી નીચેની અદાલતોને આ પ્રશ્ન પર વિચારવાની કોઈ તક પ્રાપ્ત થઈ નહોતી. કોઈ પણ પેરિશનર અથવા સમર્પણ કરનાર વ્યક્તિ ચર્ચની મિલ્કતમાં કોઈ અધિકાર અથવા હિસ્સો દાવો કરી શકતી નથી. મિલ્કતોનું સંચાલન ૧૯૩૪ ના બંધારણ મુજબ થવાનું છે. પેરિશનરોનો કોઈ એક જૂથ પેરિશની મિલ્કતમાં કોઈ અધિકાર, હક અથવા હિત દાવો કરી શકતો નથી. તેઓ નવી ચર્ચ અને ૨૦૦૨ ના બંધારણની રચના કરીને મિલ્કત લઈ જઈ શકતા નથી. વિદ્વાન વકીલે સંપાદન, વિકર અને લેઈ સ્ટિપર્ડ તથા મિલ્કતો અંગે ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમો ૨૩, ૩૭ અને ૩૯ પર આધાર મુક્યો છે અને તેમણે વિકર, લેઈ ટ્રસ્ટી, પેરિશ મેનેજિંગ કમિટી, સચિવ, મેટ્રોપોલિટન, ડાયોસિસન એસેમ્બલી, ડાયોસિસન કાઉન્સિલ, મલંકરા મેટ્રોપોલિટન વગેરે સત્તાકીય ક્રમ દ્વારા પેરિશની મિલ્કતો ઉપર અસરકારક નિયંત્રણ અને સંચાલન અંગે કલમો ૫૪, ૬૧, ૬૨, ૬૮, ૮૫ અને ૯૪ નો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે. ઉઠાવવામાં આવેલ પ્રશ્ન નાગરિક દાવાની વ્યાપ્તિની બહારનો છે. વિકરોની નિમણૂક અને બદલી ધાર્મિક નહીં પરંતુ લૌકિક બાબતો છે. ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ ૪૦ માં જે રીતે જોગવાઈ છે તે મુજબ પેટ્રીઆર્કને પેરિશ ચર્ચોના વિકરોની નિમણૂક કરવાનો સત્તા અધિકાર ક્યારેય નહોતો. પેટ્રીઆર્ક પોતે જ કલ્પનાઓ આંક એ-૧૩ અને એ-૧૪ દ્વારા ૧૯૩૪ ના બંધારણ અને કેથોલિકોઝના પુનરુત્થાનને સ્વીકાર્યું છે. આ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે તેમાં નિહિત રહેલી તેની સત્તા લગભગ લુપ્ત થવાના બિંદુ સુધી ઘટી ગઈ હતી. ૨૦૦૦ કરતાં વધુ પેરિશ ચર્ચો છે, જેમાંથી ૧% કરતાં પણ ઓછી પેરિશ ચર્ચોમાં જ પેટ્રીઆર્ક જૂથ હિંસાનો આશરો લઈને વિવાદો ઊભા કરી શક્યું હતું. પ્રતિત થાય છે કે પેટ્રીઆર્ક જૂથે ૨૦૦૨ માં, તેઓ અતિ સૂક્ષ્મ અલ્પમતી ધરાવે છે તે બાબતે નિશ્ચિત થઈ, ચૂંટણીનો બહિષ્કાર કર્યો, સમાનાંતર બેઠક બોલાવી અને ૨૦૦૨ ના નવા બંધારણ હેઠળ નવી ચર્ચ રચી. ઉદમપડી સ્થાવર મિલ્કત અંગે કોઈ અધિકારનું સર્જન, ઘોષણા, હસ્તાંતરણ, મર્યાદન અથવા લોપ કરતું નથી અને તેથી તેનું નોંધણીકરણ કોઈ પરિણામકારકતા ધરાવતું નથી. ઉદમપડી બંધારણ પર પ્રબળ થઈ શકતું નથી. આ

દલીલ ઓર્ડર ર નિયમ ર તથા સી.પી.સી. ની કલમ ૧૧ ની સ્પષ્ટીકરણ ૬ ના બળે અપરોધિત છે. શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનું શાસન કેરળ એજ્યુકેશન અધિનિયમ, ૧૯૫૯ દ્વારા થાય છે. ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૬ શાળાની મિલ્કતોના હસ્તાંતરણ પર પ્રતિબંધો મૂકે છે. શાળાનું શાસન ઉપનિયમો દ્વારા થાય છે, જે ઉક્ત અધિનિયમ અને નિયમો હેઠળ વૈધાનિક રીતે બનાવવામાં આવ્યા છે અને મંજૂર કરાયેલા છે. તેથી ૧૯૧૩ ની ઉદમપડી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનું શાસન કરતી નથી. બે અદાલતો દ્વારા માન્ય કરવામાં આવ્યું છે તેમ, ચૂંટણીઓ વિધિવત રીતે યોજાઈ છે. દાવામાં માંગવામાં આવેલી રાહતો સદ્ભાવપૂર્ણ નથી. પેરિશની મિલ્કતો પેરિશનરોમાં નિહિત થતી નથી. પેરિશ ચર્ચોની સંપત્તિઓનું શાસન ૧૯૩૪ ના બંધારણ મુજબ અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનું ૧૯૫૯ ના અધિનિયમ મુજબ થવાનું છે, ૧૯૧૩ ની ઉદમપડી મુજબ નહીં.

૬૨. વર્ષ ૨૦૧૫ ની સી.એ. નં. ૮૭૮૯ માં પ્રતિવાદીની તરફેથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ચંદર ઉદય સિંહએ રજૂ કર્યું છે કે વર્ષ ૧૯૩૪નું બંધારણ વિકર્સની નિમણૂક કરવાની સત્તા ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનમાં નિહિત કરે છે. ઉપરાંત, તેમણે સેમિનરી દાવો, અરથત દાવો, સમુદાયમ દાવો, વર્ષ ૧૯૯૫નો ચુકાદો અને વર્ષ ૧૯૯૫ના ચુકાદા અનુસંધાને ચૂંટણી યોજાય ત્યાં સુધી વર્ષ ૨૦૦૨ સુધીની અનુવર્તી સ્થિતિ અંગે પણ રજૂઆત કરી. એવો તર્ક કરવામાં આવ્યો કે કેટલાક મુદ્દાઓ અંતિમ રીતે નિષ્પન્ન થઈ ચૂક્યા હતા. અપીલકર્તાઓએ આ સર્વોચ્ચ અદાલતના વર્ષ ૧૯૯૫ના ચુકાદાના આદેશનો ભંગ કર્યો છે, કારણ કે તેમણે આ સર્વોચ્ચ અદાલતના સંમતિ આદેશોમાં આપેલા નિર્દેશ મુજબની ચૂંટણીઓ ટાળી દીધી હતી. પેટ્રિયાર્ક ગ્રૂટે, જસ્ટિસ માલીમથ અહેવાલ અંગે આ સર્વોચ્ચ અદાલત સુનાવણી કરી રહી હતી તે દરમિયાન જ, નવું બંધારણ ઘડીને અદાલતને અવગણીને આગળ નીકળવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો અને તેથી તેઓ અપીલોમાં કોઈ રાહત મેળવવા હકદાર નથી. ચર્ચનો મંજૂર કેનન હુદાયા કેનન છે, જે બાર હેબ્રેઅસ

દ્વારા લખાયેલ છે, અર્થાત્ વર્ષ ૧૮૯૮માં પેરિસમાં છપાયેલ કેનન, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે એન્ટિયોકનો પેટ્રિયાર્ક આમંત્રણ આપવામાં આવે તે સિવાય, વહીવટના હેતુસર ટાઈગ્રિસના ઈપાર્કીમાં પ્રવેશ કરશે નહીં. મલંકરામાં વર્ષ ૧૯૧૨માં કેથોલિકોસની રચના કરીને ભારત, સેલોન અને બર્મા ઉપર અધિકારક્ષેત્ર અર્પણ કરવું શાસ્ત્રો કે આસ્થા વિરુદ્ધ નહોતું, એમ આ સર્વોચ્ચ અદાલતે વર્ષ ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ઠરાવ્યું હતું. તેમણે બંધારણની કેટલીક જોગવાઈઓનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે. આ સર્વોચ્ચ અદાલતે વર્ષ ૧૯૯૭માં નિર્ધારિત કર્યું છે કે ચર્ચમાં કોઈપણ પદ અથવા હોદ્દો ધારણ કરવાનો દાવો કરનાર દરેક વ્યક્તિ વર્ષ ૧૯૩૪ના બંધારણથી બંધાયેલ રહેશે અને તે પ્રત્યે નિષ્ઠાની શપથ લેશે.

૬૩. મન્નાથુરની સીરિયન ચર્ચના મામલે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઈ.એમ.એસ. અનમ દ્વારા એવો રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ચર્ચની વિધિવિધાનોના પાલન અંગે ૨૦૧૧માં ઊભેલા કેટલાક વિવાદો દર્શાવવામાં આવ્યા છે અને સર્જાયેલી કાયદો અને વ્યવસ્થાની સમસ્યાને કારણે ઉપવિભાગીય મેજિસ્ટ્રેટે ૨૫.૧૨.૨૦૧૧ના રોજ ડી-૧ ચર્ચનો કબજો લીધો હતો. ૧૮૯૦નું ઉડંપડી અમલમાં રહ્યું નથી. હિસાબો વગેરે પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ કરવામાં આવતું હતું. પેટ્રિયાર્ક પક્ષે ગેરકાયદેસર રીતે ૨૦.૩.૨૦૦૨ના રોજ પુથેનકુઝ ખાતે સમાનાંતર બેઠક યોજી અને જેકોબાઈટ સીરિયન ક્રિશ્ચિયન ચર્ચ નામની નવી સભા રચી અને આ અદાલતના ચુકાદાને બાજુ પર મૂકવા તેમજ અરાજકતા અને ગૂંચવણ ઊભી કરવા માટે ૨૦૦૨નું બંધારણ ઘડ્યું, અને ૩૦.૩.૨૦૦૩ના રોજનું પોથીયોગમ વિકારે બોલાવ્યું હતું, ત્યારે પૂર્વવર્તી પેટ્રિયાર્ક પક્ષના સભ્યોએ ૨૦૦૨નું બંધારણ સ્વીકારવાની માંગણી કરી હતી, જેને વિકારે અને પરિષદના બહુમતી સભ્યોએ અસ્વીકાર્યું હતું. ૨૦૦૨નું બંધારણ ક્યારેય સ્વીકારવામાં આવ્યું નથી કે મંજૂર કરવામાં આવ્યું નથી. ઉડંપડીનું

ફરજિયાત નોંધણી કરાવવું આવશ્યક ન હતું. તે ચર્ચની સ્થાપનાનો દસ્તાવેજ નહોતો, પરંતુ માત્ર તેના સંચાલન માટેનો દસ્તાવેજ હતો.

૬૪. આ મામલામાં નીચે મુજબના પ્રશ્નો ઉદ્ભવે છે:

અ. શું ૧૯૯૫નો ચુકાદો અપીલકર્તાઓ પર બંધનકારક છે? જો હા, તો કેટલી હદ સુધી?

બી. કાથોલિકેટના પુનરુત્થાન અને ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા અંગેની દલીલો/વાંધાઓનો ત્યાગ.

સી. વિષયમાં: પેરિશનરોને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળ પોતાના ધર્મનું પાલન કરવાનો અધિકાર છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૬ હેઠળ તેમના કાર્યોનું સંચાલન કરવાનો અધિકાર છે.

ડી. કેથોલિકોસ દ્વારા પિત્રાર્કની આધ્યાત્મિક સત્તાનો ઈનકાર/ સર્વોચ્ચતાનો અસ્વીકાર.

ઈ. પુનઃપ્રસંગે: ૧૯૩૪નું બંધારણ કરારના સ્વરૂપનું છે, જે હાલમાં અમલમાં મૂકવા યોગ્ય છે.

એફ. સંદર્ભે: ઉડામ્પડી – બંધનકારક સ્વરૂપની અમલપાત્રતા અને ૨૦૦૨નું બંધારણ

જી. ૧૯૩૪ ના બંધારણના બિન-નોંધણીકરણનો તથા નોંધાયેલ ઉડંપડીનો પ્રભાવ.

એચ. મન્નાથુર ચર્ચના દાવાની ગ્રાહ્યતા.

૧. સી.પી.સી.ની કલમ ૯૨ હેઠળ યોજનાની રચના

જે. શું પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતાં વચગાળાની વ્યવસ્થા ચાલુ રાખવી.

વિષય: શું ૧૯૯૫ નો ચુકાદો અપીલકર્તાઓ પર બંધનકારક છે? જો હા, તો કેટલા અંશે?

૬૫. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા શ્રી કે. પરાસરન, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ તથા અન્ય વિદ્વાન વકીલો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું કે ૧૯૯૫ના ચુકાદાના ફરરા ૧૫૮(૮) માં નોંધાયેલ નિષ્કર્ષો, જે હુકમનામાનો ભાગ બન્યા હતા, મુજબ જ્યાં સુધી મલંકરા ચર્ચ સ્વરૂપે એપિસ્કોપલ છે તેવી ઘોષણાનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી આ અદાલતે એવું ઠરાવ્યું હતું કે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં જે હદ સુધી એવી ઘોષણા કરવામાં આવી છે તે હદ સુધી તે એપિસ્કોપલ છે. ઉક્ત બંધારણ પેરિશ ચર્ચોના કારોબારને પણ સંચાલિત કરે છે અને તેને પ્રાધાન્ય મળશે. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું કે હુકમનામું ચુકાદાના ફરરા ૧૫૪ માં કરાયેલા અવલોકનોના વિરુદ્ધ જાય છે, જેમાં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે પેરિશ ચર્ચોને પક્ષકાર બનાવ્યા વિના એવું જાહેર કરી શકાય નહીં કે મલંકરા પેરિશ ચર્ચો પાસે રહેલી મિલ્કતો કેથોલિકોઝમાં નિહિત થાય છે. અમારા મત મુજબ, આ રજૂઆત સંપૂર્ણપણે અસંગત છે. પ્રતિનિધિદાવોનો નિર્ણય ૧૯૯૫માં આપવામાં આવ્યો હતો અને તે ચુકાદો તેવા વ્યક્તિઓ પર પણ બાધ્યકર્તા છે જે તે કેસના પક્ષકાર ન હતા. તમામ પેરિશનરો તે ચુકાદાથી, જ્યાં સુધી તેણે મુદ્દાનો નિર્ણય કર્યો છે ત્યાં સુધી, બંધાયેલા છે. આ અદાલતે કરેલા ઉપરોક્ત અવલોકનો તથા હુકમનામા વચ્ચે કોઈ વિરોધાભાસ નથી. બહુમતીના અભિપ્રાયે આ પ્રશ્ન ખુલ્લો રાખ્યો હતો કે મિલ્કત પેરિશ ચર્ચો પાસે ધરાવવામાં આવી છે કે કેથોલિકોઝમાં નિહિત છે, અને ફરરા ૧૫૫(૮) ચર્ચના અન્ય અધિકારો તથા તેના એપિસ્કોપલ સ્વરૂપ સાથે સંકળાયેલ છે; અને ૧૯૩૪ના બંધારણની લાગુ પડતાશ અંગેનો ચુકાદો આ કેસોમાં અંતિમ, નિષ્કર્ષાત્મક અને બાધ્યકર્તા છે.

ભીખી લાલ વિ. ત્રિબેણી એ.આઈ.આર. ૧૯૬૫ એસ.સી. ૧૯૩૫ ના આધાર પર એવો પ્રસ્તાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે હુકમનામું ચુકાદા મુજબ હોવું જોઈએ, તેમ છતાં અમને જણાય છે કે હુકમનામું સંપૂર્ણપણે ચુકાદા સાથે સુસંગત છે અને આ અદાલતે અસરકારક રીતે નક્કી કરેલા મુદ્દાઓ સાથે તાલમાં છે, અને જે બાબત ખુલ્લી રાખવામાં આવી હતી તે ચુકાદામાં તથા હુકમનામામાં નોંધાયેલા

નિષ્કર્ષો સાથે સર્વથા કોઈ સંઘર્ષમાં નથી. હુકમનામું આ અદાલતના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત અનુસાર છે.

૬૬. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે વધુમાં એવો પણ આગ્રહ કર્યો કે સ્પેસિફિક રિલીફ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૩૫ મુજબ આ અદાલતે કરેલી ઘોષણા માત્ર દાવાના પક્ષકારો અથવા તેમના દ્વારા અનુક્રમે હક દાવો કરતા વ્યક્તિઓ પર જ બંધનકારક છે. અપીલકર્તાઓ દાવામાં પક્ષકાર નહોતા અને તેઓ તેમાંના પક્ષકારો દ્વારા હક દાવો પણ કરતા નથી. રજિયા બેગમ વિ. સાહેબઝાદી અનવર બેગમ, ૧૯૫૯ એસ.સી.આર. ૧૧૧૧ પર આધાર રાખીને એવો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો કે આ ઘોષણા માત્ર વ્યક્તિગત રીતે જ કાર્યરત થાય છે. અમે આ રજૂઆત સ્વીકારી શકતા નથી. મુખ્ય દાવામાં જે રાહત માગવામાં આવી હતી અને જેના પરિણામે ૧૯૯૫ નો ચુકાદો આવ્યો હતો, તે મલંકરા ચર્ચને તેના સ્વભાવમાં એપિસ્કોપલ હોવાનું અને તે સ્વાયત્ત ચર્ચ એકમોનું સંઘ અથવા ફેડરેશન નથી એવી ઘોષણા કરવાનો હતો, તેમજ તેના વહીવટનું સંચાલન મલંકરા ચર્ચના બંધારણ દ્વારા થાય છે એવી ઘોષણા કરવાનો હતો. વધુમાં એવી પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩ ને મલંકરા ચર્ચ માટે પાદરીઓ અને ડીકનોની નિયુક્તિ કરવાની કોઈ સત્તા નથી અને તેઓ મલંકરા ચર્ચના કાયદેસર રીતે અભિષિક્ત મેટ્રોપોલિટન નથી, તેમજ પ્રતિવાદી નં. ૪ થી ૮ મલંકરા ચર્ચના કાયદેસર રીતે નિયુક્ત પાદરીઓ અથવા ડીકનો નથી. એવી પણ ઘોષણા માગવામાં આવી હતી કે જે કોઈ પાદરી પ્રથમ વાદી તથા તેમના હેઠળના અન્ય મેટ્રોપોલિટનોની સત્તાને માન્યતા આપવા ઇનકાર કરે, તે મલંકરાની કોઈપણ ચર્ચ અથવા તેની સંસ્થાઓમાં ધાર્મિક સેવા-વહીવટ કરવા હકદાર નથી. પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩ સામે મલંકરા ચર્ચ અથવા તેની સંસ્થાઓ માટે પાદરીઓ અથવા ડીકનોની નિયુક્તિ કરવાથી અથવા અન્ય કોઈ સંસ્કાર, સેવા વગેરે બજાવવાથી રોકવા માટે કાયમી પ્રતિબંધક મનાઈહુકમ પણ માગવામાં આવ્યો હતો. વિભાગીય ખંડપીઠે મુખ્ય દાવાનો હુકમ

વાદીપક્ષના પક્ષે કર્યો હતો. ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં આ અદાલતે વર્ષ ૧૯૫૪ ની ઘટનાઓનો ઉલ્લેખ કરતાં નોંધ્યું હતું કે પાત્રિયાર્કની સત્તા માત્ર આધ્યાત્મિક બાબતો સુધી મર્યાદિત હતી, મલંકરા ચર્ચની લોકિક બાબતો સુધી નહીં. ૧૯૧૨ માં પાત્રિયાર્ક અબ્દુલ મેસિહ દ્વારા કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન થયું હતું અને તેનાથી પરિસ્થિતિમાં ગુણાત્મક ફેરફાર આવ્યો. આંક એ-૧૪, એટલે કે કલ્પના, બહાર પાડવામાં આવી હતી, અને તે હકીકત પાત્રિયાર્ક જૂથ દ્વારા વિવાદિત કરવામાં આવી નહોતી; તથા આંક એ-૧૩, જેને અગાઉ આંક એ-૧૪ આવેલો હતો, તેણે ચર્ચના કેનન મુજબ કેથોલિકોસને મેટ્રોપોલિટન તથા ચર્ચના અન્ય અધિકારીઓની નિયુક્તિ કરવાની અને પવિત્ર મોરોનનું અભિષેક કરવાની સત્તા આપી હતી. પવિત્ર મોરોનના અભિષેક કરવાની જે સત્તા પાત્રિયાર્કમાં નિહિત હતી, તે પાત્રિયાર્કે સ્વયં કેથોલિકોસમાં નિહિત કરી દીધી હતી.

૬૭. ત્રીજા કેથોલિકોસની માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે પસંદગી કરવામાં આવી હતી અને તેથી બંનેના અધિકારો એક જ વ્યક્તિમાં કેન્દ્રીત થયા હતા, એટલે કે આધ્યાત્મિક અને લૌકિક અધિકારો. આ અદાલતે એ પણ નોંધ્યું હતું કે સન ૧૯૭૨માં પેટ્રિયાર્ક, ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પરિણેદ ક્રમાંક ૧૩૪માં નોંધ્યા મુજબ, પોતાના પ્રતિનિધિ દ્વારા પાદરીઓ અને ડીકનને અભિષિક્ત કરાવવાની નિયુક્તિનો અધિકાર વાપરી શક્યા ન હોત. આ અદાલતે સ્પષ્ટ રીતે ઠરાવ્યું હતું કે, કલ્પનાના એ-૧૩ અને એ-૧૪ દ્વારા પેટ્રિયાર્કને કેથોલિકોસને સોંપવામાં આવેલા અધિકારોથી વંચિત કરવામાં આવ્યા નથી એવું માનવામાં આવે તો પણ, તેઓએ સોંપવામાં આવેલા તે અધિકારોનો એકતરફી રીતે ઉપયોગ કરી શક્યા ન હોત અને તેઓ ત્યારબાદ તે અધિકારોનો ઉપયોગ કેથોલિકોસ અને માલંકરા સભા (એસોસિએશન) સાથે પરામર્શ કરીને અને નિશ્ચિતપણે ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર જ કરી શક્યા હોત. આ અદાલતે એ પણ ઠરાવ્યું હતું કે તે આ કારણોસર આવશ્યક હતું કે (૧) વિસંવાદ અને ગૂંચવણ સર્જે તેવી સમાનાંતર સત્તાઓ ઊભી

થવાથી બચી શકાય અને (૨) સ્થાનિક લોકો દ્વારા સ્વીકાર થાય. તેથી આ અદાલતે સ્પષ્ટ રીતે ઠરાવ્યું હતું કે પેટ્રીઆર્કે એ-૧૪ હેઠળ કેથોલિકોસને પોતાના દ્વારા સોંપાયેલા અધિકારોનો એકતરફી રીતે ઉપયોગ કરવાનો દાવો કરી શક્યા ન હોત.

૬૮. આ અદાલતે એવું પણ ઠરાવ્યું હતું કે જ્યારે પેટ્રીઆર્કે કેથોલિકોઝને માન્યતા આપી, ત્યારે તેણે તે સંપૂર્ણ જાણકારી સાથે કરી હતી. આ માટે તા. ૯.૧૨.૧૯૫૮ની કલ્પના આંક એ-૧૯ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. એવું પણ ઠરાવાયું હતું કે કલ્પનાના એ-૧૯ અને એ-૨૦ અચાનક રીતે જારી કરવામાં આવ્યા નહોતા. કલ્પના આંક એ-૨૦ મુજબ, કેથોલિકોઝે મલંકારા એસોસિયેશન દ્વારા પસાર કરાયેલા બંધારણના આધિન રહી પેટ્રીઆર્કને સ્વીકાર્યો હતો. પેટ્રીઆર્ક સમૂહના સભ્યોએ ૧૯૩૪ના બંધારણ પ્રત્યે વફાદારીની શપથ લીધી હતી. પેટ્રીઆર્કે મલંકારા સિનોડના આમંત્રણ પરથી વર્ષ ૧૯૬૪માં ભારત આવ્યા ત્યારે અને ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર મલંકારા એસોસિયેશન દ્વારા ચૂંટાયેલા નવા કેથોલિકોઝને પવિત્રપણે અભિષેક કરી વિધિવત્ પદસ્થાપિત કર્યા ત્યારે, પોતાના કૃત્યો અને જાહેર ઘોષણાઓ દ્વારા તેને જે પણ વાંધો હતો તે ત્યજી દીધો હતો. તે પહેલાં પણ, પેટ્રીઆર્કે પેટ્રીઆર્કેટ અને કેથોલિકેટની પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રોની વ્યાખ્યા કરવામાં કાળજી લીધી હતી. મધ્ય પૂર્વ, જે કેથોલિકોઝના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ હોવું માનવામાં આવતું હતું, તેને તેના અધિકારક્ષેત્રમાંથી બહાર રાખીને તેની સત્તાને માત્ર ભારત અને પૂર્વ સુધી મર્યાદિત કરવામાં આવી હતી. અમારી દૃષ્ટિએ, પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રની આ વ્યાખ્યાએ આધ્યાત્મિક તેમજ લૌકિક બંને પ્રકારના વિષયોમાં કેથોલિકોઝની સત્તાને પણ માન્યતા આપી હતી.

૬૯. આ અદાલતે આ બાબત પણ નિર્ધારિત કરી હતી કે પેટ્રીઆર્ક અથવા તેમના અનુયાયીઓ માટે એવો દાવો કરવો ખુલ્લો નહોતો કે કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન

સિરિયન જેકોબાઈટ ક્રિશ્ચિયન ચર્ચના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો અને શ્રદ્ધા અનુસાર નહોતું; અથવા કે ૧૯૩૪નું બંધારણ ચથાવિધિ અને માન્ય રીતે પસાર કરવામાં આવ્યું નહોતું. તેથી, આ અદાલતે આ બાબત પણ નિર્ધારિત કરી હતી કે કેથોલિકેટના પુનર્જીવનથી પેટ્રીઆર્કની સત્તા લગભગ લુપ્તપ્રાય સ્તરે સીમિત થઈ ગઈ હતી. કલ્પનાઓ એ-૧૩ અને એ-૧૪ મુજબ કેથોલિકોસની શક્તિ અને સત્તાને ૧૯૩૪ના બંધારણમાં સમર્થિત, પુનઃદઢ અને વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી.

૭૦. આ અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું છે કે પેટ્રીઆર્ક પોતાના પ્રતિનિધિ મારફતે એકતરફી રીતે પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરી શકતા નહોતા. એવું કહેવું એક બાબત છે કે પેટ્રીઆર્ક કાથોલિકોસના સહકારથી આ બાબતો કરી શકતા, પરંતુ કાથોલિકોસનો ઉલ્લેખ કર્યા વિના અને તેમના વિરોધ હોવા છતાં, તેમના તથા તેમના પ્રતિનિધિ દ્વારા પાદરીઓ અને મેટ્રોપોલિટનોનું અભિષેક કરવું નિશ્ચિતરૂપે યોગ્ય કાર્ય નહોતું, કારણ કે તે આધ્યાત્મિક/લૌકિક બાબતોમાં ચર્ચ માટે સમાંતર વહીવટી તંત્ર ઊભું કરવાની મનશા દર્શાવતું હતું.

ઉપરોક્ત રીતે અવતરણ કરાયેલા ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં પ્રતિનિધિ વાદમાં પારિત કરાયેલ ઉપરોક્ત ડિક્રીમાં થયેલા ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષો અને ઘોષણા બંધનકારક છે. આ અદાલતે આર. વેણુગોપાલ નાયડુ અને અન્ય વિ. વેંકટરાયુલુ નાયડુ ચેરિટીઝ અને અન્ય (૧૯૮૯) સપ્લિ. ૨ એસ.સી.સી. ૩૫૬ માં કલમ ૯૨ તથા સી.પી.સી.ના આદેશ ૧ નિયમ ૮ હેઠળના વાદ અંગે વિચારણા કરી હતી અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે એવો વાદ સામાન્ય હિત ધરાવતા મોટી સંખ્યાના વ્યક્તિઓની પ્રતિનિધિ કાર્યવાહી છે. એવો વાદ માત્ર વાદમાં નામિત પક્ષકારોને જ નહીં પરંતુ ટ્રસ્ટમાં હિત ધરાવતા તમામ વ્યક્તિઓને બંધનકારક બને છે. એ જ કારણસર સી.પી.સી.ની કલમ ૧૧ સાથેની સ્પષ્ટીકરણ ૬ રચનાત્મક રીતે પૂર્વનિર્ણયના સિદ્ધાંત દ્વારા હિતધારક વ્યક્તિઓના સમગ્ર સમૂહને સી.પી.સી.ની

કલમ ૯૨ હેઠળના અગાઉના વાદમાં સીધા મુદ્દામાં રહેલી બાબતોને ફરીથી ઉઠાવવાથી અવરોધે છે. આ અદાલતે આ પ્રમાણે સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કર્યો છે:

"૧૧. વડી અદાલતના તે નિષ્કર્ષમાં પ્રવેશ કરવાની આવશ્યકતા નથી કે અપીલકર્તાઓમાંથી બે મુસ્લિમ હોવાને કારણે તેમને ટ્રસ્ટમાં કોઈ હિત હોઈ શકે નહીં, કારણ કે અન્ય બે અપીલકર્તાઓ પોતે ટ્રસ્ટના હિતભોગી હોવાનો દાવો કરે છે અને તેમનો દાવો નામંજૂર કરવામાં આવ્યો નથી. વધુમાં, ટ્રસ્ટની રચના માત્ર ધાર્મિક સ્વરૂપની દાનધર્મની પ્રવૃત્તિઓ કરવા માટે જ કરવામાં આવી નથી, પરંતુ જાતિ કે ધર્મનો ભેદ રાખ્યા વિના સામાન્ય જનતાને પીવાનું પાણી અને ભોજન પૂરું પાડવા જેવી ધાર્મનિરપેક્ષ સ્વરૂપની દાનધર્મની પ્રવૃત્તિઓ કરવા માટે પણ કરવામાં આવી છે.

કલમ ૧૧ ને સ્પષ્ટીકરણ ૬ સાથે વાંચતાં, તે નીચે મુજબ ઉદ્ઘૂત કરવામાં આવે છે:

"કલમ ૧૧: કોઈપણ અદાલત એવો કોઈ દાવો અથવા પ્રશ્નનો વિચારણા કરી શકશે નહીં, જેમાં સીધો અને સારભૂત રીતે વિવાદમાં રહેલો વિષય, તે જ પક્ષકારો વચ્ચે, અથવા એવા પક્ષકારો વચ્ચે જેઓના હેઠળ તેઓ અથવા તેઓમાંથી કોઈ દાવો કરે છે, સમાન હક્કશીર્ષક હેઠળ વાદ ચલાવતા, અગાઉના દાવામાં સીધો અને સારભૂત રીતે વિવાદમાં રહેલો હોય, અને આવી અનુવર્તી દાવાની અથવા જેમાં એવો પ્રશ્ન અનુવર્તી રીતે ઉઠાવવામાં આવ્યો હોય તે દાવાની વિચારણા કરવા સક્ષમ અદાલતે તે વિષય સાંભળીને અંતિમ રીતે નિર્ધારિત કર્યો હોય.

સ્પષ્ટીકરણ ૬ – જ્યાં વ્યક્તિઓ જાહેર હકના સંબંધમાં અથવા પોતાના તથા અન્ય માટે સામૂહિક રીતે દાવો કરાચેલા ખાનગી હકના સંબંધમાં સદ્ભાવે વાદ ચલાવે છે, ત્યાં આવા હકમાં હિત ધરાવતી તમામ વ્યક્તિઓને, આ

કલમના હેતુઓ માટે, તેવી રીતે વાદ ચલાવનાર વ્યક્તિઓના આધિન દાવો કરનાર માનવામાં આવશે."

૭૧. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ એ સામાન્ય નિયમનો અપવાદ છે કે મુકદ્દમામાં હિત ધરાવતા તમામ વ્યક્તિઓને તેમાં પક્ષકાર બનાવવાના હોય છે. જે હેતુ માટે આ જોગવાઈ ઘડવામાં આવી છે તે એવો છે કે, જ્યાં સમુદાયના અથવા આવા સંગઠનના સભ્યોના અથવા મોટા વર્ગના સામૂહિક હકો સંકળાયેલા હોય, ત્યાં સામાન્ય પ્રક્રિયાથી અપવાદરૂપ વ્યવસ્થા ઉપલબ્ધ કરાવવી. સામાન્ય પ્રક્રિયા હેઠળ દરેક વ્યક્તિને પક્ષકાર બનાવીને મુકદ્દમો દાખલ કરવો વ્યવહારિક રીતે મુશ્કેલ બનશે, કારણ કે તે સ્થિતિમાં દરેક વ્યક્તિએ અલગ મુકદ્દમો ચલાવવો પડે અને સામૂહિક પ્રશ્ન અંગે નિર્ણય મેળવવા માટે અસંખ્ય મુકદ્દમાઓ દાખલ થવાથી બચાવવો જરૂરી છે. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવાના હેતુથી ઘડવામાં આવ્યો છે. જો પક્ષકારોએ સદભાવપૂર્વક પ્રશ્નનું વાદવિવાદ કર્યું હોય અને આવા મુકદ્દમામાં કોઈ મિલીભગત ન હોય, તો એવો નિર્ણય અન્ય લોકોને પણ બંધનકારક બનશે. આ નિયમ એક પક્ષકારને અનેક લોકોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો અધિકાર આપે છે અને અન્ય પક્ષકારોને જોડ્યા વિના પણ કાર્યવાહી ચલાવી શકાય તેવી બને છે. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ એ પૂર્વધારણા રાખે છે કે સમાન હિત ધરાવતા અનેક વ્યક્તિઓ હોય. તેવી એક અથવા વધુ વ્યક્તિઓ અદાલતની પરવાનગીથી, તે રીતે હિત ધરાવતા લોકોની તરફથી, મુકદ્દમો દાખલ કરી શકે, તેમના વિરુદ્ધ મુકદ્દમો દાખલ થઈ શકે અથવા તેઓ એવો મુકદ્દમો બચાવી શકે. આવા પ્રસંગે ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮(૨) મુજબ જાહેર જાહેરાત દ્વારા નોટિસ આપવાની હોય છે અને ત્યારબાદ જેના તરફથી અથવા જેના હિત માટે મુકદ્દમો દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા બચાવવામાં આવ્યો હોય એવી કોઈપણ વ્યક્તિને તેવા મુકદ્દમામાં પક્ષકાર બનાવવાની અરજી અદાલતમાં કરવાનો અધિકાર હોય છે. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮(૬) માં જોગવાઈ છે કે આ નિયમ હેઠળના મુકદ્દમામાં થયેલો ડિકી, જે લોકોની તરફથી અથવા જેમના હિત માટે

મુકદ્દમો દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા બચાવવામાં આવ્યો હોય, તે તમામ લોકો પર, જે સ્થિતિ લાગુ પડતી હોય તે મુજબ, બંધનકારક રહેશે. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮(૬) ના આદેશાત્મક નિર્દેશ મુજબ, અગાઉના જે મુકદ્દમાનો નિર્ણય ૧૯૫૮ તેમજ ૧૯૯૫માં કરવામાં આવ્યો હતો તેમાં નોંધાયેલ નિષ્કર્ષો, પ્રતિનિધિત્વના સ્વરૂપમાં નક્કી કરાયેલા પ્રશ્નોની હદ સુધી બંધનકારક છે. કુમારાવેલુ વિ. રમાસ્વામી, એ.આઈ.આર. ૧૯૩૩ પી.સી. ૧૮૩ માં જેમ ઠરાવવામાં આવ્યું છે તેમ કલમ ૧૧ ના અપવાદ ૬ ની જોગવાઈ આવા મુકદ્દમાને લાગુ પડે છે. આ અદાલતે ૧૯૯૫ના મુકદ્દમામાં આ મુદ્દાનો એવો નિર્ણય કર્યો હતો કે પક્ષકારો ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ માં વિચારેલા મુજબ સામૂહિક હિત ધરાવતા હતા અને પેરિશ ચર્ચોની ગેરહાજરીમાં ટેમ્પોરલ બાબતો સંબંધિત મુદ્દાઓ ખુલા રાખ્યા હતા. ફક્ત એટલી હદ સુધી જ અમે મુદ્દાઓનો નિર્ણય કરી શકીએ અને અન્ય મુદ્દાઓને કલમ ૧૧ ની સ્પષ્ટીકરણ ૬ તથા ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ સી.પી.સી. મુજબ પૂર્વનિર્ણયના સિદ્ધાંતથી અવરોધિત ગણવાના રહેશે.

વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમની કલમ ૩૫ હેઠળની ઘોષણા વ્યક્તિગત હક્કસંબંધિત હોવાથી અને ૧૯૯૫નો ચુકાદો તે જ ભાવનામાં વિચારવાનો છે એવી રજૂઆત, ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, સ્વીકારી શકાય તેવી નથી.

વધુમાં, ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં પરિપૂર્ણ થયેલા દાવામાં માંગવામાં આવેલ રાહત પક્ષકારો વચ્ચેની ન હતી; તે વ્યક્તિગત સ્વરૂપની ન હતી. માંગવામાં આવેલ રાહતો માલંકારા ચર્ચ માટે સામાન્ય હતી. તેથી, કલમ ૩૫ ની જોગવાઈઓ પ્રત્યર્થિઓને પ્રતિનિર્ણયના અવરોધને અટકાવવા માટે બચાવરૂપ બની શકે તેમ નથી. આ અદાલતે રઝિયા બેગમ (ઉપરોક્ત) કેસમાં પણ નોંધ્યું છે કે જૂના વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમની કલમ ૪૩, જે ૧૯૬૩ ના અધિનિયમની કલમ ૩૫ ને અનુરૂપ છે, તે સચોટ રીતે પ્રતિનિર્ણય સંબંધિત નથી. અગાઉના પ્રતિનિધિ દાવામાં, જે

સામાન્ય હકો અંગે વિવાદ ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, તેનું રક્ષણ કરવા માટે પ્રત્યર્થિઓ માટે પક્ષકાર બનવું ખુલ્લું હતું. તેથી, તેઓ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ તથા પ્રતિનિર્ણયની કડક અસરથી બચી શકતા નથી.

૭૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ચર્ચમાં શ્રદ્ધા અને ઉપાસના સંબંધિત વિવાદો પેરિશનરોને બંધનકારક બને તે માટે તેમની હાજરીમાં નક્કી થવા જોઈએ. અમારા મત મુજબ, પેરિશનરો ૧૯૫૮ અને ૧૯૯૫માં તથા તે પહેલાં નક્કી થયેલ અગાઉના દાવામાં પક્ષકારો હતા. માત્ર તેઓ વ્યક્તિગત રીતે પક્ષકાર ન હતા એ આધાર પર તેઓ દ્વારા આ પ્રશ્નને વારંવાર ફરીથી ખોલી શકાય તેમ નથી; અન્યથા પ્રતિનિધિ દાવો અને તેમાં રહેલા મુદ્દાઓ તેમજ પ્રતિનિધિ હેસિયતે દાવો કરવાનો અધિકાર, પોતાનું સમગ્ર મહત્વ ગુમાવી બેસે. નિશ્ચિતપણે, દેવકી નંદન વિ. મુરલીધર ૧૯૫૬ એસસીઆર ૭૫૬ માં જે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે તે સત્ય છે કે ધાર્મિક ન્યાસોના વાસ્તવિક લાભાર્થી મૂર્તિઓ નહીં પરંતુ ઉપાસકો છે. આ સિદ્ધાંતનું પુનરોચ્ચારણ વેરુઆરેડ્ડી રામારાધવ રેડ્ડી વિ. કોન્ડુરુ સેશુ રેડ્ડી ૧૯૬૬ સપ્લિમેન્ટ એસસીઆર ૨૭૦ અને વિશ્વનાથ વિ. શ્રી ઠાકુર રાધાબલ્લભજી (૧૯૬૭) ૨ એસસીઆર ૬૧૮ માં પણ કરવામાં આવ્યું છે. જે લોકો માત્ર ભક્તિના હેતુસર ત્યાં જાય છે તેઓને મંદિરોમાં માત્ર કંઈક આર્થિક લાભ માટે ત્યાં સેવા આપતા નોકરો કરતાં વધારે અને વધુ ગાઢ હિત હોય છે — આ પ્રતિપાદન અંગે કોઈ વિવાદ નથી. આ નિર્ણયો હિંદુ ધર્મના આધાર પર છે. તેમ છતાં, આ સિદ્ધાંત એવો કાનૂની સિદ્ધાંત છે જે જાહેર સ્વભાવ ધરાવતી ચર્ચો સહિતની તમામ ધાર્મિક સંસ્થાઓ પર લાગુ પડે છે.

૭૩. ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પેરા ૧૬૩માં આ અદાલતે કરેલ નીચેની નોંધોમાંથી ઘણું અર્થઘટન ખેંચવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો:

...જ્યારે કોઈ વિશિષ્ટ સમુદાય કહે છે કે તેઓ પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતામાં વિશ્વાસ રાખે છે અને તે તેમના માટે આસ્થાનો એક અંગ છે, ત્યારે

અદાલત એવું કહી શકતી નથી કે "ના; તમારો આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠ અધિકારી કેથોલિકોસ છે". બંધારણની કલમ ૨૫ દ્વારા આપવામાં આવેલી બાંહેધરીને પણ ધ્યાનમાં રાખવી આવશ્યક છે. ... પ્રકરણના તમામ તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, એટલું જાહેર કરવું પૂરતું રહેશે કે તેમના કૃત્યો અને વર્તન દ્વારા, ડી-૧૯ એ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ માલન્કારા ચર્ચની અંદર એક અભિન્ન એકમ છે અને તેથી, કનાનાયા ચર્ચ સમુદાયમ અન્યથા નિર્ણય કરે ત્યાં સુધી, માલન્કારા ચર્ચનું ૧૯૩૪નું બંધારણ, તેમના પોતાના કનાનાયા બંધારણના આધીન રહીને, તેમને શાસિત કરશે.

[ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે].

આ અદાલતે કનાનાયા ચર્ચના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત અવલોકનો કર્યા છે. પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા અંગેના ઉપરોક્ત અવલોકન વિશે કોઈ વિવાદ નથી અને તે કેટલાક પરિષદજનો માટે આસ્થાનો વિષય છે; અને જો કેટલાક હેતુસર કેટલાક લોકો કેથોલિકોસની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતામાં માનતા હોય, તો આ અદાલત માટે એવું કહેવું યોગ્ય નથી કે તમારો આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચ કેથોલિકોસ નથી. વિકર તથા પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂકનો પ્રશ્ન લૌકિક બાબત છે અને આધ્યાત્મિક બાબત નથી, જેમ કે અહીં પછી ચર્ચા કરવામાં આવી છે. પેટ્રિયાર્કમાં આસ્થા ધરાવતા પરિષદજનોને તેની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતામાં માનવાથી કશું અટકાવતું નથી. વર્તમાન કેસમાં પ્રશ્ન એ છે કે મલંકરા ચર્ચનું સંચાલન કેવી રીતે કરવાનું છે. વ્યક્તિગત આસ્થા મુજબ તેઓ પોતાનું અલગ સંચાલન રાખી શકે છે કે પછી સંચાલનને આધ્યાત્મિક આસ્થાથી અલગ રાખવું જરૂરી છે, જે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૫ હેઠળ સંરક્ષિત અધિકારમાં અંકિત છે.

૭૪. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જો ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ૧૯૩૪નું બંધારણ પરિશ ચર્ચો માટે, તેઓ પક્ષકાર તરીકે હાજર ન હોવા છતાં પણ,

બંધનકારક છે એવી ઘોષણા કરવામાં આવી હોય, તો તે પ્રાકૃતિક ન્યાયના સિદ્ધાંતના ઉલ્લંઘન સમાન ઠરશે. આ માટે નીચેના નિર્ણયો પર અવલંબન મૂકવામાં આવ્યું છે: જહોન વિ. રીસ [૧૯૬૯] ૨ ઓલ ઇ.આર. ૨૭૪, નેશનલ ટેક્સ્ટાઇલ વર્ક્સ વિ. પી.આર. રામકૃષ્ણન (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.સી. ૨૨૮ અને ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ અકાઉન્ટ્સ વિ. એલ.કે. રત્ના (૧૯૮૬) ૪ એસ.સી.સી. ૫૩૭.

૭૫. આ રજૂઆત સફળતાપૂર્વક કરી શકાય તેવી નથી, કારણ કે તે કલમ ૧૧ની વ્યાખ્યા ૬ તથા સી.પી.સી.ના ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮(૬) ના ઉપબંધના આદેશને અવગણે છે અને નજરઅંદાજ કરે છે. પૂર્વવર્તી દાવો પ્રતિનિધિત્વાત્મક દાવો હતો અને વર્તમાન અપીલકર્તાઓ/ચર્ચોને તે પ્રતિનિધિત્વાત્મક દાવામાં પક્ષકાર માનવામાં આવે છે, કારણ કે તેઓ પોતાના અધિકારોના રક્ષણ માટે અથવા પરિસ્થિતિ અનુસાર દાવો દાખલ કરવા માટે તે પૂર્વવર્તી દાવાઓમાં અરજી કરી શકતા હતા, જેમનો આ અદાલત દ્વારા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી હાથેના મામલે પ્રાકૃતિક ન્યાયના સિદ્ધાંતના ભંગનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. બીજી તરફ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે. પરાસરણ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે મિલકતના અધિકાર સંબંધિત વિવાદના મામલે, જેનો નિર્ણય માત્ર નાગરિક કાયદા અનુસાર જ થવાનો હોય અને ધાર્મિક પંથીય કાયદા અનુસાર નહીં, દરેક પેરિશ ચર્ચની મિલકતો અંગે એવી મિલકતોની વિગતો આપીને વિશિષ્ટ અરજ કરવી આવશ્યક છે અને અપીલ જે દાવામાંથી ઊભી થાય છે તે દાવામાં વાદીઓ દ્વારા એવી કોઈ અરજ કરવામાં આવી નથી, તેમજ ૧૯૯૫ના મામલે પણ તે રીતે મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો નહોતો. અમે માનીએ છીએ કે ઉપરોક્ત રજૂઆત વર્તમાન અપીલકર્તાઓને કોઈ ઉપયોગી નથી. એક તરફ, તેમણે રજૂ કર્યું છે કે પૂર્વવર્તી ૧૯૯૫ના ચુકાદાએ પેરિશ ચર્ચની મિલકતો સંબંધિત કેટલાક મુદ્દાઓ ખુલા રાખ્યા છે, અને બીજી તરફ, તેઓ ઉપરોક્ત રજૂઆત ઉઠાવી રહ્યા છે. તેમ છતાં, ઉપરોક્ત રજૂઆતથી વર્તમાન મામલે આપવામાં આવેલી ઘોષણાને કોઈ અસર થતી નથી.

૭૬. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ૧૯૯૫ના ચુકાદાને કોઈ બંધનકારક અસર નથી. તેને માત્ર ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૩ હેઠળ પુરાવાત્મક મૂલ્ય ૪ હશે. આ સંદર્ભે આ અદાલતના સીતલ દાસ વિ. સંત રામ દાસ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૬૦૬, શ્રીનિવાસ કૃષ્ણરાવ કાંગો વિ. નારાયણ દેવજી કાંગો ૧૯૫૫ ૧ એસ.સી.આર. ૧ અને તિરુમલા તિરુપતિ દેવસ્થાનમ્સ વિ. કે.એમ. કૃષ્ણૈયા (૧૯૯૮) ૩ એસ.સી.સી. ૩૩૧ના નિર્ણય પર આધાર મૂકવામાં આવ્યો છે. અમે આ રજૂઆત સ્વીકારી શકતા નથી. આ અદાલતનો જે નિષ્કર્ષ પૂર્વનિર્ણિત વિવાદ તરીકે કાર્યરત થાય છે, તે પરિષદજનો અને પેરિશ ચર્ચો પર ૧૯૩૪ના બંધારણની બંધનકારક પ્રકૃતિ અંગેનો છે. ઉપરોક્ત ચુકાદા હેઠળ આ અદાલતે કનાનાયા ચર્ચ અંગે અપવાદ કર્યો છે. પરિષદજનો માટે એવો દાવો કરવો ખુલ્લો નથી કે તેઓ પોતાનું સ્વતંત્ર બંધારણ રાખી શકે અને ૧૯૩૪ના બંધારણથી બંધાયેલ ન હોય. ૧૯૯૫ના ચુકાદાનું એવું ભ્રમિત અર્થઘટન કરી શકાય નહીં કે જેના દ્વારા પરિષદજનોને ઉપરોક્ત અધિકાર પ્રાપ્ત થાય. ૧૯૩૪ના બંધારણની બંધનકારક પ્રકૃતિ બાબતે આ ચુકાદો સ્પષ્ટ, અસંદિગ્ધ અને દ્વિઅર્થરહિત છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ૧૯૩૪ના બંધારણ બાદ પણ પેરિશ ચર્ચો, આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતામાં પિત્રાર્કની આસ્થા અનુસરવા માટે, અનુરોધ રૂપ હેઠળ ધાર્મિક સ્વતંત્રતાના તેમના મૂળભૂત અધિકારનો ઉપયોગ કરીને પોતાનું બંધારણ ઘડવાનો નિર્ણય કરી શકે છે. આ રજૂઆત આકર્ષક છે, પરંતુ સ્વીકાર્ય નથી, કારણ કે આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાનો અર્થ શું છે, કેથોલિકોસની સ્થાપનાનો, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, શું અસર થાય છે, પિત્રાર્કે કલ્પના મુજબ સત્તાનું કેવું પ્રતિનિયોજન કર્યું હતું, તેણે ત્યારબાદ ૧૯૫૮ અને ૧૯૬૪માં શું સ્વીકાર્યું હતું અને પેરિશ ચર્ચના સંચાલન સંબંધિત અનુરૂપ હકો શું છે, તેનો નિર્ણય કરવો પડશે. અમારી દૃષ્ટિએ, કોઈપણ ગૂઢ અથવા જૂથ માટે ચર્ચોના સંચાલનની કોઈ વિશિષ્ટ પદ્ધતિ અપનાવી અને આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને સંચાલક સત્તાધિકારીઓની સમકક્ષ વ્યવસ્થા ઉભી કરવી ખુલ્લી નહીં હોય. ચર્ચનું દુર્વ્યવસ્થાપન અને અસ્તવ્યસ્તતા, સમયસાપેક્ષ લાભો મેળવવા માટે કે અન્યથા, સર્જવા દેવામાં આવી શકે નહીં.

સંચાલનની એક વ્યવસ્થા અસ્તિત્વમાં છે, અને હાલના કેસમાં આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને જે આધ્યાત્મિક પાસાનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે તે, નીચે બંધારણ અને કલ્પનાઓની જોગવાઈઓના સંદર્ભે કરવામાં આવનાર ચર્ચાથી સ્પષ્ટ થશે તેમ, સત્તાના પ્રતિનિયોજનના અવમૂલ્યનરૂપે પ્રતિસ્પર્ધી ગૂટો દ્વારા ચર્ચોના સંચાલન પર ગેરકાયદેસર કબજો જમાવવાનો પ્રયાસ છે. પૂર્વના ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચ સંબંધિત સત્તા પ્રાઇમેટ, અર્થાત્ કેથોલિકોસ પાસે છે. જો કે ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચનો પ્રાઇમેટ એન્ટિયોકનો પિત્રાર્ક છે. ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૯૪ મુજબ કેટલીક આધ્યાત્મિક સત્તાઓ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનમાં પણ નિહિત કરવામાં આવી છે. મલંકરા ચર્ચના સમયસાપેક્ષ, ધાર્મિક સંસ્થાગત અને આધ્યાત્મિક વહીવટ સંબંધિત મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર બંધારણની જોગવાઈઓને આધીન રહી મલંકરા મેટ્રોપોલિટન પાસે નિહિત છે, અને આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને ચર્ચોનું સંચાલન કરવા તથા પિત્રાર્કના બહાને ધાર્મિક સેવાઓ અર્પવા માટે વિકર્સ અને પાદરીઓની સમકક્ષ સત્તાધિકારીઓ તરીકે નિયુક્તિ મેળવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. બીજી તરફ, ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ પહેલેથી જ વિકર્સ અને અન્ય સત્તાધિકારીઓની નિયુક્તિ કરવામાં આવી છે. તેથી, આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના આવરણ હેઠળ, જે કેથોલિકોસની સ્થાપના અને કલ્પના કારણે લુપ્ત થવાની અતિસીમા સુધી પહોંચી ગયું હતું, તથા ૧૯૩૪નું બંધારણ, જે સ્વીકારવામાં આવ્યું છે અને બંધનકારક છે, તેની પૃષ્ઠભૂમિમાં ચર્ચોના શાસનની સમકક્ષ વ્યવસ્થા ચર્ચના હિતમાં નહીં હોય અને તેનો વિનાશ કરશે. આ આધ્યાત્મિક લાભ માટેનો સંઘર્ષ નથી, પરંતુ અન્ય હેતુઓ માટેનો છે, જે નીચે કરવામાં આવેલી ચર્ચામાંથી સ્પષ્ટ થાય છે.

૭૭. શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, તેમની આ રજૂઆતમાં યોગ્ય છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે સમર્થન આપેલા ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા ચર્ચ શાસિત છે એવી જે ઘોષણા માંગવામાં આવી હતી, તે આ સ્વરૂપે માગવામાં આવવી ન જોઈતી હતી,

જાણે આ અદાલતે એવું જાહેર કર્યું હોય; કારણ કે તે એક આધાર તથા કાનૂની પાસું બની શકે તેમ હતું. એ ઘોષણા એવી માગવામાં આવવી જોઈતી હતી કે ચર્ચ માત્ર ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા જ શાસિત છે અને તેમાં આ અદાલતે સમર્થન આપ્યું છે એવી પ્રાર્થના ઉમેરવી ન જોઈતી. તેઓ આ બાબતમાં યોગ્ય છે કે આવી સ્વરૂપની ઘોષણા માગવામાં આવવી ન જોઈતી; પરંતુ અમારા મત મુજબ તેમની આગળની રજૂઆત યોગ્ય નથી કે આ રીતે માગવામાં આવેલી ઘોષણાએ નીચલી અદાલત તેમજ વડી અદાલતના નિર્ણયને પ્રતિકૂળ અસર પહોંચાડી છે. અમે નિર્ણયનું અવલોકન કર્યું છે અને અમને જણાયું છે કે ઉપરોક્ત સ્વરૂપમાં કરાયેલ ઘોષણાથી અમે પ્રભાવિત થયા નથી અને અપીલકર્તાઓને કોઈ અન્યાય થયો નથી.

વિષય: કેથોલિકેટના પુનર્જીવન અંગેની દલીલો/આપત્તિઓના પરિત્યાગ તેમજ ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા.

૭૮. અપીલકર્તાઓ, પેટ્રિયાર્ક પક્ષનો દાવો છે કે કેથોલિકોસ સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર બિરાજમાન હોવાથી વગેરે બાબતો તેમને સદાકાળ માટે બંધનકારક બની શકતી નથી. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પરાસરણ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે બહુમતી મતના પરિચ્છેદ ૧૫૫(૬) અને (૭) માં માનનીય જીવણ રેડ્ડી, ન્યાયાધીશે અવલોકન કર્યું હતું કે પેટ્રિયાર્ક અને પેટ્રિયાર્ક જૂથને કેથોલિકેટના પુનરુત્થાન, ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા, પૂર્વમાં સેન્ટ થોમસના સિંહાસન પર કેથોલિકોસની બેઠક અને ‘બંધારણને આધીન’ કેથોલિકોસ દ્વારા પેટ્રિયાર્કની સ્વીકૃતિ બાબતે તમામ વાંધાઓ છોડી દીધેલા અથવા ત્યજી દીધેલા માનવામાં આવે છે. તેમણે જોરશોરથી દલીલ કરી છે કે તેમ છતાં તેનો અર્થ એ નથી થતો કે અપીલકર્તા આવનાર તમામ સમય માટે સદાકાળ માલંકારા એસોસિએશનનો ભાગ બનીને જ રહેવા માટે બંધાયેલ છે. તેમજ તેમને તેમના વિશ્વાસનું અનુસરણ કરવાથી, અર્થાત્ પેટ્રિયાર્ક આધ્યાત્મિક પરિષ્ઠ છે અને વિકર નીમવા, આધ્યાત્મિક

વિધિઓ કરાવવા તથા તે વિશ્વાસને અનુરૂપ વર્તવા, વંચિત પણ કરી શકાય નહીં. પ્રથમ તો, અમે ઉપરોક્ત રજૂઆત સ્વીકારી શકતા નથી. જ્યારે ચર્ચ પેરિશ ચર્ચ છે અને અતિ પ્રાચીન સમયથી પેરિશ ચર્ચ જ છે અને માલંકારા ચર્ચનો એક ભાગ છે, ત્યારે તે સદાકાળ એમ જ રહેવાનું છે. પેટ્રિયાર્ક શ્રેષ્ઠ છે એવા તેમના વિશ્વાસના અનુસરણના આડશ હેઠળ તેઓ તે વિશ્વાસને અનુરૂપ આધ્યાત્મિક/ધાર્મિક વિધિઓ કરવા માટે વિકર નીમવાની સમાંતર વ્યવસ્થા ઉભી કરી શકતા નથી, કારણ કે વિકરની નિમણૂક આધ્યાત્મિક બાબત નથી. તે એક લૌકિક બાબત છે. તેથી ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૫૫(૬) અને (૭) ના નિષ્કર્ષને કમજોરો પાડવા માટે કરવામાં આવેલી આ રજૂઆત સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. શા મૂલચંદ એન્ડ કો. લિ. વિ. જવાહર મિલ્સ ૧૯૫૪ એસ.સી.આર. ૩૫૧, ૪-ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠનો નિર્ણય, ઉપર અવલંબિત કરવામાં આવ્યો છે અને તે નીચે મુજબ પુનઃપ્રસ્તુત કરવામાં આવે છે:

"... કોઈ વ્યક્તિનું એકતરફી કૃત્ય અથવા વર્તન, એટલે કે એવી વ્યક્તિનું કૃત્ય અથવા વર્તન, જેના પર બીજી વ્યક્તિએ પોતાના અહિત માટે આધાર રાખ્યો ન હોય, તે માત્ર અધિકારત્યાગ, મૌનસંમતિ અથવા વિલંબ જ ગણાય; જ્યારે કોઈ વ્યક્તિનું એવું કૃત્ય અથવા વર્તન, જે તેના અધિકારના પરિત્યાગ સમાન હોય અને બીજી વ્યક્તિને પોતાના અહિત માટે પોતાની સ્થિતિ બદલવા પ્રેરિત કરે, તે નિશ્ચિતપણે એસ્ટોપલનો અવરોધ ઊભો કરે છે. ... માત્ર

કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા અમલપાત્ર કરાર હેઠળના પોતાના અધિકારોના અમલ માટે સમતાનુસાર ઉપચાર મેળવવાના પોતાના દાવા સંદર્ભે થયેલ હક્કત્યાગ, મૌનસંમતિ અથવા વિલંબ અંગે, અધિકૃત નિર્દેશો પરથી આ બાબત સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ છે કે માત્ર એવો હક્કત્યાગ, મૌનસંમતિ અથવા વિલંબ, જે તેના અધિકારના પરિત્યાગ જેટલો ન બને અથવા તેની વિરુદ્ધ પ્રતિબંધરૂપ ન બને, તેવા વ્યક્તિને

તેના અમલમાં આવેલા, અને માત્ર અમલપાત્ર નહીં, એવા હિત સંબંધે સમતાનાં આધારે રાહત માંગવાથી વંચિત કરી શકતો નથી... ’

જે વ્યક્તિને નિહિત હિત પ્રાપ્ત થયેલ હોય અને જેમાં કાનૂની માલિકીહક નિત્ય રહેતો હોય, તે માત્ર વિલંબ, અથવા માત્ર નિષ્ક્રિય રહી જોવાથી, અથવા એટલું કહેતાં પણ કે તેણે પોતાનો હક ત્યજી દીધો છે, તે માલિકીહક ગુમાવતો નથી અને ગુમાવી શકતો નથી; જ્યાં સુધી કંઈક વધુ ન હોય, અર્થાત્ તેના શબ્દો અથવા વર્તન દ્વારા બીજા પક્ષકારને તે નિવેદન સત્ય છે એવું માનવા પ્રેરિત ન કરવામાં આવ્યું હોય અને તે માન્યતા પર વિશ્વાસ રાખીને તેણે પોતાના અહિતે કાર્યવાહી ન કરી હોય; અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યાં સુધી શુદ્ધ અને સરળ નિષેધોપબંધ લાગુ ન પડતો હોય.માત્ર આવા જ કેસમાં, ઢીલા અર્થમાં જેને ત્યાગ અથવા હકમુક્તિ કહેવાય છે તે દ્વારા હક લુપ્ત થઈ શકે; પરંતુ તેવા પ્રસંગે પણ, તેના માલિકીહકથી તેને વંચિત કરતું કારણ સ્વતંત્ર રૂપે ત્યાગ અથવા હકમુક્તિ નથી, પરંતુ નિષેધોપબંધ છે, જે તેને એ દલીલ કરતા અટકાવે છે કે શેરોમાં તેનો હિત કાયદેસર રીતે લુપ્ત કરવામાં આવ્યો નથી; અર્થાત્, જે તેને એ દલીલ કરતા અટકાવે છે કે કાયદામાં જે કાનૂની ઔપચારિકતાઓ તેના હિતના લુપ્ત થવાનું સાધે છે અને તેમાં નિવાસી માલિકીહકને બીજાને સોંપે છે, તે વિધિવત્ પાલન કરવામાં આવી નહોતી.

ફઝલ અલી., ન્યાયાધીશે અને મેં ધિયાન સિંહ વિ. જુગલ કિશોરમાં આ બાબત સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો— શું થાય છે તે આ છે. જેને નિરોધ લાગુ પડે છે તેને તથ્યોના અસ્તિત્વનો ઇનકાર કરવાની મંજૂરી હોતી નથી, અર્થાત પક્ષકારોના આચરણો વગેરે, જે કાનૂનમાં કાનૂની સ્થિતિમાં ફેરફાર લાવે, એટલે કે તેની પોતાની હક્કસત્તાનો લોપ અને તેનો બીજા વ્યક્તિને હસ્તાંતર, કારણ કે નિરોધ એ પુરાવાનો નિયમ માત્ર છે, જે વ્યક્તિને કોઈ તથ્યના અસ્તિત્વ અથવા અનસ્તિત્વને પડકારતા અટકાવે છે. એકવાર તથ્યો નિશ્ચિત થઈ જાય, અથવા

કાનૂની કલ્પના દ્વારા અસ્તિત્વમાં હોવાનું માનવામાં આવે, ત્યારે એ જ તથ્યો કાનૂની સ્થિતિમાં ફેરફાર લાવે છે; તે નિરોધ સ્વતંત્ર રીતે નથી, તેમજ પરિત્યાગ અથવા હકત્યાગ પોતપોતાનાં સ્વરૂપે નથી."

૭૯. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એસ.એચ. રંગપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૦૨) ૧ એસ.સી.સી. ૫૩૮ માં પ્રતિપાદિત મુજબ, ૪-ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠનો નિર્ણય ૩ માનનીય ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠ પર બાંધારીરૂપ છે. ૧૯૯૫ નો નિર્ણય શા મુલચંદ એન્ડ કો. લિ. (ઉપરોક્ત) માં કરાયેલ અવલોકનો સાથે વિરોધાભાસમાં છે. જો પ્રતિબંધનો મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હોય, તો ત્યાગનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી. વધુમાં એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે વટ્ટિપનમ દાવામાં, નીચેના નિષ્કર્ષો ફરીથી ખુલા મુકવામાં નહીં આવે તે આધારે પુનર્વિચારની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી:

"(એ) પ્રતિવાદી નં. ૫, ૬ અને ૪૨ દ્વારા રજૂ કરાયેલ કેનન કાયદાની આવૃત્તિ, આંક એ-૧૮ની પ્રામાણિકતા અંગે.

(બી) સિનોડના હસ્તક્ષેપ વિના ધર્માધ્યક્ષને બહિષ્કૃત કરવાની સત્તા અંગે; અને

(સી) પેટ્રીઆર્ક તરફથી કોઈ પરોક્ષ હેતુનો અભાવ હતો, જેના કારણે તેને બહિષ્કારની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા પ્રેરણા મળી હતી.

૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં, કેથોલિકોસનો બહિષ્કાર અમાન્ય ઠરાવવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે તે માટે કોઈ માન્ય અથવા સંબંધિત આધાર નહોતો. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કેથોલિકોસ સમૂહ દ્વારા પેટ્રીઆર્કની સર્વોચ્ચતા નકારી શકાતી નથી. આવી ના પાડવાથી પેટ્રીઆર્કના અનુયાયીઓની મૂળભૂત

આસ્થા બદલાઈ જશે, જેમને પોતાના આધ્યાત્મિક અને ધાર્મિક હિતોના સંરક્ષણ માટે પોતાની અલગ સંસ્થા રચવા માટે મજબૂર થવું પડ્યું છે. ઉપરોક્ત રજૂઆતમાં અમને કોઈ સાર દેખાતો નથી, કારણ કે શા મૂળચંદ એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત) માં આપેલો નિર્ણય એવો છે કે કેટલાક સંજોગોમાં અધિકારનો ત્યાગ, મૌનસંમતિ અથવા વિલંબ ક્યારેક અધિકારનો પરિત્યાગ ગણાતો નથી અથવા પ્રતિબંધકતા ઉત્પન્ન કરતો નથી. કોઈ વ્યક્તિને કોઈ સ્થિર હિત પ્રાપ્ત હોય અને જેમાં કાનૂની હક નિહિત હોય, તે વ્યક્તિ માત્ર વિલંબથી અથવા તેણે પોતાનો અધિકાર છોડી દીધો છે એવું કહ્યાથી તે હક ગુમાવતી નથી અને ગુમાવી પણ શકતી નથી, જ્યાં સુધી વધુ કંઈક ન હોય, અર્થાત્ તેના શબ્દો અથવા વર્તનથી અન્ય પક્ષને તે નિવેદન સત્ય છે એવી માન્યતા પેદા કરીને તેના નુકસાનમાં તે પ્રમાણે કાર્ય કરવા પ્રેરિત કરવામાં ન આવ્યો હોય. ત્યારે આવી વ્યક્તિ પ્રતિબંધકતાથી બંધાઈ જાય. તે પરિત્યાગ અથવા અધિકારત્યાગ નથી, જે તેને આ દાવો કરવાથી રોકે કે કાનૂની ઔપચારિકતાઓ યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવી નહોતી. વર્તમાન મામલામાં, ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં કરવામાં આવેલી ચર્ચા અત્યંત વિસ્તૃત છે અને મુખ્યત્વે વિવિધ ઐતિહાસિક તથ્યો અને પૃષ્ઠભૂમિ પર આધારિત છે, જે સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે પેટ્રિયાર્ક કોઈપણ સમયે લૌકિક નિયંત્રણનો ઉપયોગ કર્યો નહોતો અને માલન્કારા ચર્ચ, જે ઓર્થોડોક્સ સિરીયન ચર્ચનો એક વિભાગ છે, તેનું સંચાલન કરવા માટે કેથોલિકોસના પદની સ્થાપના કરવી આવશ્યક માનવામાં આવી હતી. માલન્કારા ચર્ચની સ્થાપના સેન્ટ થોમસ ધ એપોસ્ટલ દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તે પૂર્વના ઓર્થોડોક્સ સિરીયન ચર્ચમાં સમાવેશ પામે છે અને ચર્ચનો પ્રાઈમેટ કેથોલિકોસ છે. ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં ઉલ્લેખિત ચુકાદાઓમાં ચર્ચાચેલ કલ્પનાઓ, કેથોલિકોસના પદની સ્થાપના અને અન્ય ઐતિહાસિક તથ્યોમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે એકવાર આ પદની રચના થઈ જાય પછી, તે અધિકારત્યાગ અથવા પરિત્યાગનો મુદ્દો નથી, પરંતુ પેટ્રિયાર્ક દ્વારા જારી કરાયેલ કલ્પના તેના પર પણ બાધ્યક છે. તેથી તે એક સકારાત્મક કૃત્ય છે અને એકવાર એવું કરી દેવામાં આવે પછી, પેટ્રિયાર્ક તેનાથી બંધાયેલ છે અને તેનામાંથી બચી શકતો નથી તથા સમગ્ર પેરિશ ચર્ચ પ્રણાલીને ઉથલપાથલ કરી શકતો નથી.

તેથી ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં ૩-ન્યાયાધીશોની પીઠનો નિર્ણય શા મૂળચંદ (ઉપરોક્ત) માં ૪-ન્યાયાધીશોની પીઠના નિર્ણયના વિરોધમાં હોવાનું કહી શકાય નહીં, પરંતુ નજીકથી તપાસ કરતાં શા મૂળચંદ (ઉપરોક્ત) અપીલકર્તાઓની દલીલને મજબૂત બનાવતો નથી, પરંતુ તેના વિરુદ્ધ જાય છે. આ અદાલતે કરેલી આ નોંધોમાંથી અતિશય અર્થ કાઢી શકાતો નથી કે પેટ્રિયાર્ક માલન્કારા ચર્ચ ઉપર પોતાની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા ગુમાવી છે એવું કહી શકાય નહીં; પરંતુ હકીકત એવી છે કે તે લગભગ લુપ્તતાના બિંદુએ પહોંચી ગઈ છે અને ચર્ચનું સંચાલન ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ મુજબ, ૧૯૩૪ ના બંધારણ અનુસાર થવાનું છે, જેને કલ્પનાના સ્વરૂપે સ્વયં પેટ્રિયાર્કનો આધાર પણ પ્રાપ્ત છે. પેરિશનરો પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા વિષે આસ્થા રાખી શકે, પરંતુ દરેક બાબતમાં નહીં. સંચાલનના પ્રશ્ને તેઓએ ૧૯૩૪ ના બંધારણને સમાન મહત્વ આપવું પડશે અને તેમને નિયમિત ઉદ્બંધન કરવા તથા આ અદાલતના ચુકાદાને કોઈ ને કોઈ રીતે ચક્રમો આપવા માટે ઉપાયો ગોઠવવાની અને આધ્યાત્મિક સંઘર્ષના બહાને ચર્ચો ઉપર લૌકિક નિયંત્રણ કબજે કરવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં. પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સત્તા લગભગ લુપ્તતાના બિંદુએ પહોંચી ગઈ છે, તે વાતને પૂર્ણ અર્થ આપવો પડશે અને તેનો એવો અર્થ થઈ શકતો નથી કે આધ્યાત્મિકતાના છત્રછાયામાં સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ચર્ચના વહીવટમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં આવે અને વિકર્સ તથા પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સમાનાંતર પ્રણાલી ઉભી કરવામાં આવે, જેનાથી ચર્ચોની કાર્યપ્રવૃત્તિ અધૂરી થઈ જશે, જ્યારે તેમની રચના તે કાર્ય માટે જ કરવામાં આવી છે, અને તે અનાદિકાળથી રહેલી ટ્રસ્ટની રચનાની મૂળ ભાવનાના વિરોધમાં જશે, જેમાં એકવાર ટ્રસ્ટ તો સદૈવ ટ્રસ્ટ એવી સંકલ્પના અંતર્નિહિત છે. આધ્યાત્મિક આસ્થાના બહાને કોઈપણ વ્યક્તિને આવા ચર્ચોના સંચાલન માટે પ્રચલિત પ્રણાલીને નષ્ટ કરવાની અને પોતાની ઈચ્છા મુજબ વારંવાર બંધારણો ઘડવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. ૨૦૦૨ માં ઘડવામાં આવેલ આવા કોઈપણ બંધારણની કોઈ જરૂરિયાત નથી. શું ખાતરી છે કે આગળ ક્યારેય અથવા ભવિષ્યમાં એ જ ચર્ચોના વહીવટ માટે કોઈ અન્ય ગઠબંધન દ્વારા બીજું કોઈ

બંધારણ રચવામાં નહીં આવે? જો કોઈ પેરિશનર ૧૯૩૪ ના બંધારણમાં ફેરફાર કરવા ઇચ્છે, તો નિયત પ્રક્રિયા મુજબ તેમાં સુધારો કરવો તેમના માટે ખુલ્લો છે. આથી એ માનવું યોગ્ય છે કે તે બાઈબલ અથવા કુરાન કે અન્ય પવિત્ર ગ્રંથોની જેમ એવું નથી કે જેમાં સુધારો થઈ શકતો નથી. ૧૯૩૪ ના બંધારણમાં, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, પેરિશ ચર્ચોના શાસન માટે લાગુ પડતા બાયલોઝ અથવા નિયમાવલિના સ્વરૂપમાં અનેક વાર સુધારા કરવામાં આવ્યા છે, અને જો કોઈ વાજબી ફરિયાદો હોય તો તેમની કાળજી લેવા માટે તેમાં હજી પણ સુધારો થઈ શકે છે, પરંતુ વર્તમાન કેસોમાં જે સંઘર્ષ અવિરત ચાલતો આવ્યો છે તેના માટે આવી કોઈ ફરિયાદ હોવાનું જણાતું નથી.

વિષયક: પેરિશના સભ્યોને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળ પોતાના ધર્મનું પાલન કરવાનો અધિકાર છે અને વિકર, પાદરી તથા ડીકન વગેરેની નિમણૂક કરવાનો તેમજ અનુચ્છેદ ૨૬ હેઠળ કાર્યોનું સંચાલન કરવાનો અધિકાર છે:

૮૦. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે પેરિશનરોને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૫ હેઠળ પોતાના ધર્મવિશ્વાસનું પાલન કરવાનો અધિકાર છે અને ભારતના બંધારણની પ્રસ્તાવના વિચાર, અભિવ્યક્તિ, માન્યતા, આસ્થા અને ઉપાસનાની સ્વતંત્રતાની ખાતરી આપે છે. કલમ ૨૫ તમામ વ્યક્તિઓને અંતરાત્માની સ્વતંત્રતા તથા ધર્મને માનવાનો, આચરવાનો અને પ્રચાર કરવાનો અધિકાર સુનિશ્ચિત કરે છે. કલમ ૨૬ તમામ ધાર્મિક પંથોને ધર્મ સંબંધિત બાબતોમાં પોતાના કાર્યોનું સંચાલન કરવાની સ્વતંત્રતા સુનિશ્ચિત કરે છે. ફરીથી, આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૬૩ માં કરેલા અવલોકનો પર આધાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે જ્યારે કોઈ ચોક્કસ સમુદાયના લોકો એવું કહે છે કે તેઓ પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતામાં વિશ્વાસ રાખે છે અને તે તેમની માટે આસ્થાનો એક તત્વ છે, ત્યારે અદાલત એમ કહી શકતી નથી કે “ના, તમારો આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠ પુરુષ કેથોલિકોસ છે”. કારણ કે કલમ ૨૫

વ્યક્તિને આવી આસ્થા રાખવાની મંજૂરી આપે છે, ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત સાથે કોઈ વિવાદ નથી. કોઈપણ પેરિશનરને પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતામાં વિશ્વાસ રાખવાનો અધિકાર ખુલ્લો છે. પોતાના ધર્મવિશ્વાસ અને ધર્મને માન્ય રાખવાની સ્વતંત્રતાનો અધિકાર બંધારણની કલમ ૨૫ માં અંકિત છે, જે જાહેર વ્યવસ્થા, નૈતિકતા અને આરોગ્ય તેમજ બંધારણના ભાગ ૩ ની અન્ય જોગવાઈઓને આધીન રહી આસ્થા અને ઉપાસનાની સ્વતંત્રતા આપે છે. આ સ્વતંત્રતા કલમ ૧૯ માં જેમ ‘નાગરિકો’ને નહીં પરંતુ ‘વ્યક્તિઓ’ને સુનિશ્ચિત કરવામાં આવી છે. તેથી, દરેક પેરિશનરને ધર્મની સ્વતંત્રતાનો અધિકાર છે. શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે ‘જાહેર વ્યવસ્થા’ વિષયક પ્રશ્નની આ અદાલતે રામ મનોહર લોહિયા વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર (૧૯૬૬) ૧ એસ.સી.આર. ૭૦૯ માં તપાસ કરી હતી, જેમાં આ રીતે અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

કાયદાનું ઉદ્દેશ્ય હંમેશા વ્યવસ્થાને અસર કરે છે, પરંતુ તેને જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરે છે એવું કહેવાય તે પહેલાં, તે સમુદાયને અથવા વ્યાપક જનતાને અસર કરતું હોવું જોઈએ. ... તેથી એવું પ્રતિત થાય છે કે જેમ આ અદાલતના નિર્ણયો માં (અગાઉ ઉલ્લેખિત) "જાહેર વ્યવસ્થા" નો અર્થ "રાજ્યની સુરક્ષા" ને અસર કરતી બાબતો કરતાં ઓછી ગંભીરતાવાળી અવ્યવસ્થાઓને આવરી લેતો હોવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું, તેમ "કાયદો અને વ્યવસ્થા" પણ છે. માણસે ત્રણ સમકેન્દ્રિત વર્તુળોની કલ્પના કરવી જોઈએ. કાયદો અને વ્યવસ્થા સૌથી મોટું વર્તુળ દર્શાવે છે, જેના અંદરનું આગામી વર્તુળ જાહેર વ્યવસ્થાને દર્શાવે છે અને સૌથી નાનું વર્તુળ રાજ્યની સુરક્ષાને દર્શાવે છે. ત્યાર પછી સહેલાઈથી સમજાય છે કે કોઈ કૃત્ય કાયદો અને વ્યવસ્થાને અસર કરી શકે, પરંતુ જાહેર વ્યવસ્થાને નહીં; જેમ કે કોઈ કૃત્ય જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરી શકે, પરંતુ રાજ્યની સુરક્ષાને નહીં.

૮૧. તેમના દ્વારા વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે જે લોકો સેન્ટ પીટર દ્વારા અપોસ્ટોલિક અનુગામિતામાં વિશ્વાસ રાખે છે તેઓ એક સંપ્રદાય (અર્થાત્, પેટ્રીઆર્ક સમૂહ) રચે છે અને જે લોકો સેન્ટ થોમસ દ્વારા અપોસ્ટોલિક અનુગામિતામાં વિશ્વાસ રાખે છે તેઓ તે જ ધર્મ (અર્થાત્, ખ્રિસ્તી ધર્મ)ની અંદર બીજો સંપ્રદાય (અર્થાત્, કેથોલિકોસ સમૂહ) રચે છે. સંપ્રદાયની સંકલ્પના અંગે, આ માનનીય અદાલતે કમિશનર, હિંદુ રિલિજિયસ એન્ડોમેન્ટ્સ વિ. શ્રી લક્ષ્મીન્દ્ર તીર્થ સ્વામિયાર ઓફ શ્રી શિરુર મઠ ૧૯૫૪ એસ.સી.આર. ૧૦૦૫ ના પૃષ્ઠ ૧૦૨૨ પર નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

ડિનોમિનેશન" શબ્દની વ્યાખ્યા ઓક્સફોર્ડ શબ્દકોશમાં આ અર્થમાં કરવામાં આવી છે કે "એવા વ્યક્તિઓનો સમૂહ, જેઓને એક જ નામ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા હોય; એક ધાર્મિક પંથ અથવા સંસ્થા, જેને સામાન્ય આસ્થા અને સંગઠન હોય અને જેને વિશિષ્ટ નામ દ્વારા ઓળખવામાં આવે". ...શંકર પછી, એવા અનેક ધાર્મિક ઉપદેશકો અને તત્ત્વચિંતકો આવ્યા, જેમણે હિંદુ ધર્મના વિવિધ પંથો અને ઉપપંથોની સ્થાપના કરી, જે આજે ભારતમાં જોવા મળે છે. આવા દરેક પંથ અથવા ઉપપંથને નિશ્ચિતપણે ધાર્મિક ડિનોમિનેશન કહી શકાય, કારણ કે તેને વિશિષ્ટ નામ દ્વારા ઓળખવામાં આવે છે — અનેક ક્રિસ્તાઓમાં તે સ્થાપકનું નામ હોય છે — અને તેને સામાન્ય આસ્થા તથા સામાન્ય આધ્યાત્મિક સંગઠન હોય છે. રામાનુજના અનુયાયીઓ, જેઓ "શ્રી વૈષ્ણવ" નામથી ઓળખાય છે, તેઓ નિઃસંદેહ એક ધાર્મિક ડિનોમિનેશન રચે છે; અને તેવી જ રીતે મધ્વાચાર્ય તથા અન્ય ધાર્મિક ઉપદેશકોના અનુયાયીઓ પણ.

[ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે]

આ અદાલતે આગળ વધુમાં નોંધ્યું (પૃષ્ઠ ૧૦૨૮-૧૦૨૯ પર) કે:

... આપણા સંવિધાનમાં ધર્મસ્વાતંત્ર્ય માત્ર ધાર્મિક માન્યતાઓ સુધી મર્યાદિત નથી; તે ધાર્મિક આચારો સુધી પણ વિસ્તરે છે, હા, સંવિધાને પોતે જ નિર્ધારિત કરેલા પ્રતિબંધોના આધિન. તેથી, અનુચ્છેદ ૨૬(બી) હેઠળ, કોઈ ધાર્મિક પંથ અથવા સંસ્થા, તેઓ માનતા ધર્મના સિદ્ધાંતો અનુસાર કયા વિધિ-વિધાનો અને સમારોહો આવશ્યક છે તે નક્કી કરવાની બાબતમાં સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા ભોગવે છે અને આવી બાબતોમાં તેમની નિર્ધારણા સાથે હસ્તક્ષેપ કરવાનો અધિકાર કોઈ બાહ્ય સત્તાને નથી. નિશ્ચિતરૂપે, આ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનોના સંબંધમાં કરવાનાં ખર્ચનો પ્રમાણધોરણ ધાર્મિક પંથની માલિકીની સંપત્તિના વહીવટનો વિષય ગણાશે અને સક્ષમ વિધાનમંડળે ઘડેલા કોઈ કાયદા મુજબ ધર્મનિરપેક્ષ સત્તાઓ દ્વારા તેનું નિયંત્રણ થઈ શકે; કારણ કે કોઈપણ ધર્મનો એવો ઉપદેશ હોઈ શકે નહીં કે વિધિ-વિધાનો અને સમારોહો પર વ્યર્થ ખર્ચ કરીને સંસ્થા તથા તેના દાનનિધિઓનો નાશ કરવામાં આવે. તેમ છતાં, નોંધવાનું છે કે અનુચ્છેદ ૨૬(ડી) હેઠળ, કોઈ ધાર્મિક પંથ અથવા તેના પ્રતિનિધિનો પોતાના સંપત્તિઓનો કાયદા મુજબ વહીવટ કરવાનો મૂળભૂત અધિકાર છે; અને તેથી, કાયદાએ વહીવટનો અધિકાર ધાર્મિક પંથને જ છોડી દેવો જોઈએ, હા, તે જેવાં પ્રતિબંધો અને નિયમનો લાદવા યોગ્ય માને તેનાં આધિન. એવો કાયદો, જે વહીવટનો અધિકાર ધાર્મિક પંથના હાથમાંથી સંપૂર્ણપણે કેળવી લે અને તેને કોઈ બીજી સત્તામાં સોંપે, તે અનુચ્છેદ ૨૬ની કલમ (ડી) હેઠળ ખાતરી આપવામાં આવેલા અધિકારના ભંગ સમાન થશે.

[ભાર મૂકવામાં આવેલ]

૮૨. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ચર્ચમાં વિકર અત્યંત મહત્વપૂર્ણ પદ ધરાવે છે; તે પવિત્ર માસ, કન્ફેશન, હોળી મોરોનનું અભિષેક તથા અન્ય સંસ્કારો અને વિધિઓનું સંચાલન કરે છે. તે કોઈ નિશ્ચિત ચર્ચને આપવામાં આવેલા દાન પણ

એકત્રિત કરે છે. જ્યારે આવા દાનમાં ફાળો આપતા પેરિશનરોમાં બહુમતી પેટ્રિયાર્ક સમૂહની હોય, ત્યારે ટ્રસ્ટી દ્વારા એવા ફાળાનો ઉપયોગ કેથોલિકોસના હિતને આગળ વધારવા માટે કરવાથી દાતાઓ અને હિતભોગીઓ પ્રત્યેના વિશ્વાસભંગનું પરિણામ આવશે. સેન્ટ થોમસ દ્વારા અપોસ્ટોલિક અનુગામિતામાં માનતા કેથોલિકોસ દ્વારા પેટ્રિયાર્ક-બહુમતી ધરાવતા ચર્ચમાં વિકરની નિમણૂક કરવી પણ સેન્ટ પીટર દ્વારા અપોસ્ટોલિક અનુગામિતામાં માનતા પેટ્રિયાર્ક અનુયાયીઓની આસ્થાને અનુરૂપ નથી. કન્ફેશન અત્યંત મહત્વપૂર્ણ સંસ્કારોમાંનું એક છે. પેટ્રિયાર્કની શ્રેષ્ઠતામાં માનતા લોકોને કેથોલિકોસના વિકર સમક્ષ કન્ફેશન કરવા માટે કહેવામાં આવી શકતા નથી. તે સેન્ટ પીટર દ્વારા અપોસ્ટોલિક અનુગામિતાની આસ્થાથી, અને સેન્ટ થોમસ દ્વારા નહીં, વિરુદ્ધ પડે છે.

૮૩. ઉપરોક્ત ચુકાદાના આધાર પર, શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી કે ધાર્મિક પંથ તરીકે રચાયેલ પેટ્રિયાર્ક સમૂહને તેમના પેરિશ ચર્ચોમાં કયા વિધિવિધાન કરવામાં આવવા જોઈએ, તે કોણ કરશે અને તેમની આસ્થા અનુસાર તે કેવી રીતે કરવામાં આવવા જોઈએ તે નક્કી કરવાનો મૂળભૂત અધિકાર છે. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું કે વિકર ચર્ચમાં અત્યંત મહત્વપૂર્ણ સ્થાન ધરાવે છે; તે હોળી માસ, કન્ફેશન, હોળી મોરોનનું અભિષેક તથા અન્ય સેક્રામેન્ટ્સ અને ધાર્મિક વિધિઓ સંપન્ન કરે છે. તે વિશિષ્ટ ચર્ચને આપવામાં આવતાં દાનો પણ એકત્રિત કરે છે. જ્યારે આવા દાનોમાં ફાળો આપતા પેરિશનરોમાં બહુમતી પેટ્રિયાર્ક સમૂહની હોય, ત્યારે આવા ફાળાનો ઉપયોગ કેથોલિકોસના હિતને આગળ ધપાવવા માટે ટ્રસ્ટી દ્વારા કરવામાં આવે તો તે દાતાઓ અને હિતગ્રાહકો સાથેના ટ્રસ્ટભંગમાં પરિણમે છે. તેમણે ‘આસ્થા’ના મુદ્દે વધુમાં એવું રજૂ કર્યું કે તે કોઈ વિશિષ્ટ કેનન સાથે સંબંધિત નથી, પરંતુ પ્રેરિત પરંપરાગત ઉત્તરાધિકારની પદ્ધતિ સાથે સંબંધિત છે. વર્તમાન કેસમાં સંકળાયેલી આસ્થાનો અર્થ ઈસુ ખ્રિસ્તથી પ્રેરિત પરંપરાગત ઉત્તરાધિકાર એવો થાય છે, અર્થાત્ ખ્રિસ્તના આશીર્વાદ અને કૃપા

કોઈ પ્રેરિત, એટલે કે સંત પીટર અથવા સંત થોમસ, જે લાગુ પડે તે મુજબ, તેમની મારફતે અવતરે છે, અને તે પ્રેરિતથી પોપ/પેટ્રિયાર્ક સુધી પહોંચે છે, જે વિકરની નિમણૂક કરે છે.

૮૪. વધુમાં, શ્રી કે. પરાસરન, વરિષ્ઠ વિદ્વાન વકીલે રજૂ કર્યું હતું કે એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક પોપ છે. જેસસ કાઈસ્ટ અને સેન્ટ પીટર દ્વારા અપોસ્ટોલિક અનુક્રમનું અનુસરણ કરતાં, સંસ્કાર પેટ્રીઆર્ક સુધી અવતરે છે. વિકર મુખ્યત્વે ધાર્મિક પદ ધરાવે છે અને પેટ્રીઆર્કનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે, જાણે વિકર સમક્ષ પાપસ્વીકાર કરવામાં આવે ત્યારે પેટ્રીઆર્ક સ્વયં હાજર હોય. રમનાથ અચ્ચરની લો લેક્સિકોન (ખંડ ૪) માં દર્શાવ્યા મુજબ ‘અપોસ્ટોલિક’ ની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે છે:

.પોપ પોતાની હાજરીમાં હોય તેમ તેમનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે સંપૂર્ણ સત્તાઓ ધરાવતા

ઓક્સફર્ડ શબ્દકોશમાં દર્શાવ્યા મુજબ ‘પેટ્રીઆર્ક’ ની વ્યાખ્યા આ મુજબ છે:

સૌથી પ્રાચીન ખ્રિસ્તી અધ્યક્ષપીઠોમાંથી એકના બિશપ (એલેક્ઝાન્ડ્રિયા , એન્ટિઓક , કોન્સ્ટાન્ટિનોપલ , જેરુસલેમ , અને અગાઉ રોમ).

. એક સ્વશાસિત અથવા સ્વતંત્ર ઓર્થોડોક્સ ચર્ચના વડા.

. પ્રાઈમેટ્સ અને મેટ્રોપોલિટન્સ કરતાં ઉચ્ચ પદ ધરાવતા અને પોપથી તરત નીચેના ક્રમે આવતા રોમન કેથોલિક બિશપ, જે ઘણીવાર યુનિયેટ સમુદાયના વડા હોય છે.

ઓક્સફોર્ડ ડિક્શનરીમાં મળતી ‘પોપ’ ની વ્યાખ્યા નીચે મુજબ છે:

રોમન કેથોલિક ચર્ચના પ્રમુખ તરીકે રોમના બિશપ.

. કોપ્ટિક ચર્ચના પ્રમુખ, એલેક્ઝાન્ડ્રિયાના બિશપ અથવા પેટ્રિયાર્ક.

ઓક્સફોર્ડ ડિક્શનરીમાં આપવામાં આવેલ મુજબ, વિકર ની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે છે:

. (અન્ય ઍંગ્લિકન ચર્ચોમાં) અન્યના સ્થાને પ્રતિનિયુક્ત તરીકે ફરજ બજાવતો ધર્મગુરુ વર્ગનો સભ્ય.

. (રોમન કેથોલિક ચર્ચમાં) બિશપનો પ્રતિનિધિ અથવા ઉપપ્રતિનિધિ.

. (યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ એપિસ્કોપલ ચર્ચમાં) ચેપલના પ્રભારમાં રહેલો પાદરી વર્ગનો સભ્ય.

ધાર્મિક સેવા ના કેટલાક ભાગો ગાવવા માટે કેથેડ્રલની ઉપાસના સેવા માટે નિયુક્ત કરાયેલ ધર્મગુરુ અથવા ગાયકમંડળીનો સભ્ય.

૮૫. શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું હતું કે વિકરની નિમણૂકનો કૃત્ય ભલે ધર્મનિરપેક્ષ કૃત્ય હોય, પરંતુ તે જે પદ ધારણ કરે છે તે ધાર્મિક સ્વરૂપનું છે. માન્યતા એવી છે કે જ્યારે તેની સમક્ષ પાપસ્વીકાર કરવામાં આવે છે ત્યારે તે પેટ્રિયાર્ક સુધી પહોંચે છે, ત્યારબાદ સેન્ટ પીટર સુધી અને અંતે જીસસ ક્રાઈસ્ટ સુધી પહોંચે છે, અને ત્યારબાદ પાપીને ક્ષમા મળે છે. જો વિકર પોતાની નિમણૂક અથવા શ્રદ્ધા પેટ્રિયાર્ક પ્રત્યે આધીન ન રાખતો હોય, તો જીસસ ક્રાઈસ્ટ દ્વારા, સેન્ટ પીટર દ્વારા અને ત્યારબાદ પેટ્રિયાર્ક દ્વારા વહેતી ધાર્મિક અસરકારકતા અને આશીર્વાદનો પ્રવાહ તૂટી જાય છે. જો એવો વિકર, જે પેટ્રિયાર્કની શ્રદ્ધાનું અનુસરણ કરતો નથી, તેની સમક્ષ પાપસ્વીકાર કરવામાં આવે, તો તેને પેટ્રિયાર્કની હાજરીમાં કરવામાં આવેલ ગણવામાં આવતું નથી. માત્ર એટલા કારણે કે વિકરની નિમણૂક ધર્મનિરપેક્ષ કૃત્ય હોઈ શકે, તેમાંથી એવો અનુમાન નીકળતું નથી કે તે દ્વારા નિભાવવામાં આવતા કાર્યો પણ ધર્મનિરપેક્ષ જ છે. વિકરને નિમણૂક મેળવવા માટે પેટ્રિયાર્ક પ્રત્યે વફાદારી ધરાવવાની આવશ્યક આધ્યાત્મિક લાયકાત પૂર્ણ કરવી પડે છે. આ જ કારણે જિલ્લાધિકારીએ એક અંતરિમ વ્યવસ્થા કરવી યોગ્ય

ગણેલી, જેને આ અદાલતે તા. ૧૪.૧૦.૨૦૧૫ ના આદેશથી મંજૂરી આપેલી છે, જેના હેઠળ બે વિકરોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે – એક એવો જે પેટ્રિયાર્કની શ્રદ્ધાનું અનુસરણ કરે છે અને બીજો એવો જે કેથોલિકોસની શ્રદ્ધાનું અનુસરણ કરે છે. તે એક ધાર્મિક સંસ્કાર છે, કારણ કે તે પ્રેરિતીય ઉત્તરાધિકાર દ્વારા વહે છે, જાણે કે જ્યારે વિકર ધાર્મિક ક્રિયાઓ કરે છે ત્યારે પેટ્રિયાર્ક સ્વયં હાજર હોય. તેથી જ ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં બહુમતીએ પરિચ્છેદ ૧૬૩ માં, જેનો અગાઉ પુનરુત્પાદન કરવામાં આવ્યો છે, માલાનકારા ચર્ચ હોય કે પેરિશ ચર્ચ, તમામ ચર્ચો પર લાગુ પડતો કાયદો જાહેર કર્યો છે.

૮૬. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કેથોલિકોસ જૂથનો એક વિકર, પેટ્રિયાર્ક પંથમાં આસ્થા ધરાવતા ઉપાસક પર તેની ઈચ્છાના વિરુદ્ધ બળજબરીપૂર્વક લાદી શકાતો નથી. ભારતના સંવિધાનની કલમ ૨૫ હેઠળ સુનિશ્ચિત કરાયેલ સ્વતંત્રતા, ૧૯૩૪ના સંવિધાનમાં તેના વિરોધમાં સમાવાયેલ કોઈપણ જોગવાઈ ઉપર પ્રબળ રહેશે. સંવિધાનના ભાગ ૩ હેઠળ સુનિશ્ચિત કરાયેલા મૂળભૂત અધિકારોનો પરિત્યાગ થઈ શકતો નથી, તેમજ ઓલ્ગા ટેલિસ વિ. બોમ્બે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (૧૯૮૫) ૩ એસ.સી.સી. ૫૪૫ માં નિર્ધારિત મુજબ આવા અધિકારોના દાવા સામે પ્રતિબંધકતાનો સિદ્ધાંત પણ લાગુ પડી શકતો નથી.

૮૭. શ્રી અનમ, વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી કે બંધારણની કલમ ૧૦૧ અનુસાર અને ૧૮૯૮ના કેનન પર આધાર રાખીને, પિતૃપુરુષને હસ્તક્ષેપ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી;

"કેનનમાં સંબંધિત જોગવાઈ નીચે ઉતારી આપવામાં આવે છે :

મેપ્લિયન જીવિત હોય તો તેની સંમતિ વિના પેટ્રિયાર્કનો અભિષેક કરવામાં આવશે નહીં. અન્યથા, પૂર્વીયોને પોતે જ મેપ્લિયનનો અભિષેક કરવાની સત્તા રહેશે."

ધાર્મિક કાનૂન મુજબ કોઈપણ વ્યક્તિને "માફિયાનની સંમતિ વિના" પેટ્રિયાર્ક તરીકે અભિષિક્ત કરવામાં આવે તે બાબતે સ્પષ્ટ પ્રતિબંધ છે. "માફિયાન" એટલે પૂર્વના કેથોલિકોસ, જે તે જ કેનનના પ્રકરણ ૭ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. ઉક્ત જોગવાઈ નીચે ઉતારી છે : –

હવેથી પૂર્વના મહાન મહાધર્મપ્રાંતાધિપતિને, પિતૃપુરોહિતની જેમ, પૂર્વમાં મહાધર્મપ્રાંતાધિપતિઓને અભિષેક કરવાની સત્તા પ્રદાન કરવામાં આવી છે અને તેને કેથોલિકોસ તરીકે જાહેર કરવામાં આવશે. જ્યારે તે પશ્ચિમવાસીઓની ધર્મસભામાં હાજર હોય ત્યારે, ચેરશલમના પિતૃપુરોહિત સાથે, તેનું આસન તમામ મહાધર્મપ્રાંતાધિપતિઓથી ઉપર મુકવામાં આવશે.

કે માફિયાન પૂર્વના કેથોલિકોસ છે, તે આ માનનીય અદાલતના ૧૯૯૫ સપ્લ્ (જ) એસ.સી.સી. ૨૮૬ માં આવેલા ચુકાદામાં જોવા મળે છે. તેથી, ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ ૫ હેઠળ મંજૂર કરાયેલા કેનન અનુસાર અભિષિક્ત ન કરવામાં આવેલ કોઈપણ વ્યક્તિ, ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ ૧૦૧ હેઠળ માન્ય ગણાતા પેટ્રિયાર્ક નથી."

૮૮. શ્રી અનામ, વિદ્વાન વકીલ દ્વારા પણ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે મલંકરા ઓર્થોડોક્સ ચર્ચની સ્થાપના ઈસવીસન પર માં ઈસુ ખ્રિસ્તના પ્રેરિત સંત થોમસ દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જ્યારે પેટ્રિયાર્ક ભારતીય ચર્ચમાં ઘણાં પાછળથી માત્ર ૧૬૫૪ માં આવ્યા હતા. એક સદીથી વધુ સમયની ઘટનાઓ દર્શાવે છે કે તેમણે ભારતીય ચર્ચમાં ફૂટ પેદા કરી હતી અને અંતે કેથોલિકેટના પદની પુનઃસ્થાપના કરી હતી. તેમણે રજૂ કર્યું કે અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા અને સોંપણીના પરિણામે પેટ્રિયાર્ક પોતાના અધિકારોનો ત્યાગ કર્યો હતો અને તેમના દ્વારા જારી કરાયેલ કલ્પના તથા

૧૯૩૪ ના બંધારણને ધ્યાનમાં લેતાં તેઓ એ જ અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકતા નહોતા.

૮૯. ચર્ચના એપિસ્કોપલ સ્વરૂપ અને તેના ઇતિહાસ પર નજર કરવી આવશ્યક છે.

આ અદાલતે વિવિધ શબ્દકોશોના સંદર્ભ સાથે ૧૯૯૫ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૭૯ માં "એપિસ્કોપલ" શબ્દના અર્થનો આ રીતે વિચાર કર્યો છે:

"એપિસ્કોપલ" ની વ્યાખ્યા વેબ્સ્ટર્સ કોમ્પ્રિહેન્સિવ ડિક્શનરીમાં "બિશપ્સનું અથવા બિશપ્સને સંબંધિત. જેનું શાસન બિશપ્સમાં નિહિત હોય; એપિસ્કોપસી દ્વારા લક્ષણિત" એવો અર્થ દર્શાવવા માટે કરવામાં આવી છે, જ્યારે "એપિસ્કોપસી" ની વ્યાખ્યા નીચે મુજબ કરવામાં આવી છે:

બિશપો દ્વારા ચર્ચનું શાસન.

સર જોન મરે દ્વારા સંપાદિત ઐતિહાસિક સિદ્ધાંતોનો નવો અંગ્રેજી શબ્દકોશ, ખંડ ૩, તેમાં તેનો અર્થ આ મુજબ સમજાવે છે:

ચર્ચની શાસન-વ્યવસ્થાનો એવો સિદ્ધાંત, જેમાં સર્વોચ્ચ સત્તા બિશપકીય અથવા પાદરીય વર્ગોના હાથમાં મુકવામાં આવે છે.

વિશ્વના ધાર્મિક મતપ્રણાલીઓ અંગે જેમ્સ ગાર્ડનરના ખંડ ૧ માં, પૃષ્ઠ ૮૩૬ પર, નીચે મુજબ 'એપિસ્કોપસી'નું સ્પષ્ટીકરણ કરવામાં આવ્યું છે:

ચર્ચ-શાસનની તે રચના, જે ધાર્મિક પાદરીઓ વચ્ચે પદક્રમનો ભેદ માન્ય રાખે છે અને જેના મૂળભૂત સિદ્ધાંત મુજબ બિશપ પ્રેસ્બિટર કરતાં ઉચ્ચ છે.

તે જ પુસ્તકમાં 'બિશપ' ની નીચે મુજબ વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે:

એપિસ્કોપેલિયન ચર્ચોમાં એવો વ્યક્તિ, જેને ડાયોસીસ અથવા જિલ્લામાં ધર્મગુરુવર્ગ પર દેખરેખ રાખવાની સત્તા હોય છે.

તે જ ગ્રંથના પૃષ્ઠ ૪૪૫ પર 'મેટ્રોપોલિટન' ની વ્યાખ્યા નીચે મુજબ આપવામાં આવી છે:

જે બિશપ કોઈ પ્રાંતના અન્ય બિશપો પર અધ્યક્ષતા કરે છે. લેટિન ચર્ચમાં આ શબ્દનો ઉપયોગ આર્યબિશપના પર્યાયરૂપે થાય છે. ઇંગ્લેન્ડમાં કેન્ટરબરી અને ચોર્કના આર્યબિશપો બંને મેટ્રોપોલિટન છે.... ચોથી સદીમાં નાઈસિયા પરિષદ પહેલાં આ ઉપાધિ પ્રચલિત નહોતી.... મેટ્રોપોલિટનોની સત્તાનો ઉદય ચર્ચ તરફથી કોઈ વિશિષ્ટ હસ્તક્ષેપ વિના થયો હોય તેમ જણાય છે. નાઈસિયા પરિષદે આ વિષય પર, ખાસ કરીને અલેક્ઝાન્ડ્રિયન ચર્ચના સંદર્ભમાં, પ્રથમ વખત સ્પષ્ટ અભિપ્રાય આપ્યો હતો. તે પરિષદનો છઠ્ઠો કેનન આ શબ્દોમાં હતો: 'ઇજિપ્ત, લિબિયા અને પેન્ટાપોલિસમાં જે પ્રાચીન પ્રથા પ્રચલિત રહી છે કે અલેક્ઝાન્ડ્રિયાના બિશપને આ બધાં સ્થળો પર સત્તા હોવી જોઈએ, તે યથાવત્ રાખવામાં આવે, કારણ કે રોમના બિશપ બાબતે પણ આ જ પ્રથા છે. તેવી જ રીતે, એન્ટિઓકમાં અને અન્ય પ્રાંતોમાં, ચર્ચો પોતાના પ્રાચીન વિશેષાધિકારો જાળવી રાખશે.'

૯૦. સ્પષ્ટ છે કે મલંકરાની સીરિયન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ ધર્મત્યાગીના અનુગમનની સિદ્ધાંતને સ્વીકારે છે અને માન્યતા આપે છે. વર્લ્ડના ફેઈથ્સમાં, 'એપિસ્કોપેલિયન્સ' શબ્દનું સ્પષ્ટીકરણ કરવામાં આવ્યું છે અને એવું દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે આ નામ તેમને આપવામાં આવે છે, જે ચર્ચ-શાસનની તે વિશિષ્ટ પદ્ધતિ માન્ય રાખે છે જેને 'એપિસ્કોપસી' કહેવામાં આવે છે. રોમની ચર્ચ તેની બંધારણમાં એપિસ્કોપેલિયન છે અને પોપને સર્વવ્યાપક બિશપ તરીકે માન્યતા આપે છે, જેના અધીન તમામ વિવિધ પાદરીવર્ગો, કાર્ડિનલ્સ, પ્રાઈમેટ્સ અને પેટ્રિયાર્ક્સ, આર્યબિશપ્સ અને બિશપ્સ આવે છે. આર્મેનિયન ચર્ચ પણ શાસન વ્યવસ્થામાં સમાન છે.

૯૧. "મંડળાત્મકતા", વિવિધ શબ્દકોશોમાં તેની જે રીતે વ્યાખ્યા કરવામાં આવી છે, તે આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં પરિણેદ ૭૮ માં નીચે મુજબ ઉદ્ઘૃત કરી છે:

"૭૮. 'કોંગ્રેસેશનલિઝમ' ની વ્યાખ્યા ન્યૂ ઇંગ્લિશ ડિક્શનરી ઓફ હિસ્ટોરિકલ પ્રિન્સિપલ્સ (સર જોન મરે દ્વારા, ખંડ ૩, ભાગ ૧, પૃષ્ઠ . ૨૪૫) માં નીચે મુજબ આપવામાં આવી છે:

ચર્ચાઈ શાસનવ્યવસ્થાનું એવું તંત્ર, જે તમામ વિધાનાત્મક, શિસ્તસંબંધી અને ન્યાયિક કાર્યોને વ્યક્તિગત ચર્ચ અથવા વિશ્વાસીઓની સ્થાનિક સભામાં નિહિત માને છે.

'કોંગ્રેસેશનલિઝમ' ની વ્યાખ્યા ચેમ્બર્સ એન્સાયક્લોપીડિયા, ખંડ ૪, પૃષ્ઠ . ૧૩ માં નીચે મુજબ કરવામાં આવી છે:

"કોંગ્રેસેશનલિઝમ એ એવો સિદ્ધાંત છે, જેને તેવી ચર્ચો સ્વીકારે છે, જે વ્યક્તિગત મંડળીઓની સ્વાયત્તતા પર ભાર મૂકે છે. કોંગ્રેસેશનલિઝમના માર્ગદર્શક સૂત્રરૂપે ઈસુના આ શબ્દો છે:

'જ્યાં ૨ અથવા ૩ વ્યક્તિઓ મારા નામે એકત્રિત થયા હોય, ત્યાં હું તેમની વચ્ચે હાજર છું.' "

બ્લેકસ લો ડિક્શનરીમાં 'કોંગ્રેસેશન' નો અર્થ આ રીતે સમજાવવામાં આવ્યો છે:

સભા અથવા એકત્રિકરણ; વિશેષરૂપે, એવી વ્યક્તિઓની સભા અથવા સંસ્થા, જેઓ મળીને કોઈ નિશ્ચિત પરિષદના મુખ્ય સમર્થકો બને છે, અથવા ધાર્મિક વિધિઓ માટે નિયમિત રીતે એ જ ચર્ચમાં ભેગા થાય છે.

આ શબ્દનું વર્ણન 'ફ્રેઈટ્સ ઓફ ધ વર્લ્ડ', ભાગ ૧, પૃષ્ઠ ૫૮૯ પર આ રીતે કરવામાં આવ્યું છે:

આ શબ્દ, 'ચર્ચ' શબ્દની જેમ (જે જુઓ) ક્યારેક વધુ વ્યાપક અને અન્ય સમયે વધુ મર્યાદિત અર્થમાં વપરાય છે. તેના સર્વાધિક વ્યાપક અર્થમાં,

તેમાં સમગ્ર ખ્રિસ્તી પ્રજાસમૂહનો સમાવેશ થાય છે. તેથી જ ભજનકાર જ્યારે કહે છે, ‘સંતોની સભા તેની સ્તુતિ કરે’, ત્યારે આ શબ્દનો એવો જ ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.’ પરંતુ આ શબ્દ વધુ વાર એવા ખ્રિસ્તીઓના સંઘને સૂચવે છે, જે પોતાને ખ્રિસ્તી તરીકે સ્વીકારે છે અને જે નિયત પાદરીના અધિનિયમ હેઠળ એક જ સ્થાને દૈવી ઉપાસના માટે નિયમિત રીતે એકત્ર થાય છે. આ શબ્દના આ પછીના અર્થમાં ‘સભા’ રચવા માટે, ઓછામાં ઓછું ચહૂદીઓમાં તો એવા દસ પુરુષોની આવશ્યકતા રહે છે, જેઓએ તેમની વચનું તેરમું વર્ષ પૂર્ણ કર્યું હોય. દરેક એવા સ્થાને, જ્યાં ચહૂદીઓની આ સંખ્યા નિયમિત રીતે એકત્ર કરી શકાય, ત્યાં તેઓ ઉપાસનાગૃહ સ્થાપિત કરે છે. બીજી બાજુ, ખ્રિસ્તીઓમાં એવો કોઈ ચોક્કસ નિયમ જોવા મળતો નથી, કારણ કે આપણા પ્રભુએ પોતે જ જાહેર કર્યું છે, ‘જ્યાં ક્યાં બે કે ત્રણ મારા નામે ભેગા થાય છે, ત્યાં હું તેમના મધ્યમાં રહેલો છું.’ ખ્રિસ્તની ઈચ્છાના આવા સંકેતોથી માર્ગદર્શન પામી, સર્વ પ્રકારના ખ્રિસ્તી પંથોમાં, તેમની રચના કરતી સંખ્યા ચહૂદી રબ્બીઓએ નક્કી કરેલી સંખ્યાથી ઘણી ઓછી હોય તોપણ, સભાઓનું સંગઠન કરવાની પરંપરા રહેલી છે.

‘કોંગ્રેગેશનલિઝમ’ અને ‘એપિસ્કોપલ’ ની વ્યાખ્યાઓની ચર્ચા ૧૯૯૫ ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૮૦ માં આ મુજબ કરવામાં આવી છે:

"૮૦. ‘કોંગ્રેગેશનલિઝમ’ અને ‘એપિસ્કોપલ’ ની આ વ્યાખ્યાઓ એ દર્શાવવા માટે ઉદ્ધૃત કરવામાં આવી છે કે આ અભિવ્યક્તિઓને કેવી રીતે સમજવામાં આવે છે, કારણ કે ચર્ચોની સ્વાયત્તતા અંગેની સમગ્ર રજૂઆત એ પ્રશ્ન પર આધારિત છે કે પેરિશો કોંગ્રેગેશનલ છે કે એપિસ્કોપલ. ઉપરોક્ત વ્યાખ્યાઓ અને ‘કોંગ્રેગેશનલિઝમ’ તથા ‘એપિસ્કોપલ’ ના સ્પષ્ટીકરણમાંથી દેખાતી મૂળભૂત અથવા અનિવાર્ય લાક્ષણિકતા એ છે કે પહેલા પ્રકારે સત્તા મંડળીમાં નિહિત હોય છે, જ્યારે બીજા પ્રકારે તે વિશ્વના નિયંત્રણ હેઠળ હોય છે, કારણ કે તેને પ્રેરિતનો ઉત્તરાધિકારી

માનવામાં આવે છે. મલનકારા ની સિરિયન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ પ્રેરિત-ઉત્તરાધિકારના સિદ્ધાંતને સ્વીકારે છે અને માન્ય રાખે છે, તેમાં કોઈ શંકા નથી. ફેઇથ્સ ઓફ ધ વર્લ્ડ માં, 'એપિસ્કોપેલિયન્સ' શબ્દનું સ્પષ્ટીકરણ કરવામાં આવ્યું છે અને તે જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ નામ તેઓને આપવામાં આવે છે, જે ચર્ચના શાસનના તે વિશિષ્ટ સ્વરૂપને માને છે, જેને 'એપિસ્કોપસી' કહેવાય છે. ચર્ચ ઓફ રોમ પોતાની રચનામાં એપિસ્કોપેલિયન છે અને પોપને સર્વવ્યાપક બિશપ તરીકે માન્ય રાખે છે, જેના અધીન તમામ વિવિધ પાદરી વર્ગો, કાર્ડિનલ્સ, પ્રાઇમેટ્સ અને પેટ્રીઆર્ક્સ, આર્ચબિશપ્સ અને બિશપ્સ આવે છે.... આર્મેનિયન ચર્ચ શાસનવ્યવસ્થામાં ગ્રીક ચર્ચ જેવી જ છે, જેમાં તેમના કેથોલિકોસનો દરજ્જો અને સત્તા ગ્રીક પેટ્રીઆર્કના સમકક્ષ છે.... કોપ્ટ્સ, એબિસિનિયન્સ અને અન્ય સહિતની બધી પ્રાચીન પૂર્વીય ચર્ચો એપિસ્કોપેલિયન છે. ચર્ચ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ પોતાની ધાર્મિક રચનામાં કડક અર્થમાં એપિસ્કોપેલિયન છે. તેથી, તેઓ કોન્ગ્રેગેશનલ છે એવો દાવો સ્વીકાર્ય બની શકતો નથી.

હાલ્સબરીઝ લોઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડની ઉપરોક્ત ચર્ચા મુજબ, ચર્ચની મિલકત પેરિશનરોમાં નહીં પરંતુ ધાર્મિક અનુદાનમાં નિહિત થાય છે. તેથી, પેરિશ ચર્ચો સમયસંબંધિત બાબતોમાં સંપૂર્ણ સ્વાયત્ત અને સ્વતંત્ર છે એવી રજૂઆત સ્વીકારી શકાય તેમ નથી.

૯૨. 'કોન્ગ્રેગેશનાલિઝમ' અને 'એપિસ્કોપલ' નો પણ ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં પરિચ્છેદ ૧૫૨ માં આ મુજબ વિચાર કરવામાં આવ્યો છે :

"૧૫૨. જોકે સન ૧૯૭૯ ના ઓ.એસ. નં. ૪ માંના દાવાપત્રના પરિચ્છેદ (૧) માં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે "મલંકરા ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચ ... ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચનું સ્વશિરસ્થ વિભાજન છે, જેનો ઉદ્ભવ ઈસુ ખ્રિસ્ત અને તેમના અપોસ્ટલ્સ સુધી અનુસરાય છે", તેમ છતાં

દાવાપત્રમાં માંગવામાં આવેલ રાહત એ બાબતની ઘોષણા માટે છે કે "મલંકરા ચર્ચ સ્વરૂપે એપિસ્કોપલ છે અને સ્વાયત્ત ચર્ચ એકમોના સંગઠન અથવા મહાસંઘરૂપ નથી...". 'એપિસ્કોપલ' અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ 'કોંગ્રેસનલ' અભિવ્યક્તિના વિરોધાભાસરૂપે કરવામાં આવ્યો હોય એવું જણાય છે. આ અભિવ્યક્તિઓના અર્થ અંગે અમારા ધ્યાન પર લાવવામાં આવેલ કોઈ સામગ્રીના અભાવે, અમે અપીલાધીન ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૬૬ નો ઉલ્લેખ કરી શકીએ, જ્યાં આ અભિવ્યક્તિઓનો અર્થ સમજાવવામાં આવ્યો છે. તે આ મુજબ છે:

"એપિસ્કોપેલિઝમની વ્યાખ્યા સર જોન મરે દ્વારા રચિત ન્યૂ ઇંગ્લિશ ડિક્શનરી ઓફ હિસ્ટોરિકલ પ્રિન્સિપલ્સ, ખંડ ૩ માં આ રીતે કરવામાં આવી છે કે, 'ચર્ચના શાસનવ્યવસ્થાનો એવો સિદ્ધાંત, જે સર્વોચ્ચ સત્તા એપિસ્કોપલ અથવા પાસ્ટોરલ વગોના હસ્તે નિહિત રાખે છે'. એ જ શબ્દકોશમાં કોન્ગ્રેગેશનલિઝમ શબ્દની વ્યાખ્યા આ મુજબ કરવામાં આવી છે: 'ધાર્મિક સંસ્થાની એવી શાસનવ્યવસ્થા, જે તમામ વિધાનકારી, શિસ્તાત્મક અને ન્યાયિક કાર્યો વ્યક્તિગત ચર્ચ અથવા સ્થાનિક વિશ્વાસીઓની મંડળીમાં નિહિત હોવાનું માને છે.' ચેમ્બર્સ ડિક્શનરી, ખંડ ૪, કોન્ગ્રેગેશનલિઝમની વ્યાખ્યા આ રીતે કરે છે કે 'એવો સિદ્ધાંત, જે તેવા ચર્ચો દ્વારા માનવામાં આવે છે, જે વ્યક્તિગત મંડળીઓની સ્વાયત્તતા પર ભાર મૂકે છે'. કોન્ગ્રેગેશનલિઝમ માટે તેના લક્ષણરૂપ માર્ગદર્શક શબ્દો ઈસુના આ છે કે, 'જ્યાં બે કે ત્રણ મારા નામે એકત્ર થાય છે, ત્યાં હું તેઓની વચ્ચે હાજર છું.'

૧૫૩. વિભાગીય ખંડપીઠે 'કોન્ગ્રેગેશનલિઝમ' અભિવ્યક્તિના અર્થ અને વ્યાપ વિશે કેરળ વડી અદાલતના જેન વિ. રેવ. થોમસ વિલિયમ્સના ચુકાદાનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો. તે ચુકાદામાં 'કોન્ગ્રેગેશનલિઝમ'ને અસંમતિ દર્શાવતાં પ્રોટેસ્ટન્ટ પંથોમાંના એક તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યું છે. એન્સાયક્લોપીડિયા બ્રિટાનિકાનો આધાર લેતાં તેમાં જણાવાયું છે કે

કોન્ટ્રેગેશનલિઝમ એ એવી પ્રકારની ચર્ચી ય સંસ્થાકીય રચનાને અપાયેલું નામ છે જેમાં સ્થાનિક ચર્ચ અથવા ખ્રિસ્તી સહભાગિતામાં એકત્ર થતી વ્યક્તિઓના સમૂહની સ્વાયત્તતા મૂળભૂત તત્વ છે. તે ધાર્મિક-ચર્ચીય શાસનપદ્ધતિના ત્રણ મુખ્ય પ્રકારોમાંનો એક બને છે; બાકીનાં બે એ એપિસ્કોપસી અને પ્રેસ્બિટેરિયનિઝમ છે. તે ચર્ચની સત્તાને દરેક સ્થાનિક શ્રદ્ધાળુઓના સમૂહમાં અંતર્નિહિત માને છે, જે સમગ્ર ચર્ચની એક લઘુરૂપ સાક્ષાત્કાર સમાન છે અને જેને પૃથ્વી પર માત્ર આદર્શ સામૂહિક અસ્તિત્વ જ હોઈ શકે. વ્યવહારમાં તે ધાર્મિક લોકશાહી છે, છતાં સિદ્ધાંતમાં તે પોતાને દેવશાસન માને છે, કારણ કે તે એવો અનુમાન કરે છે કે ઈશ્વર પોતે જ ખ્રિસ્ત મારફતે સીધું શાસન કરે છે. તેનો ઉદ્ભવ એ ધાર્મિક સિદ્ધાંતમાંથી થાય છે કે વાસ્તવિક ચર્ચીય સહભાગિતામાં રહેલો દરેક શ્રદ્ધાળુઓનો સમૂહ તમામ બાહ્ય માનવીય નિયંત્રણથી મુક્ત હોવો જોઈએ, જેથી તે ઈશ્વરની ઈચ્છાનું, જે તેમના આત્મા દ્વારા અંતરાત્માને સંપ્રેષિત થાય છે, વધુ સંપૂર્ણપણે પાલન કરી શકે. કોન્ટ્રેગેશનલિઝમના આવશ્યક લક્ષણો તરીકે વ્યક્તિગત ચર્ચો અથવા સંસ્થાઓની સ્વાયત્તતા અથવા સ્વતંત્રતા દર્શાવવામાં આવી છે, જોકે જે બાબતોમાં વ્યક્તિગત મંડળીઓ સમૂહરૂપે હિતસંબંધી હોય અને ચર્ચોને તેમની જવાબદારીઓ અસરકારક રીતે નિભાવવામાં સક્ષમ બનાવવા માટે, તેઓ સંઘોમાં પ્રવેશી શકે છે. કોન્ટ્રેગેશનલિઝમને એપિસ્કોપસીના વિપરીત તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું છે, જેમાં પ્રેરિતપરંપરાના સિદ્ધાંતના આધારે બિશપો દ્વારા ચર્ચનું શાસન સમજાય છે. અન્ય શબ્દોમાં, બિશપોને ખ્રિસ્તના પ્રેરિતોના અનુગામી માનવામાં આવે છે. કોન્ટ્રેગેશનલિસ્ટો માને છે કે દરેક ખ્રિસ્તી પાસે યાજકપદ સંબંધિત તમામ કાર્યો કરવાનો અધિકાર છે અને તેઓ સામાન્ય ભક્તોને પણ સંસ્કારોનું પાલન કરાવવાની મંજૂરી આપે છે, જ્યારે એપિસ્કોપલ ચર્ચોમાં માત્ર વિધિવત્ અભિષિક્ત યાજકો જ સંસ્કારોનું પાલન કરાવી શકે છે.

૧૫૪. તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલ સંબંધિત સામગ્રીના વિચારણાથી, વિભાગીય ખંડપીઠે એવું ઠરાવ્યું છે કે માલંકરા ચર્ચ સહિતનું ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચ આધ્યાત્મિક બાબતોમાં એપિસ્કોપલ છે, પરંતુ લૌકિક બાબતોમાં એપિસ્કોપલ નથી. અમારી દષ્ટિએ યોગ્ય રીતે, તેણે ટ્રાવણકોરની અંતિમ અપીલની રોયલ અદાલતના સેમિનરી દાવામાં આવેલા ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કર્યો છે, જેમાં આ રીતે અવલોકિત કરવામાં આવ્યું છે:

પક્ષકારો સંમત છે કે આ દેશમાં સીરિયન ચર્ચના વડા અથવા તેના મેટ્રોપોલિટન તરીકે યોગ્ય રીતે અભિષિક્ત બિશપ હોવો જોઈએ અને એ પણ કે ભૌતિક બાબતો અંગે, સમુદાય દ્વારા મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને તે રીતે સ્વીકારવું આવશ્યક છે.

ઉક્ત ચુકાદામાં વધુમાં એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું કે "પેટ્રિયાર્કની ધાર્મિક સર્વોચ્ચતા સર્વદા માન્ય રાખવામાં આવી છે, છતાં પેટ્રિયાર્કની સત્તા ક્યારેય ચર્ચની સાંસારિક બાબતોના શાસન સુધી વિસ્તરેલી નહોતી". તે જ સમયે વિભાગીય પીઠે સ્પષ્ટતા કરી હતી કે તેનો એવો અર્થ નથી કે મેટ્રોપોલિટનને પેરિશ ચર્ચોના સાંસારિક કારોબારના દૈનિક સંચાલન પર અધિકારક્ષેત્ર છે. વિભાગીય પીઠે મુલનથુરુથી સિનોડના ઠરાવોનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે, જેમાં એવું કહેવાયું છે કે પેરિશ ચર્ચોને એક અંશે સ્વાયત્તતા છે અને માત્ર કેટલીક દેખરેખની સત્તાઓ જ, જે સ્થિતિ મુજબ હોય, એસોસિયેશનની વ્યવસ્થાપન સમિતિ અથવા કેથોલિકોસ અથવા મલંકરા મેટ્રોપોલિટનમાં નિહિત છે. વિભાગીય પીઠે એવું ધારણ કર્યું છે કે:

મલંકરા ચર્ચમાં કેટલીક એપિસ્કોપલ લાક્ષણિકતાઓ હોવા છતાં તે સંપૂર્ણપણે એપિસ્કોપલ ચર્ચ નથી. પરંતુ અમે આ વાત સાથે સહમત થઈ શકતા નથી કે પ્રત્યેક પેરિશ ચર્ચ સ્વતંત્ર ચર્ચ છે અથવા સ્વતંત્ર દરજ્જો ધરાવતી ચર્ચ છે.... પેરિશ ચર્ચો મલંકરા ચર્ચના ઘટક ભાગો છે અને તેઓને એક હદ સુધી સ્વાયત્તતા પ્રાપ્ત છે, તથા દૈનિક કારોબારનું વહીવટ પેરિશ સભા અને પેરિશ સભા દ્વારા

ચૂંટાયેલી સમિતિમાં નેહેરાચેલું છે, જે મેટ્રોપોલિટનની પર્યવેક્ષી સત્તાઓને આધીન છે – અને મલંકરા સભાના બંધારણની જોગવાઈઓ આ સ્થિતિને અસર કરતી નથી.

તથાપિ, અમારો એવો મત છે કે આ દાવામાં પેરિશ ચર્ચોના હકોને તેમની ગેરહાજરીમાં પ્રભાવિત કરતી કોઈ ઘોષણા આપી શકાતી નથી, તેમજ પરિસ્થિતિ મુજબ મલંકારા પેરિશ ચર્ચો પાસે રહેલી મિલ્કતો કેથોલિકોસ અથવા મલંકારા મેટ્રોપોલિટન અથવા સંબંધિત ડાયોસીસના મેટ્રોપોલિટનમાં નિહિત થાય છે એવી ઘોષણા પણ કરી શકાતી નથી. વાસ્તવમાં, આવી કોઈ ચોક્કસ રાહત આ દાવામાં માગવામાં આવી નથી અને અસરગ્રસ્ત પક્ષકારોને પક્ષકાર તરીકે જોડ્યા વિના, ફરીયાદીઓ એવો દાવો કરી શકતા નથી કે તેમનો ચર્ચ એપીસ્કોપલ સ્વરૂપનો છે, જો એવી ઘોષણાનો અર્થ એવો થાય કે તે કેથોલિકોસ/મલંકારા મેટ્રોપોલિટન/ડાયોસીસના મેટ્રોપોલિટનને પેરિશ ચર્ચોની મિલ્કતો પર કોઈ હક્ક અથવા કોઈ નિયંત્રણ આપે છે. અમે ઉપર દર્શાવ્યું છે કે ફરીયાદપત્રમાં પેરિશ ચર્ચોની મિલ્કતોનો ઉલ્લેખ માત્ર પરિછેદ ૨૪ માં જ કરવામાં આવ્યો છે, જ્યાં માત્ર એટલું જ આશ્લેષિત કરવામાં આવ્યું છે કે પ્રતિવાદીઓ અને તેમના સમર્થકો વ્યક્તિગત ચર્ચોના કાર્યોમાં ગેરરીતે દખલ કરવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે અને ચર્ચની મિલ્કતોનો ઉપયોગ તેમના ગેરકાયદેસર અને વિધિવિરુદ્ધ હેતુઓને આગળ ધપાવવા માટે કરવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. પેરિશ મિલ્કતોની કોઈ ચાદી જોડવામાં આવી નથી અને કથિત દખલગીરીની વિગતવાર હકીકતો પણ ફરીયાદપત્રમાં દર્શાવવામાં આવી નથી. આવી પ્રકારની અરજદારના નિવેદનોની સ્થિતિમાં, અહીં માત્ર એટલું જ અવલોકન કરી શકાય કે ૧૯૩૪નું બંધારણ પેરિશ ચર્ચોના કાર્યોનું પણ શાસન અને નિયમન કરશે, જ્યાં સુધી અને જેટલા અંશે ઉક્ત બંધારણ તે માટે જોગવાઈ કરે છે. આ સંદર્ભમાં, અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે અમારું ધ્યાન નીચેની હકીકતો તરફ દોર્યું છે: કારણ કે ફરીયાદીઓએ મલંકારા ચર્ચ એ એક એપીસ્કોપલ ચર્ચ છે એવી ઘોષણા માગી

હતી અને તેમના ફરીયાદપત્ર સાથે એક હજારથી વધુ ચર્ચોની યાદી જોડેલી હતી, તેથી અનેક પેરિશ ચર્ચોએ નાગરિક પ્રક્રિયા સંહિતાના આદેશ ૧ નિયમ ૧૦(૨) હેઠળ અરજીઓ કરી પોતાના જાતને દાવામાં પ્રતિવાદી તરીકે જોડવા માંગ કરી હતી. તમામ અરજીઓ નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે ફગાવી દીધી, જેના વિરોધમાં કેરળ વડી અદાલત સમક્ષ નાગરિક પુનર્વિચાર અરજીઓનો એક સમૂહ દાખલ કરવામાં આવ્યો, જે સીઆરપીઓ ક્રમાંક ૧૦૨૯ સન ૧૯૭૫ તથા અનુસંગી અરજીઓ તરીકે નોંધાયો. પુનર્વિચાર અરજદારોએ (જે પેરિશ ચર્ચો દાવામાં પોતાને પક્ષકાર તરીકે જોડાવવા માગતા હતા) એવી દલીલ કરી કે ઓ.એસ. નં. ૧૪૨ સન ૧૯૭૪ (ઓ.એસ. નં. ૪ સન ૧૯૭૯) માં માગવામાં આવેલી પ્રથમ રાહત મંજૂર કરવામાં આવશે તો તે વ્યક્તિગત પેરિશ ચર્ચોની સ્વાયત્તતા અને વ્યક્તિગતતા પર અસર કરશે અને તેથી તેમને દાવામાં પ્રતિવાદી તરીકે જોડવા જોઈએ. આ દલીલને ખાલિદ, જે. (તે સમયે જેમ હતા) એ નીચેના શબ્દોમાં નકારી હતી:

મને એવું લાગતું નથી કે આ આશંકા સુસ્થાપિત છે. ઓર્ડર ૧ નિયમ ૧૦ હેઠળ પણ, કોઈ પક્ષકારને પોતાને પક્ષકાર તરીકે જોડાવાનો કોઈ અંતર્નિહિત અધિકાર હોતો નથી; તે તો અદાલતના વિવેકાધિકાર પર નિર્ભર છે, જ્યારે અદાલત એ બાબતે સંતોષ પામે કે અરજી ગુણદોષના આધારે સુસ્થાપિત છે. હરીફાઈ કરતા પ્રતિવાદીઓ (વાદીઓ) તરફના વકીલે એવી દલીલ કરી કે વાદીઓ જે માત્ર ઈચ્છે છે તે ચર્ચ ઉપરના દેખરેખી અને આધ્યાત્મિક નિયંત્રણ અંગેની ઘોષણા છે.

(ભાર આપેલ)

તદનુસાર, પુનરીક્ષણ અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવી હતી. જો વાદીઓ ‘એપિસ્કોપલ’ શબ્દથી માત્ર આધ્યાત્મિક નિયંત્રણનો અર્થ લેતા હોય, તો કદાચ એ માનવામાં કોઈ મુશ્કેલી ન રહે કે કેથોલિકોઝ અને મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને પેરિશ ચર્ચો ઉપર આધ્યાત્મિક નિયંત્રણ છે, પરંતુ જો તેનો અર્થ

બંધારણમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તેનાથી પર પેરિશ ચર્ચોના કામચલાઉ કારોબાર ઉપર નિયંત્રણ, અથવા તેમના માલમત્તા પર હક્ક, અથવા તેમની મિલ્કતો ઉપર નિયંત્રણ એવો થતો હોય, તો તે બાબતની ઘોષણા માત્ર સંબંધિત પેરિશ ચર્ચોને સાંભળ્યા બાદ અને તેમની હાજરીમાં જ મેળવવામાં આવી શકે. એ પણ જણાય છે કે આ દરેક પેરિશ ચર્ચો/સંસ્થાઓનું પોતાનું બંધારણ છે, જેના હેઠળ પેરિશોની સામાન્ય સભાને કામચલાઉ બાબતોમાં અંતિમ સત્તા તરીકે ઘોષિત કરવામાં આવી છે. આ બધું માત્ર એ બાબત પર ભાર મૂકવા માટે ઉલ્લેખવામાં આવ્યું છે કે પેરિશ ચર્ચોની ગેરહાજરીમાં તથા યોગ્ય દલીલો અને પુરાવાના અભાવે, આ દાવાઓમાં પેરિશ ચર્ચોને સ્પર્શતી કોઈ ઘોષણા આપી શકાય નહીં. તેના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૦૩ માં, ક્રિ-ન્યાયાધીશ પીઠે એવો નિષ્કર્ષ આપ્યો છે કે ૧૯૩૪ ના બંધારણમાં જે રીતે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તે મુજબ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને પેરિશની મિલ્કતો ઉપર દેખરેખની અધિકારિતતા છે, પરંતુ પેરિશની મિલ્કતોનું વહીવટ તેના હાથમાં નેહાલ છે એવું કહી શકાય નહીં. તેણે એવો પણ નિષ્કર્ષ આપ્યો કે વહીવટ, ફરીથી બંધારણની જોગવાઈઓના આધીન રહીને, પેરિશ સભાઓ અથવા પેરિશ ચર્ચોમાં નેહાલ છે. સારૂપે, અમે નોંધીએ છીએ કે ૧૯૩૪ નું બંધારણ જેટલા અંશે લાગુ પડે છે એટલા અંશે પેરિશ ચર્ચોના કાર્યોનું પણ શાસન કરે છે. કામચલાઉ બાબતોમાં મલંકરા મેટ્રોપોલિટન અથવા મેટ્રોપોલિટનની સત્તા, આ દાવાઓમાં પણ, સમુદાયમ ચુકાદામાં જાહેર કરવામાં આવી છે તે જ રીતે સમજવાની રહેશે, એટલે કે, મલંકરા ચર્ચની એવી સામાન્ય મિલ્કતોના સંદર્ભમાં.

(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૯૩. મિરસિયા એલિયાડે દ્વારા સંપાદિત "ધ એનસાયક્લોપીડિયા ઓફ રિલિજન", ખંડ ૩ માં "ચર્ચ પોલિટી" વિષે, તેની ઉત્પત્તિ અને ડીકનો વગેરેની નિમણૂકની પદ્ધતિ અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી છે. અંતે રોમન સામ્રાજ્યના તમામ ડાયોસીસો અને

પ્રાંતો પાંચ પેટ્રીઆર્ક્સ ("ફાધર-રૂલર") પૈકીના એકના અધિન રહે છે, અર્થાત્ રોમ, એન્ટિયોક, અલેક્ઝાન્ડ્રિયા, જરુસલેમ અને કોન્સ્ટેન્ટિનોપલના બિશપ્સ. સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ અવતરણરૂપે રજૂ કરવામાં આવે છે:

"ખ્રિસ્તી ચર્ચોના શાસનકાર્યે ઐતિહાસિક પરિબળો તેમજ ધાર્મિક પદાધિકારીઓના કાર્યોની ઉત્પત્તિ અથવા મૂળ અંગેની ધર્મશાસ્ત્રીય માન્યતાઓના આધારે વિવિધ સ્વરૂપો ધારણ કર્યા છે. સ્થાનિક સ્વાયત્તતાના અવરતા ક્રમમાં, આ સ્વરૂપોને વ્યાપક રીતે કોંગ્રેગેશનલ, પ્રેસબિટર અથવા એપિસ્કોપલ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે, પરંતુ દરેક વર્ગની અંદર નોંધપાત્ર ફેરફારો અસ્તિત્વમાં છે. ચર્ચના શાસનના આરંભથી લઈ મધ્યયુગ સુધીના ઐતિહાસિક સર્વેક્ષણ પછી, મુખ્ય પંથોના સંગઠન પર અલગ અલગ રીતે વિચારણા કરવામાં આવશે.

પ્રારંભિક ચર્ચમાં ધાર્મિક સેવાકાર્ય અંગે ચોકસાઈ કે નિશ્ચિતતા સાથે કશું કહેવું શક્ય નથી, કારણ કે દસ્તાવેજી પુરાવા, જેમાં ન્યૂ ટેસ્ટામેન્ટનાં લખાણો પણ સમાવેશ પામે છે, તેમની તારીખ નક્કી કરવી અને તેમનું મૂલવણ કરવું મુશ્કેલ છે, તેમજ પ્રાચીન સ્થાનિક સમુદાયોની સંગઠન પદ્ધતિમાં પણ ભિન્નતાઓ હતી. આશરે એંસી વર્ષના વિકાસક્રમના અંતે, ઇસવી સન ૧૧૦ ની આસપાસ એન્ટિયોક ખાતે પ્રથમ વાર પ્રગટ થયેલ હોવાનું જણાતું, ત્રિ-સ્તરીય અધિક્રમિક નેતૃત્વ ઊભર્યું, જે ક્રમે સમગ્ર ખ્રિસ્તી વિશ્વમાં પ્રમાણભૂત બન્યું. આ અધિક્રમણિકા ("પવિત્ર શાસન") ત્રણ સ્તરોની હતી: સમુદાયના "પર્યવેક્ષણ અથવા દેખરેખ" (એપિસ્કોપે) માટે જવાબદાર એકમાત્ર બિશપ; પ્રેસબિટર્સ ("વડીલો") તરીકે ઓળખાતા પરામર્શકોનો સમૂહ; અને સંપત્તિના વહીવટમાં સહાય કરતો ડીકોનોનો એક અધિનસ્ત સમૂહ. યૂરોપિયનમાં અધ્યક્ષતા કરવી જેવી કેટલીક કામગીરીઓ સામાન્ય રીતે બિશપ માટે અનામત રાખવામાં આવતી હતી. આ રીતે પ્રજાજનો અને તેમના નેતાઓ વચ્ચે ભેદ કરવામાં આવ્યો, જેઓને ટૂંક સમયમાં "ધર્માધિકારીવર્ગ" કહેવામાં આવ્યા; તેઓ

અભિષિક્ત હતા, અર્થાત્ બિશપના હસ્તારોપણ દ્વારા ધાર્મિક સેવાકાર્ય માટે અલગ રાખવામાં આવતા. બિશપની અધ્યક્ષતામાં રહેલું સ્થાનિક ચર્ચ સમય જતાં "ડાયોસિસ" અથવા "એપાર્કી" તરીકે ઓળખાવા માંડ્યું.

ચર્ચના સંગઠને ધીમે ધીમે રોમન સામ્રાજ્યના રાજકીય વિભાગોને અનુરૂપ પોતાને અનુકૂળ બનાવ્યું. રોમન પ્રાંતની સ્થાનિક ચર્ચો, આર્યબિશપ અથવા મેટ્રોપોલિટનના અધ્યક્ષપદ હેઠળ એક ધાર્મિક પ્રાંત રચતી હતી, જે તે પ્રાંતની રાજધાની નગરીનો બિશપ હતો. ચોથી સદી સુધીમાં પ્રાંતોના વિશાળ પ્રાદેશિક સમૂહોમાં પિતૃસત્તાત્મક પદ્ધતિના આરંભના ચિહ્નો જોવા મળતા હતા. અંતે સામ્રાજ્યના તમામ ધર્મપ્રદેશો અને પ્રાંતો પાંચ પિતૃપુરુષો ("પિતા-શાસન") પૈકી એકના અધીન હતા, એટલે કે, રોમ, એન્ટિયોક, એલેક્ઝાન્ડ્રિયા, યેરુશાલેમ અને કોન્સ્ટાન્ટિનોપલના બિશપો. આ બિશપપદોની પ્રાધાન્યતા માટેના કારણો ભાગે ધર્મશાસ્ત્રીય અને ભાગે રાજકીય આધાર પર સમજી શકાય છે.

[ભાર આપેલ]

૯૪. 'ધ એન્સાયક્લોપીડિયા ઓફ રિલિજન'માં, મેકમિલન પબ્લિશિંગ કો., ન્યૂ યોર્ક, ખંડ ૩ માં, ઓર્થોડોક્સ તથા અન્ય પૂર્વીય ચર્ચો વિષે પૃષ્ઠ ૪૭૫ પર ચર્ચા કરવામાં આવી છે. તેનો સંબંધિત ભાગ નીચે ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે :

"ઓર્થોડોક્સ અને અન્ય પૂર્વીય ચર્ચો. પૂર્વીય ઓર્થોડોક્સ અને અન્ય પૂર્વીય ચર્ચો અપોસ્ટોલિક ઉત્તરાધિકાર અને એપિસ્કોપસી પ્રત્યે દૃઢપણે પ્રતિબદ્ધ છે. પૂર્વીય ઓર્થોડોક્સ ચર્ચો પ્રથમ સાત વિશ્વવ્યાપી પરિષદોને સ્વીકારે છે (નાઇસિયાની દ્વિતીય પરિષદ, ૭૮૭ સુધી), જેમ રોમન કેથોલિકો પણ સ્વીકારે છે. નાની પૂર્વીય ચર્ચો, તૃતીય (ઇફેસસ , ૪૩૨) અને ચતુર્થ (ચાલ્સેડોન , ૪૫૧) વિશ્વવ્યાપી પરિષદોને માન્યતા આપવા ઇનકાર કરતી હોવાથી, બે નેસ્ટોરિયન ચર્ચો અને અન્ય ચારમાં વિભાજિત છે, જેઓને સમૂહમાં નોન-ચાલ્સેડોનિયન ઓર્થોડોક્સ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. [

જુઓ નેસ્ટોરિયન ચર્ચ ; આર્મેનિયન ચર્ચ; કોપ્ટિક ચર્ચ; ઇથિઓપિયન ચર્ચ ; અને એન્ટિયોકનું સિરિયન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ]

ઈસ્ટર્ન ઓર્થોડોક્સ ચર્ચ કેન્દ્રિય રીતે સંગઠિત નથી, પરંતુ તે ચોંદ સ્વશાસિત, અથવા સ્વ-શાસન ધરાવતા, ચર્ચોથી બનેલું એક સંઘ છે અને અન્ય સાત એવા છે, જેને સ્વાયત્ત તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. "ઓટોસેક્રેલી" નો અર્થ એ છે કે એપાર્કીઓ (ધર્મપ્રાંતો) ના સમૂહને તમામ આંતરિક બાબતો પોતાનાં સત્તાધિકાર હેઠળ નક્કી કરવાનો અને ચર્ચના મુખ્ય સહિત પોતાના બિશપોની પસંદગી કરવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત હોય છે. ઓટોસેક્રેલીઓની સરહદો સામાન્ય રીતે રાજ્ય અથવા રાષ્ટ્રની સરહદો સાથે સમાન હોય છે. જેમ અગાઉ નોંધવામાં આવ્યું છે તેમ, આ ઓટોસેક્રેલીઓમાંથી ચાર (કોન્સ્ટાન્ટિનોપલ , એલેક્ઝાન્ડ્રિયા , એન્ટિયોક , અને જેરુસલેમ) પ્રાચીન ખ્રિસ્તી પરંપરાના આધારે સ્થપાયેલ છે. બાકીની દસ આધુનિક રાજકીય વિકાસના પરિણામે ઉભી થઈ છે: રશિયા , રોમાનિયા , સર્બિયા , ગ્રીસ , બલ્ગેરિયા , જ્યોર્જિયા , સાયપ્રસ , ચેકોસ્લોવાકિયા , પોલેન્ડ , અને અલ્બાનિયા . સ્વાયત્ત ચર્ચો મોટા પાયે સ્વ-શાસિત હોવા છતાં, હજી પૂર્ણ સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરી શક્યા નથી: ફિનલેન્ડ , ચીન , જાપાન , મેસેડોનિયા , અને સોવિયેત યુનિયન બહારના રશિયનોમાં ત્રણ અધિકારક્ષેત્રો. (સેન્ટ કેથરીનના મઠના વડાને સિનાઈના આર્યબિશપનો દરજ્જો છે; તેમના તાત્કાલિક પડોશ વિસ્તારમાંનો અધિકારક્ષેત્ર એક સ્વાયત્ત ચર્ચ રચે છે.) [આ ઉપરાંત ઈસ્ટર ખ્રિસ્તી ધર્મ પણ જુઓ.]"

[પુરભાર આપવામાં આવ્યો છે]

એ સ્પષ્ટ છે કે પૂર્વીય તથા અન્ય ચર્ચો એપિસ્કોપલ છે અને એપાર્કીઓ (ડાયોસિસો) ના સમૂહને પોતાની સત્તાના આધારે તમામ આંતરિક બાબતોનું

નિરાકરણ કરવાનો તથા ચચ ના પ્રમુખ સહિત પોતાના બિશપોની પસંદગી કરવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત છે.

૯૫. હેલ્સબરીઝ લોઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ, પમી આવૃત્તિ, ખંડ ૩૪ માં, જે ધર્માધિકારી કાયદા સાથે સંબંધિત છે, તેમાં ચર્ચ ઓફ ઇંગ્લેન્ડના બંધારણ અંગે વિશદ રીતે ચર્ચા કરવામાં આવી છે. પરિષદ ૧૪૦ માં આર્ચબિશપોની નિમણૂક વિષે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. નિમણૂક ગ્રેટ સીલ હેઠળ સોવરિન દ્વારા આપવામાં આવેલ પરવાનગીપત્ર અનુસાર ચૂંટણી દ્વારા કરવામાં આવે છે. આર્ચબિશપને પોતાના પ્રાંતના બિશપો અને નીચલા ધર્મગુરુઓની મુલાકાત લેવા અને નિરીક્ષણ કરવાની સત્તા હોય છે. બિશપોની નિમણૂક ક્રાઉન દ્વારા કરવામાં આવે છે. આ બાબતનો ઉલ્લેખ પરિષદ ૧૭૯ માં કરવામાં આવ્યો છે અને પરિષદ ૧૮૩ માં કેનન્સની કોલેજ દ્વારા બિશપની ચૂંટણી વિષે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. બિશપરિક ખાલી પડતાં, ક્રાઉન કેથેડ્રલની કેનન્સની કોલેજને ગ્રેટ સીલ હેઠળ બિશપની ચૂંટણી આગળ વધારવા માટે પરવાનગીપત્ર આપે છે, સાથે જ પસંદ કરવાનાર વ્યક્તિનું નામ દર્શાવતું પત્ર પણ આપે છે. નામનિર્દેશિત વ્યક્તિને, ખાલી પડેલી બિશપરિક માટે, ૧૨ દિવસની અંદર કેનન્સની કોલેજ દ્વારા અનિવાર્ય રીતે ચૂંટવામાં અને પસંદ કરવામાં આવવી જ પડે. પરિષદ ૧૮૯ મુજબ બિશપનું અભિષેક આર્ચબિશપ દ્વારા કરવામાં આવે છે અને પરિષદ ૧૯૭ મુજબ માત્ર બિશપ જ પાદરીઓ અથવા ડીકનોને અભિષેક કરી શકે છે.

૯૬. ઇંગ્લેન્ડમાં પેરિશ ચર્ચોમાં પણ પાદરીઓની નિમણૂક માટેની પ્રક્રિયા બિશપ અથવા ડાયોસીસ દ્વારા જ શરૂ કરવામાં આવે છે. આવા વિષયો અંગે જે પ્રાદેશિક વિસ્તારમાં ડાયોસીસ કાર્ય કરે છે, તે વિસ્તારમાં તેનું જ પ્રભારીપદ જણાય છે. ભવિષ્યમાં પણ આવી પ્રક્રિયા હોઈ શકે છે. આવી પ્રક્રિયાનું વિસ્તૃત વર્ણન એક્સેટર ડાયોસીસ માટેની પુસ્તિકામાં આપવામાં આવ્યું છે.

૯૭. 'ડાયોસિસ ઑફ સાઉથવર્ક' મુજબ, ઇંગ્લેન્ડમાં આવેલ એક પેરિશ ચર્ચમાં પાદરીઓની ફરીથી નિમણૂક ડાયોસિસ દ્વારા શરૂ કરાયેલ પ્રક્રિયા અનુસાર થાય છે. ડાયોસિસ રસ ધરાવતા પક્ષો વચ્ચે સંપર્ક વ્યક્તિ તરીકે કાર્ય કરવા તથા પાદરીની ખાલી જગ્યા ભરવા માટે એક નિયુક્ત અધિકારીની નિમણૂક કરે છે. ઉડમપડીમાં પણ, જેની ૧૯૧૩ અને ૧૮૮૦ની નોંધો રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવી છે, તેમાં વિકર અને પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક માટેની પ્રક્રિયાની જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી. બીજી તરફ, એવું પ્રતિત થાય છે કે કોઈ પણ સમયે વિકર/પાદરીઓ, ડીકનોની નિમણૂક પેટ્રિયાર્ક દ્વારા કરવામાં આવી નથી. રેકૉર્ડ પર એવું કોઈ સામગ્રી મૂકવામાં આવ્યું નથી જે દર્શાવે કે પેટ્રિયાર્કે કોઈ પણ સમયે પૂર્વે આવી સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

૯૮. મુદ્દા વિષે વધુ વિસ્તૃત રીતે ચર્ચા કરતા પહેલાં, ધાર્મિક અધિકારો, આધ્યાત્મિક અધિકારો, લૌકિક અને ધર્મનિરપેક્ષ અધિકારોના અર્થ વિષે પણ ચર્ચા કરવી આવશ્યક છે.

ઓક્સફર્ડ શબ્દકોશમાં 'ધર્મ' શબ્દની વ્યાખ્યા આ મુજબ કરવામાં આવી છે:

ધર્મ: અતિમાનવીય નિયામક શક્તિમાં વિશ્વાસ અને તેની ઉપાસના, વિશેષ કરીને વ્યક્તિગત ઈશ્વર અથવા દેવોમાં વિશ્વાસ; વિજ્ઞાન અને ધર્મ વચ્ચેના સંબંધ અંગેના વિચારો.

. માન્યતા વિષે શીખવવામાં આવેલ અથવા ચર્ચાયેલ વિગતવાર બાબતો: બાળકોને શાળાઓમાં ધર્મનું શિક્ષણ આપવું જોઈએ. . આસ્થા અને ઉપાસનાની વિશિષ્ટ પદ્ધતિ: વિશ્વના મહાન ધર્મો. . એવો અનુસરણ અથવા રસ, જેને કોઈ વ્યક્તિ સર્વોચ્ચ મહત્વ અર્પે છે: ઉપભોક્તાવાદ નવો ધર્મ છે. શબ્દ 'ધર્મ' ને બ્લેક લો ડિક્શનરીમાં આ પ્રમાણે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે:

"શ્રદ્ધા અને ઉપાસનાની એવી પ્રણાલી, જેમાં સામાન્ય રીતે સર્વોચ્ચ સત્તાધારી સત્તામાં માન્યતા સામેલ હોય છે અને જેમાં સામાન્ય રીતે નૈતિક અથવા આચારસંહિતાનો સમાવેશ થાય છે; વિશેષ કરીને, એવી પ્રણાલી જે કોઈ નિશ્ચિત ચર્ચ, પંથ અથવા સંપ્રદાય દ્વારા માન્ય અને આચરિત હોય.

સ્થાપના કલમ અને મુક્ત ધાર્મિક આચરણ કલમ હેઠળના સંરક્ષણોનું અર્થઘટન કરતાં, અદાલતો ધર્મ શબ્દનું બહુ વ્યાપક અર્થઘટન કર્યું છે જેથી તેમાં વિવિધ પ્રકારની ઈશ્વરવાદી અને અનિશ્વરવાદી માન્યતાઓનો સમાવેશ થાય.

૯૯. ધર્મ એક અત્યંત વ્યાપક અભિવ્યક્તિ છે. ઈશ્વર પ્રત્યેની ભક્તિ પર આધારિત સદગુણ સાથે, તે દૈવી શ્રદ્ધા અને ઉપાસનાની એવી પ્રણાલી છે જે અન્યોથી ભિન્ન છે. ટોમલિન્સ લો ડિક્શનરીમાં નોંધવામાં આવ્યું છે તેમ, દૈવી સ્વરૂપ પ્રત્યે આદરભાવ રાખવાની એવી વૃત્તિ, જેના દ્વારા આપણે એવી રીતથી સેવા અને ઉપાસના કરવા સક્ષમ અને પ્રેરિત થઈએ છીએ જે અમને સર્વાધિક સ્વીકાર્ય જણાય, તેને ધર્મ કહેવામાં આવે છે. સામાન્ય રીતે ધર્મનો અર્થ એવો માન્યતા અને આચરણનો કોઈ તંત્ર થાય છે જે સર્જન કરનાર અને શાસન કરનાર ઈશ્વરના અસ્તિત્વના વિચાર પર આધારિત હોય છે. સામાન્ય અર્થમાં ધર્મનો અર્થ માનવનો ધર્મ થાય છે, કોઈ વિશિષ્ટ વર્ગના મનુષ્યોનો ધર્મ નહીં. એચ.આર.ઈ.ના કમિશનર વિ. શ્રી લક્ષ્મીન્દ્ર તીર્થ સ્વામીયાર, શ્રી શિરૂર મઠ, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૨૮૨ માં નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે કે ધર્મ નિશ્ચિતપણે વ્યક્તિઓ અથવા સમુદાયો માટે શ્રદ્ધાનો વિષય છે અને તે આવશ્યકપણે ઈશ્વરવાદી હોવો જરૂરી નથી. એવા સુપ્રસિદ્ધ ધર્મો છે જે ઈશ્વર અથવા કોઈ બુદ્ધિસંપન્ન મૂળ કારણમાં વિશ્વાસ રાખતા નથી. નિઃસંદેહ ધર્મનો આધાર એવી માન્યતાઓ અને સિદ્ધાંતોની પદ્ધતિમાં રહેલો હોય છે જેને તે ધર્મના અનુયાયીઓ તેમના આધ્યાત્મિક કલ્યાણને અનુરૂપ માને છે, પરંતુ એવું કહેવું યોગ્ય નહીં થાય કે ધર્મ માત્ર માન્યતાનો સિદ્ધાંત જ છે

અને બીજું કંઈ નથી. ઉપદેશો પણ હોય છે જે ધર્મથી ભિન્ન હોય છે. આ અદાલતે એસ.પી. મિતલ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૩ એસ.સી. ૧ માં નોંધ્યું છે તેમ, શ્રી અરવિંદોના ઉપદેશો માત્ર દર્શનશાસ્ત્ર છે, ધર્મ નથી.

૧૦૦. ધર્મ સાંસ્કૃતિક પ્રણાલીઓ અને માન્યતાઓની પ્રણાલીઓનો એક સમૂહ છે, જે એવા પ્રતીકોની સ્થાપના કરે છે કે જે માનવજાતને આધ્યાત્મિકતા સાથે અને ક્યારેક નૈતિક મૂલ્યો સાથે સંબંધિત કરે છે. વિશ્વમાં ૧૯ મુખ્ય ધાર્મિક સમૂહીકરણો છે અને તેમનામાંથી કુલ ૧૦,૦૦૦ અલગ અલગ ધર્મો અસ્તિત્વમાં છે. જોકે, તેમાંથી માત્ર આશરે ૨૭૦ ધર્મોના અનુયાયીઓ પાંચ લાખ અથવા તેથી વધુ છે. માત્ર યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં જ ૨૫૦૦ કરતાં વધુ ભિન્ન ધાર્મિક આસ્થાસંસ્થાઓ જોવામાં આવે છે. ધર્મ એ મનુષ્ય દ્વારા વિવિધ કારણોસર સ્થાપિત કરાયેલી એક સંસ્થા છે.

શબ્દ 'સ્પિરિચ્યુઅલ' ની ઓક્સફર્ડ શબ્દકોશમાં આ પ્રમાણે વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે:

"૧. માનવ આત્મા અથવા જીવાત્મા સાથે સંબંધિત, તેને લગતું, અથવા તેના પર અસરકારક, ભૌતિક અથવા દૈહિક વસ્તુઓના વિરુદ્ધ અર્થમાં: હું તેના આધ્યાત્મિક કલ્યાણ માટે જવાબદાર છું | જીવનના આધ્યાત્મિક મૂલ્યો.

(વ્યક્તિ વિશે) ભૌતિક મૂલ્યો અથવા ભૌતિક પ્રયત્નો સાથે અસંલગ્ન.

૨. ધર્મ અથવા ધાર્મિક માન્યતા સંબંધિત; ઇરાનના આધ્યાત્મિક નેતાઓ.

(ઉપરાંત નિત્રો આધ્યાત્મિક ગીત) દક્ષિણ યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સના કાળા ખ્રિસ્તીઓ સાથે સંકળાયેલા પ્રકારનું એક ધાર્મિક ગીત, અને કાળા દાસો દ્વારા યુરોપીય ભજનગીતો અને આફ્રિકી સંગીતના તત્વોના સંયોજનમાંથી ઉત્પન્ન થયું હોવાનું માનવામાં આવે છે.

....."

આધ્યાત્મિક વ્યક્તિ એ હોય છે જે ઉચ્ચ શક્તિને અથવા સરળ શબ્દોમાં પોતાના ઉચ્ચ આત્માને મૂલ્ય આપવાનો અને તેની સાથે પોતાને જોડવાનો પ્રયત્ન કરે છે.

'આધ્યાત્મિક' શબ્દનો અર્થ બ્લેક્સ લો ડિક્શનરીમાં લૌકિક બાબતો કરતાં ધાર્મિક સંસ્થાસંબંધિત બાબતોનો અથવા તે બાબતો સાથે સંબંધિત એવો તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે.

૧૦૧. આધ્યાત્મિકતા લૌકિકતાથી વિરુદ્ધ સ્વભાવની છે. જેની ઈચ્છા લૌકિક લાભ મેળવવાની હોય તેને આધ્યાત્મિક માર્ગ પર હોવાનું કહી શકાય નહીં. બન્ને એકબીજાથી સર્વથા ભિન્ન છે. જે વ્યક્તિ ખરેખર આધ્યાત્મિક હોય છે તે લૌકિક ઈચ્છાઓથી ઘણો દૂર હોય છે. માત્ર આધ્યાત્મિક જ્ઞાન પૂરતું નથી. ગીતા માં લોર્ડ કૃષ્ણે કહ્યા મુજબ, વ્યક્તિ ખરેખર આધ્યાત્મિક બને તે માટે આધ્યાત્મિક પ્રજ્ઞા આવશ્યક છે. ભારતીય રહસ્યવાદી શ્રી રામકૃષ્ણ પરમહંસે આ બન્ને, અર્થાત્ જ્ઞાન અને વિજ્ઞાન, વચ્ચેનો ભેદ સમજાવવા માટે એક સરળ તુલના આપી છે. જ્ઞાન એટલે જાણકારી અને પ્રજ્ઞા એટલે વિજ્ઞાન. જે વ્યક્તિએ માત્ર દૂધ વિશે સાંભળ્યું હોય તે અજ્ઞાની છે. જેણે દૂધ જોયું હોય તેને જ્ઞાન છે. પરંતુ જેણે દૂધ પીધું હોય અને બળવાન બન્યો હોય તેણે વિજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું છે.

૧૦૨. આધ્યાત્મિકતા વ્યક્તિમાં જન્મે છે અને વિકાસ પામે છે. તેને ધર્મ અથવા દૈવી પ્રકાશન દ્વારા પ્રારંભિક પ્રેરણા મળી શકે છે. ધર્મ દેહધર્મનું પ્રકટીકરણ છે. પરંતુ ઈશ્વર દ્વારા નિર્ધારિત અર્થમાં આધ્યાત્મિકતા તેની સ્વભાવસ્વરૂપનું પ્રકટીકરણ છે. સાચી આધ્યાત્મિકતા એવી વસ્તુ છે જે વ્યક્તિના અંતઃકરણના અતિ ગાઢ સ્તરે વસેલી જોવા મળે છે. એ પણ કહી શકાય કે આધ્યાત્મિકતા ધર્મનું એક સ્વરૂપ છે,

પરંતુ તે ધર્મનું જ્ઞાનગી અને વ્યક્તિગત સ્વરૂપ છે. આધ્યાત્મિકતા વધુ વ્યક્તિગત અને જ્ઞાનગી હોય છે, જ્યારે ધર્મમાં જાહેર વિધિઓ અને સંગઠિત સિદ્ધાંતોનો સમાવેશ થતો હોય છે. એક સંધિપ્રદેશ. ધર્મ અને આધ્યાત્મિકતા વિશ્વાસ સાથે સંકળાયેલા બે ભિન્ન પરિભાષાત્મક શબ્દો છે. આધ્યાત્મિકતા ધર્મ કરતાં વધુ અભિધાત્મક છે. ધર્મ સામાન્ય રીતે કોઈ માન્યતા-સંહિતાને પ્રોત્સાહન આપે છે અને નૈતિક આચારસંહિતા નિર્ધારિત કરે છે. આધ્યાત્મિકતા અનિર્વચનીયતા અસ્પષ્ટ ક્ષેત્રમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે. આધ્યાત્મિકતા રૂપાંતરણનું એક અલૌકિક સ્વરૂપ છે.

૧૦૩. "એન્સાયક્લોપીડિયા ઓફ રિલિજન એન્ડ એથિક્સ બાય જેમ્સ હેસ્ટિંગ્સ" માં 'આધ્યાત્મિકતા' ની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે કરવામાં આવી છે :

'આધ્યાત્મિકતા' શબ્દનો ઉપયોગ અત્યંત વિવિધ રીતે કરવામાં આવ્યો છે. ફ્રેન્ચ લોકોએ તેને જીવનની વધુ સૂક્ષ્મ અનુભૂતિઓ માટેના નામ તરીકે સ્વીકાર્યો છે; અમેરિકન અતીન્દ્રિયવાદીઓ દ્વારા તેનો ઉપયોગ ઉચ્ચ કક્ષાની બુદ્ધિશક્તિ ધરાવનારાઓના વિશિષ્ટ લક્ષણ તરીકે થાય છે; ઘણીવાર તેનો પ્રયોગ એવા માધ્યમો માટે થાય છે, જેમના દ્વારા વિદાય પામેલા આત્માઓના સંદેશાઓ સામાન્ય ધરતીલોક સુધી પહોંચતા હોવાનું કહેવાય છે; ઈવાંજેલિકલ ખ્રિસ્તી પરંપરા આ શબ્દને વધુ ઉષ્માભર્યા ધાર્મિક ભાવાવેશોને વર્ણવવા માટે અનામત રાખે છે; અને એન.ટી. વિશ્વાસીઓની ભિન્ન ઓળખ દર્શાવતી ગુણવત્તા તરીકે તેનો પોતાનો યોગ્ય અને વિશિષ્ટ ઉપયોગ છે.

મૂળભૂત અર્થમાં 'આધ્યાત્મિકતા' શબ્દ ધર્મગ્રંથમાં જોવા મળતો નથી, પરંતુ 'આધ્યાત્મિક' વિશેષણનો વારંવાર ઉપયોગ તે મનુષ્યના સ્વભાવનું વર્ણન કરવા માટે થાય છે, જેણે ઈશ્વરના રાજ્યમાં પ્રવેશ કર્યો હોય. એવો મનુષ્ય પવિત્ર આત્માને પોતાના જીવનના જીવંત અને નિર્ણાયક તત્ત્વ તરીકે ધારણ કરે છે. આવા પ્રયોગથી

આપણને આ ઉપાધિ કોઈપણ એવા વ્યક્તિને લાગુ કરવાની મંજૂરી મળતી નથી, જે પવિત્ર પ્રેરણાઓથી કોઈ અસ્પષ્ટ રીતે પ્રેરિત થયો હોય; કારણ કે આ વર્ણન દ્વારા દર્શાવાયેલ સ્વભાવ નિશ્ચિત અને સ્પષ્ટપણે રેખાંકિત હોય છે. આધ્યાત્મિક વ્યક્તિઓ વિષે ન્યુમેન લખે છે: તેઓ [પવિત્ર આત્મા] આપણામાં વ્યાપી રહે છે (જો એમ કહેવું યોગ્ય ગણાય) જેમ પ્રકાશ કોઈ ઈમારતમાં વ્યાપી જાય, અથવા જેમ મીઠી સુગંધ કોઈ માનનીય વસ્ત્રની ઘેરી વણાટમાં વ્યાપી જાય; જેથી, ધર્મગ્રંથની ભાષામાં, આપણને એમ કહેવાય છે કે આપણે તેમાં છીએ, અને તેઓ આપણામાં છે."

સ્વામી ચિદાનંદ સરસ્વતીજીએ "ધ એસન્સ ઓફ સ્પિરિચ્યુઅલિટી – અન્યોની સેવા" માં આધ્યાત્મિકતાની વ્યાખ્યા આ રીતે કરી છે:

આધ્યાત્મિકતાનું સાર તત્ત્વ સેવા છે. વ્યક્તિ જેમ જેમ આધ્યાત્મિક માર્ગ પર વધુ ને વધુ ઊંડે જાય છે અને જેમ જેમ આત્મસાક્ષાત્કાર તથા પ્રબોધની નજીક પહોંચે છે, તેમ તેમ તેને એનો અનુભવ થાય છે કે દૈવી તત્ત્વ સર્વમાં નિવાસ કરે છે. ત્યારબાદ વ્યક્તિ દરેક મનુષ્યમાં, દરેક પ્રાણીમાં અને દરેક વનસ્પતિમાં ઈશ્વરની ઉપસ્થિતિ જોવા માંડે છે.

ઈશોપનિષદની ૧લી પંક્તિ કહે છે:

ઈશા વાસ્યમિદં સર્વં
યત્ કિંચ જગત્યાં જગત્
તેન ત્યક્તેન ભુજ્જથા
મા ગૃધઃ કસ્ય સ્વિદ્ ધનમ્

આ મંત્ર આપણને કહે છે કે બ્રહ્માંડમાં રહેલી દરેક વસ્તુમાં ઈશ્વર પ્રગટ છે. સર્વ કંઈ તે જ છે અને સર્વ કંઈ તેનાથી વ્યાપ્ત છે. એવું કશું જ નથી જે ઈશ્વર ન હોય.

ભગવદ ગીતામાં ભગવાન કૃષ્ણ કહે છે, "હે ગુડાકેશ, હું સર્વ પ્રાણીઓના હૃદયમાં સ્થિત આત્મા છું; હું સર્વ પ્રાણીઓનો આદિ, મધ્ય અને અંત પણ છું." જ્યારે આપણે આધ્યાત્મિક માર્ગ પર પ્રસ્થાન કરીએ, અથવા જેમ જેમ આપણે તે માર્ગ પર આગળ વધીએ, ત્યારે આપણે આપણી જાતને દિવ્ય દર્શન અને જાગૃતિના સંવર્ધન માટે સમર્પિત કરવી જોઈએ, જેના દ્વારા આપણે સર્વમાં દિવ્યતાનું દર્શન કરી શકીએ.

વ્યૂત્પત્તિની દૃષ્ટિએ, અંગ્રેજી શબ્દ 'સ્પિરિચ્યુઅલિટી' એ 'સ્પિરિટ' શબ્દમાંથી ઉતરી આવેલો છે, જેનો અર્થ "માનવ અને પ્રાણીઓમાં પ્રાણપ્રેરક અથવા જીવનદાયી સિદ્ધાંત" એવો થાય છે. 'સ્પિરિચ્યુઅલ' શબ્દનો અર્થ "આત્મા સંબંધિત" એવો થાય છે, જે લેટિન શબ્દ સ્પિરિચ્યુઅલિસમાંથી ઉત્પન્ન થયો છે, અને તે "સ્પિરિટસ" અથવા "સ્પિરિટ"માંથી આવ્યો છે. સ્પિરિચ્યુઅલિટીનો અર્થ જીવનના માનસિક પાસાને સૂચવવાનો હતો, જે ભૌતિક અને ઇન્ડ્રિયસુખ સંબંધિત પાસાઓના વિરોધરૂપ છે.

વેદાંતિક દર્શન પ્રાચીન અતીતથી આજ સુધી હિંદુ આધ્યાત્મિકતાના કેન્દ્રસ્થાને આવેલું છે. પરંપરા અનુસાર, આ સ્વયંસિદ્ધ સત્યના સાક્ષાત્કારની પ્રક્રિયા છે. તેનો સ્પષ્ટ અનુસંગ એવો છે કે જેણે આ સત્યનો સાક્ષાત્કાર કર્યો હોય તે મનુષ્ય અને માનવથી નીચલી કોઈપણ પ્રજાતિ વચ્ચે કોઈ ભેદ કરતો નથી અને એ પણ નહીં કે એક મનુષ્યને બીજા મનુષ્યથી અલગ ગણે, કારણ કે ઈશ્વર માનવ સહિત દરેક વિકસિત સ્વરૂપના મૂળમાં નિવાસ કરે છે.

૧૦૪. વર્ડ્સ એન્ડ ફ્રેઝિસ, પરમનેન્ટ એડિશન, ૩૯એમાં, ત્યાં ઉલ્લેખિત નિર્ણયો ના આધાર પર ‘સ્પિરિચ્યુઅલિઝમ’ અને ‘સ્પિરિચ્યુઅલિસ્ટ’ની વ્યાખ્યા આ મુજબ આપવામાં આવી છે :

"અધ્યાત્મવાદ"

"સ્પિરિચ્યુઅલિઝમ" શબ્દ તરત જ માધ્યમોનો સંકેત આપે છે. ઇન રે લોકવૂડ્સ એસ્ટેટ, ૨૫ એ.૨ડી. ૧૬૮, ૧૬૯, ૩૪૪ પા, ૨૯૩.

પત્રો અને ટેલિફોન તથા અન્ય ભૌતિક અને દ્રવ્યાત્મક સાધનો દ્વારા મૃત વ્યક્તિઓ સાથે સંચાર થાય છે એવી માન્યતા, આત્માવાદમાં રહેલી સામાન્ય માન્યતા કરતાં આગળ વધી જાય છે, કારણ કે "સ્પિરિચ્યુઅલિઝમ" અથવા "સ્પિરિટ" શબ્દોનો અર્થ એવો સૂચવે છે કે એવો સંચાર, જો કદી સંભવ હોય, તો તે માનવ દ્વારા શોધાયેલા અને નિયંત્રિત પત્રો અને ટેલિફોન જેવા કુદરતી અથવા ભૌતિક સાધનો દ્વારા નહીં પરંતુ કોઈ ઉચ્ચ શક્તિ મારફતે આધ્યાત્મિક પ્રેરણાઓથી થતો હોય. કોમ્પ્ટન વિ. સ્મિટ, ૧૫૦ એસ.ડબલ્યુ.૨ડિ ૬૫૭, ૬૬૦, ૨૮૬ કે.વાય. ૧૭૯.

ઈશ્વરની ઉપાસનામાં ધાર્મિક વિધિરૂપે સ્પિરિચ્યુઅલિસ્ટિક સિયાંસ યોજવા બદલ એક મીડિયમને પરિશ્રમિક આપવા માટેની \$૧૫ની બાંહેધરી તથા સ્પિરિચ્યુઅલિસ્ટિક ચર્ચના સંવાદીઓના સ્વૈચ્છિક ફાળાઓ દ્વારા ભંડોળની રચના, જાહેર સિયાંસ નફા માટે કરવા મનાઈ કરતી વિધિની દ્રષ્ટિએ "લાભ" ગણાતી નથી. કોમ્પ. સ્ટે. ૧૯૨૯, \$ ૨૮-૧૧૧૧. "મીડિયમ" તે વ્યક્તિ છે જેના શરીરતંત્રમાં આત્મલોકમાંથી આવતી કંપનો પ્રત્યે સંવેદનશીલતા હોય છે અને જેના માધ્યમથી તે લોકની બુદ્ધિસંપન્ન સત્તાઓ સંદેશાઓ પહોંચાડવામાં અને "સ્પિરિચ્યુઅલિઝમ"ની ઘટનાઓ પ્રગટ કરવામાં સમર્થ બને છે. "સિયાંસ" એ

સ્પિરિચ્યુઅલિસ્ટિક ચર્ચના ઓર્ડિનન્સ અને કેનન્સ દ્વારા નિર્દિષ્ટ ઉપાસનાનો એક પ્રકાર છે અને તે ચર્ચની અત્યંત ઔપચારિક તથા ગૌરવપૂર્ણ ધાર્મિક સેવાઓમાંની એક ગણાય છે. ડિલ વિ. હેમિલ્ટન, ૨૯૧ એન.ડબ્લ્યુ. ૬૨, ૬૫, ૧૩૭ નેબ. ૭૨૩.

"આત્મવાદ" ને કેટલાંક અવસાન પામેલ આત્માઓ પાસે માધ્યમો દ્વારા જીવિત વ્યક્તિઓ સાથે સંવાદ સાધવાની શક્તિ હોવા અંગેની માન્યતા તરીકે નકારી શકાય છે. સિટી ઓફ શિકાગો વિ. પેઈન, ૧૬૦ ઇલિ. એપ. ૬૪૧, ૬૪૨.

"આધ્યાત્મિકવાદ" ધાર્મિક માન્યતાનો એવો એક પ્રકાર છે, જે અંગે ન્યાયિક કાર્યવાહી દરમિયાન તપાસ કરવી જોઈએ નહીં, અને દાતા તથા દાનગ્રાહી બંને આધ્યાત્મિકવાદી હતા માત્ર એટલા હકીકત પરથી દાતાની અનુચિત અસર હોવાનું અનુમાન કરવું નહીં. વોટસન વિ. હોમ્સ, ૧૪૦ એન.વાય.એસ. ૭૨૭, ૭૩૧, ૮૦ મિસ્ક. ૪૮.

આધ્યાત્મિકવાદી

અધ્યાત્મવાદી એ અધ્યાત્મવાદમાં માનનાર વ્યક્તિ છે; અથવા એવી વ્યક્તિ છે જે આત્મલોક સાથેના સંસર્ગ દ્વારા, અથવા ગુપ્ત તાંત્રિક શક્તિની અજ્ઞાત શક્તિ દ્વારા, અન્ય લોકોના વિચારોનું દિવ્યજ્ઞાન કરવાની કોઈ શક્તિ હોવાનો દાવો કરે છે; અથવા જે અવસાન પામેલ અને દેહરહિત આત્માઓ સાથે સંદેશાવ્યવહાર રાખે છે; તેમજ એવી વ્યક્તિ છે જે માત્ર આધ્યાત્મિક બાબતો પ્રત્યે જ લાગણી અથવા લગાવ હોવાનું સ્વીકાર કરે છે. જોનસન વિ. સ્ટેટ, ૬૫ સો.૨૧૮, ૨૨૦, ૧૦૭ મિસ. ૧૯૬, ૫૧ એલ.આર.એ., એન.એસ., ૧૧૮૩."

૧૦૫. 'ટેમ્પોરલ' શબ્દને ઓક્સફોર્ડ શબ્દકોશમાં આ પ્રમાણે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે:

"૧. આધ્યાત્મિક બાબતોના વિરોધમાં લૌકિક બાબતોને સંબંધિત; ધાર્મિકથી નિરપેક્ષ.

૨. સમયનું અથવા સમય સાથે સંબંધિત.

૩. સમય અથવા કાળ સાથે સંબંધિત અથવા તેને સૂચવનાર."

લૌકિકનો અર્થ સાંસારિક, પૃથ્વીસંબંધિત એવો થાય છે. બ્લેક લો ડિક્શનરીમાં 'લૌકિક' શબ્દનો અર્થ ધર્મસંબંધિત સત્તાથી ભિન્ન નાગરિક અથવા રાજકીય સત્તા એવો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો છે.

૧૦૬. આથી, વિવિધ કારણોસર શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ રજૂઆતો સ્વીકારવા માટે અમે અસમર્થ છીએ. વિકરના નિયુક્તિનો મુદ્દો આધ્યાત્મિક બાબત નહીં પરંતુ લૌકિક બાબત છે. આ અદાલતે ભૂરી નાથ અને અન્ય વિ. જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય અને અન્ય (૧૯૯૭) ૨ એસ.સી.સી. ૭૪૫ માં શ્રી માતા વૈષ્ણો દેવી શ્રાદ્ધન બોર્ડમાં પૂજારીઓની નિયુક્તિ તથા પૂજારીઓની નિયુક્તિના હક્કના સ્વરૂપ સંબંધિત પ્રશ્નનો વિચાર કર્યો હતો. પૂજારીઓ પ્રચલિત વિધિ-વિધાનો અનુસાર પૂજા કરતા હતા અને જમ્મુ અને કાશ્મીર શ્રી માતા વૈષ્ણો દેવી શ્રાદ્ધન અધિનિયમ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૨ એ કોઈપણ વિરુદ્ધ પ્રથા, વપરાશ અથવા દસ્તાવેજ ઉપર તે અધિનિયમને અગ્રતા આપતી અસર આપી હતી. તેમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે તે અધિનિયમને તેના ઉપર અગ્રતા પ્રાપ્ત અસર રહેશે. આ અદાલતે એ.એસ. નારાયણ દીક્ષિતુલુ વિ. આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય (૧૯૯૬) ૯ એસ.સી.સી. ૫૪૮ નો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેમાં આંધ્ર પ્રદેશ ચેરિટેબલ એન્ડ હિન્દુ રિલિજિયસ ઇન્સ્ટિટ્યુશન્સ એન્ડ એન્ડોમેન્ટ્સ અધિનિયમ, ૧૯૮૭ ની કલમ ૧૪૪ દ્વારા અર્ચક સેવાના વંશપરંપરાગત હકોના

ઉચ્છેદ સાથે અપીલકર્તાઓના અર્પણ પ્રાપ્ત કરવાનો હક્ક નાબૂદ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રશ્ન ઉદ્ભવ્યો કે શું તે ધર્મનો ભંગ કરે છે અથવા કલમ ૨૫ અને ૨૬ દ્વારા પ્રદાન કરાયેલ રક્ષણનો ભંગ કરે છે. એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો કે સંવિધાનની કલમ ૨૫ અને ૨૬ માં વપરાયેલ ‘ધર્મ’ શબ્દ તે ધર્મમાં આસ્થા અને માન્યતા ધરાવતા વ્યક્તિ સાથે વ્યક્તિગત રીતે સંબંધિત છે. ધર્મ તે છે જે મનુષ્યને તેના બ્રહ્માંડ, તેના સર્જનહાર અથવા પરમ શક્તિ સાથે જોડે છે. મૂળતઃ ધર્મ વ્યક્તિગત આસ્થા અને માન્યતાની બાબત છે અથવા વ્યક્તિનો તેના માટે જે બ્રહ્માંડ, તેનો નિર્માતા અથવા તેનો સર્જનહાર ગણાવે છે તેની સાથેનો વ્યક્તિગત સંબંધ છે, જે અંગે તે માને છે કે તે જડ પ્રાણીઓના અસ્તિત્વ અને વિશ્વની શક્તિઓનું નિયંત્રણ કરે છે. ધર્મ અનિવાર્ય રીતે ઈશ્વરવાદી જ હોય એવું નથી. નિશ્ચિતપણે, ધર્મનો આધાર માન્યતાઓ અને સિદ્ધાંતોની એવી પદ્ધતિમાં હોય છે જેને તે ધર્મનું પાલન કરનાર લોકો તેમની આધ્યાત્મિક કલ્યાણ માટે અનુકૂળ માને છે. કલમ ૨૫ અથવા ૨૬ હેઠળ ખાતરી અપાયેલ ધર્મનો હક્ક સંપૂર્ણ અથવા અશરતી હક્ક નથી, પરંતુ રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવતી એવી કાનૂની વ્યવસ્થા હેઠળ છે કે જે ધર્મસંબંધી માન્યતા, આસ્થા, આચરણ અથવા પ્રથાથી સંકળાયેલી કોઈપણ આર્થિક, નાણાકીય, રાજકીય અથવા લૌકિક પ્રવૃત્તિને મર્યાદિત અથવા નિયમિત કરે. રાજ્ય દ્વારા યોગ્ય કાનૂની વ્યવસ્થા મારફતે સામાજિક કલ્યાણના હિતમાં સુધારાના આધીન પણ તે રહે છે. જોકે ધાર્મિક આચારો અને ધાર્મિક માન્યતાના અનુસંધાને કરવામાં આવતા કૃત્યોનું પાલન, જેમ કોઈ વિશિષ્ટ સિદ્ધાંતમાં આસ્થા અથવા માન્યતા ધર્મનો ભાગ છે, તેમ ધર્મનો ભાગ છે, તથાપિ માત્ર એટલાથી અંતિમ અથવા નિર્ધારક પરિણામ નીકળતું નથી. ધર્મના અથવા ધાર્મિક માન્યતાના અથવા ધર્મસંબંધી બાબતોના અને ધાર્મિક આચરણના આવશ્યક અંગો કયા છે, તે મૂળભૂત રીતે તથ્યનો પ્રશ્ન છે, જેનો વિચાર તે પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં કરવો પડે છે *waarin* પ્રશ્ન ઊભો થયો હોય, અને તે સંદર્ભમાં રજૂ થયેલ પુરાવો — વાસ્તવિક, કાનૂની અથવા ઐતિહાસિક — તેની તપાસ કરી પછી નિર્ણય પર પહોંચવું આવશ્યક છે. ધર્મની એવી બાબતોને, જે મૂળભૂત અને અભિન્ન રીતે ધર્મના અંગો નથી, લૌકિક

બનાવવાની પ્રક્રિયામાં, ધર્મનિરપેક્ષતા તેથી સચેત રીતે અતિપ્રાકૃતિકતા અથવા અંધશ્રદ્ધાસભર માન્યતાઓ અથવા કૃત્યોના તમામ સ્વરૂપોનો ત્યાગ કરે છે, અને તેવા કૃત્યોનો પણ, જે મૂળભૂત અથવા અભિન્ન રીતે ધર્મ, ધાર્મિક માન્યતા અથવા આસ્થા અથવા ધાર્મિક આચરણની બાબતો નથી. તેથી, ધાર્મિક માન્યતા અને આસ્થાના હક્કની કઠોરતા અને સંવિધાન હેઠળ ખાતરી અપાયેલ ધર્મ, ધાર્મિક માન્યતાઓ અથવા ધાર્મિક આચરણની બાબતોમાં રહેલી આંતરિક મર્યાદાઓ વચ્ચે સંતુલન સાધવું પડે છે. ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં આ અદાલતે ધાર્મિક સેવા અને તે સેવા આપનાર વ્યક્તિ વચ્ચે ભેદ કર્યો છે. મંદિર વગેરેમાં પ્રચલિત મતસિદ્ધાંતો, આગમો, પ્રથાઓ અને વપરાશો અનુસાર ધાર્મિક સેવાનું પાલન ધાર્મિક આસ્થા અને માન્યતાનો અભિન્ન ભાગ છે અને તે હદ સુધી વિધાનમંડળ તેમાં હસ્તક્ષેપ કરીને નિયમન કરી શકતું નથી. પરંતુ પૂજારી અથવા અર્ચકની સેવા લૌકિક ભાગ છે. વંશપરંપરાગત હક્ક એવો પોતે ધાર્મિક આચરણનો અભિન્ન ભાગ નથી, પરંતુ તેનાથી સ્વતંત્ર રીતે પૂજારીની સેવાઓ સુનિશ્ચિત કરવાનો એક સ્ત્રોત છે. યદ્યપિ વિધિ-વિધાનોનું પાલન ધર્મનો અભિન્ન ભાગ છે, તેમ છતાં તે વિધિઓ કરનાર વ્યક્તિ પોતે આધ્યાત્મિક વિધિ-વિધાનનો ભાગ નથી. આધ્યાત્મિક વિધિ-વિધાન સંબંધે હક્કનો દાવો કરી શકાય, પરંતુ તે કરનાર વ્યક્તિ સંબંધે અથવા પોતાને આધ્યાત્મિક વિધિ-વિધાનના પાલન સાથે સંકળનાર વ્યક્તિ સંબંધે એવો દાવો કરી શકાય નહીં, કારણ કે તે કલમ રૂપ હેઠળનો હક્ક નથી. આ લૌકિક હક્ક છે. તે સંદર્ભની પ્રથા અથવા વપરાશને ધર્મનો અભિન્ન ભાગ માનવામાં આવ્યો નહોતો. એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો કે વિધાનમંડળને અર્ચકની નિયુક્તિ, વેતન-પરિભાષો અને દેવતાને થતા અર્પણોમાંથી મળતા પરંપરાગત હિસ્સાના ઉચ્છેદને નિયમિત કરવાની સત્તા છે. આ અદાલતે આ પ્રમાણે ઠરાવ્યું હતું:

"ધાર્મિક સેવા અને તે સેવા બજાવનાર વ્યક્તિ વચ્ચે ભેદ છે; મંદિર વગેરેમાં પ્રચલિત સિદ્ધાંતો, આગમો, રિવાજો અને પ્રથાઓ અનુસાર ધાર્મિક સેવાનું નિર્વહણ ધાર્મિક શ્રદ્ધા અને માન્યતાનો અભિન્ન ભાગ છે અને એટલી હદ

સુધી તેને નિયમિત કરવા માટે વિધાનમંડળ હસ્તક્ષેપ કરી શકતું નથી. પરંતુ પૂજારી (અર્ચક) ની સેવા ધર્મનિરપેક્ષ ભાગ છે. વારસાગત હક પોતે ધાર્મિક આચરણનો અભિન્ન ભાગ નથી, પરંતુ તેનાથી સ્વતંત્ર રીતે પૂજારીની સેવાઓ સુનિશ્ચિત કરવાનો એક સ્ત્રોત છે. યદ્યપિ વિધિપૂર્વકની ધાર્મિક ક્રિયાઓનું નિર્વહણ ધર્મનો અભિન્ન ભાગ છે, તેમ છતાં તે કરનાર વ્યક્તિ અથવા એવી વિધિપૂર્વકની ધાર્મિક ક્રિયાઓના નિર્વહણ સાથે પોતે સંકળાયેલી વ્યક્તિ તેવો અભિન્ન ભાગ નથી. તેથી, જ્યારે મંદિરમાં સેવા બજાવવાનો વારસાગત હક સર્વભૌમ વિધાનમંડળ દ્વારા સમાપ્ત અથવા રદ કરી શકાય, ત્યારે અર્ચકના પદ પર અનુગામી વારસાગત હકના ઉચ્છેદના પરિણામસ્વરૂપ તેની સેવાની શરતોને પણ તે સમાન રીતે નિયમિત કરી શકે છે. અર્ચક વિધિપૂર્વકના ધાર્મિક સંસ્કારો અને દેવતાની દૈનિક પૂજા સાથે અભિન્ન રીતે સંકળાયેલો હોવા છતાં, તે મંદિરમાં પૂજારીના એક પદનો પદાધિકારી છે. તે સ્થાપનાના અન્ય સભ્યોની સમકક્ષ શિસ્તને આધીન છે. તેથી અર્ચકના પદ સાથે સંકળાયેલા પરિલાભોનો ઉચ્છેદ અમાન્ય ગણાવી શકાય તેમ નથી. તે સંદર્ભે રિવાજો અથવા પ્રથાઓને ધર્મનો અભિન્ન ભાગ માનવામાં આવ્યા નહોતાં. તેથી એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે વિધાનમંડળને અર્ચકની નિમણૂંક, પરિલાભો, તેમજ દેવતાને અપાતી અર્પણોમાંથી પ્રચલિત હિસ્સાના ઉચ્છેદને નિયમિત કરવાની સત્તા છે. એ જ અનુપાત આ કેસના તથ્યો પર પણ લાગુ પડે છે.

૧૦૭. પન્નાલાલ બન્સીલાલ પાટીલ તથા અન્ય વગેરે વિ. આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય તથા અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૧૦૨૩ માં, આંધ્ર પ્રદેશ ચેરિટેબલ એન્ડ હિંદુ રિલિજિયસ ઇન્સ્ટિટ્યુશન્સ એન્ડ એન્ડાઉમેન્ટ્સ અધિનિયમ (અધિનિયમ ૧૯૮૭ નો ૩૦) ની કલમ ૧૪૪, જે ટ્રસ્ટીઓના હિસ્સા વગેરેના ઉચ્છેદ સાથે સંબંધિત હતી, તેને પડકારવામાં આવી હતી. આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે ચુકવણીની

પદ્ધતિનું ઉચ્છેદન કરવું એ વિધાનમંડળની પ્રજ્ઞા અને નીતિનો વિષય છે અને તેથી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળના અધિકારોનું કોઈ ઉલ્લંઘન થતું નથી.

૧૦૮. એ.એસ. નારાયણ દીક્ષિતુલુ (ઉપરોક્ત) મામલામાં, આ અદાલતે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૫ હેઠળ ધર્મની સંકલ્પનાનો વિચાર કર્યો હતો. આ અદાલતે વિવિધ પ્રકારની ધાર્મિક વિધિઓનો વિચાર કરીને નીચે મુજબ ભેદ દર્શાવ્યો હતો:

"૩૯. સ્વામી વિવેકાનંદે "ધર્મ અને વિજ્ઞાન" વિષયક તેમના વ્યાખ્યાનમાં, જે "ધ કમ્પ્લીટ વર્ક્સ" (ખંડ ૬, છઠ્ઠી આવૃત્તિ) માં સમાવાયેલ છે, પૃષ્ઠ ૮૧ પર આ મુજબ જણાવ્યું હતું:

અનુભવ જ જ્ઞાનનો એકમાત્ર સ્ત્રોત છે. જગતમાં ધર્મ જ એવું એકમાત્ર શાસ્ત્ર છે જેમાં નિશ્ચિતતા નથી, કારણ કે તેને અનુભવના શાસ્ત્ર તરીકે શીખવવામાં આવતું નથી. આવું હોવું જોઈએ નહીં. તેમ છતાં, હંમેશાં મનુષ્યોનો એક નાનો સમૂહ એવો રહે છે જે અનુભવના આધાર પર ધર્મનું શિક્ષણ આપે છે. તેમને રહસ્યવાદીઓ કહેવામાં આવે છે, અને દરેક ધર્મમાં આ રહસ્યવાદીઓ એક જ ભાષા બોલે છે અને એક જ સત્યનું શિક્ષણ આપે છે. આ જ ધર્મનું વાસ્તવિક શાસ્ત્ર છે. જેમ વિશ્વના દરેક ભાગમાં ગણિત ભિન્ન નથી, તેમ રહસ્યવાદીઓ પણ ભિન્ન નથી. તેઓ બધા સમાન રીતે ઘડાયેલા છે અને સમાન પરિસ્થિતિમાં સ્થિત છે. તેમનો અનુભવ એકસરખો છે; અને આ જ નિયમ બની જાય છે.

ભાગ ૨ માં, નવમી આવૃત્તિ, પાનું ૪૩૨ પર, સ્વામીજીએ જણાવ્યું હતું કે:

"બે જગતો છે; સૂક્ષ્મ જગત અને વિશાળ જગત, આંતરિક અને બાહ્ય. અમને અનુભવના માધ્યમથી આ બન્નેમાંથી સત્ય પ્રાપ્ત થાય છે. આંતરિક

અનુભવથી પ્રાપ્ત થતું સત્ય મનોચિકિત્સા, પરાતત્ત્વચિંતન અને ધર્મ છે; અને બાહ્ય અનુભવથી પ્રાપ્ત થતું સત્ય ભૌતિક વિજ્ઞાનો છે. હવે, પૂર્ણ સત્ય એવું હોવું જોઈએ કે જે આ બન્ને જગતોના અનુભવ સાથે સુસંગત હોય. સૂક્ષ્મ જગતે વિશાળ જગત અંગે સાક્ષ્ય આપવું જોઈએ અને વિશાળ જગતે સૂક્ષ્મ જગત અંગે; ભૌતિક સત્યને આંતરિક જગતમાં તેનું અનુરૂપ પ્રતિબિંબ હોવું જોઈએ, અને આંતરિક જગતને બહાર તેની પુષ્ટિ મળવી જોઈએ.

૮૦. ધાર્મિક જીવનમાં વિધિ-વિધાનોનું મહત્ત્વ યાત્રાના રહસ્યમય અને પ્રતીકાત્મક પ્રારંભોના ઉદ્દીપન માટે સંબંધિત છે, પરંતુ ધાર્મિક અનુભૂતિનું સત્ય તેમની ઉપર ટકી શકતું નથી. ધાર્મિક અનુભૂતિનું સત્ય માનવ અસ્તિત્વ માટે ઘણું વધુ પ્રત્યક્ષ, અનુભવી શકાય એવું અને મહત્ત્વપૂર્ણ છે. મંદિરો દ્વારા ધાર્મિક અનુભૂતિની પૂર્ણતા સુનિશ્ચિત થવી જ જોઈએ, જ્યાં પ્રભુની તેજોમય મહિમાવાળી મૂર્તિઓ સ્થાપિત હોય છે. ત્યાં પ્રાર્થના કરવા માટે સૌને સમાન અધિકાર હોવો જ જોઈએ અને એવી પ્રત્યક્ષતા તથા સરળતાથી હોવો જોઈએ કે દરેક મનુષ્ય સમાનતા સાથે અને સમાન પ્રવેશ સાથે શાશ્વતના દ્વાર સુધી પહોંચી શકે અને તેથી પોતાના જીવનમાં વધુ સ્વાતંત્ર્યનો ઉપભોગ કરી શકે. આવશ્યક છે કે કાયદાના મૂલ્યની કસોટી એથી કરવામાં આવે કે તે ધાર્મિક અનુભૂતિના કેન્દ્રીય તત્ત્વને કેટલા નિશ્ચિતપણે પુનરોચ્ચારિત કરે છે; અને જો કોઈ કાયદો ગૌણને આવશ્યકથી અલગ પાડવાનો પ્રયત્ન કરે જેથી આવી અનુભૂતિમાં માનનારા લોકોમાં આવશ્યક તત્ત્વ ઉપર વધુ કેન્દ્રિત ધ્યાન શક્ય બને, તો આવા કાયદાના હેતુને ગેરકાયદેસર કહી શકાય નહિ, પરંતુ સંભવતઃ કંઈક દ્રષ્ટિવંત કહી શકાય."

૧૦૯. આ અદાલતે એ.એસ. નારાયણ દીક્ષિતુલુ (ઉપરોક્ત) મામલે એ પણ ઠરાવ્યું છે કે અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ માં આવેલું "ધર્મ" શબ્દ તેના કડક અને વ્યૂત્પત્તિગત

અર્થમાં અર્થઘટિત કરવું પડે. ધર્મનો દરેક પાસો સંવિધાન દ્વારા સંરક્ષિત નથી. આ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

"૮૯. નિઃસંદેહ, ધર્મનો આધાર માન્યતાઓ અને સિદ્ધાંતોની એવી પદ્ધતિમાં રહેલો હોય છે, જેને ધર્મનો સ્વીકાર કરનારાઓ તેમના આધ્યાત્મિક કલ્યાણને અનુરૂપ માને છે. ધર્મ માત્ર અભિપ્રાય, સિદ્ધાંત અથવા માન્યતા જ નથી. તે ક્રિયાઓમાં બાહ્ય અભિવ્યક્તિ પણ ધરાવે છે. ધર્મના દરેક પાસાને કલમો ૨૫ અને ૨૬ દ્વારા સંરક્ષિત કરવામાં આવ્યો છે એવું નથી, તેમજ બંધારણે એવું પણ નક્કી કર્યું નથી કે દરેક ધાર્મિક પ્રવૃત્તિમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં. તેથી, કલમો ૨૫ અને ૨૬ ના પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધર્મનો અર્થ તેનો કડક અને વ્યુત્પત્તિજન્ય અર્થ લઈને કરવો યોગ્ય નથી. દરેક ધર્મમાં અંતઃકરણ તથા નૈતિક અને સદાચારસંબંધિત ઉપદેશોમાં વિશ્વાસ હોવો આવશ્યક છે. તેથી, જે કંઈ મનુષ્યને તેના પોતાના અંતઃકરણ સાથે બાંધે છે અને જે કંઈ નૈતિક અથવા સદાચારસંબંધિત સિદ્ધાંતો એવા ઈશ્વરવાદી, અંતઃકરણાધારિત અથવા ધાર્મિક વિશ્વાસ ધરાવતા મનુષ્યોના જીવનને નિયમિત કરે છે, તે જ માત્ર બંધારણમાં સમજાયેલા અર્થમાં ધર્મ રચી શકે, જે સૌ વ્યક્તિઓમાં ભાઈચારું, સૌહાર્દ, બંધુત્વ અને સમાનતાની ભાવનાને પોષે છે, અને જેનો આધાર બંધારણના ધર્મનિરપેક્ષ પાસામાં મળે છે. ધાર્મિક આવરણ હેઠળ દરેક માનવીય પ્રવૃત્તિને આવરી લે તેવી કોઈપણ લૌકિક પ્રવૃત્તિઓ અને પાસાઓને ધર્મ ગણાવી શકાય નહીં. મનુષ્ય જે કંઈ કરે છે, તે વસ્ત્ર ધારણ કરવાનો હોય કે ખાવા-પીવાનો હોય, તેમાં એવું કંઈ નથી કે જેને અનિવાર્ય રીતે ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ ગણાવી જ પડે. પ્રત્યેક દૈનિક અથવા માનવીય પ્રવૃત્તિને ધર્મના બહાને બંધારણ દ્વારા રક્ષણ આપવાનો આશય નહોતો. કલમો ૨૫ અને ૨૬ દ્વારા ખાતરી આપવામાં આવેલ ધર્મના સંરક્ષણ, અથવા ધર્મસંબંધિત બાબતો, અથવા ધાર્મિક આચરણોના અર્થઘટન માટેનો

અભિગમ વ્યવહારુ દષ્ટિકોણથી જોવો જોઈએ, કારણ કે બાબતોના સ્વભાવને કારણે, ધર્મ, ધર્મસંબંધિત બાબતો, અથવા ધાર્મિક માન્યતા કે આચરણ જેવી અભિવ્યક્તિઓને વ્યાખ્યાયિત કરવું અત્યંત કઠિન, જો અશક્ય ન હોય તો, બની રહે છે.

૯૦. ભારત જેવા બહુલતાવાદી સમાજમાં, જેમ અગાઉ જણાવાયું છે તેમ, અસંખ્ય ધાર્મિક સમૂહો છે, જે ઉપાસનાના વિવિધ સ્વરૂપો આચરે છે અથવા ધર્મો, વિધિઓ, સંસ્કારો, અનુષ્ઠાનો વગેરેનું પાલન કરે છે; હિન્દુઓમાં પણ, દેશમાં અથવા વિદેશમાં વસતા વિવિધ પંથો અને સંપ્રદાયો ભિન્ન ધાર્મિક શ્રદ્ધાઓ, માન્યતાઓ અને આચારોનું અનુસરણ કરે છે. તેઓ ધર્મને એવી બાબતો સાથે સમીકૃત કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે, જે તત્ત્વતઃ માત્ર ધર્મના પાસાં જ હોઈ શકે. તેથી, ધર્મની એવી વ્યાખ્યા ગોઠવવી મુશ્કેલ બને કે જે તમામ ધર્મો અથવા ધાર્મિક આચરણ સંબંધિત તમામ મુદ્દાઓ પર લાગુ પડે તેવી માનવામાં આવે. કોઈ એક વર્ગના લોકો માટે માત્ર કોઈ સિદ્ધાંત, ઉપદેશ અથવા મંતવ્ય ધર્મના વિષયમાં પ્રબળ તત્ત્વ હોઈ શકે; અન્ય માટે વિધિઓ અથવા સમારંભો ધર્મના પ્રબળ પાસાં હોઈ શકે; અને ત્રીજા વર્ગના લોકો માટે આચરણ સંહિતા અથવા જીવનપદ્ધતિ જ ધર્મનું સ્વરૂપ ધારણ કરી શકે. એક જ ધાર્મિક શ્રદ્ધાનું અનુસરણ કરતા જુદા જુદા વ્યક્તિઓ માટે પણ ધર્મના કેટલાક પાસાંનું મહત્ત્વ ભિન્ન હોઈ શકે. તેથી, ધર્મ શું છે અને ધાર્મિક માન્યતા અથવા ધાર્મિક આચરણના વિષયો કયા છે તેની સર્વત્ર લાગુ પડે એવી ચોક્કસ વ્યાખ્યા કરવી શક્ય ન હોઈ શકે. પરંતુ તેથી એવો અર્થ થતો નથી કે બંધારણે ધર્મનું પ્રત્યયન કરવાની હક જે મર્યાદાઓની અંદર પ્રદાન કરી છે, તે મર્યાદાઓ યુક્તિસંગત નિશ્ચિતતા સાથે દર્શાવી શકાતી નથી. તેથી, અનુચ્છેદ ૨૫ અથવા ૨૬ હેઠળ ખાતરી અપાયેલો ધર્મનો અધિકાર ધર્મના પ્રસારનો કોઈ નિરપેક્ષ અથવા અનિયંત્રિત અધિકાર નથી, કારણ કે તે રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવતી એવી

કાયદેસર વ્યવસ્થાઓને આધિન છે, જે ધાર્મિક માન્યતા, શ્રદ્ધા, આચરણ અથવા પ્રથાઓ સાથે સંકળાયેલી કોઈપણ પ્રવૃત્તિ — આર્થિક, વિત્તીય, રાજકીય અથવા ધાર્મિકેતર — ને મર્યાદિત અથવા નિયમિત કરે. તે રાજ્ય દ્વારા યોગ્ય કાયદેસર જોગવાઈઓ મારફતે સામાજિક કલ્યાણ હિતે સુધારાને પણ આધિન છે. યદ્યપિ ધાર્મિક આચારો અને ધાર્મિક માન્યતાના અનુસરણમાં કરવામાં આવતા કૃત્યોનું નિર્વહણ, કોઈ વિશિષ્ટ સિદ્ધાંતમાં શ્રદ્ધા અથવા માન્યતા જેટલું જ ધર્મનો ભાગ છે, તથાપિ તે એકલું જ અંતિમ અથવા નિર્ણાયક નથી. ધર્મના કે ધાર્મિક માન્યતાના કે ધર્મસંબંધી તથા ધાર્મિક આચરણસંબંધી વિષયોના અનિવાર્ય અંગો કયા છે, તે મૂળભૂત રીતે તથ્યનો પ્રશ્ન છે, જે પ્રશ્ન જે સંદર્ભમાં ઊભો થયો હોય તે સંદર્ભમાં વિચારવાનો રહે છે, અને તે સંદર્ભમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવા — તથ્યાત્મક, વિધાનાત્મક અથવા ઐતિહાસિક — નો વિચાર કરી નિર્ણય પર પહોંચવું આવશ્યક છે.

૧૧૦. આ અદાલતે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬નું ઉલ્લંઘન કરતાં નિયુક્તિના વારસાગત અધિકારના ઉચ્છેદનો પ્રશ્ન પણ વિચાર્યો હતો. એ.એસ. નારાયણ દીક્ષિતુલુ (ઉપરોક્ત) માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે વારસાગત અધિકાર ધર્મનો આવશ્યક ભાગ નથી, ન તો ધર્મસંબંધિત બાબત છે કે ન ધાર્મિક આચરણ છે; આ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

"૧૧૮. તેથી, વાસ્તવિક પ્રશ્ન એ છે કે, અર્ચકની નિમણૂક શું પ્રચલિત પ્રથાથી નિયંત્રિત થાય છે અને શું વારસાગત ઉત્તરાધિકાર ધાર્મિક પ્રથા છે? જો તે ધાર્મિક પ્રથા હોય, તો તે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫(૧)(બી) હેઠળ સીધેસીધું આવરી લેવાશે. આ પ્રશ્ન સેશમ્મલના કેસમાં ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આ અદાલતે વિચારણા કરીને એવું ઠરાવ્યું હતું કે, અર્ચક આગમો તથા મંદિર માં કરવાની આવશ્યક વિધિઓમાં પારંગત અને સિદ્ધહસ્ત વ્યક્તિ હોવા છતાં, તેને મંદિરના વડાનું સ્થાન પ્રાપ્ત નથી. તેની નિમણૂક ધર્મકાર્તા

અથવા શેઁત દ્વારા થાય છે. તે મંદિરનો સેવક છે. કે. સેશાદ્રી અચ્ચંગાર વિ. રંગા ભટ્ટર કેસમાં મદ્રાસ વડી અદાલતે એવું ઠરાવ્યું હતું કે મંદિરના વારસાગત અર્યકનો દરજ્જો સેવકનો છે, જે ટ્રસ્ટીના શિસ્તલક્ષી અધિકારને આધીન છે; ટ્રસ્ટી તેની સેવક તરીકેની વર્તણૂક અંગે પૂછપરછ કરી શકે છે અને દુરાચરણ બદલ તેની સામે શિસ્તલક્ષી કાર્યવાહી કરવાનો હકદાર છે. સેવક તરીકે, અર્યક ટ્રસ્ટીની શિસ્ત અને નિયંત્રણને આધીન છે. ત્યાં નિર્ધારિત અનુપાત આ અદાલતે લાગુ કર્યો અને માન્ય રાખ્યો હતો, અને એવું ઠરાવ્યું હતું કે મદ્રાસ અધિનિયમની કલમ ૫૬ હેઠળ અર્યક ધાર્મિક સંસ્થાને સંલગ્ન પદનો ધારક છે અને તે તેમાં દર્શાવેલ પ્રક્રિયા મુજબ વેતન અને અનુસંગી લાભો પ્રાપ્ત કરે છે. આ અદાલતે વધુમાં એવું ઠરાવ્યું હતું કે તેની નિમણૂક કરવાની ક્રિયા મૂળભૂત રીતે એક લૌકિક ક્રિયા છે. તે પોતાની નિમણૂક માટે લૌકિક સત્તાને આભારી છે. મંદિરનો કોઈપણ ગૃહસ્થ સ્થાપક અર્યકની નિમણૂક કરી શકે છે. મંદિરનો શેઁત અથવા વ્યવસ્થાપક અર્યકની પસંદગી અને નિમણૂક કરતી વખતે મૂળભૂત રીતે લૌકિક કાર્ય બજાવે છે. પેઢી દર પેઢી પદના ઉત્તરાધિકાર દ્વારા અર્યકનો કાર્યકાળ ચાલુ રહે તેનાથી નિમણૂકના સિદ્ધાંતમાં કોઈ ફરક પડતો નથી. એવો કોઈ વારસાગત અર્યક પદ ઉપર કોઈ હકનો દાવો કરી શકતો નથી. નિમણૂક પછી અર્યક પૂજા કરે છે, છતાં એટલા માત્રથી એ માનવા માટે કોઈ આધાર થતો નથી કે નિમણૂક ધાર્મિક આચરણ છે અથવા ધર્મનો વિષય છે. આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, ભલે અર્યક સામાન્ય રીતે આગમો અને મંદિર માં કરવાની આવશ્યક વિધિઓમાં પારંગત તથા સિદ્ધહસ્ત વ્યક્તિ હોય, તો પણ તે મંદિરમાં એક પદનો ધારક છે. તે નિયમનો, નિયમો અથવા અધિનિયમમાં નિર્ધારિત ટ્રસ્ટી અથવા યોગ્ય સત્તાધિકારીની શિસ્તલક્ષી સત્તાને આધીન છે. તેનું અસ્તિત્વ નિમણૂકના આદેશથી ઉત્પન્ન થાય છે – તે લેખિત હોય કે અન્યથા. સ્થાપનાના અન્ય સભ્યોની સમકક્ષ રીતે તે પણ શિસ્તને આધીન છે. નિમણૂક પછી, દૈનિક વિધિઓના અભિન્ન ભાગરૂપે, તે આગમ શાસ્ત્રો અનુસાર પૂજા કરે છે, છતાં

એટલા માત્રથી એ માનવા માટે કોઈ આધાર થતો નથી કે તેની નિમણૂક ધાર્મિક આચરણ છે અથવા ધર્મનો વિષય છે. તે ધર્મનો આવશ્યક ભાગ નથી, કે ધર્મનો વિષય નથી, કે ધાર્મિક આચરણ પણ નથી. તેથી, કલમ ૩૪ હેઠળ નિમણૂકના વારસાગત હકનો ઉચ્છેદ બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અથવા અનુચ્છેદ ૨૬(બી) પૈકી કોઈનું પણ ઉલ્લંઘન કરતો નથી.

૧૨૦. એ સત્ય છે કે રામાનુજ સંપ્રદાયના મહાધિપતિના પરિપ્રેક્ષ્યમાં પેહ્લા જિયંગર અથવા ચિન્ના જિયંગરનું ધાર્મિક વડા તરીકેનું પદ પ્રિવી કાઉન્સિલ દ્વારા માન્ય ઠરાવવામાં આવ્યું હતું, તેમ છતાં લોર્ડ વેંકટરામણા મંદિર અંગેના તેમના અધિકારની દૃષ્ટિએ, તેઓ નિમણૂકપ્રાપ્ત પ્રતિનિધિ તરીકે તે પદનું કાર્ય બજાવે છે અને તેથી તેમનું અસ્તિત્વ પણ નિમણૂક પર આધારિત છે, જે વંશપરંપરાગત ઉત્તરાધિકારના વિરુદ્ધ છે. દરેક મિરાસીદાર અથવા ગમેકાર પણ પેઢીથી પેઢી ફરજો બજાવતા રહેવાનો વંશપરંપરાગત અધિકાર સમાન રીતે દાવો કરી શકતા નથી. તેઓ બધા સ્થાપનાના સેવકો અથવા સભ્યો છે, જેઓ શિસ્તસંબંધી અધિકારક્ષેત્રને આધીન છે. પરિણામે, તેઓ શ્રી બાલાજીના મંદિરના પૂજારી (અર્ચક) સાથે સમકક્ષ સ્થાને આવે છે. એ સત્ય છે કે અર્ચક અથવા અન્ય પદધારકોના વંશપરંપરાગત અધિકારો મોટા ભાગના રાજ્ય અધિનિયમોમાં પ્રચલિત છે અને તેમાં તેમને રદ કરવા માટે કોઈ પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હોય તેમ જણાતું નથી, તેમ છતાં કાયદામાં સુધારો ન કરવા બાબતે તેમની નિષ્ક્રિયતા અથવા ચૂકી જવું, વિધાનમંડળ પાસે તેમ કરવાનું સત્તાધિકાર નથી અથવા તે સંવિધાનનો ભંગ કરે છે, એવું માનવા માટે આધાર બની શકતું નથી. હકીકતમાં, શ્રી પરાસરણની એવી રજૂઆત નથી કે અધિનિયમની કલમ ૩૪ અને ૧૪૪ ઘડવા માટે વિધાનમંડળ પાસે સક્ષમતા નહોતી. તેથી, તેમના અધિકારોનું ઉન્મૂલન

સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અથવા અનુચ્છેદ ૨૬(બી) પૈકી કોઈનો પણ ભંગ કરતું નથી

૧૨૪. તેના સંયુક્ત વાંચનથી આવા સંસ્થાઓમાં અનુસરાતી સંપ્રદાયમો અને આગમો અનુસાર હાલની પ્રચલિત પરંપરાઓ, વિધિઓનું પાલન, ધાર્મિક ઉપાસનાઓ, વિધિઓ અને પૂજાઓ જાળવવામાં આવે છે. કલમ ૧૪૨ કોઈ અધિકારીને આવી પ્રથાઓમાં હસ્તક્ષેપ કરવાથી પ્રતિબંધિત કરે છે. તેમ છતાં, તેના અમલથી અધિનિયમની કલમ ૩૪(૧)(બી) હેઠળ સ્પષ્ટ રીતે રદ કરવામાં આવેલ બાબતનો પુનર્જીવન થાય એવું ગણાશે નહીં. પદધારકને તે પદ પર યથાવત્ રાખવા માટે પરંપરા અથવા પ્રચલનના આધારે વંશપરંપરાગત સિદ્ધાંતનો ઉચ્છેદ એક પાસું છે, અને વિધિઓ, પ્રથાઓ, પરંપરાઓ અથવા પ્રચલનોનું પાલન બીજું પાસું છે. બંનેને એક જ પ્રવાહમાં ભેળવી શકાય નહીં. બંને એકબીજાથી ભિન્ન અને સ્વતંત્ર છે. તેથી, પરંપરા અને પ્રચલનના આધારે પદ પર યથાવત્ રહેવાનો અધિકાર સ્વતંત્ર રીતે યથાવત્ રહે છે એવી અરજદારોની દલીલ સ્વીકારવી અસંગત ઠરે છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે કલમ ૨(૨૩)માં વ્યાખ્યાયિત "ધાર્મિક સંસ્થા" સંબંધિત પરંપરા અથવા પ્રચલન આધારિત બાબતોમાં હસ્તક્ષેપ કરવો એ અંતરાત્માની સ્વતંત્રતા અને ધર્મના મુક્ત આચરણમાં હસ્તક્ષેપ સમાન છે. તેથી, તે અનુચ્છેદ ૨૫(૧)નું ઉલ્લંઘન કરે છે અને કાયદાની દૃષ્ટિએ અસંગત છે. અગાઉ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે તેમ, કારણ કે આ લૌકિક કૃત્યો છે, તેઓ ધર્મના અથવા ધાર્મિક બાબતોના અભિન્ન અંગો નથી."

આ અદાલતે એવો નિર્ધાર કર્યો હતો કે વંશપરંપરાગત અધિકારના ઉચ્છેદ સાથે, રૂઢિ મુજબ વસૂલાતમાં હિસ્સો મેળવવાનો અધિકાર પણ ઉચ્છેદિત ગણાય છે. આંધ્ર પ્રદેશ ચેરિટેબલ એન્ડ હિન્દુ રિલિજિયસ ઇન્સ્ટિટ્યુશન્સ એન્ડ એન્ડાઉમેન્ટ્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૬ હેઠળ નિયુક્તિ માટેની લાયકાતો નિર્ધારિત

કરતી જોગવાઈ માન્ય અને કાયદેસર છે તથા મનસ્વી, અન્યાયી અને અયોગ્ય નથી, એમ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. એક મંદિરના અર્ચક (પૂજારી)ને બીજા મંદિરમાં બદલી કરવાની જોગવાઈને પણ માન્ય ઠરાવવામાં આવી હતી અને તેને મનસ્વી અથવા અધિકારાતીત અથવા અન્યાયી જાહેર કરવામાં આવી ન હતી.

૧૧૧. શ્રી વી.કે. બિજુ, વિદ્વાન વકીલે પોલીસ કમિશનર અને અન્ય વિ. આચાર્ય જગદીશ્વરાનંદ અવધૂત અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૧૨ એસ.સી.સી. ૭૭૦ પર આધાર મૂક્યો છે, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું :

૯.‘ધર્મનો આવશ્યક અંગ અથવા આચારો’ નો અર્થ શું થાય છે તે હવે સ્પષ્ટીકરણનો વિષય છે. ધર્મનો આવશ્યક અંગ એટલે તે મૂળભૂત માન્યતાઓ, જેના આધારે કોઈ ધર્મની સ્થાપના થયેલી હોય છે. આવશ્યક આચારનો અર્થ એ થાય છે કે તેવા આચારો, જે ધાર્મિક માન્યતાનું પાલન કરવા માટે મૂળભૂત હોય છે. આવશ્યક અંગો અથવા આચારોના પાયાના શિલા પર ધર્મનું સમગ્ર માળખું નિર્મિત થાય છે. તે વિના, ધર્મ ધર્મ રહી શકતો નથી. કોઈ અંગ અથવા આચાર ધર્મ માટે આવશ્યક છે કે કેમ તે નક્કી કરવાની કસોટી એ છે કે, તે અંગ અથવા આચાર વિના ધર્મનું સ્વરૂપ બદલાઈ જશે કે નહીં તે શોધવું. જો તે અંગ અથવા આચાર દૂર કરી દેતાં તે ધર્મના સ્વભાવમાં અથવા તેની માન્યતામાં મૂળભૂત ફેરફાર થતો હોય, તો એવો અંગ આવશ્યક અથવા અભિન્ન અંગ તરીકે ગણાવી શકાય. એવા અંગમાં કંઈ ઉમેરો કે ઘટાડો થઈ શકતો નથી. કારણ કે તે જ તે ધર્મનો મર્મ છે અને તેમાં ફેરફાર તેના મૂળભૂત સ્વભાવને બદલી નાખશે. સંવિધાન દ્વારા જેનું સંરક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે તે આવા સ્થાયી આવશ્યક અંગો જ છે. કોઈપણ વ્યક્તિ એવું કહી શકતી નથી કે કોઈ વ્યક્તિના ધર્મનો એવો આવશ્યક અંગ અથવા આચાર કોઈ નિશ્ચિત તારીખથી અથવા કોઈ ઘટનાના પરિણામે બદલાઈ ગયો છે. આવા પરિવર્તનશીલ અંગો અથવા

આચારો ધર્મના તે “મૂળ” ભાગ નથી, જેના પર માન્યતાઓ આધારિત હોય છે અને જેના પર ધર્મ સ્થાપિત થયેલો હોય છે. તેને ગૌણ અને અનાવશ્યક અંગો અથવા આચારો સાથે જોડાયેલા માત્ર આભૂષણાત્મક ઉમેરાઓ તરીકે જ ગણાવી શકાય.

૧૧૨. સરદાર સૈયદના તાહેર સૈફુદ્દીન સાહેબ વિ. સ્ટેટ ઓફ બોમ્બે (૧૯૬૨) એસ.સી.આર. સપ્લિ. ૨ પૃષ્ઠ ૪૯૬ ખાતે કરાયેલા આ અવલોકન પર પણ આધાર મુકવામાં આવ્યો હતો કે અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬નું સંરક્ષણ માત્ર સિદ્ધાંતસંબંધી બાબતો સુધી મર્યાદિત નથી, પરંતુ ધર્મના અનુસરણમાં કરવામાં આવતા કૃત્યો સુધી વિસ્તરે છે અને તેથી તેમાં તેવા વિધિ-વિધાનો અને પાલનો, સમારોહો તથા ઉપાસનાની પદ્ધતિઓ માટેની બાંધધરીનો સમાવેશ થાય છે, જે ધર્મના અભિન્ન અંગો છે. ઉપરોક્ત પ્રસ્તાવ અંગે કોઈ વિવાદ નથી, પરંતુ ઉક્ત બાંધધરી વિકર્સ/પાદરીઓ, ડીકન્સ વગેરેની નિમણૂક સુધી વિસ્તરતી નથી. એસ.પી. મિતલ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.સી. ૫૧ પર પણ નીચે મુજબ આધાર મુકવામાં આવ્યો હતો:

“૧૨. તે સહેલાઈથી જોવામાં આવે છે કે સંવિધાનની વિવિધ જોગવાઈઓમાં જ્યાં “ધર્મ” અને “ધાર્મિક સંપ્રદાય” શબ્દપ્રયોગો વપરાયા છે, તે જોગવાઈઓ તો અથવા સમાનતા અને સમાન અવસર સાથે સંબંધિત છે અથવા ધર્મસ્વાતંત્ર્ય સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૧૫(૧), કલમ ૧૬(૨), કલમ ૨૩(૨), કલમ ૨૮(૨) સંવિધાનની સમાનતા અને સમાન અવસર અંગેની વિવિધ કલમો છે, જે ધર્મના આધારે ભેદભાવને પ્રતિબંધિત કરે છે, અને તે તેમના દ્વારા આવરી લેવાયેલા સમાનતાના વિવિધ પાસાઓ માટે ધર્મને જાતિ, વર્ણ, લિંગ, જન્મસ્થળ, નિવાસ અને ભાષા સાથે સમકક્ષ ગણે છે. કલમ ૩૦ ભાષાના આધારે આવેલા અલ્પસંખ્યક જૂથો સાથે સાથે ધર્મના આધારે આવેલા અલ્પસંખ્યક જૂથોના અસ્તિત્વને માન્યતા આપે છે. કલમો ૨૫ થી ૨૮ ધર્મસ્વાતંત્ર્યના અધિકાર સાથે સંબંધિત છે, જે, જેમ આપણે

અગાઉ કહ્યું છે, સંવિધાનની પ્રસ્તાવનામાં આવેલા "વિચાર, અભિવ્યક્તિ, માન્યતા, શ્રદ્ધા અને ઉપાસનાની સ્વતંત્રતા" ના સિદ્ધાંત સુધી અનુસરવા યોગ્ય છે. કલમ ૨૫ અંતઃકરણની સ્વતંત્રતા અને ધર્મને સ્વેચ્છાએ સ્વીકારવા, આચરવા અને પ્રસારિત કરવાનો અધિકાર બાંધધરે છે, પરંતુ ધાર્મિક આચરણ સાથે સંકળાયેલી હોઈ શકે એવી કોઈપણ આર્થિક, નાણાકીય, રાજકીય અથવા અન્ય લૌકિક પ્રવૃત્તિને નિયમિત કરતી અથવા મર્યાદિત કરતી કાનૂની જોગવાઈઓને અશુભ રાખે છે. સંવિધાનની પ્રસ્તાવનામાં સ્વતંત્રતા અંગેની ઘોષણાની પૃષ્ઠભૂમિમાં કલમ ૨૫નું વાંચન કરતાં, અમે નિર્ભયપણે આ નિષ્કર્ષે પહોંચી શકીએ કે સંવિધાન ધર્મને વિચાર, અભિવ્યક્તિ, માન્યતા, શ્રદ્ધા અથવા ઉપાસનાના સમૂહરૂપે જોવે છે, તેને અંતઃકરણ સાથે સંકળાયેલ બાબત માને છે અને એવી બાબત તરીકે ગણે છે કે જેને સ્વીકારી, આચરી અને પ્રસારિત કરી શકાય અને જે કોઈપણ વ્યક્તિનું લક્ષણ છે, એ જ રીતે જેમ જાતિ, લિંગ, ભાષા, નિવાસ વગેરે છે. અમે એ પણ જોઈએ છીએ કે આર્થિક, નાણાકીય, રાજકીય અથવા અન્ય લૌકિક પ્રવૃત્તિ ધાર્મિક આચરણ સાથે સંકળાયેલી હોઈ શકે, ભલે આવી પ્રવૃત્તિ અંતઃકરણની સ્વતંત્રતા અને ધર્મને સ્વેચ્છાએ સ્વીકારવા, આચરવા અને પ્રસારિત કરવાનો અધિકાર અંગેની બાંધધરી હેઠળ આવતી નથી. તેથી, સંવિધાન ધર્મને વિચાર, અભિવ્યક્તિ, માન્યતા, શ્રદ્ધા અને ઉપાસનાની બાબત, અંતઃકરણ સાથે સંકળાયેલી બાબત અને કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા સ્વીકારવામાં, આચરવામાં અને પ્રસારિત કરવામાં આવી શકે તેવી બાબત તરીકે ગણે છે, અને તેની સાથે કેટલીક લૌકિક પ્રવૃત્તિ પણ સંકળાયેલી હોઈ શકે છે. અમે પહેલેથી જ કહી ચૂક્યા છીએ કે અંતઃકરણ સાથે સંબંધિત કોઈપણ સ્વતંત્રતા અથવા અધિકારને સ્વાભાવિક રીતે વ્યાપક અર્થઘટન મળવું જ જોઈએ અને તેથી "ધર્મ" અને "ધાર્મિક સંપ્રદાય" શબ્દપ્રયોગોને સંકુચિત, ગૂંચળાવતા અર્થમાં નહીં, પરંતુ ઉદાર અને વિસ્તૃત રીતે અર્થઘટિત

કરવા જોઈએ." ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત અંગે કોઈ વિવાદ નથી, પરંતુ આ નિર્ણય અહીં લાગુ પડતો નથી.

૧૧૩. એન. આદિથયન વિ. ટ્રાવણકોર દેવસ્વોમ બોર્ડ અને અન્ય, (૨૦૦૨) ૮ એસીસી ૧૦૬ પર આધાર મૂકવામાં આવ્યો છે, આ મુજબ:

"૭. આ અદાલતે કમિશનર, એચ.આર.ઈ. વિ. શ્રી લક્ષ્મીન્દ્ર તીર્થ સ્વામીઆર ઓફ શ્રી શિરૂર મઠ (શિરૂર મઠ કેસ તરીકે ઓળખાતો) માં અવલોકન કર્યું હતું કે બંધારણનો અનુચ્છેદ ૨૫ જાહેર વ્યવસ્થા, આરોગ્ય અને નૈતિકતાને આધીન રહીને, દરેક વ્યક્તિને માત્ર પોતાની વિચારશક્તિ અને અંતરાત્માથી મંજૂર થતી એવી ધાર્મિક માન્યતા ધારણ કરવાની સ્વતંત્રતા જ નહીં, પરંતુ તે યોગ્ય માને તેવી બાહ્ય ક્રિયાઓ દ્વારા પોતાની માન્યતા પ્રગટ કરવાની તેમજ અન્ય લોકોના બોધાર્થે પોતાના વિચારોનો પ્રચાર અથવા પ્રસાર કરવાની સ્વતંત્રતા પણ સુરક્ષિત કરે છે. વધુમાં એ પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે જે બાબત સુરક્ષિત કરવામાં આવી છે તે માન્યતાનો પ્રચાર છે, ભલે તે પ્રચાર ચર્ચમાં થાય કે મઠમાં કે મંદિરમાં કે ગૃહસભામાં. અનુચ્છેદ ૨૬(બી) માં આવેલા શબ્દો, "ધર્મ સંબંધિત બાબતોમાં તેના પોતાના કાર્યો" નો અર્થ સમજાવતા એવો અવલોકન કરવામાં આવ્યો હતો કે તેની મિલકતના વહીવટ સંબંધિત ધાર્મિકિતર બાબતોની સરખામણીએ, ધાર્મિક પંથ અથવા સંસ્થાને તેઓ જે ધર્મના સિદ્ધાંતોમાં માનતા હોય તેના અનુસાર કયા સંસ્કાર અને ધાર્મિક વિધિઓ આવશ્યક છે તે નક્કી કરવામાં સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા પ્રાપ્ત છે, અને આવી બાબતોમાં તેમના નિર્ણયમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની અધિકારિતા કોઈ બાહ્ય સત્તાને નથી. વેંકટરમણ દેવરુ વિ. મૈસૂર રાજ્ય માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ભલે અનુચ્છેદ ૨૫(૧) વ્યક્તિગત હકો સાથે સંબંધિત હોય, અનુચ્છેદ ૨૫(૨) તેની વિષયવસ્તુમાં વધુ વ્યાપક છે અને સમુદાયોના હકોનો સંદર્ભ ધરાવે છે તથા બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અને ૨૬(બી)

બંનેને નિયંત્રિત કરે છે, જોકે અનુચ્છેદ ૨૫(૨)(બી) દ્વારા માન્ય કરાયેલા હકો અનિવાર્ય રીતે કેટલીક મર્યાદાઓ અથવા નિયમનોને આધીન હોવા જોઈએ, અને તેવી એક મર્યાદા અનુચ્છેદ ૨૫(૨)(બી) દ્વારા પ્રદાન કરાયેલા હકને અનુચ્છેદ ૨૬(બી) દ્વારા સુરક્ષિત હક સાથે સુસંગત બનાવવાની પ્રક્રિયામાં સ્વભાવતઃ અવસ્થિત હશે.

૮. તિલકાયત શ્રી ગોવિંદલાલજી મહારાજ વિ. રાજસ્થાન રાજ્યમાં, કલમ ૨૫(૧) અને ૨૬(બી) હેઠળ સુનિશ્ચિત કરવામાં આવેલા સંરક્ષણના સ્વરૂપ અને વ્યાપ તથા ધાર્મિક પ્રથા અને સંપૂર્ણપણે લૌકિક એવી પ્રથા વચ્ચેનો ભેદ વિચારતાં, નીચે મુજબ નોંધવામાં આવ્યું છે: (એસ.સી.આર. પૃષ્ઠ ૬૨૧-૨૩)

"આ સંદર્ભમાં, એ અવગણવામાં આવી શકે નહીં કે અનુક્રમે અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અને ૨૬(બી) હેઠળ જેનું સંરક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે તે ધાર્મિક પ્રથાઓ અને ધર્મ સંબંધિત બાબતોમાં કારોબારનું સંચાલન કરવાનો અધિકાર છે. જો વિવાદાસ્પદ પ્રથા સંપૂર્ણપણે લૌકિક હોય અથવા જે બાબતનું નિયંત્રણ વિધિ દ્વારા કરવામાં આવે છે તે મૂળભૂત રીતે અને સર્વથા લૌકિક સ્વભાવની હોય, તો એવું દલીલ કરી શકાય નહીં કે અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અથવા અનુચ્છેદ ૨૬(બી)નું ઉલ્લંઘન થયું છે. સંરક્ષણ ધર્મની પ્રથા માટે અને પંથને ધર્મ સંબંધિત બાબતોમાં પોતાના કારોબારનું સંચાલન કરવાનો અધિકાર માટે આપવામાં આવ્યું છે. તેથી, જ્યારે કોઈ વ્યક્તિગત નાગરિકની તરફથી એવો દાવો કરવામાં આવે કે વિવાદિત વિધિ તેના ધર્મનું આચરણ કરવાનો મૂળભૂત અધિકાર ભંગ કરે છે, અથવા પંથની તરફથી એવો દાવો કરવામાં આવે કે ધર્મ સંબંધિત બાબતોમાં પોતાના કારોબારનું સંચાલન કરવાનો તેને બાંહેધરાયેલો મૂળભૂત અધિકાર ભંગ થયો છે, ત્યારે એ વિચારવું જરૂરી બને છે કે વિવાદાસ્પદ પ્રથા ધાર્મિક છે કે નહીં, અથવા જેમની બાબતમાં સંચાલનના અધિકારના ભંગનો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે તે

બાબતો ધર્મ સંબંધિત બાબતો છે કે નહીં. જો પ્રથા ધાર્મિક પ્રથા હોય અથવા તે બાબતો ધર્મ સંબંધિત બાબતો હોય, તો નિશ્ચિતપણે અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અને અનુચ્છેદ ૨૬(બી) દ્વારા બાંહેધરાયેલા અધિકારોનું ઉલ્લંઘન થઈ શકે નહીં.

એ સાચું છે કે કોઈ નિશ્ચિત પ્રથા ધાર્મિક પ્રથા છે કે નહીં તે પ્રશ્નનો નિર્ણય, તેમજ વિવાદાસ્પદ બાબત ધર્મસંબંધિત વિષયોની બાબત છે કે નહીં તે પ્રશ્નનો નિર્ણય, કેટલીક વખત મુશ્કેલીઓ ઉપસ્થિત કરી શકે છે, કારણ કે ક્યારેક ધાર્મિક અને લૌકિક પ્રથાઓ એવી રીતે પરસ્પર ગૂંથાઈ ગયેલી હોય છે કે તેમને અલગ પાડવી અતિ કઠિન બને છે. ખાસ કરીને હિંદુ ધર્મ અંગે આ વધુ પ્રમાણમાં સાચું છે, કારણ કે જેમ સર્વવિદિત છે તેમ પ્રાચીન સ્મૃતિઓની જોગવાઈઓ અનુસાર જન્મથી મરણ સુધીની સર્વ માનવીય ક્રિયાઓ તથા દૈનિક જીવનની બહોળી સંખ્યાની વ્યક્તિગત ક્રિયાઓને ધાર્મિક સ્વરૂપની માનવામાં આવે છે. ઉદાહરણરૂપે, અમે આ તથ્યનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ કે સ્મૃતિઓ લગ્નને કરાર નહીં પરંતુ સંસ્કાર તરીકે માને છે. ચદ્ધપિ ધાર્મિકમાંથી લૌકિકને અલગ પાડવાનું કાર્ય સહેલું ન હોઈ શકે, તેમ છતાં અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અને ૨૬(બી) હેઠળ સંરક્ષણના દાવાઓ પર વિચાર કરતી વખતે તે પ્રયત્ન કરવો અનિવાર્ય છે. જો પૂર્વવર્તી અનુચ્છેદ હેઠળ સંરક્ષિત પ્રથા ધાર્મિક પ્રથા હોય, અને પરવર્તી અનુચ્છેદ હેઠળ સંરક્ષિત અધિકાર ધર્મસંબંધિત વિષયોની બાબતોનું સંચાલન કરવાનો અધિકાર હોય, તો તે અંગે કરવામાં આવેલા દાવાની સાર્થકતા નિર્ધારિત કરતી વખતે અદાલતનું એ બાબતે સંતોષ પામવું આવશ્યક છે કે પ્રથા ધાર્મિક છે અને બાબત ધર્મસંબંધિત વિષયને લગતી છે. અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અને ૨૬(બી) હેઠળ આ પ્રશ્ન પર વિચાર કરતી વખતે, એડિલેડ કો. ઓફ જેહોવાઝ વિટનેસિઝ ઇન્કોર્પોરેટેડ વિ. કોમનવેલ્થ મામલે લેથમ, સી.જે.ના આ અવલોકનને કે ‘જે એક માટે ધર્મ છે તે બીજા માટે અંધશ્રદ્ધા છે’, જેના પર શ્રી પાઠક આધાર રાખે છે, કોઈ પ્રાસંગિકતા નથી. જો સ્પષ્ટપણે લૌકિક બાબતને ધર્મસંબંધિત બાબત ગણાવીને દાવો કરવામાં આવે, અથવા સ્પષ્ટપણે લૌકિક પ્રથાને ધાર્મિક પ્રથા તરીકે

આક્ષેપિત કરવામાં આવે, તો એવો દાવો નામંજૂર કરવામાં અદાલત યોગ્ય ગણાશે, કારણ કે અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અને અનુચ્છેદ ૨૬(બી) દ્વારા બાંધધરાયેલ સંરક્ષણ લૌકિક પ્રથાઓ અને એવા પંથસંબંધિત વિષયોની બાબતો સુધી વિસ્તારી શકાય તેમ નથી જે ધર્મસંબંધિત બાબતો નથી; અને તેથી, કોઈ નાગરિક દ્વારા કરવામાં આવેલ એવો દાવો કે સંપૂર્ણપણે લૌકિક બાબત ધાર્મિક પ્રથાના સમકક્ષ છે, અથવા સંપ્રદાય તરફથી કરવામાં આવેલ એવો સમાન દાવો કે સંપૂર્ણપણે લૌકિક બાબત ધર્મસંબંધિત વિષયોની બાબત છે, તે તર્કહીન વિચારણાઓ પર આધારિત છે અને અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અથવા અનુચ્છેદ ૨૬(બી)ની જોગવાઈઓને આકર્ષી શકતો નથી, એ આધાર પર નકારી કાઢવો પડી શકે. અનુચ્છેદ ૨૫(૧) અને અનુચ્છેદ ૨૬(બી)ની સાચી વ્યાપકતા અને અસરનો વિચાર કરતી વખતે આ પાસું ધ્યાનમાં રાખવું આવશ્યક છે."

૧૧૪. અડી સૈવ સિવાચારીચાર્ગલ નલા સંગમ તથા અન્ય વિ. તમિલનાડુ સરકાર તથા અન્ય (૨૦૧૬) ૨ એસ.સી.સી. ૭૨૫ માં અર્ચકોની નિમણૂકનો પ્રશ્ન આ અદાલત સમક્ષ વિચારણા માટે આવ્યો હતો. આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે મંદિરો માટે આગમ અનુસાર અર્ચકોની નિમણૂક થઈ શકે, પરંતુ આવા આગમો કલમ ૧૪ ની કસોટી પર ખરા ઉતરવા જોઈએ અને તેઓ બંધારણીય આદેશના વિરુદ્ધ ન હોવા જોઈએ. આ અદાલતે નીચે મુજબ સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કર્યો છે :

"૪૩.બંધારણની કલમ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળનો ધર્મસ્વાતંત્ર્યનો હક માત્ર માન્યતાઓ સુધી મર્યાદિત નથી, પરંતુ ધાર્મિક આચરણો સુધી પણ વિસ્તરે છે, તે બાબતને પુનરોચ્ચાર કરવાની ખાસ જરૂર પડતી નથી. માન્યતા અને આચરણનો હક બંધારણની કલમ ૨૫ દ્વારા જાહેર વ્યવસ્થા, નૈતિકતા અને આરોગ્ય તેમજ બંધારણના ભાગ ૩ ની અન્ય જોગવાઈઓના આધિન રહીને બાંધધરી આપવામાં આવ્યો છે. ઉપકલમ (૨) એક અપવાદ છે અને તે ઉપકલમ (૧) દ્વારા બાંધધરી આપવામાં આવેલા હકને અન્ય બાબતો

ઉપરાંત, સામાજિક કલ્યાણ અને સુધારાઓ માટે અથવા જાહેર સ્વરૂપ ધરાવતી હિંદુ ધાર્મિક સંસ્થાઓને હિંદુઓના સર્વ વર્ગો અને તમામ વિભાગો માટે ખુલ્લી મુકવા અથવા ખુલ્લી મુકવાનો પ્રસ્તાવ કરવા માટે, હાલ પ્રવર્તમાન કાયદા અથવા બનાવવામાં આવનારા આવા કાયદાના આધિન બનાવે છે. બીજી તરફ, કલમ ૨૬(બી) દરેક ધાર્મિક પંથ અથવા તેના વિભાગને, જ્યાં સુધી ધર્મસંબંધિત બાબતોનો પ્રશ્ન છે ત્યાં સુધી, પોતાની બાબતોનું સંચાલન કરવાની સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા બાંધધરી આપે છે, જે ફરીથી જાહેર વ્યવસ્થા, નૈતિકતા અને આરોગ્યના આધિન છે અને આ અદાલત દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યા મુજબ કલમ ૨૫(૨)(બી) હેઠળ બનાવવામાં આવનારા આવા કાયદાઓના પણ આધિન છે. તેથી, કલમ ૨૫ અને ૨૬ દ્વારા બાંધધરી આપવામાં આવેલા હકો મર્યાદિત પરિધિમાં બંધાયેલા છે અને બંધારણીય રીતે મંજૂર મર્યાદાઓની અંદર જ તેનો ઉપભોગ કરવો રહે છે. ઘણી વખત એવી પરિસ્થિતિ ઊભી થશે કે જ્યારે જરૂરી નિર્ણયપ્રક્રિયા હાથ ધરતાં પહેલાં એ નિર્ધારિત કરવું આવશ્યક બની શકે કે જે માન્યતા અથવા આચરણનો દાવો કરવામાં આવે છે અને આગ્રહપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે, તે એવો દાવો કરનાર સમૂહ અથવા પંથની ધાર્મિક પ્રથાનો મૂળભૂત અંગ છે કે નહીં. આવા દાવાઓ અંગે નિર્ણય કરવો બંધારણીય અદાલતનું કર્તવ્ય બની જાય છે. અદાલતોને જે કાર્ય કરવા માટે બોલાવવામાં આવે છે તે ન તો સહેલું છે અને ન તો ઇર્ષ્યાજનક છે. આવા કાર્યોનું નિર્વહ અદાલત પર તેને અપાયેલી કોઈ ધાર્મિક-સંસ્થાકીય અધિકારક્ષેત્રના બળે ફરજિયાત બનાવવામાં આવેલું નથી, પરંતુ બંધારણીય નિર્ણયકર્તા તરીકેની તેની ભૂમિકાને ધ્યાનમાં રાખીને છે. અદાલત દ્વારા કોઈ આવશ્યક ધાર્મિક પ્રથાનું નિર્ધારણ કરવાથી જ કલમ ૨૫ અને ૨૬ દ્વારા બાંધધરી અપાયેલા સ્વાતંત્ર્યોનો ઇનકાર થઈ જાય છે એવી કોઈપણ આશંકા બંધારણીય આવશ્યકતાની કસોટી પર દૂર કરવી પડશે. આવા નિર્ધારણ વિના, દાવો કરાયેલો હક જાહેર વ્યવસ્થા, નૈતિકતા અને આરોગ્ય સાથે સુસંગત છે કે નહીં અને સામાજિક કલ્યાણ અને

સુધારાના નિર્વિવાદ અને નિઃસંદેહ સિદ્ધાંતો સાથે સુમેળમાં છે કે નહીં, તે બાબતે અસરકારક નિર્ણય આપી શકાય નહીં. ન્યાયિક સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આવશ્યક ધાર્મિક પ્રથાઓનું નિર્ધારણ કરવાનું અધિકાર, કલમ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળની બાંધધરીઓના રક્ષણ માટેની મૂળભૂત સત્તા તરીકે હંમેશા ઉપલબ્ધ હોવા છતાં, તેનો ઉપયોગ હંમેશા મર્યાદિત અને સંયમપૂર્વક જ થવો જોઈએ, એમ ઠરાવીને ન્યાયસંગત સંતુલન હંમેશા સાધી શકાય છે.

૪૯. મુશ્કેલી બંધારણીય મૂલ્યોને સમજવામાં કે પુનઃઉચ્ચારવામાં નથી. તેઓ શું છે તે અંગે અણુમાત્ર શંકા નથી. પરંતુ, તેનાં અનુસરણમાં રાજ્યની કાર્યવાહી અંગેનો દાવો કલમ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળની બંધારણીય ખાતરીઓને અતિક્રમિત કરે છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરવું, ઘણી વાર પહેલેથી જ ઉલ્લેખિત એવી સૂક્ષ્મ અને અનિરૂપનીય ફરજનો સમાવેશ કરે છે, અર્થાત્ કયા ધાર્મિક માન્યતાઓ અને આચારો આવશ્યક છે તેની ઓળખ કરવાની, જેમના વિના ધર્મ પોતે જ અસ્તિત્વમાં રહી શકતો નથી. આ કાર્યના નિર્વહમાં, જો અન્ય ખામીઓ અને અપૂરતા ન પાડા ગણીએ, તો આ અદાલતને કોઈ વિશિષ્ટ ધાર્મિક-સંસ્થાકીય અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત નથી તે બાબત સ્પષ્ટ રીતે અનુભવાય છે. વધુમાં, આગમોમાં સમાવવામાં આવેલા નિર્દેશો અંગે પણ થોડોક અનિશ્ચિતપણો છે. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિ સાથે, સ્થાપિત ગ્રંથોની સહેલાઈથી ઉપલબ્ધિનો અભાવ અને આ વિષયના માન્ય તથા નિર્વિવાદ વિદ્વાનોની ઘટતી સંખ્યા પણ જોડાય છે. આવી સ્થિતિમાં, શિરૂર મઠક પ્રકરણમાં મુખર્જિયા, ન્યાયાધીશે કરેલા અવલોકનો, જો ચેતવણીરૂપ નોંધ નહીં કહીએ તો, યાદ આવે છે, જેમાં કયો આચાર આવશ્યક ધાર્મિક આચાર ગણાય તે નક્કી કરવાની સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા કોઈ પંથને હોવી જોઈએ કે કેમ તે અંગે વિચાર વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો હતો; એવો અભિપ્રાય આ અદાલતે અનુગામી રીતે પણ પ્રતિધ્વનિત કર્યો છે, જોકે “લઘુમતી મત” તરીકે. પરંતુ અમે ત્વરાથી સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અદાલતનો એવો કોઈ મત, પ્રશ્ન ઉદ્ભવે ત્યારે

અને જેમ જ ઉદ્ભવે તેમ, તેના ન્યાયિક નિર્ધારણ પર કોઈ પ્રતિબંધ છે એવી સૂચના તરીકે સમજી શકાય નહીં. વિપરીત મત સ્વીકારવાથી, કયો આચાર આવશ્યક ધાર્મિક આચાર છે તે અંગે દાવાઓ અને પરંપરાઓના વિશાળ પાયાના સંઘર્ષો ઊભા થશે અને તેમના નિરાકરણ માટે સ્વીકાર્ય અથવા પૂરતું કોઈ મંચ ઉપલબ્ધ રહેશે નહીં. તે ઉપરાંત, શિરૂર મઠ (એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૨૮૨) માં કલ્પાયેલ “સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા” અને “બાહ્ય સત્તા”નો અર્થ, જે સંદર્ભમાં ઉપર ઉદ્ઘૂત મતો નોંધાયા હતા તે સંદર્ભથી વિખૂટા પાડી સમજી શકાય નહીં (પૂ. ૧૦૨૮). કયો આચાર આવશ્યક ધાર્મિક આચાર છે તે નક્કી કરવાથી તમામ “બાહ્ય સત્તાઓ”ને બહાર રાખવાની બાબતને, કલમ ૨૫ અને ૨૬ દ્વારા જ કલ્પાયેલ ધાર્મિક સ્વાતંત્ર્ય સંબંધિત બાબતોમાં રાજ્યની મર્યાદિત ભૂમિકાના સંદર્ભમાં જોવી જોઈએ, અને બંધારણીય હકો તથા સિદ્ધાંતોના નિર્ણયકર્તા તરીકે અદાલતોના સંદર્ભમાં નહીં.

૫૦. તો પછી અંતિમ પરિણામ શું છે? તેનો જવાબ સીધાસાદા નિરાકરણને સ્વીકારતો નથી અને અદાલતનો વિચારપૂર્વકનો અભિપ્રાય એવો છે કે વિવાદિત જી.ઓ.ની માન્યતા કે અમાન્યતા દરેક નિમણૂકના કેસના તથ્યો પર નિર્ભર રહેશે. કોઈ એક ચોક્કસ આગમ અથવા આગમોના સમૂહ દ્વારા એકમાત્ર મંદિર અથવા મંદિરોના સમૂહ માટે જે નિર્ધારિત હોવાનું જણાય અને ઠરાવવામાં આવે, તે જ આ પ્રશ્નના નિરાકરણમાં નિર્ણાયક બનશે. આ સંદર્ભમાં, સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૬(૫)ના હેતુ અને અસર અંગે જે અગાઉથી જણાવાયું છે તેને ફરીથી ભારપૂર્વક દોહરાવવું આવશ્યક છે, અર્થાત્, અર્ચક તરીકે નિમણૂક માટે કોઈ વિશિષ્ટ વર્ગ અથવા સંપ્રદાયને બહાર રાખવું અને કોઈ ચોક્કસ વર્ગ અથવા સંપ્રદાયને સમાવેશ કરવો, અનુચ્છેદ ૧૪નો ભંગ ગણાશે નહીં, જ્યાં સુધી એવો સમાવેશ અથવા બહિષ્કાર જાતિ, જન્મ અથવા અન્ય કોઈ સંવિધાનદષ્ટ્યે અસ્વીકાર્ય માપદંડ

પર આધારિત ન હોય. જ્યાં સુધી કોઈ ચોક્કસ આગમ અથવા આગમો હેઠળનું નિર્ધારણ ઉપર ચર્ચાયેલ કોઈપણ સંવિધાનિક આદેશના વિરુદ્ધ નથી, ત્યાં સુધી વિવાદિત તા. ૨૩-૫-૨૦૦૬ના જી.ઓ.માં સર્વગ્રાહી આદેશરૂપે એવો પ્રભાવ દર્શાવવામાં આવ્યો છે કે, “જે કોઈ વ્યક્તિ હિન્દુ હોય અને જરૂરી લાયકાત તથા તાલીમ ધરાવતી હોય તેને હિન્દુ મંદિરોમાં અર્ચક તરીકે નિમણૂક કરી શકાય”, તો તે સેશમ્મલ (૧૯૭૨) ૨ એસ.સી.સી. ૧૧માં પ્રસ્થાપિત સિદ્ધાંતના વિરુદ્ધ જવાની શક્યતા ધરાવે છે. દાવો કરવામાં આવેલી પરંપરા અથવા પ્રચલિત પ્રથાની સીમાઓનું નિર્ધારણ અનિવાર્ય રહેશે અને એ જ દૃષ્ટિકોણથી, જ્યારે અને જ્યાં આ પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવશે, ત્યારે અર્ચકોની દરેક નિમણૂકના કેસમાં તા. ૨૩-૫-૨૦૦૬ના વિવાદિત જી.ઓ.ની માન્યતા નક્કી કરવી પડશે. ભવિષ્યમાં વિશિષ્ટ ન્યાયિક નિર્ણયોની માંગ કરવાની આવશ્યકતા અનિવાર્ય અને ટાળવી અશક્ય છે; હાલના કેસની પરિધી અને તેમાંથી ઉદ્ભવતા પ્રશ્નો એવા જ છે જેમની અહીં ચર્ચા કરવામાં આવી છે.”

૧૧૫. હકીકતમાં, ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં કરવામાં આવેલી ચર્ચા તથા તેમાં ઉલ્લેખિત વિવિધ દસ્તાવેજોથી સ્પષ્ટ થાય છે કે એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક અગાઉ પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક અંગે આ સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો નહોતો. તેમ હોય તો પણ, તેમણે ૧૯૧૨માં એક કલ્પના હેઠળ કેથોલિકોસના સિંહાસનની પુનઃસ્થાપના કરી હતી, જેમાં તેમણે આ સત્તાને ૧૯૩૪ના બંધારણને સમર્પિત કરી હતી, અને જે કલ્પના જારી કરીને તથા ૧૯૬૪માં મલાંકરા મેટ્રોપોલિટનને અભિષેક કરીને કેથોલિકોસ-૩ની સ્થાપના દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. સ્પષ્ટ છે કે ૧૯૩૪નું બંધારણ જ અમલક્ષેત્રમાં રહેવાનું છે, અને જો એન્ટિયોકનો પેટ્રીઆર્ક સર્વોચ્ચ હોય તો પણ વિકાર્સ/પાદરીઓની નિમણૂક કરવાનો અધિકાર આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રની અંદરનો આધ્યાત્મિક અધિકાર નથી.

૧૧૬. ૧૯૩૪ ના બંધારણની જોગવાઈઓ બાંધધરીરૂપ છે. તેની કલમ ૧ માં જોગવાઈ છે કે ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચના પ્રાઇમેટ એ એન્ટિયોકના પાત્રિયાર્ક છે. જોકે, કલમ ૨ એ બાબતનું ધ્યાન રાખે છે કે મલંકરા ચર્ચ, જે ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચનો એક વિભાગ છે, તેની સ્થાપના સેન્ટ થોમસ એપોસ્ટલે કરી હતી અને તે પૂર્વના ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચમાં સમાવેશ પામે છે, અને પૂર્વના ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચના "પ્રાઇમેટ" એ "કાથોલિકોસ" છે. કલમો ૧ અને ૨ નીચે મુજબ ઉતારવામાં આવે છે:

"૧. મલંકરા ચર્ચ ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચનો એક વિભાગ છે. ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચના પ્રમુખ એ એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક છે.

૨. મલંકરા ચર્ચની સ્થાપના સેન્ટ થોમસ એપોસ્ટલ દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તે પૂર્વની ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચમાં સમાયેલ છે તથા પૂર્વની ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચના પ્રમુખ કેથોલિકોસ છે."

૧૧૭. વિકારની નિમણૂકનો ઉદ્દેશ બંધારણની કલમ ૩૮માં કરવામાં આવ્યો છે. દરેક પેરિશ ચર્ચ માટે એક વિકાર રહેશે; અને અન્ય પાદરીઓ હોય તો તેઓ વિકારના સહાયક રહેશે. વિકાર પેરિશની સંપત્તિના કૈસ્થાની સાથે સંયુક્ત સંચાલક રહેશે. ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનને વિકાર તથા અન્ય પાદરીઓની નિમણૂક કરવા, હટાવવા અથવા બદલી કરવા સત્તા છે. ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમો ૩૮ થી ૪૦ નીચે મુજબ ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે:

૩૮. દરેક પેરિશ ચર્ચ માટે એક વિકાર હશે; અન્ય પાદરીઓ, જો કોઈ હોય, તો તેઓ વિકારના સહાયકો હશે.

૩૯. વિકર પરિષદના માલમત્તાનો કૈસ્થાની સાથે સંયુક્ત સંચાલક રહેશે. પરિષદની રકમો વિકર અને કૈસ્થાનીના સંયુક્ત નામે અથવા તેમની પૈકી કોઈ એકના નામે પરસ્પર સંમતિથી જમા કરવામાં આવશે. પરંતુ વ્યવસ્થાપક સમિતિ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલ રકમ કૈસ્થાની પાસે રાખી શકાય.

૪૦. ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનને વિકર તથા અન્ય પાદરીઓની નિમણૂક કરવા, હટાવવાની અથવા બદલી કરવાની સત્તા છે. જ્યારે વિકરને આ રીતે હટાવવામાં આવે અથવા બદલી કરવામાં આવે, ત્યારે તેનું સંચાલકપદ પણ સમાપ્ત થશે.

૧૧૮. કલમ ૪૦ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનને વિકર અને અન્ય પાદરીઓની નિમણૂક કરવા, હટાવવા અથવા બદલી કરવા સત્તા છે. ૨૦૧૧ માં સુધારાયેલ કલમ ૪૩ માં એવી જોગવાઈ છે કે બેપ્ટિઝમ રજીસ્ટર, લગ્ન રજીસ્ટર, દફનવિધિ રજીસ્ટર, પરિષદ સભા રજીસ્ટર અને કન્ફેશન રજીસ્ટર વિકર દ્વારા જાળવવામાં આવશે અને તેની કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવશે, તથા ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન જ્યારે ચર્ચની મુલાકાતે આવે ત્યારે તે તેના દ્વારા સહી કરાવવામાં આવશે. વિકર કલ્પનાઓની ફાઈલો પણ રાખશે. કલમ ૪૩ નીચે મુજબ ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે:

૪૩. બાપ્તિસ્મા નોંધપોથી, લગ્ન નોંધપોથી, દફનવિધિ નોંધપોથી, પેરિશ સભા નોંધપોથી અને કબૂલાત નોંધપોથી ઉપરાંત, પેરિશના તમામ પુરુષો અને સ્ત્રીઓના નામો તથા અન્ય વિગતો નિયમિત રીતે વિકારની જવાબદારી હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અને તેની કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવતી એવી પેરિશ નોંધપોથી પણ રહેશે. જ્યારે ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન પોતાની પેરિશ મુલાકાત દરમિયાન ચર્ચમાં આવે ત્યારે આ નોંધપોથીઓ પર તેમની સહી લેવડાવવામાં આવશે. વિકાર ચર્ચની ઉચ્ચ સત્તાધિકારીઓ પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલા કલ્પનાના (આદેશોના) અને અન્ય દસ્તાવેજોના દસ્તાવેજો સંગ્રહો પણ રાખશે.

૧૧૯. કલમ ૯ હેઠળ ચર્ચના પેરિશનરના આવવા અને જવા વિશે સંબંધિત ડાયોસીસના મેટ્રોપોલિટનને જાણ કરવાની સહિતની અનેક વહીવટી ફરજો વિકારે બજાવવાની હોય છે. કલમ ૧૦માં સબ્સ્ક્રિપ્શનની ચુકવણી અને પેરિશ એસેમ્બલી રજિસ્ટરમાંથી નામ કઈ રીતે દૂર કરવાનું તે અંગેની જોગવાઈ છે. ચૂક થાય તેવા

પ્રસંગે, તે સભ્ય અંગે આગળ શું કરવું તે બાબતે વિકારે ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને લખવાનું હોય છે. આવી અન્ય વહીવટી સત્તાઓ કલમ ૧૧ થી ૧૩માં આપવામાં આવી છે. વિકારે પેરિશ એસેમ્બલીની બેઠક વર્ષમાં બે વખત બોલાવવાની હોય છે. જો વિકાર બેઠક બોલાવવામાં નિષ્ફળ જાય, તો ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને બેઠક બોલાવવા વિનંતી કરી શકાય છે. કલમ ૧૫માં દર્શાવ્યા મુજબ, વિકાર એસેમ્બલીના પ્રમુખ રહેશે અને અન્ય પેરિશ પ્રીસ્ટો, જો હોય તો, એસેમ્બલીના ઉપપ્રમુખ રહેશે. કલમ ૧૮ હેઠળ પેરિશ એસેમ્બલીના નિર્ણયોને સચિવ મારફતે મોકલવા અથવા મોકલાવવાની વ્યવસ્થા કરીને ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને મોકલવાની ફરજ વિકરની છે. પેરિશ એસેમ્બલીના નિર્ણય સામે મેટ્રોપોલિટન સમક્ષ અપીલ થાય છે. અપીલ અંગે જાણ કરવાની ફરજ વિકરની છે. કલમ ૨૬ મુજબ, વિકાર પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીના પ્રમુખ રહેશે. કલમ ૨૭ મુજબ, પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીના કૈસ્થાની, સચિવ અને અન્ય સભ્યોની ચૂંટણી વિશે વિકારે ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને અહેવાલ આપવાનો રહેશે. કલમ ૨૮ મુજબ, વિકાર અથવા તેના નિર્દેશથી સચિવ, પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીની બેઠક બોલાવશે. કલમ ૨૯ મુજબ, કૈસ્થાની અથવા પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીના એક-તૃતીયાંશ સભ્યોની વિનંતી પર વિકારે પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીની બેઠક બોલાવવાની હોય છે. કલમ ૩૬ મુજબ, પેરિશ એસેમ્બલીમાં મંજૂર થયેલ હિસાબોની સંક્ષિપ્ત વિગતો ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને મોકલવાની અને કલમ ૩૭ મુજબ ચર્ચની જંગમ અને અચલ મિલ્કતોનું રજિસ્ટર જાળવવાની ફરજ તેની છે. વિકારને કેટલીક ધાર્મિક ફરજો તેમજ વહીવટી ફરજો બજાવવાની હોય છે. બંધારણની યોજનાના મુજબ, ડાયોસિસનો મેટ્રોપોલિટન વિકાર પર નિયંત્રણ રાખવાનો છે. વિકારની નિમણૂક જેવી ચર્ચોના સંચાલન સંબંધિત, જે ધાર્મિક નહીં પરંતુ લૌકિક બાબત છે, તેવા મુદ્દાઓ પર વિદેશસ્થ એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક દ્વારા ઊંડું અને વ્યાપક નિયંત્રણ રાખવું શક્ય નથી અને તેવી અપેક્ષા પણ રાખવામાં આવેલી નથી; તેથી ૧૯૩૪ના બંધારણમાં કલ્યાણકારી હેતુસર વિકારની નિમણૂક કરવાની સત્તા ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને આપવામાં આવી છે. ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૮૪માં મલંકરા મેટ્રોપોલિટન અંગે

જોગવાઈ છે. કલમ ૯૪ મુજબ સમયલક્ષી, ચર્ચીય તથા ધાર્મિક વહીવટ અંગેની મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર મલંકરા મેટ્રોપોલિટન પાસે નિહિત છે. તેમાં એવું પણ નિર્ધારિત છે કે જો કોઈ ડાયોસિસમાં ડાયોસિસ મેટ્રોપોલિટન ન હોય, તો તેવી ડાયોસિસ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનની સીધી વહીવટ હેઠળ રહેશે. કલમ ૯૮ મુજબ, કેથોલિકોસ માટે મલંકરા મેટ્રોપોલિટનનું પદ પણ ધારણ કરવું જરૂર છે. કલમ ૯૪ અને ૯૮ નીચે પ્રસ્તુત કરવામાં આવે છે:

"૯૪. સમયલક્ષી, ધર્મસંસ્થાકીય અને આધ્યાત્મિક વહીવટ અંગે માલંકરા ચર્ચનું મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર આ બંધારણની જોગવાઈઓને આધિન માલંકરા મેટ્રોપોલિટનમાં નિક્ષેપિત છે.

૯૮. કાથોલિકોસ માલંકરા મેટ્રોપોલિટનનું પદ પણ ધારણ કરી શકે છે. માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે, તેઓ એસોસિએશન તથા મેનેજિંગ કમિટીના પ્રમુખ અને સમુદાયની મિલ્કતોના મેટ્રોપોલિટન ટ્રસ્ટી રહેશે. માલંકરા મેટ્રોપોલિટન માલંકરા ચર્ચની તમામ પેરિશ ચર્ચોની સત્તાવાર મુલાકાત લઈ શકે છે અને જો જરૂરી જણાય, તો તેઓ ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટનને જાણ કર્યા પછી પેરિશ એસેમ્બલી તથા ડાયોસિસ એસેમ્બલી બોલાવી શકે છે. જ્યારે કાથોલિકોસ અને માલંકરા મેટ્રોપોલિટન બે અલગ વ્યક્તિઓ હોય, ત્યારે તેમના અનુરૂપ અધિકારો અને સત્તાઓ અંગે જરૂરી નિયમો બનાવવામાં આવશે."

કેથોલિકોસ સંબંધિત જોગવાઈઓ કલમો ૯૯ અને ૧૦૦ માં સમાવાયેલ છે, જે નીચે અવતૃત કરવામાં આવે છે:

"૯૯. કેથોલિકોસનું સિંહાસન ઈસવીસન ૧૯૧૨માં ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચ ઓફ ધ ઈસ્ટમાં, જેમાં મલંકરા ચર્ચનો સમાવેશ થાય છે, પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હતું, અને ત્યારથી આ સંસ્થા ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચ ઓફ ધ ઈસ્ટમાં કાર્યરત રહી છે.

૧૦૦. કાથોલિકોસની સત્તાઓમાં પ્રિલેટ્સનું અભિષેક કરવું, એપિસ્કોપલ સિનોડ પર અધ્યક્ષસ્થાન કરવું, તેના નિર્ણયો જાહેર કરવા અને તેમનો અમલ કરવો, સિનોડના પ્રતિનિધિ તરીકે વહીવટ ચલાવવો તથા પવિત્ર મૂરોનનું અભિષેક કરવું, આ બધાનો સમાવેશ થાય છે."

૧૨૦. કેથોલિકોસનું સિંહાસન ૧૯૧૨માં પુઃસ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હતું. તેને પ્રીલેટોના અભિષેક કરવાની, એપિસ્કોપલ સિનોડની અધ્યક્ષતા કરવાની, તેના નિર્ણયો જાહેર કરવાની અને તેમનો અમલ કરવાની, સિનોડના પ્રતિનિધિ તરીકે વહીવટ ચલાવવાની તથા હોલી મોરોનનો અભિષેક કરવાની સત્તા છે. પાત્રિયાર્ક અંગે કલમ ૧૦૧માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, જે નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૧૦૧. મલંકરા ચર્ચ કેથોલિકોસના સહકારથી નિયમસર અભિષિક્ત કરાયેલા પેટ્રિયાર્કને માન્યતા આપશે.

૧૨૧. મલંકરા ચર્ચના સાંસારિક, ધાર્મિક સંસ્થાકીય અને આધ્યાત્મિક વહીવટ સંબંધિત મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર મલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને અન્ય સત્તાધિકારીઓમાં નિહિત છે. તેનો હેતુ ચર્ચના યોગ્ય વહીવટ માટે છે અને તે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કના આધ્યાત્મિક સત્તાના સિદ્ધાંતના વિરોધમાં નથી જતો, પરંતુ તે જ સમયે મલંકરા મેટ્રોપોલિટન સાંસારિક, ધાર્મિક સંસ્થાકીય અને આધ્યાત્મિક વહીવટની તમામ સત્તાઓનો ભોગવે છે. આથી, એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કની સત્તા લોપ પામેલી સ્થિતિએ પહોંચી ગઈ છે અને તેઓ તે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકતા નથી, જે ૧૯૯૫ના નિર્ણયમાં નોંધવામાં આવેલી ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિના અનુસંધાને, અતિપ્રાચીન સમયથી બંધારણ હેઠળ વિવિધ સત્તાધિકારીઓમાં નિહિત છે. એ સમજણની બહાર છે કે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક વિદેશમાં બેસીને ભારતમાં દૈનિક કારભાર કેવી રીતે સંભાળી શકે. આવી બાબતનો ન તો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે અને ન તો તેમની કલ્પનાઓના પ્રકાશમાં તેઓએ એવું કરવાનું ધાર્યું છે; તેમજ ઐતિહાસિક હકીકતો પણ વિપરીત જ દર્શાવે છે કે તેઓ ચર્ચોનું સંચાલન કરતા ન હતા, અને દૈનિક

વહીવટના હેતુસર ચર્ચોને તે માટે જ છોડી દેવામાં આવે તે વધુ યોગ્ય છે. સ્થાનિક માલંકરા ચર્ચમાં વિકર અને પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તાઓ, પ્રચલિત પ્રથાઓના આધાર પર, ૧૯૩૪ના બંધારણમાં યોગ્ય રીતે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓને સોંપવામાં આવી છે.

૧૨૨. ધર્મવિશ્વાસના ભંગ અને ભારતના સંવિધાનની કલમ ૨૫ હેઠળના અધિકારના ભંગ અંગે જે રજૂઆત કરવામાં આવી છે તે નકારી કાઢવાની છે. આ બાબતમાં કોઈ શંકા નથી કે ધાર્મિક સંપ્રદાય અથવા સંસ્થા પોતાના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો અનુસાર આવશ્યક ધાર્મિક વિધિઓ અને સમારોહો અંગે નિર્ણય લેવાના મામલામાં સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા ભોગવે છે અને આવા વિષયોમાં તેમના નિર્ણયોમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો અધિકાર કોઈ બાહ્ય સત્તાને નથી. તે જ સમયે, ધાર્મિકેતર બાબતોનું નિયંત્રણ સક્ષમ વિધાનમંડળ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા અનુસાર ધાર્મિકેતર સત્તાઓ દ્વારા કરી શકાય છે, જેમ કે કમિશનર, હિંદુ રિલિજિયસ એન્ડોમેન્ટ્સ વિ. શ્રી લક્ષ્મીન્દ્ર તીર્થ સ્વામીઆર ઓફ શ્રી શિરૂર મઠ ૧૯૫૪ એસસીઆર ૧૦૦૫ ના નિર્ધારણમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે. આધ્યાત્મિક સત્તા કેથોલિકોસ, માલંકરા મેટ્રોપોલિટન વગેરે જેવી વિવિધ સત્તાઓ પાસે પણ રહેલી છે. તેથી એ દલીલ કે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક અથવા તેમના પ્રતિનિધિએ જ વિકર અથવા પાદરીની નિમણૂક કરવી જોઈએ, અત્યંત દૂરાન્વયી છે. ભારતના સંવિધાનની કલમો ૨૫ અથવા ૨૬ હેઠળના કોઈ અધિકારનો ભંગ થતો નથી. વિકરની નિમણૂક સંબંધિત કોઈ પણ જોગવાઈ ભારતના સંવિધાનની કલમો ૨૫ અને ૨૬ હેઠળના કોઈપણ અધિકારોના ભંગરૂપ છે એવું પણ કહી શકાય નહીં. ૧૯૩૪નું સંવિધાન ભારતના સંવિધાનની કલમો ૨૫ અને ૨૬નો ભંગ કરે છે એવું કહી શકાય નહીં. એવો સૂચન કરવામાં આવ્યું હતું કે હાલના મામલામાં સંકળાયેલો ધર્મવિશ્વાસ ઈસુ ખ્રિસ્તથી અપોસ્ટોલિક સક્સેશન સંબંધિત છે, અર્થાત્ ખ્રિસ્તના આશીર્વાદ અને કૃપા કોઈ અપોસ્ટલ, એટલે કે સેન્ટ પીટર અથવા સેન્ટ થોમસ, જે લાગુ પડે તે મુજબ, મારફતે

ઉત્તરે છે અને ત્યારબાદ તે અપોસ્ટલથી પોપ/પેટ્રિયાર્ક સુધી પહોંચે છે, જે વિકરની નિમણૂક કરે છે. આ દલીલ કેથોલિકોસ, માલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન વગેરે જેવી વચ્ચે આવેલી અન્ય પદાધિકારીઓની અવગણના કરે છે અને તેને નજરઅંદાજ કરે છે. પોપ અને પેટ્રિયાર્ક વિકરની નિમણૂક કરવી આવશ્યક નથી, કારણ કે ચર્ચનું સંચાલન ધાર્મિક વિધિ નથી.

૧૨૩. આધ્યાત્મિક સત્તાઓ અન્ય કાર્યકર્તાઓમાં પણ નિહિત છે અને સ્પષ્ટ છે કે આધ્યાત્મિક સત્તા કોઈ એક ચોક્કસ વ્યક્તિનું એકાધિકાર બની શકે નહીં, તે વ્યક્તિ ભલે કેટલીય ઊંચી સ્થિતિ ધરાવતી હોય. અન્ય લોકો પણ શ્રેણીબદ્ધ વ્યવસ્થામાં છે, એટલે કે ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનને કલમ ૪૦ મુજબ વિકર, પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તા છે. ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન અથવા માલંકરા મેટ્રોપોલિટન દ્વારા ડીકન અને પાદરીઓના અભિષેકના મુદ્દામાં, અભિષેક માટેના ઉમેદવાર પાસે ઉપાધિની લાયકાત હોવી જોઈએ. ઉચ્ચ પાદરીઓ (પ્રિલેટ્સ) ની નિમણૂક કરવાની સત્તા કેથોલિકોઝને સિનોડના સહકારથી છે. બિશપ અને મેટ્રોપોલિટનને કેથોલિકોઝ દ્વારા સિનોડ સાથે સંયુક્ત રીતે અભિષેક કરી શકાય છે; બિશપ અથવા મેટ્રોપોલિટનની કેથોલિકોઝ દ્વારા અભિષેક થવા પહેલાં સિનોડની મંજૂરી બાદ એસોસિએશન દ્વારા તેની ચૂંટણી થવી આવશ્યક છે. અભિષેક માટેની વ્યક્તિએ ધર્મશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરેલો હોવો જોઈએ અને યોગ્ય જણાય ત્યારે તેનું અભિષેક થઈ શકે. માત્ર કોઈ આધ્યાત્મિક વ્યક્તિના આશીર્વાદથી જ તે વ્યક્તિ આવા પદોની ફરજો બજાવવા માટે લાયક બની જાય એવું નથી. વિકર અને પાદરીઓની નિમણૂક એક લૌકિક બાબત છે અને આ સંદર્ભે સર્વભૌમ સત્તાધીશો દ્વારા કાયદો પણ બનાવવામાં આવી શકે છે અને તેનો વ્યવહાર લૌકિક સત્તાધિકારીઓ દ્વારા પણ થઈ શકે છે. પેટ્રીઆર્ક દ્વારા નિમણૂક ન કરાયેલા વિકર સમક્ષ પાપસ્વીકાર કરનાર વ્યક્તિ સુધી ઈસુ ખ્રિસ્તના આશીર્વાદ ન પહોંચે એવો કોઈ પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. વિકરની આધ્યાત્મિક યોગ્યતા તેની પોતાની

સિદ્ધિઓ પર આધાર રાખે છે. વિવાદ એવો જણાય છે કે તેનો હેતુ ચર્ચનું સંચાલન કરવાની એવી ઇચ્છાની પૂર્તિ કરવાનો છે, જેના કારણો આધ્યાત્મિકતા સાથે સંબંધિત નથી. આધ્યાત્મિક વ્યક્તિએ આવી બધી ઇચ્છાઓનો ત્યાગ કરવો જોઈએ, જેમ લોર્ડ કૃષ્ણે ભગવદ્ ગીતામાં આ મુજબ નિર્ધારિત કર્યું છે:

"અધ્યાય ૪, શ્લોક ૩૯:

**શ્રદ્ધાવાન્ લભતે જ્ઞાનં તત્પરઃ સંયતેન્દ્રિયઃ ।
જ્ઞાનં લબ્ધ્વા પરાં શાન્તિમચિરેણાધિગચ્છતિ ॥ ૩૯ ॥**

[શ્રદ્ધાવાન્ લભતે જ્ઞાનમ્ તત્-પરઃ સંયતેન્દ્રિયઃ જ્ઞાનમ્ લબ્ધ્વા પરામ્ શાંતિમ્ અચિરેણાધિગચ્છતિ]

[જે વ્યક્તિનું સર્વોચ્ચ લક્ષ્ય આધ્યાત્મિક જ્ઞાન છે, જેની દૃઢ શ્રદ્ધા છે અને જે ઇન્દ્રિયો પર સંયમ રાખે છે, તે શીઘ્ર જ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે અને પરમ શાંતિનો અનુભવ કરે છે]"

૧૨૪. શ્રી મોહન પારાસરન, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું કે ફરીયાદપત્રમાં માગવામાં આવેલ રાહતો મંજૂર કરવામાં આવે તો એવી પરિસ્થિતિ ઊભી થશે કે જેમાં એક પક્ષને બીજા પક્ષની સરખામણીએ પ્રાધાન્ય મળશે અને ધાર્મિક અસંતુલન પણ સર્જશે. આ સંદર્ભમાં તેમણે યુરોપિયન માનવ અધિકાર અદાલત (ઈ.સી.ટી.એચ.આર.) ના સુપ્રીમ હોલી કાઉન્સિલ ઓફ ધ મુસ્લિમ કમ્યુનિટી વિ. બલ્ગેરિયા કેસમાં કરાયેલા અવલોકનો પર આધાર રાખ્યો, જેમાં ઈ.સી.ટી.એચ.આર. એ, બલ્ગેરિયામાં મુસ્લિમ સમુદાયના નેતૃત્વનો દાવો કરતી બે પ્રતિસ્પર્ધી ટોળીઓમાંથી એક દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવા પર વિચારણા કરતાં, એવું ઠરાવ્યું હતું કે રાજ્યની કાર્યવાહીનો એવો પ્રભાવ પડ્યો હતો કે વિભાજિત સમુદાયને બેમાંથી એક ગૂટની ઇચ્છાના વિરુદ્ધ એકમાત્ર નેતૃત્વ સ્વીકારવા માટે દબાણ થયું હતું અને તેથી ઉદ્વેગન થયું હતું. તેમાં એવું જણાવાયું હતું કે ધાર્મિક

સમૂહો વચ્ચે અથવા ધાર્મિક સમૂહની અંદર સંઘર્ષની પરિસ્થિતિમાં સત્તાધિકારીઓની ભૂમિકા બહુવાદને દૂર કરીને તણાવના કારણોને દૂર કરવાની નથી, પરંતુ પ્રતિસ્પર્ધા જૂથો એકબીજા પ્રત્યે સહિષ્ણુતા રાખે તે સુનિશ્ચિત કરવાની છે. વિભાજિત ધાર્મિક સમુદાયના કોઈ નિશ્ચિત નેતાને પ્રાધાન્ય આપતા રાજ્યના પગલાં ધર્મસ્વાતંત્ર્યના ભંગ સમાન ગણાશે."

૧૨૫. પ્રશ્ન એ છે કે સમાજના વિભાજનથી શું ચર્ચના નિયંત્રણ અને વ્યવસ્થાપન તેમજ સંપત્તિનું પણ વિભાજન થાય છે કે નહીં. કેથોલિકોસ ઉપર પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતાનો પ્રશ્ન અનાવશ્યક રીતે ઉઠાવવામાં આવ્યો છે. બંધારણની કલમ ૪૦ મુજબ ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટનને વિકાર, પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તા છે અને તે માટે અન્ય પદક્રમ પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો છે. કેથોલિકોસ તથા માલંકાર મેટ્રોપોલિટન પાસે પણ આધ્યાત્મિક સત્તાઓ છે. એવું નથી કે તેમના પાસે માત્ર લૌકિક સત્તાઓ જ છે. તેમની આધ્યાત્મિક સ્થિતિ પણ છે અને તેનું સમાન રીતે સન્માન થવું જોઈએ. વિદ્વાન વકીલ શ્રી સી.વી. સિંહનો આ મત યોગ્ય છે કે કેથોલિકોસ અને પેટ્રિયાર્ક એમ બે વડાઓ વચ્ચેના પરસ્પર સંબંધના પ્રશ્નમાં કોઈપણ પદ ન તો ઉચ્ચ છે ન તો નીચું. બંને સ્વતંત્ર આધ્યાત્મિક સત્તાધિકારીઓ છે. જોકે પદક્રમમાં પેટ્રિયાર્ક ઊંચું પદ ધરાવે છે, અર્થાત્ તે હાજર હોય તો તેને માન-અગ્રતા મળે છે; આ અર્થમાં તે સમાનોમાં પ્રથમ છે – "પ્રિમસ ઇન્ટર પાર્ટીસ". ચર્ચનું કાર્યસંચાલન વિવિધ સ્તરો પર જવાબદારીઓના વિભાજન પર આધારિત છે.

સત્તાનું વિભાજન વ્યવસ્થાપનના હેતુસર છે અને તે ચર્ચના મૂળભૂત સ્વરૂપ એપિસ્કોપલ પ્રકૃતિનું હોવા વિરુદ્ધ જતું નથી. હેલ્સબરીઝ લોઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ, ખંડ ૧૪, પરિચ્છેદ ૫૬૨ માં પેરિશનર્સના હક્કનું આ રીતે વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે :

ચર્ચમાં પ્રવેશ કરવા, દૈવી ઉપાસનામાં ભાગ લેવા માટે ત્યાં રહેવા, બેઠક મેળવવા તથા દીક્ષા આપવા માટે ચર્ચના વાજબી નિર્દેશોનું પાલન કરવા.

પૂર્વની મલંકરા ચર્યની સર્વોચ્ચ સત્તા કેથોલિકોસ છે, જે ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૨માં માન્ય કરવામાં આવેલ તેના પ્રમુખ તરીકે છે. જે માગવામાં આવ્યું છે અને જેનો અભિપ્રાય છે તે સંપૂર્ણપણે અનાદૃત, સંપૂર્ણપણે અનાવશ્યક અને અગ્રાહ્ય છે. સમુદાય વિભાજિત થઈ શકે, પરંતુ ચર્ચો અને ઉપાસના સ્થળો વિભાજિત કરી શકાતાં નથી. ધર્મહિતાર્થે તથા અનુરોધે રૂપ અને રકમ હેઠળના તેમના અભિલષિત અધિકારોના ઉપભોગ અને એવા અધિકારોના સંરક્ષણ માટે તેમનો આદર કરવો આવશ્યક છે. અમે આ હકીકતથી અજાણ નથી કે ચર્ચમાં હજી પણ સમાધાન અને શાંતિ ન હોય શકે, અને તે બાબતે સહાય થઈ શકતી નથી. આધ્યાત્મિકતામાં રસ ધરાવતો વ્યક્તિ લોર્ડ કૃષ્ણ દ્વારા ગીતામાં જણાવ્યા મુજબ કર્મ, દેવતા પ્રત્યેની અર્પિતતા, એકાગ્રતા અને ઈન્દ્રિયનિગ્રહ દ્વારા તે પ્રાપ્ત કરી શકે છે;

અધ્યાય ૭, શ્લોક ૪:

**ભૂમિરાષોઽનલો વાયુઃ સ્વં મનો બુદ્ધિરેવ ચ ।
અહંકાર ઇતીયં મે મિન્ના પ્રકૃતિરિદૃષ્ટા ॥ ૪॥**

[પૃથ્વી, જળ, અગ્નિ, વાયુ, મન, બુદ્ધિ અને અહંકાર – આ મારી વિભક્ત પ્રકૃતિના ૮ વિભાગો છે; આ પ્રકૃતિમાં માત્ર ઊર્જાના પદાર્થરૂપ ભૌતિક વિશ્વનો જ નહીં, પરંતુ વિચારો, ભાવનાઓ અને અહંકારના આંતરિક વિશ્વનો પણ સમાવેશ થાય છે.]"

"પ્રકરણ ૩, શ્લોક ૨૯:

**પ્રકૃતેગુણસમ્મૂદાઃ સજ્જન્તેગુણકર્મેસુ ।
ભૂત્સ્તન્નિદિદો મન્દાન્નકૃત્સ્તન્નિવિન્નવિચાલયેત્ ॥ ૨૯॥**

પ્રકૃતિના ગુણોથી મોહગ્રસ્ત થયેલાઓ ગુણો અને કર્મોમાં આસક્ત થાય છે; પૂર્ણ જ્ઞાન ન ધરાવતા એવા મંદબુદ્ધિઓને સર્વજ્ઞાની વ્યક્તિએ વિચલિત ન કરવો.

[જે લોકો ઇન્દ્રિયોથી પ્રભાવિત થાય છે, તેઓ ઇન્દ્રિય વિષયો અને જગતના ભૌતિક પાસાઓ પ્રત્યે આસક્ત રહે છે. જ્ઞાનીજનોએ આ અજ્ઞાની લોકોને, જેમનું જ્ઞાન અપૂર્ણ છે, વિચલિત ન કરવા જોઈએ.]

જેઓ ભૌતિક લાભ મેળવવા માટે ધર્મનું પ્રદર્શન કરે છે, તેમને કોઈપણ વ્યક્તિ આધ્યાત્મિક માર્ગ બતાવી શકતી નથી. તેઓ પોતાનો પ્રયત્ન કરવાનો અને તેમાં ઉત્તમતા પ્રાપ્ત કરવાનો સ્વતંત્ર અધિકાર ધરાવે છે, પરંતુ તે પોતે દેવતા અને ચર્ય અથવા ધાર્મિક સ્થાનના જ નુકસાનના મૂલ્યે નહીં. ૧૯૩૪નું બંધારણ અન્યાયનું સાધન અથવા દમનનું વાહન ગણાવી શકાય તેમ નથી. તેથી અમેરિકન એક્સપ્રેસ બેંક લિમિટેડ વિ. કલકત્તા સ્ટીલ કો. (૧૯૯૩) ૨ એસ.સી.સી. ૧૯૯ નો નિર્ણય કોઈ મદદરૂપ થતો નથી.

૧૨૬. શ્રી સી.એસ. વૈદનાથન, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા એવો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો કે પેરિશ ચર્ય અને કબ્રસ્તાનની મિલકત પેરિશનરોની માલિકીની છે અને પેરિશ ચર્યોના પદાધિકારીઓએ ૧૯૩૪ના બંધારણને સ્વીકાર ન કર્યું હોવાના કારણે તેમને તે અધિકારથી વંચિત કરી શકાય નહીં. કેથોલિકોસનો પ્રયાસ પ્રાચીન ચર્યોને કબજે કરવાનો અને પેરિશનરોને ચર્યો તથા કબ્રસ્તાનમાં પ્રવેશથી રોકવાનો છે. આ રજૂઆત જરાય સંભવનીય નથી. આ મિલકતો હંમેશા મલંકરા ચર્યની મિલકતો જ રહેશે. આ અદાલતે ઠરાવ્યા મુજબ માત્ર પદાધિકારીઓએ જ ૧૯૩૪ના બંધારણને સ્વીકારવાનું છે. પેરિશનરો ચર્યની કોઈ મિલકત દૂર લઈ જઈ શકતા નથી, તેમજ બહુમતી ધરાવતો કેથોલિકોસ પક્ષ પણ નહીં, અને આ રજૂઆત આવી

મિલકતમાં રહેલા અધિકારોના સ્વરૂપ અંગેની ગેરસમજ પર આધારિત છે. તે મલંકરા ચર્ચમાં જ રહેનારી છે. ન તો ચર્ચ અને ન તો કબ્રસ્તાન કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા જમ કરી શકાય. તે પ્રચલિત રૂઢિજન્ય અધિકારો મુજબ પેરિશનરો સાથે જ રહેશે અને જો કોઈ વ્યક્તિ મલંકરા ચર્ચમાં વિશ્વાસ જાળવી રાખે છે, તો ચર્ચમાં પેરિશનર હોવાના નાતે તે ભોગવતો અધિકાર કે કબ્રસ્તાનમાં સન્માનપૂર્વક દફનાવાનો તેનો અધિકાર, તેમાંથી કોઈને પણ વંચિત કરી શકાય નહીં.

૧૨૭. એવું કેવી રીતે થયું કે ધાર્મિક વિશ્વાસમાં અસમાધાન્ય ભિન્નતાઓને અત્યંત નબળી રીતથી ઊભી કરવાનો પ્રયત્ન કરીને ચર્ચને પેટ્રિયાર્ક અને કાથોલિકોસ એવા ગઠોમાં વહેંચવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે, જ્યારે તેઓ મલંકરા ચર્ચના જ ભાગ છે, અને જ્યારે મુખ્ય વિશ્વાસ તો એકસરખો જ છે; મલંકરા ચર્ચ એક જ છે, અને ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચ પણ એ જ છે. ફક્ત મનસૂબો અલગ છે. તેથી કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ છે, જે માનવમાત્ર અને સર્વ જીવમાત્ર પ્રત્યે સહિષ્ણુતા અને સમાનતાના સાકાર સ્વરૂપરૂપ આધ્યાત્મિક સિદ્ધિઓ માટે અનુકૂળ પરિસ્થિતિ બની શકે તેવી નથી. આધ્યાત્મિક લાભ માટે ઇન્દ્રિયજન્ય દૃષ્ટિથી પરે જતી ઊંડી દૃષ્ટિ આવશ્યક છે. પક્ષકારોને શ્રેષ્ઠ રીતે જાણીતા કારણોસર, વહીવટ સંબંધે વિવાદ ચાલી રહ્યો છે, જે સંપૂર્ણપણે અનાવશ્યક છે. જો ચર્ચ અસ્તિત્વમાં રહેવું હોય, તો નિશ્ચિતરૂપે આ બંધ થવું જ જોઈએ અને ખ્રિસ્તના આશીર્વાદ વિશ્વાસીઓ પર, તેમના ઉપદેશના વાસ્તવિક અનુયાયીઓ પર વરસવા દેવા જોઈએ. આ જ એકમાત્ર માર્ગ છે, જેના દ્વારા અમે એવી અપેક્ષા રાખી શકીએ કે ચર્ચમાં શાંતિ આવશે. અસંતોષ અને તર્કવિરુદ્ધ પરિસ્થિતિ માટે કોઈ કારણ, સારું, નરસું કે અન્ય કોઈ પણ પ્રકારનું, અસ્તિત્વમાં નથી જેને કાયદેસર રીતે માન્ય ગણી શકાય.

૧૨૮. અમારા મતે, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી વૈદનાથન દ્વારા કરવામાં આવેલ આ રજૂઆતમાં કોઈ દમ નથી કે માત્ર તેવા વિકર્સ અને પાદરીઓ દ્વારા કરવામાં આવતી

સેવાઓ અને ધાર્મિક વિધિઓ, જેઓની નિમણૂક ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર કરવામાં આવી હોય, તે પેરિશ ચર્ચના મૂળ હેતુનું ઉદ્ધંધન કરશે. જેમ અગાઉ ચર્ચા કરવામાં આવી છે, તેમ આ રજૂઆતમાં અમને કોઈ દમ જણાતો નથી. ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટન દ્વારા વિકરની નિમણૂક કરવામાં આવે છે. તે પેરિશ ચર્ચના હેતુને અસર કરતી નથી. વિવિધ નિર્ણયો અને ૧૯૩૪ના બંધારણની જોગવાઈઓ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, કેથોલિકોસ અથવા પેટ્રીઆર્ક, જે કિસ્સામાં જે લાગુ પડે, તેઓ એવા મુદ્દાઓમાં વ્યવહાર કરવા માટે અનુમાનિત નથી, કારણ કે આવા મુદ્દાઓ ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટન માટે અનામત રાખવામાં આવ્યા છે. આ સ્થિતિ લાંબા સમયથી પ્રચલિત છે. જેમ અગાઉ ચર્ચા કરવામાં આવી છે, તેમ વિકર્સ અથવા પાદરીઓની નિમણૂક સર્વભૌમની લૌકિક સત્તાઓ દ્વારા પણ થઈ શકે છે. ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટન દ્વારા કરવામાં આવેલી નિમણૂક કોઈ ગેરકાયદેસરતાથી પીડિત છે અથવા પેરિશના સભ્યોના આધ્યાત્મિક હકોને અસર કરે છે, એવું કહી શકાય નહીં. ડીકન અને અભિષેક માટેના પાદરીએ ધર્મશાસ્ત્રીય અભ્યાસ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરેલો હોવો જરૂરી છે અને પ્રિન્સિપલ દ્વારા તેમની યોગ્યતા અંગે પ્રમાણિત કરવું પડે છે. કોરૂપ્શો (રીડર) તરીકે અભિષેક માટે ૩ વર્ષનો અભ્યાસ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરવો જરૂરી છે. વિદેશમાં રહેલો પેટ્રીઆર્ક આવી સત્તાઓ કેવી રીતે વાપરી શકે તે સમજણની બહાર છે અને તે અનાવશ્યક હસ્તક્ષેપ સમાન ગણાય, જેને કોઈ પણ કલ્પના અથવા ઐતિહાસિક દસ્તાવેજનો આધાર નથી.

૧૨૯. ૧૯૩૪નું બંધારણ તેની કાર્યક્ષેત્રની હદમાં ડાયોસીસ દ્વારા વિકરની નિમણૂક માટે જોગવાઈ કરે છે. નિમણૂક સંબંધિત અન્ય જોગવાઈઓ, જે અંગે અમે ચર્ચા કરી છે, તે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં વિગતવાર દર્શાવવામાં આવી છે. ઉદમપડીમાં આ બાબતે કોઈ જોગવાઈ કરવામાં આવી ન હોવાથી, ૧૯૩૪નું બંધારણ જ પ્રભાવી રહેશે.

૧૩૦. વિશ્વાસને કેથોલિકોસના પદ અને પેટ્રીઆર્કના પદની સરખામણીમાં અનાવશ્યક રીતે વહેંચવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવી રહ્યો છે. ચર્ચનો વિશ્વાસ ઈસુ ખ્રિસ્તમાં છે. આધ્યાત્મિકતાના આડમાં ભૌતિક બાબતો પર નિયંત્રણ મેળવવા માટે આવા પગલાં દ્વારા વ્યવસ્થાપન તથા અન્ય સત્તાઓ કબજે કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવી રહ્યો છે. ભલે વિકાર ધાર્મિક કાર્યો બજાવતો હોય, તો પણ જો ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન બંધારણમાં જોગવાઈ મુજબ વિકારની નિમણૂક કરે, તો ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળના અધિકારોનું ઉલ્લંઘન થતું નથી, અને સ્પષ્ટ છે કે એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્કે આ સત્તા પોતાના માટે અનામત રાખી નથી. એવો વિવાદ શા માટે છે તે અત્યંત દુર્ભાગ્યપૂર્ણ છે અને તેના કારણો અસમજ્ય છે. તેના માટે કોઈ સારું કે ખરા અર્થનું કારણ નથી. હકીકતમાં, ૧૯૯૫ના ચુકાદાએ પક્ષકારો વચ્ચેના આવા વિવાદોનો નિરાકરણ કરી દીધો હતો. આ અદાલતે હુકમનામું પસાર કરતી વખતે પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિનું યથાશક્તિ ધ્યાન રાખવાનો પ્રયત્ન કયો હતો. તેની અમલવારી દરમિયાન જ તેનું ધોર ઉલ્લંઘન થયું હોવાનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. પેટ્રીઆર્કે પોતે જ વિકાર, પાદરી વગેરેની નિમણૂક શા માટે કરવી જોઈએ તે અમે સ્વીકારી કે મૂલવી શકતા નથી. ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન વિકારની નિમણૂક કરે છે. કેથોલિકોસ સમૂહના વિકારને પેટ્રીઆર્કના વિશ્વાસ ધરાવતા ઉપાસક ઉપર તેની ઈચ્છા વિરુદ્ધ લાદી શકાય નહીં એવો રજૂઆત સંપૂર્ણપણે અસંગત છે અને ચર્ચના વ્યવસ્થાપન પર નિયંત્રણ મેળવવા માટેનો માત્ર એક ઉપાય છે, જેમાં એવા વિકારમાં વિશ્વાસ મૂકવામાં આવે છે, જે ચર્ચની જ કિંમતે સમાનાંતર શાસન ચલાવી ચર્ચોની અંદર ગૂટબાજી ઊભી કરે છે. કાયદાનો સ્થાપિત સિદ્ધાંત એવો છે કે જ્યારે કોઈ કાર્ય કરવા માટે કોઈ રીત નિર્ધારિત કરવામાં આવે, ત્યારે તે માત્ર તે જ રીતે થઈ શકે અને અન્યથા નહીં. આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે પેટ્રીઆર્ક પાસે આવી કોઈ સત્તા નથી; તે ૧૯૭૨માં જે રીતે કરવામાં આવ્યું તેમ એકતરફી રીતે એવી કોઈ આધ્યાત્મિક સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકતો ન હતો, જે ચર્ચમાં અસંતોષનું કારણ બન્યું. પેટ્રીઆર્ક દ્વારા અથવા પ્રતિનિધિ મારફતે એકતરફી

રીતે વિકાર અને પાદરીની નિમણૂક કરવી, ભલે તેની પાસે આવી સત્તાઓ હોય, તો પણ ૧૯૯૫ના નિર્ણયમાં અનુમત્ય માનવામાં આવી નહોતી. એવું જણાય છે કે ચર્ચના વ્યવસ્થાપનમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની તેની પાસે આવી કોઈ સત્તા નથી અને હવે તે જ પ્રશ્ન ફરીથી ઉઠાવવામાં આવ્યો છે, અને સર્વોચ્ચતાના એ જ આડમાં કરવામાં આવેલો એવો અનાવશ્યક પ્રયત્ન નિષ્ફળ બનાવવો જોઈએ અને એક ક્ષણ માટે પણ માન્ય ગણવો નહીં. બંધારણીય જોગવાઈઓનું કે પેટ્રીઆર્કની સત્તાનું કોઈ ઉદ્ધંધન થતું નથી. તેથી પેરિશનર્સના અધિકારોના ઉદ્ધંધનનો કે ઓલ્ગા ટેલિસ વિ. બોમ્બે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એ.આઈ.આર. ૧૯૮૬ એસ.સી. ૧૮૦; બશેશર નાથ વિ. આઈ.ટી. કમિશનર એ.આઈ.આર. ૧૯૫૯ એસ.સી. ૧૪૯ અને નર સિંહ પૌલ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ૨૦૦૦ (૩) એસ.સી.સી. ૫૮૮ ના નિર્ણયો લાગુ પડવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી.

વિષય : કેથોલિકોસ દ્વારા પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના અસ્વીકાર અંગે :

૧૩૧. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે. પરાસરન દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે, સન ૧૮૮૯માં સેમિનરી દાવામાં જ તે સ્થાપિત થઈ ગયું હતું કે પેટ્રિઆર્કની સત્તા ચર્ચના લૌકિક વ્યવહારોના શાસન સુધી ક્યારેય વિસ્તરી નહોતી. સન ૧૯૦૫ના અર્થાત દાવામાં પણ તેની પુનરુક્તિ કરવામાં આવી હતી. તેથી, તે પછી પેટ્રિઆર્કની સત્તા "અદૃશ્ય થવાના બિંદુ" સુધી ઘટી ગઈ હોવાનો જે કોઈ ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો હોય, તે તેની આધ્યાત્મિક સત્તાના સંદર્ભમાં છે. ઓ.એસ. નં. ૪ સન ૧૯૭૯માં માગવામાં આવેલ ઉપશમ એ હતો કે ચર્ચ ઓટોસેફેલસ હતું, જેનો અર્થ પેટ્રિઆર્કીય સત્તાથી સ્વતંત્ર એવો થાય છે, અને સર્વોચ્ચ અદાલતે સન ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ચર્ચા કર્યા મુજબ એવી ઘટનાઓ છે જેમાં કેથોલિકોસોએ પેટ્રિઆર્કની સર્વોચ્ચતાનો અસ્વીકાર કર્યો હતો.

"૧૩૪. આ તબક્કે, એવું જણાય છે કે વર્ષ ૧૯૭૨ માં પેટ્રિયાર્ક દ્વારા માલંકરા સભા માટે પ્રતિનિધિની નિયુક્તિએ વિવાદને ફરી પ્રેરિત કર્યો હતો. આ નિયુક્તિથી માલંકરા ચર્ચ ઉપર પેટ્રિયાર્ક દ્વારા સક્રિય આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાનો અમલ થતો હોવાનો સંકેત મળતો હતો, જે કેથોલિકોઝ તથા અન્ય સભ્યોને સ્પષ્ટપણે ગમ્યો નહોતો. તા. ૧૬ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૭૨ ના પત્ર હેઠળ (આંક એ.૭૬), કેથોલિકોઝ તથા નવ મેટ્રોપોલિટન્સે, જેમાં પૂર્વવર્તી પેટ્રિયાર્ક જૂથના સભ્યોનો સમાવેશ થતો હતો, પેટ્રિયાર્કને પ્રતિનિધિ ન મોકલવા વિનંતી કરી હતી. તેમણે દર્શાવ્યું હતું કે આવા પ્રતિનિધિને મોકલવાથી માલંકરા ચર્ચમાં શાંતિભંગ સર્જશે અને મતભેદો ઊભા થશે. પેટ્રિયાર્કે આ વિનંતી પર ધ્યાન આપ્યું નહોતું. વિપરીત રીતે, તેણે માલંકરા એસોસિએશનના સચિવને પરત પત્ર લખ્યો (આંક એ.૧૯૨, તા. ૯ જુલાઈ, ૧૯૭૩) કે તેને આવી કોઈ સભા કે માલંકરા એસોસિએશન વિશે જાણ નથી. તેનો પ્રતિનિધિ માલંકરામાં આવ્યો અને પાદરીઓ તથા ડીકન્સનું અભિષેક કરવાનું શરૂ કર્યું. કેથોલિકોઝે પેટ્રિયાર્કને સંબોધી તા. ૭ ઓગસ્ટ, ૧૯૭૩ ના પોતાના પત્ર આંક એ.૭૯ દ્વારા પ્રતિનિધિના આ કાર્યનો વિરોધ કર્યો. કંઈ થયું નહીં. તા. ૧ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૩ એ, પેટ્રિયાર્કે પોતે જ ઓ.એસ. જ ઓફ ૧૯૭૯ માં પ્રથમ પ્રતિવાદીને (હાલ અમારી સમક્ષ રહેલા મુખ્ય દાવામાં) ઈસ્ટર્ની ઇવાંજેલિસ્ટિક એસોસિએશનના મેટ્રોપોલિટન તરીકે અભિષેક કર્યો. ત્યારબાદ પેટ્રિયાર્ક અને કેથોલિકોઝ વચ્ચે પરસ્પરે એકબીજા ઉપર અનેક ધાર્મિક-ચર્ચીય ઉદ્વેગનોના આક્ષેપ કરતા પત્રવ્યવહારની શ્રેણી શરૂ થઈ.

પેટ્રિયાર્ક દ્વારા કેથોલિકોસનો બહિષ્કાર:

૧૩૫. ૭ ઓગસ્ટ, ૧૯૭૩ ના રોજ કેથોલિકોસે પેટ્રિયાર્કને નીચેના અર્થનો તાર મોકલ્યો હતો:

સ્થાનિક અખબારોમાં એવો અહેવાલ પ્રકાશિત થયો છે કે આપની પવિત્રતા અમારા એક પાદરીને બિશપ તરીકે અભિષિક્ત કરવાની મનશા ધરાવે છે. જો આપની પવિત્રતા દ્વારા એવો વિચાર કરવામાં આવ્યો હોય, તો અમે આવા પગલાંનો નિર્વિવાદ વિરોધ કરીએ છીએ, કારણ કે તે ધાર્મિક નિયમવિરોધી છે અને ૧૯૫૮ના શાંતિ કરારનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન છે. (પત્ર આગળ મુજબ છે).

પુષ્ટિકારક પત્રમાં, કાથોલિકોસે જણાવ્યું હતું કે માલાંકારા ખાતે પેટ્રીઆર્કે કોઈ પ્રતિનિધિ મોકલવાની કોઈ આવશ્યકતા નહોતી અને આગળ વધુ ઉમેર્યું હતું:

પૂર્વનું કાથોલિકેટ એક સ્વશાસિત ધાર્મિક પીઠ છે, જે પોતાના બિશપો અને પોતાનું મોરોન અભિષિક્ત કરે છે. આ સ્વશાસિતતા અમારા સિંહાસનના નામથી સંપૂર્ણપણે સ્વતંત્ર એવી હકીકત છે. મલક્કરા ઉપર કાથોલિકેટ દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવતી સ્વાયત્તતા સુસ્થાપિત થઈ ચૂકી છે. અન્ય કોઈ કારણસર નહીં, પરંતુ એ જ કારણસર તમારી પવિત્રતાએ મે, ૧૯૬૪માં આ ધર્મપદક્રમની ભૌગોલિક અધિકારક્ષેત્રની સીમા નિર્ધારિત કરવાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી હતી.

(ભાર મૂકવામાં આવ્યો)

૧૩૬. તે પછી કેથોલિકોસે સ્થાપન પહેલાં પેટ્રિયાર્ક અને કેથોલિકોસ બન્નેના ભૌગોલિક અધિકારક્ષેત્રોની પુનઃવ્યાખ્યા અંગે તથા ૨૨ મે, ૧૯૬૪ના રોજ પેટ્રિયાર્ક દ્વારા નવા કેથોલિકોસની સ્થાપના અંગે ઉદ્દેશ કર્યો. તેમણે પેટ્રિયાર્કના પ્રતિનિધિ માર થિમોથીઓસની પ્રવૃત્તિઓનો પણ ઉદ્દેશ કર્યો, જેને કેથોલિકોસે ઉપદ્રવકારક તરીકે વર્ણવ્યા. કેથોલિકોસે જણાવ્યું કે સામાન્ય રીતે જોવામાં આવે તો પ્રતિનિધિની પ્રવૃત્તિઓ તેના કૃત્યો સામે પેટ્રિયાર્ક સમક્ષ વિરોધ નોંધાવવા માટે પૂરતો આધાર બનત, પરંતુ તેણે એવો પગલું માત્ર એટલા માટે લીધું નથી કે તે પેટ્રિયાર્ક સાથેના પોતાના સંબંધને મૂલ્યવાન ગણે છે. અંતે, તેમણે પેટ્રિયાર્ક દ્વારા ભારત માટે

મેટ્રોપોલિટનોને પવિત્ર પદે અભિષિક્ત કરવાની કોઈપણ દરખાસ્ત સામે વિરોધ નોંધાવ્યો અને જણાવ્યું કે આપું કોઈપણ પગલું અશાસ્ત્રીય કાર્યવાહી તરીકે ગણવામાં આવશે.

૧૩૭. કેથોલિકોસનું ઉપરોક્ત પત્ર પ્રાપ્ત થયા પછી, પેટ્રિયાર્કે ૩૦ જાન્યુઆરી, ૧૯૭૪ ના રોજ કેથોલિકોસને આક્ષેપોની યાદી મોકલી (ઈએસ.એ.૮૦). આ પત્રનું સ્વરૂપ કારણદર્શન નોટિસ જેવું છે, જેમાં કેથોલિકોસને તેના વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા આક્ષેપોનો એક મહિનાની અંદર જવાબ આપવા જણાવ્યું હતું. અહીં તે આક્ષેપોની વિગત આપવી અનાવશ્યક છે. પેટ્રિયાર્કની મુખ્ય ફરિયાદ એ હતી કે કેથોલિકોસે પોતાને મલંકરા ના સ્વતંત્ર ચર્ચના વડા તરીકે ઓળખાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો અને પેટ્રિયાર્કની સત્તાને અસ્વીકારી હતી. આ પત્રમાં એ બાબતની પણ ફરિયાદ કરવામાં આવી હતી કે ૭ ઓગસ્ટ, ૧૯૭૩ના રોજનું પત્ર તેને જે રીતે સંબોધવામાં આવ્યું હતું તે "અત્યંત અશિષ્ટ અને ધૃષ્ટ રીત" હતી, જે કેથોલિકોસને શોભે તેવી નહોતી.

૧૩૮. ૯ માર્ચ, ૧૯૭૪ના રોજ કેથોલિકોસે પેટ્રિયાર્કને ઉત્તર આપતાં જણાવ્યું કે તેની વિરુદ્ધ કોઈપણ આક્ષેપો મૂકવાનો અથવા તેની પાસેથી ખુલાસો માંગવાનો અધિકારક્ષેત્ર પેટ્રિયાર્કને નથી. તેમણે જણાવ્યું કે આપું કરવાનો એકમાત્ર અધિકાર મલંકારા એપિસ્કોપલ સિનોડને છે. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે પેટ્રિયાર્ક દ્વારા સંદેશિત આક્ષેપો વિચારણા અને યોગ્ય કાર્યવાહી માટે ઉક્ત સિનોડને મોકલી આપવામાં આવ્યા છે અને આ બાબતમાં સિનોડે અધિકારક્ષેત્ર સ્વીકાર્યું છે. મલંકારા સિનોડના સચિવ દ્વારા પણ ૫ માર્ચ, ૧૯૭૪ના રોજ પેટ્રિયાર્કને સમાન પ્રકારનું પત્ર લખવામાં આવ્યું હતું. આ પત્રમાં પણ પેટ્રિયાર્કને મલંકારા સિનોડ સમક્ષ કેથોલિકોસ વિરુદ્ધના પોતાના આક્ષેપો સાબિત કરવા કહેવામાં આવ્યું હતું. આ પત્રવ્યવહાર ચાલતો રહ્યો અને દરેક પત્રની ભાષા તથા લહેજો પરસ્પર પ્રત્યે વધુ ને વધુ અશિષ્ટ

બનતા ગયા. એટલું ઉદ્દેશ કરવું પૂરતું છે કે ૫ જુલાઈ, ૧૯૭૪ના રોજ મલંકારા સિનોડ મળ્યું અને તેણે માત્ર કેથોલિકોઝની કાર્યવાહી યોગ્ય ઠેરવી જ નહોતી, પરંતુ પેટ્રિયાર્કને અનેક ધાર્મિક-ચર્ચ સંબંધિત ઉદ્દેશનો માટે દોષી પણ ઠેરવ્યો હતો. કાર્યવાહીનો એક પ્રતિ પેટ્રિયાર્કને મોકલી આપવામાં આવ્યો હતો.

૧૩૨. એ બાબત દર્શાવવામાં આવી હતી કે વર્ષ ૨૦૦૪ અને ૨૦૦૮માં કેરળ વડી અદાલત સમક્ષ રિટ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી. વર્ષ ૨૦૦૮માં કેથોલિકેટના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા કેરળ વડી અદાલત સમક્ષ પિત્રીઆર્કને પ્રતિબંધિત ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓમાં પ્રવૃત્ત થવાથી રોકવા માટે આ આધાર પર રિટ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી કે તે વિદેશી અધિનિયમ અને વિસા માર્ગદર્શિકાનું ઉદ્દેશન કરશે. ઉક્ત રિટ અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. પિત્રીઆર્કની સર્વોચ્ચતાના વારંવારના અસ્વીકારને ધ્યાનમાં રાખીને, પિત્રીઆર્કના અનુયાયીઓએ વર્ષ ૨૦૦૨માં પોતાના માટે નવું બંધારણ રચ્યું છે અને એસોસિયેશનથી પોતાને અલગ કર્યા છે. એવો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે કે વર્ષ ૨૦૦૨ના બંધારણની રચના, આ અદાલત દ્વારા કનાનાયા ચર્ચ અંગે નોંધવામાં આવેલ વર્ષ ૧૯૯૫ના ચુકાદા સાથે સુસંગત છે, અને હવે તેઓ છેલ્લા ૧૫ વર્ષથી વર્ષ ૨૦૦૨ના બંધારણ હેઠળ કાર્યરત છે.

૧૩૩. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પેટ્રિયાર્કની સત્તા ભલે ઘટીને લગભગ લુપ્ત થવાના બિંદુએ પહોંચી ગઈ હોય, તેમ છતાં પેટ્રિયાર્કને માત્ર 'ગૌરવીકૃત કઠપૂતળી' ગણાવી શકાય નહીં. આ સંદર્ભમાં ભારતના રાષ્ટ્રપતિની સત્તા અંગે આ સર્વોચ્ચ અદાલતના શમશેર સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય એક (૧૯૭૪) ૨ એસ.સી.સી. ૮૩૧ ના નિર્ણયનો ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો છે. એ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ ૧૦૧, જેમાં જોગવાઈ છે કે મલંકારા ચર્ચ કેથોલિકોઝના સહકારથી ધાર્મિક વિધાન અનુસાર અભિષિક્ત થયેલા પેટ્રિયાર્કને

માન્યતા આપશે, તેનો એવો અર્થઘટન કરી શકાય નહીં કે કેથોલિકોઝ કોણ પેટ્રિયાર્ક તરીકે નિયુક્ત થઈ શકે તે બાબતે દિશાનિર્દેશ આપી શકે. પેટ્રિયાર્કની નિયુક્તિ લાગુ પડતા કેનન અનુસાર યુનિવર્સલ સિનોડ દ્વારા કરવામાં આવે છે અને જો તે ધાર્મિક વિધાન અનુસાર અભિષિક્ત થયેલો હોય તો કેથોલિકોઝે તેને માન્યતા આપવાની હોય છે. કેથોલિકોઝનો સહકાર સંભાવ્ય રીતે એવી પરિસ્થિતિ ટાળવા માટે માંગવામાં આવ્યો હતો જેવી તે સમયે ઊભી થઈ હતી જ્યારે તુર્કીના સુલતાને અબ્દુલ મેસિહાને પેટ્રિયાર્ક તરીકે માન્યતા આપતો 'ફિરમાન' પાછો ખેંચી લીધો હતો અને તેના બદલે અબ્દુલ્લા ૨ ને પેટ્રિયાર્ક તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી હતી. તેથી જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ પોતે પેટ્રિયાર્ક હોવાનો દાવો કરે અને તેની વૈધતા અંગે વિવાદ હોય ત્યારે જ કલમ ૧૦૧ અમલમાં આવે છે અને કેથોલિકોઝના સહકારથી ધાર્મિક વિધાન અનુસાર અભિષિક્ત થયેલા પેટ્રિયાર્કને વૈધ તરીકે માન્યતા આપી શકાય છે. વર્તમાન દાવામાં હાલ પદ પર રહેલા પેટ્રિયાર્કની વૈધતા અંગે કોઈ દલીલ નોંધાયેલ નથી. ઉપલબ્ધ માહિતી મુજબ ૧૪.૯.૧૯૮૦ થી ૨૧.૩.૨૦૧૪ સુધી ઇંગ્લેશિયસ ઝક્કા ૨ એ એન્ટિયોકના રોમન પેટ્રિયાર્ક હતા. તે જ પેટ્રિયાર્ક ૧૯૯૫ ના ચુકાદા દરમિયાન પદ પર હતા, જેમના વિરુદ્ધ કેથોલિકોઝ ગૃપે કેરળ વડી અદાલતમાં રિટ અરજી દાખલ કરી હતી. દલીલોના અભાવે તેઓ તેને માન્યતા આપવાથી ઈનકાર કરી શકે નહીં અને ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ ૧૦૧ નો આશરો લઈ શકે નહીં. ૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ ૧૦૧ માં આવેલા 'સહકાર' શબ્દનો અર્થ એવો જ માનવો જોઈએ કે ધાર્મિક વિધાન અનુસાર અભિષિક્ત થયેલા પેટ્રિયાર્કને માન્યતા આપતી વખતે કેથોલિકોઝ તરફથી માત્ર ઔપચારિક સ્વીકાર થાય. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ સર્વોચ્ચ અદાલતે ૧૯૯૫ ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૫૫(૩) માં નક્કી કર્યું છે કે પેટ્રિયાર્ક કેથોલિકોઝ સાથે પરામર્શ કરીને સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે. એલ એન્ડ ટી મેકનીલ લિમિટેડ વિ. તમિલનાડુ સરકાર (૨૦૦૧) ૩ એસ.સી.સી. ૧૭૦ અને ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય એક વિ. ન્યાયમૂર્તિ આર.એ. મહેતા (નિવૃત્ત) અને અન્ય (૨૦૧૩) ૩ એસ.સી.સી. ૧ માં જે રીતે નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે તે મુજબ પરામર્શનો અર્થ સહમતિ નથી. આ કિસ્સામાં

માત્ર જાણ કરવી જરૂરી રહેશે. કેથોલિકોઝ અસહમત હોય તો પણ પેટ્રિયાર્કને સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં રોકવા જેવી કોઈ બાબત નથી, કારણ કે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક આધ્યાત્મિક રીતે ઉચ્ચ સ્થાન ધરાવે છે. કેથોલિકોઝની કોઈ સંમતિ કે પરવાનગી આવશ્યક નથી. પ્રતિનિધિ સંસ્થાના બંધારણ સંબંધિત આ સર્વોચ્ચ અદાલતના ૧૯૯૫ ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૫૮ માં કરાયેલા અવલોકનો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. તે નીચે મુજબ ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

૧૫૮. ...આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે માલંકરા એસોસિયેશનની રચના માત્ર ચર્ચના લૌકિક કારોબારનું સંચાલન કરવા માટે જ નહોતી, પરંતુ તેના ધાર્મિક કારોબાર માટે પણ કરવામાં આવી હતી અને મેટ્રોપોલિટનોની નિમણૂક માલંકરાના લોકોની સ્વીકૃતિને આધીન હતી. ભાર માલંકરાના લોકો પર છે અને વ્યક્તિગત ચર્ચો/ પેરિશ ચર્ચો પર નથી. ... આથી એવું પ્રગટ થાય છે કે, જ્યાં દરેક પેરિશ સભા દ્વારા ચૂંટાયેલા એક પાદરી અને બે ગૃહસ્થ પુરુષો સુધી માલંકરા એસોસિયેશનનું સભ્યપદ મર્યાદિત છે, ત્યાં માલંકરા ચર્ચનું સભ્યપદ, તે રીતે, એવા તમામ પુરુષો અને સ્ત્રીઓનું બનેલું છે, જેઓ તેના સિદ્ધાંતો અને શ્રદ્ધાને સ્વીકારે છે. ... જો સમગ્ર માલંકરા ખ્રિસ્તી સમુદાયના ધાર્મિક અને સામુદાયિક કારોબાર પરનું નિયંત્રણ માલંકરા એસોસિયેશનને સોંપવાનું હોય, તો તે સમુદાયના સમગ્ર વર્ગવિસ્તારની ઈચ્છાનું સાચું અને પ્રામાણિક પ્રતિબિંબ હોવું આવશ્યક છે. ધાર્મિક તેમજ સામુદાયિક બંને કારોબાર પર નિયંત્રણ ધરાવતું શક્તિશાળી મંડળ વાજબી અને ન્યાયસંગત રીતથી હોવું આવશ્યક છે. ... તેથી, ઉપરોક્ત હેતુ સિદ્ધ કરવા માટે, જે આ ચર્ચના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોમાંના એક એવા લોકશાહી સિદ્ધાંતને પણ સમર્થન આપશે, બંધારણની કલમ (૬૮) [હવે કલમ (૭૧)] તથા અન્ય સંબંધિત કલમોને બદલી મૂકવી જરૂરી બની શકે છે...

૧૩૪. શ્રીએ કે. પરાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે પણ એવી દલીલ કરી હતી કે ઉપરોક્ત અવલોકનોનું અર્થઘટન ટકાઉ નથી. મલંકરા એસોસિયેશનને ધાર્મિક અને સામુદાયિક બાબતોના સંચાલનની જવાબદારી સોંપવામાં આવી હતી, છતાં આધ્યાત્મિક કાર્યના પ્રયોગનો અધિકાર પેટ્રિયાર્કને બાકાત રાખીને કેથોલિકોઝને સોંપવામાં આવ્યો ન હતો. આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં ઠરાવ્યું હતું કે, ભલે તેને એવું કરવાની સત્તા હોય, પેટ્રિયાર્ક તે સત્તાનો એકતરફી પ્રયોગ કરી શકતો નથી. લોકશાહી સિદ્ધાંતના સંદર્ભમાં આ અદાલતે કરેલું અવલોકન, શાસન અને વહીવટ સંબંધિત સમુદાયના સમગ્ર વ્યાપક પ્રતિનિધિત્વના પરિપ્રેક્ષ્યમાં સમજવાનું છે. ધર્મ અને આસ્થા લોકશાહી દ્વારા સંચાલિત થતા નથી. ત્યારબાદના આદેશો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. તેઓ વહીવટ અને સંચાલન સંબંધિત હતા અને આધ્યાત્મિક કાર્યોના પ્રયોગને સ્પર્શતા નહોતા.

૧૩૫. ઉપરોક્ત પૈકીની કોઈપણ રજૂઆત વિવિધ કારણોસર સ્વીકાર્ય નથી. એમ. એમ. બી. કેથોલિકોસ વિ. ટી. પાઉલો અવીરા (સુપ્રા) તેમજ આ અદાલતે આપેલા ૧૯૫૮ના ચુકાદામાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કેથોલિકોસ સમૂહ દ્વારા પેટ્રિયાર્કની સત્તાઓના અસ્વીકાર અંગે સમાન મુદ્દાઓ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા. ઉપરોક્ત ઉતારેલા લખાણોમાંથી તે સ્પષ્ટ થાય છે.

૧૩૬. ઈ.સ. ૧૮૭૯માં, સેમિનરી બાબતે ઓ.એસ. નં. ૪૩૯/૧૦૫૪નો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. વાદીએ એવો દાવો કર્યો હતો કે સમયાંતરે માલંકારા એડવાગાઈનું શાસન અને વહીવટ કરવા માટે મેટ્રોપોલિટનોનું અભિષેક કરવો અને તેમની નિમણૂક કરવી, બાસિસ્મા સંબંધિત હેતુઓ માટે મોરોન (પવિત્ર કરાયેલ તેલ) મોકલવું, પોતાની ગૌરવસ્થિતિ જળવાઈ રહે તે માટે સમુદાય પાસેથી રેસિસા મેળવવું અને સામાન્ય રીતે એડવાગાઈના ધાર્મિક તથા લૌકિક કારભાર ઉપર નિયંત્રણ રાખવું — આ બધા બાબતોમાં પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતા છે; જ્યારે

પ્રતિવાદીએ આવી પેટ્રિયાર્કીય સર્વોચ્ચતાનો ઇનકાર કર્યો હતો. આ દાવાનો નિર્ણય ઈ.સ. ૧૮૮૯માં ત્રાવણકોર રોયલ અદાલત ઓફ ફાઇનલ અપીલના ચુકાદા દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. તે દરમિયાન, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, આવા નિષ્કર્ષો પર પહોંચવામાં આવ્યું હતું કે ત્રાવણકોરની મલંકારા સિરિયન ખ્રિસ્તી ચર્ચ ઉપર એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કની ધાર્મિક સર્વોચ્ચતા જેકોબાઈટ સિરિયન ખ્રિસ્તી સમુદાય તથા તેમના મેટ્રોપોલિટનો દ્વારા સદૈવ માન્ય અને સ્વીકૃત રહી હતી. જોકે, પેટ્રિયાર્કની સત્તા ક્યારેય ચર્ચના લૌકિક કારભારના શાસન સુધી વિસ્તરતી નહોતી. વધુમાં એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ત્રાવણકોરની જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચનો મેટ્રોપોલિટન માલાબારનો સ્થાનિક નિવાસી હોવો જોઈએ અને પ્રજાએ તેને પોતાના મેટ્રોપોલિટન તરીકે સ્વીકારેલો હોવો જોઈએ.

૧૩૭. અર્થાત્ દાવો ૧૮૭૭માં પણ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્કને ત્રાવણકોરની રોયલ અદાલતનો ચુકાદો ગમ્યો નહોતો. અર્થાત્ દાવામાં ચુકાદો ૧૫.૮.૧૯૦૫ના રોજ આપવામાં આવ્યો હતો. કોચિનની અપીલ અદાલતે ત્રાવણકોરની રોયલ અદાલતના તારણોની પુષ્ટિ કરી હતી, જેમાં કોચિનની અપીલ અદાલતે જાહેર કર્યું હતું કે "જ્યારે એન્ટિયોકના પેટ્રિયાર્ક મલંકારા સીરિયન જેકોબાઈટ ક્રિશ્ચિયન ચર્ચના આધ્યાત્મિક વડા છે, ત્યારે ચર્ચ અને તેની મિલકતો મલંકારા મેટ્રોપોલિટનની આધ્યાત્મિક, લૌકિક અને ધાર્મિક અધીનતા હેઠળ આવે છે. અન્ય શબ્દોમાં, મલંકારાની ચર્ચના લૌકિક કારભાર ઉપર નિયંત્રણના પેટ્રિયાર્કના દાવાને ફરી એક વખત નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો." કેથોલિકેટનું પુનર્જીવન ૧૯૧૨માં થયું હતું. તે બે કલ્પનાઓ દ્વારા, અર્થાત્ આંક એ ૧૩ અને આંક એ ૧૪ દ્વારા થયું હતું. ૧૬.૪.૧૯૧૩ના રોજ કેથોલિકોસ તરીકે અભિષિક્ત કરાયેલા માર ઇવાનિયોસનું અવસાન થયું હતું. ૧૯૧૩થી ૧૯૨૫ સુધી કેથોલિકોસનું પદ ખાલી રહ્યું હતું. ૧૯૨૫માં વાકાથાનમના માર ગીવારધીસ ફિલિક્સનોસને બીજા કેથોલિકોસ તરીકે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા.

૧૭.૧૨.૧૯૨૮ના રોજ ગીવારધીસ ગ્રેગોરિયસને ત્રીજા કેથોલિકોસ તરીકે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા. બીજા અને ત્રીજા કેથોલિકોસની નિમણૂક પેટ્રિયાર્કના સંદર્ભ વિના કરવામાં આવી હતી. ૩૦૦૦ સ્ટાર પગોડાસ પરના વ્યાજ અંગે વિવાદ ઊભો થતાં વટ્ટીપનમ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. દાવો ૧૯૧૩માં દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેને પછી પ્રતિનિધિ દાવામાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩ કેથોલિકોસ જૂથનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા હતા. પ્રતિવાદી નં. ૪ થી ૬ પેટ્રિયાર્ક જૂથનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા હતા. જિલ્લા ન્યાયાધીશે એવું ઠરાવ્યું હતું કે કેથોલિકોસ પક્ષના પ્રથમ પ્રતિવાદીને ૧૦૮૪માં યોજાયેલી સ્થાપના સભામાં સમાજ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યા હોવાને કારણે, તેઓ માન્ય રીતે નિયુક્ત મલંકારા મેટ્રોપોલિટન છે. એ પણ ઠરાવાયું હતું કે તુર્કીના સુલ્તાન દ્વારા માન્યતાની પરત ખેંચાણથી અબ્દુલ મેસીહ તેમની શુદ્ધપણે આધ્યાત્મિક ફરજો અને સત્તાઓથી વંચિત થતા નથી અને અબ્દુલ્લા ૨ દ્વારા પ્રથમ પ્રતિવાદીનું બહિષ્કરણ અમાન્ય હતું. પેટ્રિયાર્ક જૂથે ત્રાવણકોરની વડી અદાલત સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી. વડી અદાલતની પૂર્ણ ખંડપીઠે અપીલ મંજૂર કરી હતી અને ૧૯૨૩માં નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને હુકમનામું પલટાવી દીધાં હતાં. તેમ છતાં, પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩એ ચુકાદાની પુનર્વિચારણા માટે અરજી કરી હતી અને અપીલનું પૂર્ણ ખંડપીઠ દ્વારા પુનઃશ્રવણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેનો નિર્ણય ૪.૭.૧૯૨૮ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો, અને જિલ્લા ન્યાયાધીશનો નિર્ણય ચથાવત્ રાખવામાં આવ્યો હતો તથા હુકમનામાની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે મલંકારા મેટ્રોપોલિટનની નિયુક્તિ માન્ય રીતે કરવામાં આવી હતી. તેથી ઉપરોક્ત દાવામાં પણ પેટ્રિયાર્ક પક્ષ હારી ગયો હતો. ત્યારબાદ, ૨૬.૧૨.૧૯૩૪ની એમ.ડી. સેમિનરી બેઠકમાં, જે તમામ ચર્ચોને નોટિસો જારી કર્યા પછી યોજાઈ હતી, ૧૯૩૪નું બંધારણ પસાર કરવામાં આવ્યું હતું.

પેટ્રીઆર્કલ પક્ષના મેટ્રોપોલિટનસે મલંકારા મેટ્રોપોલિટનની ચૂંટણી કરવા માટે ચર્ચના પ્રતિનિધિઓની બેઠક ૨૨.૮.૧૯૩૫ના રોજ બોલાવતાં નોટિસ જાહેર

કરી. નોટિસમાં જણાવાયું હતું કે કેથોલિકોઝ પક્ષ સાથે સંબંધિત કોઈપણ વ્યક્તિની ચૂંટણી કરવી નહીં. બેઠક ૨૨.૮.૧૯૩૫ના રોજ યોજાઈ હતી અને માર પોલોઝ અથાનાસિયસની મલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે ચૂંટણી કરવામાં આવી હતી, તેમજ ૨૬.૧૨.૧૯૩૪ના રોજ એમ.ડી. સેમિનરી બેઠકમાં નિયુક્ત કરાયેલા ટ્રસ્ટીઓને દૂર કરવામાં આવ્યા હતા. સી.એમ.એ. નં. ૭૪ ઓફ ૧૧૦૭ ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા આગળ ન ધપાવવાના કારણે નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ પેટ્રીઆર્ક સમૂહે ૧૦.૩.૧૯૩૮ના રોજ સમુદાયમ દાવો દાખલ કર્યો હતો, જેને આ અદાલતે ૧૨.૮.૧૯૫૮ના રોજ અંતિમ રીતે નક્કી કર્યો હતો.

૧૩૮. મુદ્દા ક્રમાંક ૧૪ સમાજમ વાદમાં પેટ્રિયાર્કની સત્તાની અવગણના અંગે ઘડવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદીઓએ કેથોલિકોઝની સત્તા પર આધાર મૂકી તેઓ વિધર્મી બની ગયા હતા અથવા તેમણે સ્વૈચ્છિક રીતે ચર્ચ છોડ્યો હતો એવી દલીલ સ્વીકારવામાં આવી ન હતી, કારણ કે તે બાબત વહિવટના વાદના નિર્ણયથી નિશ્ચિત થઈ ચૂકી હતી. આ આક્ષેપ પૂર્વનિર્ણિત બાબતના સિદ્ધાંતથી અવરોધિત હતો. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૩, અબ્દુલ મસીહ દ્વારા કેથોલિકેટની સ્થાપના તથા તત્કાલીન કેથોલિકેટને મેટ્રોપોલિટનોને અભિષિક્ત કરવાની અને મોરોનનું પવિત્રીકરણ કરવાની સત્તા સ્વીકારીને, અને તેનાથી મલંકરા ચર્ચ ઉપર પેટ્રિયાર્કની સત્તાને લગભગ લુપ્ત થતી હદ સુધી ઘટાડવામાં આવી હોવા છતાં, વિધર્મી બન્યા નહોતાં અથવા તેમણે નવો ચર્ચ સ્થાપિત કર્યો નહોતો. વધુમાં એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પેટ્રિયાર્ક પક્ષના પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૪ થી ૬ની ઉપરોક્ત ૧૯૩૫માં બોલાવવામાં આવેલી બેઠકમાં માન્ય રીતે પસંદગી થઈ નહોતી. આ સર્વોચ્ચ અદાલતે સમાજમ વાદમાં ઠરાવ્યું હતું કે મુદ્દા ક્રમાંક ૧૪, ૧૫, ૧૬ અને ૧૯ આંતરદાવા વાદમાં (ઓ.એસ. નં. ૯૪/૧૦૮૮), અર્થાત્ વહિવટના વાદમાં, સીધા અને સત્વતઃ મુદ્દામાં હતા, અને તેથી આ પ્રશ્નો સમાજમ વાદમાં પુનઃ

ઉઠાવી શકાય એવા નહોતા. પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતા અંગે એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે તે આક્ષેપ નવી બંધારણ પર આધારિત હતો. એવું કહી શકાય તેમ નહોતું કે પ્રતિવાદીએ કોઈ અયોગ્યતા ઉપજાવી હતી. કેથોલિકોઝની સત્તાનો દાવો કરવો એ પેટ્રિયાર્કની સત્તાનો ઇનકાર કરવાનો અર્થ થતો નથી. વર્તમાન મામલામાં પણ અમને એવું જણાય છે કે વર્ષ ૧૯૭૨માં પેટ્રિયાર્કે એકતરફી રીતે વિકર અને પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાના કૃત્યને કારણે ચર્ચમાં અસ્વસ્થતા પેદા થઈ હતી. આવું ફરીથી ૨૦૦૨થી આગળ પણ બન્યું. તે જ પૃષ્ઠભૂમિમાં રિટ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી, કારણ કે પેટ્રિયાર્ક પક્ષ આ સર્વોચ્ચ અદાલતના ૧૯૯૫ના નિર્ણયનું પાલન કરતું નહોતું અને ચૂંટણીમાં ભાગ લીધો નહોતો, અને ૨૦૦૨માં ૨૦૦૨નું નવું બંધારણ તથા સમાંતર વહીવટ ઊભો કર્યો હતો. ઉપરોક્ત રિટ અરજીઓ વડી અદાલતમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી. પેટ્રિયાર્ક અને તેના પક્ષે આ સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને સ્વીકારી લેવો જોતો હતો. તે જ સમયે કેથોલિકોઝે પણ પેટ્રિયાર્કની સત્તાનો માન રાખવો જોતો હતો. તેમ છતાં, ૧૯૯૫ના સર્વસંબંધિત પક્ષોને બંધનકારક એવા ચુકાદા હોવા છતાં મતભેદો જે સ્તરે પહોંચ્યા, તેમાં કેથોલિકોઝ પક્ષની કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર હતી એવું કહી શકાય નહીં, કારણ કે પેટ્રિયાર્ક દ્વારા ચર્ચને વિભાજિત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો, અને તેથી એમ કહી શકાય નહીં કે તેમણે કોઈ અયોગ્યતા ઉપજાવી હતી અથવા તેમને વિધર્મી કહી શકાય. રિટ અરજીઓ અંતે નામંજૂર કરવામાં આવી, પરંતુ ૧૯૯૫ના ચુકાદા બાદ જે અપ્રિય ઘટનાઓ બની તે સંપૂર્ણપણે અનાવશ્યક હતી અને પેટ્રિયાર્ક પક્ષે તેમનો આશરો લેવો જોતો નહોતો. જ્યારે આ સર્વોચ્ચ અદાલતે સંમતિથી ન્યાયમૂર્તિ મલિમથને ચૂંટણી યોજવા માટે નિયુક્ત કર્યા હતા, ત્યારે ૧૯૯૫ના નિર્ણયનો પક્ષકારોએ માન રાખવો જોતો હતો. વિરોધી પક્ષોથી ચુકાદા પ્રત્યે અપેક્ષિત એ ન્યૂનતમ માન હતું. બંને પક્ષોએ, જો કોઈ મતભેદ હોય, તો તેને એક સામાન્ય મંચ ઉપર ઉકેલવા જોતાં હતાં અને જરૂરી જણાય તો બંધારણમાં વધુ સુધારો કરવો જોતો હતો, પરંતુ તેઓ કોઈ પણ રીતે તે જ ચર્ચોના વહીવટ માટે સમાંતર પદ્ધતિ ઊભી કરવાની દિશામાં જઈ શકતાં નહોતાં, જેના કારણે કાયદો અને

વ્યવસ્થાની સમસ્યા ઊભી થઈ, નોંધપાત્ર સમય સુધી ચર્ચ બંધ રાખવો પડ્યો અને એ જ ચર્ચમાં બે વિકર રહ્યા, જે અંતરિમ આદેશ મુજબ રોજ જુદા જુદા સમયે ચર્ચમાં સેવા આપતા રહ્યા. ચર્ચ જે સ્થિતિએ પહોંચી ગયો છે તે ન તો અપેક્ષિત છે અને ન સહન કરી શકાય એવી છે, અને ચર્ચ એવો પુરુષપ્રધાન સંસ્કાર માટેનું સ્થાન નથી. આ બાબત વહિવટનમ વાદ, સમાજમ વાદ અને ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં નક્કી થઈ ચૂકી હતી અને પેટ્રિયાર્ક પક્ષે આ સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનું જે રીતે અને જે ઢબે ઉદ્બંધન કર્યું છે તે કરવું જોતું નહોતું. ૧૯૫૮ના ચુકાદામાં પણ આ સર્વોચ્ચ અદાલતે વિસ્તૃત તર્કપ્રક્રિયા દ્વારા સ્પષ્ટ કર્યું છે કે ૧૯૩૪નું બંધારણ પેરિશ ચર્ચો ઉપર બંધનકારક છે. એમ.ડી. સેમિનરીની બેઠક યોગ્ય રીતે મળી હતી જેમાં ૧૯૩૪નું બંધારણ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. આ સર્વોચ્ચ અદાલતે સમાજમ વાદમાં સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું હતું:

૪૩. પ્રતિવાદી તરફના વિદ્વાન વકીલે નોટિસોમાં નાનામોટા વિગતવાર મુદ્દાઓ અંગે ખામી શોધવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. ઉદાહરણ તરીકે, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આંક ૫૯ સિવાયની નોટિસોમાં કોઈ કાર્યસૂચિ દર્શાવવામાં આવી નહોતી. વાદપત્રમાં આવો કોઈ વાંધો લેવામાં આવ્યો નહોતો તે હકીકત ઉપરાંત, એ સ્પષ્ટ છે કે તે નોટિસોએ આંક ૫૯નો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ કરીને, વિશેષ કરીને કારણ કે તે બધી એકસાથે મોકલવામાં આવી હતી, આંક ૫૯માં સંપૂર્ણ રીતે દર્શાવેલી કાર્યસૂચિનો સમાવેશ કર્યો હતો. અમારા મત મુજબ, એમ.ડી. સેમિનરીની બેઠક યોગ્ય રીતે યોજાઈ હતી અને પ્રથમ પ્રતિવાદી, જે હાલમાં અમારી સમક્ષ એકમાત્ર અપીલકર્તા છે, તેની માલન્કરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે કાયદેસર નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને તે મુજબ તે ચર્ચની મિલ્કતોનો હોદ્દાપદેન ટ્રસ્ટી બન્યો હતો. આ બાબતમાં કોઈ વિવાદ જ નથી કે પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩, જેઓ હવે અવસાન પામ્યા છે, તેઓ અગાઉ માલન્કરા એસોસિએશનની યોગ્ય રીતે બોલાવવામાં આવેલી અને યોજાયેલી બેઠક દ્વારા ચૂંટાયેલા હતા અને યોગ્ય રીતે રચાયેલ

ટ્રસ્ટીઓ હતા. બાબતને આ દષ્ટિએ જોતા, અનિવાર્ય રીતે એવો નિષ્કર્ષ આવે છે કે વાદીઓ તેમના વ્યક્તિગત અથવા પ્રતિનિધિ સ્વરૂપે પણ, પ્રતિવાદીઓના કાયદેસર નિયુક્ત ટ્રસ્ટી તરીકેના હકને પડકાર આપી શકતા નથી.

૧૩૯. એ જ મુદ્દો ૧૯૯૫માં ફરીથી ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો અને ફરીથી ૧૯૩૪ના બંધારણ, પેટ્રિયાર્ક અને કેથોલિકોસની સત્તા, વિકર/પાદરીઓની નિમણૂક વગેરે સંબંધિત ઉપરોક્ત પ્રશ્નો ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા, જેનો નિરાકરણ ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં પણ કરવામાં આવ્યો છે.

૧૪૦. આ અદાલતે ક્નાનાયા ચર્ચ અંગે પ્રતિપાદિત કરેલો સિદ્ધાંત પેરિશ ચર્ચો અંગે કતઈ લાગુ પડતો નથી, જ્યાં આ અદાલતનું નિષ્કર્ષ વિપરીત રીતે એવું છે કે તેઓ ૧૯૩૪ના બંધારણથી બંધાયેલ છે. પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતા કેથોલિકોસ પક્ષ દ્વારા પ્રશ્નાધીન બનાવવામાં આવી નથી; તેમનું નિમણૂક કેથોલિકોસ પક્ષ માન્ય ગણતું નથી, એવી કોઈ દલીલ ઉઠાવવામાં આવી નહોતી. લાગુ પડતા કેનન અનુસાર યુનિવર્સલ સિનોડ પેટ્રિયાર્કની નિમણૂક કરે છે. અમારી દષ્ટિએ, પેટ્રિયાર્ક કોણ છે તેની ઓળખ અંગે કોઈ વિવાદના અભાવે, મલંકરા ચર્ચ દ્વારા પેટ્રિયાર્કને માન્યતા ન આપવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. તેથી જ એવી દલીલ કરવામાં આવી નથી; પરંતુ તેથી અપીલકર્તાઓને વિકર અને પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક અંગે કોઈ મદદ મળતી નથી. તેમ છતાં, પેટ્રિયાર્કની સત્તાનો વ્યાપ કેટલો છે તે ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ, કલ્પનાઓ અને સમયાંતરે વિવિધ પ્રતિનિધિત્વ વાદોમાં જે ઠરાવવામાં આવ્યું છે તથા નક્કી કરાયેલા મુદ્દાઓની હદ સુધી જે બાંયધરીરૂપ છે, તેના પ્રકાશમાં જોવો અને મૂલવવો પડે. અમારી સુવિચારિત દષ્ટિએ, એકવાર કેથોલિકોસનું પદ પુનઃસ્થાપિત થઈ જાય પછી, પેટ્રિયાર્ક ૧૯૩૪ના બંધારણમાં જે સત્તાઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને ચર્ચની સોપાનક્રમમાં વિવિધ

સત્તાધિકારીઓને સોંપવામાં આવી છે, તેવી સત્તાઓનો, તે પણ એકતરફી રીતે, બીજું સત્તાકેન્દ્ર ઊભું કરવા હેતુથી ઉપયોગ કરી શકે નહીં; અને આ રીતે પેટ્રિયાર્કને વિકર, પાદરી, ડીકન અથવા ચર્ચની બીજી કોઈ સત્તાની નિમણૂક કરીને સમાંતર વહીવટી પ્રણાલી ઊભી કરવાની પરવાનગી આપી શકાતી નથી. ચર્ચમાં શાંતિ જળવાઈ રહે તે હેતુસર તે ૧૯૩૪ના બંધારણની ચાર દિવાલોની અંદર રહીને જ કાર્ય કરવા બંધાયેલ છે. સાંસારિક બાબતોમાં પેટ્રિયાર્કને કોઈ સત્તા નથી અને ૧૯૯૫ તથા અન્ય ચુકાદાઓમાં આ અદાલતે નોંધ્યા મુજબ, તેમની પોતાની જ ક્રિયાઓના કારણે આધ્યાત્મિક સત્તા પણ લગભગ લુપ્તતાની અતિસીમા સુધી પહોંચી ગઈ હતી. અપીલકર્તાઓ તરફથી કરવામાં આવેલ વિરુદ્ધ દલીલ કે કેથોલિકોસને જાણ કર્યા પછી તે આ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે, સ્વીકારી શકાય તેવી નથી. મલંકરા મેટ્રોપોલિટન સ્થાનિક વિસ્તારનો જ હોવો જોઈએ. તર્કસંગત રીતે પણ, ચર્ચોના કારભારના યોગ્ય સંચાલન માટે વિદેશમાંથી સત્તાનો ઉપયોગ થઈ શકે નહીં. આવી પરિસ્થિતિ ન તો કલ્પિત છે, ન વ્યવહારુ છે અને ન અનુમત્ય છે. એક પવિત્ર સત્તાની બીજી પરની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાનો અર્થ પોતાના આપમાં બીજી ધાર્મિક સત્તાના બહિષ્કાર અને આધિનતા એવો થઈ શકતો નથી. જ્યારે પ્રાદેશિક તથા અન્ય સત્તાઓનું પ્રતિનિધિત્વ અને સીમા-નિર્ધારણ કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યારે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ, તેઓ આધ્યાત્મિક રીતે કે અન્યથા કેટલા જ ઉચ્ચ કેમ ન હોય, તેમણે શિસ્તનું પાલન કરવું અને ક્ષેત્રોની તથા સત્તાઓની મર્યાદા મુજબ કડક રીતે કાર્ય કરવું આવશ્યક છે. ચર્ચના અસ્તિત્વ માટે અને યોગ્ય વહીવટ માટે તે સંપૂર્ણપણે આવશ્યક છે.

મામલામાં : ૧૯૩૪નું બંધારણ કરારના સ્વરૂપનું છે, જે હાલમાં અમલમાં મૂકી શકાય તેવું છે:

૧૪૧. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે. પરાસરણે દલીલ કરી હતી કે ૧૯૩૪નું બંધારણ કરારના સ્વરૂપનું છે અને તેનો ઉન્મોચન ૩ રીતે થઈ શકે છે – અમલવારી દ્વારા, નિષ્ફળતા દ્વારા અને ભંગ દ્વારા. કેથોલિકોસ

દ્વારા પેટ્રિઆર્કની સર્વોચ્ચતાનો ઇનકાર કરીને બંધારણનો ભંગ કરવામાં આવ્યો હોવાથી, તે ઉન્મોચિત થયેલ ગણાય છે અને હવે તે અપીલકર્તાઓને બંધનકારક રહેતું નથી. ભારતીય કરાર અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૩૭ હેઠળ, કરારના પક્ષકારોએ પોતાના પોતાના વચનોનું પાલન કરવું અથવા તેમનું પાલન કરવાની ઓફર કરવી આવશ્યક છે, જો સુધી કાયદા દ્વારા એવી અમલવારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી ન હોય અથવા માફ કરવામાં આવી ન હોય. કેથોલિકોસ જૂથ ૧૯૩૪ના બંધારણમાં જોગવાઈ મુજબ પેટ્રિઆર્કની સર્વોચ્ચતાનો ઇનકાર કરીને પેટ્રિઆર્ક જૂથને તેમના ધર્મના અનુસરણથી વંચિત કરે છે. એકવાર તેઓ ૧૯૩૪ના બંધારણનો ભંગ કરે છે અને કરારનું પાલન કરતા નથી, ત્યારે તેઓ એ જ દસ્તાવેજ પર આધાર રાખવાનો અધિકાર ધરાવતા નથી. આ સમજવું તો વધુ વિકટ છે કે જ્યાં પેટ્રિઆર્ક જૂથ બહુમતીમાં છે તેવી પેરિશ ચર્ચોમાં પણ કેથોલિકોસ પ્રત્યે નિષ્ઠા ધરાવતા વિકર સમક્ષ સ્વીકારોક્તિ કરવી પડે, અને જો તેઓ પેટ્રિઆર્કની સર્વોચ્ચતાના પોતાના ધર્મવિશ્વાસનું અનુસરણ કરવા ઇચ્છે, તો ટ્રસ્ટરૂપે નિહિત પેરિશ ચર્ચની મિલ્કતોનું સંચાલન માલંકરા ચર્ચના કેથોલિકોસના હિતમાં જમ થઈ જાય, જે બંધારણની કલમ ૨૫માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનો ભંગ બનશે. અમે જાણીએ છીએ કે સમગ્ર સમસ્યાનો મૂળ સ્ત્રોત એ છે કે પેટ્રિઆર્ક પક્ષ વિકર અને પાદરીઓ તેમજ તે સંચાલન, જે માત્ર કેથોલિકોસમાં જ નહીં પરંતુ માલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને ડાયોસીઝન મેટ્રોપોલિટનમાં પણ નિહિત છે, તેને સ્વીકારવા તૈયાર નથી. તેઓ પોતાની સમાનાંતર સંચાલક જૂથો રચીને પોતાનું જ સંચાલન તંત્ર સ્થાપવા માંગે છે, જેમ આ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં પણ નોંધ્યું હતું. ૧૯૭૨માં ચર્ચોમાં ઊભી થયેલી સમગ્ર સમસ્યાનો ઉદ્ભવ પેટ્રિઆર્ક તરફથી એકતરફી રીતે કરાયેલા વિકર વગેરેની નિમણૂકમાંથી થયો હતો. ત્યારબાદ આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો અને ઠરાવ્યું કે જે પદ્ધતિ અને રીતે તે કરવામાં આવ્યું હતું, તે રીતે પેટ્રિઆર્ક માટે એવું કરવું અનુમત્ય ન હતું. ક્ષણમાત્ર માટે એમ માનીએ કે પેટ્રિઆર્ક પાસે એવી સત્તાઓ હતી, તો પણ તે તેનો એકતરફી ઉપયોગ કરી શકતા ન હતા, અને ચર્ચોમાં ૧૯૩૪નું બંધારણ પ્રબળ છે, એવો આ અદાલતનો સ્પષ્ટ નિષ્કર્ષ છે. તેથી

પેટ્રિઆર્ક પણ ૧૯૩૪ના બંધારણ તેમજ તે કેનન, જેના દ્વારા ૧૯૧૨માં અને વિસ્તારોની મર્યાદા નિર્ધારણ પછી કેથોલિકોસની પુનઃસ્થાપના કરવામાં આવી હતી, તેના વિરુદ્ધ વર્તન કર્યું છે. પેટ્રિઆર્ક પક્ષ કોઈ યોગ્ય કારણ વિના બંધારણ અને કલ્પનાઓમાં જોગવાઈ મુજબ તથા આ અદાલતે અગાઉના ચુકાદાઓમાં ઠરાવ્યા મુજબ કેથોલિકોસ અને અન્યની ધાર્મિક-સંસ્થાગત અને આધ્યાત્મિક સત્તાઓ સ્વીકારવા તૈયાર નથી. ૧૯૦૫માં અર્થાત દાવામાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ચર્ચો અને તેમની મિલકતો માલંકરા મેટ્રોપોલિટનની આધ્યાત્મિક, સાંસારિક અને ધાર્મિક-સંસ્થાગત અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ આવે છે. માલંકરા ચર્ચના સાંસારિક કાર્યો પર નિયંત્રણના પેટ્રિઆર્કના દાવાને નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો. ૧૮૭૯માં દાખલ કરાયેલા સેમિનરી દાવામાં પણ તે નકારવામાં આવ્યો હતો. પેટ્રિઆર્ક પક્ષ દ્વારા કરાયેલ પ્રયાસ, પેટ્રિઆર્કની સર્વોચ્ચતાના બહાને, સાંસારિક લાભ મેળવવાનો જણાય છે, કારણ કે વિકર અને પાદરીઓને ધાર્મિક ફરજો બજાવવા ઉપરાંત સંચાલનની સત્તા પણ હોય છે. કેથોલિકોસ દ્વારા ૧૯૩૪ના બંધારણનો ભંગ થયો છે તેવી રજૂઆત સ્વીકાર્ય થઈ શકતી નથી. પેટ્રિઆર્ક પક્ષ દ્વારા આ અદાલતના ૧૯૯૫ના બંધનકારક ચુકાદાનો જ નહીં પરંતુ અન્ય બંધનકારક પૂર્વનિર્ણયોનો પણ ભંગ થયો છે.

શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા જોરશોરથી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ૧૯૯૫ નો ચુકાદો પરસ્પર સંઘર્ષરત બે પક્ષોને સમાધાનમાં લાવવા માટે આપવામાં આવ્યો હતો. ૧૯૯૫ ના ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૧૫૭ માં આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલી નોંધો પર આધાર મૂકવામાં આવ્યો છે, જેમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે આદેશો સંઘર્ષરત બે જૂથો વચ્ચે સમાધાન સ્થાપિત કરવા અને મલંકરા ચર્ચમાં શાંતિ સ્થાપવા માટે આપવામાં આવ્યા હતા, જે ચર્ચના દરેક સદભાવના ધરાવતા સભ્ય માટે ઈચ્છનીય હોવું જોઈએ. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે દલીલ કરી હતી કે પેટ્રિઆર્કને માન્યતા આપવાનો ઇનકાર કરીને કેથોલિકોસે આ અદાલતના ૧૯૯૫ ના ચુકાદાને ખંડિત કર્યો છે. હકીકતમાં,

જ્યારે ૧૯૯૫ ના ચુકાદાનો અમલ બાકી હતો, ત્યારે પક્ષકારોની સંમતિથી ચૂંટણી યોજવા માટે ન્યાયમૂર્તિ માલીમથની નિમણૂક કરવામાં આવી હોવા છતાં, પેટ્રિયાર્ક પક્ષે આ સિદ્ધાંતના સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘનમાં ભિન્ન વલણ અપનાવ્યું હતું અને તેની તરફથી બંધારણનો ભંગ થયો હતો. તે ૧૯૯૫ ના ચુકાદાને બાજુ પર મૂકવા કટિબદ્ધ હતું અને ગેરકાયદેસર રીતે સમાનાંતર વહીવટી પ્રણાલી ઊભી કરી હતી તથા ૨૦૦૨ નું બંધારણ પણ ઘડ્યું હતું, જે સંપૂર્ણપણે અનાવશ્યક અને અસ્વીકાર્ય કાર્યવાહી હતી. ૨૦૦૨ ના બંધારણની રચના પછી તેમણે પેટ્રિયાર્ક જૂથોની અલગ બેઠકો યોજી, અને સમગ્ર પ્રણાલી પર ગેરકાયદેસર કબજો જમાવવામાં આવ્યો. પરિણામે, મામલામાં દર્શાવવામાં આવેલા મુજબ, કાયદો અને વ્યવસ્થાની વિવિધ સમસ્યાઓ ઊભી થઈ અને પેરિશ ચર્ચો ઘણો સમય સુધી બંધ રહ્યા. એકવાર મલંકરા ચર્ચ અસ્તિત્વમાં હોય, તો તે એવી જ રીતે રહેવું જોઈએ. કોઈપણ જૂથ અથવા પંથ ચર્ચને કબજે લઈ તેના સંચાલન માટે અલગ જૂથ બનાવી શકતું નથી, કારણ કે તે વાસ્તવમાં તેની મિલ્કતો અને ચર્ચ પર જ ગેરકાયદેસર કબજો જમાવવાના સમાન થશે. જ્યારે ચર્ચની રચના થઈ ચૂકી છે અને તે લાભાર્થીઓના હિત માટે છે, ત્યારે અમારા મતે, લાભાર્થીઓને બહુમતીના આધાર પર પણ તેની મિલ્કત અથવા સંચાલન પર ગેરકાયદેસર કબજો જમાવવાનો અધિકાર ખુલ્લો નથી.

૧૪૨. શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે ત્યારબાદ દલીલ કરી કે સમુદાયમ પ્રકરણનો વર્તમાન કાર્યવાહી સાથે કોઈ સંબંધ નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે સમુદાયમ દાવો મલંકરા ચર્ચની સામાન્ય ટ્રસ્ટ મિલ્કત અંગે હતો. આ બાબતમાં કોઈ શંકા નથી કે સમુદાયમ દાવામાંનો વિવાદ સમુદાયની મિલ્કત સંબંધિત હતો, પરંતુ પરસ્પર વિરુદ્ધ દાવાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, જે વિવિધ મુદ્દાઓ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા, તેમની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને જણાવેલ વિવાદનો નિર્ણય કરવા માટે તેના અંગે નિષ્કર્ષો નોંધવામાં આવ્યા હતા, અને તે બંધનકારક છે કારણ

કે તે દાવો પ્રતિનિધિ દાવો હતો. તેથી, દાવામાં જે મુદ્દાઓનો નિર્ણય થઈ ગયો છે, તેઓને ફરીથી ખોલી શકાય નહીં, જેમાં ૧૯૩૪ના બંધારણના સ્વીકાર, તેની માન્યતા અને તેની બંધનકારક સ્વરૂપતા અંગેનો પ્રશ્ન પણ સમાવેશ થાય છે. ૧૯૩૪ના બંધારણની લાગુ પડતાશ અને કાયદેસરતા સમુદાયમ દાવામાં પ્રશ્નાર્થ કરવામાં આવી હતી. ૧૯૩૪નું બંધારણ રચાતા પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતા દૂર કરવામાં આવી છે એવો એક આધાર ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. આ સર્વોચ્ચ અદાલતે ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં સમુદાયમના ચુકાદાનું અર્થઘટન કર્યું હતું અને તેનાથી ભિન્ન મત લેવાની કોઈ અવકાશ નથી.

શ્રી કે. પરાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે આગ્રહપૂર્વક રજૂ કર્યું કે વડી અદાલતે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો કેમ ભૂલભર્યો હતો તે અંગે કોઈ કારણ દર્શાવ્યું નથી. અમે ચુકાદો વાંચ્યો છે અને સમગ્ર કેસનું પરીક્ષણ કર્યું છે. અમારા મત અનુસાર, કેસમાં રજૂ થયેલા તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં વડી અદાલતે માગવામાં આવેલી ઘોષણા યોગ્ય રીતે મંજૂર કરી છે. પેરિશ ચર્ચો ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા સંચાલિત થાય છે એવી આપવામાં આવેલી ઘોષણા ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે.

૧૪૩. એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે, કેથોલિકોસે પેટ્રિયાર્કની સર્વોચ્ચતાનો ત્યાગ કર્યો હોવાથી, તેઓ સ્વચ્છ હાથે અદાલતમાં આવ્યા નથી. મોહમ્મદિયા કોઓપરેટિવ બિલ્ડિંગ સોસાયટી લિ. વિ. લક્ષ્મી શ્રીનિવાસન કોઓપરેટિવ બિલ્ડિંગ સોસાયટી લિ. (૨૦૦૮) ૭ એસ.સી.સી. ૩૧૦ પર આધાર રાખીને, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે વિશિષ્ટ પાલન માટેના દાવામાં વિવેકાધીન રાહત એવા વાદીને આપી શકાય નહીં, જે ગંદા હાથે અદાલતમાં આવ્યો હોય. અમે નિષ્કર્ષે આવીએ છીએ કે, વર્તમાન બાબતમાં ચર્ચોમાં અવ્યવસ્થા માટે કેથોલિકોસ પક્ષકાર કરતાં પેટ્રિયાર્ક પક્ષકાર વધુ દોષારોપણને પાત્ર છે. તેઓએ ૧૯૯૫ના ચુકાદા અને અન્ય નિર્ણયોનું પાલન કરવું જોઈએ હતું. તે તેમણે કર્યું નથી અને તેમની પોતાની વ્યવસ્થાપન પદ્ધતિ ઉપર આગ્રહ રાખ્યો છે, જે અનુમત્ય નથી.

**વિષયમાં : ઉડામપડી – બંધનકારક સ્વભાવની અમલયોગ્યતા અને ૨૦૦૨નું
બંધારણ :**

૧૪૪. મનનથુર ચર્ચ બાબતમાં, શ્રી મોહન પારાસરણ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે દલીલ કરી હતી કે ચર્ચ પાસે ૧૮૯૦ના ઉદંપડીના સ્વરૂપમાં પોતાનું બંધારણ છે અને તે નોંધાયેલ દસ્તાવેજ હતું. વડી અદાલતે નિષ્કર્ષ આપ્યો છે કે હકીકતમાં ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા થતું રહ્યું હતું. ૧૯૩૪નું બંધારણ મલંકરા ચર્ચ હેઠળની પેરિશ ચર્ચો પર લાગુ પડે છે. ઉદંપડી પ્રબળ રહેશે એવી રજૂઆત ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૧૩૨માં કરાયેલ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં સ્વીકારી શકાય તેમ નથી, કારણ કે તે મુજબ આ બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત ન હોય તેવા તમામ કરારો અમલહીન અને રદબાતલ ગણવામાં આવે છે, અને તેમજ ૧૯૫૮ના સમુદાયમ બાબતમાં થયેલા નિષ્કર્ષને ધ્યાનમાં લેતાં પણ, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે બંધારણ માન્ય રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું અને તે લાગુ પડે છે. ઉદંપડીના બહાને આ પ્રશ્નને ફરીથી ઉઠાવી અને પુનઃખોલી શકાય નહીં. આવી પેરિશ ચર્ચોના સંચાલન માટે ઉદંપડી અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતી નથી. ઉદંપડી એવો દસ્તાવેજ નથી જેના દ્વારા ચર્ચની સ્થાપના થઈ હોય. તે માત્ર તેના સંચાલન સંબંધિત છે. મલંકરાની બધી ચર્ચો માટે સ્વીકારવામાં આવેલ અને અમલક્ષેત્રમાં રહેલ બંધારણ કરતાં ઉદંપડી પ્રબળ રહી શકે નહીં. ઉદંપડીનું નોંધણીકરણ તેને બંધારણ કરતાં ઉચ્ચ સ્થાન આપી શકતું નથી અને અગાઉના નિર્ણયો [http://www.malankaralibrary.org](#) આ અદાલતે જે રીતે નિષ્કર્ષ આપ્યો છે તે મુજબ પાછળનું જ પ્રબળ રહેશે. આ નિષ્કર્ષ બાધ્યકારક, અંતિમ અને માનનીય છે. અન્યથા પણ, અમારા મત મુજબ, ઉદંપડી અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતી નથી.

૧૪૫. શ્રી મોહન પારાસરન, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે, માનવ અધિકારોની સર્વવ્યાપી ઘોષણાનો પણ આધાર લીધો છે, જે સંઘની રચના કરવાનો અધિકાર માન્ય રાખે છે,

અને આગળ એ પણ જણાવે છે કે કોઈપણ વ્યક્તિને કોઈ સંઘનો ભાગ બનવા માટે બળજબરી કરી શકાય નહીં. અનુચ્છેદ ૨૦ નીચે મુજબ ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે:

અનુચ્છેદ ૨૦.

૧ દરેક વ્યક્તિને શાંતિપૂર્ણ સભા અને સંગઠનના સ્વાતંત્ર્યનો અધિકાર છે.

૨ કોઈપણ વ્યક્તિને કોઈ સંસ્થાનો સભ્ય બનવા માટે બળજબરી કરી શકાશે નહીં."

(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

તેમની તરફથી રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(સી) હેઠળ સંઘ સ્થાપનો અધિકાર પોતાના સાથે નકારાત્મક અધિકાર પણ સમાવે છે, અર્થાત્ કોઈ સંઘનો ભાગ ન બનવાનો અધિકાર, જેનો અનુમાન બિજો એમેન્યુઅલ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્ય (૧૯૮૬) ૩ એસ.સી.સી. ૬૧૫ ના અનુચ્છેદ ૧૪-૧૫ માં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતમાંથી થઈ શકે છે, જે નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

૧૪. આ હકીકતથી અલગ કે પરિપત્રોને તેમના પાછળ કોઈ કાનૂની માન્યતા નથી, એ અર્થમાં કે તેઓ કોઈપણ કાયદાની સત્તા હેઠળ જારી કરવામાં આવ્યા નથી, અમે એ પણ નોંધીએ છીએ કે પરિપત્રો દરેક અને દરેક વિદ્યાર્થીને ગાનમાં જોડાવા માટે બાધ્ય કરતા નથી, ભલે તેને પોતાની ધાર્મિક શ્રદ્ધા આધારિત કોઈ અંતઃકરણજન્ય વાંધો હોય, તેમજ ગાનમાં ન જોડાવા બાબતે કોઈ દંડ પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો નથી. બીજી તરફ, પરિપત્રોમાંનો એક (પ્રથમ પરિપત્ર) ધાર્મિક સહિષ્ણુતાના મહત્વ પર સંપૂર્ણપણે યોગ્ય રીતે ભાર મૂકે છે. તેમાં એવું કહેવાયું છે કે, "બધા ધર્મોને સમાન રીતે માન આપવામાં આવવું જોઈએ."

૧૫. જો આ બે પરિપત્રોનું એવું અર્થઘટન કરવાનું હોય કે તેમના વાસ્તવિક, અંતઃકરણપૂર્વકના ધાર્મિક વાંધા હોવા છતાં દરેક અને પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીને

રાષ્ટ્રગાનના ગાનમાં જોડાવા માટે બલજબરી કરવામાં આવે, તો આવી બલજબરી સ્પષ્ટપણે અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(એ) અને અનુચ્છેદ ૨૫(૧) દ્વારા બાંહેધરી આપવામાં આવેલા અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરશે.

તેમણે ચીઅલ વિ. એપેક્સ (૧૯૮૩) ૧ ઓલ ઈ.આર. ૧૧૩૦; શ્રીમતી દમયંતી નારંગા વિ. ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય (૧૯૭૧) ૧ એસ.સી.સી. ૬૭૮; ઓ.કે. ઘોષ વિ. ઈ.એક્સ. જોસેફ (૧૯૬૩) સપ્લિ. ૧ એસ.સી.આર. ૭૮૯; સુર્યપાલસિંહ વિ. યુ.પી. ગવર્નમેન્ટ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૧ ઓલ ૬૭૪; અને સીતારામાચાર્ય વિ. સિનિયર ડેપ્યુટી ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ સ્કૂલ્સ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ એ.પી. ૭૮નો પણ આધાર લીધો હતો. તેમણે દલીલ કરી હતી કે ૧૯૯૫નો ચુકાદો એવો વાંચી શકાય નહીં કે જાણે અપીલકર્તા ચર્ચ માલંકરા એસોસિયેશન છોડી શકતું નથી, કારણ કે તેવું માનવાથી આ મામલામાં હિતગ્રાહી એવા પરિષદજનોના બહુમતિના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન થશે, જે પેટ્રિયાર્ક ગૂટ સાથે સંબંધિત છે.

૧૪૬. શ્રી મોહન પારાસરન, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા રજૂ કરાયેલ દલીલો અમે વિવિધ કારણોસર સ્વીકારી શકતા નથી. પ્રથમ, માનવ અધિકારોની સર્વજનીન ઘોષણાના અનુચ્છેદ ૨૦ હેઠળનો અધિકાર કોઈ નકારી શકે તેમ નથી. અમારી દષ્ટિએ, કોઈ વ્યક્તિને કોઈ સંઘનો સભ્ય બનવા માટે બળજબરી કરી શકાતી નથી એવી બાબતમાં વિદ્વાન વકીલ સાચા છે. કોઈ પણ પેરિશનરને માલંકરા ચર્ચ અથવા પેરિશ ચર્ચનો ભાગ બનવા માટે કોઈ બળજબરી નથી. કોઈ સંઘનો ભાગ ન બનવાનો નિરંકુશ સ્વૈચ્છિક નિર્ણય લેવાઈ શકે છે, પરંતુ આ પ્રકરણમાં પ્રશ્ન એ છે કે શું કોઈ વ્યક્તિ એ જ સંઘની અંદર બીજો સંઘ રચી શકે અને એ જ ચર્ચના સંચાલનની સમાનાંતર પ્રણાલી ચલાવી શકે, જે માન્ય નથી. ચર્ચ છોડવાનો અધિકાર નકારવામાં આવ્યો હોય એવો પ્રશ્ન નથી, પરંતુ પ્રશ્ન એ છે કે શું વર્તમાન માલંકરા ચર્ચને ૧૯૩૪ના બંધારણ સિવાય અન્ય રીતે નિયમિત કરી શકાય. જો પેટ્રિયાર્કના કોઈક જૂથનો પ્રયાસ ૧૯૩૪ના બંધારણને અવગણીને નવા વિકાર,

પાદરી વગેરેની નિમણૂક કરવા માટે ૨૦૦૨નું નવું બંધારણ ઘડવાનો અને એ જ માલંકરા ચર્ચના નામે નવો ચર્ચ રચવાનો હોય, તો તે માન્ય નથી. માલંકરા ચર્ચ, તેની મિલ્કતો અને અન્ય બાબતોનું શાસન ૧૯૩૪ના બંધારણ દ્વારા જ થવાનું છે અને પેરિશનરોની બહુમતીને પણ ચર્ચને જ છીનવી લેવાનો અને ગેરકાયદેસર રીતે કબજે કરવાનો અથવા ૧૯૩૪ના બંધારણના વિરુદ્ધ નવી સંચાલન-પ્રણાલી ઊભી કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. માલંકરા ચર્ચ તરીકે એક ટ્રસ્ટની રચના કરવામાં આવી હતી, અને તે સર્વોચ્ચ છે, કારણ કે એકવાર ટ્રસ્ટ તો હંમેશા ટ્રસ્ટ જ રહે છે.

૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ, આ સ્પષ્ટ થાય છે કે વ્યક્તિગત પેરિશનરો ચર્ચ છોડી જવાનું પસંદ કરી શકે છે, પરંતુ ચર્ચની શ્રેણીબદ્ધ સત્તા મંડળીની મંજૂરી વિના, પેરિશ એસેમ્બલીમાં પેરિશનરોની બહુમતી દ્વારા પણ પોતાની રીતે જંગમ અથવા અચલ મિલ્કતોને ૧૯૩૪ના બંધારણના કાર્યક્ષેત્ર બહાર લઈ જવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

૧૪૭. ઉપરોક્ત પાસાંનો નિવેડો કરવા માટે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં કરાયેલ વિવિધ જોગવાઈઓનું અવલોકન કરવું આવશ્યક છે. ભાગ ૧ માં ઘોષણા સમાયેલ છે. કલમ ૧, ૨, ૩ અને ૫ નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

"૧ . મલનકારા ચર્ચ એ ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચનો એક વિભાગ છે. ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચના પ્રમુખ એ એન્ટિયોકના પેટ્રીઆર્ક છે.

૨. મલંકરા ચર્ચની સ્થાપના સેન્ટ થોમસ અપોસ્ટલ દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તે પૂર્વની ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચમાં સમાવિષ્ટ છે અને પૂર્વની ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચના પ્રાઈમેટ કેથોલિકોસ છે.

૩. મલંકરા ચર્ચનું પ્રાચીન અને વાસ્તવિક નામ મલંકરા ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચ છે, જો કે ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચને પણ જે તે જ

કારણોસર તે રીતે ઓળખવામાં આવી હોવાથી તેને ભૂલથી ‘ધ જેકોબાઈટ ચર્ચ’ પણ કહેવાય છે.

૫ આ ચર્ચનો મંજૂર થયેલો કેનોન બાર હેબ્રેઉસ દ્વારા લખાયેલ હુદાયા કેનોન છે (એજ કેનોન પુસ્તક જે સન ૧૮૯૮માં પેરિસમાં છપાયું હતું.)"

૧૪૮. કલમ ૬ મુજબ, દરેક પેરિશ ચર્ચ માટે એક પેરિશ એસેમ્બલી હશે અને એક પેરિશ રજિસ્ટર રહેશે. દરેક સભ્યની એન્ટ્રી પેરિશ રજિસ્ટરમાં કરવામાં આવશે. કલમ ૯માં જોગવાઈ મુજબ પેરિશ ચર્ચનો કાયમી સભ્ય અથવા કામચલાઉ સભ્ય બનવું ખુલ્લું છે. કલમ ૧૨માં જોગવાઈ મુજબ વિકારે પેરિશ એસેમ્બલીની બેઠક બોલાવવાની રહેશે. કલમ ૧૩ મુજબ, પેરિશ એસેમ્બલી વર્ષમાં ઓછામાં ઓછું બે વખત મળશે. કલમ ૧૫ મુજબ વિકર પ્રમુખ રહેશે. કલમ ૧૬ મુજબ પેરિશ એસેમ્બલી માટે એક સચિવ રહેશે. કલમ ૧૭ પેરિશ એસેમ્બલીના કર્તવ્યોની જોગવાઈ કરે છે, જેમાં કૈસ્થાની (લે સ્વ્યૂર્ડ), સચિવ અને મેનેજિંગ કમિટીના સભ્યોની ચૂંટણીનો સમાવેશ થશે; અને કલમ ૧૮ મુજબ વિકર પેરિશ એસેમ્બલીના નિર્ણયો ડાયોસેસન મેટ્રોપોલિટનને મોકલશે. કલમ ૧૯ હેઠળ પેરિશ એસેમ્બલીના નિર્ણય વિરુદ્ધ ડાયોસેસન મેટ્રોપોલિટન સમક્ષ અપીલ થાય છે.

૧૯૩૪ ના બંધારણની કલમ ૨૨ નાણાંના વહેંચણી વિષે વ્યવસ્થા કરે છે. તે નીચે મુજબ ઉદ્ઘટ કરવામાં આવે છે:

"૨૨. નીચે અહીં કલમ ૧૨૨ માં ઉલ્લેખિત ભાગ અલગ રાખ્યા પછી, બાકી રહેલી રકમ નીચે જણાવેલ મુદ્દાઓ પર, નીચે દર્શાવેલ અગ્રતા ક્રમમાં ખર્ચવામાં આવશે અને તે પછી પણ જે કંઈ બેલેન્સ બાકી રહે તે જ પેરિશ તથા સામાન્ય રીતે ચર્ચની અન્ય જરૂરિયાતો માટે ખર્ચા શકાશે:—

(એ) ચર્ચની પવિત્ર કુર્બાના, તહેવારો તથા અન્ય ધાર્મિક સેવાકાર્યો સંબંધિત દૈનિક ખર્ચ.

(બી) પેરિશ ચર્ચ તથા અન્ય પેરિશ મકાનોના જાળવણી અને ઉપકીપ સંબંધિત ખર્ચ.

(સી) વિકરના, અન્ય પાદરીઓના, સેક્સ્ટન વગેરેના વેતન;

(ડી) ચર્ચ સેન્ટર અને ડાયોસીસન સેન્ટરને બાકી ચૂકવણીઓ.

(ઈ) પેરિશ ચર્ચ દ્વારા સંચાલિત શાળાઓ, પરોપકારી હોસ્પિટલઓ, અનાથાશ્રમો, રવિવારની શાળાઓ, પ્રાર્થના સભાઓ, ગોસ્પેલ કાર્ય અને તે સમાન પ્રવૃત્તિઓ માટેના ખર્ચ.

કલમ ૧૨૨. ચર્ચની વાર્ષિક કુલ આવકમાંથી, જેમાં તેની મિલ્કતોનો સમાવેશ થાય છે, પ્રથમ રૂ. ૫૦૦/- માટે ૧૦%; ત્યારબાદ બાકી રહેલા રૂ. ૫૦૦/- થી રૂ. ૧૫૦૦/- સુધી માટે ૫%; અને રૂ. ૧૫૦૦/-થી વધુની રકમ માટે ૨.૫% દર વર્ષે મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને મોકલવામાં આવશે. જો ઉપર જણાવ્યા મુજબ કોઈ ચર્ચનો ટકા રૂ. ૧૦/- કરતાં ઓછો થાય, તો આ મુદ્દા હેઠળ તે ચર્ચમાંથી મલંકરા મેટ્રોપોલિટનને રૂ. ૧૦/- કરતાં ઓછી નહીં એવી રકમ મોકલવામાં આવશે."

૧૪૯. કલમ ૨૩ પરિષ ચર્ચની અચલ સંપત્તિના અધિગ્રહણ અથવા વેચાણ અથવા તેવી અચલ સંપત્તિ પર કોઈપણ ભારણની રચના સાથે સંબંધિત છે, જેના અંગેનો નિર્ણય ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનની પૂર્વ લેખિત સંમતિથી પરિષ એસેમ્બલી દ્વારા લેવામાં આવશે અને તેનો અમલ વિકર તથા કૈસ્થાની દ્વારા કરવામાં આવશે. કલમ ૨૩ નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

૨૩. પેરિશ ચર્ચ માટે કોઈપણ સ્થાવર મિલકતનું અધિગ્રહણ અથવા પેરિશ ચર્ચની સ્થાવર મિલકતનું વેચાણ અથવા તેના ઉપર કોઈપણ ભારસ્વરૂપ હક્કની રચના, પેરિશ એસેમ્બલી દ્વારા લેવાયેલા નિર્ણય અને ડાયોસીસન

મેટ્રોપોલિટનની લેખિત સંમતિના અનુસંધાને કરવામાં આવશે અને તેનો અમલ વિકાર અને કૈસ્થાની (લે - સ્ટીવર્ડ) દ્વારા કરવામાં આવશે.

દરેક પેરિશ એસેમ્બલી માટે કલમ ૨૪ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તેમ પેરિશ મેનેજિંગ કમિટી હોવી આવશ્યક છે. તેની સભ્યતા અંગે કલમ ૨૫ માં વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે. વિકર અને સચિવ તેના સભ્યો છે. કલમ ૨૬ મુજબ વિકર પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીના પ્રમુખ રહેશે. વિકર કૈસ્થાની, સચિવ અને પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીના અન્ય સભ્યોની ચૂંટણી અંગે ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનને અહેવાલ આપશે. કલમ ૨૮ માં વિકર દ્વારા પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીની બેઠક બોલાવવાના વિષયનો ઉલ્લેખ છે. કલમ ૩૧ મુજબ પેરિશ મેનેજિંગ કમિટી વાર્ષિક અંદાજપત્ર તૈયાર કરશે. કૈસ્થાની (લે-સ્ટ્યુવર્ડ) પણ પેરિશ ચર્ચનો એક ભાગ છે અને કલમ ૩૩ માં જોગવાઈ મુજબ તેની પસંદગી પેરિશ એસેમ્બલી દ્વારા કરવામાં આવે છે. તે કલમ ૩૫ માં જોગવાઈ મુજબ યોગ્ય હિસાબો જાળવી રાખશે અને જ્યારે ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન ચર્ચમાં આવે ત્યારે તે હિસાબની પુસ્તકો પર ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનની સહી લેવડાવશે અને મુદ્રાંકિત કરાવશે. કલમ ૩૬ મુજબ પેરિશ એસેમ્બલીમાં મંજૂર થયેલા હિસાબોના સંક્ષિપ્ત નિવેદનની બે નકલો વિકરે તેની મંજૂરી માટે ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનને મોકલવાની રહેશે. કલમ ૩૭ મુજબ પેરિશ ચર્ચની જંગમ અને સ્થાયર મિલ્કતોની નોંધ એક નોંધપોથીમાં કરવામાં આવશે.

દરેક પેરિશ ચર્ચ માટે એક વિકાર હશે; અન્ય પાદરીઓ, જો હોય, તો કલમ ૩૮ મુજબ વિકારના સહાયક હશે. વિકાર તથા અન્ય પાદરીઓની નિમણૂક, દૂરકરણ અથવા બદલી ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા કલમ ૪૦ મુજબ કરવામાં આવશે.

વિકારે કલમ ૪૩ માં જોગવાઈ કરેલ મુજબ વિવિધ નોંધપોથીઓ જાળવવાની રહેશે.

૧૫૦. ૧૯૩૪ના બંધારણનો ભાગ ૩ ડાયોસીસ સંબંધિત છે. કલમ ૪૫માં જોગવાઈ કરેલ મુજબ એક ડાયોસીસન એસેમ્બલી રહેશે. તેની રચના કલમ ૪૬માં નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે, જે નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૪૬. ડાયોસીસન એસેમ્બલીના સભ્યો નીચે મુજબ રહેશે, એટલે કે

અ) દરેક પેરિશ ચર્ચમાંથી પેરિશ એસેમ્બલી દ્વારા ચૂંટવામાં આવેલ એક પાદરી, શરતે કે જો કોઈ પેરિશ ચર્ચમાં માત્ર એક જ પાદરી હોય, તો તે ચૂંટણીની જરૂરિયાત વિના તે પેરિશ ચર્ચનો પાદરી પ્રતિનિધિ રહેશે.

બ) પરિષદ સભામાં સભ્યોની સંખ્યાના આધારે, નીચે દર્શાવેલ રીત મુજબ પરિષદ સભા દ્વારા જે માત્ર પુરુષો ચૂંટવામાં આવે, તે ડાયોસીસન સભાના સભ્યો રહેશે.

૧. વધુમાં વધુ ૨૦૦ સભ્યો	– ૧ પ્રતિનિધિ
૨. ૨૦૧ થી ૫૦૦ સભ્યો	– ૨ પ્રતિનિધિઓ
૩. ૫૦૧ થી ૧૦૦૦ સભ્યો સુધી	– ૩ પ્રતિનિધિઓ
૪. ૧૦૦૧ થી ૧૫૦૦ સભ્યો સુધી	– ૪ પ્રતિનિધિઓ
૫. ૧૫૦૧ થી ૨૦૦૦ સભ્યો	– ૫ પ્રતિનિધિઓ

સભ્યો	
૬. ૨૦૦૧ થી ૨૫૦૦ સભ્યો	– ૬ પ્રતિનિધિઓ
૭. ૨૫૦૧ થી ૩૦૦૦ સભ્યો સુધી	– ૭ પ્રતિનિધિઓ
૮. ૩૦૦૧ થી ૩૫૦૦ સભ્યો સુધી	– ૮ પ્રતિનિધિઓ
૯. ૩૫૦૧ થી ૪૦૦૦ સભ્યો સુધી	– ૯ પ્રતિનિધિઓ
૧૦. ૪૦૦૦થી વધુ સભ્યો	– ૧૦ પ્રતિનિધિઓ

આ કલમમાં ‘સભ્યો’ શબ્દનો અર્થ ૧૯૩૪ના બંધારણની સુધારેલી કલમ (૭) માં કલ્પિત અને ઉલ્લેખિત સભ્યો એવો થાય છે.

(ક) જો કોઈપણ કારણસર કોઈ પેરિશમાંથી ડાયોસિસન એસેમ્બલીના સભ્યપદમાં ખાલી જગ્યા ઊભી થાય, તો તે એસેમ્બલી માત્ર બાકી રહેલા સમયગાળા માટે અન્ય વ્યક્તિની પસંદગી કરશે અને તેવી પસંદગીની જાણ ડાયોસિસન મેટ્રોપોલિટનને લેખિતમાં કરવામાં આવશે."

કલમ ૪૬માં ૧૯૯૫ના ચુકાદા મુજબ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. કલમ ૪૭ મુજબ આવક અને ખર્ચના હિસાબોની તપાસ કરવા માટે ડાયોસીસન સચિવની ચૂંટણી અને હિસાબ તપાસકર્તાની નિમણૂક થવી આવશ્યક છે. કલમ ૫૧ હેઠળ સચિવે આવક અને ખર્ચના સાચા હિસાબો જાળવવાના રહેશે. કલમ ૫૩માં

જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ડાયોસીસના નાણાં ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનના નામે જમા કરવાના રહેશે. કલમ ૫૪ અચલ મિલકતના સંપાદન અથવા તેના હસ્તાંતરણ અથવા કોઈપણ ભારસર્જન અંગે વ્યવહાર કરે છે. બંધારણની કલમ ૫૪ નીચે મુજબ ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે:

"૫૪. ડાયોસીસ માટે કોઈપણ અચલ મિલકતનું અધિગ્રહણ અથવા ડાયોસીસની કોઈપણ અચલ મિલકતનો નિકાલ અથવા તેના પર કોઈપણ ભારનું સર્જન, ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન અને ડાયોસીસન સચિવ દ્વારા સંયુક્ત રીતે અને તે બાબત અંગે ડાયોસીસન એસેમ્બલી દ્વારા કરવામાં આવેલા નિર્ણયના અનુસંધાને તથા માલંકરા મેટ્રોપોલિટનની લેખિત સંમતિથી કરવામાં આવશે.

દરેક ડાયોસીસ માટે ડાયોસીસ પરિષદ હશે. કલમ ૬૨ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તે મુજબ ડાયોસીસ મેટ્રોપોલિટનના નિર્ણયો સામે મલંકરા મેટ્રોપોલિટન સમક્ષ અપીલ થઈ શકશે. કલમ ૬૩ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તે મુજબ ડાયોસીસ મેટ્રોપોલિટન રહેશે. કલમ ૬૪ અનુસાર કેથોલિકોઝ, મલંકરા એસોસિયેશન મેનેજિંગ કમિટીની પરામર્શથી અને મલંકરા એપિસ્કોપલ સિનોડની ભલામણ મુજબ, મેટ્રોપોલિટનોને ડાયોસીસોની ફાળવણી કરશે, જે નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

૬૪. કેથોલિકોસ, માલંકરા એસોસિએશનની વ્યવસ્થાપન સમિતિ સાથે પરામર્શ કરીને અને માલંકરા એપિસ્કોપલ સિનોડની ભલામણ અનુસાર, મેટ્રોપોલિટનોને ડાયોસીસો ફાળવે છે.

કલમ ૬૫માં ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનની સત્તા તેમજ આસ્થા, વ્યવસ્થા અને શિસ્ત વગેરે સંબંધિત બાબતોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. તે જ નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે :

"૬૫. આસ્થા, વ્યવસ્થા અને શિસ્ત સંબંધિત બાબતો માલંકરા એપિસ્કોપલ સિનોડના નિર્ણયો અધિન રહી, ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનના નિયંત્રણ હેઠળ રહેશે

કલમ ૬૬ મુજબ, ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન, માલંકરા મેટ્રોપોલિટનની દેખરેખને આધીન રહીને વહીવટ ચાલુ રાખશે. તે જ નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

"૬૬. ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન, માલંકરા મેટ્રોપોલિટનના પર્યવેષનને આધીન રહી, તેમના પ્રભાર હેઠળના ડાયોસીસોના વહીવટનું સંચાલન કરશે.

કલમ ૬૭માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા પોતાની ડાયોસીસના ચર્ચોની મુલાકાત દરમિયાન થયેલ ખર્ચ એવો ચર્ચો દ્વારા વહન કરવામાં આવશે.

૧૫૧. બંધારણનો ભાગ ૪ મલંકરા આર્ચ-ડાયોસીસ સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૭૦ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તેમ, તેમાં "મલંકરા સીરિયન ખ્રિસ્તી એસોસિયેશન" નામની એક સંસ્થા હશે. કલમ ૭૧ પ્રતિનિધિ ક્ષમતા હેઠળની સભ્યતા અંગે પાંચ વર્ષની અવધિ માટે જોગવાઈ કરે છે. કલમ ૭૬ સમુદાયની જંગમ અને અચલ મિલ્કતોના રજિસ્ટરો સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૭૬ નીચે મુજબ ઉદ્ઘૂત કરવામાં આવે છે:

"૭૬. સમુદાયની ચલ અને અચલ મિલ્કતો માટે એક નોંધપોથી રહેશે અને તે સચિવ દ્વારા અદ્યતન રાખવામાં આવશે તથા દર વર્ષે માલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને સમિતિના બે સભ્યો દ્વારા તેની પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવશે.

દરેક મલંકરા સીરિયન ક્રિશ્ચિયન એસોસિએશન (મલંકરા એસોસિએશન) માટે, કલમ ૭૮માં જોગવાઈ કરાયેલ મુજબ એક વ્યવસ્થાપન સમિતિ રહેશે. કલમ ૮૦માં જોગવાઈ કરાયેલ મુજબ મલંકરા મેટ્રોપોલિટન વ્યવસ્થાપન સમિતિના પ્રમુખ રહેશે. કલમ ૮૩ મલંકરા ડાયોસીસની ભંડોળમાંથી થતા ખર્ચ સંબંધિત છે, જે નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૮૩. મલંકરા ડાયોસીસના નાણાંકીય ભંડોળમાંથી કોઈપણ ખર્ચ કરવામાં આવવાનો હોય, તો પ્રિલેટ્સ સિવાયના મલંકરા એપિસ્કોપલ સિનોડના બહુમતી સભ્યો અને મેનેજિંગ કમિટીના બહુમતી સભ્યો સહમત થવા જોઈએ.

મિલકતના અધિગ્રહણ વિષે કલમ ૮૫ માં વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે. તે નીચે મુજબ ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

૮૫. જો સમુદાય માટે કોઈ મિલકત ખરીદવાની હોય અથવા સમુદાયની કોઈ મિલકતનું હસ્તાંતરણ કરવાનું હોય અથવા તે જ મિલકત પર કોઈ જવાબદારી ઊભી કરવાની હોય, તો તે અંગેનો નિર્ણય મેનેજિંગ કમિટીના બહુમતી સભ્યો અને મલંકરા એપિસ્કોપલ સિનોડ દ્વારા કરવામાં આવશે અને તે માટેનું દસ્તાવેજ, જો મિલકત સંયુક્ત ટ્રસ્ટની મિલકતોની હોય, તો મલંકરા મેટ્રોપોલિટન અને સહયોગી ટ્રસ્ટીઓ દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવશે અને જો તે મલંકરા મેટ્રોપોલિટન ટ્રસ્ટની હોય, તો માત્ર મલંકરા મેટ્રોપોલિટન દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવશે.

૧૫૨. કલમ ૯૧ અનુસાર વટ્ટિપણમ (ટ્રસ્ટ ફંડ) અને કોટ્ટાયમ સિરિયન સેમિનરી માટે મલંકરા મેટ્રોપોલિટન સાથે સમુદાય ટ્રસ્ટીઓ રહેશે. તે નીચે મુજબ ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૯૧. મલંકારા મેટ્રોપોલિટન સાથે બે વ્યક્તિઓ રહેશે, જેમાં એક પાદરી અને એક ગૃહસ્થ હશે, જે વટ્ટિપણમ (ટ્રસ્ટ ફંડ) અને કોટ્ટાયમ સિરિયન સેમિનરી તથા તેમાંથી ઉપજેલી અથવા ઉપજવાની આવકના ટ્રસ્ટીઓ રહેશે.

કલમ ૯૨ મુજબ બાકીની સમુદાયની મિલકતો માટે મલંકારા મેટ્રોપોલિટન ટ્રસ્ટી રહેશે. તે નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૯૨. જો સમુદાયની બાકીની સંપત્તિઓ અન્ય વિશેષ જોગવાઈઓને આધીન ન હોય, તો મલંકારા મેટ્રોપોલિટન તે સંપત્તિઓ માટે ટ્રસ્ટી રહેશે.

મલંકારા આર્ચડાયોસિસ માટે મલંકારા મેટ્રોપોલિટન રહેશે, જેઓને મલંકારા ચર્ચના લૌકિક, ધાર્મિક સંસ્થાકીય અને આધ્યાત્મિક વહીવટ અંગે અધિકારક્ષેત્ર રહેશે. કલમ ૯૪ ની જોગવાઈ, જે મહત્વપૂર્ણ છે, ઉપર પુનરુત્પાદિત કરવામાં આવી છે.

કલમ ૯૫માં જોગવાઈ કરવામાં આવે છે કે, જો કોઈ ધર્મપ્રાંતમાં ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન ન હોય, તો એવો ધર્મપ્રાંત મલંકારા મેટ્રોપોલિટનના દિશાનિર્દેશન અને વહીવટ હેઠળ રહેશે. એસોસિએશન તે પદ માટે મલંકારા મેટ્રોપોલિટનની પસંદગી કરશે. ઉપર ઉદ્ઘૃત કરાયેલ કલમ ૯૮માં જે રીતે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તે મુજબ કેથોલિકોસ મલંકારા મેટ્રોપોલિટનનું પદ પણ ધારણ કરી શકે છે.

૧૫૩. બંધારણનો ભાગ ૫ કેથોલિકોસ સાથે સંબંધિત છે. ઉપર ઉતારેલ કલમો ૯૯ અને ૧૦૦ તેમનો સંબંધ ધરાવે છે.

કેથોલિકોસને પ્રિલેટ્સના અભિષેક કરવાની, એપિસ્કોપલ સિનોડ પર અધ્યક્ષતા કરવાની, સિનોડના પ્રતિનિધિ તરીકે વહીવટ ચલાવવાની અને પવિત્ર મોરોનનું અભિષેક કરવાની સત્તાઓ છે.

૧૫૪. "પેટ્રીઆર્ક" નો ઉલ્લેખ બંધારણના ભાગ ૬ માં કલમ ૧૦૧ હેઠળ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે મલંકરા ચર્ચ કેથોલિકોસના સહકારથી નિયમસંગત રીતે અભિષિક્ત કરાયેલા પેટ્રીઆર્કને માન્ય રાખશે.

૧૫૫. મલંકરા ચર્ચ માટે ભાગ ૭ માં સમાવિષ્ટ કલમ ૧૦૨ મુજબ એપિસ્કોપલ સિનોડ રહેશે. મલંકરા ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચના બધા પ્રિલેટ્સ સિનોડના સભ્યો રહેશે. કલમ ૧૦૪ મુજબ કેથોલિકોસ પ્રમુખ રહેશે. કલમ ૧૦૫ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તે મુજબ કેથોલિકોસ સિનોડ બોલાવશે અને તેની અધ્યક્ષતા કરશે. જો કેથોલિકોસ ન હોય, તો પરિષ્ઠ મેટ્રોપોલિટન સિનોડ બોલાવશે અને તેની અધ્યક્ષતા કરશે. કલમ ૧૦૭ મુજબ એપિસ્કોપલ સિનોડને આસ્થા, વ્યવસ્થા અને શિસ્ત સંબંધિત બાબતોનો નિર્ણય કરવાની સત્તા રહેશે. તે જ નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૧૦૭. એપિસ્કોપલ સિનોડને શ્રદ્ધા, વ્યવસ્થા અને અનુશાસન સંબંધિત બાબતોનો નિર્ણય કરવાની સત્તા રહેશે. જ્યારે સિનોડ આ હેતુ માટે બેઠક કરશે ત્યારે સિનોડ પરામર્શ માટે જરૂરી ગણાતા એવા વ્યક્તિઓની પસંદગી કરી શકશે." કોઈને પણ ચર્ચની શ્રદ્ધામાં ફેરફાર કરવાનો અધિકાર રહેશે નહીં. કલમ ૧૦૮ નીચે મુજબ ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૧૦૮. કોઈપણ વ્યક્તિને ચર્ચના વિશ્વાસમાં ફેરફાર કરવાનો અધિકાર રહેશે નહીં. પરંતુ વિશ્વાસ શું છે તે બાબતે કોઈ વિવાદ ઊભો થાય તો, ઉપરોક્ત એપિસ્કોપલ સિનોડ તે મુદ્દાનો નિર્ણય કરી શકશે અને તે અંગેનો અંતિમ નિર્ણય એક્ઝુમેનિકલ સિનોડમાં નિહિત રહેશે.

૧૫૬. અભિષેકનો વિષય ૧૯૩૪ના બંધારણના ભાગ ૮ માં આવરી લેવાયો છે. ડીકન અને પાદરીઓએ કલમ ૧૧૦ અને ૧૧૧ માં નિર્ધારિત મુજબ અભિષેક માટેની ઉપાધિ પરીક્ષા પાસ કરેલી હોવી જોઈએ. ઉચ્ચ પાદરીઓ બાબતે, કલમ ૧૧૨ માં જોગવાઈ કરેલ મુજબ, કેથોલિકોસ એપિસ્કોપલ સિનોડના સહકારથી મલંકરા ચર્ચ માટે આવશ્યક સંખ્યામાં બિશપો અને મેટ્રોપોલિટનોને અભિષિક્ત કરશે. કલમો ૧૧૦, ૧૧૧ અને ૧૧૨ નીચે મુજબ ઉદ્ઘૂત કરવામાં આવે છે:

"૧૧૦. દીક્ષા માટેનો ઉમેદવાર ઓછામાં ઓછું ડિગ્રી પરીક્ષા ઉત્તીર્ણ થયેલો હોવો જોઈએ.

૧૧૧. જેઓ અભિષિક્ત થવા ઇચ્છે છે તેઓ પેરિશ સભાની ભલામણ પર અથવા પોતાના તરફથી ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન સમક્ષ અરજી કરશે અને તેઓ, યોગ્ય તપાસ બાદ, જો કોઈ વાંધો ન અનુભવતા હોય તો, તેમને મલંકારા મેટ્રોપોલિટન પાસે મોકલશે અને તેઓ અનુકૂળતા મુજબ તેમને સમુદાયની ધર્મશાસ્ત્રીય સેમિનરીમાં મોકલશે અને જો જરૂરી ધાર્મિક અભ્યાસ પૂર્ણ થયા પછી સેમિનરીના પ્રિન્સિપાલ એ પ્રમાણિત કરે કે તેઓ અભિષેક માટે યોગ્ય છે, તો ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન અથવા મલંકારા મેટ્રોપોલિટન પોતાના વિવેકાધિકારે તેમનો અભિષેક કરશે. પરંતુ ધર્મશાસ્ત્રીય અભ્યાસના ત્રણ વર્ષ પછી જો પ્રિન્સિપાલ દ્વારા પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે, તો કોરોયા (રીડર) નો અભિષેક અપાઈ શકે છે. બી, ઉચ્ચ પૂજારીઓ (પ્રિલેટ્સ)

૧૧૨. કેથોલિકોસ એપિસ્કોપલ સિનોડના સહકારથી મલંકરા ચર્ચ માટે જરૂરી સંખ્યામાં બિશપો અને મેટ્રોપોલિટનોનું અભિષેક કરશે. બિશપ અથવા મેટ્રોપોલિટનના અભિષેકના પ્રસંગે એવો બિશપ અથવા મેટ્રોપોલિટ ધર્મવિશ્વાસ અને આજ્ઞાપાલન અંગેનું નિવેદન (સલમૂસા) સિનોડના પ્રમુખ

કેથોલિકોસ સમક્ષ રજૂ કરશે. કેથોલિકોસ આ રીતે અભિષિક્ત કરવામાં આવેલ પ્રિલેટને અભિષેકનું પ્રમાણપત્ર (સ્થાઠિકોન) આપશે."

૧૫૭. જો કોઈ વ્યક્તિને કેથોલિકોસ તરીકે અભિષિક્ત કરવાનું હોય, તો એસોસિયેશન તેને તે પદ માટે ચૂંટશે. સિનોડ તે વ્યક્તિને કેથોલિકોસ તરીકે અભિષિક્ત કરશે અને જ્યારે કેથોલિકોસનું અભિષેક કરવાનું હોય ત્યારે પેટ્રિયાર્કને આમંત્રણ આપવામાં આવશે અને જો પેટ્રિયાર્ક ઉપસ્થિત થાય, તો તે સિનોડના સહકારથી કેથોલિકોસનું અભિષેક કરશે. કલમ ૧૧૪ નીચે મુજબ ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે :

"૧૧૪. જો કોઈ વ્યક્તિને કેથોલિકોસ તરીકે અભિષિક્ત કરવાનું હોય, તો તેને તે પદ માટે એસોસિયેશન દ્વારા ચૂંટવામાં આવશે. જો આવી ચૂંટણી એપિસ્કોપલ સિનોડ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવે, તો સિનોડ તે વ્યક્તિને કેથોલિકોસ તરીકે અભિષિક્ત કરશે. જો મલાંકરા ચર્ચ દ્વારા માન્ય પેટ્રિયાર્ક હોય, તો કેથોલિકોસનું અભિષેક કરવામાં આવે ત્યારે પેટ્રિયાર્કને આમંત્રિત કરવામાં આવશે અને જો પેટ્રિયાર્ક આવે, તો તે સિનોડના પ્રમુખ તરીકે સિનોડના સહકારથી કેથોલિકોસને અભિષિક્ત કરશે.

જો કેથોલિકોસની અભિષેકવિધિ કરવી આવશ્યક હોય, તો પેટ્રિયાર્કને આમંત્રણ મોકલવાનું રહેશે. જો તે હાજર રહે, તો તે સિનોડના અધ્યક્ષ તરીકે સિનોડના સહકારથી કેથોલિકોસની અભિષેકવિધિ કરશે; અન્યથા સિનોડ કેથોલિકોસની અભિષેકવિધિ કરશે.

૧૫૮. ફરિયાદો અને નિર્ણયોનું નિરાકરણ ભાગ ૯ માં કરવામાં આવેલું છે, જેના સાથે આપણો ખાસ સંબંધિત પ્રશ્ન નથી. 'આવક' વિષયનું વ્યવસ્થાપન સંવિધાનના ભાગ ૧૦ માં કરવામાં આવેલું છે. કલમ ૧૨૨ અને ૧૨૩ સંબંધિત છે અને તે નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

"૧૨૨. કોઈ ચર્ચની મિલકતોમાંથી થતી આવક સહિત તેની વાર્ષિક કુલ આવકમાંથી પ્રથમ રૂપિયા ૫૦૦/- પર ૧૦%; અને બાકી રહેલા રૂપિયા ૫૦૦/- થી રૂપિયા ૧૫૦૦/- સુધી માટે ૫% તથા રૂપિયા ૧૫૦૦/-થી ઉપરની રકમ માટે ૨ ½% દર વર્ષે માલંકરા મેટ્રોપોલિટનને મોકલવામાં આવશે. જો ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ કોઈ ચર્ચનો ટકાવારી હિસ્સો રૂપિયા ૧૦/- કરતાં ઓછો હોય, તો આ મથાળા હેઠળ તે ચર્ચમાંથી માલંકરા મેટ્રોપોલિટનને રૂપિયા ૧૦/-થી ઓછા ન હોય એટલી રકમ મોકલવામાં આવશે.

૧૨૩. માલંકરા મેટ્રોપોલિટન ઉપર મુજબ પ્રાપ્ત થયેલી આવકનું વિતરણ દસમાંથી ૪ ના દરે ડાયોસીસન બિશપને, ૨ ડાયોસીસન ફંડને, ૧ માલંકરા મેટ્રોપોલિટનને અને ૩ માલંકરા ડાયોસીસન ફંડને ફાળવશે."

૧૫૯. મઠોનો ઉલ્લેખ ભાગ ૧૧ માં કલમો ૧૨૪ અને ૧૨૫ હેઠળ કરવામાં આવ્યો છે. સંબંધિત જોગવાઈઓ નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

"૧૨૪. મઠો અથવા સમાન સંસ્થાઓની સ્થાપના માત્ર એપિસ્કોપલ સિનોડની મંજૂરીથી જ કરવામાં આવશે અને આવી બધી સંસ્થાઓ એપિસ્કોપલ સિનોડની સત્તાને આધીન રહેશે.

૧૨૫. ઉપરોક્ત કોઈપણ સંસ્થાના કોઈ એક અથવા તમામ સભ્યો જો આ ચર્ચ છોડી બીજી કોઈ ચર્ચમાં જાય, તો તેવા સભ્યોના સંસ્થાઓમાં કે અન્ય સંપત્તિઓ પરના તમામ હકો તે જ ક્ષણે લુપ્ત થઈ જશે અને સંસ્થાઓ તથા તેમની સંપત્તિઓ સદાકાળ માટે આ ચર્ચની માલિકીમાં જ રહેશે."

૧૬૦. નિયમ સમિતિનો ઉદ્દેશ ભાગ ૧૨ માં કલમ ૧૨૬ અને ૧૨૭ હેઠળ કરવામાં આવ્યો છે. કલમ ૧૨૮ મુજબ પેરિશ એસેમ્બલી, પેરિશ મેનેજિંગ કમિટી, ડાયોસિસન એસેમ્બલી, ડાયોસિસન કાઉન્સિલ અથવા એસોસિએશન મેનેજિંગ કમિટી ને આસ્થા, વ્યવસ્થા અથવા શિસ્ત સંબંધિત કોઈપણ ઠરાવ પસાર કરવાનો અધિકાર રહેશે નહીં. કલમ ૧૨૮ નીચે મુજબ ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે:

"૧૨૮. પેરિશ સભા, પેરિશ વ્યવસ્થાપન સમિતિ, ડાયોસિસન સભા, ડાયોસિસન કાઉન્સિલ, માલંકરા એસોસિએશન અથવા એસોસિએશન વ્યવસ્થાપન સમિતિને શ્રદ્ધા, વ્યવસ્થા અથવા શિસ્ત સંબંધિત કોઈપણ ઠરાવ પસાર કરવાની કોઈ સત્તા રહેશે નહીં.

૧૬૧. પેરિશ એસેમ્બલી બંધારણમાં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંતો સાથે અસંગત ન હોય તેવા ઉપનિયમો પસાર કરી શકે છે. ડાયોસીઝન એસેમ્બલી અથવા ડાયોસીઝન કાઉન્સિલ પણ કલમ ૧૨૯ માં જોગવાઈ મુજબ વિચારણા માટે રૂલ કમિટી મારફતે મેનેજિંગ કમિટીને સૂચન કરી શકે છે અને પ્રસ્તુત કરી શકે છે, જે નીચે ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે:

"૧૨૯. આ બંધારણમાં સમાવાયેલા સિદ્ધાંતો સાથે અસંગત ન હોય એવા ઉપનિયમો પેરિશ સભા, ડાયોસિસન સભા અથવા ડાયોસિસન પેરિશ દ્વારા સમયાંતરે પસાર કરી શકાશે અને નિયમ સમિતિ મારફતે વ્યવસ્થાપન

સમિતિને સુપરત કરવામાં આવશે તથા વ્યવસ્થાપન સમિતિની મંજૂરીથી અમલમાં મૂકવામાં આવશે.

૧૬૨. બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત ન હોય તેવા બધા કરારો, હોદ્દાઓ અને પ્રથાઓને ભાગ ૧૩ ‘વિવિધ’માં સમાવિષ્ટ કલમ ૧૩૨માં જોગવાઈ કરેલ મુજબ અમલદીન બનાવવામાં આવ્યા છે અને રદ કરવામાં આવ્યા છે, અને તે જ નીચે પુનઃઉત્પન્ન કરવામાં આવે છે:

"૧૩૨. આ બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત ન હોય તેવા તમામ કરારો, હોદ્દાઓ અને પ્રથાઓ આથી અમલદીન બનાવવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.

૧૬૩. બંધારણની વિવિધ જોગવાઈઓથી સ્પષ્ટ થાય છે કે નિયંત્રણની એક શ્રેણીબદ્ધ વ્યવસ્થા અસ્તિત્વમાં છે અને પરિશ ચર્ચની મિલ્કતોનો અન્ય રીતે વ્યવહાર કરી શકાય તેમ નથી; ધારા ૨૩માં ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનની લેખિત સંમતિ અંગેની જોગવાઈઓ, તેમજ વહીવટની વિગતવાર પદ્ધતિ, વિકર અને કૈસ્થાનીની નિમણૂક, પરિશ એસેમ્બલી, તેમજ બંધારણની ધારા ૨૨માં જોગવાયેલ મુજબ નિશ્ચિત રકમો ખર્ચ કરવાની સત્તા, આ બાબતને સ્પષ્ટ કરે છે. હિસાબોની દેખરેખ ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન દ્વારા રાખવાની હોય છે અને તેના હસ્તાક્ષર પણ તેમના દ્વારા થવાના હોય છે. તે જ રીતે, ડાયોસીસ માટે કોઈપણ અચલ મિલ્કતનું સંપાદન મલંકરા મેટ્રોપોલિટનની લેખિત સંમતિથી જ થઈ શકે છે. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ચર્ચની મિલ્કતો અંગે પણ નિયંત્રણની શ્રેણીબદ્ધ વ્યવસ્થા જોગવાયેલ છે. સમુદાય ટ્રસ્ટીઓની જોગવાઈ પણ વહિપાણમ માટે કરવામાં આવી છે, જે ટ્રસ્ટ ફંડ છે. ધારા ૮૪ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનના સાંસારિક, ધાર્મિક-સંસ્થાકીય અને આધ્યાત્મિક નિયંત્રણ માટે જોગવાઈ કરે છે. કથોલિકોસ મલંકરા મેટ્રોપોલિટનનું પદ પણ ધારણ કરી શકે છે. એપિસ્કોપલ સિનોડને

કથોલિકોસને અભિષિક્ત કરવાની સત્તા છે. જેટલી સ્વાયત્તતા છે, તે બંધારણ હેઠળ ચર્ચોને ધારા રચમાં જોગવાયેલ આવશ્યક ખર્ચ માટે આપવામાં આવી છે; અન્યથા, ચર્ચનું સ્વરૂપ એપિસ્કોપલ છે અને એકવાર મિલ્કત મલંકરા ચર્ચમાં નિહિત થાય પછી તે તેમાં જ નિહિત રહે છે અને તેને દૂર કરી શકાતી નથી; અને જો આ કેસમાં ઉઠાવવામાં આવેલ મુજબ વિશ્વાસ વગેરે અંગે કોઈ વિવાદ હોય, તો તેનો નિર્ણય એપિસ્કોપલ સિનોડ દ્વારા કરવો પડે; અને જો કોઈ બાય-લોમાં ફેરફાર કરવો હોય, તો તેનો ઉપાય ધારા ૧૨૬, ૧૨૭ અને ૧૨૮ની જોગવાઈઓ હેઠળ ઉપલબ્ધ છે. પરિશનો કોઈ ગૂટ બંધારણના વિરુદ્ધ નિર્ણય લઈ શકતો નથી. બાય-લો બંધારણને અનુરૂપ હોવા જોઈએ. આવકનું વિતરણ ધારા ૧૨૦થી ૧૨૩ મુજબ કરવાનું રહેશે.

૧૬૪. બહુમતી દ્વારા નિર્ણય લઈ પરિશ એસેમ્બલી ૧૯૩૪ના બંધારણમાંથી બહાર નીકળવાનું પસંદ કરી શકે અને નવા નામ હેઠળ નવી ચર્ચની રચના કરી શકે, જેમ ૨૦૦૨માં કરવામાં આવ્યું હતું, તેવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી. અમારી દૃષ્ટિએ, બંધારણ આવી પ્રક્રિયાને પ્રતિબંધિત કરે છે. બંધારણને અનુરૂપ ન હોય તેવા બાય-લોઝ પણ ઘડી શકાતા નથી અને તે ધારા ૧૨૬, ૧૨૭ અને ૧૨૮ હેઠળ રૂલ કમિટી સમક્ષ મૂકવાના રહે છે. મલંકરા ચર્ચની વર્તમાન વ્યવસ્થામાં, મલંકરા ચર્ચનો ભાગરૂપ પરિશ ચર્ચને નવી ચર્ચની રચનાના બહાને ચર્ચમાં બહુમતી દ્વારા પણ કબજે કરી શકાય નહીં. આ સંદર્ભે શ્રી કે. વેણુગોપાલ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે દલીલ કરી છે કે કોઈપણ પરિશ ચર્ચમાં કોઈ નિશ્ચિત સમયે રહેલી વર્તમાન બહુમતીને, મૂળ ટ્રસ્ટનું પાલન કરનારાઓના હિતના ભોગે, ચર્ચની સંપત્તિ હડપ કરવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં.

૧૬૫. ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં બહુમતીના અભિપ્રાયે પરિશ ચર્ચોની ગેરહાજરીમાં સંપત્તિ અંગે ઘોષણા આપવાનો ઈનકાર કર્યો હતો. તેમ છતાં, એવું અવલોકન

કરવામાં આવ્યું હતું કે ૧૯૩૪નું બંધારણ, જ્યાં સુધી તે માટે જોગવાઈ કરે છે, ત્યાં સુધી પરિશ ચર્ચોના કારભારને શાસિત અને નિયમિત કરશે. આ અંગે વધુ કોઈ પ્રાર્થના કરવામાં આવી ન હોવાથી, એટલું નિર્ધારિત કરવું પૂરતું છે કે ૧૯૩૪નું બંધારણ, જ્યાં સુધી તે માટે જોગવાઈ કરે છે અને અમારી દ્વારા ચર્ચાયેલ છે, ત્યાં સુધી પરિશ ચર્ચોના કારભારને સમયિક બાબતો સંબંધે પણ શાસિત કરશે. ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં જે રીતે ઠરાવવામાં આવ્યું છે તે મુજબ, ૧૯૩૪ના બંધારણમાં જેટલી હદ સુધી ઘોષિત કરવામાં આવ્યું છે તેટલી હદ સુધી મલંકરા ચર્ચ એપિસ્કોપલ છે. ૧૯૩૪નું બંધારણ પરિશ મલંકરા ચર્ચોના કારભારને શાસિત કરે છે અને તે પ્રબળ રહેશે.

૧૬૬. અમારા મત મુજબ, અન્યથા પણ, મિલકત બહુમતી દ્વારા અથવા અન્ય કોઈ રીતે છીનવી લેવાઈ શકતી નથી અને લાભાર્થીઓના હિતાર્થે તે સમયાતીત કાળથી જેમ ટ્રસ્ટમાં રહી છે તેમ ટ્રસ્ટમાં જ રહેશે. તે લાભાર્થીઓના હિત માટે છે. કોઈપણ વ્યક્તિ બહુમતીના નિર્ણયથી માલિક બની શકતી નથી અથવા ચર્ચ પર જ બળજબરીપૂર્વક કબજો જમાવવાની પરવાનગી આપી શકાતી નથી. જે હેતુ માટે મલંકરા ચર્ચની રચના કરવામાં આવી છે, તે હેતુસર તે સતત ઉત્તરાધિકારમાં ચથાવત્ રહેવું આવશ્યક છે. વિદ્વાન વકીલે કેગડેલી વિ. એકમા ૩ ઈ.આર. ૫૬૧ માં આવેલ નિર્ણય પર નીચે મુજબ આધાર મૂક્યો છે:

"આ વિષય સંબંધિત ઇંગ્લેન્ડના કાયદાના સિદ્ધાંત અંગે, જો મિલકત એ, બી, સી વગેરે એવા વ્યક્તિઓ માટે, જે ધાર્મિક ઉપાસના માટે એક મંડળી રચે છે, ટ્રસ્ટરૂપે અપાઈ હોય; જો દસ્તાવેજમાં મતભેદજન્ય વિભાજનની સ્થિતિ માટે જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય, તો અદાલત તે મુજબ કાર્યવાહી કરે; પરંતુ જો દસ્તાવેજમાં એવી કોઈ જોગવાઈ ન હોય, અને મંડળીનું વિભાજન થઈ જાય, તો તેમને એવું ક્યાંય મળ્યું નથી કે ઇંગ્લેન્ડનો કાયદો કોઈ ધાર્મિક સંસ્થાનો ટ્રસ્ટ એવો અમલમાં મૂકે કે, જે લાભાર્થીઓએ મંડળી

મૂળરૂપે જે મતો અને સિદ્ધાંતો પર એકત્રિત થઈ હતી તે જ મતો અને સિદ્ધાંતોનું પાલન કર્યું હોય, તેમના દ્વારા તે પાલન કરવા બદલ તેમની મિલ્કત જમ થવાના ભોગે તે ટ્રસ્ટનો અમલ કરવામાં આવે. તેમને એવો કોઈ દાખલો મળ્યો નથી જે તેમને એવું કહેવાની સત્તા આપે કે અદાલત એવો ટ્રસ્ટ માન્ય રાખે, તેવા લોકોના હિત માટે નહિ જેઓ સંસ્થાના મૂળ સિદ્ધાંતોને અનુસરે છે, પરંતુ માત્ર બહુમતીના સંદર્ભે; અને તો વધુને વધુ નહિ, જ્યારે જેમણે પોતાના મતો બદલ્યા હોય તેઓ બહુમતીમાં હોવા બદલે, મૂળ યોગદાન આપનારાઓમાંથી દસમાં એક પણ ન બનતા હોય; અને આ જ અહીંનો સિદ્ધાંત હતો. તેમને એવો કોઈ દાખલો મળ્યો નથી જે તેમને એવું કહેવા સક્ષમ બનાવે કે મૂળ મતોને અનુસરનારાઓએ, આવી પરિસ્થિતિઓમાં, તે અનુસરણના કારણે પોતાના અધિકારો ગુમાવવા જોઈએ.

૧૬૭. એટોર્ની જનરલ વિ. પિયરસન (૧૮૧૭) ૩ મેર ૩૫૩ માં, લોર્ડ એલ્ડન એલ.સી. એ ફરીથી ઠરાવ્યું હતું કે "જ્યાં કોઈ મંડળી પોતાની વચ્ચે મતભેદવાળી બની જાય, ત્યાં અદાલતના નિર્ણય માટે માર્ગદર્શક તરીકે માત્ર મૂળ સંસ્થાનું સ્વરૂપ જ જોવું જોઈએ – અને અન્ય કોઈ માપદંડનો અવલંબ કરવો – જેમ કે તે સમયે અસ્તિત્વમાં રહેલી બહુમતીની સમજ અંગે – એ નવી સંસ્થા રચવા સમાન થશે, જે સંપૂર્ણપણે આ અદાલતની પહોંચની બહાર છે અને તેની ફરજો તથા સ્વભાવ સાથે અસંગત છે."

૧૬૮. જનરલ એસેમ્બલી ઓફ ધ ફ્રી ચર્ચ ઓફ સ્કોટલેન્ડ વિ. ઓપર્ટાઉન (૧૮૦૪) એસી ૫૧૫ માં, અર્લ ઓફ હેલ્સબરી, એલસી, એ ઉપર ઉલ્લેખિત ચુકાદાઓની ચર્ચા કર્યા પછી એવું ઠરાવ્યું હતું કે "નિર્ણય માટે આ રીતે પ્રતિપાદિત કરાયેલા સિદ્ધાંતોને ત્યારથી સતત માન્યતા આપવામાં આવી છે અને તેના અનુસાર કાર્યવાહી કરવામાં આવી છે, અને એવું જણાય છે કે એવું નિર્ધારિત કરી શકાય કે

વ્યક્તિઓની બહુમતીનો પ્રશ્ન આ પ્રશ્નને અસર કરી શકતો નથી, પરંતુ ટ્રસ્ટના મૂળ હેતુઓ જ માર્ગદર્શક હોવા જોઈએ."

શેરગિલ વિ. ખૈરા (૨૦૧૪) ૩ ઓલ ઇ.આર. ૨૪૩ (યુનાઇટેડ કિંગડમની સર્વોચ્ચ અદાલત), માં ઉપરોક્ત તમામ ચુકાદાઓનો અનુકૂળ સ્વીકાર સાથે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો અને અદાલતે તેના પર આધાર રાખ્યો હતો.

૧૬૯. ઉપરોક્તમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પેરિશ એસેમ્બલી બહુમતીના આધારે મિલકત છીનવી લઈ તેને અલગ અને ભિન્ન એવા એવા ચર્ચ તરફ વાળી શકતી નથી, જે ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ સંચાલિત મલંકરા ચર્ચ ન હોય, જોકે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં સુધારો કરવો ખુલ્લો છે. કારણ કે ચર્ચની સ્થાપનાના મૂળ દસ્તાવેજો રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યા નથી, તેથી પ્રતિસ્પર્ધી ગઠબંધનોના સ્પર્ધાત્મક દાવાઓ નક્કી કરવા માટે પ્રચલિત વપરાશ અને રૂઢિ પ્રાસંગિક બને છે. પિયરસન (ઉપરોક્ત) માં આ મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું:

પરંતુ આ મામલાને વિચારવાનો એક બીજો દષ્ટિકોણ પણ છે — અને તે આ છે — કે, જ્યાં ધાર્મિક ઉપાસનાના હેતુસર કોઈ સંસ્થા અસ્તિત્વમાં હોય, અને ટ્રસ્ટની ઘોષણા કરનારા દસ્તાવેજમાંથી ધાર્મિક ઉપાસનાનું કયું સ્વરૂપ અથવા પ્રકાર અભિપ્રેત હતો તે જાણી શકાય તેમ ન હોય, ત્યાં તે પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવા માટે અદાલતને, તે સંબંધમાં મંડળીમાં કયો પ્રચલિત પ્રયોગ રહ્યો છે તેની તપાસના માધ્યમ સિવાય, અન્ય કોઈ સાધન મળતું નથી; અને, જો તપાસ પરથી એવો પ્રયોગ સાબિત થાય કે જેને આધાર આપી શકાય, તો હું એવું માનું છું કે તે મંડળીના સભ્યો વચ્ચે નિહિત કરારના વિષય તરીકે તેનો વિચાર કરીને, તે પ્રયોગને શ્રેષ્ઠ રીતે સ્થિર કરે તેવી રીતથી ટ્રસ્ટનું સંચાલન કરવું અદાલતનું કર્તવ્ય છે.

૧૭૦. હિલે "લો ઓફ ટ્રસ્ટ્સ એન્ડ ટ્રસ્ટીઝ" નામના ગ્રંથમાં કાયદાની સંકલ્પનાની ચર્ચા કરી છે. ખાનગી અથવા જાહેર ટ્રસ્ટોના સભ્યો માટે ટ્રસ્ટની મિલકત પોતાના

માટે હડપ કરી લેવી ખુફી નથી. હિલના ઉલ્લેખને ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં આ રીતે ટાંકવામાં આવ્યો હતો:

"તથાપિ, નિશ્ચિતરૂપે નિર્ણાયક ફરક એ છે કે જો ભેટ ભવિષ્યના અને વર્તમાન સભ્યો માટે ટ્રસ્ટરૂપે હોય, અને હંમેશા તે સંબંધિત સમયમાં એસોસિએશનના સભ્યો માટે જ હોય, તો કોઈપણ સભ્યોને સંપૂર્ણ અધિકારપ્રાપ્ત ગણાવી શકાય તેમ રહેતું નથી. સંબંધિત સમયમાં રહેલા સભ્યો એસોસિએશનના નિયમો હેઠળ ટ્રસ્ટની મિલકત પોતાને માટે અપહૃત કરી શકતા નથી, કારણ કે તેવી સ્થિતિમાં તે વ્યક્તિઓ માટે, જેઓ અમુક વર્ષો પછી સંબંધિત સમયમાં એસોસિએશનના સભ્યો બન્યા હોય, વસિયતકર્તાની મરજી મુજબ ટ્રસ્ટ પર ધારિત કોઈ મિલકત શેષ રહેતી જ નથી."

(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે).

૧૭૧. તેથી, અમને એવું ઠરાવતાં જરાય સંકોચ નથી કે ૨૦૦૨નું બંધારણ અપીલકર્તા ચર્ચોને શાસિત કરવા માટે અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતું નથી અને ૧૯૩૪નું બંધારણ બંધનકારક છે. વડી અદાલતે નોંધેલ કે કોલેન્ચેરી ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૧૩ના ઉડમપડી દ્વારા થતું નહોતું અને ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર થતું હતું, એવો નિષ્કર્ષ અમારા મત મુજબ, ઓછામાં ઓછું બંધારણ સ્વીકારવામાં આવ્યા પછી, યોગ્ય છે. ૮.૩.૧૯૫૯ની સામાન્ય સભાની બેઠકમાં ૧૯૩૪નું બંધારણ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. બંધારણની કલમ ૧૩૨ના બળે ઉડમપડી અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતું નથી અને મૌખિક પુરાવા ઉપરાંત દસ્તાવેજી પુરાવાનો પણ સમાવેશ કરતું અન્ય પુરાવાનું મૂલવણું વડી અદાલતે કર્યું હતું, તેથી ઉડમપડીને શાસનકારક માનવામાં આવી શકતી નથી. વધુમાં, ૧૯૫૮ના સમાજમ દાવામાં તથા ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં થયેલા નિષ્કર્ષોને ધ્યાનમાં લેતા, ૧૯૩૪નું બંધારણ બંધનકારક છે, જેને માન્ય ઠરાવવામાં આવ્યું છે, અને મલન્કારા ચર્ચનું સંચાલન તેમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ અનુસાર જ થવું જોઈએ. તેથી ૧૯૧૩ની ઉડમપડીને ૧૯૩૪ના

બંધારણની જોગવાઈઓથી બચવા માટે બહાનું તરીકે સ્થાપિત કે ઉપયોગમાં લઈ શકાતી નથી. તેથી રજૂઆતોનો મુખ્ય આધાર પણ પૂર્વનિર્ણિત વિવાદના સિદ્ધાંતથી અવરોધિત છે.

૧૭૨. શ્રી શ્યામ દીવાન, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે ૧૯૧૩ના ઉદમપડીના આધારે એવી રજૂઆત કરી કે ચર્ચનું સંચાલન ૧૯૧૩થી ૧૯૫૯ સુધી ઉદમપડી મુજબ થતું હતું. તેમણે આગ્રહપૂર્વક રજૂ કર્યું કે એકવાર પેરિશ એસેમ્બલીએ ૧૯૫૯માં ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ ચાલવાનો નિર્ણય કર્યો હતો, તો તેને ૧૯૧૩ના ઉદમપડી મુજબ ચાલવાનો નિર્ણય પણ કરી શકાય. વધુમાં એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી કે ૧૯૧૩નું ઉદમપડી વ્યક્તિગત પેરિશ ચર્ચના બંધારણ તરીકે અમલમાં આવે છે. ૧૯૧૩નું ઉદમપડી નોંધાયેલ દસ્તાવેજ છે અને તેથી તેને અનોધાયેલ બંધારણ ઉપર પ્રાધાન્ય આપવું પડે.

અમે અહીં નીચે સંવત્ ૧૮૮૦ અને ૧૯૧૩ ની બન્ને ઉદંપડીઓ અવતરીત કરવાની દરખાસ્ત કરીએ છીએ. સંવત્ ૧૮૮૦ ની ઉદંપડી નીચે અવતરીત કરવામાં આવે છે :

"ઈ.સ. ૧૮૮૦ના માત્રથૂર સ્થિત સેન્ટ જ્યોર્જ જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચના નોંધાયેલ ઉદમપડીનો અનુવાદ.

મુખમૂલ્ય – રૂપિયા ૫

ઈ.સ. ૧૮૮૦ માં, એમ.ઈ. ૧૦૬૫ ના કર્કિડકોમના જમા દિવસે, માલંકરામાં કંદનાડુ ચર્ચના અમારા મેટ્રોપોલિટન, ચોર ગ્રેસ પૌલોસ માર ઈવાનિયોસ તથા અન્ય (કંદનાડ ડાયોસિસ) સમક્ષ, અમે માત્રથૂર કારા, કુથાઢુકુલમ

પ્રવાર્થી, મુવાહુપુઝા મંડપથુવથુક્કલ સ્થિત માન્નથૂર ચર્યના સભ્યો એવા નઝરાની (ખ્રિસ્તીઓ) અને ખેડુતો-

૧. ચાક્કો કોરા, વય ૬૫ વર્ષ, કુઝાલાનાહુ, મન્નાથૂર
૨. ઉલાહન્નન સ્કારિયા, ઉંમર ૩૨ વર્ષ, પડિંજરેક્કરા, મન્નાથૂર
૩. વાર્કી મણિ, ઉંમર ૩૭ વર્ષ, પેરિગહુપરમ્બિલપુથેનપુરાયિલ મન્નાથૂર,
૪. આઈપે આઈપે, ઉંમર ૩૬ વર્ષ, કલરિક્કલ, મન્નાથૂર,
૫. મણી વર્કી, ઉંમર ૪૯ વર્ષ, મદાથીકુડિયિલ, મન્નાથૂર,
૬. ચેરિયા પોથેન, ઉંમર ૫૦ વર્ષ, પલ્લિથાઝથુપુથેનપુરાયિલ, મન્નાથૂર
૭. મણી અડઈ, વય ૪૭ વર્ષ, પુથેનપુરાયિલ મન્નાથૂર
૮. ઇટ્ટી ઇપે ઇપે, વય ૩૮ વર્ષ, વડક્કેમંડોલિલ, મન્નાથૂર
૯. ચુમ્મર થોમ્મન, વય ૩૭ વર્ષ, નેલ્લિથાનાથુ પુથેનપુરા, મન્નાથૂર,
૧૦. ચેરિયા ચાક્કો, ઉંમર ૫૧ વર્ષ, ચેમ્મનકુઝા, મન્નાથૂર
૧૧. પોથેન પાઈલી, ઉંમર ૩૦ વર્ષ, ઇલિયમ્મેલ નડુવિલાયિક્કલ, મન્નાથૂર
૧૨. પાયલી વાર્કી, ઉંમર ૩૯ વર્ષ, નારાનાહુ, મન્નાથૂર
૧૩. ઉલાહન્નાન ચાક્કો, વય ૫૪ વર્ષ, કોઝયીક્કલ કરીક્કાહુ, મન્નાથૂર
૧૪. ઉથુપ વાક્કી ઉંમર ૨૪, કટ્ટાચિલ, મન્નાથૂર
૧૫. ઉલાહન્નન પાયલી, ઉંમર ૫૯ વર્ષ, પેરીમ્બારા, મન્નાથૂર અને
૧૬. વર્કી ચાક્કો, ઉંમર ૨૮ વર્ષ, પુલિન્થાનાથુ, ઇલિયાપ્રમ કારા, કુથતુકુલમ પ્રાવર્થ્ય, નીચે મુજબ આ ઉડંબડી સંયુક્ત રીતે રજૂ કરે છે.

મન્નાથૂર ચર્યમાં, અમે ૧૬ સભ્યો આપની કૃપાથી સંમતિપ્રાપ્ત પરિશ સભા અને ટ્રસ્ટીઓ છીએ. અમારામાં ક્રમાંક ૧, ૩, ૫, ૭ ધરાવતા ચાક્કો કોરા,

વાર્કી મણી, મણી વાર્કી અને મણી અદાઈએ ફે. અદાઈ પશ્ચિમ્પાટ્ટુ પુથેનપુરાયિલ પાસેથી ૧૦,૦૦૦ ચક્રમ ચૂકવી જમીન ખરીદી અને તેનો દસ્તાવેજ એમ.ઈ. ૧૦૬૨ ના નં. ૯૦૩ તરીકે નોંધણી કરાવ્યો. આ રકમમાંથી, ચાક્કો કોરાએ ચૂકવેલ રૂ. ૧૦૦, વાર્કી મણીએ ચૂકવેલ રૂ. ૩૧ તથા મણી વાર્કી અને મણી અદાઈએ ચૂકવેલ રૂ. ૪૪-૪૪ ચર્ચને અર્પણ કર્યા છે અને બાકીના સભ્યો પાસેથી રૂ. ૩૬ અને ૧૦ ચક્રમ પ્રાપ્ત થયા છે. બાકી રકમ રૂ. ૯૫ અને ૧૫ ચક્રમ ચર્ચમાંથી ચાક્કો કોરાને ચૂકવવાની રહેશે અને નોંધાયેલ દસ્તાવેજો ટ્રસ્ટીઓ પાસે રાખવાના રહેશે, એમ નક્કી અને સંમત કરવામાં આવ્યું છે. તેથી કંદનાડ ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટન તરીકે આપના વહીવટી સમયગાળા સુધી આ ઉડમ્પડીના નિર્ણયો અમલમાં રહેશે અને નીચે મુજબ ચાલુ રહે તે માટે અમે હૃદયપૂર્વક સંમત થઈ આ ઉડમ્પડીને પુનઃદઢ કરીએ છીએ.

૧. જેકોબાઈટ સિરિયન ચર્ચની અંદર અને એન્ટિઓકના પવિત્ર સી (થ્રોન) હેઠળ, અમે, જેઓ આપની ગ્રેસના ડાયોસિસ અને આધ્યાત્મિક સત્તાઓ સાથે સંબંધિત છીએ, તેઓ એન્ટિઓકના પેટ્રાર્ચન થ્રોન પર આરૂઢ રહેલા પરમપવિત્ર પેટ્રિઆર્કની સર્વોચ્ચ સત્તા તથા કંદનાડ ડાયોસિસના મેટ્રોપોલિટન તરીકે આપની ગ્રેસ તરફથી આપવામાં આવતા વહીવટી આદેશોના વિરોધમાં પોતે વિમુખ/વિચલિત નહીં થઈએ અથવા કોઈને વિમુખ/વિચલિત થવા દેશું નહીં.

૨. એમ.ઈ. ૧૦૬૬ના ચિંગમ મહિનાની ૧૯મી તારીખથી કર્કિડકોમની ૩૧મી તારીખ સુધી ઉપર ૧ અને ૨ તરીકે ક્રમાંકિત ચાક્કો કોરા અને ઉલહન્નન સ્કારિયા ટ્રસ્ટીઓ રહેશે. તેઓ ટ્રસ્ટની ચાવીઓ પોતાની પાસે રાખશે અને નક્કી કરાયા મુજબ (પડિયોલા અનુસાર) સભ્યો પાસેથી વસૂલ થનાર બધી રકમો અને અર્પણો એકત્ર કરવાની તથા દૈનિક ખર્ચ માટે ખર્ચવાની જવાબદારી તેમની રહેશે. તેઓ તમામ આવકો અને ખર્ચનો

હિસાબી નોંધવહિ રાખશે. વર્ષની અંતે આ હિસાબી વિગતો પેરિશ સભામાં વાચી સંભળાવવાની રહેશે. તેઓ વાર્ષિક હિસાબની બે નકલો તૈયાર કરશે અને તેમાંની એક નકલ પર ચોર ગ્રેસની નોંધ મેળવશે. આ નકલ સાથે ચાવીઓ, હિસાબ મુજબની શુદ્ધ બાકી રકમ, સંપત્તિઓ અને નોંધવહિઓ, તેમજ ૧૦૬૭ના ચિંગમની ૧લી તારીખથી ચિંગમની ૧૫મી તારીખ વચ્ચે ઉદ્ભવેલ ભંડોળ પેરિશ સભામાં વાચી સંભળાવ્યા બાદ ચિંગમની ૧૫મી તારીખના પેરુનાલના દિવસે (સેંટ મેરીના સ્વર્ગારોહણના ઉત્સવના દિવસે) નવા ટ્રસ્ટીઓને સોંપવામાં આવશે. ઉપર મુજબ દર વર્ષે બે સભ્યો ટ્રસ્ટી તરીકે ચૂંટવામાં આવશે અને આ ક્રમ ચાલુ રહેશે.

૩. ચર્ચની તમામ જંગમ સંપત્તિઓ, જેમાં ચાંદી, કાંસું અને અન્ય ધાતુઓનો સમાવેશ થાય છે, તેમજ યોગ્ય ચાદી, દસ્તાવેજો, નોંધાયેલ દસ્તાવેજો, અભિલેખો વગેરે, ટ્રસ્ટીઓની કબજામાં રાખવામાં આવશે, જે તેનું સુરક્ષણ કરશે અને તેઓ ક્રમબદ્ધ રીતે ચર્ચની તમામ આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ કરશે.

૪. ટ્રસ્ટીઓ દ્વારા નવી ચૂંટાયેલા ટ્રસ્ટીઓને ચાદી મુજબની ચાવીઓ, દસ્તાવેજો નોંધપોથીઓ અને સંપત્તિ સમયસર સોંપવામાં ન આવે તો, નવા ટ્રસ્ટીઓ ચોર ગ્રેસ સમક્ષ ફરિયાદ કરી શકશે અને જરૂર પડે તો તેઓ કાનૂની કાર્યવાહી હાથ ધરશે તથા જરૂરી હોય તો તેનું સમાધાન કરશે.

૫. એન્ટિયોકના પવિત્ર સિંહાસનને અને ચોર ગ્રેસને આપવામાં આવતી રેશીસા (અર્પણો) ચોર ગ્રેસને સુપરત કરવામાં આવશે અને તેની કબૂલાત મેળવવામાં આવશે. અમે ઉપર જણાવેલ વિશ્વાસ અને કલમો તેમજ અન્ય બાબતો, અને સમયાંતરે અમલમાં રહેનારા કેનન કાયદાઓ અને કલ્પનાઓનું પાલન કરીશું. ઉપર નામિત કોઈપણ વ્યક્તિ આ ઉડંપડીનું પાલન કરતી ન હોવાનું જાણવા મળે અથવા અયોગ્ય ઠરે, તો તેઓને, તેમજ ભવિષ્યમાં ચર્ચ પેરિશના સભ્ય બનનારા પરંતુ વિશ્વાસથી વિમુખ થયેલા કોઈપણ વ્યક્તિને, પેરિશ સભામાંથી દૂર કરવામાં આવશે અને બાકીના

લોકો સત્ય વિશ્વાસમાં તથા ચોર ગ્રેસની કલ્પનાઓ અનુસાર ચાલતા રહેશે. ઉપરોક્ત તમામ નિર્ણયો અને ચોર ગ્રેસની કલ્પનાઓ અંગે કોઈપણ વ્યક્તિ પ્રશ્ન ઉઠાવશે નહીં અથવા અસહમતિ દર્શાવશે નહીં, પરંતુ તેમને સ્વીકારશે. જો કોઈ વ્યક્તિ અન્યથા હોવાનું જાણવા મળે, તો અમે ચોર ગ્રેસના નિર્ણયનું પાલન કરીશું.

ચાક્કો કોરા (સહી), ઉલાહન્નાન સ્કારિયા (સહી), વાર્કી મણી (સહી), આયપે આયપે (સહી), મણી વાર્કી (સહી), ચેરિયા પોથેન (સહી), મણી અડાઈ (સહી), ઈજી આયપે આયપે (સહી), ચુમ્માર થોમ્મન (સહી), ચેરિયા ચાક્કો (સહી), પોથેન પાઈલી (સહી), પાઈલી વાર્કી (સહી), ઉલાહન્નાન ચાક્કો (સહી) ઉથુપ વાર્કી (સહી), ઉલાહન્નાન પાઈલી (સહી), વાર્કી ચાક્કો (સહી).

સાક્ષી ૧. મણી દેવસિયા, મૂલમટ્ટાથિલ પેરીંગાઝા કારા (સહી)

સાક્ષી ૨. મથાઈ મથાઈ, પલાક્કરણ, મૂવત્તુપુઝા અંગાડી (સહી)

સાક્ષી ૩. નીલકંડન અચ્ચપન, પટ્ટારમડાથિલ (સહી) "

તે જ રીતે, ૧૯૧૩નું ઉદામ્પડી નીચે મુજબ છે :

આ ઉડંપડીનું (કરારનામું) લેખન આજે મલયાળમ સંવત ૧૦૮૮ ના આડી માસના ૧૩મા દિવસે, જે ઈ.સ. ૧૯૧૩ ને અનુરૂપ છે, દ્વારા કરવામાં આવે છે: ૧) ફ. ઉસેફ, વય ૬૦ વર્ષ, ચક્કોના પુત્ર, ખ્રિસ્તી, થેનુગલ હાઉસ, પાનકોડે કારા, ૨) ફ. પાઉલોઝ, વય ૩૦ વર્ષ, ફ. પાથરોઝના પુત્ર, ખ્રિસ્તી, કુન્નથુ વધક્કકારા પુથેનપુરાથિલ, કિંગિનીમટ્ટોમ કારા, ૩) ફ. ગીવર્ગીસ, વય ૨૮ વર્ષ, ફ. ઉસેફના પુત્ર, ખ્રિસ્તી, થેનુગલ, પાનકોડે કારા, ૪) ફ. ગીરાસેસે, વય ૨૮ વર્ષ, પાઉલોઝના પુત્ર, ખ્રિસ્તી, મુરીમટ્ટથિલ ઓમ્પાલથિલ, એલમકુલમ કારા, ૫) ફ. પાથરોઝ, વય ૨૨ વર્ષ, પાઈલીના પુત્ર, ખ્રિસ્તી, ચેન્નક્કાટ્ટુ પડિન્જારે કુન્નથુ, પેરિંગોલે કારા;

ઉપરોક્ત બધા કોલેન્યેરી ચર્ચ અને પ્રીસ્ટહુડ, એલમકુલમ કારારા, આચ્છરાનાડુ ગામ, દો દેશોમ, કુન્નથુનાડુ તાલુકાના પેરિશ પુજારીઓ છે; તથા ૬) ચક્કો, વય ૪૫ વર્ષ, વાર્કીના પુત્ર, થેનુગલ અલક્કલ પુથેનપુરાયિલ, પાનકોડેકારા, ૭) ચેરિયા, વય ૬૮ વર્ષ, વાર્કીના પુત્ર, પલ્લિક્કલ્લુડી, એલમકુલમ કારા, ૮) ઇટ્ટીઆવિરા, વય ૫૩ વર્ષ, વાર્કીના પુત્ર, ચિરમટ્ટથિલ, દો કારા, દો દેશોમ, ૯) માથુ, વય ૩૨ વર્ષ, ઇટ્ટુપ્પના પુત્ર, આયિનાડુ ચિરમા હાલિપ પુથેનપુરાયિલ, કિંગિનીમટ્ટોમ કારા, ૧૦) પાથરોઝ, વય ૩૬ વર્ષ, થોમ્મનના પુત્ર, ચેન્નક્કાટ્ટુ કલાંગમારી પુથેનપુરાયિલ, કડચિરૂપ્પુ કારા, ૧૧) માથુલા, વય ૩૨ વર્ષ, મણિના પુત્ર, એલૂર, એલમકુલમ કારા, ૧૨) પાઉલો, વય ૪૨ વર્ષ, માથુલાના પુત્ર, એલૂર પન્નિક્કુઝિયિલ, દો કારા, ૧૩) પાઈલી, વય ૪૨ વર્ષ, પાઈલીના પુત્ર, ઓલિક્કુઝી થાથ્યારિલ, ચેરુથોટ્ટિલ પુથેનપુરાયિલ, વધયમપડિકારા ખાતે નિવાસી, ૧૪) વાર્કી, વય ૬૦ વર્ષ, પુરવાથુના પુત્ર, પુથુક્કેડી પુથેનપુરાયિલ, પરિચારોમ કારા, ૧૫) ઇથાપ્પિરી, વય ૪૪ વર્ષ, પાઈલીના પુત્ર, થુરુથુમારિયલ પુથેનપુરાયિલ, જે કલ્લાનિક્કલ તરીકે ઓળખાય છે, કિંગિનીમટ્ટોમ કારા, ૧૬) પૌલો, વય ૫૦ વર્ષ, આચ્પુના પુત્ર, મુરીમટ્ટથિલ ઓમ્પાલા, એલમકુલમ કારા, ૧૭) કુરુવિલા, વય ૫૪ વર્ષ, વાર્કીના પુત્ર, ચેલાડુ, પરમુરિક્કન પુથેનપુરાયિલ, પેરિગોલે કારા ખાતે નિવાસી, ૧૮) ચક્કો, વય ૩૯ વર્ષ, ફ. ઉસેફ થેનુગલના પુત્ર, પલ્લિપ્પુરથુ પુથેનપુરાયિલ, દો કારા, ૧૯) પાઈલી, વય ૪૧ વર્ષ, વાર્કીના પુત્ર, થમરાચાલિલ, એલમકુલમ કારા; ઉપરોક્ત બધા આચ્છરાનાડુ દેશોમમાં નિવાસી છે; ૨૦) પાઈલી, વય ૩૭ વર્ષ, ઉથુપ્પનના પુત્ર, વૈલાયિલ પુથેનપુરાયિલ, એચ્છરાનાડુ કારા, રામમંગલમ દેશોમ, મૂવાટ્ટુપુઝા તાલુકા, ૨૧) ઇટ્ટન, વય ૩૬ વર્ષ, ફ. પાથરોઝના પુત્ર, કુન્નથુ વધક્કેક્કારા પુથેનપુરાયિલ, કિંગિનીમટ્ટોમ કારા, આચ્છરાનાડુ દેશોમ, કુન્નથુનાડુ તાલુકા; ઉપરોક્ત બધા ખ્રિસ્તી ખેડૂત છે અને ભવિષ્યમાં ઉક્ત ચર્ચના

વહીવટ માટે ટ્રસ્ટીઓ છે. ૧) અમે જેકોબાઈટ ટ્રસ્ટના સભ્યો છીએ અને એન્ટિયોકના સિંહાસન હેઠળ છીએ, અને તેથી તેના વિરુદ્ધ કશું પણ કરીશું નહીં. ૨) અમે તેમના પવિત્ર મહિમા મોરાન મોર ઇંગ્લેશિયસ પેટ્રીઆર્ક, જેમને બીજા અબ્દાલોહો તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને જે અમારા સર્વોચ્ચ મથક છે તથા એન્ટિયોકના સિંહાસન પર બિરાજમાન છે, તેમના બુલ્સ અને આજ્ઞાઓનું પાલન કરીશું; તેમજ તેમના ગ્રેસ માર કુરિયાકોસ ફૂરીલોઝ મેટ્રોપોલિટન, જેમને ચર્ચ દ્વારા કંદનાડુ ડાયોસીસના મેટ્રોપોલિટન, એસોસિયેશન કમિટી પ્રમુખ અને અલુવા સિનોડમાં તેમના હોલિનેસ દ્વારા માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે નિયુક્ત અને અભિષિક્ત કરવામાં આવેલ તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યા છે, તેમનું પણ પાલન કરીશું. અમે તેમના હોલિનેસ પેટ્રીઆર્કને રેસ્સિસ્સા અને મેટ્રોપોલિટનને દાન ચૂકવીશું; અને એન્ટિયોકના સિંહાસનમાંથી તે સ્થાન માટે નિયુક્ત થતા તેમના ઉત્તરાધિકારીની આજ્ઞાનું પાલન કરીશું. ૩) આ ઉડંપડીનું (કરારનું) લેખન માસના ૧૧મા દિવસે બોલાવવામાં આવેલી બેઠકની કાર્યવાહી મુજબ કરવામાં આવે છે અને તેમાં નિર્ણય લેવાયો હતો કે અત્યારે હાજર ૫ પુજારીઓ તથા ચર્ચમાં રહેલા ૧૮ ટ્રસ્ટીઓમાંથી ૧૬ ટ્રસ્ટીઓ દ્વારા આ ઉડંપડી લખવામાં આવે, અને અમારમાં પ્રથમ ક્રમે આવેલા ફ. ઉસેફ થેનુગલને તેમની વૃદ્ધાવસ્થાને કારણે બાદ રાખીને, ૪ પુજારીઓ ટ્રસ્ટીઓની ફરજો બજાવશે. ૧૮ ટ્રસ્ટીઓમાંથી કુરિયન મુરીમટ્ટથિલ જમીન પર છે અને પાઈલી પુળિયટ્ટેલબીમાર છે, તેથી તેઓ આ ઉડંપડીમાં જોડાયા નથી; અને જ્યારે તેમની વારો આવશે ત્યારે વિશેષ કલ્પના મેળવીને ફરજો બજાવવાની રહેશે. અમારમાંના ૫ પુજારીઓ પોતાના પોતાના ક્રમ અનુસાર આધ્યાત્મિક ફરજો બજાવશે અને વાજબી પરિશ્રમિક લઈ શકશે. પક્ષ નં. ૨ થી ૫ સુધીના લોકો દર વર્ષે પોતાના વિકર તરીકેના વારો મુજબ થન્નાડુ ટ્રસ્ટીઓ સાથે ટ્રસ્ટીપદની ચાવી રાખશે અને ચર્ચના બધા કાર્યો ટ્રસ્ટીઓ સાથે મળીને કરશે. ૫) ટ્રસ્ટીઓ ૮૪ ચીંગમ દના રોજ લખાયેલી અને

આચ્છરાનાડુ ઉપ-રજિસ્ટ્રી કચેરીમાં દસ્તાવેજ ક્રમાંક ૩ તરીકે લખાયેલ ઉડંપડી મુજબ પોતાની ફરજો બજાવશે. ફ. ગીવાંઘેસે મુરીમદ્દથિલ ઓમ્પાલા, પાઈલી ઇથાપ્પિરી થુરુથુમારી પુથેનપુરાયિલ અને પુરવાથ પાઈલી પુથેનપુરાયિલ, ૮૯ ચીંગમ ૧ થી ૩૧ કક્કિડકોમ સુધી આવનાર વારમાં ટ્રસ્ટીપદની ચાવીઓ સંભાળશે અને આવક મેળવશે તથા તે જમાની મિલકતોના વ્યાજ અને બાકીદારી ચૂકવવા માટે જાળવી રાખશે, કોઈ ચૂકવિના ખર્ચની રકમો ખર્ચશે, ચર્ચની મિલકતો ટ્રસ્ટીપદની તાળા-ચાવી હેઠળ રાખશે, આવક અને ખર્ચ માટે દૈનિક હિસાબપોથી રાખશે અને દરેક માસ અંતે તથા વર્ષાંતએ હિસાબ પૂર્ણ કરીને દર વર્ષે ૩૦ કક્કિડલોમ પહેલાં યોજાતી બેઠકમાં રજૂ કરશે. અહેવાલ સાથે હિસાબના બે સેટ તૈયાર કરવામાં આવશે અને તે તેમના ગ્રેસ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે, તથા એક નકલ પર મેટ્રોપોલિટનનું અનુમોદન મેળવવામાં આવશે; અને તે સાથે જ તેને માન્યતા આપતી કલ્પના પણ મેળવી, બેઠકમાં હિસાબ, મિલકતો, દસ્તાવેજો અને ચાવીઓ ચાદી સહિત રજૂ કરીને ટ્રસ્ટીપદ મુક્ત કરાશે અને ટ્રસ્ટીપદની ચાવીઓ આગામી વારમાં આવતા વિકર અને ટ્રસ્ટીઓને સોંપવામાં આવશે. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે દર વર્ષે એક વિકર અને બે ટ્રસ્ટી આ ટ્રસ્ટીપદનું કાર્ય ચાર વર્ષ સુધી કરશે અને ૯૨ કક્કિડકના ૩૧ પછી ઉપર જણાવેલ પહેલો વારો ફરીથી શરૂ થશે. પદ્મ, વ્યાજ, ચોખા, ધાન વગેરે જે ચર્ચને બાકી હોય તે વસૂલ કરીને ચર્ચની મિલકતમાં હિસાબમાં દાખલ કરવામાં આવશે; જેનમી મિયાવરોમ, કર વગેરે જેવી દેવાણો ચૂકવી તેની રસીદ મેળવવામાં આવશે; અને ચર્ચને મળવાપાત્ર વધુ બાકીદારી, બેઠકમાં ચર્ચા કર્યા પછી, મેટ્રોપોલિટનની કલ્પના મેળવી, પગાર ઉપર નિયુક્ત કરાયેલા લખાણીઓ અથવા વ્યવસ્થાપકો મારફતે અથવા ટ્રસ્ટીઓમાં યોગ્ય લાગતા કોઈપણ વ્યક્તિ મારફતે વસૂલ અને પુનઃપ્રાપ્ત કરવામાં આવશે. ૬) કારણ કે કોટ્ટર ચર્ચ, જે એલમકુલમ કારા દો દેશોમમાં આવેલ છે, તેનું નવીનીકરણ આ ચર્ચના નાણાંથી કરવામાં આવ્યું છે અને તે આ ચર્ચ હેઠળ કાર્યરત રહ્યું છે

તથા ઉક્ત ચર્ચની આવક-જાવક પણ આ ચર્ચ દ્વારા લેવાતી રહી છે, તેથી ઉક્ત ચર્ચમાંથી થતી આવક પણ આ ચર્ચના હિસાબમાં દાખલ કરવામાં આવશે અને અગાઉની પરંપરાઓ મુજબ કાર્ય કરવામાં આવશે. આધ્યાત્મિક વિધિઓ પણ આ ચર્ચમાં અમારમાંના ૫ પુજારીઓ દ્વારા ક્રમબદ્ધ વારો મુજબ સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવશે અને તેઓ પોતાનો હિસ્સો પણ મેળવી શકશે.

લોકર માટે ૮ ચાવીઓ છે અને તે પૈકીની જ કબજા-હિફાજતમાં પાદરીઓમાં ફા. પૌલોઝ કુન્નાથુ વડક્કે પુથેનપુરાયિલ અને ફા. ઘેવરધીસે મુરિમતિલ ઓમ્પાલા તેમજ ટ્રસ્ટીઓમાં પુરાવથુ વાર્કી પુથુકુડી પુથેનપુરાયિલ, વાર્કી ઇટ્ટીઆવિરા થમરાચાલિલ, પાઇલી ઇથાપ્પિરી, થુરુથુમારી પુથેનપરા મણી મથુલા એલોક, થોમા પુથોઝ ચેન્નક્કાટુ કલોજ્જામોરીયિલ અને ઇટ્ટૂપ માથુ, ચિરામતાયિલ પુથેનપુરાયિલ પાસે રહેશે. રલ્મી મિધુનમે નડવરાવુ, હુંડીઓ વગેરેમાંથી ખર્ચ કપાયા બાદની આવક, તેમજ દર વર્ષની ખર્ચ કપાયા બાદની આવક અને ચાદી મુજબના ચાંદીના કોસ ટ્રસ્ટીપદ હેઠળ ઉપરોક્ત સુરક્ષિત હિફાજતમાં રાખવામાં આવશે; ચાંદીના કોસ અને અન્ય વસ્તુઓ યોગ્ય પ્રસંગોએ વાપરી શકાશે અને વપરાશ પછી તે જ લોકરમાં મૂકવામાં આવશે. જો વર્તમાન વર્ષમાં વિશેષ જરૂરિયાતોના ખર્ચ પુરા કરવા માટે ફાળો અપૂરતો જણાય, તો તે જ રકમ લોકરમાંથી લેવામાં આવી શકશે, અને સુરક્ષિત લોકરમાં રાખવામાં આવેલ નાણાં તથા વસ્તુઓ અંગે અલગ ચાદી અને હિસાબો રાખવામાં આવશે. ૮) ઉપરોક્ત ઉડંપડીનું પાલન કરવામાં અમારામાંના કોઈને કોઈ અનપેક્ષિત અવરોધ ઉભો થાય અથવા તે અયોગ્ય કે અવગણનાકારક જાહેર થાય અથવા આ દસ્તાવેજની કલમ રના વિરોધમાં વર્તે, તો બાકીની પક્ષકારો દ્વારા કરાયેલ રજૂઆતના આધારે તેવા વ્યક્તિઓએ મેટ્રોપોલિટનની કલ્પના મુજબ વર્તવું રહેશે. જનરલ બોડીને ટ્રસ્ટીઓને દૂર કરવાની અથવા તેમની બદલી મુકવાની, તેમજ ચર્ચ સંબંધિત ઉદ્ભવતી વિશેષ બાબતો પર ચર્ચા કરી નિર્ણય કરવાની સત્તા રહેશે. ઉપરોક્ત બાબતો ડાયરીમાં લખવામાં આવશે અને મતભેદ ઉપજે તો બહુમતીના

નિર્ણયના આધારે મેટ્રોપોલિટનની કલ્પના દ્વારા તેનો નિરાકરણ કરવામાં આવશે. ઉપર મુજબ સંમતિ થયેલ હોવાથી આ ઉડંપડી અમારી સંપૂર્ણ સંમતિથી લખી અને હસ્તાક્ષર કરી આપવામાં આવી છે. ૧ થી ૨૧ સાક્ષીઓના નામે: ૧. વાર્કી પક્ષી અકમ્પિલિસ (હસ્તાક્ષર) ૨. વાર્કી વાર્કી ચેટ્ટિક્કુઝી લેખક (હસ્તાક્ષર) (બાકીના ભાગમાં ઉપરોક્ત ૨૧ વ્યક્તિઓના નામો છે.)"

૧૭૩. અમારા મત મુજબ, શ્રી દીવાનની કોઈપણ રજૂઆત કાનૂની રીતે ટકાઉ નથી. ચર્ચની રચના ઘણાં પહેલાં ૭મી સદીમાં થઈ હતી. ૧૯૧૩નું ઉડમપડી ટ્રસ્ટની રચનાનો દસ્તાવેજ નથી. તે સમયના જવાબદાર વ્યક્તિએ સંબંધિત ચર્ચના સંચાલન માટે માત્ર તેનું અમલીકરણ કર્યું હતું. ૧૯૩૪નું બંધારણ ચર્ચ દ્વારા ૧૯૫૯માં સ્વીકાર્યા પછી બંધનકારક છે. ૧૯૧૩નું ઉડમપડી તેની કાર્યક્ષમતા અને ઉપયોગિતા ગુમાવી ચૂક્યું છે. ઉડમપડી બંધારણની કલમ ૧૩૨ દ્વારા રદબાતલ થયેલું છે. તેને ફરી જીવંત કરી શકાય તેમ નથી. તેથી ચર્ચ અથવા પરિષદજનોને બહુમતીના આધારે ૧૯૩૪ના બંધારણમાંથી બચી નીકળવાનો અધિકાર ઉપલબ્ધ નથી. સમુદાયમ દાવામાં નોંધાયેલા નિષ્કર્ષો તથા ૧૯૯૫ના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લેતાં, આ પ્રશ્ન પર પૂર્વનિર્ણિત પ્રશ્ન તરીકે પ્રતિબંધ કાર્યરત થાય છે અને ઉડમપડીના આધારે વહીવટનો દાવો કરી શકાય નહીં. ૧૯૩૪ના બંધારણની કલમ ૧૩૨ મુજબ ઉડમપડીની અસંગત જોગવાઈઓ રદબાતલ ગણાશે.

૧૭૪. ૧૯૩૪ના બંધારણ અને ૧૯૧૩ના ઉડમપડી વચ્ચે અસંગતતાઓ છે; તેથી, બાદનું પ્રબળ રહી શકતું નથી. કલમ ૧૩૨ મુજબ, ૧૯૩૨ના બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત કોઈપણ ઉડમપડી (કરાર) રદબાતલ ગણાશે અને બિનઅસરકારક રહેશે. અન્ય બાબતો ઉપરાંત, ૧૯૧૩ના ઉડમપડીની જોગવાઈઓ અને ૧૯૩૪ના બંધારણ વચ્ચેની નીચે મુજબની અસંગતતાઓ મહત્વપૂર્ણ છે.

૧૯૩૪નું બંધારણ	૧૯૧૩ ઉડમપડી
----------------	-------------

કલમ ૧. માલંકરા ચર્ચ, ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચનો એક વિભાગ છે. ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચના પ્રાઇમેટ એ એન્ટિયોખના પેટ્રિયાર્ક છે કલમ ૨. મલંકારા ચર્ચની સ્થાપના સેન્ટ થોમસ ધ એપોસ્ટલ દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તે પૂર્વની ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચમાં સમાવિષ્ટ છે અને પૂર્વની ઓર્થોડોક્સ સીરિયન ચર્ચના પ્રમુખ કેથોલિકોસ છે	(ખંડ ૨) અમે જાઓબાઇટ ટ્રસ્ટના સભ્યો છીએ અને એન્ટિયોકના પીઠાસન હેઠળ છીએ અને તેથી અમે આના વિરુદ્ધ કંઈપણ કરશો નહીં (કલમ ૨) અમે તેમના પવિત્રતા મોરાન મોર ઇન્નેશિયસ પેટ્રિયાર્કના બુલ્સ અને આદેશોનું પાલન કરીશું, જેઓને બીજા અબ્દાલોહૂ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, જે અમારા સર્વોચ્ચ વડા છે અને એન્ટિયોકના સિંહાસન પર આસીન છે, તેમજ તેમની ગ્રેસ માર કુરીઆકોઝ કૂરીલોસ મેટ્રોપોલિટન, જેઓને ચર્ચ દ્વારા કંદાનાડુ ડાયોસીસ એસોસિયેશન કમિટી પ્રમુખ અને અલુવા
--	---

	સિનોડમાં તેમના પવિત્રતા દ્વારા નિયુક્ત અને અભિષિક્ત કરવામાં આવેલા મલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યા છે.
કલમ ૧૨૦. દરેક પેરિશ ચર્ચનો વિકર એકવીસ વર્ષથી વધુ વય પૂર્ણ કરેલ દરેક પુષ સભ્ય પાસેથી દર વર્ષે બે આણા ના દરે "રેસિસા" વસૂલ કરશે, અને તે જ રકમ કેથોલિકોસને મોકલશે	(કલમ ૨) અમે પરમ પૂજ્ય પેટ્રિયાર્કને રેસિસા ચૂકવીશું અને મેટ્રોપોલિટનને દાન આપીશું, અને અમે એન્ટિઓકના થ્રોન તરફથી તે સ્થાને નિયુક્ત તેમના અનુગામીને આધીન રહીશું.
કલમ ૯૪. આ બંધારણની જોગવાઈઓને આધીન રહી માલંકર ચર્ચના લૌકિક, ધાર્મિક સંસ્થાકીય અને આધ્યાત્મિક વહીવટ અંગેનું મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર માલંકરા મેટ્રોપોલિટનમાં નિહિત છે	અમારા વચ્ચેના પૂજારીઓ સંબંધિત ક્રમ અનુસાર ધાર્મિક ફરજો બજાવશે અને વાજબી પ્રતિક્ષણ લઈ શકશે. ક. . . . આ ચર્ચમાં આધ્યાત્મિક વિધિઓ

કલમ ૧૧૧. જેમને અભિષિક્ત થવાની ઇચ્છા હોય તેઓ પેરિશ એસેમ્બલીની ભલામણ પર અથવા પોતાની તરફથી ડાયોસીઝન મેટ્રોપોલિટન સમક્ષ અરજી કરશે અને તે યોગ્ય તપાસ બાદ જો તેને કોઈ આક્ષેપ જણાતો ન હોય તો તેઓને મલંકરા મેટ્રોપોલિટન પાસે મોકલશે અને તે અનુકૂળતા અનુસાર તેઓને સમુદાયની થિયોલોજિકલ સેમિનરીમાં મોકલશે અને જો જરૂરી થિયોલોજિકલ અભ્યાસ પછી સેમિનરીના પ્રિન્સિપલ દ્વારા આ પ્રમાણિત કરવામાં આવે કે તેઓ અભિષેક માટે યોગ્ય છે, તો ડાયોસીઝન મેટ્રોપોલિટન અથવા મલંકરા મેટ્રોપોલિટન પોતાની વિવેકસત્તા મુજબ તેઓને અભિષિક્ત કરશે. પરંતુ ત્રણ વર્ષના થિયોલોજિકલ અભ્યાસ પછી જો પ્રિન્સિપલ દ્વારા પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે, તો કોરૂચા (રીડર) તરીકેનો અભિષેક

પાંચેય પૂજારીઓ દ્વારા ક્રમશઃ ફરતી પદ્ધતિએ સંયુક્ત રીતે નિભાવવામાં આવશે અને તેઓ પોતાનો હિસ્સો પણ પ્રાપ્ત કરી શકશે.

આપવામાં આવી શકે છે.	
૩૧. પેરિશ વ્યવસ્થાપન સમિતિની ફરજોમાં વાર્ષિક અંદાજપત્રકની તૈયારી કરીને તેને પેરિશ સભા સમક્ષ રજૂ કરવી, પેરિશ સભા દ્વારા અધિકૃત કરવામાં આવેલા કાર્યોનો અમલ કરવો, પેરિશ માટે આવશ્યક બાબતોનો વિચાર કરીને તેની ભલામણ પેરિશ સભાને કરવી અને કૈસ્થાની દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા હિસાબોની તપાસ કરવી, તેનો સમાવેશ થશે ૩૫. કૈસ્થાનીની ફરજોમાં પેરિશના હિસાબોનો યોગ્ય રીતે નોંધવહી રાખવી અને જાળવણી કરવી, પેરિશની આવક સ્વીકારવી અને પેરિશ સભા તથા પેરિશ મેનેજિંગ કમિટીના નિર્દેશ મુજબ પેરિશનો ખર્ચ કરવો; પેરિશના વાર્ષિક હિસાબો દર છ માસે તૈયાર કરી તે પેરિશ મેનેજિંગ કમિટી સમક્ષ રજૂ કરવા અને તે પછી તે જ પેરિશ સભા સમક્ષ રજૂ કરવા સમાવેશ થશે. જ્યારે	ટ્રસ્ટીઓએ ૮૪ ચિંગમ લના રોજ અમલમાં મૂકાયેલ અને આઈક્કરણાડુ ઉપ-રજિસ્ટ્રી કચેરીમાં દસ્તાવેજ ક્રમાંક ૩ તરીકે નોંધાયેલ ઉડમ્પડી અનુસાર પોતાની ફરજો બજાવવાની રહેશે. ફ. ધીવાંઘેસે મુરીમત્તથિલ ઓમ્પાલા પાલી ઇથાપ્પિરી થુરુથુમતિ પુથેનપુરાયિલ પુરવથ પાઈલી પૂથેપુરાયિલ ૮૯મા ચિંગમથી ૧-૩૧મા કક્કડકોમ સુધી આવતી વારમાં ટ્રસ્ટીપદની ચાવીઓ પોતાના કબજામાં રાખશે અને આવક પ્રાપ્ત કરીને તે સંપત્તિઓના વ્યાજ તથા બાકીદારોની

ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટન પેરિશ મુલાકાતે ચર્ચમાં આવે ત્યારે પેરિશની હિસાબની પુસ્તકો ઉપર તેમના હસ્તાક્ષર લેવડાવવા.

૩૬. વિકર પરગણા સભામાં મંજૂર કરાયેલ હિસાબોના સંક્ષિપ્ત નિવેદનની બે નકલો સચિવ મારફતે ડાયોસીસન મેટ્રોપોલિટનને તેમની મંજૂરી માટે મોકલશે અથવા મોકલાવશે.

૪૭. ડાયોસીસન સચિવની અને ડાયોસીસન કાઉન્સિલના સભ્યોની ચૂંટણી, ડાયોસીસની આવક અને ખર્ચના હિસાબોની તપાસ કરવા ઓડિટરની નિયુક્તિ, ઓડિટરના અહેવાલ પર વિચારણા, વાર્ષિક હિસાબોની મંજૂરી તથા ડાયોસીસન માટે આવશ્યક બાબતો પર વિચારણા અને તેનો નિર્ણય કરવો, આ બધું ડાયોસીસન એસેમ્બલીના કાર્યોના ક્ષેત્રમાં આવે છે.

૫૧. સચિવના કર્તવ્યોમાં ડાયોસીસની આવક અને ખર્ચના

ચૂકવણી માટે રાખશે, જરૂરી રકમ કોઈ પણ બેંકકારી વિના ખર્ચશે, ટ્રસ્ટીપદ હેઠળ ચર્ચની મિલ્કતોને તાળાબંધી હેઠળ સુરક્ષિત રાખશે, આવક અને ખર્ચ માટે દૈનિક હિસાબપોથી રાખશે અને દર મહિના તથા દર વર્ષની સમાપ્તિએ હિસાબ પૂર્ણ કરીને દર વર્ષે કલ્કુલેશનની ૩૦મી તારીખ પહેલાંની બેઠકમાં તે રજૂ કરશે. અહેવાલ સાથે હિસાબની બે નકલો તૈયાર કરવામાં આવશે અને તે હિઝ ગ્રેસ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે તથા એક નકલ પર મેટ્રોપોલિટનનો અનુમોદન લેખ મેળવવામાં આવશે; તે સાથે જ તેને અનુમતિ

યોગ્ય હિસાબો નોંધવા અને જાળવી રાખવા, વર્ષમાં ઓછામાં ઓછા બે વખત ડાયોસીસન કાઉન્સિલના હિસાબનું નિવેદન તૈયાર કરવું અને ત્યારબાદ તે હિસાબનું નિવેદન ડાયોસીસન એસેમ્બલી સમક્ષ રજૂ કરવું, તેમજ ડાયોસીસન એસેમ્બલી અને ડાયોસીસન કાઉન્સિલની કાર્યવાહી નોંધવી અને તેની નોંધપોથી જાળવી રાખવી, તેનો સમાવેશ થાય છે.

૫૨. સચિવે ડાયોસીસન એસેમ્બલી દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલ હિસાબોની વિગતો છપાવી લેવી અને આવા હિસાબોની નકલ ડાયોસીસની અંદરની દરેક ચર્ચને તથા એક નકલ માલનારા મેટ્રોપોલિટનને મોકલવી.

૭૭. સચિવની ફરજોમાં સમુદાયની સંપત્તિમાંથી થતી આવક અને ખર્ચના સાચા હિસાબોની નોંધણી કરવી અને તેનું સંવહન કરવું તથા માલંકર

આપતી કલ્પના મેળવવાની રહેશે અને હિસાબ, મિલ્કતો, દસ્તાવેજો અને ચાવીઓ યાદી સાથે બેઠકમાં રજૂ કરીને ટ્રસ્ટીપદમુક્તિ આપવાની તથા આગામી વારીના વિકર અને ટ્રસ્ટીઓને ટ્રસ્ટીપદની ચાવીઓ સોંપવાની રહેશે. ઉપરોક્ત મુજબ એક વિકર અને બે ટ્રસ્ટીઓ દર વર્ષે ચાર વર્ષ સુધી આ ટ્રસ્ટીપદનું કાર્ય બજાવશે અને દરના ૩૧મા ડિસેમ્બર પછી ઉપરોક્ત પ્રથમ વારો ફરી શરૂ થશે.

આર્થ ડાયોસિસની આવકના હિસાબો જાળવવા, તેમજ એસોસિએશન અને વ્યવસ્થાપક સમિતિની બેઠકોમાં અધતન હિસાબી નિવેદન તૈયાર કરી રજૂ કરવું, સમાવેશ થાય છે.	
---	--

૧૭૫. ઉપરોક્ત અસંગતતાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, તેમજ ૧૯૩૪ના બંધારણની માન્યતા અને બંધનકારક સ્વરૂપ અંગે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ૧૯૫૯ના ચુકાદા અને ૧૯૯૫ના ચુકાદામાં નોંધાયેલા નિષ્કર્ષોના પ્રકાશમાં, ૧૯૧૩નું ઉદંપડી કોઈપણ સ્થિતિમાં હવે અસ્તિત્વમાં રહી શકશે નહીં અને પેરિશ ચર્ચનું શાસન ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર કરવામાં આવશે.

૧૭૬. શ્રી અનમ, વિદ્વાન વકીલે, આ રજૂઆત કરવામાં યોગ્ય હતા કે શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનું સંચાલન કેરળ શિક્ષણ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર થવું જોઈએ. કેરળ શિક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૫૯ ની કલમો ૬ અને ૭ અનુસાર શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનું શાસન ૧૯૧૩ ની ઉદંપડી દ્વારા થઈ શકતું નથી.

સંદર્ભ: ૧૯૩૪ ના બંધારણની નોંધણી ન થવાના પ્રભાવ અને નોંધાયેલ ઉદમપડીના પ્રભાવ

૧૭૭. સંબંધિત સમયે ચર્ચના વહીવટ માટે ઉદમપડીઓ અમલમાં હતી અને સમયના પ્રવાહને કારણે તેમની અસરકારકતા લુપ્ત થઈ ગઈ છે, તથા ૧૯૩૪ના બંધારણમાં પ્રદાન કરાયેલ વહીવટી પ્રણાલી દૃષ્ટિએ હવે તેઓ અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતી નથી. ૧૯૩૪નું બંધારણ નોંધણીપાત્ર દસ્તાવેજ હોવું આવશ્યક ન હતું,

કારણ કે ઉડમપડીઓ ટ્રસ્ટની રચના કરનાર દસ્તાવેજો નથી; તેથી ઉડમપડીઓની નોંધણી કરાવવી આવશ્યક ન હતી. ચુકાદામાં ચર્ચાયેલ વિવિધ કારણોને આધારે ઉડમપડી ૧૯૩૪ના બંધારણ ઉપર પ્રાધાન્ય મેળવી શકતી નથી.

૧૭૮. ૧૯૩૪ના બંધારણના બિન-નોંધણીકરણની અસર અંગે નોંધણી અધિનિયમની કલમ ૧૭(૧)(બી) પર આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો. અમારા મત મુજબ, ૧૯૩૪નું બંધારણ મલંકરા ચર્ચની મિલ્કતોમાં કોઈપણ હક, માલિકીહક અથવા હિત, ભલે તે વર્તમાનમાં હોય કે ભવિષ્યમાં, ભલે નિશ્ચિત હોય કે સંભવિત, તેનું સર્જન, ઘોષણા, સોંપણી, મર્યાદાંકન અથવા લોપ કરતું નથી. તે માત્ર વહીવટની પદ્ધતિ પ્રદાન કરે છે અને તેથી તેની નોંધણી કરાવવાની આવશ્યકતા નથી, અને વધુમાં, ૧૯૫૯ તથા ૧૯૯૫ના ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલા નિષ્કર્ષોને ધ્યાનમાં લેતાં ૧૯૩૪ના બંધારણના બિન-નોંધણીકરણની અસરનો પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય તેમ નથી. આ પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય એવો હતો અને ઉઠાવવો જોઈએ એવો પણ હતો, પરંતુ આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અધિકૃત નિર્ધારણના સમયે તે ઉઠાવવામાં આવ્યો નહોતો. ઉપરાંત, આવા કોઈ તથ્યો રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી અને બંધારણની એવી કોઈ જોગવાઈ પણ દર્શાવવામાં આવી નથી કે જેના કારણે નોંધણી અધિનિયમની કલમ ૧૭(૧)(બી)ની જોગવાઈઓ આકર્ષાય. તેથી, નોંધણીના અભાવે ૧૯૩૪ના બંધારણ પર નજર કરી શકાતી નથી એવા આધારે તેની માન્યતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવવો ખુલ્લો નથી. કાશીનાથ ભાસ્કર દાતાર વિ. ભાસ્કર વિશ્વેશ્વર ૧૯૫૨ એસ.સી.આર. ૪૯૧ પર આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે અચલ મિલ્કતમાં હિતને મર્યાદિત કરતો અથવા વિસ્તૃત કરતો દસ્તાવેજ ફરજિયાત નોંધણીને પાત્ર હોય, ત્યારે નોંધણી વિના તેને પુરાવામાં સ્વીકારી શકાય નહીં. ઉડંપડી પોતે ટ્રસ્ટની રચનાનો દસ્તાવેજ નથી. તે માત્ર વ્યવસ્થાપન સંબંધિત હતો. તેથી, તેની નોંધણી દ્વારા બંધારણ પર પ્રભુત્વ જમાવવા માટે કોઈ કાનૂની ઉચ્ચતર હક પ્રાપ્ત થતો નથી. આ અદાલતના

ચંદ્રકાંત શંકરરાવ માયાલે વિ. પારુબાઈ ભૈરુ મોહિતે (૨૦૦૮) ૬ એસ.સી.સી. ૭૪૫ ના નિર્ણય પર એ દલીલ માટે આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે નોંધાયેલ દસ્તાવેજની શરતોમાં ફેરફાર અથવા પરિવર્તન માત્ર બીજા નોંધાયેલ દસ્તાવેજ દ્વારા જ થઈ શકે. અદાલત ૨૮.૨.૧૯૮૩ની ગીરવેની દસ્તાવેજી ખત અંગે વિચારણા કરી રહી હતી. જ્યારે આવી ગીરવેની ખત અસ્તિત્વમાં હોય, ત્યારે તેની શરતોમાં અનોધાયેલ દસ્તાવેજ દ્વારા એવો ફેરફાર અથવા પરિવર્તન કરી શકાય નહીં કે જેના પરિણામે તેની સ્થિતિ ગીરવેમાંથી ભાડાપટ્ટા તરીકે બદલાઈ જાય. આ નિર્ણય લાગુ પડતો નથી, કારણ કે ઉડંપડી માત્ર વહીવટ સાથે સંબંધિત હતી. ચર્ચના વહીવટ માટે કોઈ નોંધાયેલ દસ્તાવેજની આવશ્યકતા ન હતી. ટ્રસ્ટની રચનાનો દસ્તાવેજ નોંધણીને પાત્ર થઈ શકે, પરંતુ ૧૯૩૪ના બંધારણ જેવા દસ્તાવેજને નહીં. એસ. શક્તિવેલ (મૃત) તેમના કાનૂની વારસદારો દ્વારા વિ. એમ. વેણુગોપાલ પિલ્લૈ અને અન્ય (૨૦૦૦) ૭ એસ.સી.સી. ૧૦૪ અને આઈ.ટી.સી. લિ. વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૧૧) ૭ એસ.સી.સી. ૪૯૩ પર પણ આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો. એસ. શક્તિવેલ (ઉપરોક્ત) નો નિર્ણય નોંધાયેલ દસ્તાવેજની શરતો સાથે સંબંધિત છે, જ્યારે આઈ.ટી.સી. લિ. (ઉપરોક્ત) નો નિર્ણય પણ ભિન્ન પરિપ્રેક્ષ્યમાં છે. એસ. શક્તિવેલ (ઉપરોક્ત) એ એવો મામલો હતો જેમાં મિલ્કત સ્વયં ૨૬.૩.૨૦૧૫ની નોંધાયેલ સમાધાન ખત દ્વારા નોંધાયેલ હતી. એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો હતો કે ૧૯૪૧માં અનોધાયેલ દસ્તાવેજ દ્વારા તેમાં ફેરફાર, બદલાવ અથવા પ્રતિસ્થાપન કરી શકાય નહીં. ઉપરોક્ત કારણોસર આ નિર્ણય લાગુ પડતો નથી.

૧૭૯. શ્રી દીવાન, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વડીલે, વિનોદકુમાર એમ. મલાવિયા વિ. મગનલાલ મંગળદાસ ગામેતી અને અન્ય (૨૦૧૩) ૧૫ એસ.સી.સી. ૩૯૪ ના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો, જેમાં આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે જ્યારે ચર્ચોની મિલ્કત જાહેર ટ્રસ્ટ સંબંધિત કાયદા દ્વારા નિયંત્રિત ટ્રસ્ટોમાં નિહિત હોય, ત્યારે આવા ટ્રસ્ટો

દ્વારા પસાર કરાયેલ માત્ર ઠરાવથી ટ્રસ્ટની મિલકતનું હસ્તાંતરણ થતું નથી અને મિલકતના હસ્તાંતરણને નિયંત્રિત કરતો કાયદો અનુસરવો અને તેનું પાલન કરવું આવશ્યક બને છે. આ અદાલતે વિનોદકુમાર (ઉપરોક્ત) માં ઠરાવ્યું હતું કે આધ્યાત્મિક બાબતો માટે ચર્ચોના એકીકરણ જેટલો પ્રશ્ન છે, તેટલું એકીકરણ ચર્ચ ટ્રસ્ટો દ્વારા પસાર કરાયેલા ઠરાવો દ્વારા અમલમાં મૂકી શકાય, પરંતુ ટ્રસ્ટ મિલકતના હસ્તાંતરણ માટે સામાન્ય કાયદા હેઠળ મિલકતના હસ્તાંતરણને નિયંત્રિત કરતી જોગવાઈઓનું પાલન કરવું પડશે. વિનોદકુમાર (ઉપરોક્ત) માં જાહેર ધાર્મિક સંસ્થા, એટલે કે, સોસાયટીઝ રજીસ્ટ્રેશન અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલ ફર્સ્ટ ડિસ્ટ્રિક્ટ ચર્ચ ઓફ બ્રેધરન અને પાછળથી જાહેર ટ્રસ્ટ તરીકે અન્ય પાંચ ચર્ચો સાથે નોંધાયેલ, તેનું એક જ એકમ, એટલે કે, ચર્ચ ઓફ નોર્થ ઇન્ડિયા (સી.એન.આઈ.) માં એકીકરણ થયું હતું. સી.એન.આઈ. કંપનીઝ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ હેઠળ સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી. ફર્સ્ટ ડિસ્ટ્રિક્ટ ચર્ચ ઓફ બ્રેધરનની મિલકતો, જે બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ્સ અધિનિયમ દ્વારા શાસિત જાહેર ધાર્મિક ટ્રસ્ટમાં નિહિત હતી, તેને માત્ર ચર્ચા-વિચારણા અને ઠરાવોના આધારે થયેલ એકીકરણના આધારે, સોસાયટીઝ રજીસ્ટ્રેશન અધિનિયમ અને બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ્સ અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત સોસાયટીના વિસર્જન, વિલીનીકરણ વગેરે સંબંધિત જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના, સી.એન.આઈ.ને હક્ક-માલિકીથી વિમુક્ત કરવાની કોશિશ કરવામાં આવી હતી. ચર્ચો/ચર્ચ મિલકતોના એકીકરણને કોઈ કાનૂની આધાર નહોતો. ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ ના આધાર પર તે ન્યાયસંગત ઠરી શકતું નહોતું. ઉપરોક્ત તથ્યોની પૃષ્ઠભૂમિ અને હકીકતોની રચનામાં આ અદાલતે ઉપરોક્ત નિર્ણય નિર્ધારિત કર્યો છે. આ મિલકતના હસ્તાંતરણનો મામલો નથી. મિલકત જ્યાં હતી ત્યાં જ રહે છે અને વર્તમાનમાં કે ભવિષ્યમાં, નિહિત હોય કે સંભવિત હોય, કોઈ અધિકાર, હક્ક-માલિકી અથવા હિત સોંપવા, મર્યાદિત કરવા, સર્જવા, જાહેર કરવા અથવા નષ્ટ કરવા માટે હાલના મામલામાં કોઈ પ્રયત્ન નથી. ઉપરોક્ત કેસમાં અદાલતે બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ્સ અધિનિયમની જોગવાઈઓ પર વિચાર કર્યો હતો. હાલના મામલામાં એવો કોઈ અમલમાં રહેલો અધિનિયમ નથી જે

ક્ષેત્રમાં લાગુ પડતો હોય. કારણ કે અમે એવું ઠરાવ્યું છે કે ૧૯૩૪ ના સંવિધાનના બળે રજીસ્ટ્રેશન અધિનિયમની કલમ ૧૭ ને આકર્ષે એવું કોઈ મિલકતનું હસ્તાંતરણ અથવા નિહિતતા અથવા અન્ય કોઈ વ્યવહાર થયો નથી, તેથી તેની નોંધણી આવશ્યક નહોતી. ચર્ચની મિલકત મલાંકરા ચર્ચ પાસે જેમ હતી તેમ જ ચાલુ રહે છે. તેમાં સંચાલનની એક પદ્ધતિ સામેલ હતી અને મલાંકરા ચર્ચની મિલકતોના સંચાલન અંગે લાંબા સમયથી વિવાદ ચાલતો હતો. આ અદાલતના ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં ઠરાવ્યા મુજબ મલાંકરા ચર્ચ એપિસ્કોપલ સ્વરૂપની છે અને સંવિધાનમાં મિલકત સંબંધિત સંપૂર્ણ સુરક્ષાઓ ઉપલબ્ધ છે. વિનોદકુમાર (ઉપરોક્ત) ના પરિષેદ ૧૬, ૨૦, ૨૪ અને ૩૦ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો, જે નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

"૧૬. એસ.આર. અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ કોઈ સમાજની મિલકત, જે ટ્રસ્ટીઓમાં નિહિત ન હોય, તો જ તે તત્કાલીન સમય માટે તેવા સમાજની શાસક સંસ્થા પાસે નિહિત થશે. એફ.ડી.સી.બી.ની મિલકતો જાહેર ટ્રસ્ટમાં નિહિત હતી, જેનો ક્રમાંક ઈ-૬૪૩/ભરૂચ છે. આ બાબત આ અદાલત દ્વારા ચર્ચ ઓફ નોર્થ ઇન્ડિયા વિ. લવાજીભાઈ રતનજીભાઈ કેસમાં પણ માન્ય રાખવામાં આવી હતી, જેમાં આ મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું: (એસ.સી.સી. પૃ. ૭૮૩, અનુચ્છેદ ૬૦)

"૬૦. અમે આ હકીકતથી અજાણ નથી કે ૧૭-૨-૧૯૭૦ના રોજ યોજાયેલી બેઠકમાં સ્વીકારવામાં આવેલ ઠરાવે કથિત રીતે સોસાયટીઓ નોંધણી અધિનિયમમાં આવા ઠરાવ માટે નિર્ધારિત તમામ આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ કરી હતી, પરંતુ હવે કોઈ વિવાદથી પર છે કે સોસાયટી કોઈ સંપત્તિની માલિક ન હોવાથી, નવી સોસાયટીના હિતમાં તેની હસ્તાંતરણ કાયદેસર રીતે અનુમત્ય નહોતું. સોસાયટીઓ નોંધણી અધિનિયમની કલમ ૫ અનુસાર, બધી સંપત્તિઓ ટ્રસ્ટીઓમાં નિહિત થશે અને માત્ર ત્યારે જ, જ્યારે આવી સંપત્તિઓ ટ્રસ્ટીઓમાં નિહિત ન થઈ હોય, ત્યારે તે સમયગાળા માટે એવી સંપત્તિની સંચાલક મંડળીમાં નિહિત માનવામાં આવશે. વર્તમાન

કેસમાં, એ સ્પષ્ટ છે કે સંપત્તિઓ ટ્રસ્ટીઓમાં નિહિત થઈ છે અને સોસાયટીની સંચાલક મંડળીમાં નહીં.

૨૦. તેથી, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે કથિત ઠરાવ પછી એફ.ડી.સી.બી.નું સી.એન.આઈ. સાથે થયેલ એકીકરણના અનુસરણમાં એફ.ડી.સી.બી. વિઘટિત થઈ ગયું અને સી.એન.આઈ. તેનો કાનૂની ઉત્તરાધિકારી બન્યું તેમજ તેની મિલ્કતોનું નિયંત્રણ તેના હાથમાં આવ્યું, એવો અપીલકર્તાઓનો દાવો ટકાઉ નથી અને સ્વીકાર્ય બની શકતો નથી. વડી અદાલતે યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું છે કે:

... જે ટ્રસ્ટ કોઈ નિશ્ચિત હેતુ માટે જાહેર ટ્રસ્ટ તરીકે રચાયેલો છે અને જેનો સ્વભાવ પરોપકારી અથવા ધાર્મિક છે, અથવા એવા ટ્રસ્ટો દ્વારા પરોપકારી અને ધાર્મિક હેતુસર સંચાલિત સમાજ અથવા આવી કોઈ સંસ્થાના સદ્ભાવના હિતાર્થે છે, તે સદાકાળ અસ્તિત્વમાં રહેશે અને કાયદાનું કોઈ બળ ન ધરાવતા કોઈપણ આવા વિચારપ્રક્રિયા, ચર્ચા-વિચારણા અથવા ઠરાવના આધારે તેનું અસ્તિત્વ સમાપ્ત નહીં થાય.

૨૪. અમારું મત છે કે ઉપરોક્ત બે ચુકાદાઓ પર અપીલકર્તાઓનો આધાર ખોટો છે. કમિશનર, હિંદુ રિલિજિયસ એન્ડોમેન્ટ કેસમાં આ અદાલતે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૮(૧)(એફ), ૨૫ અને ૨૬ની વિરુદ્ધમાં મદ્રાસ હિંદુ રિલિજિયસ એન્ડ ચેરિટેબલ એન્ડોમેન્ટ્સ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ની કલમો ૨૧, ૩૦(૨), ૩૧, ૫૫, ૫૬ અને ૬૩ થી ૬૮ની માન્યતાનો નિર્ણય કરતાં તથા કર અને ફી વચ્ચેનો ભેદ તપાસતાં એવું ઠરાવ્યું હતું કે આ કલમો અધિકારક્ષેત્રની બહારની હતી અને મદ્રાસ હિંદુ રિલિજિયસ એન્ડ ચેરિટેબલ એન્ડોમેન્ટ્સ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ની કલમ ૭૬(૧) શૂન્ય હતી. એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે આ કલમ હેઠળનો ઉપારજન કર હોવા છતાં ધાર્મિક ટ્રસ્ટના જતન માટેનો હોવાથી તે અનુચ્છેદ ૨૭ને આકર્ષતો નથી. ઉપરોક્ત પ્રશ્નોનો નિર્ણય કરતી વખતે, આ અદાલતે

ધર્મના વ્યાપ સંબંધિત અનેક પ્રશ્નોમાં ઊંડાણપૂર્વક વિચાર કર્યો હતો અને અનુચ્છેદ ૨૫(૨) હેઠળ ધર્મસ્વાતંત્ર્ય ઉપરના મર્યાદિત અપવાદોને સ્વીકાર્યા હતા, તેમજ રાજ્યને ધર્માચારના અનુસંગિક ધાર્મિકાર કાર્યો અંગે કાયદેસર વ્યવસ્થા કરવાની સત્તા છે અને તે મુદ્દો ધાર્મિક પ્રથાનો અભિન્ન ભાગ છે કે ધાર્મિકાર ભાગ છે તે નક્કી કરવાની સત્તા અદાલતોને છે, એવું માન્ય કર્યું હતું. રતિલાલ પનાચંદ ગાંધી કેસમાં, બી.પી.ટી.એ.ની કલમ ૪૪ની માન્યતા તથા કલમ ૫૮ હેઠળના ઉપારજનને અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ની વિરુદ્ધમાં પડકારવામાં આવ્યા હતા. આ અદાલતના મત મુજબ, કલમ ૪૪ અસંવિધાનિક ઠરાવવામાં આવી હતી. તેમ છતાં, કલમ ૫૮ હેઠળના ઉપારજનને ફી ગણવામાં આવ્યું હતું અને તેને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. તે મુદ્દાનો નિર્ણય કરતાં, આ અદાલતે ફરી એકવાર અનુચ્છેદ ૨૫ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ માન્ય એવી ધાર્મિક પ્રથાના ધાર્મિકાર પાસાઓના નિયમન અંગે કાયદેસર વ્યવસ્થા કરવાની સરકારની સત્તાને પુનરોચ્ચાર કરી હતી. આ પરિસ્થિતિમાં, વડી અદાલતે એકીકરણની પ્રક્રિયાને અવગણીને યોગ્ય રીતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

... તે સ્વીકારી લેવાના સમાન થશે કે આવા ઠરાવો અથવા વિચારવિમર્શ કાયદા કરતાં ઉપર છે અને ક્યાંય પણ પસાર થયેલો એવો કોઈપણ ઠરાવ ભારતની સર્વભૌમ સત્તા દ્વારા રચાયેલા કાયદા, જેમ કે બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ્સ એક્ટ, તેમજ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળની જોગવાઈઓ કરતાં વધુ બાંધધરી શક્તિ ધરાવશે. વાસ્તવમાં, કલમ ૨૬ જે ધાર્મિક શ્રદ્ધાની સ્વતંત્રતા માટે જોગવાઈ કરે છે અને કલમ ૨૬ જે કાયદા અનુસાર સંપત્તિ અથવા ટ્રસ્ટ પ્રાપ્ત કરવાની અને તેનું સંચાલન કરવાની સ્વતંત્રતા માટે જોગવાઈ કરે છે, તેનો અર્થ એવો થાય છે કે રચાયેલ બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ્સ એક્ટની જોગવાઈઓ પણ આવા ઠરાવના બહાને ફરીથી અમલમાં નહીં રહે. ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટનો પણ કોઈ સંબંધ રહેશે

નહીં અને વિવિધ ટ્રસ્ટો અથવા ચર્ચોની મિલ્કતો કાયદાની કોઈ આવશ્યકતા પૂર્ણ કર્યા વિના, કોઈ દસ્તાવેજ વિના, કોઈ નોંધણી, સ્ટેમ્પ વગેરે વિના, આપોઆપ હસ્તાંતરિત થઈ જશે અથવા નિહિત થઈ જશે. તેથી, આ રજૂઆત સ્વીકારવી કે તે માત્ર વિવિધ ચર્ચોના વિલીનીકરણ અથવા એકીકરણ માટેનો એક ઠરાવ હતો, ધર્મ અને શ્રદ્ધાના હિતની વધુ સારી સમજ અને પ્રગતિ માટે હતો, અને અદાલતે આ પાસાનું પરીક્ષણ કરવું ન જોઈએ, જ્યારે તેની સામે કટ્ટર વિરોધ રહ્યો છે અને જેના પરિણામે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સુધી અદાલતો સમક્ષ વારંવાર વિવાદવાહી કાર્યવાહી ચાલી છે, તે અતિસરલીકરણ ગણાશે. મૂળભૂત હેતુ અથવા ઉદ્દેશ ભલે એવો માનવામાં આવે કે તે માત્ર વધુ સારા વહીવટ માટે જ હતો, તદાપિ તેને બંધારણીય જોગવાઈઓ અથવા દેશના કાયદા ઉપર કોઈ પ્રાધાન્ય મળી શકતું નથી.

૩૦. આ પ્રકરણમાં તથ્યો અને કાયદાનું વિશ્લેષણ કર્યા બાદ, અમારી નોંધમાં આવ્યું છે કે સોસાયટીનું વિસર્જન કરવા માટે એસ.આર. અધિનિયમની કલમ ૧૩ મુજબ પગલાં લેવા તે સોસાયટીનું કર્તવ્ય છે. અમે વધુમાં નોંધ્યું છે કે ટ્રસ્ટમાં નિહિત મિલ્કતોને એસ.આર. અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર અને બી.પી.ટી.એ. અનુસાર અપનિહિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, માત્ર ફેરફાર અહેવાલ(ઓ) દાખલ કરવાથી, સી.એન.આઈ. ચર્ચોના વિલીનીકરણનો દાવો કરી શકતું નથી અને તે આધારે ટ્રસ્ટમાં નિહિત મિલ્કતો તેમનામાં નિહિત થશે એવો દાવો પણ કરી શકતું નથી. અમારા મત મુજબ, લેવાયેલા પગલાંઓ પરથી એટલું જ સ્પષ્ટ થાય છે કે ઠરાવો પસાર કરવાનું કાર્ય વિલીનીકરણ કરવાની મંજૂરી દર્શાવવાનો માત્ર સંકેત છે અને તે ઉપરાંત બીજું કંઈ નથી. હકીકતમાં, અમારી દૃષ્ટિએ, સિટી સિવિલ અદાલતે યોગ્ય રીતે એવું ધારણ કર્યું છે, જેને વડી અદાલતે પણ સમર્થન આપ્યું છે, કે સોસાયટીનું કોઈ વિસર્જન થયું

નહોતું અને વધુમાં વિલીનીકરણ કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર કરવામાં આવ્યું નહોતું. આ પરિસ્થિતિઓમાં, અમે ઠરાવીએ છીએ કે સોસાયટી અને ટ્રસ્ટ કાયદાકીય ઉપજ હોવાને કારણે, તેમના એકીકરણ માટે તેમને કાયદામાં નિર્ધારિત રીતોનો જ આશ્રય લેવો પડે, અને કહેવાતા વિલીનીકરણને ટ્રસ્ટના વિસર્જન તરીકે ગણાવી શકાય નહીં અથવા તેને તેવો પ્રભાવ આપી શકાય નહીં. તથ્યોની આ પરિસ્થિતિમાં, અમે ઠરાવીએ છીએ કે કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર કોઈપણ પગલાં લીધા વિના, ઠરાવો અથવા ચર્ચા-વિચારણાનો કાનૂની ક્ષેત્રમાં કોઈ સ્વીકાર્ય પ્રભાવ નથી. પ્રતિબંધના સિદ્ધાંતનો પ્રશ્ન પણ આડે આવી શકતો નથી, કારણ કે વડી અદાલતે યોગ્ય રીતે દર્શાવ્યું છે કે શ્રદ્ધા અને ધર્મ સંબંધે સંવિધાન હેઠળ આપવામાં આવેલી સ્વતંત્રતા, કોઈપણ સમયે નવેસરથી વિચાર કરીને અને પુનર્વિચારણા કરીને ધર્મ અને શ્રદ્ધા બદલવાના અધિકારને છીનવી શકતી નથી અને તેથી તેને પ્રતિબંધના કોઈ નિયમથી બંધાયેલ ગણાવી શકાય નહીં. તેથી, આ ઠરાવે માત્ર સંયુક્ત એકીકરણની ભલામણ સ્વીકારવાનો જ નિર્ધાર કર્યો હતો, પરંતુ તે વિસર્જનનો કોઈ ઉલ્લેખ કરતું નથી.

આ નિર્ણય સંપૂર્ણપણે અપ્રયોજ્ય છે અને અપીલકર્તાઓના પક્ષને સમર્થન આપતો નથી.

મન્નાથુર ચર્ચના દાવાની ટકાઉપણ :

૧૮૦. શ્રી મોહન પરાસરન, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા એવો પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે મન્નાથુર ચર્ચ બાબતનો દાવો ચલાવી શકાય એવો ન હતો. તે પ્રતિનિધિત્વાત્મક સ્વરૂપનો ન હતો અને સી.પી.સી.ના ઓર્ડર ૧ નિયમ ૮ના દૃષ્ટિકોણે, જ્યારે રાહતોમાં સુધારો કરીને તેનો વ્યાપ વધારવામાં આવ્યો ત્યારે નવી પરવાનગી માંગવામાં આવી ન હતી. અમને ઉઠાવવામાં આવેલી આ રજૂઆતો સંતોષકારક લાગતી નથી. દાવો સ્પષ્ટપણે પ્રતિનિધિત્વાત્મક સ્વરૂપનો હતો અને

તે જ રીતે તેનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. સુધારા પછી સૂચવ્યા મુજબની પ્રક્રિયા અપનાવવાની આવશ્યકતા નહોતી, કારણ કે સુધારેલી રાહતનો આધાર મુખ્ય રાહતમાંથી સ્પષ્ટપણે અનુસરતો હતો. નવી પરવાનગી મેળવવાની કોઈ જ આવશ્યકતા નહોતી.

એચ. દીવાની પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૯૨ હેઠળ યોજનાની રચના

૧૮૧. પ્રિવી કાઉન્સિલના મોહદ. ઈસ્માઈલ આરિફ વિ. અહમદ મૂળલા દાઉદ ૪૩ આઈ.એ. ૧૨૭ (પી.સી.) ના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને સી.પી.સી.ની કલમ ૯૨ હેઠળ યોજના ઘડવાની દિશા અદાલતે આપવી જોઈએ એવી રજૂઆતથી પણ અમે પ્રભાવિત નથી. તે નિર્ણયમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે અદાલતને એવી દિશાઓ આપવા અને એવા નિયમો નિર્ધારિત કરવાની સત્તા છે, જે વ્યવસ્થાપનના કાર્યને સુગમ બનાવે અને ભવિષ્યમાં ટ્રસ્ટીઓની નિમણૂકમાં સહાયરૂપ થાય. અદાલતનું પ્રાથમિક કર્તવ્ય એ છે કે જે સામાન્ય જનસમુદાયના હિતાર્થે ટ્રસ્ટની રચના કરવામાં આવી છે, તેના હિતનો વિચાર કરવો. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ. દિવાને આચાર્ય શ્રી શ્રીપતિ પ્રસાદજી બારોટ લક્ષ્મીદાસ ૩૩ સી.ડબલ્યુ.એન. ૩૫૨ (પી.સી.) ના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છે કે સાંપ્રદાયિક અને ઉપાસકોના તે સમુદાય દ્વારા, જેમના હિતાર્થે સંસ્થાગત ટ્રસ્ટ સ્થાપવામાં આવ્યો હતો, તેનો આદર થવો જોઈએ જેથી તેમની મિલકત દુરુપયોગ, સટ્ટાબાજી અને બરબાદીનો વિષય બને તે સામે અદાલતનું રક્ષણ પ્રાપ્ત રહે. રામ દુલારેય વિ. રામ લાલ એ.આઈ.આર. ૧૯૪૬ પી.સી. ૩૪ પર પણ આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આ પ્રમાણે નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે:

"ભલે તે ચુકાદામાં કોઈ અસંગતતા રહેલી હોત, તો પણ જો લોર્ડશીપ્સને યોજનાનો પુનર્વિચાર કરવો જરૂરી લાગ્યો હોત, ત્યારે તે યોજનામાં પ્રદાન કરવામાં આવેલા સુરક્ષા ઉપાયો ભંગ કરવામાં તેઓ અત્યંત ધીમા પડત; પરંતુ તેમના મત મુજબ આ યોજના ચીફ અદાલત દ્વારા નિશ્ચિત રીતે મંજૂર

કરવામાં આવી છે અને તેઓ ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો કોઈ કારણ જોતાં નથી. ચાદ રાખવું જોઈએ કે આવા કેસોમાં, એક વખત અદાલત આ નિષ્કર્ષે પહોંચે કે તે જાહેર હેતુઓ માટેનો ટ્રસ્ટ છે, ત્યાર બાદ જનહિતમાં શ્રેષ્ઠ શું છે તે અંગે વિચાર કરવાની તેની ફરજ બને છે. આ બાબત આ બોર્ડના ચુકાદાથી, જે શ્રી અમીર અલી દ્વારા મહોમેડ ઇસ્માઈલ અરિફ અને અન્ય વિ. અહમદ મૂઘ્લા દાઉદ અને અન્ય એક [૪૩ આઈ.એ. ૧૨૭: ૪૩ કેલ. ૧૦૮૫: ૪ એલ.ડબલ્યુ. ૨૬૯ (પી.સી.).] માં પ્રદાન કરવામાં આવ્યો હતો, સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ થાય છે.

(ભારાર્પણ કરવામાં આવેલ)

૧૮૨. અમારા મતાનુસાર કલમ ૯૨ હેઠળ કોઈ યોજના ઘડવાની કોઈ આવશ્યકતા નથી. મલંકારા ચર્ચ અને તેની મિલ્કતોના સંચાલન માટે કલમ ૯૨માં પૂરતી જોગવાઈઓ અને સુરક્ષાત્મક ઉપાયો પ્રદાન કરવામાં આવ્યા છે. ઉપરોક્ત નિર્ણયો દ્વારા પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંત અંગે કોઈ વિવાદ નથી, પરંતુ ૧૯૩૪ના બંધારણની વિગતવાર અને સર્વાંગી જોગવાઈઓના પરિપ્રેક્ષ્યમાં અમને સી.પી.સી.ની કલમ ૯૨ હેઠળ આવી યોજના ઘડવાની કોઈ તેવી આવશ્યકતા જણાતી નથી.

૧. હકીકતોમાં, વચગાળાની વ્યવસ્થા ચાલુ રાખવી કે નહીં :

૧૮૩. અંતમાં, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે. પરાસરણે એવી રજૂઆત કરી હતી કે, બંને ગઠો વચ્ચે સમાધાન શક્ય જણાતું નથી, તેથી વારિકોલીની સેન્ટ મેરીઝ ઓર્થોડોક્સ ચર્ચમાં ધાર્મિક સેવાઓ દરેક પંથના બે-બે વિકર, એટલે કે પેટ્રિયાર્ક અને કેથોલિકોસ પક્ષના, તેમના-તેમના પંથની આસ્થા અનુસાર ચલાવવા માટે પરવાનગી આપવામાં આવે. આ રજૂઆત સ્વીકારી શકાય તેવી નથી, કારણ કે તે સમાનાંતર વહીવટી પ્રણાલીને પ્રોત્સાહન આપવાના સમાન બનશે અને તે કાનૂની રીતે માન્ય રીત ગણાવી શકાય તેવી નથી; તેથી પ્રાર્થના નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

૧૮૪. પરિણામે, ચુકાદામાં ઉપરોક્ત નોંધાયેલ તારણોના આધારે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, અમારા મુખ્ય નિષ્કર્ષો નીચે મુજબ છે :

(૧) માલંકરા ચર્ચનો સ્વભાવ એપિસ્કોપલ છે એટલા પરિમાણ સુધી કે જે રીતે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં તેમ જાહેર કરવામાં આવ્યું છે. ૧૯૩૪નું બંધારણ પેરિશ ચર્ચોના કારોબારને સંપૂર્ણપણે નિયંત્રિત કરે છે અને તે પ્રબળ રહેશે.

(૨) ૧૯૯૫ના ચુકાદામાંનો હુકમનામું ચુકાદા સાથે સંપૂર્ણપણે સુસંગત છે. ચુકાદા અને હુકમનામું વચ્ચે કોઈ વિરોધાભાસ નથી.

(૩) પ્રતિનિધિ વાદમાંથી ઉદ્ભવેલો ૧૯૯૫ નો ચુકાદો, નાગરિક પ્રક્રિયા સંહિતાની આજ્ઞા ૧ નિયમ ૮ અને કલમ ૧૧ ની સ્પષ્ટીકરણ ૬ ની જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં, તેમાં નક્કી કરાયેલા મુદ્દાઓ અંગે બંધનકારક છે અને પૂર્વનિર્ણિત વિષય તરીકે કાર્ય કરે છે. તે માત્ર વાદમાં નામિત પક્ષકારોને જ નહીં, પરંતુ મલંકરા ચર્ચમાં હિત ધરાવતા તમામ વ્યક્તિઓને બંધનકારક છે. અગાઉના પ્રતિનિધિ વાદ, એટલે કે, સમુદાયમ વાદમાં થયેલા નિષ્કર્ષો પણ, જ્યાં સુધી મુદ્દાઓ નક્કી કરવામાં આવ્યા હોય તે હદ સુધી, પેરિશ ચર્ચો/પેરિશનરોને બંધનકારક છે.

(૪) કારણ કે ૧૯૩૪નું બંધારણ પેરિશ ચર્ચો ઉપર માન્ય અને બંધનકારક છે, તેથી ભારતના બંધારણની કલમો ૨૫ અને ૨૬ હેઠળના કથિત અધિકારના પ્રયોગના નામે કોઈ એકલ ચર્ચને ૨૦૦૨ જેવી પોતાની નવી બંધારણ સ્વીકારવાનો નિર્ણય કરવા માટે ખુલ્લું નથી. પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાના બહાને ચર્ચોમાં વ્યવસ્થાપનની સમાનાંતર પદ્ધતિ ઊભી કરવી પણ અનુમત્ય નથી.

(૫) પૂર્વની ઓર્થોડોક્સ સિરિયન ચર્ચના પ્રાઇમેટ કથોલિકોસ છે. તેઓ માલંકરા મેટ્રોપોલિટન તરીકે આધ્યાત્મિક સત્તાઓ પણ ભોગવે છે. ૧૯૩૪ના બંધારણમાં નિર્ધારિત મર્યાદાઓને આધીન રહીને માલંકરા મેટ્રોપોલિટનને

મલંકરા ચર્ચના લૌકિક, ચર્ચીય અને આધ્યાત્મિક વહીવટ સંબંધે મુખ્ય અધિકારક્ષેત્ર છે.

(૬) પિત્રાર્કની આધ્યાત્મિક સત્તા લગભગ લુપ્ત થવાના સ્તરે પહોંચી ગઈ છે, એવા નિષ્કર્ષને પૂર્ણ અસર આપવી આવશ્યક છે. પરિણામે, તે વિકર, પાદરીઓ, ડીકનો, પ્રીલેટ્સ (ઉચ્ચ પાદરીઓ) વગેરેની નિયુક્તિ કરીને પેરિશ ચર્ચોના શાસનમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકતો નથી અને તેથી વહીવટની સમાંતર પદ્ધતિ પણ ઊભી કરી શકતો નથી. નિયુક્તિ ૧૯૩૪ના સંવિધાન હેઠળ સંબંધિત ડાયોસીસ, મેટ્રોપોલિટન વગેરેને અપાયેલી સત્તા મુજબ કરવી રહેશે.

(૭) કોઈપણ સંઘનો સભ્ય ન રહેવાના અધિકારના ઉપયોગમાં અને માનવ અધિકારોની સર્વજનીન ઘોષણાની કલમ ૨૦ મુજબ, વ્યક્તિગત સભ્ય માટે ચર્ચ છોડવું ખુલ્લું છે, છતાં ચર્ચની પેરિશ સભા બહુમતીથી કે અન્ય રીતે ચર્ચને મલંકરા ચર્ચની બહાર લઈ જવાનો નિર્ણય કરી શકતી નથી. એક વાર ટ્રસ્ટ, તો હંમેશા ટ્રસ્ટ.

(૮) જ્યારે ચર્ચની રચના કરવામાં આવી છે અને તે હિતભોગીઓના હિત માટે છે, ત્યારે હિતભોગીઓ માટે, બહુમતી દ્વારા પણ, તેની સંપત્તિ અથવા વ્યવસ્થાપન પર ગેરકાયદેસર કબજો જમાવવો ખુલ્લો નથી. મલંકારા ચર્ચ ટ્રસ્ટના સ્વરૂપમાં છે, જેમાં તેની સંપત્તિઓ નિહિત થયેલી છે. ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ, પેરિશનરો વ્યક્તિગત રીતે ચર્ચ છોડીને જઈ શકે તેમ હોવા છતાં, તેમને ચર્ચની પદસોપાનિક સત્તાધિકૃત મંજૂરી વિના ૧૯૩૪ના બંધારણના કાર્યક્ષેત્રની બહાર જંગમ અથવા અચળ સંપત્તિઓ લઈ જવાની પરવાનગી નથી.

(૯) અપીલકર્તાઓએ પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સત્તા સ્પષ્ટપણે આ અદાલતના ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં રહેલા આદેશનું ઉલ્લંઘન કરવા માટે જ ઊભી કરી છે, જે પેટ્રિયાર્ક, કેથોલિકોસ અને સંબંધિત તમામ વ્યક્તિઓ પર બાંધધરીરૂપે લાગુ પડે છે.

(૧૦) નોંધાયેલ ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ અને પ્રચલિત પ્રથાઓ મુજબ, પેટ્રિઆર્કને વિકાર, પાદરીઓ, ડીકન્સ, પ્રિલેટ્સ વગેરેની નિમણૂક કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો નથી. આવી સત્તાઓ ચર્ચના પદાનુક્રમમાં અન્ય સત્તાધિકારીઓ માટે અનામત રાખવામાં આવેલી છે. તેથી, પેટ્રિઆર્કને ૧૯૩૪ના બંધારણનું ઉદ્ધંધન કરીને, જેમ ૨૦૦૨થી અને ત્યારબાદ કરવામાં આવ્યું તેમ, ચર્ચના વહીવટની સમાંતર પ્રણાલી રચવા માટે આ સત્તાનો ઉપયોગ કરવાની પરવાનગી આપી શકાતી નથી.

(૧૧) આ અદાલતે ૧૯૯૫ માં ઠરાવ્યું હતું કે પેટ્રિઆર્ક દ્વારા આવી સત્તાનો એકતરફી ઉપયોગ ગેરકાયદેસર હતો. ઉક્ત નિર્ણયનું પણ ઉદ્ધંધન કરવામાં આવ્યું છે. ૧૯૯૫ ના ચુકાદામાં આ અદાલતે માત્ર વૈકલ્પિક રીતે એવું ઠરાવ્યું હતું કે, જો તેની પાસે આવી સત્તા હોય તો પણ, તે તેનો એકતરફી રીતે ઉપયોગ કરી શક્યો ન હોત, જેનું અમે આ ચુકાદામાં સ્પષ્ટીકરણ કર્યું છે.

(૧૨) પેટ્રિઆર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતામાં અથવા એપોસ્ટોલિક ઉત્તરાધિકારમાં માનવું પેરિશનરો માટે ખુલ્લું છે, પરંતુ ૧૯૩૪ ના બંધારણના ઉદ્ધંધનમાં વિકર્સ, પાદરીઓ, ડીકન્સ, પ્રેલેટ્સ વગેરેની નિમણૂક કરવા માટે તેનો ઉપયોગ કરી શકાય નહીં.

(૧૩) માલંકરા ચર્ચ, ૧૯૩૪ ના બંધારણમાં જે હદ સુધી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તે હદ સુધી એપિસ્કોપલ છે, અને ઉક્ત બંધારણ મુજબ તમામ આંતરિક બાબતોનું નિરાકરણ લાવવાનો તથા પોતાના બિશોપોની પસંદગી કરવાનો અધિકાર ડાયોસીસને પ્રાપ્ત છે.

(૧૪) વિકારની નિમણૂક એક લૌકિક બાબત છે. જો વિકાર, પાદરીઓ, ડીકનો, પ્રીલેટ્સ (હાઈ પ્રીસ્ટ્સ) વગેરેની નિમણૂક ૧૯૩૪ના ભારતના બંધારણ મુજબ કરવામાં આવે, તો ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ હેઠળ આવરી લેવાયેલા કોઈપણ અધિકારોનું ઉદ્ધંધન થતું નથી. ૧૯૩૪ના બંધારણમાં કાયદા મુજબ સુધારો કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, પેટ્રિઆર્કને આધ્યાત્મિક

સર્વોચ્ચતાના બહાને આવી બાબતોમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની કોઈ સત્તા નથી. તે સંબંધિત તમામ વ્યક્તિઓ પર બંધનકારક છે.

(૧૫) ઉદંપડીઓમાં વિકર, પાદરીઓ, ડીકનો, પ્રીલેટો વગેરેની નિમણૂક માટે કોઈ જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી. તેમ છતાં, એકવાર ૧૯૩૪નું બંધારણ સ્વીકારી લેવામાં આવ્યું હોય, ત્યારે વિકર, પાદરીઓ, ડીકનો, પ્રીલેટો (ઉચ્ચ પાદરીઓ) વગેરેની નિમણૂક ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર જ થવાની રહે છે. વિકર, પાદરીઓ વગેરેની નિમણૂક કરવાનો અધિકાર પેટ્રિયાર્કના આધ્યાત્મિક અધિકારક્ષેત્રમાં આવતો નથી. આધ્યાત્મિક સત્તા મલનકારા ચર્ચના અન્ય હોદ્દેદારોમાં પણ નિહિત છે.

(૧૬) ચર્ચનું કાર્યસંચાલન વિવિધ સ્તરો પર જવાબદારીઓના વહેંચાણ પર આધારિત છે અને કોઈ એક વ્યક્તિ, તે ભલે કેટલો પણ ઉચ્ચ પદ ધરાવતો હોય, તેના દ્વારા તે હડપ કરી શકાય તેમ નથી. ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ સત્તાઓનું વહેંચાણ ચર્ચના અસરકારક સંચાલનના હેતુસર છે અને તેથી નિર્દેશિત મુજબ ચર્ચનું સ્વરૂપ એપિસ્કોપલ પ્રકૃતિનું હોવા અંગેના તેના મૂળભૂત સ્વભાવના વિરોધમાં જતું નથી. ૧૯૩૪ના બંધારણનું એવું અર્થઘટન કરી શકાય નહિ કે તે એન્ટિઓકના પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાની સંકલ્પનાના વિરોધમાં છે. તેમજ, એવું પણ કહી શકાય નહિ કે જે પરિષદજનો પેટ્રીઆર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતામાં વિશ્વાસ ધરાવે છે, તેમના પ્રત્યે તે અનીયાયનું સાધન અથવા દમનનું માધ્યમ છે.

(૧૭) ચર્ચ અને સ્મશાનભૂમિ કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા જપ્ત કરી શકાય નહીં. તે પ્રચલિત પ્રથાગત હકો અનુસાર પેરિશનરો પાસે જ રહેવું જોઈએ અને જો કોઈ વ્યક્તિ માલન્કારા ચર્ચ પ્રત્યે વિશ્વાસ રાખતો રહે, તો તેને ચર્ચમાં પેરિશનર તરીકે તેનો ઉપભોગ કરવાનો હક અથવા સ્મશાનભૂમિમાં સન્માનપૂર્વક દફનાવવામાં આવવાનો હક, તેમાંથી કોઈપણ હકથી વંચિત કરી શકાય નહીં. માલન્કારા ચર્ચની મિલકત, જેમાં પેરિશ ચર્ચોની મિલકત પણ નિહિત છે, તે

અનાદિકાળથી જેમ રહી છે તેમ લાભાર્થીઓના હિતાર્થે ટ્રસ્ટરૂપે જ રહેશે, અને કોઈપણ વ્યક્તિ બહુમતીના આધારે પણ તેના માલિકી હકનો દાવો કરી ચર્ચ અને તેની મિલકતો પર બળજબરીથી કબજો જમાવી શકશે નહીં.

(૧૮) ચર્ચના વિશ્વાસને કેથોલિકોસના પદ અને પેટ્રિયાર્કના પદની સરખામણીમાં અનાવશ્યક રીતે વિભાજિત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામા આવ્યો છે, જ્યારે ચર્ચનો સામાન્ય વિશ્વાસ ઈસુ ખ્રિસ્તમાં છે. હકીકતમાં, આધ્યાત્મિકતાના આડશ હેઠળ સામયિક બાબતો પર કાબૂ મેળવવા માટે પેટ્રિયાર્ક કે કેથોલિકોસની સર્વોચ્ચતા અંગે આવા વિવાદો ઊભા કરીને વ્યવસ્થાપન તથા અન્ય સત્તાઓ પોતાના કબજામાં લેવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. ઉઠાવવામાં આવેલા આવા વિવાદો માટે કોઈ સારો કે ખરો કારણ નથી.

(૧૯) પેટ્રિયાર્કનો અધિકાર ચર્ચોના ભૌતિક વ્યવહારોના શાસન સુધી ક્યારેય વિસ્તર્યો નહોતો. ૧૯૯૫ના ચુકાદાનું ઉદ્ધંધન કરીને ચર્ચોના વહીવટમાં પેટ્રિયાર્કે કરેલી કાર્યવાહી અને તેની અયોગ્ય દખલગીરી અંગે પ્રશ્ન ઉઠાવવાથી, કેથોલિકોઝ પક્ષે પેટ્રિયાર્કની આધ્યાત્મિક સર્વોચ્ચતાનો અસ્વીકાર કર્યો છે એવું કહી શકાય નહીં. ૧૯૯૫ના ચુકાદા પછી જે પરિસ્થિતિ ઊભી કરવામાં આવી છે તે માટે પેટ્રિયાર્ક પક્ષ જ દોષારોપણને પાત્ર છે. ચર્ચની મિલ્કતનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ અનુસાર થવું જોઈએ. ૧૯૯૫નો ચુકાદો, જે સંબંધિત તમામ પર બંધનકારક હતો, તેનું પેટ્રિયાર્ક પક્ષ દ્વારા માન રાખવામાં આવ્યું નથી. કેથોલિકોઝ પક્ષ દ્વારા વડી અદાલતમાં રિટ અરજીઓ દાખલ કરવાનો હેતુ પેટ્રિયાર્ક/તેના પ્રતિનિધિઓને આ અદાલતના ૧૯૯૫ના ચુકાદાનું ઉદ્ધંધન કરીને વિકર વગેરેની નિમણૂક કરતા રોકવાનો હતો.

(૨૦) ૧૯૩૪નું બંધારણ હાલમાં અમલક્ષમ છે અને તેની નિષ્ફળતા અથવા ભંગનો આક્ષેપ પેટ્રિયાર્ક પક્ષ માટે ઉપલબ્ધ નથી. એકવાર મલંકરા ચર્ચ અસ્તિત્વમાં હોય, ત્યારે સંપત્તિ સહિત તે એ જ સ્વરૂપમાં રહેવું આવશ્યક છે. કોઈપણ જૂથ અથવા પંથ, બહુમતી દ્વારા કે અન્ય રીતે, તેનું સંચાલન અથવા

સંપત્તિ છીનવી લઈ શકતું નથી, કારણ કે તે વ્યવસ્થાપનમાં ગેરકાયદેસર હસ્તક્ષેપ તથા તેની સંપત્તિઓ પર ગેરકાયદેસર કબજો સમાન ગણાશે. લાભાર્થીઓને પણ, બહુમતી દ્વારા હોવા છતાં, ચર્ચનું સ્વરૂપ, તેની સંપત્તિ અને સંચાલનમાં ફેરફાર કરવાનો અધિકાર ખુલ્લો નથી. સંચાલનમાં ફેરફાર કરવાનો એકમાત્ર માર્ગ એ છે કે ૧૯૩૪ના બંધારણમાં કાયદા મુજબ સુધારો કરવામાં આવે. પેરિશ ચર્ચોને પણ ૧૯૩૪ના બંધારણની જોગવાઈઓના ભંગમાં પેટા-નિયમો ઘડવાનો અધિકાર ખુલ્લો નથી.

(૨૧) ૧૮૮૦ અને ૧૯૧૩નાં ઉડંપડીઓ ચર્ચોના વહીવટ-પ્રશાસન સંબંધિત છે અને ટ્રસ્ટની રચનાનાં દસ્તાવેજો નથી, તેમજ હાલના સમયે ઉપયોગી નથી અને અન્યથા પણ, તેની કલમ ૧૩૨ મુજબ, ૧૯૩૪ના બંધારણ સાથે અસંગત જોગવાઈઓ ધરાવતાં હોવાથી તે અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતાં નથી. આ અદાલતે અગાઉના ચુકાદાઓમાં ૧૯૩૪ના બંધારણની બાંધકામક પ્રકૃતિ વિષે કરેલ અધિકૃત નિર્દેશોને ધ્યાનમાં લેતાં, ઉડંપડી પણ અમલક્ષેત્રમાં રહી શકતી નથી.

(૨૨) ૧૯૩૪નું બંધારણ મલંકરા ચર્ચની મિલ્કતોમાં વર્તમાન કે ભવિષ્યમાં, પ્રાપ્ત થયેલ હોય કે શરતી હોય, એવા કોઈપણ હક, અધિકાર કે હિતનું સર્જન, ઘોષણા, નિમણૂંક, મર્યાદાંકન કે લુપ્તીકરણ કરતું નથી અને માત્ર વહીવટની એક પદ્ધતિ જ નિર્ધારિત કરે છે, અને તેથી તેનું નોંધણીકરણ કરાવવું આવશ્યક નથી. કોઈપણ સ્થિતિમાં પણ, અગાઉ દર્શાવેલા કારણોસર ઉડંપડીઓ ૧૯૩૪ના બંધારણને માત્ર એટલા કારણે અતિક્રમિત કરી શકતી નથી કે તેમનો નોંધણીકૃત હોવાનું દાવો કરવામાં આવે છે.

(૨૩) અન્યથા એપિસ્કોપલ ચર્ચમાં, ચર્ચો માટે બંધારણમાં જે કોઈ સ્વાયત્તતા પ્રદાન કરવામાં આવી છે, તે કલમ ૨૨ વગેરેમાં જોગવાઈ કરવામાં આવેલ મુજબ વ્યવસ્થાપન અને આવશ્યક ખર્ચ માટે છે.

(૨૪) ૨૦૦૨નું બંધારણ ઘડવાની પ્રક્રિયા ગેરકાયદેસર અને શૂન્ય એવી સત્તાના ઉપયોગનું પરિણામ છે. તેને માન્યતા આપવામાં આવી શકતી નથી

અને તેના હેઠળ માલંકરા ચર્ચની પેરિશ ચર્ચોના વહીવટ માટે રચાયેલ સમાનાંતર પ્રણાલી અમલમાં રહી શકતી નથી. તેનો વહીવટ ૧૯૩૪ના બંધારણ હેઠળ જ થવો જોઈએ.

(૨૫) મન્નાથુર ચર્ચ મામલામાં દાવાપત્રમાં સુધારો થયા પછી, હુકમ ૧ નિયમ ૮ સી.પી.સી. હેઠળ પ્રતિનિધિ દાવાની પ્રક્રિયા ફરીથી અપનાવવાની જરૂરિયાત નહોતી. તે પ્રતિનિધિ દાવો જ રહ્યો હતો અને યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે. નવી મંજૂરી મેળવવાની જરૂરિયાત નહોતી.

(૨૬) પેરિશ ચર્ચોના સંચાલન માટે ૧૯૩૪નું બંધારણ યોગ્ય અને પૂરતું છે, તેથી સી.પી.સી.ની કલમ ૯૨ હેઠળ કોઈ યોજના ઘડવાની આવશ્યકતા નથી.

(૨૭) બે ગૂટો વચ્ચે પ્રવર્તમાન મતભેદો અને સમાધાનની દૂરસ્થ શક્યતાને ધ્યાને લેતાં, દરેક પંથના બે વિકરો દ્વારા ધાર્મિક સેવાઓ સંચાલિત કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે તેવી દલીલ સ્વીકારી શકાય તેમ નથી, કારણ કે તે વહીવટની સમાંતર પ્રણાલીઓને આશ્રય આપવાને બરાબર થશે.

(૨૮) તેઓ જે પવિત્ર ધર્મનું અનુસરણ કરે છે તેના હિતાર્થે, તથા વધુ વિવાદ અને અપ્રિય પરિસ્થિતિઓથી થતી ટાળવાય તેવી સંસ્થાગત અવક્ષયને પૂર્વે જ અટકાવવા માટે, બંને ગઠબંધનોને, જો કોઈ મતભેદ હોય, તો જરૂરી હોય તેવા સંજોગોમાં કાયદા મુજબ બંધારણમાં વધુ સુધારો કરીને પણ, એક સામાન્ય મંચ પર તે મતભેદોનો ઉકેલ લાવવો જોઈએ; પરંતુ, કોઈ પણ રીતે, એ જ ચર્ચોના વહીવટ માટે સમાંતર પ્રણાલીઓ ઊભી કરવાનો એવો કોઈ પ્રયાસ, જેના પરિણામે કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિ ઊભી થાય અને અંતે ચર્ચો બંધ કરવાની પણ નવાઈ ન રહે, સ્વીકાર્ય થઈ શકે નહીં.

૧૮૫. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતાં, અમે હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ આધાર જણાતો નથી એમ નિષ્કર્ષે પહોંચીએ છીએ. તેથી, આ અપીલો નામંજૂર કરવામાં આવે છે. પક્ષકારો પોતપોતાના ખર્ચ પોતે વહન કરશે.

વિષય:—માલંકરા ચર્ચ વિવાદમાં પેરિશ ચર્ચોનું સંચાલન ૧૯૩૪ના બંધારણ મુજબ જ થશે.

The translation of this judgement has been provided by M/s E-Solutions Hyperlink Pvt. Ltd.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*